GERMANIAE HISTORICORVM, QVI POST HENRICI IIII IMPERATORIS ÆTATEM TRECENTIS ANNIS SCRIPSERVNT,

Pars altera:

Continens Dominicanorum Colmarienſium faſtos, Conradum Vecerium de Henrico VII Imp. & M. Alberti Argentinenſis Chronicon integrum, à Rudolpho primo, vſque ad Caroli quarti obitum, vnà cum aliis quibuſdam opuſculis, nuſpiam antehac impreſſis:

CHRISTIANI VRSTISII BASILIENSIS
fide & induſtria nunc primùm edita.

Cum rerum & verborum INDICE *copioſiſſimo.*

FRANCOFVRDI
Apud heredes Andreæ Wecheli,
MDLXXXV.

AMPLISSIMIS DN. CONSVLIBVS ET SENATORIBVS, CIVITATVM ARGENTINENSIS ET COLMARIENSIS, VIRIS NObilitate, pietate & prudentia ornatiſsimis, dominis ſuis colendis,

CHRISTIANVS VRSTISIVS MATHEMATICARVM Profeſſor, εὐζωΐαν τε καὶ εὐπραξίαν optat.

QVEMADMODVM *in ampliſsimo hoc immortalis Dei theatro, viri nobilitate, prudentia, & pietate ſpectatiſsimi, non ſolùm infinitæ res in abditis Naturæ penetralibus latentes, quarum modum cauſſasq́ nemo mortalium aſſequi poteſt, ſed & cætera omnia quæ propalam ſpectari & percipi queunt, admiratione plena ſunt, ſic vt illorum cognitione & contemplatione hominis animus mirificè paſcatur ac delectetur: ita eorum etiam euentuum inſpectio & conſideratio, quæ ante noſtram ætatem inter mortales acciderũt, ob innumeras viciſsitudines quibus hæc vita redundat, liberales mentes incredibili voluptate perfundit. Maximè verò patriæ hiſtoriæ lectio, quæ maiorũ, quibus ortum noſtrum debemus, quæ terræ cuius gremio fouemur & alimur, quæ Reip. cuius ſub vmbra requieſcimus, res memorandas tradit, ſic animos noſtros delinit & retinet, præſertim vbi aliquod vetuſtatis cognoſcendæ deſiderium anteceſsit, vt ea nunquam ſaturari poſſe videantur. Idq́ tantò magis præſtat, quò fortioribus ipſa radiis, ad caliginoſam ignorantiæ nubem depellendam, & priſcæ ætatis ſtatum ob oculos ponendum, inſtructa eſt. Eum profectò robur & æs triplex circa pectus habere oportet, quem non maiorum res afficiunt, nec domeſticæ antiquitatis cognoſcendæ deſiderium tangit.*

Hæc cùm ita ſint, arbitror, viri ampliſsimi, intelligere vos, quãobrem duos hoſce libros, nunc demum è pulueribus erutos, faſtos nempe Colmarienſes & M. Albertum Argentinenſem, vobis deberi exiſtimarim, eoſdemq́ nomini veſtro inſcribere auſus fuerim: ſcilicet, quòd eorum auctores, è veſtris vrbibus ortum nomén ve trahentes, non Germanorum ſolùm, ſed & ſpecialiter Alſatarum, veſtrarumq́ Rerump. res plurimas, quæ à Rudolfi Habſpurgenſis ſeculo, vſq́ ad Caroli quarti deceſſum, annis amplius centum, contigere, literarum monumentis bona fide commendarunt, quarum notitia, niſi illorum opera conſeruata fuiſſet, dudum obliuione ſepulta euanuiſſet. Cùm igitur & aliæ nationes maiorum ſuorum egregia facinora diſſeminare ſtudeant, exiſtimaui non ingratum vobis fore, ſi videretis eſſe nõnullos, qui in noſtræ gentis antiquitate proferenda & illuſtranda laboris aliquid impenderent, quiq́ veſtrarum Rerumpubl. ſcriptores, diutius quàm par erat à tineis corroſos, perennes reddere ſtuduiſſent: nihil dubitans, multos ex ordine veſtro Latinæ linguæ vſu inſtructos, hoſce, ſi non ſummæ, attamen haud aſpernãdæ claſſis auctores, attentiùs q̃ exotericorũ hiſtorias lecturos eſſe, deq́ rerum ab ipſis traditarũ veritate omnium optimè iudicare poſſe. ἕκαστος γὰρ κρίνει καλῶς ἃ γινώσκει, καὶ τούτων ἐστὶν ἀγαθὸς κριτής.

Oro igitur, quòd auctores hos attinet, vt eos veſtra clientela nõ indignos, & quaſi è diuturno exilio reduces factos, pro veſtra virtute atque prudentia complectamini. Qui hominũ cœtibus agendo magnopere proſunt, hos meritò colimus: at & iis etiam nihil officij & amoris debemus, qui vt lucubrando atque ſcribendo perpetuò prodeſſe poſsint, adnituntur. Siquidem ſæpe dubitatum video, vtrum eo beneficio, quod per negotia agendo atque egregia multa nauãdo comparatur, an eo quod per otium contemplando atque ſcribendo præſtatur, amplius prodeſſe queamus. Me verò quòd attinet, quanta poſſum obſeruantia à veſtra amplitudine contendo, vt hocce conſilium meum, quo vos librorum iſtorum tutores publico teſtimonio conſtituere volui, ſimulq́ laborem meum, in iis proferendis & lima anagnoſtica poliendis inſumptum, æqui boniq́ conſulere dignemini. Deum Opt. & Max. precor, vt veſtris Rebuſpublicis benedicat, & ornamenta vobis benignè conceſſa, clementer adaugeat atq́ conſeruet. Baſileæ Heluetiorum die S. Thomæ apoſtoli, anno virginei partus M.D.XXCIV.

IN FASTOS COLMARIENSES
ὑπόμνημα.

VETVS eſt illud & omnium ætatum aſſenſu comprobatum: Dies diem docet. Vt enim id in omnibus vitæ humanæ partibus ſuo modo quotidiana experientia ſatis comprobat: ita in eo quoq; reſpub. literaria verum eſſe comperit, quòd vel indies noui ingeniorum fœtus eduntur: vel editi quidem & elaborati quõdam, ſed temporum iniuria, aut hominum imperitia inuidiáve tenebris oppreſſi, in lucem tandem ac vitæ theatrum producuntur. Cœpti erant hi Colmarienſium faſti ante trecentos penè annos, à diligenti quodam monacho ordinis Prædicatorum, eiuſdem vrbis, operæpretium ducente, memoriam rerum, quæ vel in ea vrbe vel circa illo æuo contigiſſent, inter efflorescentis ſuæ domus homines conſeruari, quas illiterati ſuis ſtudiis & occupationibus intenti, negligere, ac temporum progreſſu obliuioni mandare ſolerent. Eos deinde cum ſua ἐξηγήσει faſtos (quod ex ipſo exemplari haud obſcurè animaduerti potuit) alij eiuſdem inſtituti & collegij ſocij locupletauère, qui tamen ſuis quibuſdam latebris occultati, in paucorum manus hactenus deuenerunt. Allatus eſt is mihi liber, edita Baſilienſi hiſtoria, ab amico, qui eũ Dn. Nicolai Brieſeri Iuriſconſulti, & S. Petri Baſilienſis decani, viri antiquitatis Germanicæ peritiſſimi, & in conquirendis huius generis ſcriptoribus induſtrij & ſolertis, fuiſſe teſtabatur. Quem cùm percurriſſem, euidenter apparuit, eodem etiam Ioannem Stumpfium, in operoſo illo rerum Helueticarum volumine contexendo, ante XL annos vſum eſſe: nec dubium, hunc illi à Brieſero, vt & alia multa, communicatum fuiſſe. Etſi igitur priori parti, Annalibus nempe, minimi momenti res, nec vllo delectationis aut vtilitatis fructu commendabiles, hinc inde aſperſæ fuerint, vtpote quando pluiſſet, quando traiectiones viſæ, quando porci Colmarienſes ſubulcum laniaſſent, & ſimilia: tamen cùm de oppidorum, caſtrorum ac cœnobiorum in circum vicina regione ortu & incrementis, aliisq́; eo ſeculo apud Alſatas geſtis, ſcitu non indigna & vtilia, cõplectantur, haud aſpernandos eſſe duxi: præſertim cum & Stumpfio vſui eſſe potuerint, eosq́; in probatiſſimorum auctorum elencho, loco non indignos iudicârit. Humilibus itaq; & friuolis iſtis rebus, quæ faſtidium parere poterãt, reſectis, cæteris omnibus, etiam iis quæ vel leuis tantum pretij eſſe videbantur, retentis, librum in hocce Scriptorum choro comparère volui: quod æquos & candidos omnes boni conſulturos eſſe, confido.

CHRONICI DOMINICANORVM COLMARIENSIVM,

Pars prior,

Continens Annales variarum rerum, quæ decimo tertio poſt Θεοφάνιας ſeculo, apud Alſatas maximè contigêre.

Anno Domini M. CC. XI.

Otho Imperator per totam Alemanniam excommunicatur.

M. CC. XII.

Paſſagium extitit puerorum.

Ordines Teutonicorum, Minorum & Prædicatorum oriuntur.

M. CC. XIII.

Regina Vngariæ occiſa à comite recitatur.

Lutoldus epiſcopus Baſilienſis obiit.

M. CC. XIIII.

Fridericus rex venit ad partes Alemanniæ.

M. CC. XV.

Hæretici comburuntur.

Waltherus electus Baſilienſis deponitur ab honore.

M. CC. XVI.

Innocentius papa obiit.

Otho Imperator obiit.

Ordo Prædicatorum confirmatur. *Prædicatorum ordo.*

M. CC. XVII.

Facta eſt expeditio tranſmarina à rege Vngariæ & duce Auſtriæ.

M. CC. XVIII.

Dux Zeringiæ Bertoldus obiit.

Rex Rudolfus naſcitur, Calendis Maij. *Rudolfi Habſpurgij natales.*

M. CC. XIX.

Fridericus rex pro imperiali benedictione proficiſcitur Romam.

Dux Lotaringiæ cum exercitu Alſatiam ingreditur.

M. CC. XX.

Circa hunc annum deſtruxit miles, Curto nomine, turrim capellæ, quæ eſt in Ongersheim, & ædificauit caſtrum ex ea. Eodem anno phreneticus factus eſt. *Vngersheim Alſatiæ ſuperioris.*

Henricus filius Friderici Imperatoris in regem Romanorum declaratur.

M. CC. XXI.

Fulco abbas Morbacenſis obiit.

Tartari Vngariam vaſtauerunt. Beatus Dominicus obiit.

M. CC. XXIII.

Henricus epiſcopus Argentinenſis obiit. Orta eſt peſtilentia pecorum.

Eclipſis Lunæ apparuit.

M. CC. XXVI.

Ludouicus rex Franciæ obiit.

Fundata eſt ſancta Trinitas in Argentina.

M. CC. XXVII.

Bertoldus epiſcopus Argentinenſis Berinſtein obtinuit.
Ludouicus comes Turingiæ iter tranſmarinum arripuit.

M. CC. XXVIII.

Bladoltzheim auf der Hart. Bertoldus epiſcopus Argentinenſis in Bladolſzheim homines imper. deuicit.
Meſſis terminata fuit ante feſtum S. Ioannis baptiſtæ.

M. CC. XXIX.

In Argentina Guldin crematur hæreticus. Fuit is vnus de ditioribus & potentioribus ciuibus Argentinenſis ciuitatis.
Conradus de Marburck prædicat.

M. CC. XXXI.

Ludouicus dux Bauariæ interficitur. Facta eſt perſequutio hæreticorum.

M. CC. XXXII.

S. Wilhelmus miraculis claruit.
Inchoatum eſt clauſtrum ſororum in Columbaria.
Tantus fuit æſtus, quòd per Iulium & Auguſtum oua in ſabulo coquerentur.

M. CC. XXXIII.

S Eliſabeta claruit. Epiſcopus Curienſis occiditur.
Conradus de Marburck occiditur. Translatus S. Dominicus.

M. CC. XXXIIII.

Comes in Pfirt occiſus Fridericus comes Phitretarum, à filio ſuo, dicto Grimmel/occiditur.
Hyems frigida vineas extirpauit.
Translatæ ſunt ſorores ad Baſileam, & obtinuerunt ordinem ſororum de Columbaria.

M. CC. XXXV.

Henricus rex accepit pueros à ciuitatibus.
Fridericus Imp. venit Columbariam, in multitudine camelorum.

M. CC. XXXVI.

Vini abundantia fuit, & quartale pro denario dabatur, quod breui poſt vix XVI denariis poterat comparari.

M. CC. XXXVII.

Fridericus Imperator Cunradum filium ſuum in regem Teutoniæ coronauit.
Gregorius IX excommunicauit Fridericum, in cœna Domini.

M. CC. XXXVIII.

Henricus de Thun epiſcopus Baſilienſis obiit.
Colonienſis epiſcopus obiit: & electus eſt frater comitis de Hohenſtraten.
Auctor de ſeipſo. Intraui ordinem Prædicatorum, natus anno M. CC. XXI.

M. CC. XXXIX.

Terræmotus factus eſt menſe Septembri.

M. CC. XL.

Tartari Vngariam deuaſtant tribus annis.

M. CC. XLI.

Eclipſis Solis accidit, nonis Octobris.
Gregorius papa obiit, & vacauit ſedes per triennium.

M. CC. XLII.

Deſtructum eſt caſtellum Bruccum.

M. CC. XLIII.

Comes Rudolfus de Habiſpurch miles efficitur.

M. CC. XLIIII.

Innocentius papa obiit apud Lugdunum. Bertoldus epiſcopus Argentin. obiit.

M. CC. XLVI.

Henricus Lantgrauius Turingiæ in regem eligitur Romanorum.
Pugna fuit in Frācfurt, die Oſualdi: Cōradus rex Teutoniæ victus ab epiſcopis.
Pugna fuit apud Veltchilchi prope Colmariam.

M. CC. XLVII.

Henricus rex obiit. Fridericus dux Auſtriæ occiditur.

Fratres

Fratres Prædicatores de Turego expelluntur tribus annis.

M. CC. XLVIII.

Parmenſes obſeſſi liberantur.
Sorores de Klingental obtinuerunt ordinem.
Rubeacenſes Colmarienſes vicerunt,& ceperunt multos ex eis.

M. CC. XLIX.

Lutoldus Baſil. epiſcopus obiit, Bertold⁹ ſuccedit. Nicolaus de Titinsheim obiit. *Lutoldus de Neufchaſtel epiſcopus Baſil.*

M. CC. L.

Fridericus depoſitus Imperator obiit.
Cunradus filius Friderici, ſanctam Crucem oppidum deſtruxit.

M. CC. LII.

Multitudo paſtorum in Francia congregatur.
Frater Hugo Cardinalis, legatus, cantauit primam Miſſam in area Prædicatorum in Argentina.

M. CC. LII.

Occiſus eſt ſanctus frater Petrus ordinis Prædicatorum apud Mediolanum.
Dominæ de S. Ioanne * ſub-tilia, Colmariam ſe tráſtulerunt. Viſi ſunt tres ſoles. *Vnderlindē cœnobium.*

M. CC. LIII.

Canonizatus eſt S. Petrus.
In Altichilchin inuentæ ſunt duæ caluariæ habentes ſpiſſitudinem duorum digitorum.
Sorores ordinis Prędicatorum de Hüſeren apud Phaphinetum, receſſerunt, quę modò Klingentalenſes dicuntur. *Huſeren prope Pfaffenheim Alſatia.*
Innocentius papa moritur. Sol videbatur ſciſſus.

M. CC. LIIII.

Rex Cunradus, filius Friderici Imp. obiit: Wilhelmus de Holandia ſuccedit.
Ludouicus rex Franciæ rediit de partibus tranſmarinis.

M. CC. LV.

Frater Bertoldus de ordine Minorum ſolenniter prædicat.
Innocentius papa obiit, Alexander ſuccedit.
Deſtructum eſt caſtrum apud S. Amarinum.
Ædificatum eſt caſtrum in valle S. Amarini, ab abbate Theobaldo Morbacenſi. Deſtructum autem fuit anno 1268. *S. Amarinus inter montana Voſagi.*

M. CC. LVI.

Wilhelmus rex morte miſerabili interiit, interfectus à Friſonibus.
Fames erat. Dux Bauariæ vxorem ſuam interfecit.
Wilhelmus librum contra Prędicatores ſcripſit,& omnes religioſos. A papa damnatur,& igni traditur in die Franciſci.

M. CC. LVII.

Richardus frater regis Angliæ donis regnum obtinuit Romanorum.
In Bruſbach monte Briſgaudiæ inueniebatur argentum in magna quantitate.

M. CC. LVIII.

Combuſtum eſt monaſterium Baſilienſe, & magna pars ciuitatis, in vigilia Martini. *Summum templum Baſil.*
Rex Franciæ vincitur à paganis.

M. CC. LIX.

Virtuoſus dominus Waltherus de Horburch fuit fraudulenter à ſuis conſanguineis interfectus, in feſto S. Iacobi in meſſibus. *Waltherus Horburgi dominus proximè Colmariam*
Translatæ ſunt ſorores de Hüſeren in Werrahe vallem, quæ poſtea Clingintal dicebatur: eò quòd dominus de Clingin ſororibus fratrum Prædicatorum in remedium animæ ſuæ liberè contuliſſet.

M. CC. LX.

Interfecerunt Iudæi in Wiſſenburg puerum.
Dedicata eſt eccleſia fratrum Prædicatorum in Argentina.

Henricus epiſcopus Argentinenſis obiit.
Mulier peperit quatuor pueros in Ratſamhuſen.
Ciuitas Rubeacum exuſta eſt.

M. CC. LXI.

Flagellatores Teutoniam tranſiuerunt.

Oſſa Gigantea. Inuenta fuerunt oſſa, quæ videbantur hominum, prope caſtrum Hertin / prope Baſileam, magnitudinem & longitudinem noſtram triginta pedum excedentia.

Fui Pariſius. Fundamentum Chori noſtri.

M. CC. LXII.

De Argentina fuerunt multi milites interfecti.

Ioannes Roſſelman. Ioannes Scultetus in Columbaria cum multis nobilibus interfectus.
Expugnatum fuit caſtrum in Mülhuſen.
Alſa ibidem congelata & cariſtia frumenti.

M. CC. LXIII.

Canonici Lutenbacenſes caſtrum ſibi vicinum per violentiam deſtruxerunt.
D. Waltherus de Geroltſecke epiſcopus Argentinenſis obiit.

M. CC. LXIIII.

Cometes. Cometa apparuit in oriente, quadraginta diebus, circa Kalen. Auguſti, duabus horis ante ortum Solis. Fuit principio magnus & clarus, comam habens longam & latam, quæ de die in diem cœpit deficere, Soli adiungi, & ad nihilum deuenire.

M. CC. LXV.

Caſtrum & caſtellum Burcdorf, quidam ex ciuibus tradiderunt comiti de Habſpurch.

Aqua quæ fluit per ciuitatem Baſilienſem & dicitur Birſich / inundauit, & plurima deuaſtauit.

Mappam mundi deſcripſi in pelles duodecim pergameni.

M. CC. LXVI.

Clauſtrum & villam Luceriam ventus ſiue turbo pro magna parte deſtruxit, & pinnam templi in terram à longe deportauit.

Achilles von Altſchweiler. Frater Achilles quondam Prior, prędicator generalis, incœpit crucem ad tranſmarinas partes prædicare.

Scalarij & monachi milites, curiam habuerunt Baſileæ.

M. CC. LXVII.

Conr. Wernherus de Hadſtatt. Conradus Wernherus de Hadſtat ordinem Teutonicorum ingreſſus. Cuius receptioni multi nobiles ex Alſatia interfuerunt, in caſtro Büchein.

Ex Alſatia plus quàm quingenti peregrinati ſunt in Quadrageſima ad partes tranſmarinas.

Eclipſis Solis, vigilia Vrbani, prædicta à fratre Godfrido Aſtronomo ordinis Prædicatorum in Vormatia.

Orta eſt ſtella in ortu Solis, pulchra & magna, prope Lunam, ea exiſtente decimaoctaua, in menſe Iulij XVIII, quæ magno impetu progreſſa de Luna verſus Orientem ad medietatem hemiſphærij, relinquens poſt ſe comam ſiue nubem albam, vel nubem incenſam, & minorem ſequentem, quæ pariter eſſe deſierunt. Annus bonus & in omnibus abundans.

M. CC. LXVIII.

Hertenberg prope Hertẽ. Epiſcopus Baſilienſis expugnauit Hertinberch & Bladolßheim / quæ tunc erant comitis Rudolfi.

**d. 10 Maij.* Fui in Vrania, *feſto Gordiani & Epimachi, cecidit Riſina magna prope villam Altorf / & ſecum duxit lapidem, qui habebat duodecim pedes in latitudine, & tredecim in lõgitudine, quæ eccleſiam & multos penè homines deleuerat cum prædicante. Septem autem vaccas & arbores multas deuaſtauit.

Circa Columbariam non pluit duodecim ſeptimanis, videlicet, à feſto Mathię, vſq; ad feſtum Septem fratrum, fuitq; calor maximus.

Rhenus creuit adeò quòd omnes pontes deſtruxit.

M. CC. LXIX.

Comes

Comes Rodolphus de Habiſpurch & ciues Columbarienſes, expugnârunt caſtrum Richenſtein/ & ceperunt duos dominos caſtri, dictos Geſelin. Fecit & in Argentina milites plures. *Reichēſtein in Alſatia prope Reichenweir.*

Epiſcopus Baſilienſis emit à comite Gotfrido cognato ſuo, pro CCLX marcis caſtrum Biedertan.

Eccleſia ſororum de ſancto Ioanne in Columbaria, conſecratur.

M. CC. LXX.

In Than fotus fuit pulliculus quatuor pedes habens, ex ouo gallinæ.

Per Baſileam tranſiuit quidam Stochilinus, qui dicebat ſe eſſe Conradinum, filiũ regis Conradi, quẽ Carolus frater regis Franciæ cũ tribus nobilibus fecit decollari.

Comes Phitretarum cepit fratrẽ ſuum, nomine Greuelinum, & procuratorem ſuum Luzardum de Senhen/ & extorſit ab eis magnam pecuniam.

Comes Rudolphus de Habſpurc & abbas S. Galli exercitum magnum congregantes, venerunt in Seckingen/ vt ciuitatem Baſilienſem tribus diebus obſiderent, ſed minimè potuerunt.

Domina comitis Gotfridi, feſto Margaretæ, filium peperit. *Gotfridus comes de Habſpurch dominus in Lauffenberg.*

Eclipſes Lunæ in crepuſculo, ſecunda feria poſt Palmarum, & Kal. Auguſti.

Rex Franciæ cũ filio cruce ſignati, imperfecto opere in Tunis pariter perierunt.

Caput S. Pantali epiſcopi Baſiliẽſis, qui cum S. Vrſula & ſodalibus Coloniæ fuit decollatus, à viro prouido atq; diſcreto abbate..... in Baſileam delatum, ab Henrico epiſcopo Baſilienſi receptum eſt cum magna reuerentia. *Caput S. Pantali.*

Tranſlati ſunt ad fratres Friburgenſes de Baſilienſibus. *Dominicani Friburgũ*

Viri duo religioſi Arnaldus & Tietmarus in ruffis cappis venerunt in Sueuiam, & quædam contra fidem catholicam differebant.

M. CC. LXXI.

Epiſcopus Argentinenſis & Baſil. Henricus Mülhuſen obſederunt ſex diebus; circa feſtum apoſtolorum Petri & Pauli. Et frumentum quod vendebatur in principio obſidionis 30 ſolidis, dabatur circa finem 30 denariis, vel 17 voluntariè. *Mulhuſium*

Dominus Henricus epiſcopus Baſilienſis emit à comite Phitretarum Vlrico & filio eius comitatum Phitretarum pro mille marcis, & ab eo in feodum receperunt. *Comitatum Phitretarũ feodum ab epiſcopo Baſil.*

Lupi in Vſholtz plures pueros comederunt.

Fratres S. Auguſtini in Gebwilre valle, in qua ante paucos annos ciuitas inchoata fuerat, ſuum Capitulum celebrauerunt. *Gebwiler oppidum ditionis Morbacenſis.*

Comes Rud. de Habſpurc poſuit exactionem ſuper homines ſuos aduocatitios, & accepit ab eis XX mille quartalia frumenti.

Milites Stelliferi expulſi de Baſilea hinc inde vagabantur.

Gregorius duodecimus electus in feſto Ægidij.

Comes Gotfridus de Laufenberck obiit.

Comes de Friburck obiit.

Comes Rudolfus combuſſit monaſterium Grandis vallis, & plures villas.

De Richen ruſtici interfecerunt nobilem virum Wernherum militem Baſilienſem, dictum de Argentina. *Wernherus de Argentina miles.*

Dominus epiſcopus Baſilienſis dedit caſtrum ..... cum quadraginta marcarum reddibus pro caſtro Tüffenſtein/ domino de Tüffenſtein. *Tuffenſtein caſtrum.*

Mures frumenta deuaſtant: cariſtia magna.

M. CC. LXXII.

Tempus nebuloſum à XV calendas Septembris vſq; Hilarij: rarò apparuerunt Sol vel Luna. Aura temperata.

Comes Rudolfus de Habſpurc caſtrũ Tüffenſtein obſedit, & funditùs deſtruxit.

Caſtrum Werra reædificatur, contra voluntatem ſororum de Clingental/ ab epiſcopo Baſilienſi Henrico. *Werra caſtrum Hercyniæ ſyluæ.*

Iohannes miles de Lanſere à ſeruis ſuis occiditur.

In Wadwir & vicinis villis lupi plus quàm XL pueros comederunt. *Bellum inter R. Habſpurgium & epiſcopum Baſil.*

In caſtro Wolfach gallina quotidie penè duo oua poſuit, cum duobus vitellis.

Comes Rudolfus de Habſpurc cum exercitu veniens prope Friburgum, poſt

feſtum S. Margaretæ homines & meſſes nimis grauiter deuaſtauit. Volens autem ciues de Nuwenburck lædere, non potuit: quòd dominus Baſilienſis affuit eis præſidio feſtinanter.

Poſt plures dies epiſcopus Rhenum tranſiens, comiti Rudolfo plures villas deuaſtauit, plures etiam igne cremauit: cœmiterium Richishein prorſus deleuit.

Comes Rudolfus congregato exercitu venit prope Baſileam, villam ibidem ſuccendit, & prædam Seconium deduxit. Baſilienſes ipſum inſequuti, ipſi nocere minime poterant vel audebant.

Seconium opp. ad Rhenum conflagrat.

Die octaua Laurentij ortus eſt ignis in domo quadam & totum Seconium præter eccleſiam S. Petri, & domos vicinas quatuor, penitus concremauit. Ipſo autem die venit epiſcopus Baſilienſis cum ſuis, oppidum expugnauit, & omnia quę in eo reperit demolitus eſt.

Caſtrum Othmarsheim ciues Nuwenburgenſes igne penitus deleuerunt.

Sitzenkilch

Clauſtrum Sicikilchen exercitus comitis Rudolfi igne ſuppoſito deſtruxit.

Gutnow cœnob. mulierum iuxta Neoburgum Brisgoia.

Clauſtrum Gutnowe comes Henricus, frater comitis Friburgenſis pro ablutione redditũum ſuorum penitus deuaſtauit.

Porta crucis, nunc S. Ioannis.

Suburbium Baſilienſe prope portam crucis, comes Rudolfus inſequente nocte Bartolomeum per flammam deuorauit.

Frigus fuit magnum tribus ſeptimanis, & præcipuè tribus diebus ante natiuitatem Domini. Congelabatur enim ſacramentũ dominici ſanguinis ante eleuationem Euchariſtiæ. Fons congelatus in Sultzmatin, & puteus in Rubiaca. Frigus autem in natiuitate Domini ſoluebatur.

M. CC. LXXIII.

Vigilia Silueſtri, ruſticus quidam, Lupus nomine & re, tradidit caſtrum Werra comiti Rudolfo, & captus fuit in eo dominus de Rotelheim clericus, filius ſororis epiſcopi Baſilienſis, & alij multi.

Homines abbatis S. Galli acceperunt comitem Rudolfum in aduocatum.

Obiit epiſcopus Curienſis, quondam frater ordinis Prædicatorum.

Bufesheim contra Briſacum.

Epiſcopus Baſilienſis ædificauit caſtrum in Büſesheim / & caſtrum ..... Marſchalcus interficitur.

Circa feſtum S. Dominici fratres Prædicatores perfecerunt ſuum campanile.

Baſilea obſeſſa.

Comes Rudolfus de Habſpurc obſedit Baſileam tribus diebus cũ potentia magna, circa feſtum S. Margaretæ.

Vallis S. Gregorij à comite Rudolfo deuaſtatur.

In vigilia S. Laurentij deprædatus eſt comes Rudolfus villam Clingin, & caſtrum penè ceperat, & equitauit cum exercitu prope Baſileam, & ciues non audebant prohibere eum.

In feſto S. Mauritij factæ ſunt treugæ, vſq; ad feſtum S. Galli, inter Baſilienſem epiſcopum, & comitem Rud. de Habſpurc.

Comes Rudolfus de Habſpurc in regem eligitur Romanorum.

Milites Stelliferi intrauerunt Baſileam.

Exercitus comitis Rudolfi, quo Baſileam obſidere voluerat, redit ad ſua. Epiſcopus Baſilienſis congregationem ſuam, qua obſidionem prohibere voluit, dimiſit.

Sopita eſt controuerſia inter Prædicatores & Minores, propter hæreſim quæ orta fuit in Rhetia prope Auguſtam.

Tempus vindemiarum fuit ſiccum & amœnum: parum vini creuit, quòd vineę circa natiuitatem Domini frigore perierant.

M. CC. LXXIIII.

Rudolfus Baſileæ honorificè receptus.

Rudolfus rex Romanorum venit Baſileam, ſabbato ad veſperas, in octaua Epiphaniæ, ſcilicet idibus Ianuarij, G litera dominicali. Receptus eſt ab epiſcopo Baſilienſi, præſentibus fratribus Prædicatoribus XLII, fratribus Minoribus XXXVI, ſaccatis XII & fratribus beatæ Mariæ virginis VIII, totaq; multitudine ciuitatis, virorum pariter atq; mulierum. Venit etiam rex cum centum militibus & multis aliis, introduxit Stelliferos, cum magna gloria & honore.

Zafuſenſes ſe mutuò necauerunt.

Filiæ

Filiæ quatuor Rudolfi, feſto Purificationis, miſſam audiuerunt in presbytorio fratrum Prædicatorum, & candelas maximas obtulerunt.

Hyems calida fuit valde.

Epiſcopus Conſtantienſis obiit in quadrageſima.

In cœna Domini natus puer prope **Lauffinberck** habens manus & pedes anſeris, & caput monſtroſum per omnia.

Dominabus de S. Marco furatæ fuerunt reliquiæ à quodam monacho.

Decimo calendas Aprilis fuit paſcha Iudæorum.

In clauſtro Interlacenſi exoculatus fuit quidam canonicus, à tribus conuerſis. *Hinderlapipen in Heluetia.*

Iuuenis quidam, quòd virginem vi cognouit, viuus ſepelitur in Columbaria.

Anniuerſarium domini Nicolai de **Tittinsheim** x v calend. Iunij tranſlata fuerunt oſſa eius de clauſtro **Iſtein** / ad fratres Prædicatores, & ibidem in cœmiterio Baſileæ ſolenniter tumulata.

Baſileam venit equus venalis duorum annorum, qui altitudine viros non paucos ſuperabat. Æſtimabatur c c marcis: venditus eſſet c marcis.

Cetæ & mellis copia.

Sorores in **Clingental** vendiderunt regi Rudolpho, quod dominus de **Clingin** in Werra dederat ad emendum.

Item feſto S. Margaretę comes Ludouicus de **Froburck** / dedit omnia caſtra ſua regi Rudolfo, tali conditione, quòd pro eo reſtitueret vniuerſis. *Lud. comes Froburgēſis cedit bonis.*

In octaua S. Laurentij, G litera dominicali, Luna duodecima, tanslatæ ſunt duodecim ſorores de **Clingental** / & cœperũt ædificare dormitorium cum lapidibus, magnum & pulchrum prope Rhenum Baſileæ, & intra x i i i ſeptimanas, hoc eſt feſto Martini tectum eius vidimus conſummatum. *Primordia cœnobij Clingental Baſileæ.*

Rex Rudolfus fecit nouam monetam, imprimens numiſma regis coronati.

Henricus epiſcopus Baſilienſis obiit, octaua natiuitatis Mariæ.

Feſto S. Martini cœpit vindemia.

Epiſcopus Argentinenſis præcepit aduocato in Rubiaca, vt confiſcaret res eccleſię Marbacenſis, & ſolueret debita, quòd abbas & canonici in ſolutione debitorum non poterant concordare.

Filia regis Rudolphi, duciſſa Bauariæ, peperit filium, circa quartum nonas Octobris.

In epiſcopatu Baſilienſi, in valle Suſinga, quæ eſt prope Monaſterium, reperiuntur capitones ſine viſcoſitate: & coniunguntur quatuor epiſcopatus ibidem.

M. CC. LXXV.

Infra octauam natiuitatis Domini, conuenerunt dux de **Teck** / cancellarius regis Rudolfi, archidiaconus Baſiliēſis, electus epiſcopus, & plures alij in Baſilea, pręparantes iter ad pontificem Romanum, Gregorium papam, vt rex in Imperatorem conſecretur. *Cæſaris ad papam legatio.*

Domus in **Altkilch** cecidit, & decem homines interfecit.

Comes Vlricus de Phirreto obiit, vigilia Purificationis. *Vlricus comes in Pfirt*

Infra dominicam Paſchæ venit legatus Baſileam.

Penuria frumenti fuit Baſileæ. Quartale frumenti decem ſolidis vendebatur.

Prior Prædicatorum Baſilienſium, feſto crucis inuentæ, crucem ad tranſmarinas partes prædicauit.

Rudolfus rex in feſto pentecoſtes in **Wirtiburck** curiam celebrauit: regem Bohemiæ ſecundariò citauit. *Conuentus imperij Herbipoli.*

Feſto Petri & Pauli Rhenus pontem Baſilienſem deſtruxit, ſubmerſis plus minus centum hominibus.

Tertio nonas Auguſti, vẽtus validiſſimus, qui vineas & arbores deuaſtauit, ramos ad tria milliaria, puerum cum cunabulo in villa **Herchem** deportauit.

Rudolfus rex Friburgum obſedit, octauo calend. Septembris.

Pridie nonas Maij, venit Baſileam presbyter Cardinalis de Capua, receptus à rege & epiſcopo Legato Lombardiæ, à clero & totius ciuitatis populo. *Cardinalis Capuanus Baſileæ.*

Pontificis & Cæſaris congreſſus Lauſannæ.

Pridie nonas Octobris, Gregorius papa venit Lauſannam. Rex Rudolfus venit ad eum feſto Lucæ, cum regina & penè cũ liberis ſuis vniuerſis. Rex accepit crucem & regina, & comes Phitretenſis, & comitiſſa, & penè nobiles qui ad curiam papę peruenerant vniuerſi. Rex plus quàm DCCCC marcas expenderat in veſtes pretioſas. Papa regi conſuluerat, vt Romam, ad feſtum Pentecoſtes, cum duobus millibus militum veniret, vt eum in Imperatorem Romanorum ſolenniter coronaret.

Henricus de Iſna Franciſcanus, epiſcopus Baſil.

Papa fratrem Henricum ordinis Minorum in epiſcopum Baſilienſem cõſtituit & conſecrauit Lauſannæ. Eundem legatum Teutoniæ ſuper congreganda decima clericorum conſtituit, & vt XII millia marcarum regi Rudolfo daret, poſtquã montana tranſiret. Cruce ſignatis Papa dixit, vt poſt duos menſes à feſto Purificationis pariter transfretarent.

Fratres Minores quendam Abbatem Ciſtercienſem incarcerauerunt, pœniſq; maximis afflixerunt. Ciſtertienſes Capitulo generali contra ſtatuerunt, ne vllus Minorum recipiatur hoſpitio in clauſtris vel grangiis ſuis, nec Miſſa vel prædicatio eorum audiatur.

Sultzbach Alſatiæ.

Caſtellum Sulzbach in valle Gregorij, muris & foſſato cingitur, feſto S. Lucæ.

Henricus epiſcopus Baſilienſis venit Baſileam, feſto Dionyſij, à papa Gregorio confirmatus, prandium fecit in domo Prędicatorum. Epiſcopus primam ſuam Miſſam celebrauit & ſynodum.

Supplicium falſarij.

Falſarius monetæ coctus in caldario Columbariæ.

M. CC. LXXVI.

Cuntzo Textor de Senhen vixit annis CX, obiit M.CC.LXXVII.

Dux Lotaringiæ victus à comite Gemini pontis: vtrunque ceciderunt multi & equi & homines.

Milites regis Rudolphi aduerſariorum multos ceperunt, plurimos occiderunt in Lombardia prope Mediolanum. Ex captiuis plures decapitati, ignorãtibus ſtipendiariis: dolentes ob hoc, diutius ibidem manere noluerunt.

Auguſtinenſes Baſileæ nidificant.

Fratres ſancti Auguſtini de Müthuſen ſe tranſtulerunt ad Baſileam.

Deſtructa fuit domus S. Auguſtini in Nüwenburc à populo, rege minime prohibente.

Gregorius papa XII, obiit, infra octauas Epiphaniæ.

Innocentius papa.

Frater Petrus de Tatantaſio, ordinis Prædicatorum, archiepiſcopus Lugdunenſis, in Papam eligitur, Innocentius dictus.

Carolus, Rudolfi F. naſcitur.

Regina regis Rudolphi filium peperit elegantem in Reinfelden/ feſto Valentini: hic breue tempus vixit.

In Turego lupa domeſtica peperit duos lupos rufos, duos veltres albos, & tres catulos maculoſos generum diuerſorum.

In Olſperc ordinis Ciſtercienſis ſoror extitit, quæ ſine potu vndecim annis permanſit.

In Sultz prope Rubeacum decoctus fuit monetarius, ſeruus domini Ioannis de Iungholz.

In Laufenberck gallus magnus ex Italia, ſub cuius ventre gallina tranſibat.

Rex obſedit dominum de Fleckenſtein/ pro eo quòd ceperat epiſcopum Spirenſem, pro pecunia quam pro adiutorio promiſerat. Dominus de Fleckenſtein ſe & ſua in regis tradidit poteſtatem.

Obitus filio regij.

Carolus Rudolfi regis filius, natus feſto Valentini, hoc anno. Sepultus in medio chori maioris eccleſię Baſilienſis: & interfuerunt exequiis eius omnes religioſi & clerici, minores paritérq; maiores, milites vniuerſi, & ex ciuibus honeſtiores multi: mulieres multæ & regina cum pluribus dominabus. Fuit & feretrum coopertum nobili Baldico, quod eccleſiæ reliquerunt.

Frater Emundus, quondam prouincialis Teutoniæ Prædicatorum, à rege Rudolfo mittitur ad Curiam, ad occulta negotia pertractanda.

Porcus ſpinoſus, fortè herinaceus.

Regina fecit adduci in hortum Prædicatorum in Baſilea porcum ſpinoſum, vt viderent in eo Dei mirabilem creaturam.

Pridie calendas Iunij, comes Theobaldus de Phitreto fecit curiam magnam, cui

cui interfuit rex & regina, dux Lotaringiæ, & milites multi.

VII nonas Iunij prædicauit frater Eberhardus, ordinis Prædicatorum in Baſilea, & receperunt ab eo ad partes tranſmarinas multi crucem Domini glorioſam.

In Rotwilre ſoror incluſa tres pueros vno die peperit, & quarto die quartum puerum prioribus addebat.

Fœcunda monialis.

Rex Rudolphus ad Capitulum Prædicatorum Piſis celebratum, miſit XXX marcas.

Minores Baſileæ capitulum celebrabant, & regina X marcas eis pro ſeruitio miniſtrauit.

Quarto nonas Auguſti viſa ſunt de dormitorio Prædicatorum lumina multa, per modum pugnantium diſcurrentia.

In feſto Dominici præparauit Rudolfus rex expeditionem ſuam contra regem Bohemorum.

Fraga, quæ Hindber vocantur, & botros comedi in aſſumptione beatæ Virginis, & eodem die fructum & flores plures arbores habuerunt.

In caſtro Reginſperg cryſtallum vidi, quem leuare poteram cum labore.

Adrianus papa moritur: Ioannes papa eligitur.

Nono calendas Octobris, obiit aduocatiſſa Alſatiæ, filia comitis Phirretarum, in caſtro Plixeberg/ vxor Conradi Wernheri; ſepulta in cœmiterio S. Ioannis ſub tilia in Columbaria.

Aduocatiſſa Alſatia.

XV calend. Octob. epiſcopus Baſilienſis venit infirmus de curia Romana, & de familia ſua nouem perierunt.

Epiſcopus Baſilienſis viſitauit canonicos ſancti Leonhardi, de regula ſancti Auguſtini, & vnum ex eis cauſſa correctionis miſit ad monaſterium Interlacenſe, ſecundum ad monaſterium Pariſienſe, tertium verò Bellen, quartum miſit Argentinam ad ſanctum Arbogaſtum. Præpoſito verò nomen mutauit, & Priorem nominauit, & ei Procuratorem adiunxit, ſine cuius licentia vel ſcitu de rebus monaſterij nihil poterat ordinare.

Reformatur cœnobiũ Leonhardinum Baſileæ

In vigilia S. Clementis, infra matutinas Prædicatorum Baſileæ, fuit eclipſis Lunæ, quam frater iuuenis eiuſdem ordinis prædixit, & fratribus oſtendit.

Craſtino S. Catharinæ, facta eſt cõpoſitio inter regẽ Bohemiæ & regem Rom.

In Rinfelden Rhenus opertus extitit glacie, & via patuit cuilibet tranſeunti. Frigus ſolutum fuit feſto Hilarij.

Natiuitas Domini feria ſexta fuit. Epiſcopus Baſilienſis cum familia carnes comedit: qui carnes comedere nolebant, habebant piſces magnos.

M. CC. LXXVII.

Regina Teutoniæ tempore Quadrageſimæ pluribus diebus cum ſex tantum dominabus in clauſtro Clingintal morabatur.

Prope Baſileã foditur argentũ, & ferrum, & plumbũ, & aurũ inuenitur in aquis.

In montibus vallis Werræ frequentauerunt eccleſias in circulis, propter niues, die annunciationis Mariæ.

Poſt Paſcha regina de Rinfelden proficiſcens venit Conſtantiã, inde Bauariam. Sequebatur aũt ipſam Henricus epiſcopus Baſil. circa aſcenſionem Dñi cũ equis LXX.

Regina Rom. in Auſtriam abit.

In Gowenſtein cornua duo cerui longitudine trium pedum, ex quibus XVI cornua proceſſerunt.

In Vrania nigromanticus quidam cum quibuſdam ruſticis voluit artem ſuam exercere pro pecunia. Interim grando vallem maximis lapidibus impetebat. Vnde armata manu montes aſcenderunt, & ipſum cum diſcipulis ſuis ter violenter de propriis finibus eiecerunt.

Pſeudomagus.

Comes Eberhardus ciuitatem Friburg in Oechland dedit regi Rudolfo pro tribus millibus marcis: pro qua comes Sabaudię IX millia dediſſet, ſi Rudolfus rex vendere ſibi promiſiſſet.

Friburgum Nuithonum à Rudolfo emptum.

In villa Cella puella octauo anno ætatis ſuæ puerum peperit.

In Nolliwilre/ caſtro prope Sultz/ inuenta eſt caluaria ſerpentis magni, & linguæ eius vulgò Naterzunge: datur regi Rudolfo pro clenodio: cuius vis toxicum prodere.

Regina Teutoniæ in Vienna recipitur.

In Auſtria rex Rudolfus nouā exactionem adinuenit, & à quolibet aratro quinque ſolidos poſtulauit.

Comitem de Hohinberck cognatum regis dominus Haginecke in regis præſentia vulnerauit.

Noua retia inuenta prope Conſtantiam, per quæ piſces plurimi capiebantur.

Bellum Lotaringo illatum.

Epiſcopus Metenſis & Argentinenſis ducem Lotaringiæ impugnant. Dux duodecim currus epiſcopo Argentinenſi abſtulit: poſtea res compoſita eſt.

Epiſcopus Argentinenſis de ciuibus in Sulz LXXX marcas accipiebat, qui anteceſſoribus ſuis cum murmure vix LX marcas ſoluebant.

Ep̄s Colonienſis cū duodecim aliis coniurantes, impugnarunt comitē de Gülch.

Annus in omnibus abundās, excepto lino. Quartale hordei tribus ſolidis: aueniæ, octodecim denariis: ſiligo, quatuor ſolidis: Triticum, ſex ſolidis.

Viridarium S. Petri Baſilien.

Canonici S. Petri Baſil. aream, quæ ſita eſt ex oppoſito monaſterij S. Petri, plantationibus arborum repleuerunt.

In Sulz quædam meretrices domeſticæ à meretricibus ſylueſtribus baculis ex-
Albertus Magnus lector Coloniæ. (pulſæ.

Clericus vagus Baſileæ ſerpentes capiebat, ad libitum eis vtebatur, & mirabilia faciebat.

**procurator i. iudex.*

In Senheim Henricus*procurator Hoſpitale pauperum inchoauit.

Ioannes XXI papa magus

Ioannes papa Magus, in omnibus diſciplinis inſtructus, religioſis infeſtus, contemnens decreta Concilij generalis, obiit hoc anno.

Nicolaus papa electus eſt, dictus Caietanus, diu diſcordantibus Cardinalibus.

M. CC. LXXVIII.

Epiſcopus Baſilienſis & aduocatus Alſatię cum exercitu ad regem Rudolfum in Auſtriam pertexerunt, in menſe Iulio.

Comes Iuliacenſis occiſus.

XVI calend. Aprilis, interfectus eſt comes de Gülich/in ciuitate quæ dicitur Aquiſgranum, cum duobus filiis, & CCC militibus, & cum alia familia ſua multa.

Rex Bohemiæ promiſit, ſe pecuniam magnam Teutoniæ principibus daturum, vt pro ſe contra regem Rudolfum pro viribus pugnarent.

Contra Rudolfum arma ab Ottocaro ſumpta.

Rex Bohemiæ X millia militum congregauit, vt regem Rudolfum de Auſtrię finibus extirparet. Sed Domino dante principes exercitus incœperunt fortiter diſcordare, & ſic fuit eorum congregatio diſſipata.

Dominus papa excommunicauit omnes aduerſarios regis Rudolfi, & ipſum Imperatorem publicè nominauit.

Cœnobium ſub tela.

Sorores de ſancto Ioanne, ordinis Prędicatorum muro ſe cinxerunt, cuius altitudo pedes XX noſcitur habuiſſe: & quercus ex qua ſedes eccleſiæ parabantur dominarum, in circumferentia pedes XXIII comprehendit.

Ciues ciuitatis quæ dicitur Aquiſgranum, caſtrum quoddam cum hominibus ceperunt, ex quibus XV gladiis occiderunt, reliquos verò carceri deputârunt.

Horburgenſes domini.

Domini de Horburc, filij ſororis comitis Phirretarum, cognato ſuo reconciliantur, & in Alſatiam reuertuntur.

Obiit comes de Werde.

Ruſticus quidam de Villingen candens ferrum portauit nuda manu, ſine corporis læſione.

Ottocarus Bohemus in prælio occumbit.

Rex Bohemiæ pugnauit cum rege Romanorum prope Viennam & interfectus eſt, ipſe & cum eo XIIII millia hominum, vt communiter dicebatur.

Interfectus eſt dominus de Echerich, & dominus de Apiaco.

Eckerich in valle Leberiana Alſatiæ.

Obiit archiepiſcopus Cantuarienſis, cardinalis, ordinis Prædicatorum.

Obiit frater Probus, prouincialis de ordine Minorum.

Dominus papa factus eſt perpetuus ſenator Romanus: & Carolus ceſſit ei, & reliquit ei omnia quæ habuerat & ſpectabant ad Sedem.

Dominus de Gliers vallem Sergowe deprædatur, & tres nobiles interfecit.

Prædicatores Colmariam.

Feſto Simonis & Iudę intrauit conuentus fratrum ordinis Prædicatorum in Columbariam, in domum ſuam. Receptus fuit à Canonicis, à dominis S. Ioan. Baptiſtæ,

&ab

& ab vniuerſitate ciuitatis laudabiliter & honeſtè.

Deſtructum fuit Zeringen nouiter ædificatum, & turris prope Briſacum, & Coliberc. *Zeringa proximè Friburgũ Briſgoia.*

Mures fuerunt multæ & annus in omnibus abundans.

Comes Egino de Friburc, ciuibus de Offenburc equos viginti prope portam ciuitatis abſtulit. Ciues autem perſequentes congreſſi ſunt cum eo, & ex vtraque parte plures vulnera acceperunt.

Comes Phitretarum cepit abbatem de Luxouio.

Epiſcopus Argentinenſis foſſato diuiſit nouum caſtrum ab antiquo, in villa Rubeacenſi. *Caſtrum Rubeaquenſe.*

Hyems calida fuit.

In Carinthia tanta fames extitit, vt homines carnes humanas comederent, & fame plurimi perirent.

M. CC. LXXIX.

Hoc anno dominus Sigfridus, dictus de Gundoltzheim venit de domino Rudolfo rege, qui tunc temporis extitit in Vienna, retulitq́; de eo proſpera cum fortuna.

Scultetus hic Sigfridus ædificauit caſtrum in Hohenac, in craſtino Purificationis, rege Rudolfo permittente. Et tertia die fracta eſt Columbarienſium melior campanarum. *Hohenac caſtrum.*

Eodem tempore papalis litera venit in Columbariã, in qua continebatur, quòd deberet perfidis Iudæis, Prior prouincialis Teutoniç cum fratribus ſuis, fidem Catholicam fideliter prædicare.

Poſt Mathiæ venit aduocatus Alſatiæ, Conradus Wernherus à rege, qui tunc temporis morabatur in Vienna.

Eodem tempore dabatur in Columbaria ſiligo pro XVII denariis, hordeũ pro XVIII denariis, auena pro XIX den. frumentum pro XXX denariis.

Dominus de Rapoltzſtein caſtrum Hohenac & Minnewiler cognatis ſuis abſtulit fraudulenter, & in Columbariam transferebat.

Magiſter Rudigerus de Consheim, præpoſitus Columbarienſis, vir diuitiis & ſcientia clarus, obiit, circa feſtum Gregorij papæ.

XVIII cal. Maij vineæ & nuces perierunt frigore.

Longitudo hæc ſumpta LX vicibus, facit ſpiſſitudinem arboris, quæ eſt in Sigoltzheim ſupra fontem, prope curiam & capellam S. Mauritij. *Inſignis arbor.*

Lantfridus de Landiſperc ſuffocatus fuit in tormento Argentinæ, in anniuerſario patris ſui, qui fuit in præcedenti triceſimo anno in eadem ciuitate, & in eodem die haſtiludio interfectus à comite Friburgenſi.

Filius regis Rudolfi maior venit in Enſisheim, XIIII calend. Iunij, conuocauitque ſcultetos ciuitatis, & deliberauit cum eis, quomodo patri ſuo milites mitterent in armis præparatos. *Albertus Caſ. F. Enſisheminum venit.*

Conradus de Liechtenberck epiſcopus Argentinenſis caſtellũ Türlac per ignem deſtruxit, & quæ in eo reperit, deportauit. *Durlacum marchionũ Badenſium.*

Dominus de gemino ponte caſtellum propriũ, nomine Copinheim, per ignem deuaſtauit. Abbatiſſa de S. Cruce obiit, octauo idus Iunij.

Craſtino Barnabæ apoſtoli cecidit grãdo cum magnis lapidibus, quorum multi habebãt magnitudinem ouorum: deſtruxit quaſdam domos latericias, & damnum diuerſis locis Alſatiæ dedit.

Per ignem Iudæorum conſumitur ſynagoga.

Filius Rudolfi regis Turicenſium eſt pecora deprædatus.

Epiſcopus Baſil. venit à rege ex Auſtria Baſileam, & celebrauit curiã magnam.

Interficitur abbas Heremitarum fulmine, & cum eo plures monachi grauiſſimè puniuntur. *Enſidlem in Heluetia.*

Eiiciuntur de Columbaria, qui dicebantur Scultetum interficere voluiſſe: vnus ex iis poſtea fuit rotatus.

In Ongersheim fuit mulier tabernaria,de qua Phyſieus eiecit infra decẽnlum tres cattas. Cœmiterium inchoarur in Wintzenheim.

Wintzenheim.

Interſectus fuit ſcultetus , de Aquiſgrano in eccleſia cum quodam perfido,à procuratore regis Rudolfi: pro eo quòd dominum de Gůlch comitem cum ſuis ſociis miſerabiliter oceidiſſet.

Dux Brabantiæ cum exercitu magno de voluntate regis Rudolfi venit ad terram inſeriorem,ibiq; dicebatur caſtra plurima deſtruxiſſe.

Filius Cæſaris Friburgẽſibus infeſtus.

Infra octauam Aſſumptionis , congregauit filius regis Rudolfi plus q̃ x x comites & dominos multos,& exercitũ magnum,vt deſtrueret ſuburbium Friburgenſe , pro eo quòd iuuiſſent dominum ſuum comitem Gebithardum de Friburgo,qui eo tempore ciuitates imperij pro ſuis viribus impugnabat.

Turckheim. Wiler.

Domini de Girſperch in vigilia S.Matthęi Tůrinchen ceperunt,& oppidum Wilre per ignem penitus deſtruxerunt.

Frigore hoc anno periêre fructus. Vindemia fuit quaſi nulla : vix enim decimam partem vini quam conſueuerunt,protulerunt.

Indultum eſt in eccleſia fratribus Minoribus in ſerico miniſtrare.

Clariſſarũ plantatio in minore Baſilea.

Eps̃ Baſil.ſorores de S.Clara,vel ordinis ſrattum Minorũ,tranſtulit trans Rhenum in clauſtrũ Saccitarum. De Saccitis aũt quinq; recepit in ordinẽ Minorũ:prouincialẽ verò eorũ fecit præpoſitũ apud canonicos S.Leonhardi: reliquis aũt ſaccitis prout po-(tuit,prouidebat.

Eps̃ B.ſil.in eccleſia fratrũ Prædic.Baſileæ clericos conſecrauit.

Epiſcopus Colonien.vicit in prælio dñm de Spanheim/& cepit quatuor comites.

In ciuitatem Bérnenſem Burgundiæ aues ciconiæ nouiter venerunt.

Nidermunſter.

In Nidira můnſter clauſtro nigrarum monialiũ,ſurtim ſublata fuit corona crucifixi,cum reliquiis multis.Fur in breui comprehenditur ac ſupplicio condemnatur.

Obiit frater Otto,dictus de inferno,ſrater ordinis Prædicatorũ,vir deuotus , Deo ac hominibus dilectus: cui Dominus conflictum regis Bohemiæ & regis Teutoniæ in ſpiritu oſtendit,& regem Bohemiæ grauiſſimè vulneratum.

In Zabernia plures quàm L I I I I homines,muro ſuper eos cadente,perierunt.

Barouiſſa de Rapolſtein.

Domina de Rapoltzſtein / dicta de Froburch / in Paradis efficitur monialis, prope Schafuſiam.

Oppoſuerunt ſe domino Baſilienſi,dominus prępoſitus Maguntinus,dominus de Rötilheim / cum militum multudine copioſa.

In Rubiaca ſoror quædam fuit accuſata,quòd imaginẽ eeream baptizaſſet. Cùm id ipſa negaſſet , ipſam ad campum duxerunt ruſtici , & ipſam ignibus cremaſſent,ſi fratres eam non ex eorum manibus liberaſſent.

M. CC. LXXX.

Interfectus fuit ſcultetus Iohannes de Keiſerſperch.

Captus eſt dominus de Girſperch / plebanus de Lagilnheim. Item captus eſt de Nortgaſſen/plebanus de Oſtein.

x v i calend. Aprilis, litera dominicali F, dominica , nocte quæ eſt ante feriam ſecundam,paſſa eſt Luna eclipſin.

Domini de Nortgaſſen ceperunt dominum de Hunnewilre.

Columbarienſes ceperunt clericum domini de Girſperch/& clericum domini de Nortgaſſen/& quatuor de Sultzmatin.

Interdictũ eccleſiaſticũ Colmariæ.

Epiſcopus Baſiliẽſis venit Columbariam,petiuitq; a ciuibus, vt clericum ſuum domini de Nortgaſſen/ſuæ redderent libertati. Ciues autem ſuis precibus acquieſcere noluerũt.Interdicta igitur ſunt diuina Colũbarienſibus,propter captiuitatẽ clericorũ.

Nonis Aprilis fuit epiſcopus Argentinenſis in Rubiaca cum c phaleratis equis,& ciuitates imperij cum eo,vt expugnaret dominum de Lobigaſſe,propter captiuos Argentinenſes.Qui timore coactus ſe captiuum tradidit,& reddidit captiuatos.

X I I calend. Maij,conſecrauit dominus Henricus epiſcopus Baſiliẽſis ordinis fratrum Minorum,chriſma in Peris apud Ciſtercienſes & clericos regulares.

Inimicitia inter Rapolſteinẽſ & Colmariam.

Dominus de Rapoltzſtein prædam magnã de epiſcopatu,de pecoribus & iumentis accepit,& plures homines interfecit.

Dominus de Rapoltzſtein diffidauit Columbarienſes,& burgenſes eorum exteriores quos poterat captiuauit.

Henricus

Henricus epiſcopus Baſilienſis emit propugnaculum, quod eſt ſitum prope Rubiacum.

Indulta ſunt Columbarienſibus diuina, & incœperunt octauo calendas Auguſti celebrare.

Dominus Baſilienſis iuit in Auſtriam ad regem cum multis militibus.

Ceſſauit concurſus in Lebertal ad ſanctum Egidium, & factus eſt in Argẽtinam: eò quòd (vt dicebatur) B. Virgo miracula plurima perpetraſſet.

Fratribus Prædicatoribus in Columbaria tria altaria ſunt conſecrata. Fratres iidem apud Turicenſes prouinciale Capitulum tenuerunt.

Fratres Minores laborauerunt vt canoniſſæ de Seconis mutarentur in ſorores S. Claræ: ſed obtinere minime potuerunt.

VII calendas Nouembris fuit terræmotus.

Frater Albertus, ordinis Prædicatorum lector generalis, quondam epiſcopus Ratiſponenſis, philoſophus, obiit.

Comes Theobaldus Phirretenſis cepit filium fratris ſui.

M. CC. LXXXI.

Soror Helwigis, prioriſſa ſororum in Columbaria de ſancto Ioanne, obiit, VI idus Februarij.

Dominus de Ochſenſtein / filius ſororis Rudolphi regis, aduocatus terræ, depoſuit Sculcetum Columbarienſem Sigfridum, cum multorum lætitia quos credirur, perturbaſſe.

Aqua tranſiens caſtellum Sultze, magnum damnum ibidem fecit. In Gebwilre magna pars montis propter aquam cecidit. Et torrentes per Alſatiæ mõtana in vineis & agris magnum damnum intulerunt.

XII Kal. Martij, frater Reinherus ordinis Prædicatorum, octogeſimo anno ætatis & quinquageſimo ſeptimo anno, quibus in ordine laudabiliter vixerat, & quadrageſimo tertio quibus ſororibus de S. Ioanne præfuerat, & eas verbo & exemplo docuerat, in Domino requieuit.

Guntrannus de Girſperc capitur fraudulenter.

Epiſcopus Argentinenſis congregata militum multitudine, domino de Badin quoddam oppidum noſcitur obſediſſe. Epiſcopus verò Baſil. ſibi quinquaginta milites in auxilium tranſmittebat. Plures autem ex eis à Marggrauio capiuntur, propter quod pax eorum priſtina reformatur.

Regina Rudolfi regis in Nenna moritur, & aliquot centum equis Baſileam ducitur, ibiq; à tribus epiſcopis, & ducentis mille clericis, & multitudine ciuitatis hominum, in vigilia S. Benedicti, cum gloria maxima ſepelitur.

Filia regis Rudolfi Lombardiam mittitur, à ciuitatibus multis muneribus recipitur, ac filio regis Caroli matrimonio copulatur.

Rex Vngariæ Chriſtianam vxorem repudiauit, Cumanam duxit, Chriſtianis odioſus efficitur, à ſuis capitur, ſed poſtea liberatur.

Dominus Simon Francigena, legatus Franciæ, presbyter Cardinalis, eligitur in Papam, Martinusq; nominatur.

Nix in vigilia Purificationis magnæ profunditatis cecidit, quę homines, animalia ſylueſtria perturbauit, & vſq; ad feſtum S. Gregorij perdurauit.

Dominus de Meienhen caſtrum ſuum quod habuit Meienhen dedit in Argentinenſis epiſcopi poteſtatem, & poſtea recepit illud ſeudum perpetuum, & epiſcopus fecit eum Sculcetum villæ memoratæ.

Antiquæ mulieres obierunt, ſcilicet comitiſſa de Richenberc, domina de Rapoltzſtein, & aliæ plures.

Confluentini domino ſuo, epiſcopo Treuirenſi noluerunt obedire, inſuper eum occidere voluerunt.

Ciues de Prumino præpoſitum ſuum gladiis occiderunt. Regiq; Franciæ nequiter oppoſuerunt, propter quod ex eis DLX creditur occidiſſe.

Grando magna cecidit circa Kenizingen, XV Kal. Iunij, fecitque damnum magnum, ouesq; centum vel amplius interfecit.

Minoritæ Seckingenſibus monialibus inſidiantur.

Albertus Magnus obiit.

Ochſenſteinius præfect. Alſatiæ.

Bellum contra Marchiones Badenſes.

Regina Roman. obiit.

Clementia filia Rudolfi.

Martinus 4 Pont.

Nobilis in Meienheim iuſſu Rufiheim.

Comitiſſa de Reichenberg.

Domini de Gyrſpyerck caſtrum ædificârunt in monte, qui dicitur .... ſed homines epiſcopi Argentinenſis ſubitò deſtruxerunt.

Epiſcopus Argentinenſis congregata hominum multitudine dominos de Rapolſtein ſi potuiſſet, libentiſſimè perturbaſſet.

Quarto Kal. Auguſti, Wernberus dictus Walch miles, & Cunradus miles dictus de Nortgaſſen/ ſunt à Columbarienſibus interfecti.

Patriarcham Mediolanenſes interfecerunt, & cum eo quingentos viros.

Hoſpitalarij S. Ioannis conflictum habebant magnum cum Saracenis in tranſmarinis partibus, & pauci ex eis, multos Sarracenorum ceperunt, & plurimos occiderunt.

Multi ignobiles facti milites in Argentina.

Sorores pœnitentes de clauſtro ſuo ſe mutuò turpiter eiecerunt.

Incluſa de Tübilsheim ſe tranſtulit in Cazintal.

Mediolanenſes de ciuibus, quos eiecerant, quingentos vel amplius occiderunt.

Friburgum Briſgoiæ obſeſſum. Nonis Octobris, ſecunda feria, obſedit rex Rudolfus comitem & ciuitatem Friburgenſem, cum tribus exercitibus, hominum multitudine copioſa.

Mindæ fuit fratrum Prædicatorum Capitulum celebratum.

Adelnhauſen iuxta Friburgum. Exercitus regis Rudolfi deſtruxit clauſtrum dominarum de Adelnhuſen/ propter quod dedit eis Rex trecentas viginti marcas.

Rex Rudolfus expendit in Columbaria in victualibus infra quindecim dies, mille ducentas marcas.

Hermaphroditus exocnlatur in Briſaco, quòd violenter voluit cognoſcere mulierem.

Comes Sabaudiæ regem Rudolfum hoſtiliter impugnauit. Comes autem de N. comitem Sabaudiæ læſit, propter quòd comes regem Rudolfum deſiit impugnare.

Quartale frumenti pro ſeptendecim ſolidis dabatur, quartale vini, pro denariis nouem.

Landſberg caſtrum. Feſto S. Nicolai Landiſperch caſtrum Sculteti de Columbaria, per aduocatum Alſatiæ & Columbarienſes obſidetur, & res eius diripiuntur.

Vigilia Simonis & Iudæ, rex Rudolfus in Rapolſtein cum ſuis conſanguineis pernoctauit.

Omnes piſcatores haleces capientes ſubmerſi tempeſtate, ſæuiſſima perierunt.

Interfectus fuit Dominus de Meienheim in Phaphinheim.

M. CC. LXXXII.

Hartmannum F. regis in Rheno ſubmerſum. Filius Rudolfi regis, Landgrauius Alſatiæ ſubmerſus fuit in Rheno, prope Rinaugiam, & ſepultus fuit in Baſilea à quatuor epiſcopis & hominibus multis cum humana gloria copioſa.

Ciues Rubiacenſes, cum cæteris hominibus epiſcopi Argent. deliberauerunt, vt ei amplius non ſeruirent, niſi ſub certa pecuniæ quantitate.

Nix prodigioſa. Nix intra octauam Epiphaniæ cecidit, tantæ ſpiſſitudinis, qualis intra triginta annos in Alſatiæ finibus non credebatur cecidiſſe. Plures homines dicebâtur in ea frigore periiſſe.

Papa Martinus renouauit fratribus Minoribus & Prædicatoribus authoritatem confeſſiones audiendi, pariterq́; prædicandi.

Ciues Mülnhuſenſes mutuò ſe vulneribus affecerunt.

M. CC. LXXXIII.

Hyems calida fuit.

Albertus dux Auſtriæ. Rex Rudolfus filium ſuum ducem Auſtriæ fecit.

Rex Rudolfus emit ius ſeu aduocatiam dominorum de Liechtenberg/ quam habebant ſuper ciuitatem Argentinenſem.

Epiſcopus Argentinenſis coegit Rubeacenſes ſibi reddere, quæ dederat eis ſuæ priuilegia libertatis.

Feſto Gregorij frumentum in Alſatia floruit.

Eodem feſto, epiſcopus Baſilienſis, epiſcopus Argentinēſis & rex Rudolfus adiutor

ſutor eorum,obſedit Bruñtrut ſex ſeptimanis, & Melan caſtrum cœpit ac deſtruxit, & Brunnetrut fuit epiſcopo Baſilienſi cum villis adiacentibus reſtitutum.

Purrentrũtum obſeſſum.

Mylan caſtrum.

Pridie nonas Iunij,interfectus fuit Friburgi venerabilis Commendator Teutoniæ ordinis, Guntrannus dictus de Biſeche, ab apoſtata ordinis ſui, ſculteti Friburgenſis filio.

Omnis apoſtata perſequutor ſui ordinis.

Tres domini de Rapolſtein filij,viam carnis ingreſſi ſunt vniuerſæ.

Kalendis Iunij,fraga,ceraſa,piſa matura in Alſatia vendebantur.

Fratres Minores plus quàm XXXI virgines, & quaſdam viduas congregauerunt,& in clauſtrum Alaſpach/quod eis emerunt pro mille trecentis marcis,XV Kal. Auguſti cum pompa & maxima gloria incluſerunt.

Alenſpach cœnobium prope Keiſerſpergum oppidum.

Pridie nonas Iunij, obſedit Rudolfus rex Petterlingen.

Vigilia S.Galli,domini Richardi de Lobigaſle, & plures domus fratrũ ſuorum fuerunt deſtructæ,ſeu funditùs demolitæ,per ſuos conſanguineos & affines.

Rudolfus rex obſedit Paterniacũ,& ædificauit circa munitiones & domos, intendens eos cogere per alimentorum penuriam tradere ciuitatem.

Paterniacũ Sabaudiæ comitis opp. obſeſſum.

Circa Moguntiam nutrix pueri cuiuſdam militis,vendidit eum Iudęis,vt interficerent eum : propter quod nutrix & Iudæi plures à Chriſtianis fuerunt turpiter interfecti.

Rudolfus rex circa natiuitatẽ Domini inter ipſum & comitem Sabaudiæ compoſitionem fecit.

Pax inter Cæſarem & Sabaudum.

Obiit figulus in Sletzſtatt/qui primus in Alſatia vitro vaſa fictilia veſtiebat.

Obiit frater Conradus Wernherus de Hadiſtatt/frater ordinis Teutonici.

M.CC.LXXXIIII.

Rex Rudolphus vxorem Gallicam duxit,in Romatico monte,feſto S. Agathæ, & neceſſaria miniſtrauit ſuperuenientibus abundanter.

Cæſaris ſecũdi nuptiæ

Regina regis Rudolphi venit in Colũbariam in Carniſpriuio, ſc. Cathedra Petri,recepta à religioſis fuit, à clericis & militibus & ciuibus communiter glorioſè. Ciues dederunt ei expenſas pluribus diebus,& inſuper pro clenodiis centum libras.

Regina Colmariæ.

Henricus epiſcopus Baſilienſis celebrauit ordines in Columbaria, tertio non. Mart.quatuor temporum,& plurimos conſecrauit.

Comes Ebirhardus,frater epiſcopi Conſtan.& frater comitis Gotfridi de Lauffenberch virtuoſus, obiit ante tempus.

Eberhardus comes de Habſpurg.

Rudolfus rex Alſatiam & Mulnhuſenſes reconciliauit,& exercitum congregauit vt Colonienſem epiſcopum impugnaret.

Fratres Minores Capitulum generale in Argentina celebrârunt. Chorũ ſuum recenter conſummatum conſecrauerunt,quatuor epiſcopos ibidem habuerunt,& illic homines plurimi conuenerunt.

Henricus epiſcopus Baſil.ordinis fratrum Minorum celebrauit ordines in Columbaria,in eccleſia fratrum Minorum,X Kalen.Iunij, & habuit in comitatu ſuo Æthiopem indutum veſtibus albis,&nanum ſcilicet Ritter Conrad/cuius longitudo ad tres pedes minime poterat peruenire.

Nanus tripedalis.

Comes de Friburgo reconciliatus eſt cum ciuibus Friburgenſibus,tali conditione,quòd præter redditus quos habebat de ciuitate, ſingulis annis centum marcas argenti ſibi ſuiſq; ſucceſſoribus darent. Inſuper deberent eum antiquorum ſuorum iura liberè poſſidere.

Trãſactio inter comitẽ Friburg. & oppidanos.

Fulgur in eccleſia Sletzſtatt in eccleſia ſanctæ Fidei, tres homines interfecit.

Milites Alſatiæ,in feſto S.Iacobi ad regem Teutoniæ in Moguntiam deſcenderunt,vt pro rebus imperij fortiter pugnarent.

Circa Pragam Bohemiæ metropolim multi homines fame mortui.

Fames.

In Alſatia quartale frumenti pro libra, & quartale vini pro duobus ſolidis dabatur.

Chorus in Rapolſtwir inchoatus fuit.

Minores emerunt clauſtrum Alaſpach ſororibus ſuis pro M.CC.marcis.

Mel in Alſatiæ finibus pluebat, vnde multi olera ſeu fructus comedere recuſabant. Peſtilentia in locis pluribus ſequebatur.

Comes montis Beligardi obiit, & epiſcopatui Baſilienſi trecentarum marcarum redditus dereliquit.

Friſiorum clades.

Filius domini Wilhelmi regis Romanorum vindicauit ſe de Friſonibus, & interfecit ex eis mille quadringentos viros, & accepit corpus patris ſui de eorum manibus violenter.

N. de Hohenſtein præſes Alſatiæ.

Dominus de Hohenſtein aduocatus Alſatiæ, ſororibus de S. Ioanne octo vini vaſa violenter abſtulit.

Dominus Conradus Wernherus exuſſit dominis de Gyrſpere caſtrum, quod nouiter conſtruxerant in monte.

Rex Arragonum & ciues Meſſanæ Carolum fratrem regis Franciæ de ſuis finibus turpiter expulerunt.

Ordo Prædicatorum in Seleciſtat chorum ſuum anno præcedenti conſummauit. Iidem fratres ſequenti anno ſedes in choro poſuerunt, & intrauerunt.

Rheni pontium ſtructura.

Obiit mulier, quæ recordabatur, nullum pontem Rheni poſt Conſtantiam tranſiuiſſe.

XVII Kal. Decemb. Venus & Mercurius ſimul fuerunt.

Ciues Friburgēſes comiti, domino ſuo, pro modica emenda viginti millia marcarum tradiderunt.

Item comes de Rapreſwir obiit.

Wernherus archiepiſcopus Moguntinus obiit, qui mille quingentas marcas ſuis poſteris dereliquit.

Meſſis inchoata fuit, feſto ſanctorum Petri & Pauli. Eodem die Curiam habuit rex Rudolfus in Baſilea cum gloria dominorum.

Vrbes ad Rhenum Cæſari denuo iurant.

Rex Rudolfus, circa Iacobi feſtum, ciues Rheni ciuitatum, Wormatiam conuocauit, iuramenta primò ſacta, ſecundariò per iuramenti vinculum confirmauit.

Rex Arragonum Petrus, principem filium regis Caroli cepit, & ex eis multitudinem hominum interfecit.

Papa Cardinalem legatum in Franciam miſit, qui clericorum ac religioſorum decimam regi Carolo faceret præſentari.

Comes Reinhardus de Mümpelgart / tres de ciuibus ſuis cepit, qui ſe de captiuitate cum XL librarum millibus redemerunt.

Rex Rud. ciuitatem Herbipolenſem obſidere voluiſſet. Ciues autem ei ſex marcarum argenti millia tradiderunt, quæ eum ab eis fugere coëgerunt.

Caſtra Waldeck in Sueuia demolita.

Rex Rudolfus circa feſtum S. Martini, quinq; caſtra ſc. Waldeche, prædonum Sueuiæ, cum magna potentia dicitur obſediſſe, ea ſubitò cepiſſe, & per violentiam deſtruxiſſe.

Hohenſteinius Alſatiæ præſes. Eckerch.

Dominus de Hohenſtein aduocatus Alſatiæ, caſtrum Echire potenter obſedit, ſpacio breui temporis expugnauit, & in poteſtatem ſibi ptopriam deportauit. Ideò verò dicitur expugnaſſe, quia ſuum cognatum, Iohannem de Echire, qui cōſanguineos ſuos honore ac diuitiis præcellebat, fraudulenter occiderunt.

Ochſenſtein caſtrum.

Poſthæc idem aduocatus Alſatiæ, cum epiſcopi Argentinenſis adiutorio Ochſenſtein caſtrum potenter expugnabat, & funditus euertebat.

Bonum vinum creuit in bona quantitate, ſed non videbatur durabile.

Ante feſtum Clementis fuit aura pulchra, dulcis & amœna, & quaſi ſine pluuia per quatuordecim ſeptimanas.

Prima Morbacenſium ſedes.

Feſto S. Catharinæ cecidit tectū Capellæ, quæ ſita eſt ſupra vineta, prope Morbacum, vbi & primitùs ſe receperant monachi Morbacenſes, & ad quem locum omnia eorum ſunt priuilegia & dignitates impetrata.

Ciues Columbarienſes regi Rudolfo vno anno librarum XXX millia tranſmiſerunt. XVII Cal.... oppoſuerunt ſe Columbarienſes regi Rudolfo, quia triceſimam rerum ſuarum ſibi dare noluerunt.

M. CC. LXXXV.

Gebwiler oppidum ſuperioris Alſatiæ.

Kalendis Aprilis, Abbas Morbacenſis ciuitatem ſuam Gebwilre latenter cepit, & res & eorum corpora in totum confiſcauit.

Ciuitas Friburgenſis in Orlandin & Bernenſis obedire regi Rudolfo minimè voluerunt.

Ciuitas

Ciuitas Bernenſis fuit ab igne penè totaliter deuorata.

Papa Martinus obijt.

Inſtitit anguillis, mortem guſtauit in illis,
Aſſas & coctas martyriſauit eas.

Nonis Maij, ciues Columbarienſes regi Rudolfo ſe primitùs oppoſuerunt, & per ignem Theinhem villam & quaſdam alias deſtruxerunt. *Colmarienſes Cæſari ſe opponunt.*

Circa feſtum Pentecoſtes, ciues de Haginogia, aduocatũ terræ, filium ſororis regis Rudolfi, de caſtro quod eſt in ciuitate tùrpiter expulerunt, & poſtea regi ſeruire minimè voluerunt.

Rudolfus rex obſedit Columbarienſes, decimo octauo Kal. Iulij, quinq; diebus. *Colmaria obſeſſa, & ad officium redacta.*

Ciues Columbarienſes poſuerunt ſuper ſe CC marcas, duoq; millia marcarum & milites, qui ſe Columbarienſibus non oppoſuerunt, vel in obſidione eorundem non fideliter adiuuerunt, cum ciuibus exactionibus grauabantur.

Epiſcopus Argentinenſis terram ducis Lotharingię pluries intrauit, & eum enormiter ſpoliauit.

Domini de Waſſilnheim ceperunt hoſpitem prædicatorum de Eginsheim, & eum ad terram Franciæ tranſtulerunt.

Nocte Nicolai fugerũt captiui, quos Domini de Waſſelnheim ceperãt fraudulẽter.

De poteſtate Rodolfi regis fugit Iudæus captiuus, qui ei mille quingentas tradere promittebat marcas.

Abbas Morbacenſis dictus de Steinebrunne, obijt circa feſtum Luciæ, qui deſtructor Religionis & diſſipator enormis rerum ſui Monaſterij dicebatur. *Berchtoldus Abbas Morbacẽſis natus è dynaſtis à Steinenbrun.*

Ciues de Zouingen Rudolfum regem pro Domino ſuo acceperunt.

Petrus rex Arragonum mortuus.

Richardus de Lobigaſſe quoſdã milites de Baſilea voluit occidere fraudulenter. *Zofingen Ergoia oppidum.*

Regem Rudolfum filij eius impetebant pro multis millibus marcarum.

Ipſe autem de conſilio nobilium obligauit eis quaſdam Imperij ciuitates.

Moniales Ciſtertienſis ordinis de clauſtro Hirſin receſſerunt.

M. CC. LXXXVI.

Die Paſchæ quidam ciuium Columbarienſium ſeruos Sculteti vulnerauerunt, & eos in clauſtrum Minorum per violentiam coegerunt. Propter hoc fuerunt illi ciues eiecti de ciuitate, & eorum domus deſtructæ, & eorũ res à iudicibus confiſcatæ.

Sorores de S. Ioanne, ſub-tilia, ordinis Prędicatorum, contra libertatem Religioſorum LX marcas dare à ciuibus cogebantur.

Philippi & Iacobi ciues Argent. in aquis & nauibus ludos exercuerunt, ad ſpectaculum verò venientes ſupra pontem ſe receperunt, & eo cadente plures miſerabiliter perierunt. *Cadit Argẽtina pons Rheni.*

Rex Rudolfus obſedit oppidum Lûterburg, Epiſcopi Spirenſis, aliquot ſeptimanis: qui reſiſtere regi non valentes, ſe regis gratiæ tradiderunt. *Luterburg oppidum.*

Epiſcopus Treuerenſis obijt.

Capella in Hugshouen, reædificatur à venerabili Abbate, Conrado de Dickere, quæ anno M. C. LXXXVI, fuerat inchoata. Ipſum autem Monaſterium fuit inchoatum à Wernhero comite de Ortiberch, dicto de Hurningen, cuius longitudo octo pedum depicta communium, in eodem monaſterio reperitur. *Cœnobium Hugeshofen in Valle Wilerana.*

Rex Rudolfus miſit Henricum epiſcopum Baſil. ordinis fratrum Minorum, ad Papam, ad diuerſa negotia terminanda. Papa verò Epiſcopum Baſil. Archiepiſcopum Maguntinum, præpoſitum verò Maguntinum ſc. Diuitem, Epiſcopũ Baſil. faciebat. *Petrus Reich, epiſcopus Baſilienſis.*

Domini de Liechtenberg curiam prope Liechtenberg celebrabant, ad quam per ſe & per alios plurimos inuitabant.

Eodem tempore Legatus à latere domini Papæ miſſus, cum plenaria poteſtate Baſileam venit, & dominum Baſilienſem in epiſcopum electum conſecrauit.

Turegum exuſta eſt pro tertia parte, propter eorum ſuperbiam: vt per obſeſſum Diabolus recitauit. *Tigurum conflagrat.*

Henricus epiſcopus Baſilienſis, factus archiepiſcopus Moguntinus, receptus eſt contra ſpem à ſuis ſubditis glorioſè.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Comes Wirtenbergicus R. regi ſupplex.

Rudolfus rex duo caſtra fortia domini de Wirtenberck noſcitur obſediſſe, & ea in breui tempore intelleximus expugnaſſe. Ipſe etiam dominus de Wirtenberck cognatus regis obſeſſus, de caſtro deſcendit, & ad pedes aduolutus, ſe & ſua tradidit in regiam poteſtatem.

Poſt feſtum S. Margaretę noua de Friderico Imp. peregrini in Alſatiā retulerūt.

Stutgardia.

Rex Rudolfus obſedit plus quàm XX ſeptimanis caſtellum, quod dicitur Stutgart/quod ſitum eſt prope Eßlingen. Et tædio affectus rex, compoſuit cum domino de Wirtenberck/& ad legatum in Spiram venire diſpoſuit feſtinanter.

Sorores Pœnitentes.

In die Animarum, venit Legatus Columbariam.

Commiſſæ ſunt ſorores, quæ dicuntur Pœnitentes, fratribus Prædicatoribus ad regendum.

Legatus Teutoniæ in Metim ſe transferebat, quia furorem Teutonicorum non immeritò metuebat.

Glacies quæ fluxit in Rheno, CXV naues ſubmerſit, & villas aliquas deuaſtauit.

M. CC. LXXXVII.

Legatus, à latere domini Papæ miſſus, concilium XVII calendas Aprilis celebrare voluiſſet: ſed per appellationem epiſcopi Colonienſis, & epiſcopi Tullenſis, Probi nomine, ordinis Minorum, fuit totaliter interruptum.

S. Hippolytus Alſatiæ.

XVI calend. Aprilis, dominus de Rapolßſtein/ villam S. Hippolyti cum exercitu introiuit, eamq; & eccleſiā ignibus deuaſtauit. Clericus de eccleſia ſaltauit, & confractus periit in inſtanti.

Honorius papa obiit.

Dominus de Rapolßſtein cum exercitu terram Gallicorum intrauit, & CXX villas exuſſit, eorum res totaliter deprædatus.

Sexto idus Maij, dominus de Baldecke vxorem duxit: & ciues Columbarienſes res domini de Rapolßſtein communiter inuaſerunt.

Rapolſteinius & Horburgenſis inter ſe dimicant.

Dominus de Rapolßſtein dominum de Horburch viriliter impugnauit, atq; ad Cellisberch peruenit, vt captiuos ſua potentia liberaret. Dominus autem de Horburch cum baliſtariis de Cellisberch deſcendit, eiq; octo equos interfecit, & plus quàm viginti vnum equites vulnerauit.

Portæ fratrum Prædicatorum in Argentina à ciuibus claudebantur: volebant eos cogere, vt ſuam per omnia facerent voluntatem.

Rudolfus rex Rapolßſtein tribus diebus obſedit, ſed ab obſidione receſſit: quòd eum ſui morti tradere voluiſſent.

Epiſcopus Probus nomine, ordinis Minorum, fuit excommunicatus in Argentina, in dedicatione eccleſiæ maioris, à Gordiano ordinis fratrum Minorum.

Pugna prope Pourrentrutum.

Prope Brunnentrut fuerunt de hominibus Baſilienſis epiſcopi quidam interfecti, & plus quàm duodecim milites captiuati.

Gemar.

Rudolfus rex, cum ciuitatibus vicinis, caſtrum ligneum in Gemar, ad obſidendum caſtrum Rapolßſtein/noſcitur conſtruxiſſe.

Dominus de Rapolßſtein homines domini Horburch & multos de Sigolßheim cepit & ſine pugna ad propria perducebat, & duo marcarum ſoluere potuerunt.

Epiſcopus Metēſis contra Barenſem comitē.

Epiſcopus Metenſis omnes penè Rheni epiſcopos, & omnes dominos quos poterat pretio conducebat, & congregauit exercitum magnum, ſc. quatuor millium militum & cētum equos phaleratos. Omni die quinquaginta vaſa vini, & ſeptingentas libras Metenſis monetæ ſtipendiariis miniſtrauit, & coegit comitem Barenſem eius miſericordiam ſuppliciter inuocare.

Conſules Argentinenſes ciues ſuos equos habere bis mille præcepere.

Obiit Cuonradus de Wirziburch / in Teutonico multorum bonorum dictaminum compilator.

Eclipſis Lunæ fuit, vndecimo Kalendas Nouembris media nocte, & Iris inſequenti, ſeu in crepuſculo videbatur.

Abbatiſſa Seconenſis, quæ & procuratrix clauſtri vallis Maſonis, in dominam clauſtri montis Romaticì ſublimatur.

Epiſcopus Baſilienſis

Epiſcopus Baſilienſis terram comitis montis Belgardi potenter intrauit, pluresque

que villas deuaſtauit. Comes verò de militibus epiſcopi plus quinquaginta de nobilioribus ac ditioribus captiuauit.

M. CC. LXXXVIII.

Expulit abbas Morbacenſis omnes nobiles de caſtello Gebwilre/ pro eo quòd ſe mutuo vulnerauerant fraudulenter.

Regis Rudolphi filius, Lantgrauius Alſatiæ, cum centum equis in curia ſororum de Columbaria ſub tilia, requieuit.

Vndecimo Kal. Febr. multæ aues prope montem Bilgardis conuenerunt, contra ſe pugnauerunt, & plus quàm trecentæ (vt dicebatur à pluribus) perierũt. Similiter & porci domeſtici circa eundem locum plurimi conuenerunt, & ſe mutuis morſibus occiderunt.

Iudæi dederunt regi Rudolpho XX millia marcarum, vt illis de Weſſila & de Popardia iudicaret.

Circa Purificationis venit ventus, qui magnam ſyluam ſub Hohinnac radicitus deuaſtauit.

Idem ventus Flandriam Oceano inundauit, ad tria magna miliaria, & plus quàm L millia hominum interfecit.

Rex Rudolfus congregauit exercitum, vt obſeſſum caſtrum Maguntinenſi domino archiepiſcopo liberaret.

Obiit frater Henricus, ordinis Minorum, archiepiſcopus Maguntinus, XIIII Kalend. Aprilis. *Hẽric. Gurtelknopf Moguntini obitus.*

Kalen. Aprilis, rex Rudolfus epiſcopus Argentinenſis, & ciues Argent. & domini terræ, in Columbaria pacis fœdera iurauerunt. Inter ciues Argent. & fratres Prædicatores componere voluiſſent. *Regis & Alſatarum conuentus Colmariæ.*

Regem Rudolfum legatus Franciæ viſitauit.

Circa Kalend. Martij tantum frigus fuit, vt infra Baſileam clauſerit glacies aquas Rheni, & vinum congelabatur in eccleſiis, in calicibus & ampullis.

Dominus Ieronymus cardinalis & prouiſor ordinis Minorum, in papam circa principium medium quadrageſimæ conſecratur. *Nicolaus 4 papa.*

Vxorem dominus de Baldecke duxit, curiam magnam in Baſilea celebrauit, in qua plus quàm DCC marcas creditur expendiſſe. *Nuptiæ D. de Baldeck.*

XVII Kalend. Maij, nocte perierunt vites.

Iudæa iuuẽcula de antiquo Iudæo in Rubiaca quatuor pueros noſcitur peperiſſe.

Dedicata fuit in Wiſſenburck area fratrum Prædicatorum. *Prædicatores in Weiſſenburg.*

Circa nonas Iunij, obſedit rex Rudolfus Bernenſem Burgundiæ ciuitatem. *Berna obſeſſa.*

Octaua Epiphaniæ venit mercator Baſileam, ducens ſecum vinum Græcum ſeu Cypri, deditq; bicarium illius vini pro quinq; ſolidis, quartale pro libra, quod vſq; ad illud tempus fuerat inauditum.

Captus eſt dominus archiepiſcopus Colonienſis.

Rex Rudolfus obſedit montem Beligardi, circa Kalendas Iulij. *Monſbeligardi.*

VI Idus Iulij, cecidit grando magna, & fecit damnum in diuerſis locis. Et fulgur exuſſit tectum caſtri, quod dicitur der Stein in Rapolʒſtein / & tecta in Türinckheim deuaſtauit.

Mulier puerum cum quatuor dentibus pariebat.

Rudolfus rex Romanorum terram Gallicorum circa Brunnendrut plus quàm tribus ſeptimanis cum XX millibus hominum deuaſtauit. *Burgundi bello à Cæſare petiti.*

Rex Rudolfus ſecundariò Bernenſes dicitur obſediſſe. *Berna iterũ obſeſſa.*

Incluſæ de Katzintal/ in Ammerſwilre ſe circa feſtum Omnium ſanctorum tranſtulerunt, & moniales ſe poſtea vocauerunt. *Cœnobium in Amerſchweir.*

Dominus Hermannus de Rapolʒſtein/ obſedit Hohinnac caſtrum, & per promiſſiones obtinuit fraudulenter. Idem obſedit caſtrum in Minrewire/ & cum exiſtentes in eo retinere non poſſent, ſub conditionibus tradiderunt. *Hohenac caſtrum.*

M. CC. LXXXIX.

Alſa circa Herinkein & alias villas vicinas, circa Epiphaniam domini inundabat. *Hercken.*

Conuentus Egrenſis. Epiſcopus Curienſis à regis Rudolfi filio captiuatur.

Rex Rudolfus circa Quadrageſimam in Egra ciuitate, prope Bohemiam curiam celebrauit.

Sifridus miles, quondã Sculteтus Columb. v i cal. Aprilis interficitur, à Suſingo.

Ciues Bernenſes obſeſſi, regi Rudolfo ſe ſub conditione amicabili noluerunt tradere.

Quarto Kalen. Maij venit Rudolfus rex Romanorum in Columbariam & duxit ſecum Camelum animal magnum, trium annorum, altitudinis inconſuetæ.

Rudolfus Colmariæ. Eodem die venit frater Mumio, magiſter ordinis Prædicatorum, in Columbariam, feſtinans ire in Treuirim ad Capitulum generale. Rex verò Rudolfus ob reuerentiam magiſtri comedit in domo fratrum Prædicatorum, feſto S. Petri martyris & prędicatoris, & fecit eis & dominabus quibuſdam & dominis multis conuiuium magnum & bonum, & fratribus prædicatoribus inconſuetum.

Girſpergenſes proſcripti. Eadem die proſcripſit dominos de Gyrſperch/ eò quòd occiderunt, Sifridũ militem de Gundolßheim fraudulenter.

Ludouicus de Honberg comes, occiſus. Eodem ſeptimana occiſus eſt, comes de Honberch/ cognatus regis à ciuibus Bernenſibus violenter.

Gyrſperch caſtrum à Colmarienſibus obſidetur.

Ciuitas Rotwilenſis exuritur.

Ciues Bernenſes cum rege Rudolfo compoſuerunt, & ſe in ſuam poteſtatem voluntariè tradiderunt.

Grando magna circa Baſileã fuit, quę frumentum, fructus & vineas deuaſtauit.

Dominus de Baldecke, de procuratione à rege ſibi commiſſa, à regis filio remouetur.

In Treuerim n c c fratres veniſſe ad Capitulum referuntur, fratrũ ſerui trecẽti.

Caſtrum Ermisbuche/ D. comitis Phitretarũ, primo Kal. Maij à dominis........ arripitur fraudulenter.

Rex Angliæ fratribus Prędicatoribus, qui venerunt in Treuerim ad Capitulum generale tribus diebus abundanter neceſſaria miniſtrauit.

Dockēburg. Filius regis Rudolfi caſtrum Dochinberck/ abbatis S. Galli, creditur expugnaſſe.

In Lombardia fratres Minores habuerunt Capitulum, & venit illuc papa Nicolaus frater ordinis ipſorum, cum fratribus d c c c.

Papa Nicolaus expellitur de Roma, quia filium Caroli in regem, eis contradicentibus conſecrauit, & cum illo pars Papæ: vbi ex vtraq; parte plus quàm d numero perierunt.

Epiſcopus Colonienſis à captiuitate liberatur.

Rex Rudolfus pro triginta libris argenti caueam in Baſilea aui Pſittaco comparauit.

**fortè Lotringen.* Epiſcopus Metenſis cepit comites ducis de* Lilningen.

Terræmotus factus vno die quinquies.

Cœnobium in Ammerſchweir. Incluſæ in Katzental ſe in Amerſchwiler tranſtulerunt, & ibidem clauſtrũ conſtruxerunt, & eodẽ anno in Capitulo Treuerenſi fratribus Prędicatoribus in Columbaria committuntur. In feſto Catharinę primã miſſam in area propria decantauerũt.

Nebelrung, factio nobilium. Milites Alſatiæ, qui parem veſtem tribus annis penè tulerant, & ſe Nebelringin nominauerant, ad regis præſentiam citantur.

Incluſæ in Suntheim aream in Gebwiler centum marcis comparârunt.

Sorores ſub-Tilia tertiam domum clauſtri ſui perfecerunt magnis expenſis.

Hyems mirè calida. Hyems calida. Herbæ, flores, arbores flores & folia ante natiuitatem Domini produxerũt. Venatores tum fraga in Alſatia inuenerunt. Picę cum gallinis ante trium regũ protulerunt: vites floruerunt ante Hilarij: arbores folia antiqua retinuerunt, donec recentia prodierunt. Pueri in Egißheim in profluente balneabant.

M. CC. XC.

Girſpergenſes proſcripti Cæſari ſe dedunt. Rudolfus rex dederat in purificatione ſuffodientibus caſtrum Girſperck mille nongentas libras, præter victum. Craſtino Agathæ, domini de Girſperck/ ſe & caſtrũ domino aduocato terræ, ſinę gratia cõmiſerunt: ſed ſemi eorũ ſub gratia recipiuntur.

Henricus

Henricus Dux Bauariæ, amicus fratrum prædicatorum, obijt.

Rudolfus rex in Thuringia fuit, & in ea magnam dignitatem pretio comparauit.

Fratres Minores in Columbaria Capitulum celebrauerunt, & Domini terræ eis plura ſeruitia miniſtrabant.

Dux Alſatiæ Rudolfus, filius regis Rudolfi, obijt, & in Praga Bohemorum ſepelitur. *Rudolfus Caſaris F. moritur.*

Lector fratrum Minorum de Baſilea, fecit capi in Columbaria in Capitulo ſuo, duas Beginas & duos Beghardos, & in Baſilea plures, quos hæreticos reputabat.

Epiſcopus Curienſis obijt.

Comes Egino Friburgenſis, dederat filio ſuo, filiã ducis Lotharingiæ in vxorem.

Conradus de Liechtenberg epiſcopus Argentinenſis, harum nuptiarũ cauſa magnam Curiam in Argentina celebrauit.

Hyems calida & pluuioſa, æſtas frigida & pluuioſa.

In Burgundia prope Loſannam cecidit grando magna, cuius lapides duorum vel trium panum magnitudinem ſuperabant. Læſit nouem Eccleſias parochiales, & LX millia hominum computabantur perijſſe. *Grando portentoſa.*

Canonici de Hanoë ſe in Rhinaugiam tranſtulerunt.

Dominus de Veldentz congregauit exercitum, venit in Alſatiam, volens in Autumno domino de Rapoltzſtein vineas ſuas extirpare. Dominus de Rapoltzſtein congregato exercitu, dominum de Veldentz prohibuit.

Incluſæ in Suntheim quarto Kal. Nouembris Gebuilr in clauſtrum, quod ibidem ſibi conſtruxerunt, ſe tranſtulerunt.

Rex Rudolphus in Saxonia multa laudabiliter peregit.

Rhenus quater ante natiuitatem Domini inundauit.

Soldanus Babyloniȩ Hieruſalem & Accon, & omnia Chriſtianorum penè totaliter expugnauit. *Hieroſolyma capta.*

Papa Nicolaus miſit in adiutorium terræ ſanctæ LX millia peditum proprijs expenſis.

Domini de S. Ioanne dederunt in Brunduſio omni volẽti maria tranſire, ignem & panem & naulum & expenſas, quas pro perſona ſua annus integer requirebat.

Papa Nicolaus regi Anglorum ſupplicauit atq; mandauit, quatenus crucem ad tranſmarinas partes ſuſciperet: & vt hoc facere poſſet decimam omnium Eccleſiarum regni ſui, fecit ſibi per triennium fideliter miniſtrari. Hæc eadem faciebat regi Francorum.

In Seleſtadio conſtruitur eccleſia leproſorum.

M. D. XCI.

XVIII. Calend. Februarij audita ſunt tonitrua: noctu grando magna cecidit, & fulgura multa ſæpe micuerunt.

Dominus de Rapoltſtein congregato exercitu, dominum de Bergken in munitione paruula capere voluit. Exiſtentes autem in munitione Germersheim, ſe viriliter defenderunt, tres occiderunt, & multos vulnerauerunt, eumq; fugere coegerũt.

Eclipſis Lunæ, XV Kal. Martij, ante fratrum prædicatorum apparuit matutinas.

Inuenta fuit in Hadſtat manus integra, in modum iurantis, alio corpore putrefacto. Et cùm eam ſecundariò ſepelire voluiſſent, guttæ ſanguinis emanabant, & propter hoc eam ſecundariò ſepelire noluerunt. *Manus periuri.*

Rex Angliæ omnes Iudæos regno expulit. Cædes Aureliani. *Iudæi Anglia pulſi.*

Archiepiſcopus Colonienſis excommunicauit omnes ciues & clericos ác religioſos, eò quòd cœperant eum in conflictu.

Thuricenſes M. D, Conſtantienſes M. CC, Columbarienſes D marcas, regi Rudolfo dederunt. Columbarienſes præter hæc mille octingentas libras expenderant pro cibarijs & ſeruitijs dominorum.

Abbas Morbacenſis cum monachis ſuis, vendidit regi Rudolfo Luceriam, pro duobus millibus marcis. *Lucerna à Rudolfo empta.*

Gregorij, venit rex Rudolfus Columbariam.

C

Dominus de Girſperc grauibus conditionibus à captiuitate liberatur: caſtrum totaliter deuaſtatur.

Bonifacius ſuffraganeus Baſil.

Bonifacius epiſcopus Boſonienſis, ordinis heremitarum, prædicatoribus Colmarienſibus, Dominica ante Lætare, feſto annunciationis, conſecrauit altare beatæ Virginis, verſus latus ſuperius: Altare in angulo eccleſiæ beati Petri prædicatoris martyris: altare ſancti Auguſtini.

Maritus filiæ Rudolfi regis, mandauit regi Rudolfo, vt quàm ſtatim veniret ad eum Lauſannam, & vt indicet dominis Curiam Burgundiæ in Franckfurt: quod factum eſt.

Deinde vocatur rex ex Fräckfurt ad Lauſannā, vt perficiat negotia domini Papę.

Dum rex Rudolfus eſſet profecturus ad Principem, maritum filiæ ſuæ, comes Sabaudiæ inſidias fecit regi, quem interimere volebat.

Rex Rudolfus Curiam celebrauit, non ad ſuam per omnia voluntatem.

Dominus de Hunnawilr à Columbarienſibus interfectus, & de ciuitate plures milites expelluntur.

Moneta Rapolſteinica.

Dominus de Rapolſtein incepit nouam monetam facere, quæ penè cum denarijs Friburgenſibus concordabat.

Richenwiler oppidū.

Dominus de Horburc villam Richenwiler muro circumdedit & muniuit.

Columbariam obſedit epiſcopus Argentinenſis, cum XXX millibus pugnatorum, infra octauam natiuitatis Mariæ. Columbariæ erant tria millia pugnatorum.

Ventus validus partem pontis Briſacenſis, X Calendas Octobris, deſtruxit.

Obijt Marggrauius de Miſſen, iuuenis virtuoſus.

Creuit vinum nobile.

Gemar.

Hermānus dominus de Rapoltſtein in Gemar caſtrū ligneū inchoabat ſtruere.

Epiſcopus Conſtantienſis oppoſuit ſe filio regis Rudolfi, pro rebus quas abſtulerat filio Comitis de Laufenberc violenter.

Domini de ordine Teutonicorum in Bückhein, parant ſe ad prælia, vt res ſuas à dominis terræ defendant.

Conſules Columbarienſes dederunt ciuibus ſuis ligna pro domib. conſtruēdis.

Rudolfi Cæſaris mors.

Rudolfus rex moritur.

M. CC. XCII.

Ciues Columbarienſes præpoſito Argentinenſi, fratri epiſcopi Argent. de Liechtenberg fidelitatem & ſeruitia iurauerunt, & fideliter promiſerunt.

Epiſcopus Metenſis obijt.

Scultetus Argentinenſis & Zorno cum ſuis congregati armis inuadere voluerunt familiam Ragineck & Herbonum, propter verba quædam iniurioſa.

Hyems temperata uſq; ad Purificationem: poſtea inualuit frigus, vt Rhenus Briſaci ex vtraq; parte pontis eſſet congelatus, quòd equis & bigis poſſet tranſiri.

Domini ordinis Teutonicorum, XIII. Cal. Maij, ſabbato, exocularunt duos ciues Friburgenſes. Iunior Comes cum ciuibus clauſtrum irruentes, totaliter deuaſtārunt.

Adolfus Romanus rex.

Prima Maij, electores reliqui electionem in Maguntinum tum præſentē transferunt. Maguntinus comitem Adolfum de Naſſow, cognatum ſuum, eligit: conſentiunt reliqui. Hic ſtatura fuit mediocri, agilis, amabilis, ſciens Gallicum, Latinum & Germanicum.

Francofordenſes expenſas à rege electo petunt. Maguntinus obligauit pro rege caſtra ac villas, pro XX millibus marcarum. Rex exactionem in Iudæos tentauit, ſed non potuit, reſiſtente Sculteto Francfordiano.

Rex liberos matrimonijs elocat.

Equos phaleratos habuerunt, Maguntinus mille quingētos, Treuerenſis M. CCC.

Rex Aquiſgrani coronatur.

Præſides imperiales ex vtraq; parte Rheni.

Conſilio procuratorum regni, procuratores in officijs retinet. Ottoni de Ochſenſtein, nepoti ex ſorore regis Rudolfi, Alſatiam, & quæ ab ea parte Rheni ſunt, committit: Comiti à Katzenelnbogen, quæ ab alia parte Rheni.

Ciuitates fidelitatem præfectis regis Adolfi promittunt.

Scultetus Columbarienſis fidelitatem promittere recuſauit: niſi aduocatus Otto de

to de Ochſenſtein promittat regis nomine, officium Sculteti ad vitam regis: expulſos non reducere: ciuitatem potenter non intrare.

Aduocatus hæc pollicetur, recepta fide, ne ciuitas Columbarienſis alteri quàm regi Adolfo tradatur.

Rex* Arragonum moritur: deuoluitur regnum ad Imperium. **fortè, Arelatenſium.*

Adolfus rex in Imperio omnes controuerſias componit: Principes ad expeditionem hortatur. Epiſcopus Spirenſis milites & LXX currus habuit, præter bigas. Colonienſis ducẽtos milites cum equis phaleratis. Maguntinus copioſam militum multitudinem. Hi cum cæteris iter dirigunt verſus Veſontium. *Adolfi in Gallos expeditio.*

Vigilia Aſcenſionis, Albertus Dux mille quingẽtis equitib. venit Columbariam.

Hermannus de Rapolſtein, ſecundo nonas Iunij, à ciuibus Argentinẽſibus fuit captiuatus, ad preces pauperculæ mulieris.

Dux Auſtriæ Albertus Turicenſes obſidebat. *Tigurum obſeſſum.*

Puer IX annorum Colmariæ à Iudæis interficitur.

Argentinæ vicus pelliparioru per ignem totaliter deuaſtatur.

Interfectus fuit in Rubiaco, frater Ioannes ordinis Minorum.

Albertus, filius regis Rudolfi, Dux Auſtriæ, Lantgrauius Alſatiæ, comes de Kiburg, obſedit Turegum potenter ſex diebus: poſtea diſceſſit, & obſedit caſtrum Nellenburg, quod expugnauit & fregit. *Nellenburg caſtrum.*

Epiſcopus Colonienſis reconciliatus ciuibus.

Fratres Minores eccleſiam ſuam magnis & altis columnis exaltabant.

Fluentes aquas per plateas Argenninenſes, artifex inuenit.

Reginæ regis Romanorum præſentatus fuit puer nutritus inter lupos: venit illa Briſacum, vigilia omnium Sanctorum.

Dux Lotaringiæ caſtrum in Plummets ſuper balnea conſtruxit, vt defenderet balneantes à malis hominibus. *Caſtrum Plumbarienſe.*

Aduocatus Alſatiæ nomine reginæ ſingulis diebus expendit duodecim libras, Baſilienſis monetæ.

Dominus de Rapolſtein accepit à hominibus ſuis, quintam partem vini, quod creuerat hoc anno: facit CCCCL carratas.

In Hagenoia fuit torneamentum, in quo fuit miles à Scalario interfectus. *Luſus equeſtris Hagenoæ.*

Adolfus rex venit Columbariam, ante natiuitatem Domini, anno biſextili a c.

Abbas Periſienſis capitur à ſuo ſubdito ordinis conuerſo.

Caſtrum Ortinberg domino comiti de Liechtenberg epiſcopo Argentinenſi tradebatur. Inuentor ac magiſter operis, quod in Argentina Bruſcam fluere per vicos faciebat, de eo cecidit & expirauit.

Minera auri apud Heidelberg inuenitur.

Comes Henricus, frater comitis de Friburc capitur, ac grauiter vulneratur.

Prope Schafuſam atq; Baſileam fuerunt inuenti lapides pretioſi.

Obijt venerabilis dominus Rudolfus de Habiſpurc, epiſcopus Conſtantienſis, frater comitis Gotfridi de Laufenberc, & in prandio vitam noſcitur finiuiſſe. *R. de Habſpurg. epiſcopus Cõſtant.*

Natus fuit hermaphroditus in valle Keiſersberch, id eſt qui membrum mulieris atq; virilia continebat.

Domini de Giſperc caſtrum Froberc furtiuè, expulſis habitantibus, obtinebant.

Eodem tempore, ſcilicet V Idus Iunij, ædificauit aduocatus terræ, ſcilicet filius ſororis regis Rudolfi, caſtrum in Hárwille, vt caſtrum Ortinberg obſideret. *Caſtrum Scherwiler*

Ciuis Linthart nomine de Columbaria, in vigilia ſancti Ioannis baptiſtæ, cum octo viris armata manu Incluſorium de Horburc dicitur deſtruxiſſe.

Caſtellum Watwire & Zülliſheim in præcedenti anno fuere inchoata. *Warwiler Zulliſheim.*

Caſtrum Ramiſtein prope Sleciſtat fuit inchoatum, à præfecto terræ contra multorum hominum voluntatem. *Ramſtein prope Seleſtadium.*

Iudæi Rubeacenſes ob metum epiſcopi ſe in Columbariam tranſtulerunt, & Cammirent in Gebwilre turpiter capiuntur ab abbate Morbacenſi.

In Rubiaca fuit interfectus .... miles dictus Zedelere, XV Calend. Septembris, à dominis de Lobigaſſe fraudulenter.

In Rheno prope Briſacum ſubmerſa fuit nauis cum hominibus LXXX. Mercatores venientes de Friburgo verſus Briſacum, prope villam Alzinache, multa nauis atq; multarum genera mortua inuenerunt.

Vigilia aſſumptionis beatæ Virginis, duæ naues in Rheno, vna prope Argentinam, alia prope Briſacum, cum multis hominibus perierunt.

Rorwile. Item Rotwire exuritur, & multæ aues prope Briſacum frigore perierunt.

Colmaria Rapolsſteinio tradita. Sculteus Columbarienſis vocauit dominum de Rapolſſtein nocte cum multis hominibus, & ei ciuitatem tradidit.

Dominus Anshelmus de Rapolſſtein fratrem ſuum Henricum eiecit de Rapolſſtein, & eum omnibus ſuis bonis ſpoliauit.

Æſtas calida & ſicca, & vinum bonum vt dicebatur generaliter abundauit.

Colmaria obſeſſa. Rex Romanorum Adolfus, XVI Octob. quarta ſc. feria, venit Rapolswire cum hominibus multis, & obſedit magna gloria violenter, in vigilia ſancti Michaelis Columbariam.

Item Wilre caſtrum atq; caſtellum non valentes ſe defendere, regi ſe voluntariè tradiderunt.

In vigilia Simonis & Iudæ caſtrum Werde faciliter expugnatur.

Pœna periurii Scultetus donatus. De Rapolſſtein rex Romanorum recedebat, & circumduxit Sculterum Columbarienſem in rota reſidentem, manum eum tribus digitis erectam habentem, ac periurium demonſtrantem.

Dux Auſtriæ ſolennem Curiam fecit circa feſtum S. Martini in deſponſatione filiæ ſuæ, & talis non fuit noſtris temporibus celebrata.

In Lombardia apparuerunt in aëre duo monachi parui, albus & niger, bonam horam ſe mutuò impugnabant, & poſtea in vallem & vaſtam ſolitudinem deſcenderunt, &c.

M. CC. XCIIII.

Adolphus rex Romanorum in Landowe, in natiuitate Domini Curiam celebrauit.

XVII Kal. Februarij venit frigus tantæ fortitudinis, quòd multæ vineæ frigore perierunt: tiliæ & arbores aliæ fiſſæ fuerunt. Piſces in aquis, aues & homines in ſyluis pariter perierunt.

Abbas in Perm. Abbas Periſienſis, circa ſecundum Nonas Martij ab officio remouetur.

Prædicatores in Gebwiler. Domus fratrum Prædicatorum fuit in Gebwilre recepta, & in Teutonia ſex aliæ fuerunt pariter inchoatæ.

Dux Brabantiæ obijt, & filius eius miles efficitur, & ciues Colonienſes eum ſicut patrem eius, pro Domino receperunt: ſed hoc epiſcopus Colonienſis prout potuit impediuit.

Iudæi Bernenſes puerum (vt dicitur) occiderunt.

Cariſtia magna fuit, & quartale frumenti pro octodecim ſolidis dabatur, & Sorores de Columbaria plus quàm trecenta quartalia, in vna ſua grangia pauperibus erogauerunt, ante feſtum Mariæ Magdalenæ.

Venit circa Baſileam ventus validus, fulgura, tonitrua, pluuiæ magnæ, quæ domus deſtruxerunt, & arbores magnas & fortes radicitus euulſerunt.

Circa Paſcha quidam de progenie Vrſina in eccleſia S. Petri, peregrinos vndecim occiderunt.

Decanus Columbarienſis circa exaltationem ſanctæ Crucis à Sculteto Columbarienſi captiuatur.

Baſilea ardet. In Baſilea exuſtæ fuerunt domus penè ſexcentæ, circa exaltationem S. Crucis, & homines ferè quadraginta.

Apoſtata ordinis fratrum Prædicatorum ſorores ſub-tilia de Columbaria ſpoliauit.

Die S. Leodegarij abſtulit Ceſſo caſtrum Lobeke à ſuis dominis fraudulenter.

Miſna bello petita. Rex Adolfus circa aduentum Domini terram Miſſinenſem potenter ingreſſus eſt. Ciuitas Miſſina ei ſe tradidit, caſtella duodecim expugnauit, totam terram cum magna potentia deuaſtauit.

Papa

M. CC. XCV.

Papa Celeſtinus papatum voluntariè reſignauit.

Romanorum rex Adolfus expugnata terra Dominorum Miſſinenſium, iter ſuũ verſus Alſatiam dirigebat, ſeq; præparabat ad eundum contra regem Franciæ, vt eum de rebus proprijs extirparet.

In Bara villa dæmon caſtrum Domini Wephimanni militis deſtruxit.

Rhenus qui longo tempore oppidum Briſacum ab Alſatia diuiſerat: iſto anno pro parte ad latus montis ſe aliud transferebat.

Inundatio cuiuſdam aquæ ad oppidum Rinueldin, quod eſt ſitũ ſuper Rhenum, Clauſtrum dominarum de Olſperg repleuit, Molendinum earum deſtruxit, lapides & ligna in Rhenum cum magna violentia perducebat. *Olſperg monaſterium.*

Item prope Baſileam villa fuit Onetzwire nomine, quæ à Baſilea tria miliaria diſtabat, ac in valle ſita erat, quam aqua tranſire modica dicebatur. Pars montis in vallem cecidit, aquam obſtruxit, quæ paulatim creuit, quòd ſupremam partem Eccleſiæ ab oculis hominum occultauit. *Onetz-Werr prope Waldenburgum ſub terramonte.*

v Kal. Auguſti, Fulgur pilos procuratoris Minorum in Briſaco combuſſit, corpore illæſo.

Dominus de Ochſenſtein cognatus & procurator ducis Auſtriæ, obſedit & expugnauit...... Et circa feſtum Mariæ Magdalenæ Zouingen cum magna hominum multitudine dicitur obſediſſe. *Zofingen oppid. Ergoia.*

In Alſatiæ villa Türinchen minera plumbi vel argenti reperitur, in qua ante paucos annos Gypſum pauperes inuenerunt. *Turickheim.*

Adolſus rex Roman circa Kalendas Auguſti, cum exercitu magno terram Miſſinenſium ſecundariò ſubintrauit.

Tertio nonas Aprilis, fuit in Briſgougia & Alſatia vehemens terræmotus. *Terræmotus.*

In Colmar vno hoc anno mortui pueri DCC ſeptuaginta ſeptem.

Terræmotus in Valeſia quatuordecim caſtra pro parte deſtruxit, & crucem pinnaculi turris Eccleſiæ maioris deiecit, & in diuerſis locis plurima deuaſtauit.

In Curia montes ſciſſi, petræ fiſſæ ſunt, plures campanæ pulſauerunt, quinq; caſtra penitus deſtruxit, plura verò fiſſa ſunt, & domus multæ. Poſt hunc duos alij motus vna ſeptimana plurimi retulerunt.

Romæ mortalitas magna fuit, & vno die ſepulturæ ſeptem epiſcopi tradebantur.

Mediocris ſtaturæ perſona regnum Teutoniæ circumibat, Imperatorem Fridericum ſe ſuis fidelibus referebat. Hic cùm in Eßlingen veniſſet, à ciuibus capitur, hæreticus eſſe probatur, conuincitur & crematur. *Pſeudo Fridericus combuſtus.*

Domini de Gyrſperg reconciliati Columbariam in octaua Martini ſolenniter intrauerunt.

Rex Adolfus in terram Miſſinenſium ſtipendiarios tranſmittebat.

In Alſatiæ valle Albrechtstal, in vna domo, Mulier peperit vna nocte duos pueros, duæ vaccæ, vtraq; duos vitulos, catus catulum, canis caniculum, ſcropha porcellos plurimos pariebat.

Quinquaginta fratres ordinis Minorum ſenes atq; lectores de Ordine pariter receſſerunt dicentes, Fratres Minores de ordine S. Franciſci ſimpliciter receſſiſſe.

M. CC. XCVI.

Dominus de Rapoltzſtein fuit à captiuitate regis Romanorum poſt purificationem beatæ Virginis liberatus.

Venerabilis dominus Petrus Baſilienſis epiſcopus obijt, ſecundo Nonas Aprilis.

Item venerabilis dominus Probus epiſcopus Tullenſis ordinis Minorum fratrum obijt.

Filius Marggrauij Thuringiæ venit in Lombardiam, & quædam ciuitates eum Dominum acceperunt.

Caſtrum Girſperg adiutorio epiſcopi Argentinenſis reædificatur. *Geirſperg reſtauratur.*

Plures Tiliæ à fratre Bertoldo conuerſo de Friburgo, ſacriſta, in Cœmiterio noſtro plantatæ fideliter referuntur.

M. CC. XCVII.

Sacerdos publicè caſtratus.

Circa natiuitatem Domini, fuerunt cuidam clerico in ciuitate Baſilienſi virilia, propter quandam iuuenculam, detruncata, & ſuſpenſa in medio ciuitatis.

Iudæus in anno præcedenti pro furto in Sulzematin per pedes ſuſpenditur, qui octo diebus ſuperuixit, & ſe eleuans ſuper patibulum liberauit, ſed præ læſione pedum fugere non poterat.

Supplicationes peſtis cauſa.

Cogente peſtilentia atq; mortalitate, Columbarienſes Canonici proceſſionem cum reliquijs indixerunt, in vigilia purificationis. Circa tertiam ad eccleſiam homines religioſi ac clerici S. Martini conuenerunt, ac ſcholares & canonici cum CXX ſuper pellicijs in principio proceſſerunt: Fratres Minores eos ſequebãtur, cum quadraginta fratribus, deinde fratres Prædicatores hos cũ triginta fratribus ſequebãtur; hos autem fratres domini de Hoſpitali S. Ioannis, cum decem perſonis venerandis ſequebantur: ſed monachi decem S. Benedicti fratres prædicatores præcedebant, & quandocunq; ad libitum ſequebantur.

Ad regem Romanorum Burgundi venientes ſuppliciter deprecantes, quatenus à rege Franciæ defenderet, quia eos pro regno Arelatenſe ſæpius infeſtaret. Rex verò promiſit, ſe ante feſtum Mariæ Magdalenæ venturum, & eos pro viribus defenſurum. Ciuitates verò magnæ Franciæ, vt Remis, Pariſius, & aliæ quàm plures portis fortibus & muris altis muniuerunt, quod vſq; hoc tempus confiſi, de fortitudine facere contempſerunt.

In capite ieiunij, ſc. tertio Kal. Martij, interfectus fuit Ioannes miles virtuoſus, diues, filius Sifridi Sculteti Columbarienſis.

Inchoatum fuit Dormitorium fratrum Prædicatorum in Columbaria.

Diffidauit epiſcopus Argentinenſis ciues Columbarienſes, propter eorum Scultetum dominum de Bercheim.

Mulier in Scleciſtat peperit puerum cum duobus capitibus, cum dolore.

Rex Bohemiæ filius Ottochari, Curiam..... celebrauit, qualem nunquam aliquis regum, nec Aſſyrius, nec Salomon creditur celebraſſe.

Epiſcopus Argentinenſis obſedit Mersmünſtere ante feſtum Margaretæ.

Translata ſunt oſſa........ militis de Rubiaca in Columbariam ad fratres Prædicatores.

In Columbaria multa noua vina bona reperiebantur, in natiuitate S. Mariæ virginis glorioſæ.

Theobaldus Phirretenſis præfectus Alſatiæ.

Rex Adolfus circa natiuitatem beatæ virginis Mariæ, D. Theobaldum comitem Phirretarum, Alſatiæ inſtituit aduocatum.

Cõmes Phirretarum deſcendit ad regem cum multitudine bellatorum.

Dominus de Liechtinberg fuit de Egenheim deprædatus.

Rex Angliæ miſit præcedenti anno regi Romanorum triginta millia marcarum, vt ei armatos viros ad rerum ſuarum mitteret defenſores.

Vini vilitas

Ama boni vini in Sleziſtat, pro octo denarijs vendebatur.

In decollatione Ioannis Baptiſtæ, venit rex Angliæ in Flandriam, cum quingentis magnis nauibus, cum ſex millibus militum, cum equis dextrarijs, & tulit ſecũ multam pecuniam quinque annis exercitui copioſam. Septem enim militibus marcam quotidie quinq; annis expendere potuiſſet.

Vas vini dabatur in Alſatia pro Deo, vt vas euacuaretur. Vnum vas Rappes pro vaſe vacuo vendebatur. Pro conſeruatione vini in locis pluribus ſtubæ prẹparabãtur.

Adolfi expeditio in Flandriam.

Rex Romanorum venit in adiutorium regi Angliæ cũ equis bis mille phaleratis.

Filius Conradi Wernheri de Hadiſtat, miles iuuenis, rebus in aduerſis virtuoſus, contra regem Franciæ cum auunculo filio ſuo, comitis Phitretarum, armatus proficiſcitur, occiditur ab inimicis, traditus ab amicis.

Duo reges inter diuos relati.

Ludouicus rex Frãciæ canoniſatur à Bonifacio papa, & feſtũ eius celebrari debet in craſtino Bartholomæi. Rex verò Bohemiæ canoniſatus dicitur, in anno prẹcedẽte.

In Columbaria equus fuit, qui formam in ſe mulieris mariſq; comprehendit.

Dominus de Bercheim Sculterus Columbarienſis quoſdam de ciuibus expulit violenter.

Domi-

Domino præpoſito maioris eccleſię Conſtantienſis fratri ſc. Comitis Friburgēſis, ſexaginta marcas in redditibus, quas habuit in Columbaria, per violentiā auferebat. Comes ex hoc indignatus, plures ex hominibus Imperij cepit, & eorū res & corpora deuaſtauit. Aduocatus autem terræ comes Phitretarum, iniuriam ſibi illatam vindicauit, acceptiſq; ciuibus Columbarienſibus, aliiſq; hominibus, terrā comitis Friburgenſis potenter ingreditur, & vallem Glotyri & alias villas pro viribus deleuerunt. *Glotirthal infra Friburgum.*

XV Kal. Decemb. colligebantur roſæ in Colūbaria, in horto fratrū Prædicatorū, & eodem die cecidit nix magna, & vſq; ad illum diem frigus modicum inſtabat.

In Moguntia mulier vidua mulierem viduam & eius puerum interfecit, & in Rhenum eorum corpora deportauit: comprehenditur & crematur.

M. CC. XCVIII.

Idibus Februarij Columbarienſes armati cum ſuis, vt res Argentinenſis epiſcopi deuaſtarent. Comes Phitretarum aduocatus Imperij veniens eis in adiutorium, cū multis millibus ruſticorum. Vallem Sulƺmatn & villam Suntheim, & alias villas epiſcopi, per ignem, & tria Cœmiteria totaliter vaſtauerunt. Crucem quoq; Sanctam cum propugnaculis expugnabant. *Epiſcopo Argentinenſi arma ablata.*

Friburgenſes in Otinlandm hominum decem millia congregauerunt, & vt Bernenſes in rebus deſtruerent, proceſſerunt. Sed cùm diſtarent à Berna ad vnum miliare, Bernenſes intellexerunt, & lætanter ac viriliter occurrerunt. Friburgenſes videntes Bernenſes, timuerunt, & terga vertentes fugerunt, & ea quæ ſecum attulerunt, reliquerunt. Bernenſes multos Friburgenſium ceperunt, & aliquos occiderunt. *Friburgenſium Vchtlandiæ fuga.*

Dominus Hiltibrandus dapifer de Bappenheim, vir iuuenis, fortis & diues, in exercitu ducis Auſtriæ, in treugis occiditur fraudulenter, & quinto Kal. Maij in Columbaria apud fratres Prædicatores ſolenniter ſepelitur. *Hiltebrandus dapifer à Bappenheim.*

Dux Auſtriæ venit in Briſgaudiam prope Kenzingen, ante feſtum S. Georgij cū Vngarorum Cumanorumq; multitudine, volens ad electionem regis Rom. peruenire, & vt eum deponerent, pro viribus laborare. *Caſtra duorum hoſtilium exercituum prope Kenzingam.*

Intelligens hoc Adolfus rex Romanorum cum multo meliore atq; maiore militia, cum multitudine copioſa hominum, ipſum velociter impediuit. Sed cùm rex Adolfus ad exercitum Ducis, propter aquam venire non potuiſſet, caſtellū Kencingin, à Domino de Vſenberc ad tempus pretio comparauit, vt ad exercitum Ducis poſſet quando vellet faciliter peruenire. Timens autem dux impetum regis, ſuis hæc peditibus referebat: Hac nocte me Rinaugiam præcedetis, ego autem ad vos cras veniā feſtinanter. Sequenti die, circa tertiam, caſtra propria ſuccendit, & ſuos pedites ſequebatur.

Comes de Hegirloch procurator Ducis occiditur.

Dominus de Haginecke capitur fraudulenter.

Domina de Valchinſtein, cuſtos monaſterij Sanctæ crucis, audiens regem Adolfum cum armatis in Alſatiam venturum, ſe cum rebus ſuis in Columbariā tranſtulit, & reliquias aliquas cum caſula ſerica rufa, carmine hexametro texta, in qua beatus Leo cœmiterium Sanctæ Crucis & eccleſiam, conſecrauit, fratribus prædicatoribus ſicut ſuis fidelibus commendauit.

Comes Phitretarum aduocatus Alſatiæ clauſtrum Sanctæ Crucis deſtruxit. *Cœnobium S. Crucis.*

Rex Adolfus clauſtrum S. Marci & Schuarƺin..... deuaſtauit.

Epiſcopus verò Argentinenſis clauſtrum Eſchowe dicitur deleuiſſe.

Ciues Hagenoenſes dicuntur penè omnes villas ciuium Argentinenſium deleuiſſe. Villam de Caſtineto, riuum de Schlezitat abſtulerunt, ipſi autem potenter egreſſi Caſtinetum ignibus cremauerunt. Illi de Caſtineto de hoc doluerunt, Gallos adiutores ſuos vocauerunt, & potenter in Kunigisheim perrexerunt, & illud per flammam totaliter deleuerunt. Illi verò de Kunigisheim ſe congregauerunt, & illis de Caſtineto reditum præcluſerunt, cum eis pugnarunt, & ex vtraq; parte quinque gladio perierunt.

Rex Adolfus quarto Kal. Iunij ab obſidione ſe Rubiacenſium ſeparârunt.

Rex Adolfus ab obſidione Rubeacenſi in feſto Barnabæ apoſtoli recedebat, & ſe in Eginsheim transferebat. *Adolfus Alſatia decedit.*

Poſt feſtum Viti & Modeſti, i. XVI Kal. Iulij, rex Adolfus ab obſidione caſtelli Eginsheim recedebat.

Mulier prope Columbariam virum interfecit proprijs armis, ſecunda die Iulij.

Adolfus occidit.

Feſto ſanctorum Proceſſi & Martiniani rex Adolfus interficitur.

Sanctam Crucem epiſcopus expugnauit.

Caſtrum Gemer per ignem deuaſtatur.

Ante aſſumptionem beatæ Virginis, venit in Argentinam Albertus rex Romanorum, & recipitur ab epiſcopo & populo ſolenniter & lætanter.

Argentinenſe incendiũ.

In Vigilia aſſumptionis Mariæ exuruntur multæ domus in Argentina, & maius monaſterium Mariæ virginisglorioſæ.

Mortalitas magna extitit, & comeſtio boum prohibebatur. Plebanus Briſacenſis vno die homines XXXII communicauit, decem inunxit, VII flebiliter ſepeliuit.

Octingenti currus atq; bigæ de Columbaria vno die egrediebantur, quando Rubiacum ſub Adolfo rege obſidionibus grauabatur.

Landeck caſtrum.

Caſtrum Landecke comes Friburgenſis atq; ciues pariter obſederunt.

Venerabilis dominus de Liechtenberg Argent. epiſcopus fecerat hoc anno, ante feſtum S. Michaelis milites, quos omnes veſtiuit ad minus triplici veſtimento, ſcilicet tunica pretioſa Surgotum ..... nobili vario Suchornam cum vario pretioſo.

Pridie nonas Decembris, epiſcopus Argentinenſis cum ciuitatibus Regis, cum exercitu terram Phitretarum Comitis intrauerunt.

Conuentus Imperij Noremberga.

Rex Romanorum in Nürenberg Curiam celebrauit, circa feſtum ſancti Martini, ad quam duo millia militum peruenerunt.

M. CC. XCIX.

Puer circiter XV annorum, factus frater ordinis Prædicatorum, & in ordine annum & plus quàm dimidium ſteterat in domo Columbarienſi, in die ſanctorum Innocentum, de conſilio quorundam fratrum Minorum & auxilio eorundem ac Beginarum ipſorum, apoſtatauit, & ſe ad ordinem fratrum Minorum transferebat.

Io. Liechtenbergius aduocatus Alſatiæ.

N.B.

Octaua Epiphaniæ venit Columbariam Alſatię aduocatiſſa cum pluribus dominabus, & dominus Ioannes de Liechtenberc, filius fratris venerabilis epiſcopi Argentinenſis, aduocatus regis Romanorum ſuper terram Alſatiæ, filius ſororis Rudolfi de Habſpurc Romanorum regis, de ſtirpe Ducum Zeringiæ, ferens in capite ſuo pileum ornatum auro, argento, lapidibus pretioſis, valentem plures marcas argenti: & cingulo circumdatus erat, qui ornatus erat auro, argento, lapidibus pretioſis, qui æſtimatione hominum marcas valuit XL.

Abbates Murbacenſes.

Obijt abbas Morbacenſis, Albertus de Valchinſtein: ſucceſſit dominus Bertoldus de Liebiſtein.

Albertus rex Romanorum in purificatione Curiam celebrauit in Franckinfurt, ſed in ea nihil conſummauit, & propter hoc in tempus aliud protelauit.

Dominus Ioannes de Liechtenberc, filius fratris Argentinenſis epiſcopi, aduocatus terræ Alſatię, dominam aduocatiſſam duci fecit de Alſatia, cum apparatu magno, in curru, quem procurator ſuus CX libras retulit conſtitiſſe.

Dominus de Rinperch filium regis Adolfi de captiuitate firmiſſima liberauit.

Dominus archiepiſcopus Moguntinus in mẽſa ſedẽs & lętus, velociter expirauit.

Hadſtat.

Epiſcopus Argentinenſis exactionem ſuper homines in Rubiaca poſuit, & qui præcedenti anno libram dedit, iſto anno marcam ſuo domino præſentauit: & quot libras quilibet anno præcedenti dedit, tot marcas ſoluere cogebatur. Inſuper dominum Conradum Wernherum de Hadiſtat cogebat, Hadiſtat & alias res ſuas ſibi voluntariè præſentare.

Quarto Idus Aprilis, interdicta ſunt diuina Columbarienſibus, quòd noluerunt Baſilienſibus iudicibus obedire.

Filius regis Adolfi oppoſuit ſe domino Archiepiſcopo Maguntino, habens adiutores decem Principes, vicinos ſuos, terræ dominos potiores.

Comes Phitretarum à domino de Rötelheim captiuatur.

Rex Rom. Albertus abſtulit ciuitatibus Imperij libertatem, quam habebãt ciues, reſidentes in villis, quòd Dominis ſuis minimè ſeruiebant.

Feſto

Feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ Columbarienſes cum ciuitatibus Imperij cupientes Dominum de Horburc conculcare......

Dominus de Girſperg capitur.

Poſt feſtum ſanctorum Proceſſi & Martiniani, Columbarienſes armati, cum Imperij ciuitatibus exiuerunt, vt res Friburgenſium deuaſtarent.

Bellum inter comitem Friburgenſem & ciues Friburgenſes. *Bellum Friburgẽ.*

Interfectus fuit, qui Regi pecuniam deferebat.

M. CCC.

Albertus rex Romanorum miſit dominum Petrum epiſcopum Baſilienſem Medicum, Romam, vt negotia quædam neceſſaria procuraret.

XVI Kal Februarij obijt Domina de Horburc, ſoror comitis Friburgenſis. *Domina de Horburg.*

Albertus rex venit in Columbariam, ſeptimo Kalendas Aprilis, receptus fuit ſolenniter cum religioſis & clero, & ciuibus vniuerſis. *Albertus rex Colmariam venit.*

Tertio Nonas Iulij, hoc eſt quinta die, apparuit in crepuſculo in Columbaria pluribus viris ac mulieribus ſub Luna maieſtas Dei, ſedentis in cathedra, quaſi in iudicio, habens de ore ſuo ex vtraq; parte gladium euaginatum procedentem ac populum atrociter iudicantem.

Dominus de Hagineck caſtrum Hagineck, quod anteceſſores ſui conſtruxerunt, pro .... marcis vendidit, & dignitatem ſuam in extraneos transferebat. *Caſtrum Hagenecke.*

Bonifacius papa, ratione Iubilei omnibus venientibus Romam, tanta abſolutionis beneficia contulit, quòd tantus factus fuit concurſus Romam, vt ſæpius vna die ſint egreſſi triginta millia hominum, pariterq; ingreſſi, vt communiter pauperes retulerunt. *Iubilei promulgatio.*

M. CCC. I.

Circa Kalendas Iunij, cœpit Albertus rex Roman. infeſtare archiepiſcopum Maguntinum, Colonienſem, Treuirenſem, adiutoresq; eorum, & deſtruxit villas, caſtella ac caſtra eorum, ſine conditione omnium ſuorum inimicorum. Ciuitatem Bingin obſedit potenter pluribus ſeptimanis, & vſq; ad feſtum S. Michaelis non poterat expugnare. *Albertus electoribus ſpiritualib. infeſtus.*

Ciues ciuitatis Bingin, ſeſe Alberto regi Rom. ſeptimo & ſexto Kal. Octobris, cũ Cometa ſe inſpicientibus exhiberet, tradiderunt ſub conditione.

Præcedenti anno venit de Anglia virgo decora valde, pariterq; facunda dicens: Spiritum ſanctum incarnatum in redemptionem mulierum, & baptiſauit mulieres, in nomine Patris, Filij, ac ſui. Quæ mortua ducta fuit in Mediolanum, ibi & cremata. cuius cineres frater Iohannes de Wiſſenburc, ordinis fratrum Prædicatorum, ſe vidiſſe pluribus referebat. *Virgo hæreſin ſpargens cremata.*

Iuuenis in Schleciſtat in paruo riuo Rheni fuit ſubmerſus: is ante modicum temporis virginem violenter deflorauerat.

Plebanus de Rechtnhuſen Canonicus Columbarienſis, fuit morte ſubitanea præoccupatus.

Item Vicarius in Volrahtiſen fuit lancea perforatus, quòd cognouit Beginam, contra parentis & matris ac fratris voluntatem.

Dominus Ioannes miles dictus de Nortgaſſe, contraxit matrimonium cum iuuencula de Hadiſtat, in feſto Luciæ, bona vtriusq; voluntate.

Sequenti die decollatus eſt iuuenis, qui filium nouercæ ſuæ fraudulenter occiderat, & ob hoc ſibi ciuitas fuerat interdicta. Vxor verò eius in Rubiaca fuerat commorata. Hæc cum maritum intellexiſſet in Columbaria captiuatum, perijt cum dolore.

In conuerſione S. Pauli audita ſunt tonitrua, & coruſcationes plures, intra matutina fratrum Prædicatorum in Columbaria, videbantur.

Archiepiſcopus Moguntinenſis, archiepiſcopus Colonienſis & archiepiſcopus Treuirenſis, Alberto regi Romanorum caſtrum Rinſperg poſt regis receſſum obſederunt: quod vt rex intellexit, reuertitur, & epiſcopi receſſerunt. *Reinſperg caſtrum.*

Abbati S. Vrbani ordinis Ciſtert. naſus abſciſſus à conuerſo ordinis & duobus ſeruis.

M. CCC. II.

Rex Franciæ fratrem ſuum Carolum, quem præcedenti anno in adiutorium papæ cum multis militibus armatis tranſmiſerat, ſimpliciter reuocauit. Papa verò priuilegia domini regis Franciæ, nec non & principum eius caſſauit, & totaliter dicitur deleuiſſe.

In Spira ciues clericos expulerunt.

In Brema ciues cum clero fortiter litigabant.

Alberti Cæſ. conuenus Colmariæ. Tertia die poſt Philippi & Iacobi, venit regina regis Alberti in Columbariam, cum duabus reginis & apparatu magno, & ſubitò recedebat.

Ciues Bituricēſes regi Franciæ in cōflictu, vt dicebatur, DCC homines occiderūt.

Beata virgo Maria cepit in Horburch/prope Columbariam, miraculis coruſcare.

Nuncij Alberti regis Rom. de Roma venerunt & regi clauſas literas portauerūt.

Iſto anno fuit generale Capitulum ordinis fratrum Prædicatorum Bononiæ celebratum.

Nocte aſcenſionis Domini pluit ſerpentes, qui vocantur Waſſerkalb in Columbaria, & quibuſdam aliis locis, in magna quantitate.

In Remken caſtello puer circiter XII annorum interficitur à Iudæis.

Steimere ciuis Columbarienſis à nobilibus de Hunnewir occiditur.

Vitriman frater ſcutariorum in ſacco ſubmergitur.

Ingens Rheni exundatio. Vigilia Oſualdi, Rhenus inundauit, pontem Rheni læſit, pontem Briſacenſem deſtruxit, montem *Augga circumdedit, clauſtrum ſororum ordinis Ciſtercienſis repleuit. Meſſem frumenti deuaſtauit, & maximum damnum in Briſgoia pauperibus inferebat. Argentinæ Rhenus intrauit cellaria multorum, & vnus ex ciuibus Lucium magnum in ſuo cellario comprehendit. Baſileæ eodem tempore Rhenus equoru ſtabula introiuit, & eorum dorſa vndis perfundebat. Homines de Nuwenburch in Friburgum nauigio potuerunt peruenire, quod vſq; ad illud tempus fuerat inauditum.

**Auckheim*

Sexus in hominem mutatus. Mulier prope Bernam in villa decem annis viro cohabitat, & cognoſci à viro non potuit: iudicio ſpirituali à viro ſeparatur. Romam proficiſcens anno iubilæo Bononiæ a chirurgo cunnus eius ſcinditur: egreditur virga virilis, cum teſticulis. Domū reuerſa vxorem ducit, opera ruſtica facit, cum vxore congreditur, legitimè & ſufficienter.

Conuentus Prædicatorum In natiuitate beatæ virginis capitulum prouinciale fratrum ordinis Prædicatorum fuit in Baſilea, fratre Ioanne exiſtente Priore atq; definitore, ſolenniter celebratum.

NB. Ad hoc Capitulum peruenerunt DLXX: ibi fuerunt lectæ literæ magiſtri Ordinis ipſorum, in quibus hortabatur eos ſuppliciter, vltrò eundum ad Barbaros ſeu in Græciam. Et non fuit vnus inter eos inuētus, qui hoc vellet facere, ad quod Ordo ipſorum principaliter fuit inſtitutus.

In hoc Capitulo fuerunt conuerſi ſeu Begihardi, hoc eſt fratres non habentes domicilia, LXXX, in proceſſione mendicantes cibaria.

Herlisheim opp. Caſtellum Herlisheim prope Columbariam conſtruitur.

Circa feſtum S. Michaelis, obſedit rex Franciæ ciuitatem in Flandria, habuit in exercitu ſuo LX millia equorum, & hominum multitudinem infinitam.

Albertus rex Rom. obſedit domino archiepiſcopo Treuerēſi ciuitatem, & habuit in exercitu ſuo quadringētos equos phaleratos, & hominum multitudinem infinitā.

Nono Kal. Februarij & ſequenti, perierunt vineæ, & magna pars frumenti, &c. & non fuit frigus iſta hyeme, niſi his diebus prænominatis. Nec fuit calor æſtate ſequēti, niſi duob⁹ diebus, quibus fuerūt duo homines prope Rubiacā calore nimio ſuffocati.

Acre vinum atq; debile creuit.

Eodem tempore, circa feſtum Martini, D. Brogilinus de Geroltſecke, cepit quatuor commendatores, i. magiſtros domorum hoſpitalis S. Ioannis, pro eo quòd emerunt caſtrum fratris ſui, quod vendere non valebat.

In Weſthuſen carrata vini pro centum libris tali conditione vendebatur, vt vna libra annis ſingulis ſolueretur. Eadem carrata data fuit pro viginti libris. Tertia vice fuit data pro vinea, de qua duæ libræ denariorum quotannis ſoluebantur.

Clericus Columbarienſis & clericus Baſilienſis pro canonicatu diu litigabant. In

hac

hac lite clericus Baſil. interficitur. Propter hoc iudices Baſil. diuina in Columbaria ſuſpenderunt.

Albertus rex Romanorum circa feſtum Mar. Magdal. congregauit exercitum in partibus ſuperioribus, & deſcendit verſus Coloniam, deuaſtauit villas & res epiſcoporum, inimicorum ſuorum ſeptendecim ſeptimanis, id eſt vſq; ad feſtum Martini, dicens velle procedere verſus Holandiam atq; Flandriam, & coegit epiſcopos componere ſecum. Rhenus tum apertus eſt, vt naues aſcendere & deſcendere poſſent.

Bellum ab Alberto Colonienſi & Treuirenſi illatum.

Domini de caſtro Girſperc ſeniores, iuniores dominos de Girſperch grauiter vulnerauerunt, vnum occiderunt, caſtrũ ceperunt, & plures de caſtro fugere coegerunt.

A feſto Thomæ vſq; poſt Epiphaniam ingens frigus. Die Stephani Biſuntij Dubis fluuius congelatus fuit, & homines glaciem aſcenderunt, ſub quibus glacies fregit, vt quingẽti homines promiſcui ſexus pariter perierint. Briſaci etiã Rhenus cõgelabatur.

Luctuoſus caſus Veſontij.

Rhenus, quem rex Albertus aperuerat, vt omnis volens aſcendere & deſcendere, poterat: hunc milites terræ clauſerunt, vt nullus mercatorum auſus fuerit in Rheno amplius comparere.

In Spira ciuitate ciuis diues meretrices cõgregauit, habitum eis pœnitentiæ tribuit, & cibaria miniſtrabat.

M. CCC. III.

Die S. Antonij, capella monachorum de Barhuß/ordinis Ciſtercienſis, quę nouiter fuerat conſtructa, dicitur ſolenniter conſecrata in Columbaria.

Barhauſſ.

Ciues Columbarienſes iura ac conſtitutiones plurimas fecerunt, & tranſgreſſoribus pœnas pro ſingulis conſcripſerunt. Inſuper conſtituerunt, vt quicunq; Deum vel B. virginem Mariam blaphemiis vel verbis turpibus dehoneſtaret, decem ſolidos ad fabricã S. Martini dare cogeretur & mãſione ciuitatis tribus ſeptimanarũ priuaretur.

Ciuis Baſil. à domino Thuringo de Ramſtein capitur, in caſtrũ eius ducitur, Baſil. inſequuntur, & ab eis caſtrum eius velociter expugnatur atq; deſtruitur, ceperũt item intra decem hebdomadas quinq; caſtra fortia.

Ramſtein caſtrum.

Carolus frater regis Frãciæ rex Siciliæ, rex Arragonũ, & rex Frãcię confœderãtur.

Frater Nibulungus cõuerſus cũ ſeruis, in cœmiterio noſtro decẽ tilias plãtauerunt.

In cœna domini rex Franciæ conflictũ cum Flandrenſibus habuit, & amiſit quindecim millia hominum nominatorum, Flandrenſes tria millia.

Funeſtiſſ. prælium in Flandria.

Albertus filius regis Romanorum duxit vxorem comitis de Horngowe.

Capitulum fratrum Minorum (circa Vrbanum) fuit in Columbaria ſolenniter celebratum. comparuere illic CL fratres. Conuerſi ſeu Begihardi triginta, bini & terni in proceſſione per Columbariam tranſeuntes eleemoſynam mendicabant.

Henricus ſcolaris de Hohinberch meretrices congregauit, in domum cum magna diligentia clauſit, & eis per mendicationem neceſſaria miniſtrauit. Et veſtes lineas albas de filo groſſo, & pallia breuiora, pro veſtibus induebat. Decem vel viginti, vel plures in vna ciuitate in vnam domum claudebat, & eis neceſſaria prout potuit miniſtrauit.

Pœnitentiũ mulierum collegia inſtituta.

Feſto Pentecoſtes, fratres ordinis Prædicatorum de Francia, capitulum generale in Biſuntio celebrauerunt, ad quod fratres CCC peruenerunt.

Octaua Io. Baptiſtæ venit venerabilis frater Bernhardus magiſter ordinis Prędicatorum in Columbariam.

Venerunt nuntij Alberti regis Roman. nuntiantes ei, quod D. papa prædicaſſet in manifeſto, quòd eſſet verus rex Romanorum, & dilectus filius eius.

Rex Arragonum compoſuit cum papa, & miſit ei cathedram auream, & aureum ſcabellum ei fideliter copulato.

Cardinales de Columna, qui ſe ad regem Arragonum contulerãt, ad regem Franciæ ſe contulerunt.

Tres abbates Cluniacenſis, Ciſtercienſis & Præmonſtratenſis à rege Franciæ capiuntur, quod noluerunt ei contra papam in ſuis conſtitutionibus obedire.

Papa regem Franciæ excommunicauit.

Rex Franciæ parlamentum in feſto Ioannis Baptiſtę dicitur habuiſſe, in quo ſignificauit, dominum papam in pluribus articulis fidei grauiter exceſſiſſe.

Auſtriaci fiſci praſes in vincula coniectus. Solennis procurator regis Romanorum, qui à Rinuelden vſque in Schlezſtat incluſiuè dominabatur, in turrim in Enſisheim claudebatur, & rationem de ſibi creditis reddere cogebatur.

Hoc anno vinum bonum creuit.

Zur Sonnen patritij Baſil. Quarta feria poſt natiuitatem beatæ Virginis, filia ciuis Baſilienſis, qui dicitur *de Sole*, cum magna ſolennitate filio domini de Eptingen matrimonio copulatur.

Pax Flandris reddita. Rex Franciæ compoſuit cum Flandrenſibus: reddidit enim eis Comitem dominum ſuum, & filium eius, & omnia quæ petebant voluntarius admittebat.

Romæ papa Bonifacius obijt, ante cuius domum rex Fräciæ Ludouicus vexillum ſuum tribus diebus in ſignum victoriæ dicitur ſuſpendiſſe.

Sculterus de villa Stafrozhem bouem vicini ſuffurabatur: quod à vicinis non poterat occultari, nec aliquis eorum auſus fuerat propter malitiam hominis reuelare. Quidam autem ex ſuis ciuibus maioribus Argentinenſium occultè reuelauerunt: qui egreſſi Sculterum ceperunt, & in patibulum ſuſpenderunt.

Archiepiſcopus Treuirenſis propter inobedientiam Confluentinorum obſedit eos cum quingentis equis phaleratis, & coëgit eos vi, vt ei in omnibus obedirent.

Capitulum generale fratrum Prædicatorum celebratum Toloſæ.

Epiſcopus Colonienſis obijt.

Domini de Girſperc caſtrum ſuum epiſcopo Argentinenſi tradiderunt.

Herckheim ad Illam. Domini de Hadiſtat caſtrum Herinſtein obſederunt, & villam igni tradiderũt.

Papa Benedictus poſt Paſcha de Roma ſe ad ciuitatem Peruſium transferebat.

Võm Hauß ingenuus Alſata. Dominus de Domo, ... & domini de Hadiſtat, militibus de Lobigaſſe ſuas poſſeſſiones cum potentia deſtruxerunt. Iidem domini caſtrum Hagineck noctu cum ſcalis obtinuerunt, & totaliter ſuccenderunt.

Albertus Colmariæ. Rex Albertus venit in Columbariam, circa feſtum Viti, & ab eis petijt marcas quadringentas.

Flandrenſes dominum de Henigowe & epiſcopum Traiectenſem cepiſſe, plurimi retulerunt.

Albertus rex Romanorum mandauit militibus Alſatię, vt in Columbariam venirent, & eum poſt feſtum Viti in armis expediti ſequerentur.

Venerabilem epiſcopum Baſilienſem cepit Comes Montisfortis, cauſam rationabilem non habens.

Girſberg. Domini de Girſperc caſtrum ſuum Girſperc domino Henrico de Rapolzſtein tradiderunt tali conditione ſeu pacto, vt eis caſtrum quod dicitur der Stein, ſeu Lapis, in ſuam poteſtatem traderet, & omnes res & redditus in alios redditus tranſmutaret.

Æſtus feruens. Annus hic calidus fuit admodum ſine pluuia: molendinis aquæ deficiebant, hinc frumentum vile, panis carè vendebatur. Botri maturi in vigilia ſancti Ioannis in Alſatia videbantur.

Vir ſenex iuuenculam vxorem ſuam in Rapolzwire noſcitur occidiſſe. Mater prope Turegum filium occidit, quia eam cognoſcere recuſauit.

Rhenus ob immodicum calorem tantæ paruitatis erat, vt in pluribus locis inter Baſileam & Argentinam poſſet transuadari.

Albertus rex Romanorum Bohemiam cum maxima armatorum multitudine potenter intrauit, ad montes auri & argenti peruenit, & inde imperfecto negotio ad propria remeauit.

Rex Bohemiæ maiore multitudine armatorum in ciuitatibus manſit, & cum rege Romanorum congredi non audebat.

Hyems diu durauit, vt ſtramen ouibus & alijs pecoribus comedendum præberetur.

Rhenus naues oneratas præ nimia paruitate portare non valebat.

Rex Romanorum Comitem de Wirtinberg dicitur obſediſſe.

FINIS.

CHRO-

CHRONICI DOMINICANORVM COLMARIENSIVM, PARS ALTERA,

Continens vberiorem narrationem rerum aliquot memorabilium, quarum in Annalibus conciſa mentio fit.

Rudolfi Habſpurgenſis ante adeptam regiam dignitatem res geſtæ.

COMES Albertus de Habiſpurch/ de vxore ſua liberos genuit..... Filia vna nuptui traditur comiti de Cuſſaberch/ altera in clauſtrum dominarum de Adelnhuſen prope Friburgum, ordinis fratrum Prædicatorum, collocatur, in quo vitam ſuam laudabiliter conſummauit. Vnum filium clericum fecit, eiq; beneficia plurima contulit, ſed iuuenis de hoc ſeculo migrauit. Duobus dignitatem dominiumq; commiſit, & ipſe cum familia ſua ad tranſmarinas partes trãſmeauit. Frater comitis Rudolfi Longobardiam intrauit, ibiq; capitur, & vitam ſuam in captiuitate miſerabiliter finiuit. Comes Rudolfus ſe ſolum ſentiens in dignitate conſtitutum, vidensq; vicinos ſuos comites diuitiis abundare; ſe autem reſpectu aliorum in paupertate conſtitutum: cogitauit quomodo poſſet diuitias comprehendere temporales. Conſiderans etiam quòd res magnas per preces aut iuſtitiam ſubitò comprehendere non valeret, deliberauit intra ſe, quòd vicinos ſuos vellet præliis impugnare.

Natus eſt autem de progenie ducis Zeringiæ, anno M.CC.XVIII,.... Cal. Maij, eodem ſcilicet anno, quo dux Zeringiæ viam carnis ingreditur vniuerſæ. Erat hic vir longus corpore, habens in longitudine ſeptem pedes, gracilis, paruum habens caput, pallidam faciem atq; longum naſum, paucos habebat crines. Vir in cibo potu & in aliis moderatus: vir ſapiens & prudens, & cum maximis diuitiis in ſumma tamen ſemper extitit paupertate. Multos habuit filios & filias, quos omnes conſtituit in magnas diuitias & honores.

NB. Proſopographia Rud. Habſpurgij.

Iis temporibus vixit iuuenis, dictus de Tüffenſtein/ nobilis, diues, habẽs caſtrum quoddam in quo plurimum confidebat. Huius res comes Rudolfus libenter habuiſſet, ſi eas comprehendere potuiſſet. Occaſione igitur arrepta cœpit iuuenem oppugnare. Sed cum eum vincere per potentiam non valuiſſet, pacem cum eo fraudulenter fecit, & per quoſdam ſuos familiares inſidias ei poſuit, & hi eũ turpiter occiderunt.

Tuffenſteinus baro interẽptus.

Poſt hæc cœpit impugnare comitem Gotfridum de Lauffinberck/ puerum virtuoſum, filium auunculi ſui, eique villas plurimas deuaſtauit. Comes verò Gotfridus mane cum ciuibus ſuis de Lauffinberck/ Bruccum caſtellum adiit, apertumq; reperit, potenter intrauit, & omnia quæ ibi reperit, in caſtellũ Lauffinberck cum gaudio trãſferebat. Multi viri cum mulieribus corporibus tantùm euaſerunt.

Anno 1242. Bruck, oppidum Ergoia prope Habſpurgum.

Comes de Kiburck filiam comitis de Sabaudia duxit vxorem. Videns autem ſe ex ea filios non habere poſſe, dignitates ſuas epiſcopo Argentinenſi tradidit, tali conditione (vt quidam dixerunt) quòd comitiſſa quaſdam res liberè poſſidere deberet ad tempus vitæ ſuæ, & poſtea dignitates ad epiſcoporum Argentinenſium poſteros deuenire. Mortuo verò comite de Kiburck/ comes Rudolfus omnes penè res & di-

Hartmãnus ſenior comes de Kiburg. 1244.

Rudolfus nepos erat Hartmanni comitis è ſorore.

gnitates per violentiam obtinuit: cùm verus tamen hæres eſſe à pluribus negaretur.

Comites Toggij, & Barones de Regenſperg.

Erant in ſuperioribus partibus nobiles Domini liberæ conditionis, filij ſororis epiſcopi Baſilienſis Henrici, qui ciues Thuricenſes & comitem Rudolfum aliosq́; vicinos ſuos (vt eis videbatur) ſæpius turbauerant. Eo tempore Comes Rudolfus quibuſdam hominibus de Lombardia venientibus ducatum præſtitit, vt poſſent in Alſatiam peruenire. Hi cùm prope dominium iſtorum Dominorum perueniſſent, ipſis omnia quæ attulerãt, abſtulerunt. Comes Rudolfus ſuper hoc indignatus, ciues Thuricenſes atq; alios amicos & vicinos induxit, vt contra Dominos de Tokinburc iuuarent, quod vellet eos fideliter vindicare. Qui gauiſi, magnum ſibi adiutorium promiſerunt. Comes verò congregato exercitu caſtrum Vzinberc violenter obſedit, & res eorum alias deuaſtauit. Domini de Tokinburc ſe vt poterant defenderunt, & multis ſeptimanis viriliter tenuerunt. Et cùm multa mala paſſi fuiſſent, tandem eis victualia defecerunt, & caſtro derelicto cum corporibus receſſerunt. Comes Rudolfus habito caſtro, deſtruxit.

Vtznabergum Toggiorum demolitum.

Poſt mortem Imperatoris Friderici, imperij res, quas quilibet dominorum poterat, confiſcauit. Obtinuit autem Comes Rudolfus de Habſpurc Briſacum, & per tempus aliquod in ſua tenuit poteſtate. Henricus epiſcopus Baſilienſis dixit Comiti Rudolfo, quòd Briſacum ſuum deberet eſſe, eò quòd iure hæreditario poſſediſſet. Comes verò dixit, ſi vellet ei dare M marcas argenti pro iure ſuo, promitteret caſtrum & caſtellum tradere in epiſcopi poteſtatem. Epiſcopus verò dedit DCCCC marcas, & ſic obtinuit ciuitatem, quam habuit vſq; ad electionem Rudolfi in regem Romanorum.

Cauſa belli inter Rud. comitem & epiſcopum Baſil.

Cùm autem interim comes Rudolfus epiſcopum Baſilienſem indebitè moleſtaret, epiſcopus Baſil. accerſito comite Rudolfo, dixit: Cognate, à vexatione mea quieſce, & tibi centum marcas argenti voluntariè miniſtrabo. Comes per illum annum voluntariè quieſcebat. Sequenti anno comes Rudolfus epiſcopum cœpit ſecundariò perturbare: iterum dedit centum marcas, vt eum amplius non vexaret: & iterum à vexatione ſecundariò deſiſtebat. Tertio anno petijt comes R. ducentas marcas, eò quòd indigeret: erat enim multis debitis obligatus. Epiſcopus dixit: Verecundor eſſe de cætero tributarius.

Bladoltzheim auff der Hart. anno 1268.

Poſt hæc cœpit comes Rud. epiſcopum Baſilienſem cognatum ſuum quantum potuit impugnare. Epiſcopus verò cum ciuibus Baſilienſibus villam Bladolſzheim, quæ ſita eſt prope Rhenum, quæ tunc nouiter munita erat foſſato atq; propugnaculis, potenter intrauit, & omnia quæ in eo fuerant, deuaſtauit.

Hertẽberg propè Hertenſiter Rhenum & Hercynium nemus.

Poſt hæc comes Rudolfus dominos de Tokinburc, filios ſororis epiſcopi Baſilienſis obſedit, & efficaciter impugnauit. Epiſcopus ex aduerſum in odium comitis Rudolfi caſtrum Hertimberc, nouiter conſtructum & bene conſummatum, euertebat. Deinde caſtrum Rinfelden, quod inexpugnabile videbatur, violenter obtinuit, & traxit in propriam poteſtatem.

Sacconium oppidum ad Rhenũ igne fortuito cõſumitur, anno 1272.

Caſtellum, quod Seconis dicitur, quod tunc erat de dominio comitis Rudolfi, ignis, caſu ſuperueniẽs, exceptis duabus vel tribus domibus, deuaſtauit. Eorum enim peccatis exigentibus hoc eis creditur accidiſſe. Sanctus enim Fridolinus locum illum vſq; ad illud tempus cuſtodierat, quòd nullus dominorum eos enormiter poterat infeſtare. Ciues verò loci illius non confidentes in domino ſuo S. Fridolino, pontem lapideum, quem ipſe conſtruxerat, deſtruxerunt, prædas pauperum innocentum introduxerunt, & comeſſationibus & luxurijs inſiſtebant. His & ſimilibus peccauerunt, ideo perierunt. Indignationem enim ſuam S. Fridolinus duobus annis ante deſtructionem loci, pulſationibus quas faciebat in capſa, qua eius reliquiæ quieſcunt, pluribus & multis vicibus oſtendebat. Cuſtos etiam eccleſiæ, domina de Gliers conditionis liberæ, ſolennis receptatrix fratrum Minorum atq; Prędicatorum & pauperum aliorum, dixit: S. Fridolinum filiabus ſuis Canoniſſis ſuis in ſomnis apparuiſſe, & indignationem ſuam ſæpius oſtendiſſe. Frater Hoſpitalis cuſtos eccleſiæ S. Fridolini, qui in eccleſia ſemper iacuit eamq́; cuſtodiuit, infra duos annos ſæpius eum ſe retulit audiuiſſe.

Loco hoc deſtructo per ignem, venit venerabilis dominus Henricus Baſilienſis epiſco-

epiſcopus & domos lapideas ac muros ciuitatis in locis multis deiecit, & omnia quæ ibidem reperit, deportauit.

Reliquiæ S. Fridolini.

Venerabilis domina abbatiſſa, de genere comitum Phitretarum, poſt exuſtionem caſtelli, in clauſtrum & caſtellum rediit, reliquias ſancti Fridolini reperit & accepit. Poſt hæc conſilium iniit cum Canoniſſis ſuis, quid facere deberet, de reliquiis S. Fridolini. Tunc Canoniſſæ dixerunt: Si tranſtulerimus reliquias S. Fridolini ad locum ſolennem, ſcilicet in Baſileam, tunc per violentiam epiſcopus & canonici retinebunt. Si autem fratribus Minoribus vel Prædicatoribus, vel aliis religioſis dederimus ad ſeruandum, ab illis epiſcopus auferet violenter. His conſideratis dixerunt: Demus reliquias S. Fridolini alicui vicinorum dominorum, qui clauſtro noſtro aliquo fidelitatis vinculo aſtrictus teneatur. Commiſerunt igitur comiti de Habſpurc, qui eas in honeſtam cameram collocauit: inſuper in ea noctis tenebras lumine decorauit. Quæ cum per breue tempus ibidem fuiſſent, indignationem ſuam ceperunt per pulſationem ſuam, familiæ demonſtrare. Audiens hoc abbatiſſa, in Loufinberc ad Canoniſſarum collegium trãſferebat. Sed cum & ibi per tempus aliquod fuiſſent, indignationem ſuam per pulſationem ſuam Canoniſſis ſuis intimabat. Tunc Canoniſſæ cum ſuis reliquiis ad clauſtrum proprium redierunt.

Eodem tempore comes Rudolfus vt infeſtaret dominum Baſilienſem Rhenum tranſire non poterat: vnde naues quas in curru ducere poterat, fabricari fecit. Et quãdo voluit cum ipſis Rhenum tranſiuit, & hominibus epiſcopi ſuperueniens improuiſè eos ſæpius grauiter infeſtauit: & poſt in eiſdem nauibus per Rhenum rediens, eas ad tutiora loca in curribus perducebat. Videns comes Rudolfus, quòd per potentiam epiſcopo Henrico reſiſtere nõ valeret: militibus & ciuibus epiſcopi occultè dona tribuit & promiſit. Milites epiſcopi comitem occultè & epiſcopum contempſerunt. Intelligens hæc epiſcopus, cum propriis ſuis comitem inuadere non audebat. Sciens hęc comes Rudolfus vias ſuas ſine timore, quò voluit, dirigebat.

Conſul Baſilienſis occiſus.

Comes autem cum Baſileam quadam vice pertranſiſſet, intelligens hoc Marſcalcus magiſter ciuium, ciues conuocauit, comitem Rudolfum proſequi faciebat. Ipſe verò Marſcalcus cum paucis perſequitur fugientem, & cum quaſi ſolus ad inimicos perueniſſet, eum comprehenderunt, & velociter occiderunt. Poſt hæc liberè quò voluit, perrexit, quòd ciues Baſilienſes, propter infidelitatem ſuorum, eum inuadere non audebant.

Baſilea à Rudolfo obſeſſa.

Comes Rudolfus exercitum congregauit, veniensq; Baſileam collẽ Binningen aſcendit: & Baſileam obſedit, & ibi cum exercitu quinq; dies cum potentia morabatur. Epiſcopus verò cum ciuibus eum depellere nõ audebat, q ciues, quos amicos habuit, inimicos maximos reputauit. Verùm poſtea comes Rudolfus milites congregauit, obſidere Baſil. ex alia parte Rheni volens, vt gloriæ ſuæ potentiam ſecundariò demonſtraret. Cùm autem plus quàm CCC milites congregaſſet in Briſgaudia, & cum prope Baſileam potenter tranſitum facere voluiſſet, plures ex eis periculo ſe committere noluerunt. Comes verò ſe periculo cõmiſit, cum CCC militibus prope Baſileam pertranſiuit, prædam ſecum tulit, & viam quam cœperat, adimpleuit. Baſilienſes eum inſequuntur, ſed eum comprehendere non valebant.

Rudolfus rex Romanorum renunciatus.

Anno Domini M.CC.LXXIII, venit in Baſileam nuncius quidã, ab electoribus miſſus, dicens, ſe allaturum regem omnibus. Hic cum à Baſilea ad comitẽ Rudolfum veniſſet, dixit: Electores vobis ſignificant, quòd ſi volueritis filias veſtras nuptui dare talibus dominis, in regem vos eligent Romanorum. Qui reſpondit: Hæc & quęcunq; alia implebo. Tunc literas electionis & confirmationis omnibus patefecit. Rex his viſis, ſuis omnibus dixit: Pacem cum omnibus habete, & omnes captiuos reſtituite priſtinæ libertati. His auditis atque viſis, domini inuicem loquebantur: Viuat rex, & poſtea honorem regium ſibi tribuerunt. Deinde cũ vxore, filiis & filiabus ad Rhenum perrexit, & cùm in Rinueldiam veniebat, ciues eum velut regem cum magno gaudio receperunt, & caſtrum atq; caſtellum ſibi liberè tradiderũt. Poſtea venit in Baſileam, & illi eum laudabiliter receperũt. Poſt hæc venit Nüwenburg & Briſacum, & illi eum honorificè receperunt, & neceſſaria tradiderunt.

Neoburgũ & Briſacũ ad Rhenum

Has ciuitates & caſtella, dominus Henricus Baſilienſis epiſcopus precio ſibi com-

parauerat, vel per obſidionem obtinuerat, quæ etiam epiſcopo liberè ſeruiebant, & comitem Rudolfum, quantum poterant, impugnabant. De hac mutatione venerabilis dominus epiſcopus Baſilienſis Henricus in tantum doluit, quòd (vt dicebatur) mortis periculum incurrit. Omnes enim inimicos & perſequutores regis Deus (vt dicebatur) de hoc ſeculo paulatim ſubtrahebat.

De electione & inauguratione Rudolfi regis Romanorum.

Somnium baronis de Klingen.

DOMINVS de Clingen, vir liberæ conditionis, perſonatus, diues & deuotus: vidit principes & electores imperij congregatos & dicentes: Quicunq; ex nobis hanc coronam leuare poterit, rex ab omnibus habebitur. Singulis autem ſe probantibus, nullus eorum leuare potuit eam. Tandem Rudolfus de Habſpurc comes, coronam potenter eleuauit, ſeq; coronauit. Viſionem hanc euentus ſubſequens approbauit: eligitur enim in craſtino Michaëlis, anno M. CC. LXXIII. Tum igitur captiuos omnes, etiam perpetuo carceri deputatos, priſtinæ reſtituit libertati. Venit Maguntiam: hic præſentantur ei Regalia, quæ prædeceſſores reges magna pecunia non poterant obtinere. Hinc Aquiſgranum. Multitudinem hominum ſtrata publica vſq; ad tria milliaria vix commodè recipiebant. Occurrunt dux Bauariæ, Saxoniæ & alij cum XX millibus equitum. Panis modicus duobus denariis vendebatur, ſextarius auenæ pro decem Colonienſibus.

Anna de Hohenberg Sueua, vxor Rud. regis.

Vxor Rudolfi, filia Burchardi de Hohenberc, quando rex miſit pro ea, domum regebat in Brucco, deſcendit per Rhenum, & venit in Buken, ad viros religioſos, prouidos & honeſtos, de domo Teutonica: à quibus honorificè recipitur, neceſſariis abundanter adminiſtratis. Ciues Rinfeldenſes eò communiter occurrerunt, & xenia plurima detulerunt: promittentes, ſe ei pro poſſe rebus & corpore in omnibus obedire.

Baſileam venit, quarto idus Octobris: magno comitatu recipitur à ciuibus, canonicis & omnibus religioſis, cum reliquiis & magna reuerentia. Dantur ei expenſæ & xenia multa. Deſcēdit multis nauibus ad regem, vt cum ipſo coronaretur. Columbarienſes duodecim vaſa vini optimi, Argentinenſes ſexaginta, & nauem magnam plenam frumento, obtulerunt. Ciuitates imperij omnes reginam honorificè ſuſcipiunt, munera & xenia offerentes.

Inauguratio regia Rudolfi.

In vigilia omnium Sanctorum Rudolfus rex coronatur: & tum ſpatio horæ apparuit nubes candida, in modum crucis formata, quæ poſtea in ruborem ſanguinis eſt transformata. Cùm principes hoc regi retuliſſent, dixit Rudolfus: Si Dominus mihi vitam proſperitatemq; dederit, tranſmarinas partes adibo, & pro peccatis meis maximis ſanguinem meum conſecrabo domino Ieſu Chriſto.

De quibuſdam Rudolfi regis liberis.

ANNO M. CC. LXXVI, puer quinq; annorum filius Rudolfi regis, acutis febribus laborabat, ſed ſtatim reſtitutus eſt ſanitati. Hic iuſſerat veſtes pauperibus elargiri, & baldicum cuidam incluſæ.

Eodem anno vxor Rudolphi filium peperit in Rinfeldia: epiſcopum Conſtantienſem cognatum regis, vt eundem baptizaret, vocauit. Epiſcopus igitur Conſtantienſis ſabbato paſchæ miſſam celebrauit, & baptiſmum benedixit. Frater Hartmannus ſocius Prioris Prædicatorum Baſilienſium Euangelium, *Et exultet iam*, &c. decantauit. Epiſcopus puerum baptizauit. Alexander lector prædicatorum Conſtantienſium de ſacro fonte leuauit. Frater Henricus alter leuantium fuit, qui & reginæ medicus & amicus extitit. Puer hic paucis ſeptimanis poſtea obiit, ſepultus in choro Baſilienſis eccleſiæ. Exequiis interfuerant omnes clerici & religioſi, milites, ciues honeſtiores, familia reginæ penè cum mulieribus vniuerſis. Feretrum coopertum fuit baldichino, quod eccleſiæ reliquerunt.

Carolus Habſpurgēſis infans.

Regis Ottocari ortus, adoleſcentia, regni primordia, coniugia.

ANNO

ANNO M.CC.XXX, rex Bohemiæ Ottocarus, cuius auus dux fuerat, in regem ſublimatur. Hic ex vno parente Teutonicus fuit. Huius vxor cùm puerum concepiſſet, ſomnium habuit, ſe lupum pro puero concepiſſe. Hic lupus terram Bohemiæ ſibi ſubiugauit, ac terras vicinas ſua potentia deuorauit. Hunc lupum deinde leo ſuperueniens, ſuis vnguibus dirupit, ac bona eius occupauit.

Ottocarus naſcitur.

Natus eſt poſtmodum regi Bohemiæ filius, quem tenerrime dilexit. Hic erat iuuenis pulcher, fuſco colore, ſtatura mediocriter longa, pectore magno, ore amplo, fortis, ſapiens, eloquentia ſapientes & Philoſophos præcellens. Huic pater vxorem dedit, & Marchionem in Merrhen conſtituit. Hic iuuenis regnum patris affectans, patrem tandem regno excedere coegit. Pater auxilio Marchionum Brandeburgenſium & Miſenenſium ciuitatem...... & filium cum exercitu obſederunt. Filius ex ciuitate fugit, & regnum poſt hæc patri reliquit. Poſt hæc multiplicati ſunt in Bohemia Teutonici: per hos rex ingentes diuitias collegit, ex auri & argenti fodinis.

Ottocarus regnum Bohemiæ occupat.

Mortuo hoc rege, filius regnum occupauit, Teutones expellit, nobiles impugnat, vicinos ſubiugat. Hinc factus inuiſus multis, fideles famulos paucos habebat. Huius vxor abſque liberis mortua eſt. Rex ter diſpenſationem obtinuit à papa, vt matrimonium contraheret cum ſorore Margareta, regina quondam Teutoniæ, moniali in clauſtro fratrum Prædicatorum apud Treuerim. Paucis annis poſt per hanc Auſtriam poſſedit. Cum liberos ex ea non haberet, petiit ab epiſcopis licentiam cum alia contrahendi. Cui epiſcopi reſponderunt: *Quos Deus coniunxit homo ne ſeparet.* Rex ei ciuitatem.... cum redditibus aſſignauit, in qua regina quaſi vidua reſidebat, ac paucis annis poſtea mortua eſt. Rex Cumani cuiuſdam duxit vxorem, cum qua multos filios & filias procreauit. Rex de vxoribus ſuis multas terras habuit: turres plenas auro & argento collegiſſe, ac hoſtes ferè omnes viciſſe dicebatur.

Ortus & progreſſus belli geſti à Rudolfo Cæſare contra Ottocarum Bohemiæ regem.

RVDOLFO rege à ciuitatibus ſuſcepto, & in Teutonia pace facta, nobiles qui erãt de regis Bohemiæ ditione, gauiſi ſunt multùm, ſperantes à regis Bohemiæ dominio liberari. Ex tunc literas & nuntios miſerunt regi Romanorum, rogantes ſuppliciter, vt ad preces ipſorum veniat, quia terras ad imperium ſpectantes, quas rex Bohemiæ per violentiam poſſidet, velint ſui dominio ſubiugare.

Ottocarus contra Rudolphum ſe munit.

Audiens hæc Bohemiæ rex timuit valde, & concilio congregato, principes literatos conuocauit, ſc. Archiepiſcopos, Epiſcopos, Præpoſitos, Abbates & Priores. Cùm igitur ad præſentiam ſui conueniſſent, dixit: Intelleximus nuper, ꝙ comes Rodolphus de Habiſpurch dicat, ſe fore regem Romanorum, & dicit, ſe velle terras noſtras, quas multiplici iure poſſidemus, in propriam retrahere poteſtatem. Hæc ſuſtinere non debemus, inſuper nobis cederet in maximum detrimentum. Rogo dilectionem veſtram, quatenus in fidelitatem iuramento firmetis, & vt omnes meos aduerſarios de noſtris finibus, pro viribus veſtris expellatis.

Tunc omnes pariter dixerũt: Quicquid domino regi placuerit, faciemus. Tunc rex dixit: Iurate ergo mihi fidelitatem: tunc omnes iurauerunt. Inſuper ei pueros ſuos obſides tradiderunt.

Rudolfus à nobilibus Bohemiæ excitus.

Rudolphus rex, cùm literas nobilium Bohemiæ vidiſſet: ſubitò eis in adiutorium veniſſet, ſi Rheni regiones relinquere potuiſſet. Cùm autem rex propter literas ad terram Bohemiæ ſe transferre minimè potuiſſet: quidam ex ipſis perſonaliter in Alſatiam peruenerunt, regem ſuppliciter deprecantes, vt ad terras regis Bohemiæ non differat venire, eò quòd ſibi regiones ſuas reſtituent vniuerſas.

Rudolphus rex Romanorum inclinatus precibus dominorum, rogauit omnes perſonaliter milites, quos rogare poterat, inſuper omnibus ſuis præcepit, vt armati ſecum venire non differant, quia terras alias oportet eum ſubitò viſitare. Multi ſibi bona promiſerunt, ſed ſoluere minimè potuerunt. Rex terram ſuam cum paucis exiuit, ſed de die in diem plures milites acquiſiuit. Cùm autem Moguntiam

Rudolfi expeditio ad occupandas imperij terras.

veniſſet, dixit ad eum Dominus de Clingin: Domine, quis eſt cuſtos veſtri theſauri? Reſpondit rex, non habeo theſaurum, nec pecuniam quàm quinque ſolidos debilis monetæ. Tum dixit ei dominus de Clingin: Quomodo ergo vultis exercitui prouidere? Reſpondit ei rex: Sicut mihi dominus ſemper prouidit, ſic & in hoc itinere Dominus poterit prouidere. Lætanter rex proceſſit, & in extrema ſemper extitit paupertate. Proceſſit ſine contradictione, & quæ ſpectabant ad imperium ei voluntariè tradebantur. Caſtella, muniriones, fora, quorumcunque fuerint, quæ ſe defendere non poterunt, ditioni ſuæ ſe voluntariè tradiderunt.

Rex autem Bohemiæ non credebat, quòd rex Rudolphus auderet vel poſſet ſine contradictione terras Auſtriæ deuaſtare. Si enim rex Bohemiæ aduentum regis Romanorum veraciter timuiſſet, pontes aquarum, altitudines viarum, facillime cum paucis hominibus concluſiſſet, quo aduentum regis diutiſſimè diſtuliſſet. Cùm autem rex Romanorum ad ducem Bauariæ filiamſtrum ſuum perueniſſet, ab eo reuerenter ſuſcipitur, & ei ſuiſque neceſſaria abundanter & voluntariè miniſtrantur. Compoſuit etiam rex Romanorum cum dominis diuerſis, vt ipſorum permitterent terras liberè pertranſire.

Cùm hæc ad aures regis perueniſſent Bohemiæ, doluit multùm: congregatoque exercitu, venit ad regem Teutoniæ prope Viennam, vt eum de ſuis finibus extirparet, ſed non poterat: quia regis Bohemiæ congregatio ex vna parte Danubij morabatur: regis autem exercitus Romanorum ex alia parte Danubij requieuit.

Bohemi conſilea Caſarem Auſtria arcendi.

Rex Bohemiæ totam ſuam fiduciam in ciuitatem quæ Nuenburch dicitur, poſuerat, eò quòd inexpugnabilis videretur. Eſt enim ciuitas in monte poſita, forti muro, turribus multis, circundata. In hanc Bohemos multos ad cuſtodiendam miſerat, eiſque victualia plurima miniſtrabat. Ordinauerat & rex, vt ſi Vienna ciuitas impugnaretur à rege Romanorum, quòd ciuitas Nuenburch ei in omnibus neceſſaria miniſtraret. Si ciues Viennenſes ſe traderent regi Romanorum, quòd rex eos per ciuitatem Nuenburch atrociter impugnaret. Cogitauerat enim rex Bohemiæ per ipſam totam terram Auſtriæ poſſidere.

Caſtrum Viennenſe.

Rex Bohemiæ quatuor munitiones, quæ circa muros erant ciuitatis Viennenſis munire propugnaculis cœpit, & caſtrum nouum fortiſſimum, quod ædificauerat, in medio ciuitatis. Coegit & ex tunc Burgenſes, milites, nobiles & Barones pueros ſibi dare obſides, & caſtra fortiſſima cum armis ſuis, in ſuam tradere poteſtatem. Miſit inſuper Bohemos milites armatos in ciuitates Auſtriæ, & victualia miſit ipſis abundanter, vt ſi contingeret Rudolphum regem ciuitates aliquas obſidere, ciues ſe non poſſent excuſare, quoniam ciuitates ſuas ſi vellent ab impugnantibus conſeruare. Præ cæteris aũt ciuitatem, quę dicitur Nouum caſtrum, victualibus multis muniuit, eò quòd Viennam & alias ciuitates ex ipſa paſcere voluiſſet. Præcepit etiam ne aliquis Rudolphum regem Romanorum dominum vel regem in ſuo dominio nominaret. Præcepit & fratribus Prædicatoribus ne celebrarent in ſua poteſtate prouinciale Capitulum.

Rudolphus rex Romanorum cum duobus millibus equorum phaleratorum Bauariam veniens, tali conditione ſe confœderauit duci Bauariæ, vt filius ducis filiam regis duceret in vxorem: & filia ducis, filio regis matrimonio iungeretur. Quo facto tradita fuit regi terra magna, & adiuncti ſunt ei milites mille cum equis phaleratis. Poſt hæc cœpit eius exercitus militibus augmentari, aditq́; rex ciuitatem Viennenſem & obſedit tam potenter, vt ex vna parte ciuitatis nullus ingredi vel egredi ſine ſua licentia commodè potuiſſet.

Vienna à Rudolfo obſeſſa anno 1276.

Rex verò Bohemiæ equitibus viginti millibus congregatis, exercitum ſuum contra regem Romanorum ex alia parte Danubij direxit, vt eum de ſuis finibus extirparet. Milites autem Bohemiæ regis, propter nimium timorem contra Teutonicos bellare, nullis voluerunt regis iuſſionibus obedire. Rex Bohemiæ ſuis confidere non audebat, quòd longo tempore nobilium patres, fratres, conſanguineos & affines vi ſiue fraudulentia pro viribus occidebat, vel ipſos de Bohemiæ finibus

bus extirpabat. Exercitus autem Regis Romanorum cum exercitu regis Bohemiæ libentiſſimè dimicaſſet, ſi eum in loco competente comprehendere potuiſſet.

Rege Romanorum Viennam diebus pluribus obſidente: miſit rex Bohemiæ, epiſcopum de Vlmize, cum equis phaleratis multis, vt Bohemis Nuenburch ciuitas aſſignaretur, ne à Bauaris regi Romanorum traderetur. Feſtinauit igitur epiſcopus cum ſuis propter diuerſos timores, quòd vno die miliaria quatuordecim cucurrerunt, & ob hoc ipſis multi nobiles equi perierunt. Dux Bauariæ ſenior cum hæc à fide dignis audiuiſſet, Rudolfum regem Romanorum adiit, & hæc ſibi cum gaudio reuelauit. Dixit etiam regi: domine, rogo quatenus mihi milites trecentos aſſignetis, quòd inſidias epiſcopo de Vlmize in .ſ..... ſylua diſpoſui collocare: ſpero enim ab ipſis aliquid habiturum. Cui rex dixit, accipe quod vis, & de iſtis ordina ſapienter. Tunc dux acceptis militibus trecentis Rheni, quibus præ aliis melius confidebat, in ſyluam prope ciuitatem Nuenburch collocauit, & eos prout melius poterat, occultauit. Epiſcopus autem ſibi inſidias poſitas intellexit, Bohemisque ciuitatem cuſtodiendam tradidit: & acceptis multis ex ciuibus, qui ſibi ſuisq; ducatum præberent: inſidias occultè per deuia fugiens, ad amicos ſaluus noſcitur deueniſſe.

Dux autem in inſidiis vſque ad horam nonam creditur permanſiſſe, & ſuos fame grauiſſima puniuiſſe. Tunc milites duci dixerunt: Vt quid hîc fame morimur? Mittatur explorator, qui de ſtatu ciuitatis & epiſcopi nobis poſſit aliquid reuelare. Tunc dux cuidam militi dixit: Ad ciuitatem tanquam amicus ſubitò perge & ſecreta quæ poteris inueſtiga. Explorator ad ciuitatem ſubitò veniens, ſtatum hominum ciuitatisque requirens: reuerſus retulit, dicens: epiſcopus ciuitatem Bohemis commiſit, ciuesque ſecum duxit, & ad propria remeauit. Conſternatus dux militibus ſuis dixit: Quid ergo faciemus? ſpe enim noſtra fruſtrati ſumus. Tunc diuerſi diuerſa conſilia tradiderunt. Vnus autem ex illis dixit: Domine, viam noſtram dirigamus ad ciuitatem, & amicos nos eſſe ſimulemus: fortè recipient nos vt amicos, & ſic poterimus comprehendere ciuitatem. Dux militi dixit: Bonum conſilium dediſti, nec vnquam improbis operibus defeciſti.

Poſt hæc quidam ex ſapientibus ſuis dixit: Domine, primò duo milites præmittantur, poſt eos quatuor, poſt quos decem, poſtea quadraginta, & hi omnes ciues & amicos ſe regis Bohemiæ proteſtentur. Poſt hos exercitus ſubitò ſequatur, vt ſi primi ciuitatem fuerint ingreſſi, per conſequens ingredi liberam exercitus habeat poteſtatem. Sicut deliberauerunt, ita omnia perfecerunt. Appropinquantes autem primi nuntij ciuitati, clara voce pariter cantauerunt. Bohemi cuſtodes ciuitatis, cum vocē cantantium audiuiſſēt, gaudio replebantur: ſuſpicabantur enim ciues & amicos ſuos cum lætitia rediiſſe. Pontes demittuntur, portæ reſerantur, pacificè ſalutantur, & ingredi liberè permittuntur. Quatuor autem milites ſequentes benigniſſimè receperunt, quia proſpera de ſuis ciuibus retulerunt. Milites autem decem qui quatuor ſequebantur, ſuſpecti cuſtodibus habebantur, & portas aperire, ſicut cæteris præcedentibus noluerunt. Tum hi decem Bohemis cuſtodibus verbis mendacibus referebant: Nos de veſtris ſumus, & epiſcopum de Vlmice cum ciuibus ad tuta loca deduximus, & nunc ad propria remeamus. Tunc cuſtodes portas aperuerunt, & intrare liberè permiſerunt. Milites hi prædicti feſtinanter intrare noluerunt, ſed in porta permanentes, cuſtodes verbis fallacibus deceperunt, donec quadraginta frequentes ad ciuitatis mœnia peruenerant. Decem milites prædicti, cum nos adeſſe vidiſſent: cuſtodes portæ euaginatis gladiis inuaſerunt, & de porta fugere coegerunt. Cuſtodes portam reliquerunt, & ad hoſpitia ſua fugientes, ſe ſuaque ſaluare cupientes, ciuitatem captam omnibus nunciabant. Quinquaginta milites prædicti ciuitatis portas violenter tenuerunt, & ducem cum exercitu ſuo superuenientem, liberè intrare permiſerunt. Cùm ſic dux ciuitatem tam potenter fuiſſet ingreſſus, & ipſam cum ſuis obtinuiſſet: cœpit per præconem hæc ciuibus nuntiare: *Nulli malum ex ciuibus in rebus vel corpore vel familiis inferetur. Bohemi tantum aduerſarii noſtri in cuſtodiam publicam perducantur.* Poſt hæc viri mulieresq;

Noua ciuitas ſeu Newſtat, vrbs Auſtriæ, aſtu capta.

militibus ducis Bohemos in domibus ſuis abſconditos, oſtenderunt, & captiuitati publicæ tradiderunt. Factum id anno M. CC. LXXVII.

Expugnata ciuitate hac, venit ad eam rex cum exercitu ſuo, prædia diuiſit, & quatuordecim diebus de rebus regis Bohemiæ, quas in ciuitatem deduxerat, exercitui ſuo rex neceſſaria tribuit abundanter.

Per hanc ciuitatem obſeſſa fuit ciuitas Viennenſis, quòd regi Bohemiæ non poterant commodè ſubuenire, nec rex poterat Viennenſes à regis Romanorum dominio liberare. Viennenſibus ſic in periculo conſtitutis, quid facere poſſent ignorauerunt. Poſtea verò deliberatione facta, cum rege Romanorum compoſuerunt, & ciuitatem ſuo dominio tradiderunt, inſuper ab eis fuit dònis magnis honoratus. Cùm ſic Viennenſes à ſuo domino receſſiſſent, & regem Romanorum pro domino recepiſſent: mox à rege Bohemorum pueros, quos obſides ſibi dederant, petierunt. Rex autem reddere pueros contradicit. Tunc Viennenſes exercitu congregato, regis Bohemiæ terminos intrauerunt, & expugnatis munitionibus & ciuitatibus pluribus ad propria redierunt. Videns autem rex Bohemiæ, quòd non poſſet regi Romanorum reſiſtere, humiliauit ſe, & commiſit ſe gratiæ ſuæ. Principes autem reges ſub his conditionibus concordabantur. Debebat rex Bohemorum filiam ſuam filio regis Rudolphi matrimonio copulare: Regalia ſua ſicut deceret, ab ipſo recipere, & trecentos milites cum equis phaleratis in exercitu regis ducere quando vellet.

Vienna in poteſtatem Rodolphi concedit.

Anno 1277.

Articuli pacis inter Rudolfum & Ottocarum reges.

Rex Bohemiæ multis militibus, equis, veſtibus deauratis, gemmisque decoratus ſe præparauit, vt Regalia ſtatim à rege ſuſciperet Romanorum. Hæc cum principes Rudolphi regis intellexiſſent: regi cum gaudio retulerunt: Domine præparate vos, ſicut decet regem, veſtibus pretioſis. Tunc rex dixit: Rex Bohemiæ griſeam veſtem meam ſæpius deriſit, nunc autem ipſum mea veſtis griſea deridebit. Dein Notario ſuo dixit, Da pallium tuum mihi, vt rex Bohemiæ meam derideat paupertatem. Adueniente rege Bohemorum, dixit rex Romanorum militibus ſuis: Armis veſtris induimini, dextarios veſtros loricate, & ad bellum vt melius poteritis præparate, vtramq; partem viæ, per quam rex venturus eſt, proceſſionaliter occupate, & armorum Teutonicorum gloriam barbaris nationibus oſtendite.

Hæc ſic ad regis voluntatem præparatis, venit rex Bohemiæ, cum veſtibus deauratis, & gloria regia fulgente, procidit ad pedes regis Romanorum, humiliter ab eo ſua Regalia mendicauit. Inſuper & centum millium marcarum redditus, & quadraginta millium marcarum, quas Auſtriæ dux habuerat, & rex Bohemiæ de regina Margareta poſſederat, reſignauit. Tunc rex Romanorum regi Bohemiæ regnum, nec non & Regalia conceſſit, & ſe amicum ſuum intimum omnibus aſtantibus intimauit. Rege Romanorum hæc faciente, indutus veſte griſea, deſpectus & humilis apparebat, & in tripode reſidebat.

Bohemus Auſtria cedit.

Poſt paucas ſeptimanas pœnituit regem Bohemorum, quòd ſe ſubdiderat regi Romanorum. Vidit enim rex Bohemiæ, quòd rex Rudolphus multa poſſederat bonorum, & tamen in ſumma ſemper extitit paupertate. Propter hæc & alia rex Bohemiæ filiam ſuam, quam filio regis Rudolphi matrimonio copulauerat, monialem fecit, & in clauſtrum dominarum ordinis Minorum ſolenniter collocauit. Poſt hæc rex Bohemorum congregauit occultè decem millia dominorum, volens occultè regem comprehendere Romanorum. Deus autem mirabiliter hæc impediuit. Cœperunt inter ſe congregati milites diſcordare, ſe mutuo capere, plagisque maximis vulnerare. His ita geſtis, rex Bohemiæ manifeſtè regem Rudolphum diffidauit, congregauit exercitum magnum, voluit cum rege congredi Romanorum, vel in ciuitate cum ciuibus obſidere, vel ipſum de finibus Auſtriæ turpiter extirpare.

Ottocarus iuſiurandi fidem mutat. 1278.

Videns etiam rex Bohemiæ, quòd regem Rudolphum nec dolo nec ſapientia, nec potentia vincere potuiſſet, muneribus vincere cupiebat. Miſit enim rex Bohemorum quibuſdam militibus Auſtriæ pecuniam magnam, vt in bello relinquerent regem Romanorum: vel ſi poſſent, ipſum conſiliis ſuis impedirent. Promiſit & ſedecim militibus, mille marcas argenti, ſi ſibi regem Rudolphum viuum, vel vulneribus læſum, vel mortuum præſentarent. Miſit & Vngariæ militibus pecuniam, ne

ipſum

ipſum impugnarent, vel debiliter infeſtarent. Hoc & rei poſtmodum euentus probauit. Miſit & promiſit etiam dominis Epiſcopis, Comitibus, Baronibus prope Rhenum conſtitutis, vt in adiutorium regis Rudolfi minimè peruenirent, vel ipſum pro ſuis viribus impugnarent. Quod quidam pro ſuis viribus fecerunt, & amplius feciſſent, ſi rex in aliquo defeciſſet. Vnde & in adiutorium regi Rudolfo tantùm milites ducenti numero venêre.

Hæc audiens rex Romanorum mandauit principibus ſuis, regi ſcilicet Vngariæ duci Saxoniæ, duci Bauariæ, militibus multis, epiſcopo Baſilienſi, & filio ſuo Alſatiæ Lantgrauio, epiſcopis diuerſis, & omnibus quibus confidebat, domino de Baldeck, quatenus cum omnibus armatis, quibus poſſent in adiutorium ſibi ſubitò peruenirent. Dixit enim: Si circa feſtum natiuitatis beatæ Mariæ non veneritis, poterit mihi in maximum cedere detrimentum. Rex Vngariæ regem Rudolphum clementer exaudiuit, & ad ciuitatem Viennenſem, cum quatuordecim millibus hominum venit, ad prælium præparatis. Ex Auſtriæ partibus congregauerat rex Romanorum milites multos, cum dextrariis phaleratis. Habebat inſuper ciuitatem Viennenſem cum multis ad bellum præparatis. Sed in his omnibus rex minime confidebat, nec cum eis auſus fuit, cum rege Bohemiæ dimicare. Sperabat enim filium ſuum venturum cum multis militibus, qui per ſe res & corpora periculo commiſiſſet. Cùm autem ad ſibi determinatum terminum milites prædicti venire non potuiſſent: turbatur rex Romanorum ſupra modum. Erat enim intra ſe deſolatus, conſilio & auxilio deſtitutus. Præterea ciues Viennenſes ad regem venerunt, dicentes: Domine veſtri vos dereliquerunt, nec habetis homines, per quos regi Bohemiæ reſiſtere valeatis. Rogamus vos quatenus nobis Dominum nos eligere permittatis, ne nos cum veſtra familia pereamus. Tunc rex eos ſuppliciter deprecatur, dicens: Tempus adhuc modicum ſuſtinete, vt videamus quid facere debeamus. Ex tunc iuſſit caſtrum fideliter cuſtodiri. Inſuper ſeruis ſuis, minoribus paritérque maioribus, ne quis alicui ciuium qualibet occaſione, vel ſuperbè, vel contumaciter reſponderet: poſſet enim hoc omnibus nobis euenire, in rerum & corporum detrimentum.

Rodolfus auxilia corrogat.

Rege Rudolpho ſic in periculo conſtituto: congregauit Henricus epiſcopus Baſilienſis, ordinis fratrum Minorum, vir ſapiens atque diſcretus, & regi Rudolpho fideliſſimus amicus: Et dominus Conradus Wernherus aduocatus Alſatiæ, dictus de Hadiſtat, exercitum centum militum optimè præparatis cum dextrariis phaleratis. Hi duo domini militibus ſuis congregatis in Baſilea coniunguntur. De Baſilea verò in Sueuiam pariter proficiſcuntur, ibique comes de........ cum centum militibus equos phaleratos habentes, adiungitur, & iter cœptum pariter perrexerunt. Milites iſti ſic in itinere conſtituti, dominos plurimos timuerunt, vnde & pluribus diebus in armis grauibus permanſerunt.

Epiſcopus Baſilienſis militiam Auſtriacam abit.

Cùm autem veniſſent Viennam ad regem Teutoniæ, gauiſus eſt gaudio magno. Interrogauit rex, quare filius ſuus in eorum ſocietate non veniſſet: reſponderunt ei: Filius veſter cum 500 militibus eſt in procinctu veniendi. Comes verò Phirretenſis, & comes Montis pilgardi ſunt in veniendo, cum multis militibus optimè præparatis. In ſecreto verò regi contraria his omnibus referebant. Dixeruntq́; , nec filius veſter, nec aliquis amicorum veſtrorum ſubitò vobis poterit in veſtris neceſſitatibus ſubuenire. Debetis igitur deliberare, quid facere debeatis. Tunc reſpondit eis dicens: placet vt vno die quieſcatis, & ad bellum poſtea procedatis: ſufficit mihi quòd vos habeo cuſtodes capitis mei. In Deo meo confido, qui me miraculosè ad hanc gloriam noſcitur elegiſſe, & in ea mirabiliùs confortaſſe: qui etiam nunc me per gratiam ſuam (vt ſpero) mirabiliter adiuuabit.

Rodolfus fortunam prælio tentandam ſtatuit.

His dictis ſuis retulerunt: Ad bellum omnes vos in craſtinum præparate, quia cum familia regis Bohemiæ, nos oportet fortiter dimicare. Tunc tota familia regis Rudolphi cucurrit ad Confeſſores, debita ſua ſcribebant, inimicitias remittebant, & ad communicandum prout fideliùs poterant, præparabant. Periculum enim mortis videbatur omnibus imminere. Exercitus regis Rud. alba cruce deſuper vtebatur: ſed Bohemiæ regis exercitus crucē viridē deferebat. Rex Teutoniæ pro ſuis & pro ſe

fuerat in timore maximo. Rex verò Bohemiæ certus de victoria fuit, vnde dixit: Si quis mihi veraciter regē Rud. cum ſuis Danubium tranſmiſiſſe, nunciârit, pecuniam viginti marcarum, voluntariè propinarem. Tertia die poſt aduentum Baſil. epiſcopi, ſc. in vigilia S. Bartholomæi, B litera dominicali, egreſſus eſt rex Rud. Viennam, cum exercitu ſuo, cum rege Bohemiæ prælium commiſſurus. Rex autem Bohemiæ cum exercitu ſuo prope ciuitatem venerat Viennenſem.

Bohemiæ rex exercitum ſuum, in plures partes, ſed in tres diuiſerat principales. Habuit enim multa millia peditum Cumanorum. Secundum habuit exercitum equitum & hominum diuerſorum: tertiū habuit exercitum equorum phaleratorum, & militum circiter nongentorum. Rex Rudolfus ſimiliter in tres partes ſuum exercitum diuidebat. Habuit Vngariæ regem cum quindecim millibus Vngarorum. Rex Vngariæ puer 18 annorum extitit, & ad prælium non peruenit, quia rex Rud. ipſum noluit intereſſe. Epiſcopus Baſil. ſedens in dextrario phalerato decentiſſimo, armis indutus, ad bellum libentiſſimè proceſſiſſet, ſi voluntas regia permiſiſſet. Rudolphus rex libenter vidiſſet, quòd Vngari cum Cumanis congreſſi fuiſſent: ſed eos ipſi inuadere minimè voluerunt. Secundum rex Rudolfus exercitum habebat, & hunc aduerſus exercitum regis Bohemiæ dirigebat. Exercitus autem regis Bohemiæ fortior erat, & eos retrocedere faciebat. Videns Rudolfus ſuos deficere, tertium quem habebat exercitum, ſc. trecentos milites, habentes equos phaleratos, in quibus etiam maximè confidebat, contra regem Bohemiæ dirigebat, & magis in Domino, quàm propriis viribus confidebat. Rex Bohemiæ videns regem Rudolfum contra ſe venientem, ſolus aduerſarios atrociter aggrediens, multos percuſſionibus ſuis grauiſſimis affligebat: trecenti verò milites cuſtodes regis, ipſum pro ſuis viribus adiuuabant. Tandem rex Bohemiæ feſſus, ab ignobili capitur, & armis propriis ſpoliatur. Tum rex ſic diſcinctus ducitur. miles quidam inſequitur eum, dicens: ecce rex, qui fratrē meum turpiter interfecit. Licet igitur factum, extractoq; gladio, regem in facie perforauit. Qui autem regem Bohemiæ ceperat, doluit vehementer, & ipſum libentiſſimè defendiſſet, ſi ſuis viribus potuiſſet.

Prælium atrox inter duos reges.

Ottocarus interficitur.

Rex Rudolfus contra ſuos aduerſarios fortiſſimè dimicauit, tandem vir fortis veniens, regem percuſſionibus affligebat, ſed cum vincere non poſſet, equum regis lancea perforauit. Tum rex & equus pariter ceciderunt. Rex in terra iacens omni ſolatio deſtitutus, clypeum ſuum ſuper ſe poſuit, ne ſubitò ſub pedibus equorum turpiter moreretur. Poſt tranſitum caballorum, quidam volens eum à mortis periculo liberare, de terra prout potuit eleuauit. Tunc rex dixit, equum mihi velociter præparate: quem protinus aſcendit, & ſuorum auxilium fortiter inuocauit. Venerunt autem ad eum de ſuis circiter 50. cum his igitur rex à latere exercitum regis Bohemiæ ſubintrauit, atq; in duas partes diuiſit, & poſteriorem partem fortiter impugnauit. Anterior pars exercitus Bohemorum clamauerunt, *fugiunt*, *fugiunt*, exercitum Rudolfi decipere cupientes: ſed quantò plus illi clamoribus inſtabant, tantò magis Teutonici percuſſionibus eos infeſtabant. Poſteriorem partem Rudolfus rex fortiter impugnabat, qui tandem timore territi fugerunt. Illis autem terga vertentibus, Vngari ſubſequuntur, pugnantes impugnant, fugientes ſequuntur, capiunt & occidunt: communiter dicebatur, quod in illo prælio 14000 occubuerint.

Bohemorū clades.

Rex Rudolfus cum ſuis in loco prælij permanebat, donec omnes eum ſecurum de victoria referebant. Rex Bohemiæ eodem die moritur, & inteſtinis eius expoſitis, corpus reliquum cum ſale, in fratrum Minorum monaſterium collocatur. Mortuus enim fuit in excommunicatione papæ, propter hoc non poterat in cœmiterio ſepeliri. Fuerunt in exercitu regis Romanorum debiles homines, clerici, monachi, diuerſarum religionum conuerſi, qui ſe in quoddam colliculum receperūt, finem certaminis expectantes, Dominum pro ſuis hominibus deprecantes. Hi conſiderauerunt, quòd in exercitu regis Bohemorū ſplendor & calor maximus extitit armorum. Sed exercitum regis Rudolfi quocunq; declinabat, ſemper nubes frigida protegebat. Ex hoc præſumebant, quod exercitus regis Rudolfi adiutorio Domini debuit præualere. Acta ſunt hæc prope Viennam, in campo dicto, Ganſſerfeld/anno 1278, circa horam ſextam, in vigilia Bartholomæi.

Mortuo

Mortuo rege Bohemorum, intrauit rex Rudolfus terram Morauiæ, volens eam totaliter deuaſtare. Ciuitates communi conſilio regem Rud. pro domino receperũt, & infra menſem, ſe & ſua commiſerunt, & fidelitatem iuramento firmiſſimè promiſerunt. Regina Bohemiæ cum Rud. rege ita compoſuit, quòd filius reginæ filiam regis Rud. duceret vxorem, quod factum eſt, intra octauas S. Franciſci.

Ottocari filius à Rodolfo in generũ adſcitus.

In loco occiſorum fœtor tantus extitit, vt plures vel infirmi, vel mortui extiterint, in ea villa habitantes. Dæmonum præterea vel ſpirituum illuſiones multos horribiliter terruerunt. Aduocatus Alſatię retulit, quòd venatores ceruum magnum inſectantes, venerunt ad Heremitam, qui XII annis in ſolitudine cum vxore & liberis vixit. Hic venatoribus retulit, ſe vidiſſe animal à cingulo mulieris imaginem habens, quod dixit, Teutonia intra tres ſeptimanas habebit regem, qui regnabit XV annis.

De morte reginæ Romanorum Rudolfi coniugis.

ANNO Domini M. CC. LXXXI, regina Rudolfi regis cœpit grauiter infirmari. Propter quod accerſiuit conſiliarium confeſſoremq́; ſibi, inquiens: Mortis periculum ſentio mihi breuiter imminere. Rogo igitur vos, quomodo corpus & animam ad cœlum & ad paradiſum Domini dirigatis. Qui dixit, omnes amicos veſtros, omnes diuitias huius ſeculi, omnemque gloriam mundi de corde veſtro, quantum poteſtis, à veſtra memoria repellatis, ac Deo & hominibus ſatisfacere promittatis. Quæ dixit: libentiſſimè faciam. Poſt hæc Teſtamentum condidit, & elegit in Baſilea, in maiore eccleſia eccleſiaſticam ſepulturam. Delegit autem locum prænominatum, eò quòd rex Rudolfus anteceſſoresque ſui Baſilienſem eccleſiam ſæpiùs damnificaſſent, ac eius Epiſcopos perturbaſſent. Ordinauit enim in teſtamento (vt quidam dixerunt) quòd redditus duarum prębendarum Monaſterio darentur, vt ſic Deo & hominibus ſatisfaceret.

Contulit eccleſiæ Baſil. iura patronatus in Angſt & Zeiningen Baſil. diœceſis.

Poſt hæc regina moritur, exenteratur, & vẽter eius ſabulo & cineribus impletur: facies eius Balſamo linitur, totumq́; corpus panno cereo circumdatur, ac ſericis veſtimentis induitur pretioſis. Caput eius albo ſerico peplatur, & corona ſibi ſuperponitur deaurata. Poſthæc in arcam ex fago peroptimè factam, ſupina, manibus ſuper pectus poſitis, imponitur, & ferreo clauditur inſtrumento. His expletis, in Baſileam cũ equis XL ducitur, & (vt credebatur) cum pecunia copioſa. Fuerunt in comitatu ſuo fratres Prædicatores duo, Minorum duo, & dominæ quas tres currus ducere potuerunt. Adiunxerunt autem ſe eis homines circiter quadringenti.

Rex autem mandauerat epiſcopo Baſilienſi, vt reginam defunctam ſolenniter ſepeliret. Epiſcopus clericos regulares & ſeculares inuitauit Baſileam. Conuenerunt igitur mille ducenti, qui omnes candelas in manibus habebant, & reginæ in proceſſione cum ornatu pretioſo ſolenniter occurrunt, & ad maius monaſterium pertulerunt. Tribus epiſcopis ibidem diuina celebrantibus, reginæ corpus in tumba poſitum erigitur, & omnibus præſentibus oſtenditur, & poſt Miſſam deponitur & cum fletu nobilium ſepelitur. Hoc retulerunt qui reginæ gloriam quæſiuerunt. Epiſcopus clericos omnes ad prandium inuitauit, & neceſſaria miniſtrauit.

Auguſtalis funeris exequiæ Baſileæ.

De Waltheri Röſſelmanni ſculteti Colmarienſis parentibus & incrementis.

WALTHERVS Röſſelmann cerdo in villa Türinckheim filium habuit Ioannem Röſſelmann. Hic hoſpitio paterno non contentus, ad ſculterum Columbarienſem ſe tranſtulit, cui fideliter ſeruiebat. Ea amoto, ſecundo & tertio ſeruiebat, & interdum ſub iudicio præſidebat. Hic officium ſculteti deſiderans, modo quo potuit, obtinebat. In officio ſuos exaltabat, alios ſupprimebat. Cùm pauperes diutius id ſuſtinere non poſſent, abſolutionem communiter procurabant. Huic ſubſtituitur dominus de Racinhuſen/ vir pius, deuotus & æquus. Io. Röſſelmann depoſitus, in Enſisheim ad comitem Rudolfum de Habſpurck ſe tranſtulit, ei ſeruiẽs. Laborabat quomodo poſſet Colmariam tradere in poteſtatem comitis de Habſpurck.

De Raſſamhauſen equeſtris familia apud Alſatas.

Poſt paucos annos dixit comiti: Domine, mittite pro conſobrino veſtro comite Gotfrido de Lauffinberck & ſuis militibus, & venite vnà ad Columbariam, & ego potenter vos intromittam. De inimicis noſtris poſt hęc pro libito faciemus. Cõſenſit comes. Iohannes Röſſelmann amicis ſuis circum Columbariam commiſit, vt cùm armis adſint, &c. Iohannes in vas vacuum ſe abſcondit, Columbariam clam ingreditur, in curiam Decani fertur. Sequenti die circa diluculum, comitem Rudolfum cum ſuis, clam quibuſdã iuuanibus, intromiſit. Aduerſarij Iohannis intelligentes hæc, aufugiunt, relictis omnibus quæ habebant, videlicet, ſcultetus, dominus de Racinhuſen/milites ſeptem, ciues decem, quorum quilibet ditior erat Iohanne. Horum bona confiſcabat & diuidebat. Et in hac gloria Ioannes pluribus annis apparebat.

Iohannes Roſſelman prodit Colmarienſes.

Anno M.CC.LXII, Dominus de Winegk, filius ſororis domini de Horburc, cum multis militibus & terræ nobilibus, conſentientibus multis ciuibus, Columbarienſem ciuitatem intrare per potentiam voluit. Scultetus hæc intelligens, eis in dextrario occurrit feſtinanter: hunc apprehenſum in porta Steinenbruka atrociter occiderunt. Conſanguinei ſui hæc intelligẽtes, ſtatim egreſſi plus quàm viginti nobiles occiderũt.

Idem occiditur.

Poſt annos duodecim, Rudolfus comes de Habſpurc in regem eligitur Romanorum. Hic Waltherum, filium Ioannis Roſſilman/ ſcultetum in Columbaria fecit: Othonem de Ochſenſtein/nepotem ex ſorore ſua, Rudolfus aduocatum Alſatiæ prępoſuit. Sed ſcultetus & aduocatus terræ non per omnia concordabant. Aduocatus iubente rege, vel ſaltem conniuente, exactiones plurimas faciebat: ſcultetus & populus inuitè ſoluebant. Rex Rudolfus indignatus, militibus ſtipatus, Columbariam proficiſcitur, ſcultetum depoſiturus. Scultetus præmonitus ciuitatem clauſit, nec regem ingredi permiſit.

Colmaria à Rudolfo obſeſſa. Anno 1285.

Rex Columbariam potenter obſedit. Regi nunciatur, Fridericum quendam Imperatorem in partibus inferioribus affectare regnum. Rex ſibi timens, obſidionem Columbarienſem ſoluit, & cum exercitu deſcendens, Fridericum cepit & igne cremauit. Inde ad obſidionem Columbarienſem ſecundò perrexit, & ipſos cum conditionibus quibuſdam ad gratiam ſuſcepit. Scultetum Waltherũ rex depoſuit, & Stamehcim ſcultetũ præpoſuit, & eos maximis exactionibus turbauit. Stamehcim ſcultetus in Columbaria reſidere non poterat: filiamſtro ſuo officium committit, & diuerſa turbario in Columbaria quieſcebat.

Waltheri Roſſelmãni ferocia.

Rege Rudolfo mortuo, Waltherus Röſſelman/ quondam ſcultetus, in ſumma paupertate conſtitutus, conduxit duodecim ſeruos vagos & inopes, cibum & veſtes miniſtrans, per hos inſidiaturus ſculteto Stammehcim. Intelligens id ſcultetus, declinauit. Waltherus Röſſelman conſilio decani & aliorum amicorum, officium ſculteti per violentiam occupat. Poſt hæc dominum de Hunnewilre/ militem honeſtum, iuuenem, diuitem, bene parentatum, & filium eius iuuenem, ſine occaſione & cauſſa, contra Deum, homines & iuſtitiam interfecit, eius res diripuit, plus quàm CCC marcas inter ſuos diſtribuit. Dominos milites de Nortgaſſen/Jlzich & dominum Ruſlarium ciuitatem exire compulit, & res eorum confiſcauit: regi ſe oppoſuit, & Columbariam Anshelmo de Rapoltſtein tradidit.

Bellum in Anshelmum Rapoltzſteinij dominum.

DOMINVS de Rapoltzſtein carnalem fratrem liberosq; fratris noſcitur habuiſſe, qui cum eo dominium debuiſſent iure hæreditario poſſediſſe. His hæreditatem dare noluit, ſed de dominio, quantum potuit, extirpauit. Is dominus de Rapoltzſtein regem adiit Rudolfum cognatum ſuum, eiq; factam à fratre iniuriam flebiliter reuelauit. Rex his auditis dominum de Rapoltzſtein vocauit, eumq; rogauit, vt liberis fratrum ſuorum, nec non & fratri de hæreditate paterna propriam tribueret portionem. Tunc dominus de Rapoltzſtein domino regi taliter reſpondit: Si fratri meo liberiſq; fratrum meorum hæreditatem diuiderem, inops ac pauper & ſine dominio remanerem. Hoc enim facere nolo, nec in hoc alicuius precibus acquieſcere.

His completis, dixit rex domino de Baldeche, ſuo fideliſſimo procuratori, quatenus aſſumptis ciuibus Columbarienſibus & Keiſerſpergenſibus, & aliis vicinis ciuitatum

tatum ciuibus, Rapoltzſtein fideliter obſideret. Hoc fideliter adimpleuit. Accepit enim ciues prænominatos, & Rapoltzſtein obſedit: villam Bercheim per ignem deſtruxit: ſegetes & agros depopulatus eſt, & vineas aliquas extirpauit. Videns autem quòd ciues eum non fideliter adiuuarent, ab obſidione poſt triduum recedebat.

Timens autem dominus de Rapoltzſtein regem, dominos vicinos ſuos adijt, eosq́; ſuppliciter rogauit, vt nec eum nec ſuos propter aliquem infeſtarent. Hoc autem quidam de conſilio regis amicabiliter admiſerunt. Dominus de Horburc eius precibus acquieſcere recuſauit. Dominus de Rapolzſtein de hoc fuit grauiter indignatus. Dominum de Horburc hoſtiliter impugnauit, & eius villas, quas poterat, exurebat. Super hoc rex fuit indignatus, in Alſatiam perſonaliter venit, & Rapolzſtein potenter cum indigenis obſidebat. Septem autem de adiutoribus regis, vt dicebatur, eum morti tradere voluiſſent. Ordinatum enim ſic fuerat, vt regi dicebatur, quòd pecuniæ quatuor bobonibus datæ fuiſſent, vt tentoria ſiue exercitus in quatuor partibus incendiſſent. Hinc autem ſtrepitu facto, rex de obſidione ſubitò receſſit, & ſe ab Alſatia ſeparauit. Ordinauit autem quòd ciuitates in Cellinberg haberent equites L, qui impedirent, ne aliqui domino de Rapolzſtein aliqua victualia ſeu neceſſaria miniſtrent. Poſt hæc mandauit rex eidem domino, vt ciuitates Alſatiæ congregaret, & in villa Gemer caſtrum ligneum fabricaret. Ipſe autem intra octauam Petri & Pauli ciuitates congregauit, & caſtrum (vt ſibi imperatum) inchoauit, & in breui tempore conſummauit. Conſummato caſtro milites ibi reliquerunt, & ad propria redierunt. Acta ſunt hæc anno Domini, M. CC. LXXXVII. *Gemar caſtrum.*

Dominus de Rapolzſtein intra Calendas Auguſti, Galliam intrauit, ibiq́; à domino de Blanchiberg cognato ſuo, pedites & equites accommodauit, nocte prope villam Sigolzheim perducebat, & ibi eos in diuerſis locis pro inſidijs collocauit. Mane autē facto greges villæ pauci acceperunt, & velociter abierunt. Villani autem prędam inſequuti, liberare pecora voluerunt. Igitur homines domini de Rapolzſtein de inſidijs egreſſi fuerunt, eosq́; comprehenderunt, & eorum plus quàm CXXX ad propria perduxerunt. Homines de Horburc videntes prędam magnam, paucos homines ducentes, ſine deliberatione prædam liberare volentes, ſimiliter capiuntur, & cum alijs deducuntur. *Anshelmi Rapolſteinij graſſationes.*

Rudolfi regis quædam apud Moguntiam acta.

ANNO M. CC. LXXXVIII, rege Rudolfo exiſtente Moguntiæ, frigus veniebat in ortu Solis, atq; frigus ipſum immodicè moleſtauit. Vidit igitur ex oppoſito domus in qua iacuit piſtrinum multis viuis carbonib. abundare. Induit ſe rex ſola tunica carbones viuos velociter viſitauit. Hoſpita ignorans ipſum eſſe regem, ſibi loquebatur in ſpiritu vehementi, dicens: Milites non debere ad mulieres pauperculas declinare. Dominus rex mulieri dicens humiliter loquebatur: O Domina nolite propter meam præſentiam turbari: ſum enim antiquus miles, & omnia mea in ſeruitio viliſſimi Rudolfi conſumpſi, & contra bona promiſſa me patitur indigere. Mulier dixit: Sequimini regem Rudolfum viliſſimum, qui totam terram deſtruxit, & omnes pauperes deuorauit? Hæc meritò vos mala & alia comprehendunt. Rex dominæ dixit: Quæ mala vobis fecit? Mulier turpiſſimè regem vituperans atq; maledicens, cum magna cordis amaritudine reſpondebat: Ego & omnes piſtores ciuitatis huius præter duos, per eum depauperati ſumus, quòd temporibus noſtris ad diuitias quondam habitas non poſſumus peruenire. Poſt hæc mulier dixit: Domine, recedatis: quia hic nos in noſtris occupationibus retardatis. Rex autem propter verba mulieris recedere recuſabat. De hoc mulier indignata, vas aquæ ſuſtulit, prunas perfudit, & antiqui militis ſeu regis veſtem enormiter deturpauit. Rex igitur fugit, & ad ſuum hoſpitium feſtinauit. *Rud. rex carbonibus perfuſus.*

Rex igitur cùm ſederet ad menſam, dapifer ſibi caput porci cum multis apponebat. Memor igitur rex beneficiorum quæ piſtrix ei contulerat, ei retribuere cupiebat. Aduocans rex hoſpitam dixit ei: Hane ſcutellam cum carnibus & quartale vini recipiatis, & vicinæ veſtræ de antiquo milite deferatis. Agit enim ei gratias, quòd apud ſuos carbones de mane fuerat calefactus. His igitur peractis, recitauit rex qualiter

piſtrix eum vituperauerat, atque maledixerat, & ad riſum omnes magnum concitauit. Piſtrix autem intellexit, quòd rex fuerat quem vituperauerat, vltra modum doluit: regem adijt, & vt ſibi remitteret illatam illi iniuriam, ſuppliciter deprecatur. Rex autem remittere, niſi priùs eum vituperaret, ſicut priùs fecerat in occulto, non volebat. Hoc mulier fecit, & domini ſui voluntatem fideliter adimpleuit, & ad riſum plurimos prouocauit.

Retulit frater Alradus, prior fratrum Argentinenſium. In Alſatia dicebatur, quòd Iudæi conqueſti fuiſſent regi Rudolfo, quòd Chriſtiani plus x l. Iudęos ſine cauſa turpiter occidiſſent. Chriſtiani autem conqueſti fuerunt de Iudæis, quod ſeruum atque Chriſtianum in die paraſceue in cellario, occultè atq; Chriſtianis ignorantibus, occidiſſent. Iudæi regi Rudolfo, vt eis de illis de Weſela atq; Popardia iuſticiam faceret, & eos à periculo liberaret mortis, & ipſorum Rabbi, id eſt ſupremum magiſtrum, cui ſchola Iudæorum & honores diuinos impendere videbantur, quem rex captiuauerat à captiuitate carceris liberaret, viginti ſibi millia marcarum promiſerunt.

Rex Iudæorum petitionem exaudiuit, Iudæum captiuum libertati reſtituit, illos de Weſela atq; Popardia in marcis bis mille condemnauit, & eos à mortis periculo liberauit. Inſuper fecit rex dominum Archiepiſcopum Moguntinum ſolenniter prędicare, quòd Chriſtiani Iudæis iniuriam maximam intuliſſent, & quod bonus Wernherus, qui à Iudæis occiſus communiter dicebatur, qui pro diuino à quibuſdam Chriſtianis ſimplicibus colebatur, deberet igne cremari, & cinis corporis eius in ventum diſpergi, & ad nihilum diſſipari. In hac prædicatione domini Archiepiſcopi plus quàm quingenti Iudęi in armis ſederunt, vt ſi aliquis Chriſtianus in contrarium dicere voluiſſet, ipſum cum ſuis gladijs occidiſſent.

Proditio vrbis Colmarienſis, & eiuſdem per Adolfum Cæſarem recuperatio.

ANNO M. CC. XCIII, quarto Idus Septembris, Sculcetus Columbarienſis ignorantibus Senatoribus & ciuibus, Anshelmum de Rapolzſtein aduocat, eiq; ciuitatem tradit, intromiſſis multis armatis, ac in cœmiterium ductis. Ciuibus dormientibus compulſantur campanæ: concurrunt ciues ad cœmiterium: pedites armatos inueniunt: terrentur: quid faciant ignorant. Ciues omnes per præconem vocantur, dicentes: Adeſt nobis amicus noſter, D. Anshelmus de Rapolzſtein, volens nos corpore & rebus iuuare. Intellexit enim quòd inimici noſtri vellent nos grauiter perturbare. Venit igitur, vt ipſe nobis & nos ei fidelitatem iuramento firmemus. Subiunxit: Leuate manus veſtras & iurate, quod & fecerunt.

Videns dominus de Rapolzſtein paucos fidelitatem iuraſſe, magiſtris Zunftarum præcipit, vt ſuos ſingulos ad ſingula loca vocarent: à quibus ſingulis petunt fideliter iurari: quod multi fecerunt inuiti. Expelluntur qui id facere recuſant, milites Ruſtarius & domini de Norrgaſſen, & ex ciuibus plures diuites & honeſti.

Rex Adolfus reginam Briſacum mittit: ipſe cum exercitu verſus Coloniam proficiſcitur. Ciues Columbarienſes, dominica, vigilia exaltationis Crucis in montana egreſſi, vinum ſuum nondum maturum colligunt. Dominus de Rapolzſtein villam Türckheim prædatur, pecoraq; abigit in domicilium ſuum Wilre. Columbarienſes cum gaudio reuertuntur, & ſe præparant, quò ampliora colligant, & ſibi proſpiciant.

Adolfus Colmariam recuperaturũ proficiſcitur. Vrbis vallis.

Rex Adolfus hæc audiens, Aduocatum præmittit. Hic in Sletſtat plurimis hominibus ſecum aſſumptis, vallem Vrbis, quæ ſub caſtro Hohenac eſt, ingreditur, villas domini de Rapolzſtein ſuccendit, homines capit, pecora tollit, cum gaudio redit. In Wintzenheim & Ongersheim exitum Columbarienſium præſtolatur. Columbarienſes egredi non audebant. Rex cum exercitu Rapperſchuiler obſedit, vineas deſtruit ac domos. Poſt dies decem Columbariam verſus proficiſcitur, molendinarum fluuium deriuat aliò, ſingula deuaſtat, præter leproſorium. Ciues vallis S. Gregorij ad Wilre pergunt, vinum colligunt, & ad propria deducunt. Columbarienſes licet obſeſſi, ex vernaculis viginti mittunt Wilrenſibus ſubſidio. Ciues Gregorianæ vallis ſecundò veniunt ad Wilre, quos incautos Wilrenſes & Columbarienſes obruunt,

ruunt, occidunt & capiunt. Aduocatus terræ dominum de Berckheim, cum D hominibus contra Wilrenſes mittit. Dominus de Berckheim vallem S. Gregorij ingreſſus, duas machinas magnas, lapides proijcientes: & Cattum, videlicet inſtrumentum quo turres deſtruuntur, accepit, Wilre obſedit, paucis diebus obtinuit caſtrum, & caſtellum funditùs euertit. Hinc cum eiuſdem machinis ad Gemer profectus, quod ex prima obſidione relictum fuit, penitus deuaſtauit.

Adolfo regi cum Principibus ſupradictis, comitibus, nobilib. liberæ conditionis, militibus ſuis dominis ſeruientibus, ex exercitu in obſidione ſex ſeptimanarũ, vix decem homines morte naturali obierunt, etiam vix decẽ à perſequutoribus interfecti. Colonienſis tentorium, XL in latitudinem, centum pedes in longitudinem habuit, & CC equos phaleratos. Maguntinus, Spirenſis, & Baſilienſis epiſcopi in eodem exercitu fuerunt, quod ſingulis annis habet XX millia marcarum argenti. Comes Burgundiæ feuda ſua ab eo recepit, ſeruitiumq́; ſuum obtulit. Cui rex reſpondit: Iam opus auxilio non habere, ſed cùm fuerit opus, ſe eius auxilia petiturum. Dux Auſtriæ in auxilium à rege vocatus, reſpondit: Si principes in obſidione defecerint, mihi ſignificato, & ego veniens obſidebo quamcunq; volueritis ciuitatem.

Vnus exercitus regis Gemar obſidebat. Secundus exercitus, videlicet, epiſcopus Baſilienſis & Comes Phirretarum, vnam partem ciuitatis Columbariæ obſidebant. Tertius autem, epiſcopi & principes ſupradicti. Hi diuitijs, gloria & honore cæteris antecellebant. In obſidione hac regis exercitus bonis omnibus abundabat. Annus fuit calidus & ſiccus, vinum optimum. Baſilienſes exercitui quæq; bona & neceſſaria miniſtrabant.

Copia regis Adolfi Colmariam obſidentis.

Columbarienſes vinum & bladum ſufficientia habebant. Quartale frumenti vendebatur ſeptem ſolidis: ſed quartale farinæ pro libra, ob aquam molendinorum aliò deriuatam. Pauperes in mortarijs frumentum triuerunt, alij in molendinis ſpecierum: alij rotis molendinorũ homines adhibuerunt, & circumire cogebant. Duas molas molentes habebant monachi de Peris, quarum vna Sculteto, altera domino de Rapolſtein ſeruiebat: ſed nec his farinam neceſſariam potuerunt miniſtrare. Vtebatur dominus de Rapolſtein ſingulis diebus XII quartalibus. Hic ſex fratribus Prędicatoribus ſecum concluſis panem albũ pro ſex denarijs quotidie miniſtrabat. Coſta autem circumferentiæ hanc longitudinem comprehendit.

Solenne tentorium rex non erexit, nec prandia nec cœnas ſolennes faciebat: tantum XII vaſa vini & alia dominis quotidie miniſtrabat. Captus eſt dapifer hæc referens in equo, Marſcalcus quoq; regis, & nobilis quidam interfectus.

Tres ciues pauperes defectum diutius ferre nolentes, dixerunt: Propter Deum & iuſtitiam periculo nos committamus, & ciuitatẽ ad verum Dominum transferamus. Conſilium charis & fidis indicârunt, qui omnes approbârunt. Significant hoc regi, qui gauiſus auxilium promiſit. Ex ciuibus ditioribus multi pauperibus conſenſerunt. Hi omnes regi ſignificant, vt per baliſtarios ſuos cogat exire Columbarienſes, prouocando. Cùm autem domini ciuitatis fuerint egreſſi, claudemus portas, & dominos vobis committemus, ac deinde in ciuitatem vos mittemus ſine periculo. Rex, vt ciues conſuluerunt, fecit: ſed dominus de Rapolſtein & Sculteus præmoniti, ciuitatem egredi noluerunt.

Secundò mandarunt regi, quòd domum circa diem proponerent incendere: & hominibus currentibus ad ignem, regem intrare permitterent violenter: ſed nec id ſucceſſit. Audiens hoc epiſcopus Argentinenſis, venit cum CC militibus, volens fideliter iuuare Columbarienſes. Cumq́; ſenatores de his deliberarent: venit communitas ciuitatis, clamans: Nolumus plures homines introduci.

Dixerunt pauperes ſumptis armis: Ad cœmiterium conueniamus, & quod decretum fuerit, faciamus. Hoc facto, dixerunt: Claues portarum accipiamus, & cum diligentia conſeruemus. Decanus & Sculteus reſponderunt: Claues, cum volueritis, præſentabimus: volentes populi voluntatem impedire. Vulgus verbis eorum non acquieuit, & ad portas vrbis ſubitò corruerunt, claues à portarum cu-

Seditio plebis Colmar. contra priores vrbẽ detinentes.

ſtodibus petiuerunt. Claues à cuſtodibus perterritis ſubitò exhibentur.

Habitis clauibus, ad Curiam, in qua morabatur dominus de Liechtenberg, ſubitò conuenerunt, violenter portas aperiunt, & dominum quærunt. Hic turbam armatorum videns, ad dominum de Rapolſtein declinauit, recitans quæ viderat & acciderant. Ambo perterriti ad fratres Minores diuertunt, conſilium ab eis quærunt, quid agendum exiſtat. Hi verò eis conſulere nequiuerunt. Dominus de Liechtenberg cum decem viris, per murum ciuitatis quaſi nudus euaſit.

Poſt paucos dies cum XL equitaturis ad Rapolſtein venit, volens eos fideliter adiuuare. Ciues verò non crediderunt ei per omnia, ſed claues fidelibus mandabant, neminem ingredi vel egredi liberè voluerunt. Dominus de Liechtenberg timens ciues Rapperſchuilre idem facturos quod Columbarienſes, receſſit ab eis, nec amplius eos iuuare voluit. Dominus de Rapolſtein in domo Minorum ſe continuit, & in quibuſdam angulis latitauit.

Ciues Columbarienſes, cùm Dominos in Curijs non inuenerunt, arma & equos abſtulerunt. Serui dominorum aufugiunt, atque quò poſſunt ſeſe abſcondunt. Seruos inuentos ciues comprehendunt, ac in vincula conijciunt. Scultetus & filius cum quærentibus circumibant. Cui amicus quiſpiam dixit: Recedite de via, priuſquam ſatellites regis vos comprehendant: ſtatimq; receſſerunt. Dominus de Rapolſtein vix tandem à quærentibus inuenitur, capitur & cuſtoditur.

Colmaria Adolfo traditur.

Capto domino de Rapolſtein, claues portarum per honeſtum ciuem, dictum Rebmañ, cum ciuitatis dominio ad regem tranſmiſerunt. Qua re gauiſi ſunt interni & externi, ac vniuerſus regis exercitus. Dominus epiſcopus Argentinenſis turbatus, ad ſuos ſe tranſtulit feſtinanter.

Ipſa nocte, dominum de Rapolſtein & cæteros captos ciues, Regi, id petenti, tranſmittunt. Non tradito Sculteto, indignatus Rex, per præconem proclamari iuſſit: Centum libras habiturum, qui Scultetum præſentaret. Timens valde Scultetus, pauperis veſtem induit, clam ciuitatem egreditur, quatuor eum præcedentibus, vel ſequentibus: vergens verſus munitiones domini Argentinenſis. Viam nouerat optimè, & Egesheim caſtellum in oculis habuit. Dum vſq; ad tertiam horam in ſyluis & deuijs aberraſſet, occurrit ei mulier. Hæc duobus viris præſentem eſſe Sculteum oſtendit. Hi gauiſi, eum ceperunt, Regi præſentandum. Sed milites epiſcopi Baſilienſis violenter Scultetum eripiunt, & in caſtrum Schwartzenburg transferunt. Hi duo viri regem adituri, obuio cuidam dixerunt, quid accident. Hic illicò Regi nunciat: cui Rex equum pro munere confert. Poſt hæc prædicti duo ciues Regi deferunt quid acciderit: regiſque iuſſu à procuratore centum libras recipiunt.

Roſſelmannus e fuga retractus.

Ab epiſcopo Baſilienſi Scultetum Rex poſtulat: Epiſcopus dare recuſat, irregularitatis timore. Promittit Rex animam Sculteti à corpore non ſeparare.

Perfidi Roſſelmanni pœna.

Rex Sculterum vilibus perſonis committit, iubet vt rotæ imponatur, & perticæ impoſita in caſtris & ciuitatibus erigatur, ac ſic circumducatur, vt ab omni populo videatur: poſt veſperam deponatur, & cuſtodiatur in cippo. Martyrium rotæ requiem reputabat. Cuſtodes eum multis contumelijs affecerunt: ex eorum cyphis eum bibere noluerunt.

Rex bigam miſit, vt Sculterum ad ſe deducerent: veſtimenta Sculteti & rotam bigæ impoſuerunt, & eum ad bigam ligatum currere poſt eam coëgerunt. Manum eius in modum iurantium ad ſtipitem ligauerunt, vt ſignificaretur, eum ſæpius peieraſſe.

Pater huius dictus eſt Ioannnes Röſſelman, etiam Sculterus Columbarienſis. Auus eius dictus eſt Waltherus Röſſelman, de quibus ſuprà.

Anshelmus Rapolſteinenſis bonis omnibus mulctatus.

Rex cum exercitu ad Gemar proficiſcitur: dominus de Rapolſtein & alij capti vnà ducuntur, iudiciũ expectatur, precibus dominorum iudicium differtur. Res domini de Rapolſtein in tres partes diuiduntur: quarum vna domino Henrico, altera

altera filio fratris, tertiam ipſe in ſuam traheret poteſtatem. Ob id hæredes omne ius in Gemere & hæreditatem in regiam poteſtatem tradiderunt.

Infra octauam ſancti Martini, dominus de Rapoltſtein, in equo catenatus, & triginta vel amplius ſerui, duobus curribus ligati, ducebantur. Cùm dominus de Rapoltſtein Columbariam tranſiret, fletu & eiulatu cordis dolorem & amaritudinem indicabat. Ducuntur Briſacum, hinc in caſtrum Sueuiæ Acheln.

Hic matrem habuit filiam comitis de Froburg, patrem cognatum domini de Blanckenberg, virum pulchrum, largum, mitem, benignum, omni laude dignum: hic iuuenis moritur. Mater fuit longa corpore, facie pulchra, crine candido, voce dulci, amabili, decora. Hæc cum bonis ſuis ſe ad clauſtrum Minorum prope Schafhuſen tranſtulit, vitam ibidem cum ſacris virginibus conſummauit. Filiam habuit vnicam, filios quinq; elegantes. Primus dominio malè præfuit: ſecundus verò peius: tertius iſte Anshelmus præſidebat.

Parentes & liberi Anshelmi Rapolſteinij.

Cœnobium Paradiſi.

Habebat plerunque triginta baliſtarios, homines tyrannos, quibus vicinos ſuos grauiter lædebat. Recepit enim homines ære grauatos alieno, & in malitia obſtinatos, dicens, quòd ſeruus habens animam, nequaquam ſibi ſeruire poſſet. Ob id Deus abſtulit ei corpus, res, gloriam & honorem. CCC marcas in redditibus habebat, & tamen ſuos magnis exactionibus grauabat. A ſubditis quartam partem vini auferebat. Fratrem ſuum Henricum & filium fratris ſui, de legitimis poſſeſſionibus expulit. Hoc vnum bene geſſit, quòd clauſtrum ſancti Ioannis in Vnderlinden fideliter defendit, quòd pater eius multis bonis, & iure patronatus ſancti Martini, donauerat. Sororem ſuam in eodem clauſtro exiſtentem, exaudiuit in omnibus.

Quid Adolfus recuperata Colmaria porrò in Alſatia egerit.

REGE negotijs circa Columbariam completis, viam ſuam verſus Gemer & Herſtein dirigire volente: occurrerunt ei ciues Argentinenſes, ipſum ſuppliciter deprecantes, vt faceret pacem iuramento generaliter confirmari. Ad hæc Rex dicitur reſpondiſſe: Quando locum veſtrum præceſſi, hoc vos rogaui: ſed vos pacem habere nullatenus voluiſtis. Nunc igitur vos defendite, ſi poteſtis. Secundam petitionem porrexerunt, dicentes: Domine Rex, rogamus vt caſtellum Herſtein non obſideatis, quia nobis in maximum cederet detrimentum. Rex ſuper hoc deliberato conſilio reſpondit: Dominus in Herſtein me diffidauit, res Imperij prout potuit, impugnauit: hunc & ego teneor impugnare. Vos verò in rebus non impugnabo: dummodò res inimici mei de veſtris limitibus extirpetis. Ciues regi reſponderunt: Muros ciuitatis Erſtein, pro ſatisfactione funditus euertemus. Rex reſpondit, Per hoc mihi non eſt ſatisfactum, quia volo corpus inimici mei, res, & omnia quæ poſſidet in regiam trahere poteſtatem. Ciues Argentinenſes ſuper his deliberauerunt, & quid ſibi reſponderent inuenire minimè potuerunt.

Argentinenſes pro Erſteinio apud Cæſarē intercedunt.

Quidam de Conſiliarijs confidentes in ſua multitudine ac potentia, cæteris dixerunt: Opponamus nos ei, & poſſumus eum faciliter de noſtris finibus extirpare. Ad hæc Sculterus: Ego explorando caſtra Regis fideliter circumiui, & vt mihi videtur, inueni plus quàm mille dextrarios, equis minoribus minimè computatis. Habet inſuper Rex ſingulis ſeptimanis atque menſibus de ciuitatibus homines multos, & ſi placuerit pauciores. Claudet inſuper Rex Rhenum per principes quos habet, vt ad nos nihil poterit peruenire. Inſuper claudet vias nobis, quòd commodè non poterimus ingredi vel egredi ciuitatem. Præterea, ſi exercitus regis requieuit prope Herſtein, nos ſingulis diebus viſitabit, & quicquid extra muros fuerit, totaliter deuaſtabit. Et vt mihi videtur, ſi obſeſſi rectè fuerimus, infra breue tempus in ciuitate ne tertia pars pauperum remanebit. Sed ſi multò pauciores haberet, quàm habeat, & potenter nos obſidere non poſſet. Hæc mala & maiora nobis faceret, poſſeſſiones noſtras alienis traderet, & nos ſine pugna penè noſtris omnibus defraudaret. Præterea Rubiacam cum paucis hominibus obſideret, & illa propter homicidium militis Zedellarij nouiter factum in ea, ſibi traderetur, & ſic ciuitatem cum ſuis fautori-

bus obtineret, & fautores epiſcopi Argentinenſis deleret. Sic Rubiacam in perpetuum retineret.

Cùm hæc & his ſimilia ponderaſſent ciues Argentinenſes, fideliter conſuluerant Domino, quòd veniam à rege quæreret & obtineret: quia ſi non faceret, tota ſua progenies de terra breuiter deleretur. Venerabilis D. Conradus de Liechtenberg epiſcopus Argentinenſis in arcto poſitus, Dominum de Liechtenberg & comitem de Werde vocauit, & cum eis ad pedes regis humiliter ſe proſtrauit, ab eo veniam cum gratia poſtulauit. Rex miſericordia plenus eos hilariter exaudiuit. Iniunxit autem rex domino præpoſito, dicto de Liechtenberg, & comiti de Werde, quòd ſecum in expenſis proprijs pergerent, donec ampliorem gratiam ab eo ac Principibus obtinerent. Hoc facto, Rex ac Principes, ac ciuitatum rectores pacem pro viribus ſe facturos, iuramento fideliter firmauerunt.

Cauſa funeſti belli inter Galliæ & Angliæ reges: in quo Cæſar Adolfus Anglorum partes ſequutus eſt.

REx Franciæ filiam ſuam filio regis Angliæ deſponſauit, & ei pecuniam multam & ciuitatem maritimam magnam atq; bonam, cum adiacentibus ſibi dedit, quando eam filio regis matrimonio copulauit. Cùm iuuenis iuuenculam per tempus aliquod habuiſſet, iuuencula viam carnis ingreditur, liberi poſt matrem breuiter ſequebantur & pater hæres efficitur paruulorum. Ciues verò ciuitatis quam rex Franciæ filio regis Angliæ cum filia tradiderat, ægrè tulerunt eſſe ſub Anglis. Rogauerunt igitur regem Franciæ, vt dominium ciuitatis ſuprà memoratæ, quantocyus per euictionem ad ſe redire faceret, quia vellent ei in ſolutione pecuniæ pro poſſe ſuo voluntariè ſubuenire.

Audiens hæc rex Franciæ, regi Angliæ mandauit, vt ciuitatem memoratam, pro qua dare ſibi vellet pecuniam competentem, ſibi redderet. Gauiſus rex Angliæ dedit regi Franciæ ciuitatem, ſub certa pecuniæ quantitate. Rex Franciæ cùm ciuitatem traxiſſet in propriam poteſtatem, regi Angliæ promiſſa ſoluere recuſauit. De hoc Angliæ rex indignatus, regem Franciæ annis pluribus infeſtauit.

Circa idem tempus rex Arelatenſis ſine hæredibus moritur, & hæreditas ad regnum deuoluitur Romanorum. Rudolphus tunc temporis Rex exutit Romanorum, qui propter nimias occupationes, quas habuit in Teutonia, ad regnum Arelatenſe non poterat prouenire, vt illud in propriam poteſtatem traheret. Intelligens hæc rex Franciæ, mandauit Baronibus, quibus rex regnũ Arelatenſe commiſerat euſtodiendum, vt ſibi Regnum in poteſtatem ſuam darent, alioquin totum Regnum cum armatis hominibus deuaſtaret. Cuſtodes Arelatenſis regni regem Franciæ ſuppliciter rogauerunt, quatenus Regnum non ſuum deleret. Vellent enim voluntatem ſuam regi Romanorum demandare, & quòd Regnum contra voluntatem regis Franciæ non poſſent per tempus aliquod retinere, quia poſſet Regnum cum armatis hominibus faciliter deuaſtare. Cùm hæc & his ſimilia cuſtodes regni Arelatenſis, regi Roman. demandaſſent: ſcripſit eis, quòd ſe defenderent vel componerent ſicut poſſent, quia ſecundum temporis ſtatum, non poſſet eis in aliquo ſubuenire. Hæc audientes Arelatenſis regni cuſtodes, regnum regi tradiderunt, tali conditione ſeu pacto, vt regi Romanorum regnum redderet, vel cum eo pacificè componeret, temporibus opportunis. Rex autem Franciæ, accepto regno, filiam cum eo matrimonio copulauit.

Regnum Arelatenſe à Francis occupatum.

Audiens rex Angliæ, quòd rex Franciæ regnum Arelatenſe regi Romanorum ſubtraxiſſet atque filiæ tradidiſſet: mandauit regi Romanorum Adolfo, quòd ſi vellet cum iuuare, quò ciuitatem quam ſibi rex Franciæ ſubtraxerat, recuperaret: vellet eum, vt Arelatenſe regnum recuperaret, cum propria perſona, cum hominibus, cum pecunia fideliter adiuuare. Audiens hæc rex Romanorum, gauiſus Angliæ regi mandauit; quòd eum vellet fideliter adiuuare. Inſuper mandauit, quòd

Fœdus inter Adolfum Cæſarem & Henricum angliæ regem anno 1296.

quòd homines multos habere poſſet, ſi eis victualia miniſtraret. Tunc Rex Angliæ miſit regi Romanorum x x x millia Marcarum (vt retulit qui vidit) vt hominibus armatis neceſſaria miniſtraret. Acta ſunt hæc anno Domini M. C C. X C V I.

Eo tempore rex Franciæ comitem Brabantiæ & cæteros adiutores regis Angliȩ; pro viribus impugnauit, & magna ſuis intulit inimicis. Veneruntq́; nudi bubunes, & agros benè ſeminatos euerterunt, & ſemina deſtruxerunt, & eos propter eorum multitudinem nullus poterat impedire.

Auditis his rex Angliæ transfretauit, & ad partes noſtras, id eſt, in Brabantiam ad adiuuandum ſuos adiutores, in die decollat. S. Ioannis baptiſtæ, cum quingentis nauibus magnis, & ſex millibus militum noſcitur perueniſſe. Tulit & pecuniam multis hominibus copioſam. Tulit enim ſecum ſeptem millia librarum ſingulis diebus, quinq; annis exercitui miniſtrandam.

Cumq́; rex Romanorum pecuniam regis Angliæ accepiſſet, miſit de Alſatia in ciuitatem milites probos, qui Gallicorum inſultus pro poſſe impedirent. Cùmque ſeptimanis aliquot fideliter laboraſſent, & impetum Gallorum fideliter impediſſent: ciues eos odiſſe cœperunt, quia filias & vxores carnaliter dilexerunt. Ciues de communi conſilio regi Franciæ mandauerunt, quòd ſi vellet eos de inimicis ſuis, id eſt, hoſpitibus, quos rex Romanorum in ciuitatem ſuam ob tuitionem collocauerat, liberare, interficere vellent eos, eisq́; interfectis ciuitatem ſuam in ipſius tradere poteſtatem. Rex Franciæ reſpondit: Facite quod dicitis, & veſtram voluntatem in omnibus adimplebo. Tunc ciues dixerunt: Domine, tali die milites veſtros ad noſtram ciuitatem dirigatis, & nos hoſpites noſtros ad vos exire faciemus, & ipſis captiuatis vel interfectis, ad noſtram ciuitatem veniatis, & eam in poteſtatem veſtram dabimus. Ciues vt præordinauerunt, per omnia compleuerunt.

In hac interfectione occiſus eſt Dominus Theobaldus, miles iuuenis, virtuoſus, filius filiæ Comitis Phirretarum, & filius Conradi Wernheri de Hadſtat, cum alijs glorioſis.

Poſt hæc Franciæ ciuitati nouos præpoſitos atq; magiſtratus præfecit, eisq́; dicebat: Omnes maiores huius ciuitatis, mihi non ſua dederunt, & Dominum ſuum ſpoliauerunt, morte digni ſunt: mihi quoq; cras idem facient. Vnde perfidos capiatis, resq́; eorum confiſcetis, eosq́; de medio tollatis, & ciuitatem funditùs euertatis, & regis voluntatem ſubitò compleuerunt. *Proditores etiam hoſti inuiſi.*

Rex Romanorum volens adiuuare regem Anglorum, in Alſatiam perrexit, D. Theobaldum Comitem Phirretarum aduocatum terræ conſtituit, & ad inferiores partes deſcendere feſtinabat. Cùm autem in Seleciſtat perueniſſet, dicebatur ei, quòd epiſcopus Argentinenſis inſidias ſibi poſuiſſet, & quòd regem Franciæ iuuare vellet: per partes epiſcopi deſcendere non audebat, ſed ſe in Briſacum tranſtulit; & in naui cum paucis deſcendit, in Germisheim peruenit, & ſic de manibus epiſcopi ſe defendit. *Theobaldus Comes in Pfirt, præfectus Alſatiæ Cæſareus.*

His geſtis, mandauit rex comiti Phirretarum aduocato terræ, vt regem Franciæ fideliter impugnaret, quia & ipſe in inferioribus partibus eum vellet impugnare, quod & fideliter adimpleuit. Congregauit enim exercitum magnum, perrexit ad Gallos, & eos atrociter infeſtauit. Cognati ſui venerunt, eumque ſuppliciter rogauerunt, vt eos à ſuis proprietatibus non deleret, inſuper quinque millia librarum Tullenſium porrexerunt. Ipſe eorum precibus acquieuit, & ad propria rediJt feſtinanter. *Adolfus Cæſar Gallos infeſtat.*

Rex Romanorum cùm de Alſatia perueniſſet ad terram inferiorem, congregauit exercitum, vt cũ rege Angliæ terrã regis Franciæ pro virib. demoliretur. Audiens hęc Papa, compaſſus hominibus, timẽs eorum occiſionẽ, miſit duos Legatos & Magiſtrũ *Pax inter reges Bonifacij Pontificis auctoritate conciliata.*

nollet regnum ſecundum eorum regere voluntatem, taliter ſibi mutuo loquebantur. Adolfus rex pauper eſt in rebus pariter & amicis: ſtultus eſt: regnum ſub eo breuiter deficiet, in diuitijs & honore. Tunc vnus eorum dixit: Neceſſe eſt eius ſolutio procuretur. Alter dixit: mittamus Duci Auſtriæ defectus regis, rogantes, vt ad curiam nuntios mittat, literas noſtras cum defectibus regis ſecum deferat, eius abſolutionem promoueat diligenter. Dicatur etiam Duci, quod vt rex noſter efficiatur, omnes in eum pariter conſentimus. Tertius dixit: Sanum hoc conſilium ſubitò compleatur. Principes hi duci Auſtriæ voluntatem ſuam ſubitò transmiſerunt. Dux Auſtriæ literis his ac nuntijs viſis, gauiſus eſt valde.

Haigerlochius exauguratione Adolfi Cæſ. cauſa Romam miſſus.

Poſt hæc miſit dux Auſtriæ cognato ſuo domino comiti de Hegirloch literas ac nuntios, mandans ſibi, quatenus ad ipſum veniret feſtinanter. Comes Albertus cognatus Ducis voluntatem eius voluntarius adimpleuit. Comes Albertus cùm ad ducis præſentiam perueniſſet, dicebat: Ecce domine, adſum, quid placet vobis, faciam? Qui dixit: Cognate ecce X V I millia marcarum pecuniam ſuſcipias, Romam velociter pergas, & literas principum electorum regis, quas pro regis electione Papæ transmittunt, vt ſigillentur, promoueas diligenter. Is Romam adijt, iuſſaq; compleuit: Papæ Cardinalibusq; cauſam pro qua venerat, recitauit. Qui (vt dixit) literas quaſdam tradiderunt, & ad propria pergere permiſerunt. Tenorem literarum omnis homo ſimpliciter ignorauit. Hæ literæ Papæ, ſupradictis electoribus regis ſubitò tranſmittuntur.

Principes his viſis literis Papæ, conuenerunt, & colloquium ſeu Curiam in feſto ſanctorum Philippi & Iacobi pro regni negotijs edixerunt, & regem Adolfum, & ducem ſpecialiter vocauerunt.

Audiens hæc Adolfus rex, nuntios miſit ad Curiam, vt literas ducis Auſtriæ ſeu principum electorum regis irritas facerent aut delerent. Cùm nuntij regis ad Curiam perueniſſent, & Papæ regis negotia reuelaſſent, taliter reſpondit: Neque dux Auſtriæ neque principes ad petitiones quas porrexerunt à me literas poterant impetrare. Si autem literas aliquas obtinuerunt, hoc per me non fecerunt: quia hoc dic me penitus ignorare, & verbis meis credatis, dicatisq; ſecurè Regi, vt veniat ad me, & ipſum in Cæſarem conſecrabo. Auditis his, nuntij regis ad propria redierunt.

Comes Albertus de Haigerloch, cognatus ducis Auſtriæ, cùm literas obtentis in Curia Duci demonſtraſſet, & eaſdem poſtea principibus, electoribus regis tradidiſſet, ciuitatibus quæ ſunt in Sueuia damna multipliciter inferebat. Quod cùm per tempus ſuſtinuiſſent, & defendere minimè potuiſſent, conuenerunt & coniurauerunt, fidelitatem ſibi mutuam promittentes. Poſt hæc ſimul egreſſi, caſtellum quoddam pariter obſederunt, violenter obtinuerunt, & totaliter deſtruxerunt. Poſt hæc ciuitates audaces effectæ, res Comitis viriliter impugnabant, expugnatisque quatuor caſtellis, funditus euerterunt, & eum de rebus proprijs fugere coëgerunt.

Albertus ad imperiũ vocatus armatus comitiua petit.

Dux Auſtriæ vocatus, cum infinita multitudine Vngarorum & Cumanorum venit, qui omnes pugnare cum ſagittis & arcubus conſueuerant. Habuit ſecum Auſtrales, qui armis ferreis vtebantur. Igitur rex Adolfus contra ducem Auſtriæ cum magna multitudine venientem, in occurſum currit, cum hominum armata multitudine copioſa. Armati reputabantur qui galeas ferreas in capitibus habebant, & qui Wambaſia, id eſt, tunicam ſpiſſam ex lino & ſtuppa vel veteribus pannis conſutam, & deſuper camiſiam ferream, id eſt veſtem ex circulis ferreis contextam, per quæ nulla ſagitta arcus poterat hominem vulnerare. Ex his armatis centum, inermes mille lædi potuerunt. Habebat & multos qui habebant dextrarios, id eſt, equos magnos, qui inter equos communes quaſi Bucephalus Alexandri inter alios eminebant. Hi equi cooperti fuerunt coopertarijs ferreis, id eſt, veſte ex circulis ferreis connexa. Aſſeſſores dextrariorum habebant loricas ferreas, habebant & caligas, manipulos ferreos, & in capitibus galeas ferreas ſplendidas & ornatas, & alia multa, quæ me tæduit enarrare.

Priſca armatura.

Dextrarij.

Exercitus Regis inuadere Ducis exercitum voluntariè voluiſſet, ſi locorum opportunitas affuiſſet. Dux fugiendo ab Vlma, vſq; Waldiſhut regis exercitum dereliquit, & Rex eum perſequi deſiſtebat.

Poſt hæc ſignificauit dux Auſtriæ Principibus electorib. qui colloquium condixerant feſto Philippi & Iacobi prope Franckinfurt, quòd ad id propter impetum regis Romanorum non poſſet commodè peruenire. Quapropter rogauit, vt hoc in alteram transferrent. In hoc ſubitò conſenſerunt, quia & tribus vicibus tranſtulerunt.

Exeunte duce Auſtriæ terram ſuam, venit ad eum dux Bauariæ, eiq́; amicabiliter dixit: Socer meus petiuit à me, quatenus eum in neceſſitatibus cum ſuis fideliter adiuuarem. Ego verò, vt me decuit, exaudiui. Rogo igitur quatenus me in hoc caſu habeatis excuſatum. Dux dixit: Frater mi, adiutores habeo multos, vnde fac ſicut tibi videbitur expedire. Audiens hæc Comes Albertus cognatus ducum, dixit conſanguineo: Scias cognate, quia ſocerum, me contradicente, non poteris viſitare. Si verò ſocerum tuum viſitaueris, tibi validè contradicam. Dux Bauariæ plus quàm CCC milites habens, ad ſocerum ſuum Adolfum regem Romanorum verſus Alſatiam declinauit. Occurrit autem ei cognatus ſuus, Comes Albertus de Hegirloch, cum militibus multis, & Ducem cognatum ſuum capere nitebatur? Milites verò ducis eum fideliter defenderunt. Poſt longam concertationem, comes Albertus læſus de dextrario cecidit. Videntes ruſtici ſuum dominum cecidiſſe: ad ipſum conuenerunt, multos dextrarios confoderunt, vt dominum ſuum à mortis periculo liberarent. Milites videntes ſe dextrarios amiſiſſe, ſubitò conuenerunt, ruſticos gladijs inuaſerunt, & penè CCC occiderunt, plurimos vulnerauerunt: reliqui perterriti, ducē Bauariæ pergere, quò voluit, liberè permiſerunt. Comes verò Albertus de Hegirloch obijt cum cæteris interfectis.

Comitis Alberti de Hagerloch fatum.

Cùm dux Auſtriæ in Waldıshut oppidum perueniſſet, rex Adolfus declinauit in Alſatiam, volens duci viam præcludere deſcendenti. Dux audiens regem Adolfum in Alſatiam deſcendiſſe, in Friburgum & ipſe ſubitò declinauit. Ciues autem Friburgenſes ipſum intrare ciuitatem cum armatis hominibus renuerunt. Adolfus rex intelligens, ducem Friburgum perueniſſe, caſtellum Kencingen perrexit, Duci deſcendenti viam obſtructurus. Dux intelligens in Kencingen ſe regem tranſtuliſſe: deſcendit & ipſe, ac ſua tentoria prope regis tentoria collocauit. Exercitus ſibi mutuo loquebantur, ſed ad ſe peruenire, propter aquæ tranſitum, non valebant. Regis exercitus penuriam panis interdum patiebatur, quia ciuitas Briſacenſis & Columbarienſis pinſere panem ſufficientem exercitui non valebat.

Adolfus Auſtrium tranſitu prohibere conatur.

Kentzinga oppid.

Hiltibrandus dapifer de Bappinheim, vir iuuenis, fortis, nobilis ac diues de exercitu Regis, fratrem viſitans in treugis de exercitu ducis, occiditur faudulenter, circa Kalendas Maij: per Prædicatores in Columbariam ducitur, & apud eoſdem ſolenniter ſepelitur. Dominus de Berchein, & dominus de Haginecf, ductores bigarum ſedecim, quæ exercitui neceſſaria portabant, ab inimicis ſuperuenientibus capiuntur.

Hiltebrandus de Bappenheim.

Cum rex Adolfus cum grandi exercitu penè diebus quatuordecim prope Kencingen quieuiſſet, nihilq́; eſſet notabile perpetratū: emit à domino de Vſinberch caſtellum Kencingen, obligans ei vallem S. Gregorij, cum caſtro Blixſperg, vt poſſet habere liberum aditum ad ducis exercitum veniendi. Audiens dux, treugas ratione componendi petijt, & vnius diei inducias impetrauit. Dux circa principium noctis illius, cum militibus ſuis verſus Rinaugiam declinauit, & ipſos alij ſilenter & velociter ſequebantur. Circa diem caſtra pauperes ſuccenderunt, & poſt ſuos dominos velociter abierunt. Ducis tabernaculis ſuccenſis, quidam ex militibus regis, ducis pauperes perſequi voluiſſent, ſed alij diſſuaſerunt, quia in treugis & pacis tempore receſſerant. Inſuper dicebant: Hac nocte ducis milites quieuerunt, & nos cum ad eos laſſi & diſperſi venerimus, ſine labore capient vniuerſos. Poſt hæc in Argentinam dux peruenit.

Albertus fuga ſibi conſulit.

Vigilia natiuitatis Ioannis Baptiſtæ, cycli Lunaris VII, tres electores regis Romanorum, Moguntinus, Brandeburgenſis & Saxo, Moguntiæ conuenerunt, campanas compulſauerunt, populū conuocauerūt, quędam quæ fecerant, quædā facienda fideliter retulerunt. Aſcenderunt igitur in eccleſiam, facies ſuas vertētes ad altare, manus ſuas eleuauerūt, per Deum viuentē iurauerunt: quod cū ante ſex annos regnū

Albertus Auſtriacus, rex Rom. Moguntiæ deſignatus.

Rege

Rege caruerit Romanorum, nos electores tres, ex parte noſtra, & ex parte reliquorum Electorum, qui in nos eligendi vota ſua tranſtulerunt, iure ac canonicè Adolſum de Naſſowe, tunc non cognoſcentes meliorem, in regem elegimus Romanorum. Poſt electionem ſuam Adolfus rex ſapienter ſe tenuit, electoribus atq; prudentibus acquieuit. Poſt breue tempus ſapientum conſilia ſpreuit, iuuenum conſilijs acquieuit, & regenda minimè terminauit: diuitias per ſe non habuit, nec amicos, qui eum vellent fideliter iuuare. Electores videntes hos defectus regis, & plus quàm viginti alios: papæ ſignificauerunt, rogantes, quatenus ipſum nobis dare auctoritatem abſoluendi, & alium confirmandi vellet. (Id obtinuerant, vt à pluribus dicebatur: nuncij verò Adolfi regis dixerunt, quòd his Papa ſimpliciter contradixerit.) Auctoritate igitur nobis commiſſa, Adolfum regem inſufficientem inuenientes, abſoluimus eum à regiminis dignitate, & dominum Albertum ducem Auſtriæ, in dominum & regem eligimus Romanorum, & poteſtate nobis tradita ſimiliter confirmamus, & *Te Deum laudamus* ſolenniter cantauerunt. Cumque Dux præſens non adeſſet, extra ciuitatem ad tabernacula pertexerunt, & ibi pannum pretioſum ſupra equum proiecerunt, regemq́; deſuper ſedere præceperunt, & *Te Deum laudamus* cum magna lætitia cantauerunt.

Ciuitatum ciues hunc regem deriſerunt, & ei nullatenus parére voluerunt, eiq́; vendere neceſſaria renuerunt: regem Adolfum pro rege tenuerunt, & ei neceſſaria præbuerunt, fidemq́; ad ipſius obitum vſq; tenuerunt. Poſt mortem Adolfi regis, ciuitates Albertum ducem Auſtriæ electum regem à principibus, ſubitò pro ſuo domino receperunt, & in omnibus paruerunt.

Dux Argentinæ exercitum ſuum pro magna parte proprijs pauerat expenſis, ibiq́; ſeptimanis circiter quinq; quieuerat: quia neq; ad dextram neq; ad ſiniſtram commodè poterat declinare. Poſt hæc cum paucis ad archiepiſcopum Moguntinum deſcenderat, & exercitus eius eum, ſicut potuit, ſequebatur. Audiens rex, Ducem cum paucis Moguntiam perueniſſe, Rubeacenſem reliquit obſidionem, in Briſaco Rhenum tranſiuit, & ad inferiores partes venire, quantò plus potuit, feſtinauit.

Cùm Albertus dux Auſtriæ de Argentina receſſiſſet, duxit ſecum triginta naues bonis quibusq; oneratas, quas ibi ſi non obtinuiſſet, in inferioribus partibus obtinere minimè potuiſſet. Ciuitates enim ſibi neceſſaria vendere noluerunt. Obſedit autem dux Alcinache caſtellum, illiq́; ſe ſub conditione tradiderunt, vt ſi infra octô dies non liberarentur, vt in poteſtatem Ducis liberè transferrentur. Rex hæc intelligens, deſcendit, vt obſeſſos reſtitueret priſtinæ libertati. Tanta autem fuit in Ducis exercitu cariſtia, quòd panis vix valens denarium, pro ſex denarijs vendebatur. Rex prope Alcinache ſua tentoria collocauit. Tantæ autem potentiæ ac multitudinis exercitus regis extitit, vt Ducis exercitum facile viciſſet, ſi eum ſui doloſi (vt dicebatur) conſiliarij permiſiſſent.

Octaua ſancti Ioannis baptiſtæ, archiepiſcopus Moguntinus & dux Auſtriæ in penuria fuerunt, quia ciuitates imperij eis neceſſaria vendere noluerunt. Tunc ad inuicem dixerunt: aliquantulum fugiamus, vt inimicos vincere valeamus. Tunc archiepiſcopus ſuos armare ſe fecit ad dimidium miliare, ibiq; Ducis exercitum expectare. Dux verò ſuis dicebat: Præparate vos ad pugnandum atque ad recedendum. Cumq́; ſe præparaſſent, receſſerunt atq; tabernacula ſuccenderunt. Dux proceſſit à loco, quo tentoria fixerat, ad dimidium miliare, volens ibi eum exercitu regis dimicare. Videns exercitus regis caſtra Ducis ſuccenſa: conſiliarij ſubitò venerunt, Ducis geſta, ſecundum quod apparuerunt, fideliter retulerunt, dicentes: Dominus archiepiſcopus cum ſuo comitatu hodie mane de Ducis exercitu recedebat: nunc dux, ſicut fecit in Kencingen, idem quoque facere diſponit, & animam ſuam atq; ſuorum cogitat a mortis periculo liberare.

Adolfus Albertum Argẽtina progreſſum inſequitur.

Rex credens conſiliarijs infidelibus, tanquam fidelibus acquieuit, ſuis arma ſumi præcepit, fugientes perſequi fideliter adhortatur. Rex cum paucis primus paratus ad prælium, Ducem perſequitur confidenter. Dux videns regem cum paucis venientem, ſecurus de victoria, dicebat: Exercitus meus in tres partes diuidatur, & Regis exercitus ad medium mei venire, ſine obſtaculo permittatur.

Cùm autem in noſtra peruenerit, à noſtris circumdetur, & rex in primis capiatur, vel velociter occidatur, equi inimicorum lanceis perfodiantur, aſſeſſores eorum ſine læſione corporum capiantur. Sicut Dux ſuis dixit faciendum, ſic omnia fideliter perfecerunt.

Ad bellum Dux cum ſigno peregrino proceſſit, proprium verò ſuum pluribus committebat. Rex verò cum ſigno proprio dimicauit, malens ſub ſigno proprio capi vel occidi, quàm inimicis tradere ſanguinem innocentum. Cùm Rex cum ſuis ad Ducis exercitum perueniſſet, & Ducis exercitum in tres partes diuiſum, & ad prælian dum non fugiendum conſideraſſet, dixit eum ſequentibus cum dolore: Væ; amici noſtri, imò potiùs inimici manibus inimicorum noſtrorum ſine miſericordia nos tradiderunt. Si enim fugiamus, omnes perditi ſumus: ſi verò pugnauerimus, quis rei euentus eueniat, penitus ignoramus. Tunc dixit filio ſuo: Recede à me, quia inimici mei non me viuere patientur. Tunc filius dixit: Pater, quocunq; perrexeris, ero tecum, in mortem pariter & ad vitam. Rex cum ſignis regijs atq; vexillo regis, cum militibus melioribus quos ſecũ habuit, ad vexillum Ducis ſine pugna & obſtaculo peruenerunt. Occurrit primò regi ferens inſignia Ducis, quem crociter aggreditur, & velociter interfecit. Occurrit & alter Regi, qui per interfectionem regis magnam pecuniam deſeruiſſet: hic gladio Regem petens, in ipſum irruit vehementer. Cum hoc Rex diutius dimicat, tandem verò ipſum vulnerauit: qui de equo cecidit, & equorum pedibus conculcatur. Poſt hæc regem plures pariter inuaſerunt, à quibus omnibus, vt homo deſperatus, viriliter ſe defendebat. Tandem equus regis in anterioribus pedibus vulneratur: tum rex & equus pariter ceciderunt. Poſt hæc rex percutitur atq; vulneratur, & ſic in Domino requieuit. Dux ſuis præcepit, quòd præter regem nullus hominum læderetur, ſed tantùm equi mortis ſupplicio traderentur: quod ſuerunt fideliter exequuti. Interfecti fuerunt duo millia, triginta quinq;, vt quidam retulerunt. Alij dixerunt, quòd equorum interfectorum fuerint tria millia cõputata. Ex hominibus occiſi fuerunt centum, & non amplius computati. Excoriati fuerunt ipſo die omnes equi, vt plurimi retulerunt.

Adolfus Cæſar in acie cadit, vincente Alberto.

De nonnullis ab Alberto Cæſare geſtis.

ANNO M. CC. XCVIII, rex Romanorum Albertus, in octaua Martini, in Nurenberg Curiam ſolennem celebrauit, ibiq; regina more debito coronatur, & penè omnes Electores præſentes extiterunt. Ibi dignitas cuiuslibet domini coram Rege ſolenniter recitatur, & quilibet dominorum Regi in officio ſuo, ſicut debuit, miniſtrauit. Rex verò Bohemus cum pretioſiſſima veſte & equo, qui ad mille marcas æſtimabatur, ſedens, in cypho aureo ſibi porrexit. Audiens rex Albertus, quòd pater ſuus Rudolfus rex in die anniuerſaria ſua, vt eius haberetur memoria, minimè contuliſſet: contulit eis L librarum redditus, vt in altari, quod in eccleſia eorum conſtruxerat, quotidie Miſſam dicerent aut cantarent.

Conuentus imperialis Noremberga.

Anno M. CCC, Comes de Holandia, vir iuuenis & fortis, habens in matrimonio ſibi coniunctam iuuenculam nobilem & facundam, ad menſam pariter ſederunt hilares & iocundi. Hi toxico perierunt pariter innocentes. Horum Comitatum vſurpauit Comes Hanogogiæ velociter & potenter. Hæc audiens Albertus rex Romanorum, mandauit comiti Hanogogiæ, quòd has res contra iuſtitiam poſſediſſet, & eas dari ſibi liberè, poſtulabat. Comes hæc facere ſimpliciter recuſabat. His rex Albertus auditis, exercitum cõgregauit, & Comitem obſidere velociter cogitauit. Cùm rex prope Coloniam cum exercitu perueniſſet: quidam eum interficere voluerunt. Hæc quidam ex conſanguineis regis intelligentes, ſtatim miſerunt ei nuncium: Niſi ad nos ante prandium veneris, in prandio morieris. Hæc rex cùm audiſſet, aſcendit dextrarium & fugit velociter ad cognatos. Pauci autem ex ſuis, quos rex vocauit, velociter ſequebantur. Poſtquam ad ſuos peruenit, fuerunt inſidiæ patefactæ.

Bellum comitatus Holandiæ cauſa.

His ſic geſtis, vocauit rex ſuos, eiſq; dicebat: Ad terram meam redire diſpono & quò eò perueniam, mihi conſulite. Qui dixerunt: cum multitudine militum poteſtis terram veſtrorum inimicorum velociter pertranſire. Rex militibus dicebat: Præparate

parate ergo vos, me ad meos cum potentia perducendum. Qui dixerunt: Domine, deficiunt nobis expenſæ, & ideò vobiſcum pergere non valemus. Rex dicebat: dabo vobis mille quingentas marcas, vt me ad propria perducatis. Milites dixerũt: voluntariè faciemus. Aſcenderunt milites dextrarios ſuos, & regem ad ſuos cum lætitia perduxerunt: quò cum perueniſſet, dedit militibus pecuniam quam promiſit.

Cum regi viſum fuiſſet, quòd Rhenũ potenter teneret, & ſe confirmatũ crederet: mandauit archiepiſcopo Moguntino, archiepiſcopo Colonienſi, atq; cæteris accipientibus telonium ſupra Rhenum, ne incurrerent in indignationem regiæ maieſtatis. Epiſcopi regi reſponderunt: telonia noſtra longo tẽpore debitè accepimus, & anteceſſores noſtri longo tẽpore receperunt, & eos reges Romanorũ minime turbarunt. Vnde & nos hæc telonia nolumus voluntariè reſignare. Rex his auditis, ſignificauit Papæ, quòd domini archiepiſcopi ſupra Rhenũ fluuium per telonium iniuſtas exactiones facerent, & totam terram grauiter perturbarent. Epiſcopos papa corrigere tardauit. Rex tamen quomodo eos ſuis corrigeret, cogitauit, & de conſilio ſuorum eos diffidauit. Non poſt multum temporis Rex in Moguntia corã quibuſdam Principibus ſuper futuris grauaminibus ſolenniter appellauit.

Albertus Principes Rheni telonijs graues arguit.

Eodem tempore filij ſororis Regis & ducis Bauariæ, ſcilicet Rudolfus & Otto, litigabant inter ſe pro dominio, & ſenior iuniorem de paternis poſſeſſionibus expulit violenter. Tunc iunior ſe contulit ad Regem Romanorum, ſenior verò confœderauit ſe archiepiſcopo Moguntino. Iunior rogauit regem Roman. vt eum ſecundum iuſticiam promoueret. Dixit ei Rex: accipe tuos amicos, egoque mittam tibi de meis hominibus, & fratris obſideas ciuitatem: atq; hanc Regis voluntatem iunior adimpleuit. Cumque dux Otto ciuitatem diebus pluribus obſediſſet, nec dominus archiepiſcopus liberare eam potuiſſet: venit rex Romanorũ, ciuitatem potenter obſedit, & obtinuit violenter. Cumque Dux multas munitiones perdidiſſet, & liberare eam minime valuiſſet, tunc regi res & corpus ſimpliciter conferebat. Rex verò inter fratres, vt placuit, diuidebat. Exiſtens autem in obſidione rex, res domini archiepiſcopi Moguntini potenter inuaſit, & dicebatur multas ciuitates & villas in cinerem redegiſſe.

Diſſidium inter fratres Bauariæ duces.

Poſt hæc acceptis illorum Ducum hominibus, ad ciuitatem quæ dicitur Bingin, cum lætitia ſe transferebant. Quam cum obſediſſent, miſit eis rex Franciæ Gallicos multos, qui ciuitatem viriliter impugnabant: tamen inter omnes nationes Alſatæ laudabilius faciebant. Erat hæc ciuitas munita valde: habebat enim ex vna parte aquam, id eſt Rhenum, per quem naues magnæ ſine periculo non poterant pertranſire. Habebat ex altera parte aquam magnam, quæ ſine nauibus, ſine periculo non poterat pertranſiri. In tertia parte ſui habuit caſtrum forte, in Lapide ſitum, quod nõ poterat ſubfodi nec expugnari, ſine laboribus maximis & expenſis. In quarta parte habebat foſſam profundam, murum fortem & altum, portam & terram quæ non poterat faciliter expugnari. Habebat homines fortes, quinq; Comites & electos eorum, qui exercitati fuerant in prælijs, & alios quingentos, qui ſi in campo plano fuiſſent, & circa ſe ſepem habuiſſent, ab infinita hominũ multitudine ſeſe diutius defendiſſent. Rex habebat homines nimios, ita vt antiqui patres dicerent: nunquam vidiſſe eos talem & tantam militiam congregatam. Seruorum autem pauperum, qui dicuntur bubij, tanta fuit multitudo, quòd regi dicebant: Domine, date nobis res in ciuitate, & vobis eam trademus ſine læſione ac detrimento in veſtram poteſtatẽ. Rex hoc renuit facere, vt res inimicorum ſuorum ad libitum deuaſtaret.

Albertus Moguntinũ bello petit.

Binga opp.

Expugnauit rex hanc ciuitatem per duo vaſa concaua, quæ faciebant artifices ſapientes: Vnum vas Cattus vocabatur, aliud Cancer. Erant hæc vaſa longa, quadrata, demiſſa, ex omni parte laterum clauſa. Verſus terram nullum munimen habebãt, ſed verſus cælum de tabulis fortibus & ſpiſſis tectum, machinarum lapides minime metuebat. Per duo vaſa hæc fuit ciuitas faciliter expugnata. Cattus leue vas erat, & faciliter trahebatur. Cum hoc vas ad ciuitatem fuiſſet perductum, *ſigna quędam pro pedibus ſibi fecerunt, vt ad murum per foſſatum poſſent faciliter peruenire. Cum ad murum perueniſſent, iuuenes de ciuitate egreſſi Catto pedes ſucciderunt, & in foſſatum cadere coegerunt. De hoc rex fuit non modicum perturbatus.

Cattus & cancer inſtrumenta bellica.

**fortè ligna aut tigna.*

Cancer Romanorum arma.

Poſt hæc Cancrum ad ciuitatem perduxerunt. Fuit cancer inſtrumentum magnum, forte, pariter & ponderoſum. In eo erat trabs magna, pariter longa, in vna parte groſſa, in altera parte parua. In groſſiori parte ſiue in capite, fuit ferro forti circumdata, & in fronte ipſius Cancri fortiſſimè colligata. Trabs hęc ſuper quædam inſtrumenta iacuit, quòd faciliter moueretur. Hic Cancer cum ad murum perueniſſet, octo in circulos qui in trabe erāt, funes immiſiſſent, ex paucis ictibus pro magna parte cadere coegerunt. Vno etiam ictu turrim tetigerunt, & in tantum læſerunt, quòd ruinam fortiſſimè minabatur. Hoſpites videntes murum cecidiſſe, timuerunt: proin omnes machinas & inſtrumenta quæ fecerant ad defendendum ciuitatem, velociter deſeruerunt, & in caſtrum ſe cum feſtinantia receperūt. Poſt hæc ciuęs ſe cum paucis conditionibus tradiderunt, quod & circa principium libenter feciſſent, ſi eis hoſpites permiſiſſent. Cum obſeſſa ciuitas fuiſſet, Sculterus hoſpitibus dixerat: Vos domini, quid oportet nos facere? Melius eſſet vt res & corpora poſſideamus, quàm vt cum noſtris omnibus pariter pereamus. Tunc hoſpites pariter irruerant & eum miſerabiliter occiderant.

Fuerunt equi phalerati ſeu dextrarii ſeu militum, præter aliorum hominum M.M C C. in hoc exercitu numerati. Hominū tanta fuit multitudo, quòd non poterant computari. Obſeſſa eſt hæc ciuitas Bingin ex parte Rheni, quia totus Rhenus repletus nauibus erat, & via patuit tranſeuntibus. Fuit & obſeſſa ex parte altera, qui etiam eos grauiter infeſtabant. Ex parte terræ fuerunt obſeſſi per Cattum atq; Canerum, quia ſolus Cancer quingentos homines occupabat.

Anno M. C C C. I I, rex miſit ſolennes nuntios ad Papam, ſcilicet epiſcopum Tullenſem atque ſuum Cancellarium, cum magnis expenſis, qui ante feſtum ſancti Ioannis baptiſtæ cum literis clauſis redierunt, quę ſtatim lectæ non ſunt, quia rex cum ſuis legere timuerunt.

Circa feſtum Mariæ Magdalenæ, Albertus rex cum hominibus Auſtrię, Bauarię, Vngariæ, Bohemiæ & ſuperioris Rheni hominibus Coloniam perrexit, & res triū archiepiſcoporum, & aliorum epiſcoporum ſuorum aduerſariorum ad libitum deuaſtauit. Dixit enim ſe Holandiam atq; Flandriam breuiter peruenturū. Inimici regis plurimùm vexati, cum rege compoſuerunt, & homines cum nauibus Rhenum aſcendere ac deſcendere liberè permiſerunt.

Nuntij regis Alberti, quos ſuperiore anno ad Papam Romam miſerat, nempe duo milites & tertius miles clericus, in Iure plurimùm verſatus, circa Purificationem redierunt, & ad Reginæ præſentiam peruenerunt. Regina verò vnum ex eis, Monachum militem, feſtinanter ad regem tranſmiſit, rogans ſuppliciter, quatenus ſubitò dignaretur ad eius præſentiam venire. Hoc rex ſubitò adimpleuit.

Monachi, nobilis Baſil. familia.

Venerunt nuntij regis Romanorum infra octauam Ioannis baptiſtæ Columbariam, dicentes, quod Papa in conſiſtorio coram pluribus millibus hominum dixiſſet, quòd rex Romanorum eſſet verus, & in gratia ſua: & quando veniret, ſicut rex teneretur, vellet eum conſecrare in Cæſarem.

FINIS.

CON-

CONRADI VECERII, REGII SECRETARII, DE REBVS GESTIS IMPERATORIS HENRICI VII, LIBELLVS.

HISTORIAM *quiſquis aggreditur ſcribere, eam maximè virtutem tacitè polliceri videtur, vti fide nitatur aſſertio: puſillumque intereſt, munus ne cõmemorandi res geſtas, integritatis ſuæ cõſcius, vltrò quis ſuſcipiat; an publicandorum poteſtatem actorum Cæſaris permiſſu nanciſcatur. Atq; eò magis, quòd hunc quum ſeligit Princeps, non illud agit, vt bonum grauemq; velit efficere (quis enim præter immortalem Deum cuiquã probitatem conferat?) ſed quo veracem videri iniunctione mandati teſtetur. At hiſtoricus vt primùm res memorandas commendare poſteritati decreuerit: primùm omnium de moribus ſuis ipſe videtur iudicium facere, ſeq; eum promittere, qui & fideliter & accuratè cogitata prompturus ſit. Has res ego mecum etiã atq; etiam reputans, quanquam non ignorabam propenſiorem illico fore lectorem ad carpenda quæque recentia, quàm comprobanda: ſperare tamen cœpi fieri poſſe, vt quum ſingularem regem deſcribendi cauſſa aſſumptum cognouiſſet, inſtitutum noſtrum boni conſuleret. Namque & res dignæ videbantur, quæ referrentur in literas, & extabat qui ante nos id feciſſet nemo, quod equidem nouerim. Tum neceſſitudo patriæ me vel maximè impulit, nõ ea quidem, vt Principis noſtri facta plus æquo prædicarem: ſed quæ apud varias ſparſim gentes & barbaris linguis, & per partes legi compereram, in corpus libri cuiuſpiam Latini poſſem redigere, omni interim ſoli natalis affectione ſepoſita: alioquin nec veterum cuiuſquam acceptanda eſſet induſtria: qui quum regum res maximis voluminibus poſteritati traderent, eorum ipſorum tamen quos perſcribebant & clientes & populares habebantur: adeò quæ ex officio gerimus, ab ijs quæ fortè priuatimq; fiunt, diſtinguuntur. Nunc ad inceptum redeo.*

QVI maiores imperatori Henrico, aut omnino parentes fuerint, quanuis curioſa veſtigatione cognoſcere non potui: ſed & vxor illi quæ cuiaſque fuerit, itidem prope in ambiguo eſt. Ipſe, quod conſtat, Luceburgiæ comitatum hæreditate obtinuit. Romam profectus, & Balduino fratri Treuirenſis eccleſiæ archiepiſcopatum confecit, & ſummis antiſtitibus ac bono cuique, ſapientiæ & comitatis ingens argumentum edidit. Fuit autem olim Luceburgia Treuirorum portio, idque vt credam, propinquitate locorum adducor. Hanc poſtmodum Henricus Romano admotam imperio, Ducariæ dignitatis inſignib. exornauit. Situs eius ab Arduennæ ſyluæ termino, quatenus hodie appellationem obtinet, ad Moſellam fluuium, cuius amnis, Burdegalenſis Auſonius carmine ſatis prolixè meminit, finitimarum ditionum his limitibus cingitur: Gallico, Lotaringo, Metenſi, Treuirico, Iuliaceno, Leodio. Oppida non amplius nouem: maior quondam numerus. Sed eum & pia (vt aiunt) Henrici liberalitas, tribus municipijs Sareburgo, Vitelliaco &..... Treuirorum maximo templo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Gens potiore ex parte Germanica: regione tamen Galliam ſpectante, eius quoque nationis moribus linguaque vtens. Hæc de Henrici origine patriaque, tametſi pauxilla, tenuitatem confeſſo præmittere placuit.

Regionis Lucelburgenſis chorographia.

Quanquam non me præterit, circumferri iampridem libellum vernacula lingua conſcriptum, de fœminæ Melyſſinæ præſtigijs, octauo quoque die pubetenus in anguem commutari ſolitæ, quam inter maiores Septimi noſtri connumerare nitũtur. Eum vt nec approbare, ita nec refellere animus eſt. Cur enim nõ veneficia fieri poſſe conceſſerim, dum ſi tradantur vt veneficia. Quis enim non illa faſcina legens obſtupeſcat, neque tamen protinus tanquam conficta repudiet?

Meluſina de Lucelburgenſi proſapia.

Scylla venit, mediaque tenus deſcenderat aluo,
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes refugit —— Et
Cerbereos rictus pro partibus inuenit illis.

Ouid. Metamorph. 14.

Virg. Æn. 4.

Sed à fabulante Poeta eos verſus exaratos obijcies? Hiſtoriam accipe.

Hæc ſe carminibus promittit ſoluere mentes
Quas velit, aſt alijs duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuijs, & vertere ſydera retrò:
Nocturnosq́ ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Alius quoque eiuſdem profeſſionis ſcriptor, hunc in modum cecinit:

Lucanus 6.

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni,
Incantata perit.

August. 16. de ciuit. Dei.

Liber & teſtimonium, quanquam non admodum diffinitum, vnius è noſtris ſapientibus affetre in medium. *Hæc vel falſa ſunt*, inquit diuus pater Auguſtinus, *vel tam inuſitata, vt meritò non credantur. Firmiſſimè tamen credendum eſt, omnipotentem Deum omnia poſſe facere quæ voluerit, ſiue iudicando ſiue præſtando: nec dæmones aliquid operari ſecundùm naturæ ſuæ potentiam (quia & ipſa angelica creatura eſt, licet proprio ſit vitio, maligna) niſi quod ille permiſerit, cuius iudicia occulta ſunt multa, iniuſta nulla. Nec ſanè dæmones naturas creant, ſi aliquid tale faciunt, ſed ſpecie tenus, quæ à Deo vera ſunt creata, commutant,* &c. Quid? an non conſonantia, de ortu maximorum quondam Principum aliorum, traduntur? Alexandrum nempe Macedonem, complexu Olympiæ matris draconiſque, genitum, ideoque appellatum fuiſſe Hammonem? Scipionem Africanum & diuum Auguſtum eiuſdem ſuperſtitionis interuentu conceptos? Quin & in oceani Gallici inſula quadam, nouē Gallicenas illas fuiſſe, tradunt auctores, cum alijs artibus præditas, tùm vertendi ſe in quas formas liberet. Quibus ex locis ortam fuiſſe Melyſſinam, non eſt abſurda coniectatio. Sed de his alias.

Melusina in quarundā familiarū inſignibus.

Certè prænobiles tum in Gallijs, tum apud inferiores Germanos ſcio familias, & patriæ noſtræ deferentes prænomen, & in galeato imaginum apice (cuius ſtemmatis diligentiſſima ac minimè perfunctoria cura fuit veteribus) id monſtrū, cuppæ balneatoriæ inſidens. Sed & turrim ingentem medio ciuitatis noſtræ ſitam, paulò ſupra ætatem noſtram bona ex parte prolapſam vetuſtate comperi, in qua vanitatē illam fuiſſe peractam, fama per manus traditor. Poſtremò Carolum feliciſſimum ſeculi noſtri Principem nondum pubeſcentem, quum de nuptiarum fœdere cum Renata, Ludouici Gallorum regis filia ineundo, tractaretur (quanquam illi larga poteſtas erat è ſubiectis alijs gentibus titulum aſſumendi) totis tamen tabulis haud alia quàm Lucenburgiæ appellatione fuiſſe denotatum, non in minima gloria poſuerim, vſque adeò, vt niſi alijs vitijs ſupradictum opuſculum laboraret, quippe in quo parum veriſimilia referuntur, interdum aduerſa, nonnunquam diſſonantia, non difficile fidem mihi faceret.

Cenſura de hiſtoria Meluſina.

Enimuerò quò commodiùs ad ipſius Henrici res noſtra feratur oratio, & rectum viſum eſt & neceſſarium, pauca prius de ſtatu temporum illorum ſupra repetere.

Philippi Galliæ regis in Pontificem odium.

Anno à Chriſto ſaluatore genito, M. CCCII, Francorum rex Philippus, cognomento pulcher, graue aduerſum pontificem maximum Bunifacium octauum conceperat odium, tum Gibellinæ factionis ſtudioſiorem exiſtimans, tum quod fidem temerè præuaricatum contenderet. Promiſiſſe enim ſibi paucis ante annis, cum alia quædam, tum de ſumma Romani imperij poteſtate ab Germanis ad Gallos traducenda, atq; adeò Carolum fratrem diſertè fuiſſe in conuentis nominatum, cui id decus primùm aſſignaretur. Hæc videlicet pollicita nunc cecidiſſe ad nihilum, Alberto Auſtrioo Teutonico principe palam nuper decretis eius comprobato.

Columnenses.

Eas rex cauſas grauiùs ſecum conſiderans, rationem iratum exequendarū perquirit. Neq; difficilis mox via Bonifacij irritandi inuenta. Columna gens Romæ opibus & clientelis inſignis, Octauo inter comitiorū arcana, ſuffragij iure ne legeretur obſtiterat. Itaq; eis quoq; Bonifacius, per ſpeciem expilati theſauri eccleſiæ, effecerat, vt & ædes & ſuburbana familiæ publicè diruerētur, & qui eorū Cardinales iam eſſent, venerādo collegio excederēt. Interea Stephanus ex ea gente profugus in Gallia agitans, idoneus Philippo viſus eſt, per quē initia malorum fierent. Cœptus comiter humaneq; haberi, liberaliuſq; quàm fortuna exulantium eſt. Ad hoc Philippus ne quid impotentiæ prætermitteret, ſacerdotales Galliarū titulos à pontificibus antea pro decretis, proq; iure ſanctæ matris eccleſiæ componi ſolitos, ipſe ordinare citra cōſenſum præſidis Romani ſtatuit.

Quæ vbi ſummus antiſtes intelligit, grauiſſimè tulit iniuriam peſſimi exempli, id quod erat, exiſtimans, ſi vel anteceſſorum rectè cōſtituta temerè reſcinderentur, vel autoritatē pontificiā laicus princeps prophanaſſet. Augebatur indignitas ipſius Bonifacij, ſupra quàm dici poteſt ambitioſa magnitudine animi, & contumeliarum inſolentis. Itaque quo partes ſuæ iuſtiores vulgo noſcerētur, lege potius agere quàm armis inſtituit. Prælatos Gallicos maiores conuenire Romā vniuerſos iubet, ad publicam ſynodum celebrandam. Hi ne regno decederent, Philippi prohibitione intercludūntur. Quibus rebus ad Octauum delatis, increpatur rex primùm per literas, deinde quum caſtigationem contumaciæ paruipenderet, ſacrorum participatione arcetur. Neque eo minus prælatis regni ipſe Lutetiam accerſitis, cauſam quoq; ſuam approbare nititur.

Gallus à Pontifice excommunicatus.

Pontifex ne nullam non rationem coercendi Pulchri tētaret, Flandrorum partes tueri aggreditur. Ea tum gens, quod ſuperbius imperatum ſibi diceret, Gallicum iugum detrectabat. Cum ſuperis quoque Germanis amicitiam interiorem coniungit, iuſſo Alberto quibuſcunque poſſet viribus, fines Belgarum quatenus Philippici iuris eſſent, incurſare.

Pontifex Gallo hoſtes conciliat.

Sed nihil ea Gallum à conſilio dimouerunt. Miſſi clanculum in Italiam qui Campanos, ſi qui forſan priuatas ob iras infenſi eſſent Antiſtiti, corruptos auro traherent in ſententiam, cæteraque comprehendendi eius idonea maturè appararent. Neque euentus infando commento defuit, Anaginæ agens pontifex, à Sarra Columnio duce Gallicæ multitudinis non prouiſo irrumpente, ſumma luce circumuenitur, liberæque cuſtodiæ traditum, oppidani immodicè (vt æquum erat) funeſto ſcelere conturbati, triduo demum elapſo, receptis animis exemerunt. Ipſe Romam regreſſus, dum vindictæ modos altiùs inueſtigat, morbum, vt creditur, ex ægritudine nactus, interijt.

Gallus Pontifici inſidias ſtruit.

Vndecimus Benedictus Octauum, Clemens quintus Benedictum, munere ſummi pontificatus inſequitur. Reyterandum Gotthonem quoad priuatus erat, appellabant Burdegalenſem Archiflaminem. Is enim variantibus nonnihil patrum ſententijs, inter alios duos Pulchro ab ſuarum partium Cardinalibus nominatus extiterat; quem rex quoniam id temporis plurimùm poterat, ſi ita ſediſſet, ſolenniter nuncuparet. Philippus inſperatæ dignationis lætitia geſtiens, Reyterandum accerſit, in ſuaque manu papalia Comitia, prolatis epiſtolis Cardinalium, repoſita edocet; cæterum poſtulata quædam ſex capitib. comprehenſa, recipi ſibi prius quā res confici poſſet, oportere. Gottho nihil minus quàm quæ iactabantur, vel ſperās, vel cogitans, illudique ſibi exiſtimās, cunctari primùm: vbi ſerio agere principem comperit, actis in præſens gratijs, capita ſe regiæ petitionis præſtiturum promittit. Data acceptaque fide placita curantur. Raymundum cardinalis Gallici duodecim ſummum eccleſiæ Romanæ ſacerdotem in gratiam regis conſalutant: Italicos ſtatim patres, vt idem facere vellent, epiſtolis, nunciiſque celerrimis adhortati. Gottho vt primùm quæ ab rege acta de ſe fuerant, Italis quoque probari cognouit, ſenatum ſtatim Cardineum vniuerſum, regeſque Tranſalpinos aliquot conuenire Lugdunum iubet, ad peragenda inaugurandi ſolennia. Id edictum tametſi prælatis Auſoniæ non perinde arrideret, pontificiam aulam trans Alpes conceſſuram gementibus: coiere tamen in ciuitatem deſignatam non infrequentes: ibi declaratus ex more maximus eccleſiæ Chriſtianorum epiſcopus, quintique Clementis appellationem ſortitus, mox Philippum cenſuris (namque id primum poſtulatorum caput extiterat) quibus innexum à Bonifacio diximus, exoluit, reliqua promiſſorum tempeſtiuè ſe effecturum affirmans.

Benedictus XI.

Clementis V. in pontificē electio.

Clemens Lugduni inauguratur.

Sed nec ea Philippus poſthabenda ratus, Pictauos, in cōuentum accerſito Clemente, de cæteris deſiderij ſui partibus referri iuſſit medium. Summa petitio erat, de abolenda in perpetuū memoria Bonifacij. Neq; prætextu caruit flagitatio impudēs, articulis quadraginta ingenio cauſidicorum excogitatis, quibus Octaui mores, præter alia facinora de hæretica impietate ſuggillabantur. Hic vero hærere æſtuareque Clemens, quid nam conſilij in re tam inexplicabili caperet. Namque inde occurrebat Sacramenti interuentu firmata promiſſio: huic innocentia Bonifacij, qui vt

neque forſan inſons prorſus criminum haberetur, ita non vllum extare de obiecto admiſſo iudicium: quin exemplis, decretis, conſtitutionibuſque declaratum abundè reliquiſſe, quanto ſtudio, quantaque fide gubernacula culminis apoſtolici procuraſſet.

Cardinalis Pratenſis Pontificis cõſiliarius.

Sollicito inter has curas Quinto, opportune Nicolaus cardinalis Pratenſis interuenit: cui, quòd arbiter omnium arcanorum haberetur, nudãtur ordine omnia. Is, vt erat ingenio ad ſubita etiam quæque moderanda dexterrimo, primùm confirmato pontificis animo, ſcire ſe quid potiſſimum illi conſilij profuturum ſperaret, affirmat; regias in primis ſpes ali diſſimulanter augeriq́ue placere, tum doceri cupidũ principem, quo magis rata fiant: quæ ad Bonifacij cineres attinent, videri futurum conſultius, ſi tanta res non niſi publici conſilij ſenatuſconſulto firmetur. Quam ſententiam vbi Gallus approbauerit, ſedem conuentui Viennam inter Allobroges deligat, aliamve ciuitatem quampiam & liberam, & ad excedendum regijs finibus opportunam. Placuit Quinto cardinalis ſuggeſtio. Itaque de voluntate Philippi Viennam maximo Chriſtianorum conuentu edicto, Octauoq́ue de oppoſita impietate ex ſententia patrum abſoluto, ipſe ibi paucos commoratus dies Auenionem in Roberti regis prouinciam ſeſe contulit. Nunc tandem ad Henricum noſtrum deflectat oratio.

Henrici rerum primordia.

Anno à Chriſto M. CCCVIII. rege Romanorum Alberto per inſidias nepotis occiſo, nuntiatum eſt, principes, quorũ legendi Cæſaris ius eſt, de ſufficiendo Imperatore parum conuenturos. Philippus diſcordiam Germanorum cœptis ſuis optimè conducturam exiſtimans, ſecretiorum modo conſiliorum arbitros coire iuſſos, de noua diſpoſitione interrogat. Veniſſe aliquando tempus ſuo quoque ſeculo exornandi regni Gallici: Sextum antea poſtulatorum caput, quod ad eum diem conſultò noluiſſet Clementi prodere, id verò nunc expromere ſtatuiſſe, de Carolo fratre ſubſtituendo in imperium, deq́ue ea dignitate per ſenatuſconſultum in perpetuum tranſponenda in Galliam. Eſſe Clementem iam pridem in poteſtate, poſſeq; rem & iure & exemplo nixam facile tranſigi. Cui enim fiat iniuria, ſi vacantis imperij permutetur conditio? Idem feciſſe pontifices olim alios. Denique fatorum ſeriem conuenire cum eiuſmodi propoſito, vt quemadmodũ principatus ille de Græcis quondam in Francos, ſicut ei videbatur, deq; ea gente ad Italos, ac poſtremùm ad Theutones tranſlatus crederetur, ita rurſus ad Francorum poſteritatem remigret. Mouit vniuerſos proceres relatio regia, laudatoq́ue nobilitandi Gallorum regni deſiderio, de conſilij ſententia decretum fit, & vt Philippus & Carolus primo quoque tempore ante etiam quàm Germani irent in ſuffragium, Clementem numeroſo comitatu adeant, rumore quidem diſperſo, quaſi ad perſequendam Bonifacij criminationem veniant: reuera autem vt protinus quàm Auenionem inierint, pontificem de ſexta & ad id tempus ignota petitione commonefaciant. Eam occultationem nihil fuiſſe aliud, quàm de Imperatorio apice publicè tranſponẽdo in Celtas. Abdere verò rem placuiſſe eatenus, quam apud Bonifacium quoque tentauiſſent, vt ne viuum regnantemq́ue Albertum affeciſſe videretur iniuria. Nec repugnaturum Clementem quantumuis audaci flagitationi, videlicet iam inſtructo exercitu veriùs quàm famulitio territum. Edicto per vniuerſam ditionem dimiſſo, generoſi clientes ad regium iter apparati conueniunt, equitum ſex milia fuiſſe traduntur.

Cardinalis Pratenſis conſilium de Gallis conatibus extinguendis.

Enimuerò ſicuti rectè inſtitutis diuinus fauor arridet, ita improbe conſulta iuxta Sexti Pythagorici ſententiam, funeſtus inſequitur exitus. Permanauit certè ad Pontificem quamuis latitantis conciliabuli aſtutia. Quare denuo accerſito Pratenſe, intimorum (vt diximus) omnium ſocio, ac iam ante exoſo Philippum ob inſectationem Bonifacianæ memoriæ; quæ ſi tolleretur è medio, & acta quoque illius, in quibus Cardinalatus cenſebatur, quem Octauus illi contulerat, conuulſum iri verebatur, nouam huiuſmodi ambiguitatem aperit. Ille ad innatam ſapientiam verſus, quam maximis itineribus, inquit, & antequã Gallicæ petitionis mentio in ſenatu fiat, nunciandũ in Germania cenſeo, de ſucceſſore quammaximè maturè ſurrogando. Quũ Clemens, quẽ igitur præcipuum crederet tantæq; ſucceſſioni idoneum quæſiuiſſet; Pratenſis, eccleſiarũ ne libertatis reſpectu, an ſtudio Gibellinarum partium,

partium, an conſuetudinis in vrbe quondam inſtitutæ memor, Henricum (ait) Luceburgiæ comitem nulli Germaniæ principum cedere arbitror, ſiue religionem, ſiue fidem, ſeu certè magnitudinem animi ſpectaueris. Neque dubium, ſi eo celſitudinis benignitate tua prouectus fuerit, nulla non re vel pontificijs obtemperaturum iuſſis, vel immunitatem eccleſiæ propugnaturum. Sanè clanculum & diſſimulanter cuncta fieri oportet, ne ſi publico ſenatu in patrumque conſpectu cogitata retexeris, qui cardinales Philippo ſtudēt, proditis illico rebus, vota noſtra conturbent. Itaque quas ipſe literas dabis in Alemanniam, puſilla modò formula placet obſignari, quaſi non ſcriptas de rebus grauiſſimis. Ego ſeorſum prolixas de tota re alias exarabo. Iuuit aſſertionem Cardineam Henrici quoque integritatis gloria, quam ex rebus fortiter probeq; geſtis fama iam pridem exorta, ad Clementem quoque pertulerat.

Delaris ad Germanos epiſtolis, req; intellecta, Comitiorum ſolennia maturantur, valueréque adeò pontificiæ Cardinaliſq; literæ (qui & illud adiecerat, niſi bonis conſilijs protinus obſecundarent, Cæſarei faſtigij apicem, iure ne an iniuria, relicto Rheno tranſiturum in Galliam) ſed & maximè ſpectata virtus Henrici profuit, vti cunctorum ſuffragijs, ac ne vno quidem repugnante, Romani regni ſceptra florenti iuueni deferrentur. Autores habeo Luceburgi tranſacta fuiſſe comitia. Quod aſcribendum putaui magis, ne ignorauiſſe eam rem crederet, quàm vt morem locumq; vetuſtum tam tumultuario præſertim tempore prætermiſſum, exiſtimarem. Ille vt contra opinionem hominum per Celtas, pérque comitatum pontificis renunciatus rex fuit: Pulchellus qui iam feſtinabat compellare Clementem, illuſum ſe animaduertens, domum irritus ſpei repetijt, nunquam poſtea bene de eo pontifice ſentiens.

Hērici VII. electio.

Luceburgius, qui nihil minus quàm Cæſarea gubernacula ſibi credendo cogitauerat, omnium primum gratias immortali Deo lectoribúſq; agendas cēſuit. Mox ad ea quæ & tempus & res & maleuolorum conatus ferebant conuerſus, mittit in oram Narbonenſem, qui a Clemente poſtulent, vti ratam ſibi facere ſurrogationem pro more dignaretur. Principes legationis, Sabaudiæ comes (nomen vt in pleriſque ſequentibus non traditur) & Guido Namurcæus, Flandri comitis frater, ambo ex propinquis regijs: hi à Clemente, totóque cœtu Cardineo comiter humanéque habiti, menſe Aprili, comprobationem actorum in Germania, cauſa cognita impetrarunt. Decretum vti è cardinalibus Pratenſis & Fliſcus prima quaque occaſione in Italiam proficiſci maturarēt gentibúſque cis alpes habitantibus, apoſtolica vice præciperent, ne quid impedimenti morarúmque, quo minus poteſtas nouo regi petendæ vrbis foret, aſtruerent, quin obedienter atque hoſpitaliter aduentum illius curarent excipere. Sunt qui legem adiectam fuiſſe probationi affirmēt, vt intra primum biennium ad motus Italiæ compeſcendos, Romam ſolita expeditione properaret, ſimul ipſe ſummos Imperatorij nominis faſces acciperet, quum tres proximè antecedentes principes eum honorem prætermiſiſſe conſtaret.

Henrici electio à pontifice comprobata.

Sabaudo reuerſo, voluntatéque Clementina perſpecta, conuentus Aquiſgranum indicitur. Coiere anno inſequente ad id concilium inter alios proceres dux Brabantiæ, comes Flandriæ & comes Raynaldus. Ibi peractis ſolennibus, generoſo vertici regium diadema archiepiſcopus Agrippinæ, more maiorum, ad octauum idus Ianuarij, impoſuit. Quem diem & conſtitutiones eccleſiæ celebrari ob memoriam Magorum iuſſerunt, & tum publica lætitia celebriorem reddidit.

Hērici VII. prima coronatio.

Anno à Chriſto genito M. CCC. IX, ad diem VI. idus Maij, cælum ardere viſum, diſcurrente flammæ vortice è plaga Boreali in Meridiem. Quo typo aduentum Henrici portendi, Italorum multi crediderunt.

Prodigium.

Interea Carolus Siciliæ rex ſecūdus, Gallicæ originis, cis fretum regnans, rebus humanis exceſſit. Plures huic filij, nempe maior natu Carolus, Martellus cognomine, & Robertus. Martellus viuo etiam dum patre, mortem (ſed filio relicto) obijt. Qua in ſpecie, exq; facto ipſo, larga diſputandi materia Iureconſultis eſt nata: Nepós ne antecedere iure poſſit patruum in ſucceſſione auita. Sed & reſponſis prudentum & pontificia pronunciatione quadam Robertus annixus, compendium hæreditatis obtinuit, paternaq; nece comperta, mox Auenionem properat. Ibi nullis non modis Clementis amicitia comparata, adeò promouit, vt & rex vtrinſque appellaretur Si-

Robertus Siciliæ rex.

ciliæ, & quicquid præterea alieni æris patri, auóque per belli quondam tempora eccleſia Romana crediderat, illi ferretur acceptum: ſumma aureorum ſex milia ſuperauiſſe putatur. Tantis beneficijs Robertus ſe obnoxium ſentiens, actis ad tempus gratijs, operam curamque Clementi omnem gratitudinis oſtendendæ penſandæque dignationis detulit.

Clementis inconſtantia erga Cæſarem.

Hic Quintus qui Luceburgium, vt ſupra tetigimus, paulò ante regem Romanum declarauerat, ſiue ſuſpectam habens Henrici potentiam, ſiue contractæ amicitiæ Vaſconico more pertæſus, Siculum Romandiolæ comitem facit. Eamque Robertus prouinciam Giliberto Zantillio Vice comiti demandauit. Quæ res perpulchram Gibellinis Imperatorij iugi detrectandi poteſtatem tribuit, vel tantula rebellandi occaſione geſtientibus.

Henricus Italicam expeditionem orditur.

Luceburgius nihil eorum negligendum ratus, quæ ad amplitudinem Augusti principatus pertinent, ſumma ope anniſus eſt, vt quam celerrime documentum aliquod præberet, quantus & quàm propenſus ſibi eſſet animus pontificiæ dignitatis excolendæ. Dimiſſo edicto per prouincias, vt quiſquis nobilium Auguſtale beneficium obtineret, die conſtituto vellet adeſſe, ſolennemq; profectionem, Romanæ mitræ capiendæ cauſa, pro conditione, próque conſuetudine ſua curaret exornandam. Ipſe vniuerſa Germania Ioanni filio demandata, cum non adeò grandi comitatu iter ingreſſus, alpibúſq; propinquans, Lauſani conſtitit, reliquam exercitus partem opperiens. Eo mox legationes ex Italia ſalutandi cauſa certatim occurrunt. At Guelphorum factio in Hetruria, cisalpináque degentium, quam ſemper antehac Teutonicæ felicitati aduerſatam conſtat, in multo maximum metum incidit, & fama numeroſi exercitus, & reliquæ Italiæ proniore conſenſu.

Florentinorum rebellio.

Præcipue verò Florentini, inter ſpem metúmque ancipites, hoſtiliter ne an deditione fortiſſimum ducem exciperent. Præualuit tamen ſententia, vi potiùs quàm abiecta formidine agẽdum cenſentium. Itaq; quo vel conturbaretur inauguratio, vel lentiùs certè ſuccederet, conſcripta per totam ciuitatem iuuentute, accitiſq; militibus alijs voluntarijs, præſidium haud contemnendum efficiunt. Ad hoc pecuniam, frumentum cæteráſque res comparant, vel ſtipendio, vel obſidioni neceſſarias. Deniq; fœdus cum Siculo Roberto, ciuitatibúſq; Hetruſcis ac cisalpinis aliquot faciunt. Piſanorum longè diuerſa ſententia, hi quo ſeſe Gibellinarum partium, atq; adeò Cæſarei nominis quàm maximè ſtudioſos Henrico in ipſo Italiæ ingreſſu cõprobarent, donum regi aureorum milia XL. ſubmiſerunt.

Henricus Lauſanna in Italiam mouet.

Eo veluti viatico prędítus (quippe cuius ærarium, vt veris agamus, virtute eſſet quàm nummis inſtructius) Septembris exitu mouit è Lauſano, ſuperatóque monte perquam arduo, Seniſium vocant accolæ, Taurinum eſt inuectus. Illinc decimo die quàm acceſſerat, Inſubres ingreditur, ibi quoque magno apparatu acceptus, Aſtenſium diſſidia haud exilia ſumma cura compoſuit. Conſtabat id temporis regius comitatus equitum duobus milibus, quum reſiduum perinde expectaretur. Manſit itaque apud Aſtam toto bimeſtri atque amplius, & reliquam, vt diximus, copiarũ partem opperiens, & de ineunda Inſubrium ciuitate cõſultãs.

Gnidottus Turritus Mediolani præſes.

Gnidottus Turritus ſapientia atq; opibus clarus, genti ea tempeſtate præerat. Is audito in primis aduentu, vereri cœpit, ne diuerſę factionis pars (Gibellini erant violẽtia illius acti in exilium) occaſione Germani aduentantis in recuperanda dignitate vteretur. Itaq; præſidium ad vrbis ſuæ tutelam comparat duorum milium atque amplius. Ipſi fœdus atque hoſpitium erat cum toto Guelphorum genere, per Italiam agentium. Sed & operã dabat quibuſcunque poterat artibus, ne mœnibus reciperetur Heinricus, Gibellinæ ſcilicet factionis patronum, vt paulò ante ſcripſimus, futurum metuens. Neq; tamen obtinere potuit, quin bona ciuitatis pars regis amãtior, ſimul cardinalis Fliſcus, tum legatus Apoſtolicus, Clementináque mandata conficere cupiens, Luceburgium vltro inuitarent.

Cæſar Mediolani coronatur.

Rex Romanus, dolentibus Guidotti oculis, pridie Mediolanum Dominici natalis inuehitor, diéq; ſequente octauo, Antiſtes eius diœceſeos, in Ambroſij beatiſſimi delubro myſterijs vacantis, Henrici verticem ſecunda corona redimiuit. Auguſtæ quoq; quam vnà ſecum aduexerat, idem honor habitus. Affuere ſolennib. omnium ferè Italiæ ciuitatũ legati, Gibellinarũ modo partium, ita vt Fluentini duntaxat oratores deſiderarentur. Inſubriũ quoq; interim diſcordiã quanta fieri potuit

cura

cura ſedauit, adeò vt & Maphæũ Vicecomitẽ cum ſodalibus, & ciuitatis Archiflaminem, cæterosq; proſcriptos, reductaret in vrbem. Eò tum quoq; legati frequentes ciuitatum Italiæ gratulatum accedunt, ita vt tota paſſim Auſonia, Bononiam excipio, & Paduam, vicarij Auguſtales dimitterentur, acciperenturq; comites.

Inter hæc Gnidottus exoſus felicitatem Maphæi, quibuſcunq; rationibus poterat, vindicare priſcam fortunã molitur. Ac in ſapientia Vicecomitis infauſtis cœptis fuiſſet occurſum (namq; rem omnẽ ordine primoribus regiæ aulæ expoſuit) maximus in ciuitate tumultus extitiſſet, non partibus modò noxius, ſed & formidoloſus Principi, qui iam ſecurior, bonã exercitus partẽ per finitima loca neglectim diſperſerat. Sunt qui dicant, Maphæum quò certiùs animũ Turrio pernoſceret, ſimulaſſe ſocietatem partium accuſauiſſeq; multis modis ſupercilium Cæſarum, quod id genus Reipub. principatum nomine, ſeruitutem re ipſa præſeferret. Satius eſſe æquabilem libertatẽ omnib. viribus propugnare, quàm ingenuos ac fortes animos Germanico iugo ſupponere. Reciperet modò animã, ſeq; in priſcã præfecturã ipſe reponeret, nec detrectaturũ populum oe nũc quoq; gubernacula quondã ſibi cognita. His atq; eiuſcemodi dictis peruictũ Gnidottũ cuncta ſimpliciter crediſſe, promiſiſſeq; Maphæo, & vafro aduerſario & reſtituto in gratiam, quem impenſe cauendũ eſſe, veteri docemur adagio. Illũ, Gnidotto prodito, fabulã omnem denarrauiſſe Septimo. Neq; defuiſſe impiæ criminationi fidem, ita vt die dicta, Turritoq; adeſſe iuſſo, cognitio pararetur. Sed is iudicio conſiliorum intellecto, furtim ad Guelphos tranſijt.

Maphæi Vicecomitis Mediolani calliditas.

Gnidottus ad Guelfos Mediolano aufugit.

Iiſdem diebus Cremona, Gnidotti exactione comperta, ſimul Florentinorum adducta inſtinctu, rebellis Henrico efficitur, ſed & qui Brixianorum Gibellini erant, ſucceſſibus Imperatoris auditis, Guelphos vrbe exegerunt. Idẽ Parmæ factũ. Quibus rebus Cæſar cognitis, mittit qui eas quoq; rixas conſopirẽt, exulibus reductis in patriã. Sed breui poſt tẽpore Guelphica pars, Felſineorũ Florentinorumq; confiſa præſidio, Brixia Gibellinos inuicem depulit, ex profeſſoq; hoſtis Imperatori efficitur.

Cremona rebellat.

Anno à Chriſto genito MCCCXI, menſe Aprili, Imperator Henricus obſeſſa iamdiu Cremona, Geneuenſem epiſcopum, cognatione ſibi deuinctum, cum turmis ad Patauinos coercendos mittit, quos à Bononienſibus ſtetiſſe diximus. Ab eo Vicentia, quæ Paduani iuris erat, bello capitur. Præſidium in arce conſiſteos, fuga dilapſum. Ea victoria ipſos quoque Patauinos metu vſque adeo perculit, vt ſuppliciter ſeſe fidei in primis tradiderint, aureorum milia centum ob contumaciam pendere, Cæſareumq; præfectum recipere iuſſi. Idem Antiſtes profectus Venetias, tributum pro vetere conſuetudine poſtulauit. Appulſo honor ingens habitus, adnumerataq; in tiaram Romanã, talenta Veneta mille. Eadem in ciuitate ipſum inſigne confectum, ſolido ex auro, coronam varijs maximiq; precij gemmis adornãtibus: ſellam quoq; argenteam, auroq; circumlitam, fabricatam ibi tradunt.

Patauini Cæſari ſe dedunt.

Imperiale diadema ſellamq;

Interea ſedente ad Cremonam Henrico, obſeſſi, qui parum muniti erant ad obſidionem ferendam, ſimul Archiepiſcopi Rauennatis interuentu, ſeſe ſub conditione tributi pendendi, vltro dediderũt. Eidem mandatum Antiſtiti, muros ciuitatis caſtellaq; demoliri.

Cremonæ deditio.

Cæſar Cremonenſi bello perfecto, ad Brixiam quoque circumſidendam feſtinat, non aliâs pari inſtructus exercitu: qui parciſſimè numerant, equeſtrium Germanorum validæ armaturæ ſex milia fuiſſe tradunt. Namque vt rumor per tranſalpinas quaſq; prouincias de Mediolano, cæteriſq; ciuitatibus ſubiugatis increbuit, vix dici poteſt, quanta & quàm fida multitudo militũ certatim adflueret, pars emerendi ſtipendij ſtudio: cæteri amore vncti regis adducti. Pro certo creditur Henricum, ſi in primis abſtitiſſet, relictaq; Brixia proceſſiſſet in Hetruriã, nõ Thuſcos modò, qui recẽtis defectionis ſibi conſcij, iram iuſtiſſimi vindicis formidabant, ſed & quanti ã aperire non intereſt, partẽ Italiæ ſub iugum miſſurum: quippe qui parum prouiſi eſſent contra obſidionẽ, quorumq; nutarent iam animi, iuſtitia clementiaq; noui regis, impulſi. Sed is dum ciſalpinæ pertinaciùs imminet, maiorum rerum occaſionem prætermiſit. Adeò vincere maximos duces promptius ſcire compertum eſt, quàm vti victoria. Quippe virtus attenuata periculis, nullam non in partem de prouidendo circumſpectat: eadem rebus ſublata ſecundis, ſecuraq; ſui, quæ futura ſunt negligit.

Brixiæ obſidio.

Occaſionis neglectus.

Hetruſcarũ vrbium fœdus aduerſus Cæſarem.

Eodem anno ciuitates Hetruſcæ, Guelpharum partium, Florentia, Bononia, Senæ, Luca, Piſtorium, fœdus inter ſe aduerſum Henricum ſanciunt. Florentini præſidium equitum Hiſpani generis c c c c, quos à Roberto acceperant, miſere Bononiam, iidémque Senam & Lucam, ſi forte ea regione Germanus ſtatuiſſet incedere. Sed & quicquid Gibellinorum in ciuitatibus Guelphis verſabatur, exactum.

Walramus Cæſaris frater perit.

Lues in Cæſaris caſtris.

Guidonis Namurcesis obitus.

Brixia deditur.

Sub hæc perſtante Cæſare in obſidenda Brixia, variæ vtrinque clades acceptæ: inter cæteros autem proceres, & frater regis & equitum magiſter Walramus, magnæ indolis, ictu ſagittæ percuſſus interijt. Corpus apud diuum Barnabam conditur, quod templum nõdum ciuitate clauſum fuiſſe, Iacobus philoſophus in ſupplemento autor eſt. Eo infortunio, ſublatos paulò ante Cæſarianorum animos reſediſſe, ob eximij iuuenis necem, Brixiani credentes, frequentiùs iam incautiúſque excurſare cœperunt. Etenim die quodam licentius euagantes, intercepti, fuſi fugatique ſunt. Cæſorum numerus ducenti. Capti ex ciuitatis primoribus quadraginta, inter quos Galeatius, cognomento Bruſatus, obſeſſorum tribunus. Is quia fidem regi non multò ante datam infregerat, quadrigarum violentia, diuerſam in partem miſerum diſtrahentium corpus, perfidiæ pœnas exoluit. Cæteri captiuorum ſecuri percuſſi. Nihilo magis proficiente ad euincendam contumaciam exemplo ſeueri ſupplicij, quin hoſtes cæleſti quoq; fauore adiuti videbantur, ſtrue cadauerum odoréque diuturni exercitus incubantis, corrupto aere, ita vt plurimi Theutonum varios in morbos inciderint, cogerentúrque aut miſeri è vita excedere, aut inglorij, neq; id citra diſcrimen, repetere patriam. Procerum ea extinctorum tabe præcipuus Guido Namurceus, cuius ſupra meminimus, Flandrorum quõdam tribunus in Curtracenſi prælio, atq; ob id rerum geſtarum claritate ſpectatus: Quam ob luem magna purpuratorum pars Heinricum de ſoluẽda obſidione ſolicitat. Illo magis intolerabilem ac minime perſeueraturam neceſſitatem hoſtium, quam laborem exercitus obſeruante: quare decedere non niſi compos voti ſtatuit. Quibus rebus intellectis, obſeſſi effecti ſupplices, Cardinalis quoque Fliſci auxilio veniam conſequuti, ad diem x v i kalendarum Octobrium, fidei Principis ſeſe dediderunt. Rex ciuitate potitus, muriſque protinus ac turribus demoliri iuſſis, tributum aureorum viginti millium, præterea obſides centum, quos ex omni ciuium multitudine ſelegiſſet, belli iure imperat. Magno ſtetit ea victoria, nempe vix quarta exercitus parte ſuperſtite.

Cæſar per Longobardiam præſides conſtituit.

Cremonam hinc vt redijt, incepit conſultare de componendis rebus in poſterum. Placuit ordinata Longobardia, præſidibúſque per ciuitates impoſitis, Ligures petere, Mediolanum, vt diximus, procurante Mapheo, Veronam comite Scalari, Parmam Giliberto Corregio, Paſcarino Bonopoſo Mantuam. Quæ res parum ſalutaris poſtea ciuibus extitit: quos præfectos legum ſeruandarum cauſa in præſens præpoſuerat, ſuperbè, auaréque poſtmodum imperantibus. At illis & in primis occupatio, & aureolorum copia, vt in perpetuum confirmarentur, quæ temporis cauſa conceſſa fuerant, effecerunt Guelphorum ciuitates vbi aduentare Heinricum accipiunt, obſideri iuſſis itineribus Ligurum, remorari tranſitum illius conabantur.

Iiſdẽ diebus Clemens de repetenda vrbe Romana ab Heinrico compellatus per literas, ipſe conſilio eccleſiæ generali diſtentus, Pratenſi Cardinali petendæ Italiæ inaugurandique regis, ſingulari mandato negotium impartitum.

Cæſar Genuam peruenit.

Augusta mori.

Cæſar ad diem vndecimum Calendarum Octobrium, maximo apparatu Genuam eſt inuectus: Principem dominumque ſolenni more appellantibus: mox componendæ diſcordiæ ratio habita. Itaque Opicino Spinulæ ſocijſq; impridem exulantibus confecta reſtitutio: Quæ res ingentem illi dilectionem ciuium pepererunt. Ipſi milia aureorum dono data centum, regiæ verò coniugi viginti: Ea quum inſequente menſe grauiter ægrotare cœpiſſet, res humanas reliquit. Elata tumulataq; ſolennem inter pompam apud beatiſſimi Franciſci cœnobium, pudicitiæ ſingularis religioniſque ſpectatæ fœmina.

Cæſar Piſas aduehitur.

Anno a Chriſto genito M C C C X I I, ad diẽ quartum calendarum Martij, Genua profectus Henricus claſſe triremium triginta, Piſas aduehitur. Quæ ciuitas nullo non genere apparatus eo vel exquiſitiſſimo regem accepit dominum quoque inter pu-

blicas

blicas acclamationes cōſalutans. Cenſebatur tū in primis exercitus mille quingentis trāſalpinis equitib. Pręcipui Germanicorū procerū, archiepiſcop⁹ Treuirorū Baldeuinus, cuius ſupra meminimus, epiſcopus Eburonū, frater Barri comitis, è ꝓpinquis regijs: dux Bauarus, comes Sabaudus, vterq; è ꝓpinquis regijs, comes Foreſti, Guido Viennēſis Delphini frater, Hēricus Flandrorū comitis fili⁹, comes Viennę, præfectus prætorio, quem noſtri Aulæ magiſtrū appellant, vir maximi in re militari nominis.

Catalogus procerū in exercitu Caſaris.

Eodē anno, mēſe Aprili, Robertus Siculus, cuius ſupra mentio eſt habita, de Romano Henrici itinere certior factus, quū nulla aliunde laceſſendi regis extaret occaſio, ſimul ita facere ab Vrſina factione iuſſus, Ioannē fratrē mittit ad Vrbē cū equitū ſexcentorū pręſidio: literis ſubinde ſcriptis ad ciuitates Hetrurię Guelpharū partium, de ſummittendis opportunè Romam auxilijs. Ricardo Lunenſi comiti, quem Robertus Thuſcis impoſuerat, datum negotium, Latij maturè ineundi, idq; cum phalange peditum duorum millium ſexcentorum. Hi ad diem x v i calendarū Iunij Romam peruecti, Vrſinos conueniunt, moxq; de ſentētia conſilij, Capitolium, Hadriani molem, ac Vaticanum armatis inſederunt: Petro Sabaudo ſenatore vrbis coniecto in vincula: Columniis aliiſq; Cæſarianarum partium Lateranum, Mariam maiorem, amphitheatrum, Rotundam, ſanctamq; Sabinam occupantibus.

Henrico inſidia tēduntur.

Inter hæc Piſis Henricus equitib. bis mille & hoc amplius cōſtipatus, rectà per Thuſcos Romā cōtendit: Viterbium abſq; negocio capit, ibiq; dies aliquot conſtitit, occaſionē inuadēdi Vaticani expectās. Poſtquā tēpus idoneū viſum eſt perrūpendis inſidiis, Viterbio promouet, occurrenteſq; Vrſinos leuib. prælijs vertit in fugā: ſimul popularibus in ciuitate rem ſtrenuè gerentibus, ante diem calendarum Iunij, vrbem viſenda pompa introiit, protinuſq; de expugnandis Roberti clientum reliquiis cōſultat. Itaq; miſſis, qui ſingula factionis præſidia deturbarent, pro certo creditur, quicquid ibi Apulorū Ibericorumq; fuerat, depulſurū, niſi prælio quodā, 6 & 20 Maij die cōmiſſo, cum alij Ducum quidā, tum Leodiorum occubuiſſet epiſcopus. Hūc enim ꝑfractis (is erat ardor hominis) viarū cuſtodiis, in caſtellū Angelicū properantē, Robertini Florali ex area ꝑ obliquū progreſſi, circumueniūt, fugāt, funduntq;. Cæſarianorū qui capti occiſiue fuerāt, numerus milliū duorū traditur. Eburonum, quē iam ante dicebamus, antiſtitem, in equū ab victore raptū, vehentemq; Hiſpanus quiſpiā cōſpicatus, cuius paulò ante fratrē Alemāni cōfecerāt, cū nō aliā fraternę necis vltionē euenturā ſperaret, letali percuſſum vulnere, vt paucis poſt dieb. moreretur effecit. Eius interitu principis, qui & virtute & auctoritate eminuiſſet in regia, longè maximus pauor Cæſarianos inuaſit, Robertinis ècontrariò lætitiā triſti caſu afferente.

Hēricus Romā venit.

Leodienſis epiſcopi mors.

Porrò Luceburgius, ne tēpus omne vrbanis rixis attereret, ſtatuit abſoluere res, quarum cauſa potiſſimùm vrbē petiuerat. Itaq; de ſentētia Cardinalium, cōuentu in Lateranū, ad diem Sextiliū calend. indicto, Oſtiēſiq;, Fliſco & Arnoldo Cęſareas inſulas ſacrato capiti imponētibus, quod felix fauſtumq; ſit, prægrādi apparatu, ſingulariq; ſpectantiū gaudio, Auguſti nomē apicemq; faſtigij imperialis accepit. Peracta inauguratione, Bauarus cum parte procerum perfunctum ſe officio comitādi exiſtimans, aſſumpto commeatu in Germaniam abiit. Ipſe Tybur paucis poſt diebus concedens, multa ibi veneratione incolarum exceptus, Piſas repetit.

Auguſtalis inauguratio.

Guelphicæ ciuitates Hetruriæ, vbi quæ Romę acta fuerant, deq; principe decedente intelligunt, iter illius rurſum intercludere nitebantur. Ac veriti ne parum inſtructi copioſo agmini minùs reſiſtere valeant, ſocios in Vrbe degentes per literas cōmonefaciunt, vt & nouum amplecterentur conſilium, & properare mox in Thuſcos maturarent. Interim Cæſar Gallia repetita per agrū Peruſinum exercitu infeſto ꝓgreditur, cunctaq; ferro atq; igne deuaſtat, Caſtellionē vi capit, Cortonæ, Aretiiq; reuerenter occurſum venienti, portæq; apertæ: inde crebris cū Guelphica gente pręliis feliciter geſtis, variiſque Florentinorum caſtellis euerſis, agriſque vaſtatis, inopia pabuli proficiſci cōpellitur. Ad eum Bonatiano in prædio (id loco vocabulum) agentem, legati à rege Siciliæ Friderico mari deportati, donum aureorum millia viginti adferunt, fœdus amicitiamque petentes. Poſtulatis eorum aſſenſum.

Caſar Roma diſcedit.

Fridericus Aragonum rex cū Caſare fœdus icit.

Poſtquam Cæſar Piſas acceſſit, legibuſque cohercere hoſtes aggreſſus, quos bello perſequutus fuerat, & aſperrima edicta in Thuſcos Roberti partium promul-

gauit,& ſuos inuicem clientes pulchris beneficijs deuinctiores effecit. Quippe Spinulæ, cuius ſupra mentio eſt habita, Marchioniq́ue Montisferrati,cum alia dignationum genera, tum ius monetæ cudendæ tribuit: tum de Roberto caſtigando tractatum. Cauſa cognita, deque conſilij ſententia ob læſam maieſtatem Romani imperij, paterno illum regno prouincialique Comitatu excidiſſe pronuntians. Quæ decreta poſtmodum defuncto Henrico, Pontifex maximus Ioannes XXII pro poteſtate reſcidit:eſtq; ea res in publica monumenta redacta.

Robertus Apulus maieſtatis reus.

Sub idem tempus Henricus Flander magiſter equitum Cæſaris, Piſanum agrum cum turmis circumuagari cœpit, arcemq́; fortiſſimam Petram ſanctam,Florentinis & Lucenſibus ſuſpectantibus,expugnauit.

Imperator nihil actum ratus verboſis ſententijs,niſi facta conſequerentur, ad hoc Hetruſco bello finem commodiſſimè poſſe imponi,ſi ducem caputq; damnandæ audaciæ contudiſſet, traijcere in Campaniam ad ipſum Robertum armis perdomandum ſtatuit.Icto vt ante diximus,cum Friderico fœdere,miſſisq́; in Germaniam, qui ſupplementum legionum conſcriberent, placuit vti die conſtituta expeditam claſſem in Liguſtico ſinu explicaret. Numerus Cæſariani exercitus ad armatorum quatuor millia traditur.Acceſſit eo & Genuenſium claſſis,triremium ſeptuaginta, à Friderico quoq; Arragone triremibus quinquaginta ſubmiſſis. Piſis Cæſar nonis Auguſti deceſſit:quo die Fridericũ quoq; Meſſana Rhegium traieciſſe poſtea compertum eſt:eamq́; ciuitatem expugnauiſſe,cum oppidis aliquot aliis.

Cæſar Apulum hoſtem bello perſequi ſtatuit.

Henricus iter per Hetruriam faciens, vbi ad Montem apertum acceſſit(id nomen loco tribuere accolæ)ægrotare manifeſtò incipit:tametſi iam inde à relictis Piſis initia morbi irrepentis animaduerterat. Sed ipſe qua erat integritate animiq; magnitudine, ne die dicta temerè abfuiſſe crederetur,fidei quàm valetudinis rationem habere maluit. Inter medicamenta autem balneæ Maceratanæ indicatæ fuere. Itaq; eo loci profectus, * procuratoque de Medicorũ ſentẽtia corpore, ſeſe Bonocõuentum contulit: ibi mox ingraueſcente malo, exceſſit è vita,ad diem nonum calendarum ſeptembrium, diuo apoſtolo Bartholomæo celebrem,anno quàm imperium accepiſſet, quinto, menſe octauo. Defuncto Cæſare,id quod fieri in funere magnorum Ducum aſſolet,luctus incredibilis omnem comitatum perculit.Itaque familiares defecti Principe, pars Teutonicos lares repetiit, cæteri regium corpus protinus Piſas,vt viuus iuſſerat,ſingulari fide ciuitatis adductus, deportarunt:ibi quoque non à ſociis modo,ſed ab oppidanis quoq; maiorem in modum defletus,ſolenni atq; exquiſitiſſima pompa effertur.

Hẽrici VII. deceſſus.

** al. purgatoq;*

Vitam inſtantiſſimi Principis, qua acceperamus (vt puto) traditione narrauimus,quem non Italia modò,nullis neq; aduerſis frangi potuiſſe,neq; ſecundis efferri,manifeſtò cognouerat: ſed & barbaros lætitia inuicti Ducis extincti obtinuit. Qui eo viuo nihil prorſus rerũ nouarum tẽtare auſi,defuncto, cuncta per Italiã (vt poſtea conſtitit) miſcuerunt. Neq; Piſanis cæteriſq; optimatibus dubium erat,niſi maturatus fuiſſet interitus, regnum Roberto bello ablaturum ; quippe cui perexiles eſſent ad propugnandum copiæ:ita vt ne ſigna quidem crederetur collaturus, quin cognito mox Imperatoris aduentu,nauigio aduolaturum Narbonam.Quòd ſi Campaniç obtinendæ facultatem dij tribuiſſent,infinitum eſſet,quantum ille rex & opportunitate commeatuum & innata virtute moliri efficereq; potuerit.

Henrici fortitudo.

Fridericus,cui fœdus cum Imperatore percuſſum paulò ſupra tradidimus,medio agens alto,vt exceſſiſſe Cæſarem è rebus humanis accipit, ingenti videlicet moleſtia animi conſternatur: eratq; ea conſtantia Henriciq; amore, vt quoniam videre viuum nequiuerat,extinctum ſaltem contemplari exoptaret. Itaque Piſas non ob aliam rem nauigans, prolatum corpus regium inter vberes lacrymas conueneratus, recondi difficile paſſus eſt, cõſtantiſſimi ducis amicitiã immaturè ſibi deplorans ademptam.Sed & Piſanus populus Henrici imitatus iudicium, quẽ ille ſociũ ſibi delegerat,hic Principẽ ſortiri decreuit, vltrò ei ciuitatis delato imperio. Cæterum Fridericus ſatius exiſtimãs parta defendere,quàm nouis implicari,ſimul aliã ſibi eſſe rationem quàm Lucenburgio fuerat,tuendi patrimonij ſucceſſionẽ auitã aduentitiæ ciuitatis procurationi,actis gratiis duxit præferendã. Pari cautela Sabaudus Henricusq;, quorum

quorum ante meminimus, vſi, delatas ſibi quoq; ciuitatis habenas modeſtè recuſarunt: ita vt tam pertinaci repugnatione Principum, Piſanos ſuſpicio metusque haud exilis inceſſerit. Veteranorum Cæſaris pars multò maxima Germaniam repetiit: reliqui voluntarij nomina Piſano præſidio tribuerunt. Summa eius reipub. in ſubſidiũ maiorum Principũ, ad Vgutionem Faiolam delata eſt. Is & imperatoris ante nomine præfuerat Genuæ, & magnas poſtmodum res pro partibus Gibellinorũ patrauit. *Hugo de Bucheck comes.*

Florentini non imperatoris modò, priuſquã obiret, exulumq; formidine, ſed & ſeditione interna pullulante, coacti imperiũ ciuitatis Roberto publicè detulerũt. Ac ne libertati vetuſtę noua immutatio noxia fortè fieret, legẽ adijciũt, vt ne ſupra quinquenniũ poteſtas cõceſſa teneretur. Idẽ ferè reliquæ ciuitates Hetruriæ Guelphæ fecerunt: ita vt euidenter appareret, eo iam neceſſitatũ Henrici perſeuerantia redactos aduerſarios, vti intra pauciſſimos dies ſub iugũ mitti potuerint. Atq; iam olim variis experimẽtis cognitũ eſt, cũ aliis in reb. humanis, tum in bello primas obtinere partes fortunę ludibriũ. Ita magnus Alexander, tentato veriùs orbe terrarũ quàm domito, ſed cui iã rerũ vniuerſitas propter felicitatẽ cœptorũ deſtinaretur, in ipſis iuuentę primordijs exceſſit è medio. Sic Hannibal Cannẽſi victoria nobilitatior quàm prudentior, occaſionẽ capiendę vrbis prętermiſit. Scipiones in Hiſpania duo medijs rebus, mediiſq; annis res humanas reliquere. Patrũ quoq; noſtrorũ ætate, Amorates capto Byzãtio Hydrunteq; direpto, omnẽ ſibi iam deſpodẽs Italiã, intercipitur. Nuper verò Britanniæ regem Henricũ, captis duab. validiſſimis ciuitatib. Galliæ, perterritiſq; ac cõſternatis abſq; dubitatione hoſtibus, ſapientia non vita deſtituit. Qui aut cæcus dictus eſt, aut certè, ſi tantã opportunitatem prouidebat, neq; tamẽ ſuę fortunę obſequebatur, excors. Hos (vt dixi) caſus inter fortuita reponebat antiquitas: nos ad Deũ opt. max. publico conſenſu deferimus, è cuius æquiſſimo arbitrio quicquid rerum humanarum vel fit vel dicitur, ſumit originem. *Fortuna ludibrium.*

Varia de genere mortis opinio. Nonnulli venenũ malũ niueo libelloináitũ aſſerũt, quod ꝑ ineffabilia myſteria cõmutatũ quotannis morituriq; libamus. Monachos Prædicatorij ordinis, quib. ille miniſtris vtebatur in ſacrificijs, horrẽdi facinoris extitiſſe auctores, eãq; rẽ Beneuẽtus Imolẽſis, ſeculi ei⁹, in literas retulit. Fuiſſe tamẽ poſtea ex ea familia, Cartuſiẽſis in Faſciculo tradit, qui re delata ad Põtificem maximũ, decretũ cauſa cognita impetrarint, quo innoxius eius veneficij Ordo vniuerſus prònunciatus fuerit. Dominicani qui Luceburgi agunt, hoc amplius, cœnobij ſui auctorem nõ alium citãt quàm Henricũ: neq; ergo fieri potuiſſe, vti tantũ ſcelus in tam bene meritum perpetratũ extiterit. Nobis potius in medio relinquere placet diſputationem funeſtam, quàm de infandæ audaciæ fama, certam proferre ſententiam. *Opinio de morte Henrici VII.*

FINIS.

HENRICI VII IMPERATORIS, AD IOANNEM DE Elnbogen/cœnobij Waldſaſſenſis in Nariſcis, abbatem, epiſtola.

HENRICVS *Dei gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus: venerabili Abbati Waldſaſſenſi, Ciſtercienſis ordinis, deuoto ſuo ac dilecto, gratiam ſuam & omne bonum. Magnus dominus & laudabilis valde, in excelſo Diuinitatis ſuæ ſolio reſidens, Imperiũ ſuum (quod pro meritis eius inter nationes diuerſas, quaſi cum gentib. à ſuo Creatore degenerãtibus, vacillabat) tranſire voluit ad Romanos, vt illic præiret Imperialis excellẽtiæ thronus, vbi erat ſacerdotalis ſedes & apoſtolica aſſutura: ita quòd in eodem loco ſummi Pontificis & Imperatoris auctoritas reniteret. Nouiſſimis quippe tẽporibus, illo tranſlato in Germanos, poſtquã plures Principes ad ipſum vocatos imperium, quorũ quidã ipſius Imperij aſſumpſere diadema, quidam non: diuina cooperante clementia, per eos ad quos ſpectat, in Romanorum regẽ, futurũ imperatorem, ritè & cõcorditer electi, propoſuimus ad Vrbẽ, pro coronationis noſtræ ſuſcipiẽdus ſolennijs proficiſci. Ac ſanctiſſimũ in Chriſto patrem dominum Clementem ſummum Pontificẽ requiſiuimus, vt ad Vrbem accedens, præfata ſolennia nobis ibidẽ tradere dignaretur. Qui cũ ex certis cauſis, iuxta noſtrũ immẽſum deſiderium intereſſe nequiret: ne dicta coronatio ob ſui abſentiam impediri valeret, venerabilibus patribus, dominis Arnoldo S. ſedis apoſtolicæ legato, Leonhardo Albanẽſi, & Nicolao Hoſtienſi ac Veltrenſi epiſcopus, ac Franciſco S. Luciæ. nec non Lucæ, S. Mariæ in via lata diaconis Cardinalibus, commiſit in hac parte plenariè vices ſuas,*

cum clauſula, vt ſi non omnes his exequendis intereſſe valerent, quatuor, tres, duo, vel vnus eorum, dictæ coronationis noſtræ negotium expediret.

Verùm dictis Leonhardo & Franciſco de hac luce ſubtractis, per dictos dominos cardinales ſuperſtites, die feſto beatorũ Petri & Pauli apoſtolorũ (quem ad hoc vt poteramus, virtute dictæ cōmiſſionis, elegimus) in eccleſia S. Ioannis Lateranenſis, præſente Archiepiſcoporũ, Epiſcoporũ, Abbatũ & aliorũ prælatorũ ac eccleſiaſticorũ ordinum Vrbis, Ducumq́, Comitũ, Baronũ, nobiliũ ac Rom. populi, in numeroſa caterua, oleo ſacro vncti fuimus, nec non imperiali diademate coronati, ac aliĳs debitis ac cōſuetis ſolennĳs inſigniti. Hæc aũt deuotioni tuæ voluimus intimare, vt de noſtris felicibus ſucceſſibus valeas exultare. Datum Romæ, quarto kalendarum Iulĳ, regni noſtri anno quarto; Imperĳ verò anno primo.

AVCTORIS INCERTI FRAGMENTVM HISTORICVM, M. ALBERTI ARGENTINENSIS CHRONICO in manuſcriptis Codicibus præfixum.

ANNO ab incarnatione Domini DCXXXI, Dagebertus rex monarchiã in trib. regnis, Burgundionũ, Auſtraſiorũ, ſuperiorũ Francorũ ſagaciter accepit, fuitq; rex fortiſſimus, enutritor Francorũ ſeueriſſimus in iudicĳs, & eccleſiarum largitor, pacem in cuncto regno ſuo ſtatuit. In multis regnis rumor eius perſonuit: timorẽ vniuerſis regnis per circuitũ incuſſit, pacific⁹ & quietus regnũ obtinuit Francorũ: ſancto Arnulfo Metenſi epiſcopo, Pipino duce & Erchinoldo maiore domus vtẽs cōſiliariis: nimio amore iuſtitiæ flagrauit. Cuius tẽporibus, Dageberti ſcilicet regis Francorũ, vſq; ad annũ quo Carolus cognomẽto Magnus ex Frãcigenis primus imperator Romanorũ factus, & per annos circiter CLXXI, fuerunt quindecim Imperatores Romanorũ, quorũ nomina hæc ſunt. Heraclius, Cōſtantinus, Heracleonas, Cōſtans, Conſtantinus, Iuſtinianus, Leontius, Abſimarus, Philippus, Artemius qui & Anaſtaſius, Theodoſius, Leo, Conſtãtinus cum Irene. Hinc Romanum imperium ad Frãcos commigrauit.

S. Oſualdus rex. Anno Domini DCXLII, in Britãnia ſanctus Oſualdus rex piiſſimus, cũ regnum Anglorum & Britonum IX circiter annis ſtrenuè adminiſtraſſet, contra Pendanum regem pugnans, occubuit, & plurimis poſt mortem miraculis claruit.

Gertrudis illuſtris virgo. Anno Domini DCXLVI, Gertrudis virgo, filia Pipini ducis, ſoror Grimoaldi, Niuelenſis cœnobii mater, virtutibus claruit. Huius ſoror Begga & ipſa religioſa, Angiſo, ſancti Arnulfi filio, nupſit. Sanctus quoq; Arnulfus, cum eſſet in iuuentute Dux, genuit Angiſum ducẽ: Angiſus de Begga vxore genuit Pipinum ducẽ, qui maior domus regni Francorũ erat. Pipinus genuit Carolũ ſeniorẽ, & ducẽ & maiorẽ domus Francorũ. *Caroli Magni genealogia.* Carolus genuit Carolomannũ & Carolũ regẽ, poſtea imperatorẽ cognomẽto Magnũ, vt in ſequentibus planiùs dicetur. Et hęc eſt genealogia Caroli Magni.

Anno Domini DCLXVIII, in Orientis partibus Conſtantinus huius nominis quartus imperator: Romanis imperat. cuius temporibus Conſtãtinopolis ſeptennio obſeſſa, nec tamen eſt capta. Sub eodem Conſtãtino floruit beatus Nicolaus archiepiſcopus, qui poſtea apud Myream ſub Iuſtiniano minore Imperatore, anno dominicæ incarnationis DCLXXIII, migrauit ad dominum. *S. Arbogaſtus & Florentius.* Eodem tempore beatus Arbogaſtus extitit, qui filium Dageberti à morte ſuſcitauit: & Florentius, qui filiam eiuſdem regis à dæmonio vexatam liberauit, Argentinæ viciſſim ſuccedentes epiſcopi, claruerunt.

Anno Domini DCLXXIIII, Dagebertus rex obiit, & filĳ eius duo regno ſubſtituuntur. Sigebertus cũ Pipino duce & maiore domus regiæ, Auſtraſiam: Clodoueus minor cum Nanthilde matre & Erchinoldo maiore domus regię, Franciam & Burgundiam accepit. Sigebertus rex Auſtri, Pipino duce defuncto, Grimoaldũ filium eiuſdem Maiorem domus ſtatuit. Decedente verò tẽpore defuncto Sigeberto rege, Grimoaldus filium eius paruulum, nomine Dagebertum totondit, & in Scotiam ad peregrinandum direxit, filium ſuum in regno conſtituens. Franci hoc valde indignantes, Grimoaldum capiunt, & ad condemnandum regi Francorum Clodoueo offerunt.

offerunt. Qui in Pariſius ciuitate carceri mancipatus, vt erat dignus morte, quod in dominum ſuum exercuit, valido cruciatu finiuit vitam.

Per idem tempus concidit regnum Francorum caſibus peſtiferis. Fuit namq; rex Clodoueus omni ſpurcitiæ deditus, fornicarius & illuſor fœminarum, gulæ & ebrietati intentus. De morte huius & fine nihil hiſtoria dignum recolit. Cui viciſſim filij eius Lotharius, Hildericus, Theodoricus in regno ſucceſſerunt. Erchinoldo igitur defuncto, Lotharius qui tunc regnabat, Ebroinum maiorem domus conſtituit. Qui ob nimia ſcelera ſua à Francis accuſatus, ab Hilderico, qui fratri in regno ſucceſſerat, in Luxouio monaſterio Burgundiæ recluditur, & Leudeſius, quem Germani Luthericum vocant, filius Erchinoldi, conſilio Leodegarij Auguſtudonenſis epiſcopi maior domus palatij conſtituitur.

Rex igitur Hildericus cum per aliquot annos regnaſſet, à peſtiferis conſpiratoribus in aula, cum vxore ſua prægnante, peremptus eſt. Leudeſius verò & Luthericus cum Franciæ & Germaniæ principib. fratrem eius Theodericum regem conſtituunt, ſuffragantibus ſibi Didone Pictauienſi epiſcopo, Leodegario Auguſtudonenſi epiſcopo & Gerino Pictauenſi comite fratre eius.

Igitur Ebroinus de Luxouio egreſſus, & apoſtata factus, Theodoricum regem & Leudeſium perſequutus, regales theſauros apprehendit, & quoſcunque inſidiatores ſuos reperit, crudeli morte damnauit. Poſtea in Germaniam cum ſuis, quaſi pacis ſub obtentu, pro Leudeſio tranſmiſit, vt eius auxilio in gratiam regni peruenire potuiſſet, diſpoſitis ei in itinere inſidijs. Ille verò, licet cum omnimodis habuiſſet eum ſuſpectum, tamen pro pace reſtauranda iter aggreſſus eſt. Cumque ad loca inſidiarum perueniſſet, Ebroinus cum ſuis ex improuiſo conſurgens, Leudeſio cum aliquantis militibus occiſo, ipſe principatum regni violenter inuaſit, & cum conſpiratoribus ſuis Leodegarium epiſcopum captiuum interemit, Didonem epiſcopum auunculum eius exilio damnauit. Leudeſius namque cum maior domus eſſet, duxerat vxorem de proſapia ſancti Sigiſmundi regis Burgundiæ, genuitque ex ea Athicum ſeu Adalricum, qui patre adhuc ſuperſtite, & Hilderico regnante, vxorem duxerat Berſwindam nomine, filiam ſororis ſancti Leodegarij, ſororem videlicet reginæ. Ob hanc cauſam conſanguinitatis à præfato rege ducatum Germaniæ adeptus eſt, habuitque ſedem in villa regia Ehenheim / & in caſtro quod Hohenburg nominatur: genuitque filiam à natiuitate cæcam, nomine Odiliam, quæ à ſancto Herhardo Ratiſponenſi epiſcopo, & Hildolfo Treuerenſi baptizata, in ſacro fonte viſum recepit.

Ebroini perfidia & immanitas.

Sedes ducatum Alemãnia.

Odilia illuſtris virgo.

Ebroinus igitur dum Francos crudeliter opprimeret, ab Ermenfrido occiſus eſt, & Waranto maior domus à Theodorico conſtituitur. Quo defuncto, Franci in diuerſa tendentes, vacillabant, & Berecharium quendam ſtatura puſillum, ſapientia ignobilem, conſilio inutilem, maiorem domus palatij oberrantes ſtatuerunt.

Pipinus igitur dux, filius Angiſi, nepos ſancti Arnulfi, decedentibus regibus, qui iamdudum dominabantur in Auſtria, terram ſibi vendicauerat: & conſurgens commoto hoſte quàm plurimo contra Theodericum regem & Berecharium aciem dirigit: illiſque inter ſe decertantibus, Theodoricus rex vnà cum Berechario terga vertit, Pipinus victor extitit, & Berecharius ab inimicis ſuis peremptus eſt. Poſt hæc Pipinus dux, Theoderico annuente, cepit eſſe in principali regimine maior domus: qui multa bella geſſit cõtra Rapotonẽ gentilem, contra Sueuos, & quamplurimas gentes.

Theoderico decedente, Clodoueus filius eius regnauit, poſt quem Hildebertus, deinde Dagebertus. Pipinus itaque dum principatum palatij ſub prædictis regibus annis XXVII egregiè adminiſtraſſet, mortuus eſt, anno ab incarnatione Domini DCCXIIII.

Eius temporib. duo Angli presbyteri Ewaldi, dum Saxonibus prædicarẽt, martyrio coronati & miraculis declarati ab ipſo Coloniæ tumulati ſunt, anno domini DCXXIIII. Sequenti anno ſanctus Willebrodus à Sergio papa archiepiſcopus ordinatus, genti Friſonum prædicans, virtutibus floruit.

S. Willebrodus.

Igitur Pipino mortuo, Franci Raginfredum in principatum, maiorem pa-

latij elegerunt: qui, Dageberto rege mortuo, cum Francis Danielem quendam clericum cæſariæ capitis creſcente, in regnum ſtatuit, atque Hilpericum nuncupauit. Eodem tempore Carolus dux, filius Pipini, in Auſtria ſemel & iterum exercitu commoto contra Hilpericum regem, & Raginfredum maiorem domus, pro principatu decertantibus, Hilpericus cum Raginfredo terga vertit: Carolus victor extitit. Deinde Hilperico mortuo Theodericus ei ſucceſſit. Quo mortuo, Hildericus regnauit, qui tonſus & in monaſterium iuſſu Stephani papæ recluſus eſt, vt in ſequentibus planiùs dicetur.

Carolus igitur dux victrici manu maior domus palatij effectus eſt, Raginfredo depoſito: cuius regiminis quarto anno, qui eſt à natiuitate Domini DCCXVIII, Sarraceni Conſtãtinopolim obſidentes, tandem diuino auxilio fame, peſte & ferro repelluntur.

S. Bonifacius primus archiepiſcopus Mogũt.

Sequenti anno ſanctus Bonifacius à Gregorio papa Moguntiæ archiepiſcopus ordinatus eſt, quamuis antea Moguntini epiſcopi ſuffraganei fuerint Wormatienſiũ epiſcoporum: & auctoritate apoſtolica duos in ſua parochia epiſcopatus fecit, Wurzeburgenſem ſcilicet, cui ſanctum Burchardum, & Eiſtetenſem cui Willebaldum cõprouinciales primos epiſcopos ordinauit. Hic etiam Fuldenſe cœnobium in ſaltu Bochania conſtruxit, vbi poſtea cum Freſonibus prædicaret, martyrij coronam adeptus, anno Domini DCCLIIII ſepultus eſt.

Fuldenſe Cœnobium.

Anno dominicæ incarnationis DCCXXIII, corpus ſancti Auguſtini Hipponenſis epiſcopi de Sardinia in Italiam à Luprando rege Longobardorum tranſlatum eſt Ticinum. Sequenti anno ſanctus Pirminius in Augia inſula ſerpentes fugauit, & cœnobialem vitam ibi inſtituens, Ethonem poſtea Argentinenſem epiſcopum, qui etiam Ethenheim cœnobium conſtruxit, pro ſe abbatem conſtituit, ipſeque Alſatiam, Alemanniam atque Bauariam, alia conſtructurus cœnobia, petiit, quorum nomina hęc ſunt: Althahe/ Phevers [Fauarias] Murbach/ Schuttere/ Gengenbach/ Swarzahe/ Wiſſenburg/ Horenbach/ Morſmünſter/ Nuwilre.

Augia maioris cœnob.

Ettenheim.

Cœnobia à S. Pirmino inchoata.

Anno dominicæ incarnat. DCCXXXI, Beda presbyter natione Anglicus, doctor eximius migrauit ad Dominum.

Carolus igitur dux & maior domus regni Francorum, poſtquam Alemanniam, Bauariam & totam prouinciam Teutonicorum ſubegit regno Francorum, genuit Carolomannum & Pipinum: qui diuiſo poſt obitum eius patris regno Francorum maiores domus præfuerunt: regibus tamen in Francia, ſed parua dignitate, regnãtibus. Igitur Pipinus miſſis Romam legatis Zachariam papam de regno Francorum & ignauis eius regibus conſuluit: cuius auctoritate & non multò poſt iuſſu Stephani pontificis Romani, Hilderico, qui tunc temporis regimen Francorum tenebat, depoſito, atque in monaſterium detruſo: Pipinus maior domus, rex Francorũ electus, & Sueſſionis, à ſancto Bonifacio Moguntinenſi archiepiſcopo vnctus eſt, anno domini DCCLII.

Pipinus maior domus rex Francorum.

Gens namque Merouingorum, de qua Franci reges creari ſibi ſoliti erant, vſque ad hæc tẽpora durauit: quæ licet in Hilderico finita poſſet videri, tamen iamdudum nullius vigoris erat, nec quidquam in ſe clarum, præter inane regis vocabulum, præ ſe ferebat. Nam opes & potentia regni penes palatij præfectos, qui maiores domus dicebantur, & ad quos ſumma imperij pertinebat, tenebantur: neque regi aliud relinquebãtur, quàm vt regio tantum nomine contentus, crine profuſo, barba ſubmiſſa ſolio reſideret, ac ſpeciem dominantis effingeret, Legatos vndecunque venientes audiret, eisque abeuntibus, reſponſa, quæ erat doctus, vel etiam iuſſus, ex ſua velut poteſtate redderet: cum præter inutile regis nomen & precarium vitæ ſtipendium, quod ei præfectus aulæ (prout videbatur) exhibebat, nil aliud proprij poſſideret, quàm vnã præparui redditus villã, in qua domũ, & ex qua famulos ſibi miniſtrãtes atq; obſequiũ præbentes paucæ numeroſitatis, habebat. Quocunq; eundũ erat, carpento ibat, bubus iunctis & bubulco ruſtico more agente, trahebatur. Sic ad palatium, ſic ad publicum populi ſui conuentũ, qui annuatim ob regni vtilitatem celebrabatur, ire, ſic domũ redire ſolebat. At regni adminiſtrationẽ & omnia quæ vel domi vel foris agenda vel diſponenda erant, præfectus aulæ procurabat.

Regum è Merouingis extremorum ignauia.

Quo

Quo officio tunc cum Hildericus deponebatur, Pipinus iam velut hæreditario iure fungebatur, qui honor non alijs dari conſueuerat quàm his, qui claritate generis & opum magnitudine cæteris eminebant. Hunc cum Pipinus ab auo & patre ſibi & fratri Carlomanno relictum, ſumma concordia diuiſum, ſex annis ſub rege memorato tenuiſſet: Carlomannus amore conuerſationis contemplatiuæ ſucenſus, operoſa temporalis regni adminiſtratione relicta, in monte Caſſino optata quiete perfruitur.

Pipinus autem per auctoritatem Romani pontificis ex præfecto palatij rex conſtitutus, cum per aliquot annos Francis ſolus imperaret: Stephanus papa pro auxilio contra Haiſtulphum Longobardorum regem poſcendo, ad eum in Franciam venit, & filios eius Carolum, ob virtutum & meritorum quantitatem cognomento Magnum, & Carlomannum Pariſiis reges inunxit, anno Domini DCCLIII.

S. Othmarus.

Anno Domini DCCLIX, ſanctus Othmarus, qui cellæ ſancti Galli primus abbas conſtitutus, XL annis præerat, à Warino & Ruthardo, conſenſu Sidonij Conſtātienſis epiſcopi, iniquè damnatus, in Henſtein relegatus, migrauit ad Dominum.

Eodem anno Waifarius tyrannidem in Aquitania exercuit: cui reſiſtens Pipinus rex, Vaſconiam ſeu Aquitaniam inuaſit, & tyrannum iniuſtè vſurpata ſub ſacramento reddere coegit.

Pipini regno obitus.

Finito Aquitanico bello, quod per continuos nouem annos gerebatur, Pipinus XVII anno regni ſui apud Pariſios obijt: ſuperſtitibus filiis Carolo magno, & Carlomanno, ad quos ſucceſſio regni diuino nutu peruenerat. Franci igitur facto generali conuentu, ambos ſibi reges conſtituunt, ea conditione, vt totum regni corpus ex æquo partirentur. Carlomannus poſt adminiſtratum communiter biennio regnum, morbo deceſſit, & Carolus, fratre defuncto, conſenſu omnium Francorum rex conſtituitur: qui Hildegardam de gente Suaborum præcipuæ nobilitatis fœminam, in matrimonium accepit, & tres ex ea filios genuit, quorum vnus nomine patris ſui Carolus, alter Pipinus, qui poſtea factus eſt rex ſuper Italiam, tertius verò vocabatur Ludeuicus, qui fuit rex ſuper Aquitaniam. Liberalibus diſciplinis & mundanis legibus inſtruebat eos, & cum primò ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venationibus exerceri fecit. Tres etiam de Hildegarda filias habuit, ſcilicet Rudrudem, Bertam, & Giſelam.

Carolus magnus Pipini F. rex.

Carolus igitur dum per XXXIII annos ſub nomine regis circumquaque fortia geſſit bella, Romam venit propter Leonem papam, qui a Romanis lingua præciſa & excæcatus in Saxoniam ad eum perductus fuerat: vbi Leonem de ei illatis & non probatis criminibus ſacramento purgatum, ſedi ſuæ reſtituit, ac temerarios iuxta leges Romanas capitali ſententia addixit: ſed precibus eiuſdem papæ vita conceſſa, in exilium eos relegauit. Itaque cum tanti tamque famoſi viri per totum orbem terrarum fidei probitatisve fama volauit: Romani potentiſſimum Romanum imperium, imò & papæ electionem ſibi præſcripſerunt. Igitur precibus beati Leonis papæ & Principum regni, omniumque primatum admonitus, tam Dei quàm hominum voluntati conſentiens, cum magno vniuerſalis cleri plebiſque tripudio, in die natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti, anno incarnationis eius DCCC primo, ante altare beati Petri apoſtoli, Romæ a Leone papa conſecratus & vnctus eſt Carolus Imperator, ipſo Papa coronam auream capiti eius imponente, in iubilo cordis & oris Romano clero & populo acclamante: *Carolo Auguſto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori*, VITA ET VICTORIA.

Carolus M. Occidentis imperator creatus.

Sciendum eſt, quod primus omnium Regum vel Imperatorum poſt Chriſti natiuitatem, Carolus vnctus eſt: bis equidem, primò in Francia cum fratre ſuo Carlomanno adhuc puer in regem: deinde Romæ, in Imperatorē. Ex eo reges & Imperatores, more antiqui Dei populi, vngi cœperunt. Notandū etiā quòd huius nominis tertius Valētinianus, ſub quo beatus Auguſtin⁹ Hipponēſis doctor obiit, nouiſſimus Auguſtorū fuit in vrbe Roma: poſt quē Heſperiū cecidit regnū: & nemo creatus eſt Romæ Auguſtus, per annos circiter CCCXLVIII, vſq; ad Carolū magnū: ipſe enim primus poſt Valentinianū Romæ imperator auguſtus extitit. Poſt quem Romanum

Mos vngendi reges. NB.

Aquiſgranum ſedes imperialis.

imperiũ cis mare Francorũ regib. adminiſtrandũ, cum Cæſaris imperatoris Auguſti nomine cõmiſſum eſt, vſq; quo deficiente in Francia & laſſeſcente regio ſtemmate; Romanũ imperiũ à Teutonicis Principib. adminiſtrarũ eſt, vſq; in hodiernũ diẽ. Hęc ciuitas Roma cõdita eſt à Romulo annis D X I X poſt Troiæ excidium: à conditione verò inclytæ vrbis vſq; ad incarnationem Domini fuerunt anni D C C L I I.

Carolus factus Imperator, Galliarũ fines adiit, & locũ qui Aquis, ob aquarũ calidarũ adeptionẽ, traxit vocabulũ, ſolito more venãdi cauſa aggreſſus eſt, & ꝑplexione ſyluarũ & errore viarũ à ſociis ſeparatus, thermas calidorũ fontiũ & palatia inibi reperit, quę quondã Granus, vnus de Romanis principibus, frater Neronis & Agrippę, cõſtruxerat: quæ lõga vetuſtate deſerta ac demolita, frutetis quoq; ac veprib. occupata, pede equi quo ſedit, inter ſaltus riuos aquarũ calidarũ percepit & reperit. In quo loco ſub titulo & honore beatæ Dei genitricis Mariæ, fundauit eccleſiã miri decoris, quàm auro & argento, & vario ornatu ſoli, æris, cãcellis quoq; & ianuis, magnificè & mirificè adornauit. Ad cuius etiã fundationis ſtructurã cũ columnas & marmora aliunde habere nõ poſſet, Roma, Rauenna ac Treueri deuehenda curauit, nullũ laborẽ ac ſumtum recuſans. Cõſecrationem verò eiuſdẽ baſilicæ quanta ſolennitate epiſcoporũ & prȩlatorũ, quãta totius regni & imperij primatũ & principum numeroſitate celebrauerit, adſcito etiã beato Leone, ſanctę Romanę ſedis prȩſule, ſeries geſtorum principaliũ manifeſtè dictauit. Illius namq; eccleſię celeberrima dedicatio, ſub præſentia metropolitanorũ & epiſcoporũ numero C C C L X V, excepta innumerabili multitudine Ducũ, Marchionum, Comitũ, baronũ, tã Italiæ quàm Saxoniæ, tã Bauariæ quàm Alemãniæ, & vtriuſq; Frãciæ, ab omnib. eſt glorioſiſſimè ſolenniſata. Illic igitur domino apoſtolico & omnib. prædictis nobilib. & egregriis perſonis cõgregatis, Imperator meruit ab omnib. obtinere pro nimia deuotione, quam erga ipſum locũ & matrẽ Chriſti habebat, vt in tẽplo eodẽ ſedes vnctionis regię locaretur, & locus regalis, & caput Galliæ trans Alpes haberetur, & in ipſa ſede reges ſucceſſores & hęredes regni initiarẽtur, & ſic initiati iure dehinc imperialem benedictionẽ Romæ à domino apoſtolico, ſine vlla interdictione, planiùs aſſequerẽtur. Cõfirmatum & ſancitũ eſt à domino apoſtolico Leone, & à Carolo Romanorũ imperatore ſemper auguſto, quatenus ratũ & incõuulſum hoc ſtatutũ & decretũ maneat, vt Aquiſgrani ſedes regni trãs Alpes habeatur, ſitq; caput omniũ ciuitatum & prouinciarum Galliæ. Acquieuerũt vniuerſi voluntati Imperatoris, qui ad hoc ſolẽne dedicationis ex diuerſis regnis, cõfluxerant, ac bonũ & acceptũ corã Deo & hominib. apoſtolici & imperatoris decretũ aſtruxerunt, & omniũ graduum epiſcoporum, abbatum quoq; banno corroborari hanc petitionem vniuerſi acclamauerunt. Quàm ſtrenuè Deo dilectus imperator materialis gladij cingulo militiæ præcinctus, laborioſum onus ſuſtinuerit, qui ſcire deſiderat, in catalogo virorum fortium & in Chronicis eiuſdem inueniet: tamen pauca bellorum eius inſignia adnotemus.

Aquiſgranum ſedes regia Vnctionis. NB.

Chriſtiani Hieroſolymis oppreſſi.

Interim igitur dũ bellũ ageret cõtra Godefridũ regẽ Nortmannorũ, apud Ieruſalem inter Chriſticolas & paganos diſcordia orta eſt adeò magna, quòd Patriarcha, vir perfectiſſimæ religionis, de ciuitate vi expulſus, ad imperatorem Conſtantinum & filium eius Leonem, qui tunc temporis illis partib. imperabat, Conſtantinopolim fugiendo, cum aliis Chriſtianis peruenerit, & ei lacrymabiliter, quæ & quãta ſibi ſint illata, & qualiter ſepulcrum Domini & ſancta loca gentes inordinatè tractent, quod vniuerſi Chriſti fidelibus deberet eſſe dolendum, enarrauit.

Imperator igitur hoſtes ſanctæ eccleſiæ refrenandos, ſociũ itineris adſciuit Carolum magnũ, literis ei cum muneribus inſignibus directis. Quib. ille receptis, intellexit iam ſe à Deo ad hoc negotium prælectum eſſe, & iam vſq; ad Orientales famã ſuæ probitatis tranſuolaſſe. Hinc gaudio gauiſus eſt valde: ſed oppidò, quòd Dominicum ſepulcrum à paganis, erat obſeſſum, cõdolens, lacrymari cœpit. Qui ſtatim cõſilio habito, per totum Francorũ regnum edicto citiſſimè imperat, vt omnis quicunq; ad ſeſe defendendũ arma poſſent deferre, tam ſenes quàm iuuenes, ſecum pugnaturi in paganos verſus Orienteles plagas ineuitabiliter ſatagant. Alioquin quicunq; huius edicti mandata non peregerit, ipſe in vita ſua & filij eius ſimiliter, ex regis decreto, de capite quatuor nummos, quaſi ſerui ſoluant.

Quid

Caroli Mag. Hieroſolymitana expeditio.

Quid vltra? cateruatim vndique populis circumfluentibus maiorem exercitum quàm antea habuiſſet, breui ſpatio congregauit. Itaq; in nomine Domini profectus, tandem cum exercitu ſuo Cõſtantinopolim longo itinere fatigatus, peruenit. Poſtea verò fugatis quoque paganis, ad celſam vrbem, quæ vexilla crucis viuificæ, Chriſtique paſſionis retinet monumenta, lætus & ſupplex aduentans, patriarchæ totique Chriſticolæ plebi euncta proſpera, Deo opitulante, ſolidauit. His itaq; geſtis imperatorem Conſtantinum licentiam repatriandi Carolus magnus ſubrogauit, acceptis ab eo dignis ac ſacroſanctis pignoribus, ſanctorum, ſcilicet, de ſpinea corona Domini octo ſpinas, cum roboris parte, vnum de clauis Domini & de ſancta cruce, & ſudarium Domini, & ſanctę Dei genitricis camiſiam, & cinctorium vnde puerum Ieſum in cunis cinxerunt, brachium ſenis Simeonis & alia multa: quæ omnia Deo dilectus Carolus poſt reditum ſuum Aquiſgrani, cum multorum religioſorum virorũ comitatu diligentiſſimè recondidit.

Carolus Sarracenos in Hiſpania perdomat.

Itaque magnus imperator Carolus poſtquam multis laboribus diuerſa orbis regna innumeraſque vrbes à mari vſque ad mare, diuinis munitus ſubſidijs, inuincibili ſuæ potentiæ brachio ſubiugauit, & ab infidelium poteſtate liberauit, Chriſtiano imperio ſubdidit. Tanto igitur ſudore ac graui fatigatus labore, vt requiem ſibi daret, nec amplius bellũ inire propoſuit. Et ecce per viſum nocte intuitus eſt in cœlo quandam viam quaſi ſtellatam, incipientem à mari Friſiæ, & tendentem inter terrã Teutonicam & Italiam, inter Galliam & Aquitaniam, rectiſſimè trãſeuntem per Vaſconiam, Baſculamque & Nauarriam atq; Hiſpaniam vſq; Gallieiam, vbi corpus beati Iacobi tunc temporis latebat incognitum. Hęc igitur cum Carolus per ſingulas penè noctes conſpiceret: apparuit ei beatus Iacobus, admonens, vt ad expugnandam perfidiam & viſitandam memoriam eius in Galliciam proficiſci deberet: & poſt eum omnes populi, à mari vſque ad mare peregrinantes, & delictorum ſuorum veniam implorantes, illuc ituri eſſent, à temporibus ſuis vſque ad finem ſeculi. Quibus imperator excitatus & monitus, atque promiſſione apoſtolica fretus, eoadunatis exercitibus multis, expugnare gentes Hiſpaniæ & Galliciæ aggreſſus eſt. Tunc prece ad Dominum & ſanctum Iacobum fuſa, muri confracti funditus corruerunt, ſicut legitur diuinitus factum de muris Iericho. Itaque Sarracenos, qui baptizari voluerunt ad vitam reſeruauit, eoſque qui renuerunt, gladio feriendos tradidit. His auditis, cæteri Sarraceni inuictiſſimo Carolo vbique ſeſe in deditionem tradebant, obuiamque ei tributa mittebant, & vrbes vltrò reddebant: itaque gens in Galicia valida & robuſta, armis abiectis Imperatorem Carolum honorificè & pacificè recepit. Deinde Carolus viſitato beati Iacobi ſepulchro, acceſſit ad petram limitarem, & infixit in mari lanceam ſuam, agens Deo gratias & ſancto Iacobo, qui huc vſque duxiſſet, dicens: quòd vlterius ire non poſſet.

Caroli conflictus cum rege Agiolando.

Reuerſo demum in Galliam Carolo magno, quidam rex Africæ, nomine Agiolandus cum exercitu terram Hiſpanię ſibi ſubiugauit, interfectis vniuerſis, eiectiſque de oppidis & vrbibus Chriſtianis cuſtodibus, quos ad cuſtodiẽdam terram reliquerat. His auditis, Carolus cum magno exercitu rurſum proficiſcitur in Hiſpaniam, reperitque Agiolandum in amœno prato, ſuper fluuiũ quod vocatur Teia, vbi poſtea baſilica beatorum martyrũ Facundij & Primitiui ab ipſo noſcitur fabricata. Appropinquantibus autem Chriſtianorũ exercitibus, mandauit Agiolandus Carolo optionem pugnandi ſecundùm velle ſuum, vel viginti contra viginti, vel XL contra quadraginta, vel centum contra centum, vel mille aduerſus mille, vel vnũ contra vnum, vel duos contra duos decertantibus. Interea miſſi ſunt à Carolo centum contra centũ Agiolandi milites, & interfecti ſunt Sarraceni. Deinde miſit Agiolandus ducentos cõtra ducentos Caroli milites, & ſtatim occiſi ſunt Mauri. Iterum miſit Agiolandus duo millia contra duo millia, è quibus alia pars occiſa eſt, alia terga vertit. Tertia verò die iecit ſortes Agiolandus ſecretò, in quibus cognouit Caroli detrimentum, & mandauit ei, vt ad pugnã plenariam contra eum die ſequenti veniret: quod ab vtraq; parte conceſſum eſt. Tunc aſtiterunt quidam ex Chriſtianis, qui ſero ante diem belli arma ſua bellica ſtudioſè præparantes, haſtas ſuas in terram fixerunt, erectas ante caſtra, ſcilicet in pratis iuxta præfatum flumen; quas ſummo mane corticibus & fron-

dibus inuenerunt veſtitas: hi ſcilicet, qui in acie proxim / palmam martyrij pro fide Chriſti erant accepturi. Vnde vltra quàm dici fas eſt, admirantes, tantumq; miraculum diuinæ gratiæ & meritis fideique imperatoriæ adſcribentes, abſciderunt prope terram: quarum radices, quæ in terra remanſerunt, ex ſe poſtea magna nemora, quę adhuc in eodem loco apparent, genuerunt. Erant autem multæ ex haſtis fraxineæ. Die autem ſequenti commiſſa eſt contra hoſtes pugna, in qua occiſa ſunt Chriſtianorum XL millia, & dux Milo de Angulariis, Rotſandi genitor, ibidem martyrij palmam eſt adeptus, cum his, quarum haſtæ (vti dictum eſt) fronduerunt. Sed & Caroli equus in eadem pugna interemptus eſt.

Tunc Imperator conſtanter permanens, cum duobus millibus Chriſtianorum peditum & ipſe pedes, cum ſe inter innumera hoſtium millia cerneret circumuallatum, euaginato gladio multos Sarracenorum trucidauit. Die verò adueſperaſcente, tam Chriſtiani quàm Sarraceni in caſtra reuertuntur. Altera verò die Agiolandus in fugam verſus, in Legionenſium fines ſeceſſit, & triumphator Carolus in Galliam remeauit: vbi rurſus multis congregatis de imperij viſceribus, videlicet CXXIIII millibus, Hiſpaniam ingreditur, & cum Agiolando cõgreſſus, ipſum & omnes ſuos proſtrauit: & cuncta ritè diſponens, victor ad propria rediit.

Hæc bella & multò plura rex & Imperator potentiſſimus per annos XLVII in diuerſis terrarum partibus ſumma prouidentia atq; felicitate geſſit. Omnibus itaq; Carolus in pace & tranquillitate compoſitis, coronato filio ſuo Ludeuico, & commiſſo ei totius regni negotio, cũ more ſolito Aquiſgrani hyemaret, febre valida correptus decubuit, & in ſenectute bona viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt, V cal. Ianuarij, ætatis ſuæ anno LXXII, regni autẽ XLVII, ſubactæq; Italiæ XLIII: ex quo Imperator & auguſtus appellatus eſt, decimoquarto: incarnationis verbi Dei DCCC. XIIII, & in eccleſia Aquiſgrani honorificè ſepultus quieſcit.

Caroli Mag. deceſſus.

Anno dominicæ incarnationis DCC. LXXVIII, Hildegart regina vxor eius obiit. Eodem anno Bertha mater eius, quæ apud eum in magno honore ſenuerat, vita deceſſit, & apud maritum ſuum Pipinum Pariſiis ſepelitur.

Hildegardis Auguſta obitus.

Anno regni Caroli magni XLII, obiit Pipinus filius eius rex Italiæ. Sequenti anno Carolus primogenitus eius vita deceſſit. Solus Ludewicus ad regni gubernacula remanſit. Rudrudis filiarum eius primogenita defuncta eſt prius quàm ipſe obiret. Hæc Conſtantino filio Irenes deſponſata erat, Gręcorum imperatori. Hic Conſtantinus huius nominis ſextus cum matre Irene imperium in Orientis partibus accepit, anno dominicæ incarnationis, DCC. LXXIIII. Eodem anno homo quidã fodiens in longis Thraciæ muris, inuenit lapideam arcam: quã cum expugnaſſet, reperit virũ iacentem, & conglutinatas arcæ literas, continentes hæc. *Chriſtus naſcetur ex Virgine Maria, & credo in eum. Sub Conſtantino Irene imperatoribus ô Sol iterum me videbis.* Vnde cognoſcere poſſumus, nullo tempore defuiſſe fideles ſpiritu Dei plenos.

Anno Domini DCCC. XIX, corpus ſancti Marci euangeliſtæ, ſub nomine Valentis martyris Ratholdus Veronenſis epiſcopus à Duce Venetiæ impetrauit, & cum corpore ſancti Geneſij martyris in Augiam inſulam attulit.

S. Marci corpus.

Anno Domini DCCC. LXII, Tregandus Treuerenſis archiepiſcopus Lothario regi & Gunthero Coloniẽſi archiepiſcopo cõſentiens in deiectione Tieburgæ vxoris, eiuſdẽ Lotharij falſo accuſatæ. Imò definitũ eſt in ſynodo, ad hæc machinandũ collecta, quod ipſa confeſſa fuiſſet, ſemetipſam fratris germani inceſtuoſo pollutam fuiſſe concubitu. Hanc falſam infamiam Lotharius his epiſcopis cõpoſuerat, cupiens hoc modo reginam abijcere, & Waldradam, ſororem Guntheri Coloniẽſis archiepiſcopi, quã ipſe adoleſcens concubinam habuerat, in regnum aſſumere. Quod cum iudicio epiſcoporum adeptus fuiſſet: ſequẽti anno Thregandus & Guntherus à papa Nicolao Romam, pro his cauſis, euocati ſunt, ibique omni eccleſiaſtica dignitate priuati & depoſiti ſunt, & Lotharius excommunicatus eſt.

Mortuo Nicolao papa, Adrianus ei ſucceſſit: ad quem cum Lotharius rex Romam veniſſet, & opitulante fratre Ludeuico Imperatore, pro Waldradę concubinæ ſuæ matrimonio ſatis egiſſet, nihil profuit. Ea quidem conditio ei dabatur, vt ſi innocens eſſet de adulterio, fiducialiter corpus Domini perciperet: ſin verò, illud nullatenus acci-

nus accipere præſumeret. Sed ille temerarius acceſſit, & cum ſuis complicibus ineuitabile iudicium ſibi ſuoque regno, heu nimium demens, percepit. Nam tanta clades præſumptionem hanc diuinitus ſubſequuta eſt, vt eiuſdem Lotharij regno tota virtus ac nobilitas non peſte, ſed hoſtili gladio deleta eſſe videretur. Itaq; cum rediret domum, Placentiæ perijt, fautoreſq; ſceleris omnes penè in itinere periere, regnumque eius rex Galliæ Carolus, patruus eius, inuaſit.

Anno domini DCCC. LXXX, Carlomannus rex Bauariæ, apud villam OEtingen obijt. Tertio anno Ludouicus frater eius rex Germaniæ, abſque hærede deceſſit. Itaq; frater ipſorum Carolus rex Alemanniæ Romam veniens, vna cum regina Richarda imperiali vnctione à papa coronatur, anno Domini DCCC. LXXXI. *Carolus Craſſus Imp.*

Anno Domini DCCC. LXXXVII, Richarda imperatrix adulterij vitio cum Liutwardo Vercellenſi epiſcopo incuſata, diuino iudicio ſe ab omni vxorum commixtione integram & virginem approbauit, quanuis iam XII annis in coniugio imperatoris apparuit: moxque ab Imperatore ſeparata, in Andelahe, cœnobium virginum à ſe conſtructum, ſeceſſit, ibiq; Deo ſeruiens, virgo regina permanſit. Imperator autem ab omnibus deſeritur, & Arnolfus, fratris ſui Carlomanni filius, rex eligitur. Itaque Imperator Carolus iam priuatus deuotè Deo ſeruiens (vt quidam dicunt) à ſuis ſtrangulatus obijt: anno Domini DCCC. LXXXVIII. *Andlo Cœnobium Abſatia.*

Anno domini DCCCC. XXIIII, ſanctus Vdalricus Auguſtæ factus eſt epiſcopus.

Anno domini DCCCC. XLIX, Lothario rege Italię mortuo, Berengerus regnum eius inuaſit, viduamq; eius Adelheidem, Rudolfi regis Burgundiæ filiam, multis iniuriis afflixit. Sequenti anno Otto rex Italiam petijt, ſibiq; eam ſubiecit, & expulſo Berengero, dominam Adelheidem liberauit.

Anno domini DCCCC. LII, Otto rex cum filio ſuo Ludolpho Italiam intrauit, & regales nuptiæ cum Adelheide vidua Papiæ celebrantur. Poſtea priuignus regis, Erneſtus dux, filius Adelheidis reginæ, qui pro exceſſibus, regia maieſtate læſa, proſcriptus & exul factus erat, per plures annos & poſt infinitos labores exilij ſui, Imperatori reconciliari meruit. *Otto primus Imp.*

Anno Domini DCCCC. LXI, Otto rex filium ſuum Ottonem ex Adelheide, regem eligi fecit, & ipſe cum exercitu Italiam petijt, accepturus imperialem coronam. Sequenti anno Otto rex Romam venit, repugnantem ſubegit, ordinari ſe à Ioanne papa Imperatorem exegit. Otto imperator factus Ioannem papam pro ſceletib. ſuis arguens, minime eum corrigere potuit. *NB.*

Anno DCCCC. LXIII, imperator natalem Domini Papiæ moratus, iterum Romam venit, pro ſceleribus Ioannis papæ diiudicandis. Sed eodem Ioanne papa imperatorem in Campaniam fugiente, in locum eius à Romanis & imperatore vis venerabilis Leo ordinatus eſt. Sequenti anno Romani Leonem papam expellunt, mortuoque Ioanne papa priore, Benedictus nolente imperatore ordinatur. Igitur Roma ab Imperatore obſeſſa eſt, & tanta fame oppreſſa, vt ſextarius furfuris væniret XXX denarijs. Non multo poſt dedita vrbe, traditoque Benedicto, Imperator papam Leonem reſtituit, & Romanos ei fidem per ſacramenta promittere coegit. *Imperator papam conſtituit.*

Vſque ad hæc tempora Roma ſæpiùs capta eſt. Primò capta eſt à conditione ſua, anno CCC. XXXV, nec vnquam poſtea ſimilem paſſa eſt ruinam: cuius deſtructionis caſus hic fuit. Galli ſenones, duce Breuno, exercitu copioſo freti, totis viribus Romam contenderunt. Hos dirè irruentes Fabius conſul cũ exercitu excepit, nec tamẽ obſtitit: imò hoſtilis ille impetus Romanos quaſi aridas ſegetes ſuccidit, ſtrauit, & tranſiuit vrbe deſtructa & incenſa. Secundo Roma capta eſt, à conditione ſua anno M. C. LXIIII, ab Alarico rege Gothorum, ſub Honorio imperatore. Tertio capta eſt Roma, à conditione ſua, anno M. CC. IX, à Genſerico rege Africæ, ſub Maximo imperatore. Odazer rex Torcilingorum & Rugorum, pervaſa Italia Romam capit quarta iam vice, à conditione ſua anno M. CC. XXX, & Augule imperatore exiliato, ipſe Romæ tyrannicè regnat. Exinde res Romanæ & omnis imperij ſtatus apud Conſtantinopolim ſolummodo eſſe cœpit: Heſperia ferè omni *Vrbis Romæ clades & occupationes.*

& Lybia barbaris addicta. His temporibus Theodoricus rex Italiæ Zenoni imperatori, qui tunc in Orientis partibus apud Conſtantinopolim Romanũ apicem gubernabat, cum ſuis Gothis militauit. Qui miſſus ab imperatore eodem, Odakarũ Romæ obſedit, capit, & interemit, anno dominicæ incarnationis CCCC.IX, & ipſe Romam conſenſu Zenonis & Occidentis imperiũ XXX annis obtinuit. Hic Romæ, Rauennæ, Veronæ, & alibi, per ſingula quæq; regia habitacula conſtruxit: qui etiam Arrianis fauit, occiſis Boethio poeta, Symmacho patricio & Ioanna papa. Iſte eſt Theodoricus, de quo Teutonica extant carmina, filius Dietmari, de quo etiam Gregorius in dialogo ſcribit. ¶ Quinta vice ab incarnatione Domini D.XLV, ſub Iuſtiniano imperatore, Totila rex Gothorum tranſpadanorum Romam petijt, eamq; obſidionibus circumcludit. Quæ tantam famis penuriam páſſa eſt, vt præ magnitudine inopiæ, natorum ſuorum carnes comedere vellent. Feſſis nimiùm Romanis, neç valentibus ſe tueri, Totila rex vrbem ingreſſus eſt, quæ tamen citò per Narſem eunuchum & cubicularium Imperatoris recuperata eſt, & liberata à Gothis, ipſis penè omnibus ad internecionem deletis, & Totila rege eorum interfecto. ¶ Sexta vice à conditione ſua obſeſſa & capta eſt Roma, anno Domini DCCCC.LXIIII, ab Ottone magno imperatore, vt ſupra dictũ eſt. Qui decus tanti nominis, ſcilicet Imperatoris, à Francigenis in Teutonicos primus magnanimiter tranſuexit.

Mirandum eſt, eandem ciuitatem, ſc. Romam, toties captam, nec tamẽ deletam, nec ſeruituti vllatenus addictam: quod in ſummis & præcipuis regnis non ita contigit. Nam Niniuen & Babylon, & Alexandria, & Perſepolis aliquando numeroſiſſimis imperabãt, poſtea tributa pendebant. Roma verò etſi interdum irrupta, ſemper tamen libera: ſi plærumque humiliata, ſemper tamen domina. Sed de his dicta ſufficiant.

Anno domini DCCCC.LXXI, ſanctus Vdalricus epiſcopus infirmus, Adalberoni, ſororis ſuæ filio, epiſcopatum impetrauit. Itaq; ſynodo apud Ingelnheim ab epiſcopis collecta, beatus Vdalricus epiſcopus & Adalbero tranſgreſſionis Canonum accuſantur: ſed cauſa ſua dicta & excuſata, abſoluti diſceſſerunt.

Anno domini DCCCC.LXXIII, Otto magnus imperator ſubito mortuus apud Parthenopolim, id eſt *Medegeburg*, vbi epiſcopatũ fecerat, ſepultus eſt: & filius eius Otto, cognomento Mirabilis, regnauit pro eo. Imperatrix verò Adelheidis poſt ipſum ſanctè & regilioſè viuens longo tempore, multa contulit eccleſiis de regali munificentia: & ad vltimum ſuper littus Rheni fluminis nobile cœnobium conſtruxit, dictum nomine Sehlſe, & illud prædijs & alijs opibus ditauit, vbi & ipſa poſtea moriens quieuit. Eodem anno, Adelbero futurus (vt ſperabatur) Auguſtenſis epiſcopus, obijt. Ipſo etiam anno ſanctus Vdalricus migrauit ad Dominum, anno ætatis ſuæ LXXXIII, epiſcopatus L. Sequenti anno ſanctus Cunradus Conſtantienſis epiſcopus de hac vita deceſſit.

Otto ſecundus imp.

Anno domini DCCCC.XCI, Otto rex peragrata Italia, venit in montem Gargani, & cognouit à referentibus, angelorum obſequia nocturno tempore ibi eſſe, nec vllum mortalium velint intereſſe. Cuius cauſſæ notitiam cum diſpoſuiſſet curioſius indagare, apoſtolicum conuenit ſuper hac re primum. Cui cum apoſtolicus conſilium ſuum indidiſſet, ſibi minus placere illum angelicis miniſterijs intereſſe: paruipendit conſilium Papæ, & eo ignorante proficiſcitur in montem Gargani. Vbi dum pernoctaret, inter cætera quæ cognouit ſanctorum myſteria, veniã conſequutus eſt angelorum. Quòd temerè ſacratum locum introierat, tantùm ab angelis proſtratus, pro quodam iudicio, quod perfeciſſe debuerat, nec fecit: pro negligentijs tranſuerberatus eſt. Deinde ſanctus Michael iuſſit eũ Romam remeare, ſtatuto ſibi die, quo eum vellet inuiſere. Sicq; cruentatus rex Romam repedauit, & Benedicto papę cuncta à ſe viſa retexuit. Igitur rex valido languore tactus, vita deceſſit, & ab archangelo receptus, ſuperis eſt ſociatus, anno domini DCCCC.XCIIII, cuius exequiæ per apoſtolicum condigno honore celebratæ, in porticu ſancti Petri ſepelitur: pro quo filius eius Otto adhuc puer regnauit.

Ottonis ſecundi obitus.

Otto tertius.

Anno domini DCCCC.XCV, Henricus dux Bauariæ, frater Ottonis magni, obijt, cuius ducatum filius eius Henricus obtinuit.

Anno

Anno domini DCCCC.XCVII, Bruno, filius Ottonis ducis Alemanniæ Romæ papa electus & ordinatus, Gregorius quintus vocatur. Otto ſubactis rebellibus in Italia, Romam veniens à Gregorio papa imperialem accepit vnctionem.

Anno domini M.II, Otto imperator obijt, & Aquis ſepelitur, pro quo Henricus dux Bauariæ rex electus eſt. Eodem anno Leo papa, qui & Bruno de caſtro Egenſheim, natus eſt. *Henricus ſanctus Aug.*

Anno Domini M.VII, Henricus rex ſummo ſtudio apud caſtrum ſuum, Babenberg dictum, nobilem conſtruxit epiſcopatum, in honore ſancti Georgij martyris.

Anno Domini M.XIIII, Henricus rex imperiali benedictione, à Benedicto papa octauo coronatur.

Anno domini M.XV, monaſterium ſanctæ Mariæ virginis in Argentina ſurgit primò à fundatione ſua.

Anno domini M.XXIIII, Henricus imperator abſq; filijs obiens, quia coniunx ſua Kunegundis virgo permanſit, apud Babenberg epiſcopatum ambo ſepeliuntur: & Cunradus de Guebelingen in regem vnctus eſt, & anno domini M.XXVII, à Iohanne papa decimo octauo Romæ in imperatorem coronatur. *Conradus ſalequus Rom. rex.*

Anno domini M.XXVIII, Wernharius Argentinenſis epiſcopus primus obijt, & Wilhelmus ſuccedit.

Anno domini M.XXXI, monaſterium ſancti Thomæ apoſtoli in Argentina, à Wilhelmo conſecratur, & ſancti Petri ab eodem inchoatur.

Anno domini M.XLV, dedicatum eſt monaſterium Hohenburg, in honore beatæ Mariæ virginis à venerabili Brunone, Leucorum, id eſt Tullenſium epiſcopo, poſtea apoſtolico. *Hohenburg monaſteriū Alſat.*

Anno domini M.XLVII, Wilhelmus Argentinenſis epiſcopus obijt: cui Hetzel ſucceſſit.

Anno domini M.LXXVII, Bertoldus dux Carinthiorum, qui & Zeringen, vir catholicus, obijt.

Anno domini M.LXXIX, Wernharius Argentinenſis epiſcopus ſecundus obijt, cui Otto ſchiſmaticus ſucceſſit. Eodem tempore in Alemannia tria monaſteria primò inſtituta, egregriè pollebant: ſancti Blaſij in nigra ſylua, ſancti Aurelij in Hirſaugia, ſancti Saluatoris in Schafhuſen, quod nauium domus dicitur. Wilhelmus etiam Hirſaugienſis abbas in cauſſa S. Petri feruentiſſimus, eo tempore plura monaſteria vſquequaque ex integro conſtruxit: ſancti Georgij in Nigra ſylua, alterū ſancti Gregorij, item aliud ad Duplicem aquam prope Danubiū item aliud in loco qui Kamberg dicitur: aliud quoque monaſteriū in Rheni fluminis ripa, Petershuſen dictum, quæ omnia regularibus diſciplinis inſtituit. *Cœnobiorum centuria à Hirſaugēſi nata.*

Anno domini M.LXXXXVII, ſanctus Nicolaus archiepiſcopus à Mirea in Barenſem ciuitatem tranſlatus eſt.

Anno domini M.XC, fundata eſt Margbach eccleſia ſancti Auguſtini, à militari & illuſtri viro Burchardo de Gebelſuilre, cuius adiutor & cooperator fideliſſimus magiſter Manegoldus de Lutenbach extitit. In ſequenti anno in Teutonicis partibus cato cum ſanguine pluit, & bufones cum piſcibus cœlo ceciderunt, & ſanguis de panibus fluere videbatur. *Marbach cœnob. ſuperiori Alſatia.*

Anno domini M.XCII, principes Alemanniæ, ad defenſionem ſanctæ matris eccleſiæ, vnanimiter conuenerunt, ſibique ad hoc negotium exequendum fratrem Gebehardi Conſtantienſis epiſcopi, Bertoldum de Zeringen, ducem totius Sueuiæ conſtituerunt, qui nondum ducatum aliquem habuit, etſi iam dudum nomen Ducis habere conſueuerit. Hic præterito anno in proprio allodio Briſgaugiæ Friburg ciuitatem initiauit. *Friburgum Briſgoia conditum.*

Anno domini M.XCIII, Bertholdus dux Alemanniæ, qui & de Zeringen, cœnobium monachorum in honore ſancti Petri in Nigra ſylua conſtruxit, quod poſtea frater eius Gebehardus Conſtantienſis epiſcopus conſecrauit. *Monaſt. S. Petri.*

Anno domini M.XCIX, Ieruſalem à gente Francorum, & à duce Godefrido capitur, & multa laudabiliter ibidem peraguntur. Eodē anno inchoatur Ciſtertienſis ordo, & per multas prouincias mundi dilatatur.

Anno domini M C, facta eſt fames incompatabilis & mortalitas horribilis. Otto quoque Argentinenſis ſchiſmaticus de Ieroſolymitano itinere reuerſus, ſed de ſchiſmate (vt putabatur) non emendatus, diem clauſit extremum: cui Baldeuuinus, ſex tantum victurus hebdomadas, ſucceſſit. Cui eodem anno Cuno ſucceſſit.

Anno domini M. C X X I I, Bertoldus dux de Zeringen Molleſheim occiditur.

Anno domini M. C X X I I I, Cuno Argentinēſis epiſcopus de ſede pellitur: cui Bruno epiſcopus ſupraponitur.

Anno domini M. C X X V, Henricus imperator iunior, in ordine Imperatorum quartus, regum verò quintus, apud Traiectum rebus humanis exemptus in ciuitate Spira patribus ſuis appóſitus eſt. Huius ſororem Agnetem pater ſuus Henricus imperator cuidam Friderico de caſtro Stauffen, ob opem ſibi ferendam, in matrimonio tradiderat, eiq; ducatum Alemanniæ dederat, quem Bertoldus de Zeringen ex nobiliſſimis optimatibus regni prius poſſidendum acceperat, vt ſuperius dictum eſt. Fridericus igitur dux Sueuorū & gener imperatoris factus, Bertoldum pacē petere coegit. Conditio autem pacis talis fuit: vt Bertoldus ducatum exfeſtucaret, ſic tamen vt Turegum nobiliſſimum Sueuię oppidum, à manu Imperatoris ei tenendum remaneret. Quidam totam Teutonicam terram Alemanniam dictam putant, omneſque Teutonicos Alemannos vocare ſolent. Sed illa tantum prouincia, id eſt Sueuia, à Lemanno fluuio vocatur Alemannia: populiq; eam inhabitantes ſolummodo vocantur Alemanni.

Alemannia pars Germania tantū.

Bertoldus igitur quanuis in hoc negotio Imperatori ceſſerit, tamen ſtrenuiſſimus ac fortiſſimus fuit: qui vacuum exhinc nomen Ducis gerens, id quaſi hæreditarium poſteris reliquit. Hic Bertoldus poſtea Molleſheim occiſus eſt. Omnes enim vſque ad præſentem diem Duces dicti ſunt, nullum ducatum habentes, ſoloq; nomine ſine re participantes. Niſi quis ducatum eſſe dicat comitatum inter Iuram & montem Iouis, quē poſt mortē Wilhelmi comitis, filius ſuus Cunradus ab Imperatore Lothario ſuſcepit: vel à ducatu Carentano, quē nunquam habuerūt, Ducis eos nomine honorandos contendat: in alijs tamen rerū & honoris non parua pollentes magnificentia.

Duces Zeringia.

Fridericus autem ducatum Alemanniæ ſine contradictione habuit, & ex nobiliſſima compare ſua Agnete duos filios habuit, Fridericum ducē & Cunradum poſtea regem ac poſt multa virtutum inſignia diem vltimum claudens, in proprio fundo Lorche humatus eſt.

Henricus verò imperator iunior, ſororē ſuam Agnetem viduam, Leopaldo marchioni Orientali, id eſt Oſteriche, in vxorem dedit, quæ ei quatuor filios & tres filias peperit. Leopaldum ducem Bauariæ, Henricum ducem Auſtriæ, Cunradum Salzeburgenſem archiepiſcopū, Ottonem Friſingenſem epiſcopū, Gertrudem duciſſam Bohemię, Bertā duciſſam Polonorū, & Itam marchioniſſam de Monteferrato. Fridericus igitur dux Alemannorum, frater Cunradi poſtea regis, duxit filiam Henricum ducis Noricorum, id eſt Bauarorum, nomine Iuditham vxorem, genuitq; ex ea Fridericū poſtea Imperatorē, & Iuditham, quæ Matthæo Lotharingorū duci nupſit.

Henricus iſte Noricorum dux erat natione Alemannus, ex antiqua & nobiliſſima Welphorum familia originē trahens, ac per hoc multas poſſeſſiones ex ea parte qua Pyrenæos montes attingit Alemannia, iure hæreditario habens. Hic Henricus duos filios habuit, ſcilicet, Henricum, Welphonem & Iuditham filiam, vt ſupra dictū eſt de ipſa. Vnus filiorum id eſt Henricus patri in poſſeſſione & in ducatu Noricorū ſucceſſit, qui etiam Gertrudem filiam Lotharij regis cum ducatu Saxonię accepto, vxorem duxit. Alter filius id eſt Welpho, fuit princeps Sardiniæ, dux Spoleti, marchio Tuſciæ. Sed vnde digreſſi ſumus reuertamur.

Lotharius Imp.

Henrico imperatore defuncto, vti dictum eſt, Lotharius dux Saxonum in regem eligitur. Anno domini M. C X X V I I I, Lotharius rex ab Innocentio papa Romæ in Lateranenſi monaſterio conſecratur in Imperatorem.

Eodem anno conſtructum eſt monaſterium, quod vocatur Nouum caſtrum, in fundo Reinaldi Comitis de Lutzelnburg, & cœpit creſcere in perſonis & rebus, & religione, ad laudem Ieſu Chriſti.

Eodem anno, quarto nonas Auguſti, Sol obſcuratus eſt, ſexta hora diei, & tenebrę factæ ſunt.

Anno

Anno domini M.CXXX, facta eſt pugna inter Gebehardum Argentinenſem epiſcopum & Fridericum ducem Alemanniæ apud Gügenheim. Eodem anno combuſtum eſt maius monaſterium Argentinenſe primò.

Anno domini M.CXXXVIII, Lotharius Imperator obiit: cui Cunradus frater Friderici ducis Alemanniæ, contra quorundam principum voluntatem in regno ſuccedit. *Conradus 3 Imp.*

Anno domini M.CXL, combuſtum eſt monaſterium Argentinenſe ſecundò. Sequenti anno Gebehardus epiſcopus obiit: cui Burchardus ſucceſſit.

Anno domini M.CXLIII, Rogerius rex Siciliæ claſſes in Græciam deſtinat, præfectis eis ducibus ſtrenuis & nauali prælio gnaris. Qui maxima ibi præda direpta, opifices etiam qui ſericos pannos texere ſolent, ob ignominiam Imperatoris illius, ſuiq́; principis gloriam, captiuos deducunt: quos Rogerius in Panormitano Siciliæ metropoli collocans, artem illam texendi ſuos edocere præcepit. Et exhinc prædicta ars illa prius à Græcis tantum inter Chriſtianos habita, Romanis cepit parere ingeniis. *Ars panni ſerici texendi in Italiā.*

Anno domini M.CXLVIII, facta eſt expeditio Ieruſalem ſecunda, ſub Cunrado rege Romanorum, Ludouico rege Francorum, Bernhardoq́; abbate Claraualleſi.

Anno domini M.CL, combuſtum eſt monaſterium Argentinenſe tertiò. Eodem anno obiit Henricus filius Cunradi regis, quem pater ante expeditionem Ieroſolymitanam per electionem principum regem ordinauerat, habens adhuc filium alium Fridericum nomine.

Anno domini M.CLII, Cunradus rex obiit: cui fratris ſui filius Fridericus dux Alemanniæ, in regno ſucceſſit. *Fridericus Barbaroſſa Imp.*

Anno domini M.CLVIII, monaſterium in Nouo caſtro conſecratur, ſub glorioſo Friderico Imperatore, anno imperij eius ſexto, in prædio Reinoldi comitis, quarto nonas Maij, à reuerendis epiſcopis Burkardo Argentinenſis & Henrico Trecenſis eccleſiæ, in honore ſanctæ Crucis, & beatæ Mariæ virginis.

Anno domini M.CLXII, Mediolanũ à Friderico Imperatore capitur & deſtruitur. Eodem anno Horburg à comite Hugone de Dagesburg deſtruitur. Ipſo anno Burcardus Argentinenſis epiſcopus obiit, cui Rudolfus ſucceſſit. *Horburg Alſat. caſtrum.*

Anno domini M.CLXX, beatus Thomas Cantuarienſis archiepiſcopus martyrium eſt paſſus.

Anno domini M.CLXXVI, combuſtum eſt monaſterium Argentinẽſe quartò.

Anno domini M.CLXXVIII, facta eſt cædes magna in Lagelnheim iuxta Columbariam, Cunone de Horburg & Egelolfo de Vrſelingen inter ſe præliantibus.

Anno domini M.CLXXIX, factum eſt Concilium magnum ſub Alexandro papa, in quo fuerunt ferè quingenti epiſcopi & abbates, aliiq́; religioſi innumerabiles: in quo Bremenſis archiepiſcopus, Rudolfus Argentinenſis, Ludouicus Baſilienſis & Metenſis epiſcopi deponuntur. Inchoabatur hoc Concilium, V calend. Martij, & terminatum eſt circa finem Aprilis. *Synodus Romana.*

Eodem anno Cunradus in vigilia Thomæ apoſtoli Argentinenſis epiſcopus eligitur, qui proximo anno eodem die ſepeliebatur, & Henricus cathedræ præficitur.

Anno domini M.CLXXX, dedicata eſt maior eccleſia inferioris monaſterij apud Hohenburg, in honore ſanctæ Dei genitricis Mariæ, à Montuano apoſtolicæ ſedis legato.

Anno domini M.CLXXXV, quidam Aſtronomicus Toletanus, nomine Ioannes, miſit literas per omnes mundi partes, aſſerens, proximo ſequẽti anno circa menſem Septembrem omnes planetas debere conuenire in vnum domicilium, & ventum qui omne penè domicilium deſtructurus eſſet, venturum, & mortalitatem & famem, & multa alia incommoda futura, & finem mundi, & aduentum Antichriſti inſtare: & in hoc omnes Aſtronomicos alioſq́; Philoſophos, & magos, tam Chriſtianorum quàm gentilium & Iudæorum concordare. Vnde maximus timor multos inuaſit, ita vt quidam fecerint ſibi ſubterraneas domos: & per multas eccleſias ieiunia & proceſſiones & letaniæ fiebant. Sed vt probaretur ſapientia mundi huius ſtultitiam eſſe apud Deum, prædicto tempore magna aëris ſerenitas & tranquillitas fuit, & nihil eorum quæ prædicta fuerunt, euenit. *Aſtrologus metu pauidos reddens.*

H

Ipſo anno caſtrum Briſache à rege Henrico initiatur.

Anno domini M. CLXXXVI, erat hyems calida, ita quòd in Decẽbri & Ianuario multæ arbores florerent, in quibus circa Februarium pyra, quantitate in modum auellanæ, magna conſpiciebantur. Sed proximè ſequenti anno, ſcilicet anno domini M.CLXXXVII, circa Martium magna aëris inclementia & aſperitas algoris veniens, ferè vſq; ad calend. Iunij durauit, ita quod in Pentecoſte, videlicet in medio Maio, nix magna cecidit, & ferè omnia poma perierunt.

Eodem anno Argentina in menſe prædicto ex magna parte incendio vaſtata eſt.

Anno domini M.CXC. beatę memorię Henricus Argentinenſis epiſcopus, in annunciatione S. Mariæ virginis, die Paſchæ, ex hac luce migrauit, cui Cunradus ſucceſſit. Poſtea anno domini M.CXCIII, idem Cunradus epiſcopus Argentinenſis capitur à quibuſdam miniſterialibus eiuſdem ciuitatis.

Friderici 1 obitus. Anno domini M.CXC, Imp. Fridericus aſſumpſit characterem crucis, & per terram, non per mare, cum magna multitudine ad liberationem terræ ſanctæ proceſſit. Et cùm eſſet in Armenia obiit in quadam aqua, quæ vocatur Ferrum, ſubmerſus, & Antiochiæ ſepultus.

Henricus 6. Rom. rex. Eodem anno rex Henricus, filius Friderici Imp. huius cum exercitu in Italiã profectus eſt, tum pro imperiali benedictione, tum pro regni Apuliæ ſuſceptione.

Anno domini M.CXCI, Clemens papa obiit: cui Celeſtinus, qui & Iacinctus ſucceſſit, conſecratus die paſchæ: qui etiam Imp. Henricum ſecunda feria paſchæ vnanimi omnium Romanorum conſenſu conſecrauit.

Eodem anno Fridericus dux Alemannię, frater Imperatoris, in obſidione Acharon obiit, & in domo Teutonicorum ſepultus eſt. Pro quo Cunradus frater eius ducatum Sueuiæ accepit.

Anno dñi M.CXCVII, cùm Imp. circa Auguſtum in quodã nemore, in quo fontes erant frigidiſſimi, venationis delectaretur exercitio, in quo etiam maximus calor per diem & tale frigus, quod terram gelu & pruina cõſtringeret fuit per noctem: quadam nocte tactus frigore, circa feſtum B. Sixti cepit infirmari. Quamobrem iuſſit ad ſe vſq; Meſſinam ciuitatem, quæ duabus diætis ab illo diſtabat loco, deferri: vbi diarrhœa infirmitate laborans, & in bona confeſſione & cordis contritione, pridie ante feſtum S. Michaëlis, de hoc ſeculo migrauit.

Schiſma in imperio. Anno domini M.CXCVIII, Philippus dux Sueuiæ, frater Henrici prædicti, apud Franckenfurt, ab vna parte principum electus eſt in regem. Alia autẽ pars principum filium Henrici, quondam ducis Saxoniæ, nomine Ottonem, qui comes fuit Pictauię, regem fecerunt, atq; Coloniæ eum in regem vnxerunt. Audiens autem Philippus regis Ottonis electionem, trecentos milites cum multis aliis ſcutiferis Aquiſgrani miſit, vt & regem Ottonem ab ingreſſu ciuitatis arcerent, & ſibi ciuitatem & ſedem regni ſeruarent. Sed Otto rex cum ſuis adiutoribus ipſam ciuitatem obſedit, & in tempore meſſis cepit, atq; in ſedem regni triduo ſedit, ipſamq; ciuitatem fidelibus ſuis cuſtodiendam commiſit. Interim Philippus exercitum colligens, Alſatiam petiit, omne frumentum in meſſe peſſundedit, Mollesheim expugnãdo cremauit, ſolo cœmiterio in *Epfich.* deditionem recepto. Haldenburg præſidium cepit, cœmiterium Epiaci confregit, omneſq; homines Argent. epiſcopi, & comitis de Tagesburg, qui erant aſſentanei Ottonis regis, & totam inferiorem Alſatiam incendio & rapina vaſtauit. Inde procedẽs, curiam Maguntię cum ſuis fautoribus, in aſſumptione B. Mariæ habuit, vbi à pluribus principibus ſolenniter electus, à Treuirenſi epiſcopo, qui iam relicto alio etiam hunc elegerat, vnà cum Tarẽtano archiepiſcopo, qui loco Magũtinenſis archiepiſcopi accitus erat, inunctus eſt. Ad eandem curiam Philippus rex Ottocarum ducem Bohe-*Bohemia regni titulo decorata.* miæ regem fecit, datis ſibi & vxori ſuæ coronis.

In ipſo tempore Conſtantia imperatrix in Sicilia defuncta eſt, & filius Fridericus poſt multos labores ibidem cœpit regnare.

Philippus rex epiſcopo Argent. infeſtus. Anno M.CXCIX, rex Philippus iterum collecto exercitu, tẽpore meſſis Alſatiam petiit, & omne frumentum peſſundedit, aduerſas domos in Rubiaco cõfregit: multa præſidia Argent. epiſcopi & comitis Alberti deſtruxit, ipſamq; ciuitatẽ obſedit. Tandem mediantibus Bertoldo duce de Zeringen, & aliis multis principibus, talis compoſitio

poſitio pacis inter regem & epiſcopum Argentinenſem facta eſt: quòd beneficia quæ pater & frater ſuus ab epiſcopio tenuerunt, omnimodè libera dimitterent,& epiſcopus ei ad retinenda regni gubernacula pro poſſe faueret.

Inde expeditione facta, exercitum verſus Aquiſgrani mouit, atq; Moſellam fluuium tranſiit: ſed inde infecto negotio rediit, obſtantibus ſibi Ottone rege & fautoribus ſuis. Habuit præterea magnum cōuentum principum apud Babenberg, vbi multi epiſcopi & Saltzburgenſis archiepiſcopus affuit, vbi ipſe cum epiſcopis oſſa S. Henrici & S. Kunegundis leuauerunt, ſicut ab Innocentio papa canoniſati fuerant, & pluribus miraculis prius coruſcauerant.

Contigit eo tempore res miranda, & noſtris temporibus valde inaudita, apud Rhetiæ Auguſtam. Nam quædam mulier dum communicare deberet, corpus dominicum in ore reſeruauit, quod poſtea cera circumdedit, & apud ſe domi retinuit, neſcio quid tali machinatione tentatura. Poſtea pœnitentia ducta, ad quendam preſbyterum religioſum & bonæ famæ acceſſit, & ei peccatum ſuum indicauit: qui nullam ei pœnitentiam iniungere voluit, quin prius corpus Domini redderet, quod apud ſe malè domi habuit. Abiit illa & Dominicum corpus, vt erat in cera, presbytero*. Qui aſſumptis ſecum multis aliis fidelibus, honorificè illud recepit, & aperiēs ceram, inuenit corpus illud Dominicum & panem myſticum in veram carnis ſanguinisq; mutatam eſſe ſubſtantiam. Ad cuius rei nouitatem non tam de propinquis regionibus, quàm de longinquis partibus terræ multitudo maxima confluit, & multa ibi Dominus miracula in laudem nominis ſui operatur.

In eodem anno ante natiuitatem Domini, combuſtum eſt monaſterium Hohenburg.

Anno domini M.CC, Otto comes, frater Philippi regis, in bona confeſſione & longa ægritudine apud Biſuntium defungitur.

Anno domini M.CCI, præclariſſimus princeps Philippus rurſus exercitum colligens, Moſellam tranſiuit, Coloniam obſedit, Brunonem epiſcopum cepit, & ſic ciuitatem & totam prouinciam ad deditionem coëgit. Poſtea Aquiſgranum veniens cum multis Principibus in ſede, vnà cum regina, regni ſedit, ac deinde proſperè ad propria rediit. *Philippus Cæſar Coloniam & Aquiſgrani.*

Anno M.CCII, Cunradus epiſcopus Argentinenſis obiit: cui Henricus de Veringen ſucceſſit. Hic religioſè cepit viuere, & guerras & prælia declinare.

Ipſo tempore cùm ſedes Moguntinenſis eſſet in errore, vix à domino Apoſtolico licentiam ordinationis ſuæ impetrauit. Tandem vt Senonenſis archiepiſcopus ipſum conſecraret, vix obtinuit, anno domini M.CC.VII. Qui in Pentecoſte in Argentina celebrans ordines, XVI calend. Iulij fere quingentos clericos ordinauit & conſecrauit: ſumma verò ſacerdotum CIIII extitit. Ipſa die Chriſtianiſſimus rex Philippus in vrbe fuit cum principibus ſuis.

Anno domini M.CCVIII, cùm piiſſimus rex Philippus in procinctu itineris eſſet eundi in Saxoniam, vt* diutina ibi finem accipere deberet, atque Babenberg veniſſet, & militum collectionem expectaret, ibiq; venam incidiſſet, & cum quibuſdam regni fidelibus in ſecreto loco palatij quieſceret: Palatinus de Witelsbach, qui lubricus erat & multorum nobilium homicida, veniens, ſicut diu dolum in corde conceperat, introitum petiit & impetrauit, ſpatha extracta quaſi ioculator ludum ſimulans, nacta opportunitate regem circa ceruicem percuſſit, & ſtatim fugere cepit: & de ictu illo vitam finiuit. Corpus eiuſdem ibidem humatur, ſed poſtea reuoluto tempore à Friderico rege Spiram ad ſepulturam regiam oſſa deportantur, ac glorioſè ibi tumulantur. Marſchalcus verò de Gathalin illum perſequens, apud quandam grangiam ſitam apud Danubium occidit, & caput eius in aquam proiecit. Regina verò audita ipſius morte, & ſentiens vnicum ſolatium in eo (quia peregrina erat) perdidiſſe, & cùm eſſet prægnans, dolorem dolori cumulans, ad Stoup caſtrum deducta eſt cum feſtinatione, vbi poſt modicum tempus aborſum fecit, & ſic vitam cum fœtu finiuit, & ad monaſterium Lorche deportatur, & ibi glorioſè ſepelitur. Paulatim verò longa concertatio de regni electione quieuit. *Philippus rex ſceleratè interemptus.*

Anno domini M.CCIX, Otto rex pro imperiali benedictione tempore meſſium *Otto imp.*

Romam proficiſcitur, qui etiam ab Innocentio papa in Imperatorem conſecratur, iuramento prius præſtito, quòd terram & bona ſancti Petri, quæ ſui anteceſſores vſque ad id temporis contra iuſtitiam tenuiſſe videbantur, Romanæ eccleſiæ libera dimitteret.

Anno domini M.CCX. Imperator non ſano vſus conſilio rupit fœdus iuramenti quod fecerat cum Papa & Romanis, occupando & vendicando ſibi bona ſancti Petri contra pactum. Vnde à Papa ſæpiùs admonitus & correptus, deſiſtere contempſit, & ob hoc meritam excommunicationis ſententiam incurrit.

Eodem anno Otto Imperator profectus ab Italia tranſiit in Apuliam, vt terras illas, quas hæreditario iure poſſidebat Fridericus, filius Henrici quondam Imp. ſibi ſubiugaret, ipſumque Fridericum perſequi & exterminare intēdebat, prauo vſus conſilio: quia ſi ſtatim poſt coronationem repatriaſſet, omnia in proſperum ſibi ceſſiſſent.

Otto Cæſar excommunicatus.

Anno domini M.CCXI, mandante papa per totam Alemanniam promulgari cœpit ſentētia excommunicationis lata in Ottonem. Omni autem tempore Ottonis per totum regnum Alemanniæ ſumma pax & ſecuritas fuit, ita vt omnes mirarentur, quòd etiam in abſentia eius, dum eſſet in Sicilia, tanta pax eſſe potuit in terra.

Thuringia bellum infertur.

Anno domini M.CCXII, Otto Imperator ab Apulia & Italia reuerſus eſt ad partes Teutoniæ, celebrauitque curiam apud Franckenfurt, & circa meſſes coadunato exercitu, mouit expeditionem in Turingiam, aduerſus Hermannum Lantgrauium ſibi aduerſantem: vbi etiam expugnauit & deſtruxit duas munitiones ſatis munitas, ſcilicet Rotenberg & Salzungen: & inde progrediens, obſedit oppidum Wizenſe, quod ſimiliter expugnauit vſque ad arcem. Ibi tunc primum cœpit haberi vſus inſtrumenti bellici, quod vulgo *Trybock* appellari ſolet.

Nugatoria expeditio.

Ipſo tempore facta eſt nugatoria quædam expeditio, paruis & ſtultis hominibus ſine aliqua diſcretione ſignum crucis arripientibus, curioſitatis cauſſa potius quàm ſalutis. Pergebant autem de vtroque ſexu pueri & puellæ, non ſolùm minores ſed adulti etiam, nuptæ cum virginibus, euntes vacua crumena, non ſolùm per totam Alemanniam, ſed etiam per partes Galliarum & Burgundiæ: nec retineri vllo modo poterant à parentibus & amicis, quin totis conatibus iter illud arriperent, in tantum vt paſſim per villas & agros, relictis inſtrumentis ſuis, & his quæ tunc præ manibus habebant, tranſeuntibus ſe ſociabant. Et ſicut ad tales nouitates ſæpe & de facili credula turba ſumus, multi quidem arbitrati ſunt, hoc non de leuitate mentis, ſed per diuinam inſpirationem fieri, & ex quadam pietate. Vnde & ſubueniebant eis in expenſis, victum & neceſſaria miniſtrantes. Clericis autem & quibuſdam aliis, quibus erat mens ſanior, contradicentibus, & iter illud vanum & inutile iudicantibus, vehementer laici reſiſtebant, dicentes clericos eſſe incredulos, ipſoſque propter inuidiam & auaritiam huic facto ſe opponere magis, quàm propter veritatem & iuſtitiam. Sed quoniam omne negotium quod ſine libramine rationis & ſine vigore conſilij fuerit inchoatum, non bonum ſortitur exitum: poſtquam hæc ſtolida multitudo peruenit ad partes Italiæ, diffuſi ſunt & diſperſi per ciuitates & oppida, quorum multi ab indigenis terrę detenti ſunt in ſeruos & ancillas. Alij dicuntur veniſſe ad mare, qui ſeducti à nautis & marinariis, tranſuectique ad alias partes terrarum remotas. Reliqui verò peruenientes Romam, cùm viderent quòd non poterant habere proceſſum, vtpote nulla fulti auctoritate, tandem laborem ſuum cognouerunt eſſe friuolum & inanem: & tamen à voto crucis minime fuerunt abſoluti, præter pueros, infra annos diſcretionis exiſtentes, & eos, quos ſenium deprimebat. Sic ergo decepti & confuſi, redire cœperunt: & qui priùs gregatim & per turmas ſuas, & nunquam ſine cantu celeumatis tranſire ſolebant per terras, modò ſingillatim & in ſilentio, nudipedes & famelici redeuntes, facti ſunt omnibus in deriſum: quia plurimæ virgines raptæ ſunt, & florem pudicitiæ ſuę amiſerunt. Redeamus nunc ad Hiſtoriam de Ottone.

Videns igitur Papa pertinaciam Ottonis, quem prius in omnibus fouerat, & in altum ſublimauerat, cum neque pro abſolutione nec pro compoſitione aliqua laboraret, miſit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum, ſupra præmemoratum Hērici quondam Imperatoris filium, & literas ſuas direxit vniuerſis terræ principibus, quibus dedit in mandatis, vt eundem Fridericum loco regis ſuſciperent & manutenerent, & in

& in omnibus ei aſtarent, ſibiq; tranſeunti per terras quiſq; ſuo loco conductum honorificè præberent: quod & factum eſt.

Comperiens ergo Otto Friderici aduentum, deſiſtens ab impugnatione Lantgrauij, proficiſcitur obuiam aduerſario. Qui dum in partibus Sueuiæ conueniſſent, Otto cum ſuis cedere compulſus eſt, & præualere non potuit: quia pro tenacitate ſua multi eum reliquerant. Qui ſecedens inde reuerſus eſt in Saxoniam, conducentibus eum quibuſdam terræ nobilibus. Fridericus autem obſeſſo & dedito ſibi caſtro Hagenowe, quod adhuc tenebant fideles Ottonis, veniebat de ciuitate in ciuitatem, & receperunt eum, & in breui obtinuit terram. Idem Fridericus iam duxerat vxorem reginam Arragonum, de qua genuit filium, nomine Heinricum, poſtea regem.

Anno domini M.CC.XIII, Fridericus curiam Aquiſgrani in feſto B. Iacobi habuit, vbi de conſenſu principum locatus eſt in ſedem regni. *Fridericus Cæſar.*

Anno domini M.CC.XV, celebrata eſt ſancta & vniuerſalis ſynodus Romę, in eccleſia Saluatoris, quæ Conſtantiniana vocatur, menſe Nouembri, præſidente domino Innocentio papa, pontificatus eius anno XVIII, in qua fuerunt epiſcopi CCCCXV. Inter quos extiterunt de præcipuis Patriarchis duo, videlicet Conſtantinopolitanus & Ieroſolymitanus. Antiochenus autem graui languore detentus, venire non potuit: ſed miſit pro ſe vicarium Auteradenum epiſcopum. Alexandrinus verò ſub Sarracenorum dominio conſtitutus, fecit quod potuit, mittens pro ſe diaconum germanum ſuum. Primates autem & metropolitani LXXIIII, cæterum Abbates & Priores vltra DCCC. Procuratorũ archiepiſcoporũ, eporum, abbatum, priorũ, capellanorũ abſentium non fuit numerus comprehenſus. Legatorum verò regis Siciliæ, in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Conſtantinopolitani, regis Franciæ, regis Angliæ, regis Vngariæ, regis Ieroſolymitani, regis Cypri, regis Arragonum, nec non aliorum principum ac magnatum, ciuitatum etiam aliorumque locorum, ingens fuit multitudo. *Generalis ſynodus Romæ.*

Ante tempora huius Concilij ferè triennio, diſponente Deo, hęretici, qui peruerſo dogmate latenter ſeducunt fideles eccleſiæ, comprehenſi ſunt in ciuitate Argentina. Producti verò cùm negarent hæreſin, iudicio ferri candentis ad legitimum terminum reſeruantur, quorum numerus fuit LXXX vel amplius de vtroque ſexu, & pauci quidem ex eis innocentes apparuerunt. Reliqui omnes coram eccleſia conuicti, per aduſtionem manuum damnati ſunt, & incendio perierunt.

Anno domini M.CC.XVI, Innocentius papa obiit: cui Honorius ſucceſſit.

Eodem quoq; tempore Otto Imperator obiit.

Anno domini M.CC.XIX, Fridericus rex pro imperiali benedictione Romam proficiſcitur, vbi ab Honorio papa, circa feſtum beatæ Ceciliæ, in Imperatorem conſecratur & inungitur.

Anno domini M.CC.XXVII, Henricus filius Imperatoris admodum puer, quaſi decennis, per Ottonem Wirzeburgenſem epiſcopum, cuius tutelæ deputatus fuerat, à patre de conſenſu principum in regem electus, copulata ſibi vxore filia ducis Auſtriæ, ex qua duos filios habuit, cum ipſo duce & Saltzeburgenſi archiepiſcopo, & aliis multis principibus glorioſè in ſede Aquiſgrani eſt inthroniſatus, vnà cum regina. Ipſe quoque Imperator Fridericus, mortua vxore ſua regina Arragonum, matre prædicti Henrici, poſtea duxit vxorem filiam regis Ieroſolymitani, de qua ſuſcepit filium, nomine Cunradum, poſtea regem. *Henricus, Frid. 2. filius, rex.*

Anno domini M.CC.XXII, de terra Perſarum exercitus magnus valde & fortis egreſſus de finibus ſuis, per adiacentes ſibi prouincias tranſitum fecit, qui dicebantur fuiſſe homines magnæ proceritatis & ſtaturæ horribilis: quod tamen non credimus. Sed qua de cauſſa egreſſi fuerint, vel quid egerint, ignoramus: in breui reuerſi ſunt ad propria. Dicebant tamen quidam, quòd verſus Coloniam vellent ire, & tres magos de gente eorum natos ibidem accipere. Vnum tamē ſcimus, quòd Iudæorum gens ſuper eode m rumore ingenti lætitia exultabant, & vehementer ſibi applaudebant, neſcio quid de futura libertate ſua ex hoc peruenire ſibi ſperātes: vnde & regem multitudinis illius filium Dauid appellabant. *Motus Perſarum.*

Anno domini M.CC.XXII, orta eſt peſtilentia maxima pecorum & iumento-

rum,incipiens(vt dicebatur) ab Vngaria & per omnes prouincias interiacentes trãſiens,vſq; ad nos,quæ etiam durauit amplius quàm per triennium.

Ipſo anno Henricus epiſcopus Argentinenſis obiit: cui Bertoldus ſucceſſit. Hic cùm eſſet iuuenis, ſano ſemper vtens conſilio, in omnibus agendis ſuis ſeniorem ſe geſſit in opere,quantum ad augmẽtum ſuæ eccleſiæ:quam ſuis temporibus plus ditauit,quàm omnes ſui anteceſſores,& quocunque ſe vertebat proſperis ſucceſſibus pollebat, & monaſteria in ſuo epiſcopio ſita, ſatis humanè & ſine magno grauamine protexit & fouit,atque ſuis rebus contentus fuit: & idcirco glorioſum nomen ſibi acquiſiuit.

Anno domini M.CCXXVI, fundata eſt domus apud Argentinam in honore ſanctæ Trinitatis, à Wernhero Marſchalco, non ſine graui impenſa Marbacenſis.

Anno domini M.CCXXVII, Bertoldus Argentinenſis epiſcopus completo ferè vno menſe in obſidione caſtri Bernſtein,tandem expugnauit & obtinuit illud.

Bellum inter epiſcopū Argent. & præſidem Alſatiæ.

Anno domini M.CCXXVIII,diſſenſio grauis orta eſt, inter Bertoldum de Tecke Argentinenſem epiſcopum, & cognatos ipſius comites de Pfirt, quæ dum magis ac magis inualeſceret,tota ferè prouincia vſque ad triennium incendiis & rapinis afflicta eſt penitus & vaſtata.Igitur epiſcopus cum multas ſuſtinuiſſet iniurias ſui & ſuorum,tandem collecto exercitu,ipſe & comes Albertus de Habesburg, qui ſimili modo damnificatus erat in multis,parauerunt ſe ad reſiſtendum. Nihilominus & Phirretenſes freti auxilio & fauore regalium ciuitatum, & habentes ſecum in auxilio comitem Egenonem de Friburg, contrahentes magnam copiam armatorum, occurrerunt eis inter Bladoltzheim & Hirtzefeld, & facta congreſſione, in fugam verſi ſunt comites de Pfirt & eorum adiutores, relinquentes ibi ſpolia caſtrorum plurima in papilionibus, in veſtibus, in armatura, in animalibus: quæ omnia ſublata ſunt à parte aduerſa:plures ibi mutilati & vulnerati, plurimi captiuati ſunt. Ex hoc autem Pfirretenſes & ciuitates regis tantum pudorem & rerum amiſſionem non ferentes,commoti ſunt ira vehementi, cum etiam regis indignatio ſuper hoc accenſa fuiſſet,& augmentato poſtmodùm exercitu, ſequenti videlicet anno, villas epiſcopi plurimas incendio concremantes depopulati ſunt.

Pugna auff der Hard.

Anno domini M.CCXXIX, prænunciatum eſt à quodam magiſtro Toletano, qui dicebatur Andreas, & à quibuſdam prædicatum eſt in tectis, quòd poſt ſeptem annos venturi eſſent venti turbinis, tantæ vehementiæ, qui ædificium omne deſtruant & ſubuertant, & multas ciuitates terræmotu ruituras, & eclipſin Solis futuram: corruptionem quoque aëris & exinde mortalitatem hominum,& alia quædam inaudita mortalibus. Hoc idem vaticinium pleniùs ſcriptum reperies, in his eiuſdem Chronicis, ſi retro perquiras, ante annos ferme quadraginta quatuor.

Anno domini M.CCXXX, reconciliati ſunt rex Henricus & epiſcopus Argentinenſis,& pace reddita ſiluit & quieuit terra à tumultu bellorum.

Anno domini M.CCXXXI, facta eſt perſequutio contra hæreticos, hoſtes fidei, veritatis inimicos, quorum multitudo magna latitabat in populo Dei, in ciuitatibus,oppidis,& villis, ſubuertentes & in errorem mittentes quos poterant de eccleſia. Quorum plures comprehenſi, & in præſentia cleri & populi conuicti fuerunt, & inter cætera nefandi erroris ſui flagitia confeſſi ſunt, quòd etiam ab eſu carnium in Quadrageſima non abſtinerent,& quòd annualem cenſum tranſmittere ſolebant Mediolanum,vbi diuerſarum hæreſium primatus agebatur.

Eodem anno Ludouicus dux Bauariæ interfectus obiit. Fuit autem transfixus cultello præacuto,quem nos poſſumus appellare ſicam, à quadam perſona (vt dicebatur) vili & ignobili,quales mittere ſolet quidam potens, qui dicitur ſenex de Montania. Comprehenſo autem interfectore, cum multis ſuppliciis torquerent eum & cogerent ad confitendum, cuius inſtinctu vel iuſſu tantum facinus attentare præſumpſiſſet, nihil ab eo poterant extorquere: & ſic per omnia laniatus & diſcerptus periit.

Anno domini M.CCXXXIII, frater Cunradus de Margburg,per multa tempora

pora crucis prædicator, à malignis hominibus interfectus eſt.

Ipſis temporibus Eliſabeth prouincialis comitiſſa Turingiæ, filia regis Vngariæ, vxor quondam Ludouici Lantgrauij, qui in itinere crucis apud Brunduſium vita deceſſit, mulier ſancta & religioſa, poſt mortem mariti ſignis & miraculis clareſcere cœpit. *S. Eliſabeta.*

Anno domini M. CCXXXV, cùm Fridericus Imperator eſſet in Italia, & cum aliquo tempore manſiſſet ibidem, filius ſuus Henricus rex patri ſuo ſe oppoſuit. Fridericus reuerſus in Alemanniam circa feſtum Iohannis baptiſtæ, filium Henricum captiuauit, & cum in Apuliam tranſmiſit vinculatum, ibiq; in captiuitate mortuus eſt & ſepultus, anno domini M. CCXXXVI. *Henrici regis obitus.*

Imperator & epiſcopus Argentinenſis circa initium Quadrageſimæ, pacificè conuenerunt de feodo, ſuper quo prius longo tempore inter eos contentio vertebatur.

Eodem tempore apud Fuldenſe monaſterium Iudæi quoſdam pueros Chriſtianos, in quodam molendino, vt ex eis ſanguinem elicerent ad ſuum remedium, peremerunt. Vnde eiues eiuſdem ciuitatis multos ex Iudæis occiderunt. Sed cùm puerorum corpora in caſtrum Hagenowe delata, & ibidem venerabiliter tumulata fuiſſent: Imperator tumultum, qui tunc contra Iudæos ortus eſt, aliter ſedare non valens, multos viros potentes, magnos & literatos ex diuerſis partibus conuocans, diligenter à ſapientibus inquiſiuit, vtrum ſicut fama communis habet, Iudæi Chriſtianum ſanguinem in paraſceue neceſſarium haberent: firmiter proponens, ſi hoc ei de vero conſtaret, vniuerſos imperij ſui Iudæos fore perimendos. Verùm quia nihil certi ſuper hoc experiri poterat, ſeueritas imperialis propoſiti, accepta tamen à Iudæis magna pecunia, acquieuit. *Pueri à Iudæis necati.*

Anno domini M. CCXXXVII, Imperator profectus eſt in Auſtriam, cui miniſteriales ducis de marchia Stirenſi ſe tradiderunt. Inde venit ad ciuitatem Viennæ, quæ ſimiliter ipſius dominio ſe ſubiecit: vbi etiam Cunradum filium ſuum, de vxore tranſmarina genitum, eligi fecit in regem, quem elegerunt archiepiſcopus Moguntinus & Treuerenſis & rex Bohemiæ, & dux Bauariæ, qui & Palatinus comes Rheni, conſentientibus cæteris qui aderant, tamen paucis, & relicto ibi præſidio militum, rediit ad partes Rheni. *Cunradus, Fred. F. rex.*

Anno domini M. CCXXXVIII, Henricus comes prouincialis Alſatiæ decedens ſine hærede, feoda plurima quæ tenebat ab imperio & epiſcopatu & ab aliis ad dominium ſuæ proprietatis ſunt reuocata, quia frater eius in ipſis feodis nihil iuris habebat, & vxori eius nihil aliud remanſit niſi pauca prædia quæ eiuſdem erant: quæ pauco tempore poſt enixa eſt filium. *Deſtitiunt Lantgrauij Alſatiæ.*

Hic Fridericus poſtpoſito iuramento quod ſecerat Innocentio papæ, vſurpauit ſibi bona eccleſiæ, & tenuit ea violenter vſq; ad papam Greg. à quo fuit excommunicatus: ſed facta compoſitione, abſolutus fuit. Tranſactoque breui tempore, compoſitionem violauit, vſurpando ſibi bona eccleſiæ, & tenuit ea violenter, vſque ad mortem Honorij & Celeſtini papæ, per auxilium ciuium Romanorum, qui eum contra Apoſtolicum fouebant. Cùm autem infra diſcordiam Innocentius papa quartus electus & exaltatus fuiſſet, & in vrbe Roma non poſſet reſiſtere Friderico, tranſtulit ſe occultè in ciuitatem Ianuenſem. Ianua recedens, venit in ciuitatem Lugdunenſem, ibique conuocatis Cardinalibus, & multis pontificibus & prælatis eccleſiarum, præfixit & ſtatuit Concilium, & citauit Fridericum, vt in Concilio compareret, ſuper obiectis coram principibus reſponſurus. Qui non comparuit, ſed reſponſales pro ſe tranſmiſit minus ſufficientes. Innocentius autem papa celebrato Concilio, mediantibus patriarchis Antiochiæ & Aquileienſi, Imperatori Conſtantinopolitano & multis maioribus eccleſiæ, recitauit damna & grauamina, exceſſus plurimos & crimina Friderici: & lata ſententia excommunicauit eum, & priuauit eum imperio & omni honore. *Diſſidium inter Pontificē & Imp. Fridericum*

Principes verò Alemanniæ, ſcilicet archiepiſcopus Moguntinus, & Colonienſis & Treuerenſis, cum cæteris epiſcopis, Argentinenſi, Metenſi, Spirenſi & aliis,

Contra Fridericum nouus rex eligitur.

elegerunt apud Herbipolim, Henricum Lantgrauium Turingiæ in regem. Electione verò facta, idem rex præfixit principibus curiam ſolennem apud Franckenfurt. Cùm autem Fridericus depoſitus Imperator filium ſuum Cunradum regem in Alemannia haberet: ille curiam præfixam in Franckenfurt præuenire cupiens, & impedire volens, collegit magnum exercitum, & venit ad cāpos apud Franckenfurt. Henricus verò rex qui curiam præfixit, cum epiſcopis & fautoribus eccleſiæ collegit etiam magnum exercitum & inſequebatur Cunradum regem vſq; ad eoſdem campos, ibíque facta eſt pugna & maximus conflictus inter prædictos duos reges, in feſto B. Oſualdi, & Deus dedit victoriam eccleſiæ & regi Henrico. Cunradus autem rex fugiēs, amiſit multos milites & maxima bona, & impoſuit Sueuis, qui cum eo venerant, & cum ipſis multis amiſſis fugerant, quòd ipſi eum infideliter prodidiſſent. Sueui proinde ira moti, conſpirauerunt cum eccleſia & rege Henrico, mouentes bellum in regem Cunradum & ſuos fautores per Sueuiam, & circa Danubium & Mogum & vbique.

Epiſcopus verò Argentinenſis, nomine Henricus de Stahelecke, obſedit in Alſatia munitiones, oppida & caſtra, quę Fridericus & filius ſuus poſſidebant: & expugnauit firmiſſima & nobiliſſima duo caſtra...... & Kronenburg/ quę funditus deſtruxit, & alia munita caſtra igne conſumpſit. Fautores verò eiuſdem epiſcopi expugnauerunt ex altera parte Rheni nobile caſtrum Mulberg/ & caſtrum Huſen & multa oppida. Poſthæc expugnauit idem epiſcopus caſtrum Ortenberg/ & ſubiugauit ſibi oppidum Offenburg/ & Kinziger thal & Gengenbach.

Cunradus autem rex, filius Friderici, videns, quòd non poterat reſiſtere fautoribus eccleſiæ, duxit filiam ducis Bauariæ, ſpe conſilij & auxilij: ſed parum profuit ei, quia Sueui fugauerunt eum de ciuitate in ciuitatem, & cum rege Henrico obſederunt ciuitatem Vlmam in Sueuia, ſed non expugnauerunt: propter magnum frigus & defectum pabuli oportebat eos recedere de ciuitate. Rex autem Henricus ab Vlma recedens, venit in Turingiam, & mortuus eſt, anno ab incarnatione domini M.CCXLVII, & non regnauit per annum vnum.

Wilhelmus Holandus Anticaeſar.

Mortuo verò Henrico rege, Innocentius papa pro alio rege laborabat, & inter principes non inuenit aliquem, qui ſe de regno vellet intromittere cōtra Fridericum & filium ſuum Cunradum. Tandem dux Brabantiæ, filium ſororis ſuæ, Wilhelmum comitem Holandiæ, domino papæ & epiſcopis Alemanniæ præſentauit. Quem epiſcopi elegerunt in regem apud Coloniam, promittentes ei iuramento præſtito, rebus & perſonis fideliter aſſiſtere. Qui cū epiſcopis, comitibus & nobilibus obſedit Aquiſgranum & firmiſſimum caſtrum Werde in fluuio Rheni, & Ingelnheim: quæ omnia ſibi ſubiugauit. Colonia, Moguntia & Argentina eccleſiæ aſſiſtebant: ſed Wormatia, Spira, & aliæ ciuitates & oppida Rheni, Sueuiæ & Bauariæ, & Metis, fauebant Friderico & filio ſuo ſub vinculo excommunicationis: & eorum fauore Cunradus natus Friderici tenuit bellum contra eccleſiam, & terram aduerſariorum ſuorum deuaſtauit incendio & rapina, vſq; ad mortem patris ſui Friderici.

Fridericus 2. moritur.

Anno domini M.CCL, Fridericus Imperator cùm poſt ſuam ab imperio depoſitionem inter ciuitates Lombardiæ Parmam, tanquam magis exoſam ſibi, forti manu obſideret: à legato domini papæ & à Parmenſibus eſt deuictus, & amiſſis theſauris ſuis & rebus aliis in Apuliam rediens, ibi graui infirmitate correptus, defunctus eſt.

Anno domini M.CCLI, Cunradus rex filius Friderici, vt mortuo patre Siciliæ regnum ſuſciperet, per mare in Apuliam deuenit, & capta Neapoli, muros illius funditus deſtruxit. Sed cum ſequenti anno introitus ſui in Apuliam infirmari cœpiſſet, clyſtere, quod à Medicis iudicabatur ad ſalutem, veneno mixto intulit ſibi mortem. Poſt hæc Wilhelmus rex à Friſonibus occiſus eſt.

Richardus Anglus Conrado Friderici F. oppoſitus.

Hæc audiens epiſcopus Colonienſis, ad Angliam perrexit, & inde duxit Richardum ducem Cornubiæ, quem ipſe & epiſcopus Moguntinenſis elegerunt in regem: quibus dedit multam pecuniam, & cæteris epiſcopis Alemanniæ & nobilibus terræ. Et cùm adhuc opulentus eſſet in diuitiis, vehebatur per principes Alemanniæ ad ſingulas ciuitates & oppida imperij ſuper fluuium Rheni: & ab omnibus ciuitatibus, ob reuerentiam principum qui cum eo aderant, honorificè eſt receptus. Cùm autem

Richardus

Richardus rex perueniſſet vſq; ad ciuitatem Baſileam, defecit ei ſubſtantia: tunc reliquerunt eum principes Alemanniæ ſolùm, dicentes: quòd eum non dilexerunt propter perſonam, ſed ratione ſubſtantiæ, & dederunt ei libellum repudij, & per aliam viam reuerſus eſt in regionem ſuam: cuius regis memoria cum ſonitu periit. Tunc vacauit regnum Romanorum, annis XXIII, vſq; ad tempora domini Rudolfi Dei gratia Romanorum regis.

Vacante autem regno prædicto, Cunradinus, Cunradi regis filius, filij Imperatoris Friderici, pollens diuitiis & honore, adhuc adoleſcens de morte patris ſui Cunradi, & aui ſui Friderici Imperatoris dolens, cùm eſſet infra dies luctus, conſilio vſus ſuorũ, volens & patrem & auum vlciſci, licet eſſet teneris ſub annis collegit exercitum magnum, venit in Italiam, volens inuadere regnum Siciliæ, quod ad eum ex ſucceſſione hæreditaria aſſeruit pertinere, tempore Clementis papæ quarti. Hoc audiens Carolus, qui tunc ex donatione Apoſtolica ſibi aſſumpſit regni Siciliæ gubernacula gubernanda, collegit vice verſa exercitum, & inito cum proceribus, qui cum eo aderant, conſilio, qualiter & quomodo ipſi Cunradino & ſuis reſiſtere poſſet. Fauore tamen & auxilio domini Clementis papæ cõgregati ſunt, ac acies hinc inde ordinatę, aggreſſi ſunt conflictum & bellum magnum, & facta eſt cædes magna hominum, & obtinuit prima facie fictè Cunradinus & ſui victoriam. Et cum Teutonici inſiſtentes ſpolio, fugarent aduerſarios, adhuc Cunradino exiſtente in tentoriis, ſuperuenit quędam acies Caroli, Cunradinum captiuare conantes: & cum ſe deſolatum vidit, fugiebat. Demum captus & capite truncatus eſt, anno Domini M. CCLXVIII, de cuius morte tota dolet Germania. *Cunradini Siciliæ hæredis fatum.*

Cùm autem regnum Romanorum vacaret à tempore Richardi regis, qui Romani imperij (licet profeciſſet modicum) aſſumpſit gubernacula gubernanda, & nullus Alemanniæ principum, propter metum aliquorum Alemanniæ, ſibi Romani regni regimen aſſumere vellet, qui partem Imperatoris & ſuorum contra eccleſiam ſouebant: & medio tempore in partibus Alemanniæ & aliarum circumiacentium per diuerſos ſpoliatores viarũ & nobiles ipſius terræ fuerint inſolentiæ perpetratæ quamplurimæ, tempore Gregorij papæ decimi, apud quem per diuerſos Alemanniæ nobiles & alios tranſeuntes ſæpe & ſæpiùs querimonia ſuper tanta importunitate vertebatur: inito conſilio præcepit principibus Alemanniæ electoribus duntaxat, vt de Romanorum rege, ſicut ſua ab antiqua & approbata conſuetudine intererat, prouiderẽt, infra tempus eis ad hoc de papa Gregorio ſtatuto: aliàs ipſe de conſenſu Cardinalium, Romani imperij prouidere vellet deſolationi.

Mandato autem Apoſtolico viſo ab ipſis principibus & recepto, conuenerunt apud Franckenfurt, de electione Romanorum regis tractaturi. Qui vtique ſe electores diuerſis inter ſe tractatibus & diuerticulis habitis, non poterant de electione concordare, reducentes ſibi inuicem memoria vniuerſorum nobilium per omnem gyrum Alemanniæ regionis. Qualiter autem vltimò concordabant in dominum Rudolfum comitem de Habesburg, eligendum in Romanorum regem, in ſequenti opuſculo patebit.

FINIS.

M.ALBERTI ARGEN-TINENSIS CHRONICON

INTEGRVM, CONTINENS HISTORIARVM SERIEM, A RVDOLFO PRIMO HABSPVRGENSI, vſq; ad Caroli quarti Imperatoris obitum; id eſt annum Dominicæ incarnationis M.CCC.LXXVIII.

Adiectus eſt eiuſdem (vt videtur) Alberti Commentarius, de Bertoldi, è comitibus Bucheckianis, epiſcopi Argentinenſis rebus geſtis, Ludouico quarto imperij habenas moderante.

Omnia iam primùm typis euulgata.

In Albertvm Argentinensem præfatio.

Cvm Albertus de Argentina hiſtorias Germanicas illius ſeculi, quod Rudolfi Habſpurgẽſis electionem & Caroli quarti mortẽ interceſsit, ſincera fide literarũ æternitati cõmendârit, resq́; multas ab aliis vel intactas, vel nõ tã plenè tractatas ſcripſerit: equidem ſæpius fortunam eius miſeratus ſum, quæ eũ non niſi membris truncatũ ac toto penè corpore tabidũ, in hominum conſpectũ prodire paſſa eſſet. Quod.n. iſtius lucubrationis fragmentũ in publicũ abierat, id infinitis penè verborũ & ſententiarũ mendis adeò corruptũ erat, vt quãplurimis locis ſenſus nullus, quibuſdam ẽt falſus & deprauatus ineſſet, atq; ideo velut exangue & putre corpus, contẽptu laborarit. Cuſpinianum certè, virũ in hiſtoriarum rep. clariſsimum, haſce boni auctoris mancas pagellas non magni feciſſe conſtat: vnde & lectorẽ cautum eſſe iubet, ne his nimiùm fidendo in errorẽ agatur. Ac ſanè fateri debeo, me illius ductu, in hiſtoria Baſilienſi alicubi (quãquam in re non vſq; adeò magni momenti) impegiſſe. Verumenimuerò ꝙ ſcriptor hic ἄδοξος permãſit, eiq́; tantum non fides derogata ſit, eum certè næuum non ſua culpa contraxit, ſed temporum & vetuſtatis inuidia, quæ exemplaria longos vitiata per annos, tantũ non aboleuerat. Neq;.n. cuiquã dubium eſſe poteſt, auctorem illum quo antehac habitu comparuit, ex veteri codice lacero, aut ſqualore & carie corroſo vel obliterato, trãſcriptũ eſſe: qui ſi hãc iniuriã nõ perſenſiſſet, maiore & fide & dignitate polluiſſet. Cuſpin. equidẽ duo ſe M. Alberti antiqua exẽplaria nactũ eſſe memorat: vnũ quod præ vetuſtate vix legi potuerit: alterũ, à priore diuerſum, feneſtratũ atq; mancũ.

Lætatus igitur ſum, cùm liber is totus ac integer, quantumuis à recentiore quodam tranſcriptus, in manus meas incidiſſet: quanquam primo intuitu (eo quòd nullum auctoris nomen præ ſe ferret) Albertum eſſe ignorarim. Nec diffido, quin alij quoq; patriæ amantes, quando eum ſui temporis hiſtorias, ſi non eleganter & ornatè, verè tamen atq; ſyncerè, tradidiſſe animaduerterunt, voluptatem inde fructuoſam ſint percepturi, atq; eum aliis mediæ ætatis ſcriptoribus fide neutiquam inferiorem habituri. Contuli aũt prædictũ huius ſcriptoris apographum, cũ vetuſto è membranis codice, quem (vt reor) bibliotheca cœnobij Nouientenſis ſeu Ebersheimenſis, ſiti in Alſatia, in inſula Illæ fluminis, conſeruârat. Eum clariſs. vir, D. Ioannes Piſtorius, Marchionum Badenſium & Hochbergenſium medicus, amicus optimus, iuuandi mei inſtituti cauſſa, Carolſburgo ad me perferri curauit. Is codex meo per omnia ferè conſentiebat, niſi quòd principium libri, de comitum Habſpurgenſium è Romana gente origine (quam ſanè opinionem & alij quoque docti non ſatis veriſimilem cenſent) in meo deſiderabatur, his verbis incipiente: Rudolfus comes de Habſpurg, cùm eſſet apud Fridericum Imp. &c. Eo autem prorſus erant ſimiles, quòd vterq; continuo orationis filo nullis argumentis (vt in impreſſo fragmento) interſertis, deſcriptus erat, prætermiſsis vtrinq; nonnullis quæ in eodem fragmento leguntur. Hæc tamen audaciùs eiicere nolui, ſed vt quæ in manuſcriptis codicibus nõ extant, à reliquo cõtextu dignoſcerentur, ab initio ſigno ☜, ad calcem verò ſigno ☞, notãda eſſe duxi. Deniq; in vtroq; exẽplari antecedebat Fragmentũ hiſtoricum, à Dagoberto Franc. rege, vſq; ad Rudolfi tempora, quibus Albertus hiſtoriam inchoat, deductũ: ſequebatur verò cõmentarius ille de rebus geſtis Bertoldi epiſcopi Argent. quibus tractatibus ego quoq; auctorem huncce veſtitum in theatrũ exire volui.

Porrò quòd ad auctorem, dubitatio aliquando incidit, num is, de Baſilienſium rebus tã multa referens, è vetuſta & equeſtri illa vrbis noſtræ familia ortum duceret, quæ cognomine de Argentina, ante CCC annos floruit, & aliquot dignitate & muneribus inſignes viros produxit. De quorum numero fuêre equeſtri baltheo decorati, Albertus de Argentina, circa annum 1236, in vrbe Baſil. imperij aduocatus, & Wernherus anno 1263 ciuium magiſter, quorum hic (vt Colmarienſes faſti memorant) à Richeimẽſibus ruſticis poſtea occiſus fuit. Item Ludouicus, anno 1318 ſummi templi myſta ſeu canonicus. Verùm eas mihi nebulas diſcuſsit, locus in hiſtoria Ludouici quarti, quo ſcribit, ſe ab epiſcopo Argentinenſi Auinionem ablegatum fuiſſe, vt & eum pontifici Romano excuſaret, eiq́; Ludouici decretum per omnẽ Germaniam promulgatum, afferret, quo palam aſtruebat, pontifici in exauctorando Cæſare nil iuris eſſe, &c. Inde coniicio, fuiſſe hunc Albertum epiſcopo Argentinenſi familiarem, fortè Doctorem (quod magiſtri nomen inſinuat) aut ſacerdotem: cuiuſmodi plures Argentina habuit, qui res eius vrbis & epiſcopatus literis ad poſteros tranſmiſerũt. Quales ſunt Fridericus Cloſnerus qui hiſtoriam à Rudolfo Habſpurgenſi, vſq; ad annum ſalutis 1362 perduxit: & Iacobus Kongelshofius qui res Argentinenſium ab vrbis origine vſque ad principium ſeculi à nato Chriſto decimi quarti, collegit.

M. AL-

M. ALBERTI ARGENTINENSIS CHRONICON INTEGRVM, A RVDOLPHO HABSPVRGENSI, ADVSQVE CAROLI *quarti Imperatoris obitum, id eſt annum dominicæ incarnationis, M.CCC.LXXVIII.*

Stirpis Habſpurgenſis ortus.

RVDOLPHVS comes de Habſpurg ex antiquis progenitoribus ab vrbe Roma traxit originem. Olim namque duobus fratribus, propter potẽtis Romani occiſionem, eliminatis ab Vrbe: pater eorũ nobilior Romanus, dans cuilibet eorum immẽſam pecuniam, ipſos iuſſit in partes abire remotas. Qui ſe in ſuperiori Alemannia receperunt. Antiquior autem ad emptionem prædiorum & munitionum, iunior verò ad habendam vaſallorum multitudinem contendebat. Patre autem in Vrbe exiſtente poſt aliquot annos cùm intellexiſſet, filios cum pace ſtare in Alemannia, ipſos viſitabat. Et cùm vidiſſet ſenioris empta prædia, eius prudentiam nimium commendauit. Requirens autem à iuniore, quid cum ſua ſubſtantia egerit, ille ſe omnem in vnam munitionem fortiſſimam collocaſſe, reſpondit: & iuſſis omnibus vaſallis ſuis, cum eorum liberis maſculis optimè armatis ad munitionem pertinentibus, & ab eo infeodatis, venire ad mõtem, vbi caſtrum Habesburg eſt collocatum, illuc patrem traducens, illam fortium multitudinem, quos & omnes eorum poſteros maſculini ſexus ſuos & poſteritatis ſuæ fideles vaſallos illis confitentibus patri, probauit. Quo viſo, pater in illius animoſa nobilitate gauiſus, reuerſus ad Vrbem, magnum theſaurum deſtinauit eidem. Ex quibus duobus fratribus omnes de Habeſpurg poſtea proceſſerunt.

Imp. Fridericus ἀνάδοχος Rudolfi.

Rudolfus verò cùm eſſet apud Fridericum Imperatorem ſecundum in Lombardia, qui & ipſum Rudolfum leuauit de ſacro fonte: Aſtronomus Imperatoris ipſi Rudolfo, quamuis iuueni frequenter aſſurgens, ipſum præ cæteris cunctis ſpectabilibus & clariſſimis honorauit. Sciſcitatus autem à Cæſare Aſtronomus, cur illi iuueni præ cæteris tantùm exhiberet honorem: reſpondit, quòd ad eum imperij honor & principis poteſtas in poſterum deueniret. Turbato ex hoc Cæſare, & iuueni illi indignanti, Aſtronomus dixit: Non indignemini ei; quia anteq̃ incipiat eius dominium, ex vobis, qui iam decem habetis filios, & ex eis qui ſuccedat in imperio penitus nullus erit. Verùm Rudolfus abinde receſſit, propter imperatoris indignationem.

Cæſares contra Fridericum 2 electi.

Malè autem ſuccedente principi, depoſito ab Innocentio quarto, & dolis cleri præualentibus contra eum, ipſoq; tandem in regno ſuo Siciliæ in Panormo defuncto: principes Germaniæ, virtute translationis ad ipſos factæ ex morte Ottonis tertij Imperatoris, Richardum regem Angliæ inclytum in regem Romanorum eligere decreuerunt: qui regi Franciæ inuidens, illico eidem quandam ciuitatem obſedit, & in obſidione iaculo eſt occiſus: ſtatimq; poſtea electo per principes Lantgrauio Turingiæ, deinde Wilhelmo comite Holandiæ, qui Rhenum aſcendens Briſacum venerat, & deſcendens Friſiam inuaſerat, ipſe inibi eſt occiſus. Sic poſt Fridericum imperium regnumq; Romanorum XXX annis vacauit. Richardus enim & Wilhelmus, quia non durauerũt in regno, non fuiſſe cenſentur, & ambo caruerunt benedictione imperiali.

Sicilia regnum ad Gallos trāſlatum, Anno 1265.

Innocentius autem papa quartus, qui Fridericum depoſuit, Carolum Martellum comitem Prouinciæ, fratrem ſcilicet regis Franciæ, conſtituit Siciliæ regem: contra quem Cunradinus nepos Friderici ex Cunrado filio ſuo, veniens in Italiam cum duce Auſtriæ, & magna multitudine Germanorum, cum Carolo iniuit conflictum: victoq; per Germanos Caroli exercitu & fugato, Germani prædam fugientium inſequentes, Cunradinum cum duce & paucisſimis reliquerunt. Quod videns Carolus, qui ſe in montem cū magna parte exercitus ſui receperat, vt videret receſſus Germanorum: Cunradinum quaſi deſolatum inuaſit. Quo cum duce & quibuſdam aliis capto, indeq; abducto, exercitus eius diſperſus ob prædam, miſerabiliter fugatus eſt & occiſus. Scripſit autem Carolus Clementi tum papæ exiſtenti, quid faciundum eſſet de Cunradino capto. Qui reſcripſit eidem, quia ei fauebat: *Vita Cunradini, mors Caroli: mors Cunradini, vita Caroli.* Quo ſcripto viſo, ſtatim Carolus Cunradinum cum duce Auſtriæ & cæteris decollauit.

Cūradinus Sueuia dux capite multatus 1267.

Petrus Arragonius Siciliæ occupator.

Quod Petrus rex Arragonum, Cunradini proauunculus ægrè ferens, habitis machinationibus occultis cum incolis inſulæ Siciliæ, per mare potenter inſulam ingreſſus, occiſis Francigenis, & fugato Carolo, inſulam Siciliæ occupauit: quam eius poſteritas poſtea tenuit, & eius abnepotes hodie detinent ſine lite. Carolus autem Neapolim & reliquam partem quæ eſt citra mare, vnà cum comitatu prouinciæ, cum poſteris ſuis quietè poſſedit, ſemper reſiſtendo Germanis: ſub quo Guelforū, de parte eccleſiæ: & Gibellinorum, de parte imperij ſunt nomina inchoata.

Erat autem mater Caroli, filia regis Caſtellæ, cuius regni arma ſunt, caſtra: regni autem Franciæ, lilia. De quo Carolo, antequam mater eius regi Franciæ nuberet, prophetizatum dicitur in hæc verba: *Caſtra floribus coniungentur, & ex equa equus generabitur generoſus, qui pugnabit contra pullos Aquilarum, & præualebit eis.* Papa autem Alexander contra Petrum Arragoniæ ac filios & regna eius in tantum proceſſit, quòd multis annis in regnis eius nunquam ſunt celebrata diuina, etiam nominantes eum regem, damnando. Qui Petrus rex in ſenio duos filios ſuos, vnum Arragoniæ, alium Siciliæ reges conſtituens, ſibi huiuſmodi titulum adſcripſit: *Petrus Arragonenſis natus, pater duorum regum, dominus maris & miles imperterritus.* Tandem ſedes Apoſtolica cum vltrò reuocaſſet proceſſus, iuuenes qui in eiſdem regnis tempore interdicti ſucceſſerant, vel ſuccreuerant, ante non viſam celebrationem diuinorum deriſerunt: propter quod poſt multa tempora Bonifacius papa octauus decretalem *Alma* condebat.

NB. Franciſcani & Dominicani honoribus aucti.

Poſt Fridericum creuit potentia & ſuperbia ſedis Apoſtolicæ, ac Minorū & Prædicatorum, quos eò quòd Fridericum & ſuos deteſtabantur, ipſa ſedes apoſtolica præ cunctis Ordinibus priuilegiis exaltauit in tantum, quòd nunc ipſa ſedes & clerus vix defenſantur ab illis.

In diebus illis Henricus de Stahelegge, epiſcopus Argentinenſis, quem Imperator forſan viuens læſerat, *Kronenburg, Haldenburg, Illewickersheim*, & quædam alia caſtra Imperij demoliuit.

Creuit autem Rudolfus de Habſpurg temporibus prædictis, aſtutia & honore: qui cum litem duram haberet cum abbate ſancti Galli, & duę lites aliæ ſibi etiam ſuccreſcerent, venit ad domum abbatis, qui eum perſequebatur odio capitali, ſedens ad menſam eius edentis, inſcius & non vocatus. Abbas verò miratus, ipſum honorificè & gratanter recepit. Facto ſic ſimul prandio, illico in tantum ſunt amici effecti, nullo ſe interponente, quòd abbas cum exercitu, ad inuadēdum alios comites aduerſarios, in auxilium cum eo perrexit. Dixit enim comes ad ſuos: Quicunq; tres lites habet, duas ſi poterit reformet: hoc eſt conſilium meum.

Cùm autem quadam vice idem comes, animo quædam inuadendi, in *Enſenſheim* ſeruitores congregaret paulatim, & illis panem de ſiligine, & vinum duriſſimum miniſtraret, quidamq; milites ex illis, panem album & bonum vinum ſuper menſam comitis emerent ſibiipſis: comes leuata menſa illos milites licentiauit ſecretè, dicens: ſe non indigere ipſorum. Illis verò cauſſam licentię quærentibus, ipſos quòd non contentabantur iis, quibus meliores contentarentur, arguendo confudit.

Sororū Rud. Habſpurgenſis.

Habuit autem comes de Kuſſenberg ſororem ipſius Rudolfi: quo defuncto ſine liberis,

liberis, eadem ſoror Ottoni de Ochſenſtein data eſt in vxorē: ex qua domini de Ochſenſtein & Strasberg poſtmodum prodiêre.

Obiit autem antiquus comes de Kiburg, ipſius Rudolfi auunculus, ſolam relinquens filiam, quam ipſi tecommiſit, qui eam Eberhardo, filio patrui ſui, dedit in vxorem, retinens ſibi dominium in Kiburg/Winterthur/Dieſſenhofen, Baden/Mellingen/Arowe/Friburgum Vehtlandiæ, & quædam alia: aſſignans tandem eidem patrueli, poſtquam aliquandiu cum duce Burgundię auunculo ſuo morabatur ſuperius dominium, quod ſocer eius à matre ſua, ſorore ducis Zeringię habuit, ſc. Burgdorff, Thune/& alia, quæ illius poſteritas hodie tenet. Alia verò ipſe Rodolſus ſuæ poſteritati reliquit. Ipſe verò patruelis & eius poſteritas deinceps nō de Habſpurg, ſed de Kiburg ſunt vocati, eò quòd illud dominium aliud præceſſit, tēpore, diuitiis & honore.

Kiburgenſium diteones ad quos deuoluta Anno 1264

Erat autem antiquum caſtrum Kiburg olim in Briſgaugia, ex oppoſito nūc caſtri Friburgenſis, cumq́; olim dux Zeringię à ſororio ſuo comite de Kiburg precibus obtinuiſſet, vt annueret ducem facere domum venationis in monte caſtri Friburgēſis: vxor territa dixit marito comiti: Bene dixit frater meus, quòd domum venationis ibi facere velit, quia venabitur & expellet vos per ipſam domum de partibus iſtis, & omni honore: quod & breuiter poſtea factum eſt.

Kiburgum Briſgoia. Zeringenſe caſtrum conditur.

Mortuo aūt tempore Friderici, Berchtoldo duce Zeringiæ, anno M.CC.XVIII, calendis Maij: vni ſororiò de Kiburg ceſſit illud dominium in Burgunden: alteri Egenoni cum barba, comiti de *Vrach*, ceſſit inferius dominium. Quo mortuo, cùm reliquiſſet duos filios, ſcilicet Chunradum ſeniorem, cui ceſſit dominium in Briſgaugia: & Egenonem, cui ceſſit dominium in Sueuia, à quo comites de *Furſtenberg* proceſſerunt. Chunradus verò comes Friburgenſis moriens, reliquit duos filios: Egenonem ſeniorem, cui ceſſit dominium Friburgenſe: & Henricum, cui ceſſit *Neuwenburg* & *Badenweiler*. Qui Henricus cùm Neuwenburg veniſſet, animo recipiendi in craſtino ab hominibus fidelitatem: in ſero ſub macellis cuiuſdam burgēſis vxorem ſtuprauit, propter quod Neuwenburgenſes illi fidelitatem facere renuerunt.

Hæredes ditionum ducum Zeringia.

Origo dynaſtarum à Furſtenberg

Erat autem in diebus illis partialitas inter nobiles Baſilienſes, hodieq́; durans, inter Pſittacos & Stelliſeros, quæ ex eo ſumpſit originem. Cùm olim milites Baſilienſes ad torneamenta haſtiludia, vel parlamenta aliâ cum multitudine egrederentur, & diceretur: Qui ſunt iſti? Tum dicebatur: *Scalarij & Monachi Baſilienſes*, qui erant excellentiores. De quo alij commoti, conſilio habito, fecerunt vexillum albæ ſtellæ magnæ in rubeo campo, quod in Torneamentis & alibi efferebant: ſub quo ſigno erant progenies de *Eptingen*, Vicedomini, *Vſheim*, *Kraſten*, *Reichen*, *Pſaffen*, aliqui de *Ramſtein*, Am Kornmarckt/poſtea dicti de *Neuwenſtein*, *Macerell*, *Frick*, & plures alij. Alij verò fecerunt viridem Pſitacum in albo campo: ij erant Scalarij, Monachi, de Rheno, Marſchalci, Camerarij, & multi alij, qui ſemper in ciuitate Stelliſeros præceſſerunt. Erant autem omnes comites & nobiles vicini, de alterutra partium earundem. Omnes enim de progenie Nouicaſtri *am See*, marchiones de Hochberg & domini de Rotelen fuerunt Pſittaci. Comites verò de Habſpurg & de Pfirt, item Henricus cui ceſſit *Neuwenburg* & *Badenweiler* ſupradictus, fuerunt Stelliferi.

Ingenuorū Baſileēſium factiones.

Orta autem briga inter Henricum comitem de Badenweiler & Neuwenburgenſes, eum pro domino receptare nolentes, cui Henrico Rudolfus de Habſpurg pro viribus aſſiſtebat: quidam incolæ oppidi dicti *Wilre* & plures alij, clam pro Henrico epiſcopo Baſilienſi, de Nouocaſtro dictò, miſerunt. qui veniens media nocte, intromiſſus, caſtrum Neuwenburg iuxta portam ſuperiorem, quod comes tenebat, confregit. Erat autem idem epiſcopus filius Vlrici comitis Noui caſtri: qui Vlricus moriens reliquit fratrem, qui habuit Nouum caſtrum & dominia Gallica: ipſe verò habuit comitatum Noui caſtri & dominia Teutonica. Qui Vlricus reliquit quatuor filios antiquos, de *Nidowe*, de *Strasberg*, de Arburg & Henricum epiſcopum prædictum. Iſte reliquit multas filias, datas dominis de *Tockenburg*, de *Valckenſtein*, de *Rotelen*, de *Regenſperg*, de Grandiſone, ex quibus multæ progenies proceſſerunt.

Soboles Vlrici comitis Neocomēſis ad lacum, ſeu Vltra Iuram montem.

Inualuit autem bellum contra Newenburgenſes in tantum, quod pluribus annis nec agri, nec vineæ, imò nec vnus hortus, culti fuerunt: multiſq́; occiſis & captis, vltra quinquaginta pedibus ſunt truncati. Ipſi verò auxilio epiſcopi oppidum *Bla-*

Bellum inter Neoburgenſes ad Rhenum, & Henr. comitem, oppida dominum.

doltzheim,prædicti Rodolfi,item turrim in *Otmarsheim*,deſtruxerunt. Nobiles autem oppidi,dicti *Sermentzer*,& alij cum comite exiſtentes,nimis læſerunt Burgenſes,quibus duo fortalitia in *Ougheim* & caſtrum *Gerneck*,item vnum caſtrum *Froſchbach*,per comitem ædificatum iuxta Rhenum prope *Bantzenheim*,vbi tunc alueus Rheni fuerat,demolita fuerunt.

Multa etiam alia acciderunt,quod durauit vſq; ad creationem Rudolfi,in regem promoti,qui tandem conquerentibus illis de ſtupro, oppidum ad ius regni Romani recepit,ſinens tamen,quòd comes per ſe captos excoriaret ad vnguem. Inſuper rex decimam partem omnium bonorum oppidanorum recepit,quam comiti aſſignauit.

Wernerus à Falckēſtein archiep. Moguntinus Rudolfi promotor.

In diebus illis,electo Wernhero archiepiſcopo Maguntino ad Vrbem pro confirmatione proficiſci volente, Rudolphus comes prædictus per electum literis rogatus,ipſum ab Argentina vſq; ad Alpes euntem, eoq; feliciter confirmato redeuntem conduxit. Qui archiepiſcopus grates ſibi agens, optauit vt nunquam moreretur, niſi comiti de tanto officio reſpondiſſet. Itaq; Maguntinus feliciter procedens & proſpere ad eccleſiam ſuam eſt reuerſus. Quod poſtea fecit idem epiſcopus, qui pro creatione regis Romanorum principes quorum intererat ad oppidum Franckfurt conuocauit. Interea accidit,quòd Pſitaci Baſilienſes Stelliferos expulerunt: propter quod Rudolfus comes congregatis ſuis amicis, cum Stelliferis & eorum fautoribus iuxta capellam Binningen Baſileam obſedit. Congregatis autem principibus electoribus in Franckfurt,rege Bohemiæ dempto,& inter ſe de periculo diutinæ vacationis Imperij,& de perditione iuris principum inuicem conquerentibus,ac de perſona eligenda,quæ imperio expediret,tractantibus: Maguntinus Rudolphi comitis de Habſpurg magnanimitatem ac ſapientiam commendauit: multiſq; aliis potentibus nominatis, Maguntinus aſſerens,ſapientiam & ſtrenuitatem diuitiis & potentiæ eſſe præferendas,pro Rudolpho comite inſtitit: Colonienſem quoq; & Treuerenſem ad id ipſum inducens. Dux autem Bauariæ,qui clariſſimam vxorem ſuam,ex patre duce Brabantiæ,& ex matre de Hollandia natam, ob falſam adulterij ſuſpicionem decollauerat, pater poſt Ludouici quarti principis,conuocans Burggrauium de Norinberg præſentem,qui & ipſius Rudolphi extitit conſobrinus,ait illi: Si Rudolphus præfatus promoueretur in regem,quomodo eſſem ab eius læſione ſecurus? Habet ne aliquam filiam, quam mihi daret in vxorem? Et illo aſſerente, quòd Rudolphus ſex haberet filias,& de danda ſibi vna,ſub omnium bonorum ſuorum hypotheca duci cauente, dux annuit Maguntino. Quod audientes,dux Saxoniæ, & Marchio Brandenburgenſis,qui & ipſi non habebant vxores,receptis cautionibus de dandis ſibi Rudolphi filiabus,ſimiliter conſenſerunt,ſicq; concorditer eſt electus,anno domini M.CC.LXXIII,XII pridie calendas Octobris.

Rudolfus Habſpurgenſis Rom. rex 1273.

Burggrauius autem de Nurinberg acceptis de electione principum literis, Baſileam ad Rudolphi exercitum properauit,& venit ibi repentè in media nocte: & excitato comite,dixit ſibi,quòd eſſet rex nouus electus. Ille credens ſe deludi,cōtra Burggrauium commouebatur. Ille verò dixit: Abſit quòd vos deludam,valētiſſimum dominorum: & ſibi expoſuit ſeriem rei geſtæ. Rex verò audiens, filias ſuas nupturas tantis principibus,& de proſperitate ſua dignè gauiſus, Burggrauium in ciuitatem Baſileam ad epiſcopum & ad Pſitacos eius inimicos, pro amica reformatione direxit. Audiens autem epiſcopus,quod erat factum,ſe percutiens ad frōtem,dixit: Sede fortiter dñe Deus,vel locum occupabit Rudolphus tuū. Ambæ igitur partes cū magnatibus illarum partium,cū rege & regina Alberti ſorore comitis de Hohenberg, Aquiſgranum pro ipſorum coronatione,egregiè ſunt profecti,rebus per omnia bene geſtis.

Rudolfi Cæſaris liberi, eorumq; progenies.

Ex his itaq; tribus filiabus multi duces Bauariæ,Saxoniæ,& Marchiones de Brandenburg proceſſerunt. Dedit quoq; rex vnam filiarum Carolo tertio, nepoti Caroli Martelli prædicti regis Siciliæ, ex qua reges Vngariæ, Clementia regina Franciæ & mater Delphinorū,& Andreas rex Siciliæ,proceſſerunt. Non dico rex inſulæ Siciliæ, quam ſemper Arragonij tenuerunt. Habuit autem & rex à prædicta vxore de Hohenberg,tres filios, Albertum Rudolfum & Hartmannum: qui Hartmānus poſtea prope Rhinaw in Rheno ſubmerſus,Baſileæ cum matre prædicta & adhuc vno filio paruulo,in choro maioris eccleſiæ Baſilienſis ſunt ſepulti. Tempore autem electionis regis,

fuerat

fuerat Albertus ad comitem Tirolis, ad recipiendam Eliſabet filiã ſuam. Et intelligens comes electionem regis, Alberto filiam illicò copulauit. Erat autem ipſa Eliſabet ſoror quondã Chunradini ex matre, quæ defuncto Chunrado rege recepit comitẽ Tirolis. Vacauerunt autem imperio à tẽpore occiſionis Chunradini ducatus Auſtriæ, Stiriæ, & Carinthię. Rex aũt de ducatu Carinthię, quẽ aliàs ipſe comes occupauit, recepta ab eodem magna pecunia, inueſtiuit eundem, qui poſtea non comes, ſed dux Carinthiæ vocabatur.

Ducatum autem Auſtriæ quem occupauit Ottocharus rex Bohemiæ, cõtulit Alberto & Rudolfo filiis ſuis, & veniens cum exercitu, eſt in Vienna ciuitate Auſtriæ capitali receptus: habitisq́ multis tractatibus, Ottocharus qui Bohemiam, Auſtriã, Morauiam, & quaſi Hungariam, & totam quaſi terram vſq; ad Pruſſiam, & vſq; ad mare, tenuit, à rege ſua feuda recepit. Venit autem ad regem cum ineffabili pompa & oſtenſione potentiæ & diuitiarum. Rex autem longus & gracilis ſtatura valde, aquilum habens naſum, indutus griſea ruſticali tunica, cum alto galero, in cõmuni ſtrata ſedens, Ottocharum indutum pretioſiſſimè, genu flexũ, more regio inueſtiuit de feudis. De quo indignatus Ottocharus, & per vxorem ſuam, quę Polona extitit, durè tentus, pro eo quòd ſe in tantum ſubiecit, cœpit regem infeſtare & Auſtriam occupare.

Ducatum Auſtriæ ad domũ Habſpurgicam.

Anno 1276.

Obierat autem diebus illis prædictus H. de Nouocaſtro, epiſcopus Baſilienſis, cuius geſta (qualiter tempore prædeceſſoris ſui Berchtoldus de Pfirt, adminiſtrator epiſcopatus fuit, & illo defuncto, quaſi ſine electione, ſed ſolo Capituli conſenſu, non audentis contradicere, epiſcopatum tenuit, quamuis quaſi illiteratus. qualiter quadam vice citatus per papam perſonaliter, nũcium poſt magnum honorem ſibi exhibitum, coëgit quaſi, vt papam ad eundem diem coram eodem epiſcopo citaret, ad caſtrum ſuum Birſecke: qualiter tunc comes Ferretarum, ex quadam indignatione ſuorum, quandam permutationem terræ ſuæ fecit cum epiſcopo, ad munitionem & vallem Telſchberg, & ob hæc ſui in eum iracundè irruentes, pro eo quòd eos infideliter alienauerit, ipſum facti pœnitentem, cùm vidiſſet iãtum ſuorum dolorem, coëgerint quaſi ad reſciſſionem contractus: & quod caſtrũ *Zouger & aduocatiam in Sergowe, quæ ipſe comes tenebat, epiſcopo reſignauit, ac Ferretum, Altkilch & alia ab eo, propter reſciſſionem permutationis, in feudum recepit: qualiter duo milites de Butenheim, ea quæ ab eccleſia Baſilienſi habuerunt à prædicto comite de Habſpurg in feudum recognouerant, & epiſcopus poſtea in præſentia regis eiſdem dixit: Vos alienaſtis vos à beata virgine, & ego vos ab ea tollo, Sathanæ committendos: qualiter poſtea quilibet eorum alter alteri ſuam cognouit vxorem, qualiter poſtea Landſer regi vendiderunt, & in rebus & in perſonis perierunt, ita quòd nullus eſt ſuperſtes ex eis, & alia ipſius epiſcopi acta) cauſa breuitatis relinquo.

Henrici epiſcopi Baſilienſis res geſta.

**Sougeren caſtrum antiquum ad Birſam.*

Erat aũt in diebus illis quidã frater Henricus de Iſena Sueuus, de ordine Minor. filius fabri, lector domus Moguntinæ, Theologus & Nigromanticus, qui dum quadam vice dæmonem cuidam bonæ mulieri in ſpecie viri diu cohabitantem, per characteres eieciſſet: dæmon non valens vltra illam accedere, dixit dæmon: Ab initio meæ ruinæ ſolitus eram cohabitare mulieribus, nunquam dilectiorem habui: nunquam ergo deſiſtam, quin illum qui te mihi abſtulit in eam altitudinem perducam, qua obliuiſcatur penitus Dei ſui. Hic Henricus cum pro Petro diuitis Canonico Baſil. & præpoſito eccleſiæ Moguntinenſis, pro epiſcopatu Baſilienſi iuiſſet ad papam, papa ſibi, videlicet Henrico, non illi, de epiſcopatu prouidit. Hic regi familiariſſimus eſt effectus.

Henricus memoratus epiſcopus Baſil. 1275.

Petr. Reich præpoſitus Baſil.

Rex autem congregato forti exercitu, Bohemiam contra Ottocharum eſt profectus, cum quo ipſe Baſilienſis epiſcopus cũ c dextrariis iuit in propria perſona. Tranſeuntes autem ſyluam Bohemiæ per inuaſores, quaſi fugientes, damna plurima ſunt perpeſſi. Epiſcopus autem Baſilienſis tenens extremam exercitus cuſtodiam, inuaſores iterum venientes inuaſit, qui in amnem fugientes more ſolito, tranſire credebant. Epiſcopus verò perſonaliter in flumen proſiliens, quem ſui ſequebantur, cepit eos, quos nudos ligans ſuper equis ſecum duxit ita diu, quouſq; fuerunt à muſcarum corroſione perempti: nec amplius à talibus fuerunt infeſtati. Dicebatur autem de magna multitudine inimicorum latitantium in ſylua. Quod cùm rex dixiſſet epiſcopo: ſtatim

Ottocharus Bohemus Rudolfo bellum infert.

epiſcopus procurauit, quòd ducēti galeati vltra flumen iuxta regis exercitum proceſſerunt. Quærenti aūt regi, qui eſſent illi galeati & ignoti, epiſcopus reſpōdit: pro vobis ſunt illi. Rex habens tædiū de illis, rogauit epiſcopū vt abirēt: qui iubente ep̄o abierūt.

Cæſar Bohemo occurrēs Venit autem Ottocharus cum exercitu innumerabili contra regem. Rex aūt non in ſignis regalibus, ſed in armis non ſignatis & rubiginoſis prodiit in cōflictum. Venit autem quidā Valens ad regem, cupiens ab eo donum, eo animo vt ſibi ſeruiret. Quod cum rex renueret, venit ad Ottocharū: & illius dono recepto, promiſit regē, quātumcunq; ſe abſcondentem, poſiturum ad terram. Videns Ottocharus exercitum regis, & quòd eum (quod crediſſet) vitare nolebat, acceſſit dictum Zewuſch Bohemum potentem, cuius fratris filiam ipſe Ottocharus doloſè cognouit, & patrem eius in turri igne occidit, dicens illi, quòd ignoſceret, ſi quid vnquam mali egerit contra ipſum, vt perpetuò ditaret eundem. Ille verò reſpondit, quòd pro eo fideliter pugnare non poſſet: ſegregans ſe cum Ottocharo cum electis duobus millibus Bohemorum.

Rudolfus de Rheno eques Baſil. Appropinquantibus autem timoroſè & paulatim exercitibus ad conflictum, Rudolfus de Rheno miles Baſilienſis, ſonora voce cātauit, quod per ambos exercitus audiebatur: *Domina ſancta Maria, domina ſancta*, quod tempore Litaniæ ruſtici cantant. Præordinauerat autem Henricus marchio de Hochberg, quòd quandocunque ipſe tempore conflictus acclamaret, *ipſi fugiunt, fugiunt*, idipſum cæteri etiam acclamarēt: quod & factum eſt, per quod territi ſunt Bohemi. Henricus quoq; Schorlin Sueuus, epiſcopi Baſil. ſeruitor, habēs equum indomitum, preſſurā hormis ſeu aciei exercitus regis ſufferre nō valens, tacto equo cum calcaribus, primus Bohemos inuaſit. Dixitq; rex: Tempus eſt vt ille iuuetur. Initoq; conflictu, prædictus Valens, qui donū ab Ottocharo recepit, cognoſcens regem quamuis abſcōditum per ſcapulas procliues, occiſo equo regis, regem proſtrauit in terrā. Quo Valēte ab aliis occiſo, cum ſeruitores regis

Ottocharus prælio victus & occiſus 1278. pro illius erectione ſe occupare vellent, dixit rex: non curetis de me, non eſt vis de vno homine, ſed progredimini ad conflictum, & iuuetis alios. Illi dimiſſo rege proſtrato, trudentes & progredientes viriliter, Ottocharum occiderunt: imò eo capto, ipſum finito conflictu quidam Bohemus occidit, cuius relictam prædictus Zewuſch poſtea recepit vxorem, quem Wenceslaus rex, Ottochari filius, poſtea decollauit. Reliquit enim Ottocharus filiū & filiā, quibus Romanus rex prædictus Rudolfus ſuos liberos copulauit, dans Wenceslao vnam filiarum ſuarum, & ſorori eius filium ſuum Rudolphum, cui ſorori dominium de Kiburg quod ipſe rex ſibi retinuerat, morganitico iure donauit. Rudolfus verò dux poſtea moriens vnicum filium Ioannem ducem, Alberti regis occiſorem, reliquit. Wenceslaus verò rex Bohemiæ abſq; briga viuens quietè & ſine armis in lecto moriēs, filium & duas filias ex prædicta vxore reliquit. Filius factus rex per traditionem clam in lecto occiſus eſt. Vnam filiarum habuit Hēricus dux Karinthiæ, quem pro rege receperunt Bohemi: qui tamen propter infeſtationes Alberti regis, qui & ipſe filium ſuum Rudolphum primogenitum ibi regem cōſtituerat, poſſeſſionem pacificam habere nequiuit. Aliam verò filiam Wenceslai, diu poſtea occiſi, ſucceſſiuè Adolpho & Alberto regibus, & creato Heinrico comite de Lutzelburg Romanorum Imperatore, recepit in vxorem, & regnum Bohemorum cum ea, Ioannes filius Imperatoris eiuſdem. Occiſo itaq; Ottocharo, Rudolphus rex in Auſtriam pergens, diu quouſq; omnia bene diſpoſuit, permanſit in Vienna.

Vuanus dynaſta Vngarus ſupplicio affectus. Erat autem quidam potēs comes Vngarus, nomine Vwan, qui regem & Auſtriam plurimùm infeſtauit, pluries pacta inita inter ipſos infringens. Pro quo rex verbis pacificis miſit in dolo, & cùm veniſſet Viennam, timorq; magnus irruiſſet ſuper eum, accedens menſam, bibit de cypho regis, dicens: Modò ſum ſecurus, quia bibi cum probiore viuente in hoc mundo. Verùm ſtatim poſt menſam arreptus, ſub glacie eſt ſubmerſus. Videns autem quidam de Liele magiſter militum regalis curiæ arreptionem, irruit in gladium ſuum pro illius comitis defenſione. Rege verò dicente: deſiſte, quid ad te? ipſe videns perfidiam regis, mœrens quieuit. Quidam verò miles probiſſimus, qui eundem comitem iubente rege illuc conduxerat, videns quæ fiebant per ſe impediri non poſſe, quaſi amens factus, poſtea præ verecundia latitauit.

Cùm autē in Vienna nocte famuli euntes pro vino ſpoliarentur, & reſiſtentes vulnerarentur: Fridericus comes de Liningen, qui cum rege erat, quadā nocte, aſſumēs

Gruem

Gruem militem ſuum dictum Kranich/perſonaliter cum milite ſolo iuit pro vino, circuiens vndiq; cum cantharo tanquam garcio, omnes ribaldos in eum irruentes occidit, & omnibus illis amputatis capitibus, Kranich miles cuiuslibet caput poſuit ſuper ventrem occiſi. Manè autem facto, plures ciuium filij occiſi reperti ſunt in plateis, & magnus clamor factus eſt per ciues coram rege, de occiſione filiorum ſuorum, ipſo in ciuitate ſtante. Quis autem feciſſet, nemo ſciuit. Progrediente autem rege ad Miſſam, & ſequente eum Friderico comite, viderunt vnum in ſtrata occiſum, non tamen caput ſupra ventrem habentem: & clàm dicente Friderico ad Gruem, ſe illi non rectè feciſſe: rex audiens duorum colloquium, tacuit. Sed pòſt in camera ſua quęrens à Friderico & audiens ab eo facti ſeriem, ipſum commendauit: de cuius Friderici conſobrini regis geſtis nobilibus, integra hiſtoria opus eſſet. De Viuiano etiam ciue Baſil. ſocero prædicti Schorlin, quanta in prædicto conflictu peregerit, & de mirabilibus factis eius, ad præſens relinquo.

Incrementa dominorum de Walſee.

Reliquit autem rex cum filio ſuo duce Alberto multos Sueuorum in Vienna, quorum vnius ſcil. de Walſee liberi poſtea propter eorum virtutem conſtantiæ ditiſſimi ſunt effecti: ita quòd, qui per pedes venerant in Auſtriam, finaliter decem miliū marcarum redditus habuerunt.

Henrici Schorlini facinus.

Veniente autem rege Nurenberg, Henricus Schorlin, filiam hoſpitis ſui ſpecioſiſſimam, violenter corrupit & ſtuprauit. Cùm aūt populus commotus, à rege propter hoc iudicium poſtularet: rex diu protrahēs, cum ſe nemo interponeret, tandem dixit commotus: de iſto iudicabo, & in hoc loco iudicans, quàm diu vixero iudicabo. Perterriti autem nobiles & populus ciuitatis, videntes quanta ille affectione diligebatur à rege, Henrico Schorlin puellam in coniugem legitimam copulabat, & ducentas marcas argenti eis dabat, & ſic clamor contra Henricum ceſſabat.

Pourrentrutum ad eccleſiam Baſil. reuocatū 1283.

Goldenfels.

Schloßberg.

Arguel.

Rediens autem rex ad Rhenum cum epiſcopo Baſil. caſtrum & oppidum Brundruti, quod comes montis Biligardi tenuit, quod antiquitus fuiſſe dicebatur eccleſiæ Baſil. obſedit. Quo tum victo, eccleſia Baſil. deinde quietè poſſedit. Conſtruxit etiam ipſe epiſcopus de auxilio regis caſtrum *Goldenfels*, vltra *Brunndrut*, in territorio Gallicorum, terram quæ circa eſt attrahēdo. Cumq; comes Nouicaſtri, dicens ſe aduocatū ſuper oppidum *Biele*, terrā vſq; ad Biele in ſua poteſtate teneret, prędictus eps caſtrum *Schloßberg* ædificās, illam terram per duas leucas eccleſiæ ſuæ dominio attrahebat. Itē in valle S. Immerij caſtrū forte *Arguel* ædificans, inibi meatum Gallicorum præcluſit.

Ex epiſcopo Baſilienſi elector Moguntinus 1286.

Idem epiſcopus poſt multos bonos actus & ſtrenuos, & vtiles eccleſię Baſilienſi, ad Maguntinum archiepiſcopatum promotus, Petrum Diuitis, mediante fauore Papæ, ad eccleſiam Baſilienſem promouit.

**alij Cumanam.*

Rex autem nullum motum habens ad Italiam, forſitan quia vidit cæteris multis malè ſucceſſiſſe: miſit prædictum Henricum epiſcopum Baſilienſem, cum membranis ſigillo ſuo ſigillatis, ad ciuitatem *Romanam, qui ibidem ſedi Apoſtolicę Romandiolam & quædam alia, in damnum graue imperij dedit: ibi habitis quibuſdam tractatibus nomine regio ſigillauit.

Ipſe quoq; Henricus factus archiepiſcopus ſtrenuè multa peregit: volensq; viſitare epiſcopatum Conſtantienſem, Rudolfus de Habſpurg epiſcopus Conſtantienſis, filius patrui regis, ſibi reſtitit. Quibus ambobus poſtea corā rege conſtitutis, & inſtante archiepiſcopo pro viſitatione: epiſcopo verò dicente, modicum eſſe epiſcopatum ſuum & pauperem: illo verò dicente, ſe benè ſcire qualis eſſet: epiſcopus reſpondit: Bene credo, quia ſoleis veſtris ſæpiùs percurriſtis eum, quàm ego vnquam potuerim equitare. Vltimò tamen dixit rex, eum admitti debere & admiſſus fuit ad viſitationē. Fuerunt autem tres fratres de Habſpurg, filij patrui regis, ſc. Rudolfus epiſcopus Conſtant. Gotfridus dominus in Lauffenberg, & Eberhardus qui dicebatur de Kiburg.

Scomma in archiepiſc. Franciſcanum tactū.

Habuit autem archiepiſcopus maiorem affectionem ad milites quàm ad clerum. Vnde quadam vice habens feſtum, cum clerici citiùs quàm milites ſederent ad menſam, dixit archiepiſcopus: bini & bini milites recipiant vnum clericum pro puluinari. Vnde & ſuper eius morientis ſepulchrum ſcripſit quidam verſus,

Nudipes Antiſtes, non curat Clerus vbi ſtes:
Dum non in cœlis, ſtes vbicunq; velis.

Indicta autem curia Coloniæ per regem, & adducto per eum genero ſuo, duce Bauariæ, in die haſtiludij progrediūtur centum milites, ad haſtiludium patati, omnes ducentes mulierem decapitatam in armis, in deſpectum ducis Bauariç. Quod videns rex, & ducem de acceſſu ſuo arguens, curia dimiſſa receſſit.

Conflictus proximè Bernam 1289.

Rex quoq; poſtea oppidum *Petterlingen* ſitum verſus Lauſannam obſedit, & oppidum *Murten*, de manibus comitis Sabaudiæ eruens, ad regnum retraxit. Rex quoq; Bernam ſibi rebellantem obſidens, & euincere non valens, ſed quotidiana lite infeſtans: tandem Rudolfum filium ſuum clam cum quadringentis equitibus miſit, qui ſe ponens in inſidiis, quoſdam abductores pecorum ſolito more præmiſit: quos illi inſequentes vſq; ad locum inſidiarum, capti ſunt & occiſi. Ipſi verò Ludouicum comitem de Honberg, patrem valentiſſimi Wernharij, primum aggredientium cuſpidibus recipientes, necârunt: ſicq; Berna regi eſt reformata.

Pſeudofridericus crematus.

Cumq; etiam rebellantem ſibi Columbariam obſediſſet, quidam verò quondam Imp. Friderico ſimillimus, in inferioribus Rheni partibus ſeipſum Fridericum fingẽs, ac Barones & ciuitates ſibi aggregãs, vſq; Wetzſlar veniſſet: rex pertimiſcens, admiſſa cũ Columbarienſibus concordia, cũ gente deſcendens, ac ſe illũ velle tanq̃ Imp. venerari fingens, ipſum apprehenſum quæſiuit vnde veniſſet, & quis eſſet, & eũ cremauit.

Dicitur quoq;, quòd cum rex Frãciæ illis diebus monaſterium S. Dionyſij, quod imperio pertinebat, nimis grauaret, & pluries à rege Rudolfo rogatus nõ deſiſteret: iãdẽ rege ſcribente Franco inter ſingula, quòd deſiſteret, alioquin in partibus ſuis ipſum viſitaret, per vires & viros, quos ſibi felix Germania germinauit: Francus ſe nolens inbrigare cum illo, à grauaminibus ceſſauit & quieuit.

Rudolfus Burgundos bello petit pro epiſcopo Baſil.

In diebus illis cum Petrus Baſilienſis epiſcopus habens litem cum Gallicis vicinis, ſuccubuiſſet in conflictu, militum præſertim Baſilienſium magna multitudine captiuata: rex Rudolfus pro illorum recuperatione veniens, Biſuntium potenter obſedit: vbi manicas wambaſij ſui fractas, cum nouis peciis reparans, dedit exemplum aliis ita faciendi. Dux autem Burgundiæ cum omni quaſi potentia Gallicorum, cum exercitu maximo ſe poſuit contra regis exercitum, ne regi victualia poſſent afferri: ita quòd vno die regis exercitus in victu defectum maximum eſt perpeſſus. Videns autem rex rapas in campo, rapam vnam raſam comedit. Quod videntes alij, admirati de eo, omnes quodammodo rapis ſunt ſaturati.

Rex autem retrocedens ad Gallicorum exercitum in valle poſitum iuxta ripam, in montem deſuper ſe recepit, ita quòd vnus exercitus in alterum poſſet reſpicere: & in ſero tractans cum ſatrapis ſuis, de ineundo mane conflictu, cum quidam ex eis miraretur, addens, de quo viuere vellent? rex ipſum inanem habere curam, reſpondit dicens: Si ipſos vicerimus, victualibus eorum veſcemur: ſi nos vicerint, cùm nobiles ſint, dabunt victum captiuis. Ipſisq; ſic tractantibus, nox acceſſit.

Theobaldus comes in Pfirt.

Erat autem tumultuoſum murmur in exercitibus, vt moris eſt. Et ecce quidam de Suitia, quorum rex mille ducentos habuit, ſoliti currere in montanis, deſcendentes montem, irruerunt in caſtra Theobaldi comitis Ferretarum, qui fuit adiutor in acie Gallicorum, & aliquibus occiſis, ipſius ſpolia deferendo, & plurima laniãdo: ita quòd in valle facta eſt commotio clamoroſa. Gallicis quoq; tractantibus de præcludendo regi diſceſſu, cùm arbitrarẽtur, ſe propter eorum multitudinẽ, & quia non erat aptus deſcenſus ad eos, ſecuros à conflictu: quidam ex eis dixit, Noſco regẽ talem, etſi deberet manibus & pedibus repere, nos inuadet. Sicq; timentes, diluculo ſolennes ad regem pro concordia nuntios deſtinârunt. Cumq; rex aliud nollet, niſi ante omnia captiuis liberè reſtitutis: dux & maiores Burgundiæ ſe Baſileam corporaliter præſentârunt, ibi de concordia tractantes. Vaſalli imperij quoq; præſtita fidelitate, ſunt de regalibus inueſtiti. Dicitur etiam, regem in ipſo exercitu dixiſſe, ſe in qualibet mundi parte cum electis quatuor galeatorum, & quadraginta peditum armatorum de Alemannia millibus, ſtare inuictum: æſtimans, hos omnem multitudinem aggreſſuros.

Cæſaris ſecunda nuptia.

Mortua autem domina Anna de Hohenberg regina, & in choro eccleſiæ Baſilienſis cum duobus filiis ſepulta: rex filiam ſororis regis Franciç in ſenio iuuenem recepit vxorem, quæ tamen poſt mortem regis rediit ſatis egens.

☞ Rex autem Rudolphus cum Anna de Hohenberg, ſorore Alberti de Hohenberg,

berg,habuit tres filios:inter alios Rudolphum, Albertum & Hartmãnum. Qui Hartmannus apud Reynow,in Rheno periit,& cũ matre & paruulo fratre Carolo in choro Baſilienſis eccleſiæ eſt ſepultus. Item habuit ſex filias, quarum vnam habuit dux Bauariæ ſuperioris, alteram dux Bauariæ inferioris, tertiam dux Saxoniæ: quartam dux Vratislauiæ: quo defuncto, recepit Marchionem in Brandenburg.quintam habuit rex Wenceslaus Bohemiæ,filius Ottochari,per ipſum Rudolphum regem occiſi:ſextam habuit Carolus primogenitus regis Siciliæ ſiue Apuliæ. *Rudolfi Cæſaris liberi.*

Ex Rudolfo filiorum primogenito & ſorore Wenceslai, deſcendit Ioannes Bohemiæ dux,occiſor prædicti Alberti. II.

Ex Alberto,qui habebat Eliſabet,filiam comitis Tirolis,antequam pater promoueretur in regem,quem comitem ipſe rex poſtmodum ducẽ Carinthiæ creauit,creati ſunt: 1 Rudolfus primogenitus,qui factus eſt rex Bohemiæ,& filiam regis Franciæ ducẽs,ſine liberis eſt defunctus. 2 Item Fridericus,in Romanorum regem in diſcordia electus & coronatus:quia ex filia regis Arragonũ ſola relicta filia, quæ poſtea comiti * Carinthiæ data eſt, ſine liberis eſt defunctus. 3 Item dux Leopoldus ſtrenuiſſimus,qui relictis duabus filiabus,ex filia comitis Sabaudiæ, quarũ vna poſtea data eſt duci de *Sueinitz* Sileſiæ, alia domino de Cuſin Franciæ, ſine aliis liberis defunctus. 4 Item Otto dux,ex filia ducis Bauariæ inferioris duos relinquens filios, Fridericum & Leopoldum,qui mortui ſunt ſine liberis. 5 Item * dux Auſtriæ, qui ex filia comitis Ferretarum habet filios & filias:quorum Rudolfus primogenitus habet filiam Caroli Imper.& Bohemiæ regis. 6 Item Agnes,ducens Andream regem Vngariæ, ſine liberis eſt defuncta:quæ hodierno die ducit vitam ſanctam & beatam. 7 Item* duciſſa Lotringẽſis,ex qua Rudolfus filius,& Rudolfus nepos,& domina de Chabilone ſunt nati. 8 Item Catharina deſponſata Henrico Imp.eoq; defuncto duci nupta Calabriæ, filio regis Ruperti Siciliæ,ſine liberis eſt defuncta. 9 Item *comitiſſa de OEtingen. III. *Alberti regis liberi.* **forte Goritia.* **Albertus.* **Eliſabet.* **Guta.* *Progenies filiarum Rud.regis.*

Ex filia Rudolfi regis in inferiori Bauaria.† IIII. V.

Ex ſuperiore Bauaria nati ſunt, Rudolfus primogenitus, dux & palatinus Rheni, Ludouicus Romanorum Imperator quartus,& Lantgrauia Haſſiæ. Ex Rudolfo,& Metza filia Adolfi regis Romanorum,eius coniuge,deſcenderunt: Adolfus, Rudolfus & Rupertus minor,quem Arneſtum nominant,cuius mater fuit de OEtingen & de Wirtenberg:qui Arneſtus filiam regis Siciliæ duxit vxorem. Ex Rudolfo & filia ducis Carinthiæ,deſcendit vxor Romanorum & Bohemiæ regis. Ex Ludouico Imperatore deſcenderunt:ex Polona, Ludouicus & Stephanus filij, & marchioniſſa de Miſſen:ex Holanda autem,deſcenderunt Romerius marchio Brandeburgẽſis, Wilhelmus comes Holandiæ,& Albertus, & duæ filiæ, quarum vnam habet frater regis Vngariæ,aliam Maſturus dominus Veronenſis.Ex Ludouico primogenito marchione in Brandenburg & filia regis Daciæ, deſcendit filia nupta regi Norwegiæ: ex filia verò ducis Carinthiæ,ablata Ioanni Bohemi propter impotentiam,nati ſunt filij & filiæ.Ex Stephano & filia regis Siciliæ,& poſtea ex filia Burggrauij de Nurẽberg, multi filij & filiæ ſunt creati.Ex marchioniſſa Miſſenenſi plures filij & filiæ creati ſunt. *†ſupplendũ forte, nulli proceſſerũt.*

Ex Saxona,Rudolfi regis filia,plures Saxoniæ duces ſunt creati. VI.

Ex duciſſa Vratislauiæ,poſtea marchioniſſa in Brandenburg, Volmarus & quidam alij Marchiones nati ſunt. VII.

Ex regina Bohemiæ,ipſius Rudolfi regis filia, & ex Wenceslao rege, deſcenderunt, Wenceslaus filius,qui rex factus ſine liberis eſt defunctus. Item duæ filiæ,quarũ vnam habuit Henricus dux Carinthiæ,ex qua deſcenderunt duæ filiæ: aliam habuit Ioannes rex Bohemiæ & marchio Morauiæ,vnde Carolus Imperator deſcendit. Ex Carolo Romanorum Imperatore, & ſorore regis Franciæ,deſcenderunt duæ filiæ:vna regina Vngariæ,quæ ſine liberis eſt defuncta,alia duciſſa Auſtriæ. VIII.

Ex regina Siciliæ ipſius Rudolfi filia,deſcenderunt Carolus ſucceſſor patris etiam rex Siciliæ,ſed per patrem Rupertum & per papã eiectus, & de adiutorio Alberti regis Romanorum auunculi ſui Hungariæ rex creatus.Item Delphina,ex qua duo Delphini filij ſunt nati.Item Clementia regina Franciæ,quæ abſq; liberis eſt defuncta.Ex Carolo rege Hungariæ prædicto deſcenderunt,nũc Carolus primogenitus,rex Hungariæ:item Andreas rex Siciliæ, iugulatus per Iohannam vxorem & patruelem ſuam. IX.

De animoſo & probo comite Alberto de Haigerloch & Hohenberg, qui dicebatur eſſe vnus de XII *pugilibus.*

Comitum de Hurningen ditiones Alſatica.

ALBERTVS comes de Hohenberg & de Haigerloch, frater prædictæ reginæ, dominæ Annæ, duos comitatus habuit antiquos valde, ſcilicet *Haigerloch* & *Hohenberg*: & ſiti ſunt in corde Sueuiæ, & dicebantur comites de Hurmingen, & illi comites fuerunt potentes in Sueuia & Alſatia. In Elſatia habuerunt caſtrum, quod dicitur *Ortenberg*, & magnas villas & totam vallem quæ dicitur Albrechts thal/ cum omnibus pertinentiis. In qua valle duo domini & fratres de Hurmingen, quorum vnus fuit laicus, conſtruxerunt clauſtrum ſolenne ordinis ſancti Benedicti, in honorem ſancti Michaëlis, & procurauerunt eximi ab omnibus exactionibus & muneribus quibuſcunque, à Sixto papa: excepto quòd annuatim debent præſentare ad cameram papæ vnum marmotinum, hoc eſt, denarium aureum, qui bene noſcitur in Curia, & eſt minoris valoris, quàm paruulus florenus de Florentia. Nomen clauſtri, Latinè Hugonis curia, Teutonicè Hugeshofen. Prædicti verò duo domini ambo mortui ſunt, & in dicto clauſtro ſepulti, vbi corpora eorum hodierna die requieſcũt. Quod dominium Albertus comes poſtea dedit Rudolfo de Habſpurg, in dotem dominæ Annæ, prædictæ ſororis ſuæ.

Hugeshofen monaſteriũ.

Marmotinus nũmus.

Albertus verò prædictus multa bona fecit tempore ſuo, & laudabilia. Fuit bellicoſus, animoſus & probus: & cantatum fuit à quodam magiſtro, qui dicebatur *Kumier*, quòd idem Albertus eſſet ſuſtentaculum Romani imperij totius Sueuiæ. Qui Albertus fuit occiſus in proprio comitatu ſuo, per quendam ducem Bauariæ, iuxta caſtrum Lintſtetten, peſſimè derelictus à ſeruitoribus ſuis: quorum progenies hodie prædicto domino eſt nota, qui fugitiuè receſſerunt à domino ſuo, ſicut canes quibus alligantur veſicæ, quibus impoſitæ ſunt fabæ. Progenies fugientium dicuntur, die Lemmer von Wittingen/ & duxerunt agnum per iſta. Et ſicut legitur, quòd vna ouis interficit totum gregem: ita dominus eorum interfectus fuit per fugam ipſorum. Vtinam fuiſſent lupi rapaces, qui deuoraſſent corpora eorum.

Familia Hohenbergẽſis.

Ex prædicto Alberto deſcenderunt, Albertus & Rudolfus. Albertus dicebatur Köſchmann. Rudolfo exiſtente Albertus mortuus eſt. Rudolfus multa & laudabilia fecit; & potentior Sueuiæ fuit, qui tunc vixit. Et habuit tres comitatus, ſcilicet *Rotenburg, Haigerloch, Hohenberg*, exceptis pluribus munitionibus, *Horwe*, * *Nordlingen, Werſch, der Buſch, Buggingen.* Obſedit etiam Rudolfus Eberhardum de Wirtenberg, & filium ſuum Vlricum vnicum, cum machinis & aliis inſtrumentis, cum quibus caſtra & munitiones inuaduntur, & duo ſibi caſtra deſtruxit, & eum obſedit pluribus ſeptimanis cum magnis expenſis: quorum vnum dicebatur *Hoheneck*, aliud verò *Pfullentz*, & *Grauenwiler* ita deſtruxit, quòd domini de Wirtenberg nunquam audebant eum depellere de loco.

**fortè Nurtingen.*

Ex Rudolfo & domina de Werdenberg deſcenderunt Albertus, Rudolfus, Hugo, Henricus, & vna filia. Albertus miſſus fuit in Conſtantiam per patrem ſuum Rudolfum cauſſa ſtudij, vbi ſtetit honorificè pluribus annis, & multum profecit in artibus: factus eſt canonicus maioris eccleſiæ, & rector cuiuſdam eccleſiæ in Auſtria quę dicitur *Ruſpach*, & rector trium eccleſiarum in Sueuia, quarum pater eius fuit patronus. Poſtea miſſus fuit Pariſios, vbi ſtetit pluribus annis cum magnis ſumptibus, & profecit in magnum clericum: & legebat iura ad tempus multis audientibus. Poſtea licentiatus fuit in Decretis, non cauſſa dominij, ſed cauſſa veræ ſcientiæ. Poſtea rediens in patriam, receptus eſt in canonicum Argentinenſem. Mortuo autem domino Rudolfo epiſcopo Conſtantienſi, electus eſt in epiſcopum; ſed in diſcordia non habuit proceſſum, quia maiori pars Capituli & burgenſes erant contra eum, qui timuerunt potentiam patris.

Poſtea factus eſt Cancellarius domini Ludouici Imperatoris, & eius aduocatus prouincialis totius Elſatiæ, in cuius ſeruitio multa peregit, & in ſolennibus negotiis miſſus fuit per Imperatorem in Franciam, tunc in Prouinciam ad papam, modò ad regem

regem Angliæ, tunc ad ducem Auſtriæ. Poſtea videns Imperatorem eſſe pigrum, & non multum promotum ab eo, tranſtulit ſe Auinionem, ibi diu ſtetit per longum tempus, vbi prouiſum fuit ſibi de epiſcopatu Herbipolenſi, à papa Clemente ſexto: ſed non obtinuit, propter potentiam illius de *Hohenloh*, concorditer electi à toto Capitulo. Poſt mortem domini de *OEtingen*, qui fuit famoſior phyſicus mundi, papa Clemens ſextus prouidit prædicto domino Alberto de epiſcopatu Friſingenſi, quem potenter & ſine impedimento tenet. Qui fuit virtutibus plenus, ſociabilis, affabilis, largus, ſed minus humilis, quia nimia humilitas parit contemptum.

Rudolfus ſecundogenitus fuit probus, virilis, ſed crapuloſus. Ex quo & domina ſua de Naſſowe, deſcendit vnus filius, qui ſepultus eſt in collegio Ehingenſi, iuxta Neccarum, quod pater ipſius conſtruxit. *Ehingen oppidum.*

Hugo verò tertiogenitus, animoſus, bellicoſus, mitis, virtuoſus, ſociabilis & audax, non curans de futuris contingentibus, ſed exceſſit in multiloquio, contra dogma Catonis:

Virtutem primam eſſe puta compeſcere linguam.

& Ariſtotelis: *O quàm ſpecioſum eſt & honeſtum in homine, abſtinere à multiloquio?* A quo & filia Ferretarum comitis, deſcendit filius.

Henricus verò quartogenitus, animoſus, bellicoſus & prodigaliſſimus erga ſeruitores ſuos, ita quòd omnes munitiones & villas eis diſtribuit, exceptis paucis villis & vna munitione optima ſuper Danubio quã tenuit, ſcilicet Fridingen vel Newen Hohenberg. Qui dominus Henricus occiſus fuit, & cum eo optima iudicia Sueuiæ, in epiſcopatu Curienſi, per dominos de Bellmont & adiutores eorum, in montanis. Qui ſepultus fuit honorificè in clauſtro quod dicitur *Salmanſwiler*, anno Domini, M. CCC. LXI.

Quædam fabula de quodam notario Alberti comitis de Hohenberg.

FVIT quidam notarius domini Alberti comitis de Hohenberg, qui dicebatur *Cappadocier*, ſociabilis, curioſus & ſubtilis, non curans pecuniam, qui fuit rector cuiuſdam eccleſiæ in Schera, nomine *Tieringen*. Rex verò Rudolfus libentiſſimè confabulabatur cum eo, in cuius curia frequenter morabatur propter dominum ſuum, cuius ſororem rex habuit in vxorem. Quadam vice rex indixit curiam principibus in *Franckfurt*, Cappadocier veniens à longè, & vadens ad Cancellariam, inuenit menſam paratam, & Cancellarium & notarios ſplendidè prãdentes. Sedit verò & ipſe ad menſam, & pauca cibaria dabantur ſibi, licet magnam haberet famem: & ſuperiùs in menſa erant magnæ ſcutellæ, impletæ optimis cibariis. Ipſe verò vocauit vnum de ſeruis ſuis, & dixit ad eum: Redeas ad modicum tempus, & voca me feſtinanter, & dicas quòd dominus meus miſerit pro me. Ille verò interim circumuoluit ſecretè menſale, & ſine rotæ calcaris ſui fortiter firmauit. Seruus verò intrauit, & feſtinanter vocauit dominum ſuum. Ille ſurgens feſtinanter & menſale cum omnibus ferculis & ſcyphis traxit in terram, & exiuit ad dominum ſuum. Rex verò percipiens, quæſiuit ab eo dicens: Quid modò feciſti? Ille reſpondit: Dum veni ad menſam Cancellarij & notarij veſtri, habuerunt fercula diuerſa, & dabatur mihi quod ſanæ mentis & corpore infirmus bene comediſſem: tunc egi quòd ipſos mecum oportuit ieiunare. Rex verò ridens, reſpondit: optimè feciſti. Ille verò poſtea gratulanter & honorificè tractatus fuit à Cancellario & omnibus notariis regis.

Item, quæſitus fuit à rege, ſi haberet eccleſiam bonam. Ille reſpondit, fortem & bonam eccleſiam habere, & bonas campanas, ſed quòd dominus ſuus nimis frequenter acciperet ſibi fructus eccleſiæ. Quod rex audiens, promiſit ſe acturum, quòd dominus permitteret fructus cum eccleſia.

Alia fabula de eodem.

ITEM, Rex quadam die erat in Vlma, vbi oleum nucum erat in cariſſimo foro. Cappadocier dixit, dominum ſuum habere plures arbores nucũ in comitatibus ſuis,

quàm in tota Elſatia & tota Weſtaugia: idq́; iurando affirmauit coram multis dominis, & aliis. Aliqui credebant eum mentiri, & dixerunt regi. Rex verò vocauit Cappadocier, & dixit: Quid dicis de arboribus nucum ſororij mei? Reſpondit: Ego dico, & dixi per iuramentum dominum meum plures habere arbores nucum, quam in tota *Vafrea.* Elſatia & Weſtaugia ſunt: ſed ſunt coryli, quæ ſunt arbores nuces proferentes, ſi non magnas, tamen paruas. Rex ridens dixit: Sicut te dimitto, ita te inuenio. Multa talia fecit prædictus.

Alia fabula de quadam milite, qui dicebatur Iacobus Müller *de Thurego.*

RVDOLFVS comes de Habſpurg fuit inimicus capitalis Iacobi dicti Müller, militis Turicenſis, antequam fuit electus in regem. Cui quadam vice obuians, cum nullo modo poſſet effugere manus comitis, ſapiens fuit, & feſtinanter deſcendit equum, & proiecit gladium ſuum in terram, & extraxit braccam, & ſedit in viam quaſi merdando. Comes verò & ſeruitores ſui venerunt, vehementer exeuaginando gladios ſuos, volentes eum occidere. Ille verò extenſis manibus clamauit comiti: Non decet dominationi & honeſtati veſtræ occidere merdantem: detis mihi pacem quouſque attraham braccam. Comes reſpondit: Sit ita. Ille verò dixit: Tunc bracca mea nunquam plus veniet ad culum meum. Comes verò hoc audiens, furore repletus, receſſit ab eo, & idem poſtea factus eſt ſeruitor eius ſpecialis.

De morte & ſepultura Henrici, dicti Frauwenlob/ *magni dictatoris.*

Fabula de rege Rudolfo. ANNO domini M.CCC.XVII, in vigilia ſancti Andreę, ſepultus eſt Henricus dictus Frauwenlob/ in Maguntia, in ambitu maioris eccleſię, iuxta ſcalas honorificè valde: qui deportatus fuit à mulieribus ab hoſpitio vſq; ad locum ſepulturæ, & lamentationes & querelæ maximæ auditæ fuerunt ab eis, propter laudes infinitas, quas impoſuit omni generi fœmineo in dictaminibus ſuis. Tanta etiam ibi copia fuit vini fuſa in ſepulchrum ſuum, quòd circumfluebat per totum ambitum eccleſiæ. Cantica canticorum dictauit Teutonicè, quæ vulgariter dicuntur Vnſer Frauwen Lied/ & multa alia bona.

Fabula alia. Rex quadam vice tranſiens pontem Turegi, cùm vidiſſet ſtantem quendam ſenem ſanguineum, cum canorum multitudine pilorum, dixit ad quendam confabulantem ſibi: O quot bonos dies in vita ſua peregiſſe potuit ille canus? Quod audiens ille, dixit ſuauiter: Domine, fallimini, quia nunquam habui bonum diem. Quod quaſi audiens rex, quæſiuit ab illo, quid factum fuiſſet ab eo? Reſpondit & dixit: Se egentem in iuuentute vetulam, deformem mulierem ratione pecuniæ & diuitiarum recepiſſe vxorem, cum qua diu viuente iracunda, ipſumq́; præ timore aliarum mulierum corrodẽtem, dixit, ſe ſic vitam miſerabilem peregiſſe. Qua, ipſo iam ſene facto, defuncta, illico aliam iuniorem recepi, nec illi in lecto complacere poſſum, vitam cum ea rixoſam & duriorem peregi. De quo rex in riſum eſt prouocatus.

Dicitur autem, quòd cùm diues quidã mercator, ſagacior præ omnibus in mercatura, ſemper gerens negotia ſua veriſimiliter pro vtiliori, continuè defeciſſet: quadã vice eum rogauit rex, quærens, ſi vellet recipere eum pro ſocio mercaturæ, & conſilium ſuum ſequi. Quo annuente, quilibet eorum poſuit centum marcas. Dixit autem rex: Volo omnino, quòd Argentinæ emptas haleces traducas Coloniam, & ibi vina empta reducas Argentinam. Cui cõſilio ille ſocius, quamuis nimis & meritò territus, acquieuit. Erat autem eo tempore Argentinæ tanta multitudo halecum, quòd quaſi pro nihilo vendebantur: & cùm veniſſet Coloniam, accidit, quoddam periculum in lacu, vbi haleces piſcantur, quòd non erat ſpes illo anno de halecibus capiendis, ita q. mercator valde in halecibus lucrabatur. Accidit autem quòd tanta multitudo vini deſcenderat per Rhenum ad partes inferiores, quòd vina leuiori foro & precio vendebantur Coloniæ, quàm in Alſatia. Vina itaq; tunc ſuper curribus Argentinã ducens (cùm interim vineæ repentina gliditate perirent) illa pretio vendidit triplicato: ita quòd rex & ipſe maximè ſunt lucrati. Dixit ergo rex: Oportet quandoq; contraria, non ſemper lucri veriſimilia inchoare.

Furti aſtuta indagatio. Venit autem quadam vice quidam mercator clam ad regem in Nürenberg/ indicans

dicans regi, quòd hoſpiti ibidem noto & famoſo commiſerit ducentas marcas argenti ad conſeruandum, quas hoſpes ſe recepiſſe negabat. Rex autem ſciſcitans, in quali ſacco eſſet argentum mercatorem abſcondit. Venientibus autem ciuibus, & inter illos hoſpite ad alloquendum regem, rex alloquens iocosè hoſpitem ſibi notum, vidēs eum pulchram valde habere mitram in capite, ſicut tūc moris erat: dixit rex, ſe oportere mitram eandem habere: & ipſam extraxit de capite illius. De quo hoſpes ridens, gaudebat. Propoſito autem ſermone ciuium, rex pro conſilio intrauit cameram, & clam quendam de ciuitate cum mitra pro interſignio miſit ad vxorem hoſpitis, quòd ipſa hoſpiti talē ſaccum cum argento illico deſtinaret. Quod cum illa feciſſet, nūcius ille regi præſentauit argentum. Quo oſtenſo mercatori, & illo dicente ſuum eſſe: rex abſconſo argento, & vocato ad ſe hoſpite ſolo, ei querelam expoſuit mercatoris. Quo negante præcisè, mercatore verò aſſerente inſtanter: rex producto ſacco hoſpitem nimis territum de fraude conuicit. Redditoq́; mercatori argento, hoſpitem prędiuitem in ſubſtantia bonorum mulctauit.

Rex quadā vice à Henrico marchione de Hochberg, qui parcè dicebatur veſci, quid comederet, requiſiuit. Quo reſpondente, quòd & ipſe & ſui comederent vnum pulmentum cum carnibus, & ipſe & vxor eius vnum caponem, & qui plus habere vellet, acciperet alibi: rex reſpondit, Verè non malè comedis, ſi ſic facis.

H. marchio Hochbergenſis.

Deficiente tandem rege præ ſenio, & dicentibus ſibi Medicis, quòd vltra certos dies durare nequiret, ipſe dixit: Eamus Spiram ad alios reges inibi in maiori eccleſia ſepultos. Et manēs in oppido Germersheim iuxta Spirā, ibiq́; moriens Spiram ductus, & in ſepulchro regali honorificè eſt ſepultus: anno regni eius XVIII, cuius epitaphium in ſilice ſuperpoſito ſculptum, tale eſt.

Rud. regis obitus 1291.

ANNO DOMINI, M.CC.LXCI, PRIDIE CALEND. OCTOBRIS, OBIIT RVDOLFVS DE HABSPVRG, ROMANORVM REX.

Mortuo itaq; Rudolfo, & veniente Alberto duce Auſtriæ filio eius (pro quo eligendo principes Electores miſerant) cum magnis expenſis vſque Hagenow: Adolfus comes de Naſſauwe in regem Romanorum à principibus Alemanniæ concorditer eſt electus: à quo idem Albertus de feodis ſuis, præſertim ducatu Auſtriæ, inueſtitus, in Auſtriam eſt reuerſus. A quo duce cum poſtea miſſis legatis rex peteret, filio ſuo ducis filiam copulari: dux reſpondit: Se, ſi poſſet ex filia ſua facere principem, hoc facturum. Vel, quòd rex filiam ſuam vni ex filiis ducis coniungeret, quem ſe principem facturum promitteret. Ex quibus & aliis inter regem & ducem odium eſt ſubortum. Rex autem Metzam filiam ſuam Rudolfo duci Bauariæ Palatino in vxorem copulauit, qui ex ea genuit tres filios: Adolfum, Rudolfum, & Rupertum. Intoxicatus autem dux Albertus in Auſtria, & diu per pedes ſuſpenſus, oculum perdens euaſit.

Adolfus rex Rom. renunciatus.

Albertus Auſtriacus vno oculo captus.

Iiſdem temporibus Bonifacius papa octauus Columnēſes perſequebatur ad vnguē, Cardinalibus de Columna depoſitis, aliiſq́; plurimùm moleſtatis. Fouens autem rex Franciæ Columnenſes, papam perſequebatur odio capitali: propterea quòd papa in odium Frāci regem diligebat Adolfum. Rex autem Angliæ propter antiquam dominiorum guerram, cupiens aggredi Francum, centum millia marcarum argēti pro auxilio ſibi promiſſo, ſed nō præſtito, Adolfo principi deſtinauit: qui rex Rom. infideliter agens, ſe non diſpoſuit ad bellum, ſed à marchione Miſſenēſi, nepote olim Friderici Imp. ex filia, odio habente filium ſuum, eūdem Marchionatum emit, & tempore breui poſſedit, exceptis quibuſdam munitionibus: quia filius Marchionis, Fridericus nomine, eiecto principe, occupauit eundem. Princeps autem Miſniam potenter ingreſſus, crudelia multa peregit. Vnum enim caſtrum vincens, CL, qui domino ſuo caſtrum manu tenuerant, decollauit.

Marchionatus Miſnia ab Adolfo emptus.

Cuono autem de Berghein miles, præſes principis in Alſatia elatus, infeſtans C. de Liechtenberg epiſcopum & etiam ciues Argent. cōtra eos principē incitauit. Illi aūt oppidū Cunonis Sermersheim, deſtruxerūt, & poſt obitū regis idem eps caſtrū Crax Cunoni deſtruens, lapides quadros ad conſtructionem oppidi Liechtenawe traduxit.

Sermersh. opp. Alſatia.

Princeps autem Columbariam, quæ ſibi fidelitatem fecerat, rebellātem, obſedit: cui inter alios aderant epiſcopus Baſil. & comes Ferretarum. Multi autem baronum,

Colmaria à Caſare obſeſſa.1293.

ſcilicet de Liechtenberg & Rapoltsſtein,& alij epiſcopi Argentinenſis conſanguinei, in oppido exiſtentes, cùm per quoſdam plebeios porta de nocte aperiretur principi, effugerunt,& fugientium multi ſunt cōprehenſi, inter quos Anshelmus de Rapoltzſtein vix decollationem euaſit. Captum etiam Waltherum ſcultetum Columbariæ, & Ioannem filium eius per epiſcopū Baſilienſem,rex omnino eos habere volens, ſed eis propter officium epiſcopi vitam reſeruans,patrem omni die longo tempore fecit ligari ſuper rotam erecta mann,in ſignum perfidię,& per vias & ciuitates ante ſe duci, & tandem in turri ſeruari: vbi patre extincto,filius poſt mortem regis eſt liberatus.

Intenderat autem princeps facere brigam duci Auſtriæ:propter quod multi Auſtralium ſuperbiebant contra ducem. Dixerat enim dux:Si dominus meus Romanorum rex ſtipendiarius eſt Anglici factus, & ego minore dedecore ſtipendiarius ero Franci. Plures autem electorum principum & ſpecialiter Gerhardus Moguntinus, principem ipſis æſtimantem ingratum,duci, quòd veniret ad Rhenum,nuntios & literas deſtinârūt. Dux autem timens ſe à rege in Auſtria viſitari, allata ſecum pecunia, partes Rheni & Sueuiæ eſt ingreſſus : malens in partibus conſanguineorum ſuorum potiùs regi litem inferre,quàm in Auſtria viſitari. Rex autem aſcendens, Cunradū de Liechtenberg epiſcopū Argent.duci fauentē,in Rubiaco oppido diu potēter obſedit.

Albertus Auſtrius contra Adolfum arma capit.

Fuerant autem quatuor duces Bauariæ fratrueles, Rudolfus & Ludouicus fratres,ſuperioris:Stephanus & Otto inferioris Bauariæ duces. Veniente autem Ottone in auxilium regis, Albertus ſtrenuiſſimus comes de Hohenberg in Sueuia ei obſtaculum ponens,ab eo eſt in conflictu occiſus.

Cùm dux Auſtriæ veniens de Sueuia cum exercitu,iuxta oppidum Kentzingen caſtrametaretur,rex in Rubiaco eundem locum acceſſit. Cumq́; propter flumen Eltzā exercitus ſe mutuò inuadere non poſſent,oppidumq́; regi aperiretur:dux cum hoſtili exercitu Sueuorum & Rhenenſium equitum deſcendens, Moguntiam venit, ibiq́; à quibuſdam principibus quaſi congregatis,regemq́; tanquam inutilem Reipublicæ & imperij deſtructorem deſtituentibus,in Romanorum regem eſt electus. Cumque regi Adolfo poſt eum deſcendenti, adeſſe nimiam multitudinem populi aſſiſtentis ſentiret,ſe doluit deſcendiſſe,& aſcendens iuxta montem *Dornſperg*, prope Wormatiam,expectauit. Rex autem feruens,metuensq́; Auſtralem aufugere, non expectato peditum exercitu ſuo,cum equitibus ſuis celeriter ſequebatur. Argutus autē à ſuis, dicentibus,aciem equitum eſſe minus fortem,noluit aſſentire. Aſpiciens autem exercitum ducis,quem credidit non mā ſurum,dixit: Verum dixiſtis, noſtrum exercitum nimis breuem eſſe. Illis verò dicentibus,modò neglectum eſſe, inierunt conflictum. Erat enim rex animoſus valde. Auſtrales autem habito conſilio,exercitum ſuum declinauerant,vt acies regis obuium haberet ſolem. Ipſisq́; aggredietibus,multisq́; hinc inde occiſis & præ calore extinctis,inter quos Otto dominus de Ochſenſtein vexillifer Alberti,& Ludouicus Monachi,pater valentis Petri cuſtodis Lutenbacenſis, cum aliis,caloribus ſunt extincti. Rex ipſum Albertum aggrediens dixit:Non euadetis,ſed hîc imperium dimittetis. Ille verò dicens,hoc eſt in poteſtate Dei, regē iuxta oculum vulnerauit gladio. Proſtratus autem rex in terram per comites ſylueſtres & alios quos læſerat,per quendam armigerum deſcendentem de equo leuata regi galea,modico in collo vulnere eſt occiſus. Quod videns dux, nullum amplius occidi,ſed capi præcepit. Sicq́; Adolfus,cū octo annis regnaſſet,nolens expectare ſuos,ſtultitiæ furia eſt occiſus,& in monaſterio *Frowenfeld*, ad quod præſente Alberto venerunt, eſt ſepultus. De quo ſcripti ſunt verſus.

Adolfus Caſar in conflictu occumbit.1298.

Anno milleno,trecentis bis minus annis
In Iulii menſe rex Adolfus ruit enſe
Per manus Auſtrani, Proceſſi & Martiniani.

Victo autem regis exercitu, cùm rex per garciones ſpoliatus, omnino nudus iaceret, Moguntinus ſcilicet Gerhardus de Eppenſtein occiſi conſanguineus, & machinator facti, videns regem, fleuit, dicens:cor validiſſimum periiſſe. Dux autem timens eundem G. Moguntinum variare promiſſa ſua,dixit ei: A me non recedetis, meo negotio non perfecto.

Albertus Auſtrius rex Roman.

Occiſo itaq; Adolfo, Albertus dux Auſtriæ occiſor, ab omnibus principibus eſt

electus,

electus, & Aquiſgrani ſolenniter eſt coronatus. Quem papa Bonifacius diu odio proſequens, & læſæ maieſtatis crimine reum dicens, tandem ſimiliter in odiū regis Franciæ approbauit. Quem Albertum cum papa contra regem Frāciæ inſtigare vellet, ille ſe hoc non facturum, niſi ſibi & hæredibus ſuis regnum & imperium confirmaretur per ſedem, reſpondit. Quod ſi hóc ſibi fieret, aut ſe Francum expulſurū de regno, aut ſe per hoc moriturum, promiſit. Noluit enim in hæredum deſtructionem ſe tanto periculo exponere, pro incerto. De quo cùm multum tractaretur per Sedem, tandem in contrarium reſedit conſilium. Receſſerunt enim, quantum à tempore promotionis Rudolphi regis patris ſui illa fuerit progenies exaltata: in ſeruitutē redigi ſe timentes. Dixit ei papa: Non fiet viuente iſta Ieſabel: denotans Elizabet reginam, quæ ex matre ſoror extitit Chunradini.

Hic Bonifacius alludens ſuo tempori, centeſimum annum ſtatuit Iubileum, quod ante eum nunq̄ aliquis attentauit: in quo, ſc. milleſimo treceteſimo, Romā multitudo maxima Chriſticolarū confluebat. Hunc Bonifacium Colūnenſes de auxilio Franci Anagniæ captiuârunt, qui tētus, necdū illos abſoluere voluit: imò amplius maledixit, & præ ira manus corrodēs, tandē liberatur per Rom. Egrediens de Anagnia, cōuerſus ad eā dixit: Si nō meminero tui, obliuioni detur dextera mea. Verū breuiter expirauit. *Institutio anni Iubilei 1300.*

Hic eſt Bonifacius, de quo dicitur, q̧ Cæleſtino prædeceſſori ſuo, viro vtiq; ſancto, de quo Curia doluit ſe in lucris non proficere, per longam cannam loquebatur ad lectum, *Caleſtine cede, Caleſtine cede*: quo etiam cedente, & Bonifacio tanquam certiſſimo creato, tamen populus adhuc Cæleſtinū venerabatur vt papā. Bonifacius hoc ſub excōmunicationis pœna prohibens, conſtitutionē edidit, quo papam poſſe renunciare papatui declarauit: quia multi aſſerentes contrariū, eum papam negabant. Hic condidit ſextum Decretalium, in quo claritate & venuſtate dictionis omnes qui vnquam in iure ſcripſerant, anteceſſit. Edidit etiam conſtitutionem *Super cathedram*, grauem Minoribus & Prędicatoribus. Quo mortuo, Benedictus XI ſucceſſor, qui fuit Prędicator, fecit conſtitutionem, *Inter cunctas*, per quam reuocauit aliam. Quo etiam ſub Alberto rege mortuo, creatus eſt Clemens V Vaſco, qui conſtitutionem *Super cathedram* renouauit. Ex tunc curia fuit à Roma translata: primò enim fuit in Burdegali, poſtea ſuper Rhodanum. hic concurrit cum Heinrico Imperatore. *Benedictus 11 papa.* *Curia pontificia in Galliam translata.*

Iſte Albertus rex monoculus, potens in regno Alemanniæ, & inibi filiis ſuis omnia quæ potuit attrahens, partes alias non curauit. Habuit. n. ſex filios: Rudolfum primogenitum, qui cum relicta, ſecunda ſcilicet vxore Wenceſlai regis Bohemiæ (filio eiuſdem regis mortuo) contrahēs, & rex Bohemiæ effectus, ſine liberis eſt defunctus. Fuit aūt eadem relicta de Polonia: prior. n. vxor ſoror fuit Alberti regis. Item habuit Fridericum, elegantem, formoſum & fortē: Leopoldum bellicoſum & prudentē, Henricū, Albertū & Ottonē. Vnam filiarū ſuarum Andreæ regi Vngariæ copulauit: cuius Andreæ pater olim de regno Vngariæ eiectus, Venetiis filiā ditiſſimi ciuis ducens, ex ea hunc Andreā genuit. Qui veniēs ad curiā huius Alberti adhuc ducis Auſtriæ, & receptus in regē Vngariæ, petiit Alberti filiam. Quod cum dux renueret, dicens, eū mercatoris filium: ipſe Vngarus Viennam in omni parte obſedit, & ad dandū ſibi filiā ducem coēgit, dans filiæ Presburg & multas alias munitiones iure morganitico: cuius fratres poſtea Henrico & Friderico ducibus Auſtriæ, Carolus rex Vngariæ ab ipſis *Presburg* extorſit. Quo Andrea ſine liberis defuncto, relicta in loco occiſionis patris, ſc. Kӧnigsfelden vitā cœlibem diu duxit. Item aliam filiā nomine Elſam dedit duci Lotaringiæ, quæ ex eo ducem Rudolfum Lotaringiæ procreauit. Tertiam filiā dedit Woldemaro marchioni Brandenburgenſi: quo mortuo ſine liberis, ipſam dedit duci in Presla Poloniæ. Item relictam comitis de Strasberg, ſororem Ottonis de *Ochſenſtein*, conſobrinam regis, ipſe rex Albertus dedit Rudolfo marchioni de Baden. Item vnam filiarum eiuſdem relictæ Rudolfo iuniori de *Baden*, ſenioris filio, & aliam Walthero domino de *Herburg* matrimonio copulauit: quæ filiæ ſine liberis obierunt. *Alberti regis liberi.*

Hic Albertus cum magna potentia deſcendens, comitatus Holandię & Selandiæ, qui vacauerunt imperio, & quos comes de Henegowe occupauerat, apprehendere volens, præmonitus à fratruele ſua de Kiburg, vxore comitis de Cleuen, quòd omnes inferiores principes contra eum conuenerant: ſic quod infecto negotio eſt reuerſus.

Mortuo autem (vt præſcribitur) Andrea rege Hungariæ, & Ottone duce inferioris Bauariæ recepto in regem, & poſtea per magnates regni capto, & commiſſo cuſtodię comitis Tranſſyluestris, & per vxorem eiuſdem comitis abſentis, conſanguineam ipſius Ottonis liberato, & ad Pruſſiam, deinde Bauariā remiſſo: mortuoq; illis diebus Carolone rege Siciliæ, ac Carolone quarto filio regni hærede, per Robertū patruum ſuum regni occupatorē excluſo, ac regno Hungariæ (vt pręmittitur) vacante, eidemq; Caroloni quarto, filio ſororis regis Alberti, ad inſtātiam Roberti, de regno Hungariæ per papam prouiſo: Albertus rex eundem nepotem in regnum Hungariæ traducens, ipſum potentem effecit: quæ eius potētia poſtea pluries liberis Alberti regis in perniciem conuerſa eſt. Ipſe namq; Carolo ſtrenuè ſe tenens, eiectis pluribus magnatibus regni, potentiſſimus eſt effectus. Accepit autem filiam regis Cracouiæ, filiam ſororis regis Lithuaniæ gentilis, in vxorem. Quæ vxor quadam vice, volente quodam ipſum regem interficere ſedentem in menſa, per gladium: ipſa manibus ſuis protegens caput regis, tres digitos amiſit. Ille autem malefactor per quendam repente fuit occiſus.

Carolo, nepos Alberti ex ſorore, rex Hungariæ.

Alberto autem in regem electo, vixit adhuc relicta olim Rudolfi ducis Auſtriæ, fratris Alberti: qua morante tunc in Brugga, miſit frater eius Wenceſlaus rex Bohemiæ pro ea, volens eam copulare regi Hungariæ: quæ cum filio ſuo duce Iohanne veniens in Bohemiam, inibi eſt defuncta, anno M.CCCI. Rex autem Albertus omnino volens rehabere Ioannem fratruelem ſuum, ipſum ſibi remiſſum cū filiis ſuis, quouſq; tandem ab ipſo eſt occiſus, enutriuit.

Eliſabeta Bohema, vidua Rudolfi ducis, obiit 1301.

Orta autem diſcordia inter Albertum regem & Wenceſlaum Bohemum, ſuper quibuſdam terris: Albertus cum tribus millibus galeatorum de Sueuia & Rheno, & cum L millibus Hungarorum & aliorum, Bohemiam potēter ingreſſus, eam decem ſeptimanis ignis incendio deuaſtauit, ſed nullam munitionem euicit. Quo egreſſo, mortuoq; poſtea Wenceslao, & poſt eum filio ſuo, vix per annū in Bohemia regnante, in lecto fraudulenter occiſo, dictoq; Rudolfo, filio Alberti, facto rege inibi, ſine ꝓle defuncto, ac Henrico duce Carinthiæ genero Wenceslai & auunculo Alberti, ſibi Bohemiæ regnum aſcribente, ſed non poſſidente: iterū Albertus rex animo obtinendi idem regnum, Bohemiam cum potentia eſt ingreſſus. Sed Baronibus regni terram pro iuniore filia Wenceslai tenentibus, rex infecto negotio eſt reuerſus: qui iterum poſtea paratus ingredi Bohemiam, morte eſt præuentus.

Albertus regnum Bohemiæ affectans.

Idem autem Albertus factus rex, tenenſq; quaſdam munitiones in Miſena, quas & Adolphus tenuerat, miſſo exercitu & capitaneo in Miſſenam, animo capiendi Marchionatū, initoq; cōflictu, Fridericus Marchio victo regis exercitu, obtinuit terrā ſuā.

Albertus electores ad Rhenum bello petit.

Anno etiam ipſius Alberti regis regni quarto orta eſt inuidia inter prędictū Gerlacum Maguntinum & nonnullos principes contra regem, ac Moguntino, Treuerēſi, Colonienſi & Rodolfo Palatino, filio ſororis regis coniurantibus contra regē: ipſe rex cum robore deſcendens, primò Palatinum inuaſit, *Wiſſenloch* & quędam alia deſtruendo eidem, poſtea Moguntinum infeſtans. Qui conuocato Colonienſi ad quoddā caſtrum ſuum, cum eum iuxta conſpirationem adiuuare non curauerit, ipſum voluit captiuaſſe, ſi non per quoſdam probos (aſſerentes, hoc dedecus eſſe, quòd in domo ſua, poſtquam cibum ſuum comediſſet, hoc faceret) fuiſſet auerſus. Sicq; principibus non auſis ſibi inuicem aſſiſtere, vel reſiſtere regi, rex poſt multas oppreſſiones alias, oppidum Pinguiam obſedit & expugnauit, ſed caſtrum non obtinuit, & terram *Ringowe, Altewil, Giſenheim, Oſtringen, Nudersheim*, &c. per incēdium deuaſtauit: ſed tandem multorum precibus deuictus, eundem Moguntinum ſibi ſufficienter cauentem, ad gratiam reaſſumpſit.

Bellum Friburgenſe.

Alberto rege facto, Ego comes de Friburg, habens ſororem Chunradi de Liechtenberg, epiſcopi Argent. ad ſubiiciendum ſibi Friburgenſes conabatur. Et orta lite inter eos, rex aliquandiu in fauorem epiſcopi Friburgum obſedit. Ciues autem caſtrum Friburgenſe machinis deturbârunt. Veniens autem epiſcopus ad deuaſtandum Friburgenſes illiſq; exeuntibus, inierunt conflictum: multiſq; Friburgēſium occiſis, quidam carnifex epiſcopum ſuper dextrario in rubea Wambaſia circumeuntem, & exercitum ſuum ad pugnandum incitantem, cuſpide perforauit. Quo occiſo, comes & ſui per ciues poſtea continuè debilitati ſunt & depreſſi. Poſt Cōradum, frater eius Fridericus

dericus præpoſitus Argent. valentiſſimus in armis, in literatura nullus, ad amicorum inſtãtias,quaſi inuitus,in epiſcopum eſt promotus. Quo (poſtquam annis aliquot eccleſiam ſuam viriliter rexit)defuncto:rex Albertus,Ioannem epiſcopum Eiſtetenſem cancellarium ſuum, illegitimè natum, pro epiſcopatu Argent. obtinendo,Ioanni de Ochſenſtein ſcholaſtico Argentinenſi,conſobrino regis,ad Romanam curiam deſtinauit. Papa autem nõ Scholaſtico,ſed eidem Cancellario de epiſcopatu Argent. prouidit. Quem rex tanquam ſuum manu tenuit,& vix à ſcholaſtici amicis defendit:epiſcopo multa pro illis faciente & magna donante. Hic Ioannes in ſtructuris & emptionibus benefecit eccleſiæ,& poſtea filiis regis,præterquam in fine Bauaro, adhæſit.

Rex quoq; in principio creationis ſuæ,cum Chunrado de Ochſenſtein epiſcopo, Theobaldũ comitem Ferretarum inuaſit,eius terram vaſtando. Qui comes,dando filiã ſuam Ottoni de Ochſenſtein,regi reformatur. Aliã filiam dedit Vdalrico de Wirtenberg comiti:ex quibus duabus nũc dñi de Wirtenberg & Ochſenſtein ꝓuenerũt.

Theobaldus Phirretarũ comes.

Mortuo aũt Petro Diuitis epiſcopo Baſil. Petrus de Treuiri phyſicus per Sedem in epiſcopum eſt ꝓmotus. Prædictus Petrus diuitis cùm eſſet de parte Stelliferorũ Baſil. omnes ſuos & ſuas Pſitacis copulauit. Hic ordinauit, ꝙ cum vno ãno Baſileæ Pſitacus magiſter eſſet ciuium,eodem anno Stellifer eſſet Zunftarũ magiſter; & anno ſequẽti econuerſo:& ꝙ tot milites & tot probi ciues in Conſiliũ de vna parte,ſicut de reliqua, ſumerentur. Qui epiſcopus cũ quadam vice quędã in conſilio Baſil. peteret:Ioãnes de Arguel,cui plebs adhęſit,contradicens,ab epo dicente:ego faciã tibi erui oculos tuos, illa vice de loco Cõſulũ eſt expulſus. Cui ẽt ciui de Arguel Petrus Scalarij ſenior,miles valẽtiſſimus,in cõſilio ſibi reſiſtenti,reſpõdit:neſcis ꝙ in vna domo paterfam. & ſcrofa morentur,ſed aliter & aliter teneãtur? De huius Scalarij cõmendatione integra hiſtoria opus eſſet. Hic Petrus de Treuiri epiſcopus multa bona fecit eccleſiæ Baſil. & magna feciſſet,ſi non inibi moleſtatus fuiſſet. A Hartungo. n. monachi canonĩco Baſilienſi alapa eſt percuſſus. Hunc Hartungum monachi conſiliis & armis ſtrenuum, qui regi & Rudolfo patri ſuo feruenter adhæſit, ipſe rex Albertus poſt multas preces, perſonaliter Capitulum ingrediẽs,vix ad canonicatum promouit: regemq; iratũ honorare nolebant,niſi pro tribus peteret:qui eorũ largitate tres ꝓmouens cõmendauit.

Petrus de Aſphelt medicus epiſc. Baſil.

Eps quoq; in Sueuia per comitẽ Mõtisfortis captus,nõ ꝑ regẽ,ſed ꝑ pecuniã liberatur. *Anno 1303.*

Habuit rex tractatũ emendi oppidũ *Lieſtal* à comite de *Honberg*. Comes aũt obmiſſo rege,vẽdidit & tradidit idem oppidum eidem epiſcopo & eccleſiæ Baſil. quę hodie tenet illud. Ex quo rex contra epiſcopum,Capitulum,eccleſiam & ciuitatem Baſilienſem cõmotus fuit odio capitali. Idem aũt Petrus,occaſione artis medicæ,in archiepiſ. Mogunt. poſtmodum Otto de Grãdiſone Gallicus in epm Baſil. per ſedẽ ſunt ꝓmoti.

Petrus medicus archiepiſcopus Moguntinus.

Hic Otto epiſcopus cum rex ipſum nollet de ſuis regalibus inueſtire, & aliàs eſſet infeſtus eidẽ:quadam vice rege exiſtẽte Baſileæ in curia monachorũ,in mõte S. Petri, aſſumptis ſeruitoribus ſuis,acceſſit regẽ,ac genu flexus coram eo, per Hugonẽ ad Solem,ſcientẽ Gallicum,per regẽ ſe petiit inueſtiri. Rex. n. Gallicũ,epiſcopus verò Teutonicum neſciuerunt. Venit aũt epiſcopus eo animo,ꝙ ſi eũ renuiſſet inueſtire,ꝙ eum voluit occidiſſe. Petente ergo Hugone in Teutonico à rege,epm humiliter inueſtiri: rege verò reſpondente vulgariter:quid vellet iſte ſcholaris? epiſcopus non intelligens dictũ regis,ſed credens eũ recuſaſſe preces ſuas iratus dixit: *Qui dit? qui dit?* in Gallico. Hugo verò videns furiã epiſcopi(erat. n. iuuenis & animoſus)manſuetè dixit epiſcopo in Gallico:Domine,dominus noſter rex dicit, quòd cras libenter velit vos inueſtire, & omnia facere,ad quæ eccleſiæ Baſilienſi tenetur. Et epiſcopus inclinans ſe, dixit, *Grammerſi*,& receſſit. Rex vidẽs motum epiſcopi, poſt receſſum epiſcopi illico receſſit,non ingrediens amplius Baſileam,ſed contra illos duriùs eſt incenſus.

Baſil. epiſcopi audax conſilium.

Eo tempore progenies *Zerkinden*,*Vorgaſſen*,de *Raperc*,de *Lorrach*,de *Schouwẽberg*, *Pincernæ*,Baſileæ fouebant epiſcopum. Rex autem caſtrum *Furſtenſtein*,Wernheri & Ioannis de *Raperc*,per ſuos obſedit.

Ioannes aũt dux fratruelis regis,quem rex in curia ſua cũ filiis ſuis nutriuit,aſſerens munitiones dominij de Kiburg ad ſe ſpectare,tanquã matri ſuę per Rudolfum regem olim morganitico iure donatũ,libenter habuiſſet ſua:inſtans feruenter,vt ſibi ſaltem munitiones aliquas aſſignaſſet. Ad quod cum rex induci nequiret, & inſuper multos

Ioannes dux Auſtriæ capitali odio in patruum accenſus.

Baronum bonis ſuis & iuribus ſpoliaret, inſtante frequenter regina, vt liberos ſuos ſibi commendatos haberet, ac ipſius Ioannis prodigalitatem nimiam accuſante: tandem ipſe Ioannes dux, cum baronibus Rudolfo de *Wart*, Walthero de *Eſchibach*, & & Vdalrico de Palma, regem interficere cogitauit.

Aſcendente autem regina verſus Rinfeldam, cum iuxta minorem Baſileam veniſſet, exiuit ad eam currens Otto epiſcopus Baſil. iuxta currum, eius gratiam pro rege placando implorans: & dicente Cunrado Monachi milite Baſilienſi ad vectores currus, quòd percuterent equos, illisq; percutientibus, epiſcopus luto fuit perfuſus. Craſtino autem rege exiſtente apud locum ſuum Balnearum, ac Ioanne epiſcopo Argen. rogante regem, vt prædicto duci de munitionibus ſuis aliquid aſſignaret: rege verò reſpondente, quòd vellet ipſi duci committere centũ galeatos in expeditionem regis verſus Bohemiam, & poſt reuerſionem vellet ſibi aliqua aſſignare, hocq; per epm ad ducẽ perlato: dux dicens, ſe nihil habere, & cõmiſſionem gẽtis ſibi faciendã eſſe oneroſam, epo reſpondit: ſe mortẽ & ſuorũ ablationẽ ad paria iudicare. Waltherus quoq; de Eſchibach, cum à rege ſibi ablata repeteret, dicẽs: ſe regis conſanguineũ, & patrem ſuum in ſeruitio regis occiſum: nec proficeret, q; pariter ipſum poſſet ſubmergere, dixit regi. Prandentibus aũt illis cum rege eiusq; filiis: rex cuilibet filiorum & Ioãni duci vnum crinile roſarum poſuit ſuper caput. Dux autem flens, ſuum crinile poſuit ſuper menſam: ipſeq; & ſui conſortes prænominati comedere noluerunt in menſa.

Albertus Caſ. ad Ruſam flumen occiditur. 1308.

Cùm aũt poſt prandium rex vellet equitare ad reginã in Rinfeldã, veniſſetq; ad flumen Ruſam: Ioannes dux & ſui, primi in naui aſcenderunt, quę ibi vnica erat. Sequẽti aũt vice tranſeunte rege & equitante per ſata, ſicut in more habuit, colloquente ſibi dicto de Caſteln, milite: acceſſerunt Ioannes dux & ſui, primusq; Rudol. de Wart dixit: Quàm diu iſtud cadauer equitare permittemus? ac Rulaſſingen famulo eius frenum equi regis apprehẽdente: Ioan. dux cultrũ extrahens, collo regis infixit. Rudol. verò de Wart regem gladio perforauit: Vdalricus verò de Palma faciẽ & caput gladio diuiſit. Waltherus verò de Eſchibach, licet regem facto non læſerit, interfuit tamen. Sic Albertus Rom. rex potens, filius Rudolfi regis, in terra ſua, anno domini M.CCC.VIII, cal. Maij, in meridie anno regni ſui decimo, eſt occiſus. In quo loco occiſionis ſolenne monaſterium *Konigsfeld*, ordinis Minorũ, eſt conſtructum, in quo rex primò ſepultus, Spiram poſtea eſt tranſlatus, in quo etiam loco plures filiorum ſuorum ſepulti ſunt.

Konigsfeld cœnobium Ergota. Percuſſorũ Cæſaris fata.

Occiſores aũt fugati, primò venerunt in caſtrum *Froburg*: dolo autem eluſi per comitem de Nidow dominum caſtri, poſtea ſunt diſperſi. De Palma. n. miles fortis diu Baſileę in domo Conuerſarũ latitans, tandem obiit: in vita ſua caſtro ſuo *Altpuren* obſeſſo per Lupoldum regis filium, & victo: in quo decapitati ſunt quinquaginta. Caſtra verò *Schnabelberg* & aliis bonis Waltheri de Eſchibach deſtructis, ipſe in terra comitis de Wirtenberg paſtor pecorũ eſt effectus: poſt annos 35 in morte ſe pandens, honorificè eſt ſepultus. De *Wart* verò, poſtq̃ in caſtro *Valckenſtein* aliquandiu latitaſſet, volẽs ire ad ſedem Apoſt. veniens ad Ilam oppidũ Theobaldi comitis de Blamont, pãdente cũ hiſtrione comiti & vxori ſuæ, quę fuit de Veringẽ, illaq; cũ lacrymis dicẽte: abſit q; is euadat, qui dominũ & cõſanguineũ meum interfecit: per ipſum comitẽ fuit captus, cũ famulo ſuo Rulaſſingen, recepta pro eo pecunia duci Lupoldo ſunt aſſignati. Vnde & mercator dictus eſt idem comes. Rulaſſingen iuxta Enſisheim eſt poſitus ſuper rotã. Rud. de Wart verò, iuxta locũ occiſionis regis ductus ad iudiciũ, cũ non daretur ei aduocatus pro ſe loquẽs, primò negãs occidiſſe regẽ, obtulit ſe duello. Secũdò dixit, in eo nullũ fuiſſe crimen cõmiſſum, qui occidendo dñm ſuum Adolfum Rom. regẽ, reus læſæ maieſt. fuiſſet. Sed ex quo ipſi occiſores fuerunt per ſententiã Henrici Imp. dãnati, quãdo ipſe Henr. in regem Rom. fuerat creatus, vt ferebatur: ſententiatũ fuit, nulla alia ſententia contra ipſum Rud. de Warte opus eſſe, nec ſuas defenſiones eſſe attendendas. Sicq; ligatus ad caudã equi, tractusq; ad locum ſupplicij, fractis dorſo & mẽbris, flexus eſt ſuper rotã. Eius vxor de Palma veniens noctu ſub rotã, proſtrata ad terram ad modũ crucifixi in oratione permanſit. Ille verò interrogatus, ſi ſuam vellet vxorẽ adeſſe? reſpõdit ſuper rota, quod non, quia pari modo in vxoris cõpaſſionẽ atq; in propria pateretur. Quæ relicta, multis annis poſtea Baſileæ beatiſſimã duxit vitam. Ioannes verò dux poſt multas occultationes, tandem in forma Beghardi veniens Pi-

ſas, ab Imp. Henrico inibi captus, & poſt Imperatoris mortem pluribus annis ibi tentus, tandem mortuus inibi honorificè eſt ſepultus. Occiſo aũt rege, cum obſeſſi in *Furſtenſtein* ſe mane voluiſſent captos dediſſe, in crepuſculo noctis veniens nuncius, in vertice montis clamãs: Domine de *Raperg*, rex eſt occiſus. Eoq; audito, & exercitus, qui & de hoc ipſo ante mediũ noctis nunciũ habuerat, territus, ſummo mane receſſit.

Obſeſſi aũt venientes Baſileã, contra Monachos mouebantur: ac diſſenſione facta, & Nicolao ad pueros per Petrũ Scalarij vulnerato, ac rumore facto in populo: Otto epſ Baſil. apprehendens panerium ciuiũ, curiam Monachorũ ad S. Petrũ acceſſit, & ingreſſus omnis populus, Monachis & eorũ liberis per muros & cloacas fugatis, omnia pretioſa domus tollens, quinquaginta plauſtra vini effundens, non quieuit, quouſque omnia ſunt deſtructa. Congregati aũt multi amicorũ ſuper caſtro Baſileę, deſcendentes animo ſubueniẽdi illis, fugati à plebe, ingreſſiq; domũ Rubei leonis, inſequẽte plebe per tecta diſcurrere, & de tecto Stebelini ad tectũ ad Clauẽ vltra viã ſaltare coacti ſunt. Ceſſante aũt furia populi, collectisq; viribus Scalariorũ & Monachorũ, prædictæ progenies non credentes ſe vltra menſem excludi, jurantes egredi per duo milliaria à ciuitate Baſil. ad gratiã conſulũ, annis 14 exulârunt. Epſ aũt Otto, qui initio occiſionis regis bene potuiſſet agere facta ſua, recepta pecunia cũ regina & ei⁹ liberis cõcordauit.

Tumultus Baſilea.

Orta autem diſſenſione inter epiſcopum & Theobaldum comitem Ferretarum, & epiſcopo cum ciuitate volente egredi in terram comitis: comes munitionem *Blumenberg* propriam, in feudum recipiens ab epiſcopo, reformatur eidem.

Blumberg oppidum cum caſtro.

Mortuo autem Othone epiſcopo, Gerhardus de Wippingen, ex matre de Grandiſone, per Clementem papam v, Baſilienſi eccleſiæ eſt præfectus.

Gerardus de Wippingen epiſcopus Baſil.

Occiſo itaq; Alberto rege, Hainricus comes de Lutzelburg, ſtrenuus & acer, eodẽ anno in feſto omnium Sanctorũ, à principibus concorditer in Franckfurt eſt electus, & Aquiſgrani inſequẽti anno in Epiphania coronatus. Aſcendens aũt Rhenum, cùm veniſſet Spiram, venit Eberhardus comes de Wirtenberg cum c c equis in magna ſuperbia, qui cùm de multa tyrannide in homines imperij commiſſa, non concordaret, à rege indignanter receſſit: propter quod idem comes poſtea ad mandatum regis in Italia exiſtentis, p Cun. de Winſperg præſidem regis, ciuitatẽ Eſlingam & reliquas ciuitates Sueuiæ adeò eſt deſtructus, quòd ſibi vix tres ex omnibus ſuis munitionibus remanſerunt: quem de caſtro Aſperg obſeſſum, cum multo tremore fugiẽtem, Heſſo Marchio de Baden in oppido Beſickheim recepit, vbi in turri latitabat vſq; ad mortem Imperatoris. Qui comes depauperatus, cùm concepiſſet Imper. gratiam in Italia quæſiuiſſe, poſtea mortuo Imp. paulatim reuixit. Venientibus aũt nunciis Argẽt. ad regem ac proponentibus, ſe per dños ſuos Argentinenſes, pro gratia regis & priuilegiorũ innouatione tranſmiſſos: nec Spiræ nec Argent. ab ipſo reſponſum habebant. Aſcendentes aũt verſus Columbariã ad regẽ, edocti à quodã ſecretario regis, dixerũt ei: ciues veſtri Argent. hoc petunt. Quos rex, dicens, ſe ante non intellexiſſe quorum fuiſſent nuncij, cum dominos Argent. nominaſſent, fauorabiliter exaudiuit. Aſcẽdens aũt homagia & fidelitatẽ dominorum & ciuitatũ capiens, cùm nõ abundaret, cõcepit in Italiã proficiſci: & veniens iterum Spiram, Fridericum ducẽ Auſtriæ, Alberti regis occiſi filium, poſt plures tractatus & tentationes, ſi poſſent Alberti liberi ab Auſtria ſeparari (dicente cõſilio regis, quinq; reges propter ducatũ Auſtrię occiſos, ac Friderico reſpondente: & iſte, ſi carere noluerit, poterit eſſe ſextus) tandẽ de ipſo ducatu & aliis dominiis quæ pendent ab imperio, eum inueſtiuit: addito, q, duces regi vltra montes cum ducentis galeatis ſeruirent. Delato autem corpore Alberti regis nauigio Spiram: rex obuiam pergens funeri ad Rhenum, reginam Vngarię, occiſi filiam, ſub brachiis in ciuitatem traduxit, ſed omnino voluit corpus Adolphi regis inibi ſimiliter ſepeliri. Quo allato vno die ſic Albertum & Adolphum Rom. reges occiſos: Henricus rex Spiræ in ſepulchris regiis ſepeliuit, Alberto in vxoris olim Friderici Imp. Adolpho verò in eiuſdem filiæ ſepulchris, ſepultis.

Henricus Lutzelburgenſis rex Roman.

Argentinenſium oratores à Caſare quomodo tractati.

Albertus & Adolfus Caſares Spiræ humantur.

Audito aũt eo tẽpore, q, Elſa puella circiter viginti annorum, grãdis & bruna, olim Wenceslai regis Bohemiæ filia, neptis Rod. regis, Ioanni, filio Henrici regis, annorũ circiter x i, nuptui, & cum ea ipſo Iohanni regnum Bohemię traderetur, eaq; Spiram cum excellẽti decentia veniente, ac principe propter falſam ſuſpicionẽ fornicationis

Infans regni Bohemica, Ioanno Lucelburgenſi nuptum collocatur.

1309.

illi copulare filium dubitãte: illa moræ anxia, cum cauſam protractionis omnino ſcire vellet, & à ſuis cauſam ſuſpicionis difficulter audiſſet, dixit: Abſit φ dominus rex filiũ ſuum mihi deneget ex hac cauſa, quia virginitatẽ meam per aſpectum corporis comprobabo. Examinata ergo per honeſtas matronas, & reperta virgo, fuit filio regis ſolẽniter copulata. Quos coniuges Petrus de Treuiri, archiepiſcopus Mogun. Bohemiam traducens, Pragæ in regem & reginam, prout antiquitus ad Moguntinũ pertinet, coronauit. Solennitas aũt nuptiarũ Spiræ, paratis ſedibus, propter cõtentionẽ antiquam Mogũtini & Colonienſis, quorũ quilibet ad dextrã principis ſedere voluit, eſt turbata.

Conuentus imperialis Spiræ.

Mãſit verò ibi rex ſex hebdomadibus cum principibus electoribus & aliis principibus & ciuitatum nunciis, de ſuo tranſitu & de præſtãdis ſeruitiis in Italiam, diſponendo, vbi & ad eum venerant Matheus Mediolani & Theobaldus Brixiæ magnates, & plurimi Lombardorum. Prædictum Theobaldum Brixienſem inibi militauit.

Henricus in Italiam expeditio.

Poſt hæc rex patriam ſuam Lutzelenburg accedens, & cum dominis terræ illius & amicis de auxilio tractans, cum vxore ſua, filia ducis Brabantiæ, ac fratribus ſuis, Balduino videlicet archiepiſcopo Treuerẽſi, ac Walramo de Lutzelburg milite egregio, aſcendẽs, per terram comitis Sabaudiæ, qui ſororem reginæ habuit in vxorem, Lombardiam viriliter eſt ingreſſus. Ingreſſi ſunt autem cum eo, Lupoldus Auſtrię, Rudolfus Bauariæ duces, archiepiſcopus Treuirenſis, Leodienſis, Baſilienſis, & plures alij epiſcopi, comes Sabaudiæ, comes Flandriæ, multiq; alij comites, & omnium quaſi totius Alemanniæ ſtipendiarij ciuitatum. Et veniens Aſtam, poſt receptionem ſuam de eis dubitans, meliores ex eis ſecum Mediolanum perduxit.

Guido de Turri dynaſta Mediolanenſis.

Receptus eſt autem pacificè Mediolani per Guidonem de Turri Guelfum, dominium ciuitatis habentẽ, credidit enim eum citò receſſurum. Miſit autẽ rex pro melioribus in tota Italia, de vtraq; parte Gibellinorum & Guelforum, tentans, ſi quo modo poſſet inter eos cõcordiam ordinare. At illis poſt magnam deliberationem dicentibus, hoc impoſſibile eſſe: rex deſiſtens, illos negotio imperfecto reliquit.

Mediolanenſium in Cæſarem conſpiratio. 1310.

Videns autem Guido, regem diu & potentet in Mediolano morari, & de traditione & nece regis & ſuorum per ſe & ſuos cogitans: quendam de Sodomia damnatum educere decreuerant ad cremandum, vt Alemannis egredientibus ad videndũ, clauſis portis regem occiderent deſolatum. Et irruentibus illis cum populo ad palatium regis: primi fratres Teutonici S. Mariæ, ſignati armis & vexillo ordinis, qui decreuerant non exire cum cremando, cum quibuſdam aliis, irruentem populum viriliter inuaſerunt: defenſoq; palatio regis, ad portam vbi iacuit Lupoldus dux Auſtrię cum ducentis galeatis, cum magno labore properãtes, proiecta in vicũ vaſorum & alia obſtacula, remouerunt, ictusq; lancearum & lapidum de domibus ſuſtinentes, & violenter aperta porta: cum dux & alij ad regis palatium perueniſſent, ad mandatum regis Guidonem & ſuos inuadentes, nemini pepercerunt. Illoq; extra ciuitatem fugato, ſuisq; occiſis, cum comes Sabaudię, qui fuit Guelſus, conqueſtus eſſet regi, quòd Teutonici illos ſine miſericordia occidiſſent: rex reſpondit, quòd ipſos in pecuniam noluerunt talliare. Quibus victis & eiectis, rex de Mediolanenſibus pro ſua diſpoſuit voluntate: Matthæum Vicecomitem ponendo miniſtrum, qui & liberi ſui etiam poſt mortem Cæſaris, illius terræ dominium tenuerunt: rexq; poſtea Gibellinis adhæſit.

Wernherus de Honberg comes.

Wernherus autem comes de Honberg, relictus in Lõbardia à rege, quot & quantas incredibiles habuerit victorias, & quàm feliciter nomine Imperatoris triumphãrit, integra hiſtoria non caperet.

Poſtea rex obſidendi animo ad Cremonam tranſiuit, qui eũ & ſuos miſſos renuerant receptare. Territi autem Cremonenſes, ferendo funes in collis, obuiam ibant regi.

Brixia obſidio.

Habita igitur Cremona, & multis aliis ciuitatibus Lõbardiæ, Brixiam obſiſtentem inuenit: quam cum Mediolanenſibus, Veronenſibus & aliis ciuitatibus, ſuaq; militia, per integram æſtatem potenter obſedit: vbi Walramus frater regis iaculo eſt occiſus. Huius obſidionis & exercitus multitudine fœtorem & peſtilentiam eſſe factam, quid opus eſt narrare? Cùm multę ciuitates ibidem quaſi cum domicilio reſiderent, vt hac gradientes per dua milliaria fœtorem ſenſerint. Exercitus ambitus habebat tria miliaria: nec erat numerus captiuorũ, & continuè occiſorum, nec vnquã mors cõmunior videbatur. Omnes aũt Guelfi eidem ciuitati in hominibus & victualibus auxilium præbuerunt.

Habebant

Habebant autem intrinſeci pro ſe montem, contiguum ciuitati. Et ecce quodam die mane aſcendens montem virilis regis exercitus, vicit multitudinem aſcēdentium ex aduerſo, in quo conflictu, Theobaldus, Brixiæ dominiū tenens, auctor huius belli, quem rex Spiræ militauerat, letaliter eſt vulneratus. Allato autem eo regi, rex eum in tuendo cognoſcens, mirabiliter eſt gauiſus. Cùm autem ille ope Medicorum curari non poſſet, vt duriùs puniretur, per quatuor tauros membratim eſt laniatus, & quęlibet partium poſtea ſuper rotam, & caput verſus portam ciuitatis lancea figebatur. Quæſitus autem ille adhuc viuens, cur tantum nefas attentauerit contra regem? reſpondit: Se regis ſuperbiam ferre non potuiſſe. Intrinſeci autem videntes quæ fiebant de illo, captiuorum de exercitu regis magnum numerum iuxta mœnia ſuſpēderunt. Obtento autem monte ab extrinſecis, tandem illi deficientes ſe & ciuitatem regis gratiæ obtulerunt, fūnes ferentes in collis. Rex autem demolita porta & parte muri, ingreſſus eſt, vltra murum.

Poſt hæc circa hyemem Ianuam profectus cum regina, honorificè eſt receptus: vbi Beatrix regina moriens, ſepulta eſt ad Minores. Ibi pluribus menſibus rex permanens, poſtea iuit Piſas. Piſis autem menſibus aliquot manēte eo, Ioannem ducem Auſtriæ, occiſorem Alberti regis, clam venientem de papa & volentem regis gratiam quærere, captum in hoſpitio per quendam de *Salah*, intuitu ducum Auſtriæ, commiſit Piſanis. Antea enim ipſius Alberti damnauerat occiſores. Qui diu ibidem honorificè tentus, in captiuitate diem clauſit extremum.

Hērici Caſ. coniunx Genuæ moritur, 1311. Ducis Ioannis percuſſoris Alberti, mors.

Venerunt autem ſubinde nuncij ſolennes Romanorum pro rege. Erat autem ingreſſus Italiam de aſſenſu & approbatione Clementis papæ quinti, qui & ei Hoſtienſem epiſcopum, cum tribus aliis Cardinalibus; pro impendendis vnctionis & confirmationis inſignibus, deſtinauit. Rex igitur properauit ad Vrbem, quem Robertus rex Apuliæ, tenens Romam, niſus eſt impedire, pro eo, quòd rex eum, per nuntios ſuos Mediolani inueſtituram feudorum petentem, inueſtire diſtulit, quouſque veniret ad Vrbem.

Stephanus verò de Columna & ſui potentiores Laterani tenebant vnam turrim ſuper pontem Tyberis: aliàs enim tenuerant Vrſini, qui quaſi omnes adhærebant Roberto regi. Miſit autem Robertus Ioannē fratrem ſuum cum magna gente, ad obſtruendum iter regi: qui ad fractionē pontis regi parati machinis & aliis, quàm plurimum laborabant, quibus in hoc Stephanus reſiſtebat. Veniente autem rege, gens Roberti retroceſſit ad S. Petrum. Rex autem in vigilia Pentecoſtes pontem tranſiens, multos fecit milites. Guelfi enim ex turri quam habebant ſuper pontem, in regem & ſuos inſtar grandinis direxerunt ſagittas. Laterani autem honorificè eſt receptus: & ſuper caſtro, quod Militia dicitur, manens, quaſi quotidie ex parte Roberti & fautorum ſuorum multas pugnas pariter & conflictus ſuſtinuit.

Henricus Romam venit.

Miſit autem pro quinquaginta melioribus in Lateranum, qui & pro eo miſerant, petens ab eis, vt ſibi ſua vrbis fortalitia aperirent. Qui cum ſe difficiles redderēt, alíqui verò prætendentes fingerent, ſe eſſe Roberti vaſallos: rex ab ipſis diſcedens, eos fecit includi, quouſq; ſibi & liberos in obſides, & fortalitia aſſignarent, turrimq; prædictam illico aſſignarunt. Sicq; nunc Capitolium, nunc hac nunc illac contratas habentes, continuè pugnârunt, quouſq; totaliter occuparūt Lateranum. Occiſis autem in eiuſmodi pugnis quadam vice epiſcopo Leodienſi, regis conſanguineo, & abbate Wiſſenburgenſi, cum Henricus dictus de Blanckenberg id regi flendo nunciaret: rex ipſum redire cum fletu ad ſinum matris dicebat.

Differentibus aūt Cardinalibus, quorum vnus obierat coronationem regis, & depreheſo quodam cum literis papalibus, quibus ipſis Cardinalibus papa regis coronationem interdixerat; eiſdemq; deſtructis ex perſuaſione Hoſtienſis, qui & Gibellinus fuit, & Stephani de Columna: multitudo Romanorum irruit in palatium regis. Et requirente rege, quid vellent? Illi ſe velle occidere voratores dixerunt, qui ſtipendia militum deuorarent: & ſic territi Cardinales, regi in eccleſia ſancti Ioannis, calendis Auguſti, vnctionis & coronationis Imperialis inſignia impenderunt (erant autem alba omnia eius indumenta, cum equo albo) præſtito per eum iuramento, ſecundum formā, quam Imp. coronandi eccleſiæ Romanæ præſtare ſolent. Poſtea aūt nūquam

Vnctio & coronatio Imperialis 1312.

ſertitio aſtrinxerunt. Dux quoq; Saxoniæ, & Voldemarus, Marchio Brandẽburgenſis, Friderico adhæſerunt. Hi enim laici omnes & vxor Bohemi, fuerunt quondam regis Rudolphi nepotes. Item Hainricus de Virnenberg Colonienſis, acto inter alios tractatu fecit, quòd filia fratris ſui comitis de Virnenberg copulata fuit Hainrico duci Auſtriæ, fratri Friderici; ſimiliter adhæſit eidem.

Veniente autem Friderico cũ forti exercitu valde, & caſtrametante iuxta Franckfurt apud Saxenhauſen: Petrus Moguntinus naues afferens, victualia iuxta Moguntiã abſtulit Friderico. Exercitus autem Moguntini, Treuerenſis & Bohemi, ſe ex inferiori parte Mogani collocauit. Inductus eſt autem dux Ludouicus Bauariæ iunior, qui & aliàs Friderico præualuit in conflictu, quòd contra eum eligi ſe permiſit: quia in promiſſione facta Friderico, ipſe Ludouicus intelligebatur exceptus. Inductus eſt etiam N. miles Goldemari Brandẽburgenſis, habens ab eo mandatum ſufficiens in genere eligendi, Ludouicum elegit contra domini volũtatem. Electi ſunt igitur in diſcordia, in die beati Lucæ Euangeliſtæ, anno domini M. CCC. XIIII, Fridericus dux Auſtriæ, ab archiepiſcopo Coloniẽſi, à Rudolpho Bauaro, Palatino Rheni, & à duce Saxoniæ: Ludouicus verò, à Petro Moguntinenſi, Balduino Treuerẽſi archiepiſcopis, Woldemaro Marchione, & Ioanne rege Bohemiæ: nec ij principes conuenerant, ſed quiſq; in ſuo exercitu, per ſe vel per procuratorem elegit, & in ſuis exercitibus publicarunt. Fridericus autem Auſtralis præ fame recedere eſt coactus, multiq; dextrarij in aſcenſu manſerunt in via.

Fridericus & Ludouicus in diſcordia Caſares electi 1314.

Ludouicus itaq; Aquiſgrani à Moguntino & Treuerenſi, in loco quo debuit, ſed non à quo debuit: Fridericus verò in Bunna à Colonienſe, à quo debuit, ſed non in loco in quo debuit, coronati ſunt. Adhæſerunt autem Ludouico ciuitates inferiores Rheni, vſq; Seltz: Friderico autem, Seltz, & ſuperiores regni ciuitates, exceptis Berna & Solodora, quæ neutrum curabant. Deſcendit autem Lupoldus dux Auſtriæ frater Friderici cum grandi exercitu Spirã, contra Ludouicum: vbi Ludouicus ceſſit de campo in cœmiterium Iudæorum. Lupoldus autem villas Spirenſium & aliorum inibi aduerſariorum comburens, aſcendit. Trãſiuit poſt hæc ipſe Lupoldus iuxta Auguſtam, flumen Lech, & in ſuperiori Bauaria multa, & inter alia oppidum Landſperg per ſe victum, ignis incendio deuaſtauit.

Indicta eſt autem Baſileæ curia in feſto Pentecoſtes ſolenniſſima per Auſtrales, vbi inter Fridericum electum & filiam regis Arragonum, & Lupoldum & filiam comitis Sabaudiæ, nuptiæ celebrantur. Ibi quot & quanta haſtiludia, etiam torniamenta peracta ſint, quis enarraret? Vbi comes de *Katzenellenbogen*, per dictum *Grat* de *Gebwilre* militem haſtiludio proſtratus, cum maxima pœnitentia moriens, cum magno fletu mulierum Baſilienſium, ad Rhenum eſt deductus. Monſtrabantur ibi ſanctuariorum inſignia, quæ regum dicuntur, ſcilicet lancea, clauus, pars crucis Saluatoris, corona, gladius Caroli, & alia, per quendam Ciſtercienſem: & cecidit machina, præ multitudine hominum, vbi plurimi ſunt oppreſſi. Cecidit & tempore haſtiludij alia machina, vbi læſæ ſunt plurimæ dominarum, & multa clenodia ſubtracta. Vbi Ioannes de Clingenberg, præteritis & præſentibus, & poſtea XXX annis cõtinuatis, valentiſſimus militum cenſebatur.

Auſtrorũ principum nuptiæ Baſileæ habitæ 1315.

☞ Obſedit autem Lupoldus Solodorum, & ad recognoſcendum fratrem ſuum pro rege coegit. Aſcenditq; cum magno exercitu verſus Suiciam, volens fratri villas illas, quæ ſunt de iure Imperij, ſubiugare. Et cum Ottho comes de Strasberg cum vno exercitu ex parte ducis ingrederetur, per vallem *Vnderwalden*, attans eam partem, ac declinare volens ad ducem, & aſcendente ducis exercitu magno ex alia parte montium: ecce deſcendit populus Suiciæ cum impetu per cliuum montis quendam, & læſis ibi atq; ſine miſericordia interfectis melioribus nobilibus, qui præceſſerant, ducem cum exercitu ſuo lamentantem fugauerunt. Et Otto de Strasberg intelligens, per cliuum montis, per quem deſcenderant pedites, feſtinanter aſcẽdit: ex quo læſus intrinſecus, poſtea breuiter eſt ſepultus. Perierunt autem ibi mille quingenti. Sicq; valles illæ pòſt adhuc ſtant inuictæ. ☜

Nota de Helvetiis. Auſtriorũ clades ad Moregartũ montem.

Celebrauit autem Clemens papa quintus poſt mortem H. Cæſaris concilium Viennæ, reuocans ſententiam Imp. contra Robertum regem prolatam: & eidem ſancto

Concilium Viennenſe contra Henricum Cæſ.

Imperatori periurium impinxit, multas faciens conſtitutiones, quas non publicauit, morte præuentus. Obiit autem Burdegalæ, vbi curiam habuit: cuius theſaurum eius patruus occupauit. Vacauit autem curia plus quàm per annum.

Ioannes 22 papa.

Poſt hęc Cardinales congregati Auinionem, per Robertum regem incluſi, Iacobum epiſcopum Caturcenſem, ipſius regis olim cancellarium, elegerunt in Papam, anno domini M.CCC.XV, menſe Auguſto: & vocatus eſt Ioannes XXII, qui conſtitutiones Clementis publicauit & ſanctum Ludouicum ordinis Minorum, prędicti Roberti fratrem Marſiliæ ſepultum, canonizauit: epiſcopum Caturicenſem ex quadam ſuſpicione ſortilegij in papam facti, degradatum, excoriari fecit, & in omnibus fauit Roberto.

Poſtea Fridericus & Ludouicus electi Roman. reges cum magnis exercitibus in Sueuia iuxta Eſlingen, pro regno quod vterq; habere conabatur, conuenerunt, vbi in fluuio Neccaro non ex propoſito, ſed caſu, adaquantibus equos hincinde abeuntes, & adiuuantibus vtriſq; ſuos paulatim, magna eſt facta ſtrages vtrinq;, multiq; nobiles vtrinq; capti. Vbi & Wernherus comes de Honberg eſt captus, Neccarusq; ſanguineus videbatur, propter occiſionem equorum.

Luſus equeſtris ad aquas Heluetucas.

☞Indixitq; Lupoldus dux curiam in Baden, in terra ſua: ad quam quanta multitudo nobilium confluxerit, quantaq; haſtiludiorum ſolennia ſint peracta, de machinis ſpectaculorum, de XII candelabris, & candelarum magnitudine & longitudine, quarum vnam vix XII viri portabant, & multis aliis, quis enarrabit? Ibiq; ſoror dominorum ducum Auſtriæ, Ludouico ſeniori de OEtingen eſt coniuncta, quæ antè ex ſorore comitis de Wirtenberg habuit filium & filiam: qui Ludouicus ante fuit ſecretarius Ludouici electi, & ſeruitor: poſtea eum perſequebatur ad vnguem.☜

Auſtriorũ expeditio contra Ludouicum Bauarum.

Lupoldus quoq; dux iterum cum grandi exercitu verſus Spiram deſcendit, aduerſantium villas comburendo, & cùm aſcendiſſet, dimiſſa gente ſua, illico ſibi nũciatur, Ludouicum aſcendere cum magno equitatu feroci. Ipſe Lupoldus dilapſa gente ſua, nuncios miſit, ad comitem Vdalricum Ferretarum & Ioannem epiſcopũ Argent. repentè deſcendit: qui duo cum ſuis populis ad Broſcam flumen (ab Occidente verſus Orientem fluẽs in Argentinam) ſe cũ magno tremore locârunt. Et venit ſuper Bruſcã Ludouicus electus, cum Treuerenſi, Bohemo, gente Maguntini, & aliis, cum quatuor millibus galeatorum electis. In nocte aũt comes Ferretarum de Bruſca verſus *Molleſheim*, præ timore receſſit. Manè aũt reuerſus ad Bruſcam, populi, quos aduerſarij quodam modo comediſſent; illi aſſerentes, ſe nolle cum ruſticis pugnare, Bruſcam iuxta Argentinam tranſibant, ſe iuxta *Thoroltzheim* collocantes, tamdiu cõfligere differendo, quoad Lupoldo gens magna equjtum & peditum affluebat. Argentinenſium autem pars vna, ſcilicet Zornonum Friderico: alia verò, ſcilicet Mulnheimenſiũ Ludouico fauebat. Et cũ Argentini prius Fridericũ recepiſſent, nunc in trãſitu Ludouicum multis cũ armatis ingredientẽ & citò egredientẽ, more regio in maiori eccleſia receperunt, qui & ipſe eorum priuilegia confirmauit, anno domini, M.CCC.XX, de menſe Auguſto.

Partium hoſtiles exercitus prope Argentinam.

Fridericus autem cum in Auſtria de congregatione Ludouici intellexiſſet, cũ paucis ſpadonibus curſu velociſſimo properauit ad Rhenum. Veniensq; Rinaugiam, intellecto diſcrimine fratris, properauit ad ipſum, & appropinquans aciei Ludouici, quã credebat eſſe Lupoldi, retrocedentes per aliam viam ad aciem Lupoldi venerunt: qui amplectens fratrem præ gaudio, fleuit amarè, dicens: O domine, quàm diu & in quanto periculo me dimiſiſtis? & diſtabant acies in plano campo ad inuicem, non ad quartam partem miliaris, paratæ ad conflictum. Gens autem Lupoldi abductis equis ſe parauit ad pugnam, clamatũq; fuit ſub pœna capitis, ne quis calcaria retineret: gauiſiq; ſunt de Friderici aduẽtu. Dicto aũt in acie Ludouici, de aduentu Friderici, miſſus eſt miles cũ conductu de acie Ludouici ad tentãdum, de pugna ad aciẽ Lupoldi. Prętenderant enim inferiores, ſe nolle confligere cum Lupoldo: quia eo victo, finẽ negocij quò ad Fridericum non haberent. Adducto aũt milite corã Friderico, dixit Fridericus militi: Dicite auunculo meo, me hîc ad cõflictum paratum, & tempus eſſe vt finẽ noſtrę guerræ, imperij fidelibus faciamus. Et cùm iã ſuperiores, in anguſtia & tremore cõſtituti fuiſsẽt, eò ꝙ inferiores nobiliſſimã habẽtes militiã, euaginatis iã gladiis

ſe iſtos

ſe iſtos ſimulauerant inuaſuros: ecce reuerſi ſunt vltra Bruſcam, quantocyus poterãt deſcendentes, quos iſti per biduum ſunt ſequuti.

Eiſdem temporibus, anno M. CCC. XIX, menſe Iulio, obijt Woldemarus Marchio Brandenburgenſis absq; liberis, Marchionatus diſpoſitione ad Imperium deuoluta, fuitq́; cum magna lamentatione manifeſtè ſepultus, quem poſtea ad 28 annos viuere dixerunt. De quo Marchionatu Ludouicus princeps poſtea Ludouico, filio ſuo primogenito, prouidit, de quibus infrà dicetur.

Woldemari Brandeburgici obitus 1319.

Eiſdem temporibus, Gerhardo de Senar epiſcopo Conſtantienſi mortuo, & electis in diſcordia in Curia Romana litigantibus, H. de Klingenberg præpoſito, & H. de Werdenberg canonicis Conſtantienſibus, ijdemq́; per ſententiam deberent excludi, & ſpes eſſet de Mathia cuſtode Monaſterij Morbacenſis, ordinis S. Benedicti, Baſilienſis diœceſis, fratre Hugonis comitis de Bucheck, ſeruitoris Roberti regis Siciliæ, poſt excluſionem electorum promouendo: ecce moritur Petrus archiepiſcopus Moguntinẽſis. Quo intellecto in Curia, Ioannes Papa, ad preces prædicti Roberti regis Siciliæ, ob ſeruitia prædicti Hugonis, eidem Mathiæ de Bucheck, dilecto etiã ducibus Auſtriæ, de Moguntinenſi archiepiſcopatu prouidit. Qui deſcendens primũ Spiram, à clero honorificè receptus, cum proceſſione & crucibus venit Moguntiam, honorificè quoq; ibi receptus, qui ipſam eccleſiam quinq; annis potentiſſimè gubernauit, cui in magnanimitate & virtutibus ſimilis tunc non eſt viſus.

Mathias à Bucheck archiepiſcopus Moguntinus 1320.

Excluſis autem dictis electis, Rudolphus de Monteforti per ipſum Papã ad Conſtantienſem eccleſiam eſt promotus, ☞ cui etiam vacans monaſteriũ S. Galli committitur. Sed eo tam diu aſſiſtente Ludouico, idem monaſterium ad preces Hugonis de Buchegge, collocatum eſt N. de Bonſtetten, auunculo Berengarij de Landenberg, qui ſe fecit extra cœmiterium ſepeliri.

Rudolfus Montfortius epiſcopus Conſtantienſis.

Mortuo Baſileæ illis diebus Vdalrico, vnico comite Ferretarum, absque filijs, & Comitatu pro maiori parte ad eccleſiam Baſilienſem deuoluto, iamq; in ipſius comitatu populus aduentum Baſilienſis epiſcopi expectaret: ecce Iohanna comitis filia cum dominio traditur duci Alberto: & poſt multa diſcrimina, poſt ſubmerſionem Montanam, nuncij plures literas legentes, poſt expugnationem aliquam caſtrorum per chabilonem factam, de epiſcopatu litigante cum commiſſione Baſilienſis, poſt multos proceſſus, tandem ceſſit Hartungus diſpenſatione ſuper beneficijs, & pro receptis obtenta. ☜

Comites à Pfirt deficiunt 1324.

Egreſſus eſt autem de Auſtria ſub anno M. CCC. XXI, Fridericus electus cum gente magna in Bauariam, ad quem Lupoldus frater eius cum D CCC galeatis de Sueuia properauit. Ludouicus autem cum exercitu ſuo, antequam fratres conuenire poſſent, aciem ſuam ad inuadendum Fridericum direxit. Lupoldus autem iuxta Monacum Bauariç Iſeram tranſiens, ſe ſatis ambiguè committens fortunæ, Ludouici exercitum ſequebatur repente. Quod Ludouicus intelligens, receſſit de campo, munitionibus ſe committens. Sicq́; Fridericus & Lupoldus conuenientes (quod non poſſe fieri credebatur) mirabiliter ſunt gauiſi, terramq́; Ludouici ſuperiorem Bauariam decem hebdomadis ignis incendio, omniq́; inquietudine vaſtauerunt.

Auſtrij Bauariam populantur. 1321.

☞ Poſt hæc miſerunt Auſtrales Heinricum fratrem ipſorum cum exercitu, in fauorem Papæ Ioannis Brixiam in ſubſidium partis Gelfæ: qui cum inibi aliquandiu ſtetiſſet, non multùm viriliter agens, concordatus cum Cane Veronenſi aduerſario, clam comportauerat pro conductu: & ſimulans ſe cum exercitu ſuo quoſdam Gibellinos inuaſurum, repentè receſſit, & in Auſtriam eſt reuerſus. ☜

Henricus Auſtriacus in Longobardiam anno 1322.

Ingreſſi ſunt itaq; iterum ſuperiorem Bauariam ſub anno Domini M. CCC. XXIII, de menſe Septembri, Fridericus & Heinricus Auſtrales, cum duobus millibus & ducentis galeatis, & quatuor milibus Hungarorum & gentilium ſagittariorum, miſſis ſibi à rege Hungariæ, & de Sueuia Lupoldus frater eorum cum DCCC galeatis electis. Tardante autem ſe Lupoldo in vaſtatione terræ Wilhelmi comitis de Mõteforti, qui tunc Ludouico adhæſit, cui aderant Ioannes rex Bohemiæ & Balduinus archiepiſcopus Treuerenſis cum exercitu ſuo, ſcilicet mille D galeatis, & cum XXX M peditum ad Friderici exercitum declinauit, vexillum cõflictus committens comiti de Schlüſſelberg. Ipſe autem met Ludouicus duodecimus in armis blaueis, cum albis cruci-

Auſtriacorum apparatus bellicus 1323.

bus, ne cognoſceretur, abſq; ſignis regijs apparebat. Non enim dubitauit, ſe ſi vinceretur, occidi. Aderant etiam ſibi Ludouicus Burggrauius de Nurnberg, duo de Oetingen, Wilhelmus de Monteforti, multiq; Comites & Barones. Cumq; veniſſent ad flumen paruum, quod eorum exercitus diuidebat, ſagittarij Auſtralis ipſum adeò infeſtabant, quòd ad caſtrum ſuum vicinum ſitum ſuper ipſo flumine, ſcilicet Waſſersburg, declinauit, manè tranſeuntes ibidem. Intellecto autem quòd Bauari tranſiuiſſent, & conſulentibus pluribus quòd Fridericus paulatim diſcederet verſus iter Lupoldi declinando: ipſe Fridericus animoſus nimis, omnino ſe diſpoſuit ad conflictum in armis regijs contra ſuorum conſilium procedendo, & præmiſit aciem quingentorum galeatorum, quam ſequebantur cum vexillo acies octingentorum galeatorum. Poſtremò ipſe in acie octingentorum proceſſit, & progredientibus ad conflictum, fractoq; vexillo Bauari, acriterq; certantibus Auſtralibus, & præſertim Friderico manu ſua, qui valentior in pugna reputatus eſt inter omnes, cedenteq; acie Bauarorum, ita quòd Auſtralis viciſſe credebatur omnino: ecce equites Bauari reuocantes pedeſtres qui ceſſerãt, ac ſe terræ committentes, cum illis reuerſi ſunt ad conflictum. Poſt hæc venit Burggrauius de Nurenberg cum acie equitum, cum clamore: & fugientibus ſagittarijs Auſtralibus, multiſq; cum illis, captoq; Heinrico Auſtrali, ac deiecto Auſtralium vexillo, eiſq; pro maiori parte terga vertentibus, & valentioribus captis, tandem armiger quidã Fridericum deſolatum a ſuis, equo etiam eius perforato, eoq; ſe demittente ad terram, capere volens, nec eum cognoſcens, quæſitus fuit ab illo, cuius eſſet ſeruitor. Quo reſpondente, quòd Burggrauij: Fridericus fecit Burggrauium aduocari, cui gladium porrexit, & eius gratiæ ſe commiſit, qui eum certificatus de vita, Bauaro præſentauit. Salutante autem eum Bauaro, & dicente: Auuncule, libenter videmus vos. Ille autem conſternatus animo, non reſpondit. Licet autem multi conſuluerint, quòd in ſignum victoriæ per noctem in campo manerent: Ludouicus tamen timens aciem Lupoldi receſſit. Lupoldus hoc intelligens, dolenter receſſit, miratus, quòd rex Romanorum in diſcordia captus, non eſſet occiſus. Et factus eſt conflictus in die ſancti Michaelis, quo quinquaginta anni fuerant, quòd auus amborum, Rudolphus de Habſpurg, in regem electus eſt Romanorum, & poſtea Auſtrales in potentia decreuerunt.

Fridericus rex in conflictu à Ludouico captus.

Habuit autem Ludouicus quendam Martinum monachum deuotum & humilem, poſtea factũ ſacerdotem, qui ſibi multa futura prædixit. Hic ante mediũ annum, Fridericum ante diem Michaelis finitum captiuandum prædixit, curiam ſuam in valore centum marcarum cuidam de Monaco, paciſcenti in contrarium, ad certã ſummam pecuniæ obligans ſuper eo: & in die ſancti Michaelis, alter, inuito Martino, & continuò dicente, Vos aliud audietis, curiam per iudicium occupauit: quæ ſibi, comperta veritate, eſt reſtituta: ipſeq; Martinus pecuniam acquiſitam iuſſus eſt recipere.

Heinricus quoq; Auſtralis captus regis Bohemiæ, reſtitutis ipſi regi quibuſdam munitionibus Morauiæ, quas Auſtrales occupauerant, liberatur: Fridericus verò in caſtro Trauſnit Ludouici fortiſſimo detinetur, multiq; Auſtralium, præſertim de Walſee, durè tenti in magnis ſunt pecunijs talliati.

Alſatia in Ludouici partes trãſeunt.

Ciuitates autem Elſatiæ, Columbaria, Schletſtat/ Ehenheim/ Rosheim/ Hagnowe, quæ Friderico adhæſerãt, territæ, Albertum Humelionem de Liechtenberg militem Sueuum, in aduocatum Ludouici nomine receperunt. Ioannes quoq; epiſcopus Argentinenſis conuenit cum eis, de non aſſiſtendo alicui eorundẽ. Marchiones verò de Baden perſeuerantes in Lupoldo, oppidũ Seltz Imperiale eis obligatum per Fridericum, ingreſſi, infeſtationes plurimas patiebantur. Lupoldus autẽ veniens Baſileam, miliciam conuocauit. Congregati verò ſunt nobiles vtriuſq; ſexus, qui Lupoldum choriſare & iocundari quantum poterant compulerunt: at ille fecit omnia abſq; riſu. Miſit autem L galeatos in Enſisheim, qui Columbarienſes cum inquietudine infeſtarẽt, quos poſt hæc in Seltz deſtinauit: qui ciuitates & Bauaros ſpolijs & incendijs infeſtantes, inibi potenter ſunt obſeſſi. Lupoldus autẽ gentem in nauibus traducens, quamuis reſpectu obſidẽtium minimã, liberauit obſeſſos, & contra ſuorũ conſilium, ſuadentium eum tutiùs vltra Rhenum reuerti, per Elſatiam eſt reuerſus, vndiq; cum incendio prætereundo. Argutus autem ab Argentinenſib. damnificatis per incendia,

malè

malè in ſe actum eſſe, & ob hoc ſe huiuſmodi incendia non obmiſſurum reſpondit. Verecundantes autem Bauari, quòd ob tam paucam gentem receſſerant de obſidione, ſcripſerunt Lupoldo; qui iam verſus Apri-Monaſterium aſcenderat, ſe cum eo, ſi eos expectaret per biduum, pugnaturos: quos cum biduo expectaſſet, aſcendit.

☞ Poſt hæc Eberhardus de Wirtenberg, caſtrum Richenberg, quod Marchiones de Baden tenebant, potenter obſedit. Matthias Maguntinus cum magna gente ſubuenit eiſdem. ☜

Inuenit autem Lupoldus tunc temporis expertum nigromanticum, cum quo de eductione Friderici tractauit. Confidentibus autem ipſis duobus ſolis in camera bene firmata, Lupoldo, & magiſtro faciente characteres ſuos: ecce venit dæmon ſtans coram eis, in ſpecie viatoris, habentis calceos corruptos, & pileum in capite, oculosque lippos. Cui Lupoldus ait, Noſtis me? at ille ait: Benè noſco te, & quæſitis aliquibus, iniunctoq; ſibi, quòd abſq; omni periculo deduceret Fridericum a captiuitate: Dæmone reſpondente, quòd ſic eum educeret, dummodo ei conſentiret, nimis territus eſt Lupoldus. Dæmonq; veniens ad caſtrum Trauſznit in ſpecie ſcholaris cuiuſdam, in partibus Ergouiæ, habentis pannum circumuolutum per collum, ac ſi in eo panes portare vellet, dixitq; Friderico: Ingredere hunc pannum, & ducam te ad tuum fratrem Lupoldum. Quo reſpondente, quis eſſet? & illo dicente, Non cura, ſi ingrederis, ſecurè te ducam: Fridericus facto crucis ſigno, & inuocato Chriſti nomine, dęmonem profugauit, dicens cuſtodibus ſuis, quòd per aliquas reliquias vel preces à dęmone ſe cuſtodirent, quod & factum eſt diligenter. Qui poſtea liberatus, videns ſcholarem dixit: Hic fuit dæmon, qui voluit me eduxiſſe.

Lupoldus arte magica fratrem è vinculis eximere conatur.

Eo tempore mortuo Matthæo Mediolanenſium domino, relictis Galeatio, Ioanne, Marco, Luca, & Stephano filijs, & Galeatio ſeniore dominium occupante, cum Papæ Ioannis mandatis pluribus paruiſſet, tandem eo non deſiſtente, parere contempſit: qui citatus perſonaliter, etiam de articulis fidei reſponſurus, non comparens, excommunicatus, poſt annum de hæreſi eſt damnatus. Hic à Ludouico electo Romanorum rege, cùm Fridericum cepiſſet, regimen Mediolanenſe aſſumpſit. Conglutinatis autem Papa, Franco & Lupoldo: Papa Ludouicum ſuper eo, quòd nondũ approbatus per ſedem apoſtolicam, iura Imperij adminiſtraret, & Galeatium hæreticum foueret, Auinionem citauit, & non comparentem excommunicauit, & poſt annum ſimiliter de hæreſi condemnauit (contra quos tamen proceſſus Ludouicus electus ex quibuſdam cauſis rationabilibus appellauit, ipſamq; appellationẽ eidem Papæ intimauit) priuationis iuris electionis, ducatus ſui & dominiorum, & alijs pluribus in eum, & filios, & fautores eius, ſucceſſiuè ſententijs promulgatis: quas Lupoldus vndiq; vbi potuit in odium Ludouici procurauerat promulgari.

Ludouicus Cæſ. primum communione motus.

Conuenerant autem Francus & Lupoldus in Bare, vbi multa, & præſertim contra Ludouicum tractauerunt, papa eis annuente. Conuenerunt & principes eccleſiaſtici, nuncij Papæ & Franci, ac Lupoldus in Rens, prope Confluentiam, ac ſoli ducti ſuper Rhenum in naui, diu tractauerunt de Franco in Imperatorẽ promouendo. Sed per fratrem Berchtoldum de Bucheck, Commendatorem domus Teutonicorũ in Confluentia, fratrem domini Matthiæ Moguntinẽſis archiepiſcopi principaliter extitit impeditũ: de quo eum ſecretarijs Papæ Ioan. decanus Moguntinenſis detulit, quod ipſum poſt mortem Matthiæ Maguntini, ab ipſius fratris Berchtoldi prouiſione retraxit. Reuerſæ ſunt autem prædictæ ciuitates Alſatiæ à Ludouico ad Lupoldũ, nomine fratris ſui Friderici captiui, & creuit potentia Lupoldi. Qui aliquoties ſcribens Franco vel Papæ, tali titulo vtebatur: LVPOLDVS *Dei gratia, Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ & Morauiæ dux: dominus Carniolæ & portus Naonis, Comes in Habſpurg & in Kiburg, ac Lantgrauius ſuperioris Alſatiæ.*

Obſedit autem eo tempore Ludouicus oppidum Burggowe, ducis Lupoldi, tempore hyemali, quo Dux in illa parte eum impedire poſſe nullatenus credebatur. Scripſit autẽ dux Burchardo de Ellerbach, miniſtro ſuo, quòd ſe viriliter teneret, quia eũ infra dies XIIII liberaret, & repentè veniens cum gente forti, cum illis ignorantibus appropinquaret, Ludouicus tardè intelligens, dimiſſis ex prato, ne eum inſequeretur Burchardus, machinis & caſtris euaſit.

Tractabatur autem ſæpe de liberatione Friderici: & impediente liberationē eius, quòd Dux inſignia ſanctuariorum Imperij, lanceā videlicet & alia, noluit reſignare. Dicentibusq; ſuis, quòd frater ſuus eſſet eius captiuus: Dux prænoſcēs aſtutiam Ludouici, dixit tractatoribus: Ecce ne hoc mihi impingatur à vobis, dabo vobis ea inſignia, & ſcio quòd nec adhuc prout tractaſtis compoſitionem, fratrem meum rehabebo. Quod etiam cum factum eſſet, Lupoldus Ludouicum adeò infeſtauit: quòd tandem Ludouicus cum Friderico, communicāte eos ambos poſt Miſſam vno Cartuſienſi, eorum confeſſore, & ſeruare pacta iurantibus, latenter conuenit. Emiſſo autem Friderico, & ſeruante pacta, Lupoldus vſq; ad mortem ſuam reſtitit Ludouico.

Fridericus è custodia liberatur.

S. Hippolyti Alſatiæ oppidum. Obſedit autem Lupoldus oppidum S. Hippolyti, Lantgrauij Elſatiæ, ſeruitoris Ludouici, qui ipſi Lupoldo, ſępe Veneris cauſa Argentinam eunti, dicebatur inſidias poſuiſſe. Ipſe Lupoldus muros deſtruens funditùs, villam tenebat. Quamuis autem medici ſibi prędixerint, quòd eum labores necarent, nōn deſtitit ab expeditione, ſed cum exercitu deſcendens Spiram obſedit. Spira reuerſus, Argentinæ in curia dominorū de Ochſenſtein decumbens & inſaniens, abſq; pœnitentia diem clauſit extremum.

Ludouicus in Italiam mouet, 1327 Iuerat autem illis diebus Ludouicus in Lombardiam, quem Galeatius dominus Mediolanenſis ſumptuosè deduxit, quem tamen poſt magnam ſibi datā pecuniam, Romam quaſi captiuatum traduxit, Wilhelmo de Monte forti Mediolanum committens: quòd non Imperij, ſed facta ſua agens, & pecuniam ad partes tranſmittens, Imperium negligebat: propter quod, quamuis æſtimaretur in virilibus geſtis valentior huius mundi, non tamen extitit ibi nimiùm commendatus.

Fuit autem Ludouicus Mediolani in eccleſia S. Ambroſij, à Ioanne archiepiſcopo Mediolanenſi, in feſto Pentecoſtes, cum Margareta vxore ſua, anno regni ſui XIII, corona ferrea coronatus: & poſt hæc Romam veniēs à Romano clero & populo gaudenter & comiter eſt receptus, ac XVII die Ianuarij, qua cantatur, *Omnis terra*, anno regni ſui XIIII, ex parte totius Romani populi, per Senatores, præfectum vrbis & cancellarium populi Romani, omnibus nobilibus acclamantibus, in eccleſia S. Petri, cum ipſa coniuge, Imperiali extitit diademate inſignitus. Prætenderant enim vrbici, hoc eis competere, Papa etiam nolente: præſertim cùm Senatores priùs Papā requiſiuerant, vt ad vrbem ſe transferret. Ludouicus etiam Ioanni Papę pro tunc crimen lęſæ maieſtatis & hæreſim impingebat.

Ludouici coronatio, anno 1328.

Petrus de Corbano Antipapa creatus. Poſt hæc Petrum de Corbario fratrem Minorem in ſummum Pontificem, quantum in eis eſt, creauerunt, & ob hoc multis creatis Cardinalibus & Epiſcopis, per illos magnum in eccleſia Dei ſcandalum eſt ſubortum.

Ipſe autem Ludouicus habitis tractatibus cum rege Sicilię, terram Roberti regis, ſc. Apuliam, ingredi intendebat. Robertus quoq; collectis omnibus terram illā relinquere, ſi Cæſar acceleraſſet, & in Prouinciam intenderat ſe transferre. At ipſe Cæſar ſegnis tanto tempore, ſtetit otioſus in vrbe, quòd quaſi omnia expendebat. Quadam autem vice veniēs idem Princeps * in vrbe ad caſtellum, in quo olim Conradinus dicebatur decapitatus, ipſum funditùs demoliuit.

Mortuis autem inclytis principibus Lupoldo, Henrico & tandem Friderico ducibus Auſtralibus, & in Künigsfelt monaſterio, vbi pater eorum Albertus rex fuit, ſepultis: Ludouicus in Alemanniam eſt reuerſus. Dicebatur autē tunc temporis, quòd quidam miles Friderico quiddam ad comedendum dederit, per quod eum in ſui fauorem inclinaret, per quod à pediculis mundari non valens, paulatim defecit. Et hi omnes quanquam valentiſſimi fuerunt, ſine maſculis filijs ſunt defuncti.

Ludouico autem egrediente de vrbe, cum Wilhelmo de Monteforti, Azzonem, filium Galeatij, ſecum in Lombardia regnare permiſerat, poſt eorū egreſſum quicquid potuit occupauit, & nil in partibus illis remanſit.

Ioannes Bohemiæ regis profectio Italica, 1330 In diebus illis poſt egreſſum Ludouici Principis de Italia, viuente Ioanne Papa, Ioannes rex Bohemiæ cum conſenſu Principis ingreſſus eſt Italiam, & diu inibi manēs, Lucanam ciuitatem pro ſe tenens, quæ eum pro domino recepit: non more patris ſui quondam Henrici de Lutzelburg Imperatoris. Qui inibi viriliter ſe tenuit, & conſtanter ſe tenens, ac ſe ſucceſſorem Imperatoris & pacificatorem Italiæ ſcribens, Papæ & Imperatori complaçere cupiens, & ambobus diſplicens, obligata Luca cum vo-

recun-

recundia reuerſus eſt, nulla ſibi vel Principi in Italia parte relicta.

Erat autem in diebus illis Bononiæ legatus Papæ, Bertrandus de Pogeto, Hoſtienſis epiſcopus, dominium ciuitatis durè tenens, crudeliter multis occiſis: qui Bononiam muro circundans, & ſibi fortiſſimum caſtrum inibi conſtruens, multaq; mala peragens, cui quamuis Guelfiſſimo ipſe rex Bohemiæ familiaris extitit: tandem per tumorem populi victo repente caſtro & funditus demolito, turpiter eſt fugatus.

Caſtrum Bononiēſe.

Habuit autem rex Bohemiæ duos filios, quorum maior Carolus nomine, qui marchio Morauiæ nominabatur, habuit ſororem Philippi regis Franciæ in vxorem. Minor verò habuit filiam M. ducis Carinthiæ. Habuit & duas filias, quarum vnam habuit Ioannes primogenitus regis Franciæ: aliam Henricus dux Bauariæ. Et ecce mortuo duce Carinthiæ ſine filio, ſola ipſius regis Bohemiæ nuru relicta, cùm ipſe rex ſine omni briga crederet in ipſo ducatu filium ſucceſſurum: Ludouicus princeps de ipſo ducatu duces Auſtriæ, filios ſororis ipſius, quondam ducis Carinthiæ, inueſtiuit: filio autem regis Bohemiæ comitatus Tirolis remanſit. Ex quo ipſe rex contra principem mouebatur odio capitali: iuramento affirmans publicè, ſe nunquam reformaturum eidem: Papam etiam, regem Franciæ, & Henricum ducem Bauariæ, item reges Hungariæ & Cracouiæ incitans contra ipſum.

Ioannis Bohemia regis proles.

Ducatus Carinthiæ ad domum Auſtriacã, anno 1331.

Papa autem Ioannes de militari progenie natus, ditans fratris & ſororum ſuarum filios & nepotes diuitijs & honoribus, anno pontificatus ſui XIX moriens, reliquit Sedi decies ſepties centum millia florenorum, anno M. CCC. XXXIIII. Erat autem quidam vicinus epiſcopus Romæ, in via eundi ad Curiam Auinionenſem ad papam, cui in nocte mortis Papæ in ſomno apparuit quidam dicens: *Papam quæris? non eſt.* Et poſt puſillum: *Vis videre Papam, ecce iſte eſt*, monſtrata ſibi perſona magna incognita. Qui procedens in itinere, audiuit de morte Papæ Ioannis. Veniens autem Auinionem, iuit in conſiſtorium: ingredientes diligenter inſpiciens ſingulos Cardinales. Et cùm non vidiſſet perſonam ſibi monſtratam, quæſiuit à quodam, numquid omnes Cardinales ingreſſi fuiſſent? Et reſponſo accepto, quòd omnes, excepto Cardinali Blanco, ordinis Ciſtercienſis, illum quæſiuit in domo ipſius, ipſumq; inſpiciēs faciem perpendit monſtratam, ſibiq; ſoli in camera ſua dixit: Pater, vos eſtis papa futurus. De quo cùm ille riſiſſet (nulla enim fuit ſpes promotionis eius, cùm eſſet humilior & pauperior inter omnes) epiſcopus expoſito ſibi ſomnio adiecit: Pater, ille qui mihi monſtrauit faciem veſtram, introduxit me ad ſtabulum immundiſſimum, ſtercoribus plenum, vbi vidi arcam marmoream albiſſimam, ſed vacuam. Vos eſtis illa arca, quam debetis in officio veſtro implere virtutibus & ſignis. Et ô paſtor & ſtabularie, Curiam & ſedem apoſtolatus, iam immundiſſimum ſtabulum, ab auaritijs & ſimoniacis ſtercoribus expurgate, vobiſque ſanctam Romanam eccleſiam & vrbem recommiſſas habete.

Ioannis 22 Papa deceſſus, 1334.

NB.

Et ecce in electione à tot cardinalibus quaſi inſcijs, ſub altercatione electus extitit: *Ego N. nomino illum: qui ſi eſſe non poterit, nomino Blancum*, quòd repertum eſt à duabus partibus nominatum, dictuſq; Benedictus XII. Itaque ſtatim pro reformatione eccleſiæ S. Petri in vrbe L milia expendit florenorum. Et ſic vt à Ioanne Papa diſcrepabat in ſtatura (ille enim fuit pallidus ſtatura & voce puſillus: iſte in corpore maximus, facie ſanguineus, & voce ſonorus) ita & in moribus diſcrepabant. Ille ad magnificandum & ditandum conſanguineos, ad regnandum nobilibus, & exaudiendis eorum petitionibus, ad veſtiendum annuatim plus quàm LXX comites & milites intendebat: iſte de talibus non curauit. Dixit enim: Abſit; quòd rex Franciæ, ſi per cōſanguineos meos ſuper me ditaretur, me ſicut prædeceſſorem meum ad ſua quæuis vota coartaret. Fuit enim ex Tholoſa regis Franciæ, filius piſtoris, Theologorum ſummus, ſed nullus in iure, quem inter omnes à longiſſimis temporibus iuſtiſſimum æſtimabant, cui & ante ſuam mortem quidam ſanctus homo, ſe pro eo captiuum tradēs, quòd illo anno moreretur, prædixit, quod & factum eſt.

Benedictus 12 Papa.

Huic Benedicto in principio creationis ſuæ Philippus rex Franciæ mittens legatos, audacter, quaſi nihil ſibi denegare auderet, petijt inaudita: inter alia ſcilicet, vt filium ſuum primogenitum, generum regis Bohemiæ, faceret regem Viennæ: quòd ſe faceret vicarium Italiæ: quòd ſibi per totam Chriſtianitatem daret decimam deci-

Regis Galliæ ad nouū Pontificem legatio.

marum per decennium: & ſibi daret totum eccleſiæ theſaurum in ſubſidium terræ ſanctæ. De quo ipſe & cardinales territi, ſe reformare cum Ludouico Romanorum principe decreuerunt.

Ludouicus Cæſar pontificias diras deprecatur 1335.

Quid Ludouicus princeps ex ſcriptis quorundam familiarium ſuorum, quos in curia Papæ ſemper habuit, qui & hoc ex Cardinalibus certiſſimè intellexerant, intelligens: ſtatim Papę, & collegio nuncios & literas humillimas deſtinauit, qui nuncij à Papa & fratribus edocti, qualiter & ſub qua forma redire deberent, & ſub quibus articulis abſolutionem & gratiam petere: iterum à Principe, cum illis articulis & mandatis ſufficientiſſimis ſunt reuerſi. Inter quos duo erant comites de Otingen, & præpoſitus Auguſtenſis, & Marquardus de Randecke canonicus Auguſtenſis R. Bambergenſis, poſtea per Papam eiuſdem eccleſiæ præpoſitus effectus: & magiſter Vdalricus protonotarius Principis, decretiſta. Et propoſito in publico conſiſtorio, per prędictum de Randeck ex parte Principis humillimè, ſuper petitione abſolutionis & reſtitutionis, facundo ſermone, de quo omnes qui aderant mirabantur: Papa gratioſiſſimè reſpondens, dixit: Se & fratres ſuos de hoc, quòd nobilis ramus eccleſiæ Alemánniæ, qui ſe in perſona domini Ludouici, lædi per eccleſiam æſtimans, iam ab arbore eccleſiæ ſeparari cœperat, eidem arbori cum tã magno honore ſedis redintegraretur, plurimùm gratulari: multùm commendans Alemanniã, & dominum Ludouicum, quem nobiliorẽ mundi dicebat: conquerens regi Italiã per tyrannos, ac regnum Armeniæ capi à Paganis, cuius principes tempore Ioannis Papæ & ſuo Chriſtianorũ implorabant auxilium, ac terram ſanctã propter Imperatoris carentiam occupari: vnde meritò dixit abſolutionem eidẽ impertiri ſe debere, quæ & dari craſtino ſperabatur.

Pontifex à Cæſaris reconciliatione auerſus.

Verùm prædictus rex Franciæ, & rex Siciliæ, ſeu Apuliæ, omnes quaſi Cardinales à propoſito auerterant præconcepto. Venerant enim ad impediendum factum ad Curiam, duo archiepiſcopi, duo epiſcopi, & duo comites, ex parte regis Franciæ, & totidem ex parte regis Roberti: proponentes erroneum eſſe, tantum hæreſiarcham præponere dominis eorum eccleſiæ fideliſſimis: Papamq; cauere debere, ne fautor hæreticorum diceretur. Papa verò dicente: Quid volunt domini veſtri, quòd non ſit Imperium? illis verò proteruè dicentibus: Pater non impingatis hoc dominis noſtris, vel nobis, quod non dicimus. quia contra imperium non loquimur, ſed contra perſonam Ludouici damnatam. Cumq; dicerent, Ludouicum multa contra eccleſiam feciſſe, Papa dixit: Imò nos fecimus contra eum: ipſe enim cum baculo veniſſet ad pedes prædeceſſoris noſtri, ſi voluiſſet, ſed ipſe noluit eum recipere: & quicquid ille fecit, quaſi prouocatus fecit. Quantumcunq; autem Papa aſſereret, ſe meliora pacta ab ipſo Ludouico, pro prædictis regibus, eorum regnis & poſteris extracturum, quàm ſi eum in turri tenerent: penitùs nil profecit. Rex Franciæ etiam in terra ſua vndiq; bona & redditus Cardinalium interdixit & occupauit. Scripſerant etiam illis diebus ad Curiam, Ioannes rex Bohemiæ, & Heinricus dux Bauariæ, gener eius, quòd de auxilio Hungariæ & Cracouiæ regum & aliorum, alium vellent conſtituere regem Romanorum potenter. Et ſic Cardinales Papam pro tunc ab abſolutione principis retraxerunt, dicentes: cum ſui in partibus ſuis vellent eum deſtituere, inconſultum eſſe ſedi, ſi propter impotentem & inopem tot Principes offenſaret. Sic dato alio termino deliberationis, nuncij principis infecto negotio ſunt reuerſi.

Auſtrij & Bauari à vicinis regib. bello incaſſum petiti.

Et ecce illis diebus Carolus rex Hungariæ, filius fratris prædicti Roberti regis, terram ducum Auſtriæ, tunc fautorum Principis, ingreſſus, ipſam multis hebdomadis potenter vaſtauit. Prędicti autẽ Bohemiæ & Cracouiæ reges, & H. dux Bauariæ, terrã principis Bauariam ſuperiorem ingredi intendebant. Princeps autem gentẽ inuictiſſimam congregans terram Henrici ducis inferiorem Bauariã ingreſſus eſt, cũ ſeptem millib. galeatis, illam XVII hebdomadis deuaſtando. Rex autẽ Hungariæ audiens tam fortẽ exercitum adeſſe Principi, ab Auſtria ſine mora receſſit, aduentũ eius etiam in Hungaria pertimeſcens. Alij verò tres, quamuis magnam haberẽt gentem, expectare Principẽ in campo non audebant. Veniens aũt dux Auſtrię ad Principem, exercitum eius in Bohemiam ducere nitebatur. Exercitus verò diu in campo fatigatus, ſe grauem reddebat, ita q, hinc inde exercitus ſunt reuerſi. Dicebatur autẽ, quòd exercitus Principis, quãdiu habuiſſet victũ, in omni parte mũdi iacuiſſet inuictus. Gloriabatur autem Papa Benedictus ab exercitu Principis, cum ſibi referebatur, dicens ad Cardinales:

nales: Iſti dicunt eum eſſe deſtitutum (notando principem Ludouicum) ſed quis adhuc ingreſſus eſt locum ſuum?

Obſidentibus quoq; oppidis Imperialibus ad mandatum Ludouici, oppidum Keiſersberg, regi Bohemiæ obligatum: conuentum eſt: quòd niſi rex Bohemiæ infra certum tempus ipſos liberare poſſet, Ludouico ex tunc obedirent. Rege verò Bohemiæ eos non liberante: Ludouicus ad ius imperij oppida Keiſersberg / Türckheim / Münſter / caſtrum Blicksberg, prius per ſe obligata Bohemo, retraxit.

Cæſar Bohemo pignoratitia Alſatia oppida eripit.

Miſit autem Papa ſolennem legatum ad Ludouicũ, epiſcopum Magalonenſem, qui mores & motũ Principis erga eccleſiam indagaret. Prætendebat etiã Papa occupationem archiepiſcopatus Maguntinenſis per Balduinum Treuerenſem archiepiſc. poſtulatum per capitulũ eccleſię Moguntinenſis factã, & excluſionẽ Henrici de Virnenberg archiepiſcopi ſedis Mogũtinę prouiſi, reformationi obſtare. Volensq; procedere contra Treuerenſem, & Treuerenſis cũ H. prouiſo concordatus, archiepiſcopatũ Moguntinenſem, quẽ potenter tenuit, Capitulo reſignauit. Capitulũ verò, præſertim magiſter Ioãnes Vnderſchopf, Decanus ſedis, puiſus, adhęrẽtes Imperatori, prędictũ Henricum archiepiſcopũ, ligantem ſe, primò principi, retentis in manib. Capituli ſex caſtris, & abiuratis per eũ ne variare poſſet, ſc. Oppenheim / Bingẽ / Erẽuels / Starckẽberg / Lonſtein & Miltenberg, concorditer receperũt, qui & poſtea feruẽter Ludouico adhæſit. Rex quoq; Ioannes Bohemiæ videns ſe non proficere, ſe cũ Principe reformauit, homagiũ præſtando eidem. Dataq; certa pecunia eidẽ Bohemo per Auſtralẽ, in recompenſam ducatus Carinthiæ, cũ Auſtrali concordati ſunt Hungarus & Bohemus. Quantũcunq; autem Benedictus Papa ad abſolutionem Principis niteretur: in prædictis tamen Francię & Apulię regibus, & quaſi omnib. Cardinalibus, ſeductis per eos, aſſenſum habere nequiuit. Vnde tandem legatis Principis ſępe ad Curiam veniẽtibus, quibus & legati regis Franciæ plures in Curia verecundias inferebant, in tantũ, quòd nullũ poterant habere finem: reſpondit, aſſerens, ſibi hoc non à homine, ſed à S. ſpiritu inſpiratũ. Et creditur habuiſſe reformationẽ in animo, non cũ tanto honore & cõmodo prædicti regis & ſedis, ſed cũ eorũ detrimento & ſcãdalo proceſſurã: quod & ipſius regis diſcrimina ſubſcripta demonſtrant. Et ex tunc Papa, qui ab initio quaſi mortem non curans, ea quæ geſſit in animo, patefecit, motum ſuũ didicit occultare.

Henricus comes à Virnenburg archiepiſcopus Moguntinus.

In diebus illis Spiræ conuenientibus Principe, Henrico Moguntinenſi de Virnenburg archiepiſcopo, itẽ Argentinenſi, Auguſtenſi, Eiſtettenſi, Spirẽſi, Curienſi, & quibuſdã alijs epiſcopis prouincię Maguntinæ, conuocatis, miſſisq; per eos literis & nuncijs, ſcilicet epiſcopo Curiẽſi & Gerlaco comite de Naſſawe ad Papã, pro abſolutione Principis: & deliberato per eos, ſi Papa nollet, ꝙ iterum cõuenire deberent, & deliberare, quid faciendũ eſſet de eo. Cùm Papa Benedictus nuncios recepiſſet benignè, in aurẽ nuncijs flens quaſi conquerebatur, ꝙ ad Principem eſſet inclinatus, & quòd rex Franciæ ſibi ſcripſerit certis literis, ſi Bauarum ſine eius voluntate abſolueret, peiora ſibi fierent, quàm Papæ Bonifacio à ſuis prædeceſſoribus eſſent facta: nuncijq; ad rogatum Papæ, per Delphinum per montana ſunt vſq; Lauſannam perducti.

Alia Cæſaris ad Pontificem legatio, è Conuentu Spirenſi. 1336.

Eduardus autem rex Angliæ valentiſſimus, renouato contra Philippũ prædictum regem Franciæ odio antiquo prętendens, ſe verum regni hæredẽ, habitis tractatibus cum Flandrenſibus, duce Brabantiæ, comitibus Hollandiæ, Gelriæ, Iuliacenſi, Montium, & alijs inferiorum partium magnatibus, qualiter poſſet ipſum Francũ inuadere, cogitauit. Quamuis autẽ ijdem principes Aquilonis ipſum Francum ipſis grauẽ, exoſum haberẽt: cũ tamen omnes quaſi eius eſſent vaſalli, niſi ab Imperatore mouerentur, cuius eſſent homines ligij, inuadendi eũ cum honore occaſionem aliquam non habebant. Et ecce rex Angliæ cum reuerentia accedens Principem in villa Rens, ſuper Rhenum ſibi facto homagio, colligauit ſe eidem. Princeps verò ipſum regem, datis ſuper eo literis Imperialibus, generalem Vicarium per Germaniam & Teutoniam deputauit. Scripſit quoq; literas Princeps regi Franciæ, quem Philippum de Valeſio nominauit, quòd ab occupatione terrarũ Imperij deſiſteret, ac fideli Imperij Eduardo regi Angliæ, principi ſuo dilecto ſuper querelis ſuis iuſtitiam faceret coram ipſo principe: alioquin cùm ipſe Philippus feuda quæ teneret ab Imperio, nõ recognouiſſet ſicut rex Angliæ, ipſi Eduardo aſſiſtere cogeretur in quantum iuſtitia perſuaderet, & diffidare Philippum. Quo diffidatò, & monitis inferioribus Principibus, vt aſſi-

Anglus cum Cæſare aduerſus Gallos fœdus pangens.

NB.

ſterent imperio, vt tenerentur: omnes ijdem principes ſunt regi Angliæ colligati. De qua diffidatione Papa Benedictus, ea intellecta, multum iocundabatur.

Dedit autem rex Angliæ Ludouico principi LXXX milia aureorum, & in duplo tantum, vt cum eo cum magno exercitu terram accederet Franciæ, quod eidem promiſit. Fuit autem rex Angliꝗ recens, & paratus Franciam viſitare: ſed, ex perſuaſione & aſtutia Principis, ſimulantis ſe illico progredi, non iuerunt. Rex autem Franciꝗ timens eorum aduentum, ſe in finibus regni ſui verſus Flandriam poſuit, cum XXX milibus galeatis, decem hebdomadis eorum expectans aduentum, nunquam in aliqua parte terram inimicorum attingens, ſed quolibet die duos florenos pro quolibet galeato expendens, exceptis equorum perditionibus, & alijs damnis, ita quòd brigarum ſarcinam didicit inconſuetam.

Anglus Galliam infeſto exercitu petit, 1337.

Sequenti autem anno rex Angliæ ſe ſimulans non iturum in Franciam, cum duodecim galeatorum milibus eſt ingreſſus, terramq; ipſam per XL miliaria in circuitu ignis incendio, & aliàs crudeliter vaſtauit, multasq; munitiones non bene fortes funditùs demoliuit: Ludouico Marchione de Brandenburg filio Imperatoris, qui tunc eidem regi cum centum galeatis aderat, in ipſo exercitu cum incendiarijs regē continuè præcedente. A Pariſijs autem ipſius Angli exercitus minus vna diæta diſtabat, quem Francus cum XXX equitum milibus, & omni ſua multitudine aggredi non audebat. Et cùm ipſe Anglus conflictum diebus aliquot expectaſſet, tandem præ carentia victualium illæſus receſſit.

Tertio autem anno, rex Angliæ cum omni potentia Flandrenſium, & præſcriptorum Aquilonis principum ſe parans, Principi Ludouico pecuniam ſibi promiſſam aliquot diebus poſt terminum ſtatutum in oppidum Franckfurt deſtinauit, deſiderans eum ſecum propria in perſona tranſiturum. Princeps autem prætendens lapſum termini, & pactum partium de amittēdo iam datam pecuniam, cum liberatione promiſſi, niſi intra terminum præfixum pecunia ſolueretur: pecuniam remiſit eandem: prætendens etiam ſe non cum quingentis galeatis, prout rex exegerat, ſed cum duobus milibus ſub expenſis regis, prout conuētum aſſeruit, & prout deceret Principem, tranſiturum: ſicq; conquerēte rege de ipſo Principe ſecundum quoſdam, ſecundum alios ipſis occultè in vnum concordantibus, princeps cum magno vituperio, Alemanorum in partibus remanſit. Anglus verò cum prꝗdictis principibus & Flandrenſibus ciuitatem Tornacenſem regis Franciæ pluribus menſibus potēter obſedit. Francus verò ſe ponens in vicino, cum maxima hominum multitudine, Angli exercitum non inuaſit. Habuit enim Anglus, exceptis equitibus, ter centum millia peditum armatorum. Et poſt multa diſcrimina, relicta quondam comitis Holandiæ Monialis, ſoror Franci, mater comitis Hollandiæ, ſocrus Ludouici principis, Angli & comitis Iuliacenſis de vno exercitu in alium ſæpe tranſiens, treugas ad triennium inter Francum & Anglum & eorum conſortes, cum difficultate maxima ordinauit. Dixit autem Papa Benedictus de Franco: Iſte pacem noluit, & elongabitur ab eo.

Induciæ inter Anglos & Gallos.

Cæſar Gallo reconciliatur.

Poſt hæc miſit Francus nuncium & literas Imperatrici, filiæ ſororis ſuæ, quā dominam Alemanniæ ſcripſit, vt inter ipſum & Principem concordiam, ſi poſſet, ordinaret, & ſibi nuncium, de quo princeps confideret, de concordia attentanda deſtinaret. Et miſſis hinc inde pluries nuncijs & literis inter Principem & Francum interpoſitis iuramentis, & cōfectis literis, liga perpetua eſt firmata: in qua ipſe Francus Principem cum ſede apoſtolica reformare iurauit. Et ſic Princeps per Francum, & in tota Francia, poſt hæc & Pariſijs ſcriptus eſt & nominatus Imperator. Cùm autem conſiliarij Franci propter proceſſus apoſtolicos anxij, dubitarent, dicebant nuncij principis: Si eſtis in propoſito noſtro, quòd proceſſus non ligent, bene conſuluiſtis domino noſtro: ſin aliter, tradidiſtis eūdem. Et ſic Princeps commiſſionem Vicariatus factam regi Angliæ, in parlamentò publico & literatoriè reuocauit.

Miſſisq; interim ſæpius nuncijs Imperatoris, vnà cum legatis & literis Franci, ad Papam, pro reformatione Principis, Papa Benedictus nunquam Ludouicum principem ad arbitrium Franci, nunc hꝗreticum, nunc Chriſtianiſſimum haberi debere, reſpondit: Et protracto varijs occaſionib. negotio: Francus (vt credebatur) quod noluiſſet, ſimulauit ſe velle: Benedictus verò, quod voluiſſet, ſimulauit ſe nolle.

Interim conuenientes in villa Rens ſuper Rhenum Imperator & Principes electores, confectis deſuper literis & iuramentis præſtitis, quòd Imperium & eius iura contra omnes, nullo excepto, manu tenerent, & ad ipſum omnes quos poſſent, arctarent, nulla abſolutione vel quauis occaſione obſtante, firmârunt. Poſt hæc Ludouicus princeps, anno Domini M. CCC. XXXVIII, regni ſui XXIIII, imperij verò XI, die octaua menſis Augusti, in Franckfurt vocata Curia, decretum quoddam, de conſilio quorundam fratrum Minorum, confectum, ſub ſigillo ſuo magno, edidit: in quo & inter alia declarauit, proceſſus quondam domini Ioannis Papæ nullos: & quòd Papa non poſſit contra Imperatorem talia attentare, cùm iuriſdictiones ſint diſtinctæ, ianuis ſuæ Curiæ affigebat, cum iuriũ approbatione: vbi & præcepit per principes inuadere prædicatores. Quarum copiam & coniurationis principium cum Papæ tuliſſem, exponendo; epiſcopũ Argentinenſem non poſſe plus reſiſtere Principi ſuo, quò minùs ab eo Regalia, faciendo homagium, recognoſcat: ipſe viſus durè loqui de Principe, cùm à me audiuiſſet benignum ſermonem, ſuum principẽ plus extuliſſe, quàm ſi ei centũ millia marcarũ dediſſet, Papa vltra modũ ridens dixit: O vult ergo pro beneficio malũ reddere. Ex quo riſu apparuit, quòd ex corde verborũ duritia nõ proceſſit.

Decretum imperiale contra pontificias in Cæſarem diras, 1338.

M. Albertus de ſe ipſo.

Obijt autem Heinricus dux Bauariæ, gener Ioannis Bohemi, relinquens filium paruulũ: quo breuiter mortuo, Princeps totã eius terrã, ſcilicet inferiorem Bauariam, excepta parte, in qua matri Henrici relictus vſufructus ad tempus vitæ, illico occupauit: quod nõ ſolùm Bohemus, ſed & Auſtrales ægrè tulerunt. Duo enim filij quondam Ottonis ducis Auſtriæ, qui fuerant filij ſororis prædicti Henrici Bauariæ, ad terram aſpirabant eandem. Rex autem Cracouiæ, qui prædictam relictam etiam non viſam, marito viuente amauit, aſſumpto ſibi Bohemo patre, cauſa videndi ipſam, in Bauariam eſt profectus, quam inuenerat infirmantem. Ingrediens autem pater, rogauit eam, vt aduenam Cracouium, eam diligentem, ſalutaret benignè. De quo Cracouio quaſi gentili illa probiſſima valde territa, cùm eum ſalutaſſet, ſe vertens ad parietem, nullo verbo dicto amplius, expirauit, cuius terram Princeps ſimiliter occupauit. Hiſtriones autem quidam, ſuper prædictorum nece Bauarorum, intoxicationis fraudem Principi impingebant.

Cæſar inferiore Bauaria potitur, 1339.

Eo autem tempore quo Princeps & Anglus amicitiam contraxerant, vt prefertur, actum eſt quòd filia pulcherrima nouennis Angli, quæ ob hoc Monacũ miſſa fuerat, & diu ibi morabatur nuptui dari deberet Friderico, filio quodam Ottonis ducis Auſtriæ, cui Princeps de pecunia ſibi per Anglũ data, dare debuiſſet XL millia florenorũ. Quam cũ non daret, nec Fridericus eam traduceret, Anglus filiã reaſſumpſit, de quo cùm improperaretur, Auſtralibus iterũ miſſis ab Auſtria in Angliam nuncijs, de eiſdẽ nuptijs eſt tractatum. Actum etiã fuerat, quòd filia principis nubere deberet Lupoldo Auſtrali, eiuſdẽ Ottonis filio iuueni: verùm illi duo fratres vnus poſt alterũ obierunt.

Item eo tempore duces Auſtrię obierunt, ita quòd de Auſtralibus nemo remanſit, nec Albertus arthritide in manibus & pedibus cõtractus, qui ex Ioanna de Phirt coniuge ſua Rudolfum filiũ paruulum habuit, qui cũ non crederetur eius Cõtracti filius, ipſe tamen Albertus ſuũ fecit filium eſſe & ſermonibus prædicari. Cùm autẽ Ludouicus princeps aſpirare ad ducatũ Auſtriæ diceretur: idẽ Albertus ac Carolus marchio Morauiæ Bohemus, de pdicto Rudolfo puero & filia Marchionis ſpõſalia cõtraxerũt.

Rudolfus dux Auſtriæ.

Cùm autem Rupertus rex Siciliæ imò Apuliæ non haberet filium, miſit ad Carolum regem Hungariæ, fratruelem ſuum, vt ſibi vnum de filijs ſuis deſtinaret, poſt ſe dominia ſua obtenturum, recognoſcens ſe eundem Carolum ſupplantaſſe. Miſſo itaq; Andrea Hungari filio, Robertus ei neptem ſuam ex filio copulauit. Mortuo autem eodem Carolo quarto Hũgaro, ſucceſſit ei filius primogenitus Carolus quintus: idemq; Carolus quintus rex Hungariæ filiam Caroli marchionis Morauiæ duxit in vxorem. Obierat autem ſine liberis maſculis, vxor Ludouici marchionis de Brandenburg, primogeniti Principis, quæ fuit filia regis Daciæ.

Andreas regis Vngariæ F. in ſpẽ regni Apuliæ vocatus.

Cumq; Ioannes comes Tyrolis, filius Bohemi impotens, vxorem ſuam ſemifatuam plurimùm moleſtaret, inter alia eius mordẽdo mammillas, illa cum Baronibus ſuis habitis occultis tractatibus, eiecto Bohemo de comitatu, prædictum Ludouicum Marchionem de facto in maritum recepit. Sicq; Ludouicus princeps, filium Ioannis

Comitatus Tyrolis ad Brandeburgicũ, Cæſaris filium.

regis Bohemiæ, vxore & dominio ſpoliauit, inconſuetum & horribile facinus attentando. Filium namq; ad hoc maleficij genus induxit inuitum, quòd videlicet vxorẽ ſui conſanguinei in tertio gradu, non ſeparatam ab vllo iudice eccleſiæ, ipſamq; ſuam conſanguineam non vxorem, ſed mœcham traduxit. Prætendit autem Princeps, ſe iuſtè illum à comitatu eieciſſe, de quo (vt tenebatur, & vt ſibi per regem Bohemiæ patrem promiſſum aſſeruit, ſub cautione rehabendi ciuitatem Egram, quod non fieret) nunquam ſe à Principe petierit inueſtiri. O idolorum ſeruitus auaritia, quę tantos principes confudiſti, ex quibus iterum inter Bohemos & Principem & filios ſuos non immeritò liuor edax, & odia ſuſcitantur.

Progredior autem ad geſta ſub Clemente Papa ſexto, ad aliqua quæ ſub Benedicto geſta ſunt, reuerſurus.

Mortuo namq; Ruperto Sicilię rege, & prędicto Andrea fratre Hungari regnum comitatumq; Prouinciæ, & omnia Roberti dominia obtinente, eoque apud Papam Clementem pro coronatione laborante: Papa ſibi cardinalem dare niſus eſt, curatorem: quòd ille potens nimium, vilipendit. Cardinalis quoq; Petragoricenſis (ex cuius ſorore olim Ioannes, frater Roberti regis, reliquit filium principem Taranti, pro eodem principe in conſiſtorio allegauit: ipſum tanquam vna linea Ruperto proximiorem, quàm fuerat Andreas, in dominijs præferendum) coronationem plurimùm impediuit. Cumq; ipſe Andreas eadem dominia annis aliquot tenuiſſet, tandẽ miſſis Papæ, per regem Hungariæ, fratrem Andreæ, octoginta milibus florenorum, pro coronatione Andreæ, cùm crederet coronari debere: nocte Neapoli, cùm ipſe Andreas in camera ſua iam ingredi vellet lectum, quidam vocantes eum, dicebant, ſibi de fratre ſuo nuncios deſtinatos. Quos cùm in craſtinum expectare iuberet, & illi pro eius egreſſu inſtarent, vxor Andreæ ipſum egredi incitauit. Quo egreſſo de camera, illi mittentes laqueum in collum regis Andreæ, ipſum crudeliter iugularunt, ipſum etiam præcipitantes de muro. Nutrix autem eius, quam de Hungaria ſecum adduxerat, quæ frequenter reginæ aderat, de mora reuerſionis Andreæ attædiata, egreſſa cameram, cùm neminem inueniſſet, proſpiciens per fęneſtram, videbatur ſibi videre regem in terra iacentem, ac territa dicens, Domine: ac repentè deſcendens, ipſum reperit iugulatum. De quo crimine non ſolùm vxor & princeps Taranti, ſed & Papa & aliqui Cardinalium tenebantur ſuſpecti. Factum eſt autem hoc facinus, anno Domini, M. CCC. XLV. Sed quid ex hoc ſequutum ſit, reſeruans, regredior ad priora.

Andreas Apulia rex doloſè peremptus 1345.

Nota regreſſum ad priora.

Temporibus prædictis erant duo fratres Delphini Viennenſes, nepotes Caroli tertij regis Apuliæ, ex filia, & pronepotes quondã Rudolphi Romanorum regis: quorum iunior Humbertus nomine, ducens filiam ſororis Roberti regis, fratris prædicti Caroli, cum ipſo Roberto Neapoli morabatur. Socer autem prædicti Humberti, quem vxor eius clàm receperat, Comes Nouellus à * nouitate eſt dictus. Orta eſt autem briga duriſſima inter Delphinum ſeniorem, & Aimonem comitem Sabaudiæ, & tempore Ioannis Papæ multis annis durans: ac tandem Delphino per iaculum in cuiuſdam caſtri prædicti Comitis obſidione occiſo, Humbertus frater eius dominiũ Delphinatus nanciſcens, ita Aimoni comiti reformabatur, quòd pro maiori cautela quilibet eorum vaſallus alterius eſt effectus, ſicq; inter eos briga ceſſauit. Hic Humbertus benè literatus, liberis carens, faciem quaſi muliebrem habens plùs ſermonibus & ſtudijs, quàm militiæ inſiſtebat. Hunc Benedictus Papa diligens, ſtatim promoto Curiam ſuam Auinionem dedit eidem. Et quia Papa regi Francię exoſus erat, multũ in Delphini defenſione confidit. Cùm autem Papa quandam terram Delphini, vicinam Curiæ, ab eo emiſſet, ſi ſine liberis decederet, ad Romanam ſedem deuoluendam, pro quinque millibus florenorum, ipſiq; Delphino pro vita ſua caſtrum pontis Sorgiæ aſſignaſſet, recepta pecunia: homines terræ illius cùm conſentire nollent, diſtracto contractu pecunia Delphino ferè tota remanſit.

Delphini Viennenſes.

** al. natiuitate.*

Miſit autem rex Franciæ pro Delphino: qui cum bona fide ad Curiam regis veniſſet, quidam eum ſalutans in tranſitu, dixit ei: Facite quicquid petetur à vobis, vel perpetuò eſtis tentus. Ductus autem Delphinus ad cameram regis, in præſentia conſilij audiuit à rege: Auuncule, cupio quòd recipias pecuniam, & ſis ſeruitor

meus,

meus, annuens omnibus factis meis. Ad quod reſpondit Delphinus: Domine, cùm ſitis conſanguineus & promotor meus, alias in omnibus vobis conſentirem: ex quo ergo largitatem veſtram mihi oſtenditis, feruenter in omnibus vobis aſtringar. Rex autem grates ei referens, & annuos redditus eidem promittens, dixit: Cùm intendam villam Viennenſem citra Rhodanum circundare muro, rogo quòd tibi placeat? Cui ille: Non ſolùm illud, ſed quicquid volueritis placet. Delphino itaq; euadente, rex illico ex oppoſito Viennæ ciuitatem conſtruxit, turrim in ponte ponendo, quod ante præ Delphinis aggredi non audebat.

Villa Viennenſis Gallia.

Poſt hæc idem rex cum auxilio archiepiſcopi Viennenſis attrahere conabatur Viennam. Veniens autem Delphinus, archiepiſcopum expulit. Tranſeuntes autẽ miniſtri regis, dixerũt Delphino: Domine, factum archiepiſcopi eſt factũ regis. Quibus ille: Satis habet agere rex veſter, vehementer abite: & ſic dolus regis eſt impeditus. Poſt hæc tempore Clementis Papæ ſexti, cuius & regis Franciç vnum cor erat, actum eſt, quòd terra Delphini poſt mortem eius liberis carẽtis, pro multa pecunia data & promiſſa, ad regem deuolui deberet: quæ tamen terra quaſi tota ab Imperio detinetur.

Delphinatus regno Galliæ attributus.

Temporibus prædictis rex Lithuaniæ gentilis, iuuenis & recens, tempore ipſius Clementis, fratres Teutonicos ſanctę Mariæ in Pruſſia & Liuonia plurimùm infeſtauit, multa Chriſtianorum millia occidendo, & conuerſos ad fidem reducendo in perfidiam. Venerunt autem Magiſtro Ordinis, ſequenti anno, ſcilicet ſub anno Domini M. CCC. XLV, in ſubſidium, reges Hungariæ, Bohemiæ, Marchio Morauiæ filius Bohemi, comes Holandiæ, & multi dominorum. Sed propter deſidiam Magiſtri, de eis diffidentis, cùm veniſſent in terram Lithuaniæ, & diceretur regem Lithuaniæ in Pruſſiam ex alia parte ingreſſum, reuerſi ſunt, & infecto negotio diſceſſerunt. Ob quam deſidiam depoſito Magiſtro, alter virilis eſt ſubſtitutus.

Eiſdem diebus comes Holandiæ, iuuenis & recens, qui fuit frater Imperatricis & reginæ Angliæ, gener ducis Brabantiæ, reuerſus à Pruſſia, ciuitatem Vtrich longo tempore cum innumerabilibus expenſis, in odium Friſonum, potenter obſedit. Quibus ſibi cum quibuſdam pactis reformatis: poſtea Friſiam ingrediens, à Friſonibus eſt occiſus: cuius relictam poſtea ad ſeptem annos accepit filius Ioannis regis Bohemiæ, comes de Lützelburg in vxorem. Sicque eodem anno Domini, M. CCC. XLV, ante autumnum comes Holandiæ, & Andreas rex Apuliæ perierunt.

Traiectum inferius.

Wilhelmi Holandiæ comitis interitus, 1345

Eo tempore gentiles, ſcilicet Turci, qui & ante regnum Armeniæ ad perfidiam coëgerant, & terras Chriſtianorum, ſcilicet Cyprum inſulam, Rhodon Hoſpitalariorum, & alias vicinias cœperunt viriliter infeſtare. Quibus Veneti, rex Cypri, Hoſpitalarij & alij Chriſticolę reſtiterunt: quibus etiam Delphinus cum CCCC coopertis equis, quaſi ſub nomine Papę, in ſubſidium transfretauit: qui prædictum regem Andream Apuliæ, conſobrinum ſuum, in itinere iugulatum inuenit.

Tempore Benedicti Papæ, anno Domini M. CCC. XXXV, ſabbato quo cantatur *Charitas*, cùm Berchtoldus epiſcopus Argentinenſis monuiſſet omnes Rectores eccleſiarũ, & alios ad ſacerdotium aſtrictos, vt ad ſacros ordines aſcenderẽt, & ob hoc conſpirantibus contra eum, cum Gebhardo de Friburg prępoſito, Conrado de Kirckel theſaurario, & quaſi toto clero appellantibus: inter epiſcopum & clerum graue ſcandalum eſt ſuborium.

Mortuo Gebhardo præpoſito Argentinenſi, ac Ioanne de Liechtenberg, & Vlrico de Signowe, filio ſororis prædicti Berchtoldi epiſcopi, in diſcordia ad prępoſituram electis, & Vlrico per epiſcopum, Ioanne verò poſtea per H. archiepiſcopũ Moguntinũ in diſcordia confirmatis, C. de Kirckel & pluribus alijs prælatis habentib. rancorem contra epiſcopũ: ecce ipſe epiſcopus in villa Haſelach, circa mediã noctem per Rodolphũ de Hohenſtein, & ſuos complices familiares, C. de Kirckel & Io. de Liechtenberg, fuit captus, & primò ad caſtrũ Waldecke, & poſtea ad caſtrũ Kirckel adductus honorificè, ſed tutiſſimè eſt detentus, & eductus fuit nudo corpore, anno Domini M. CCC. XXXVII, quinto Non. Septemb. Quod intelligẽs Papa Benedictus, illico Ioanni Sen epiſcopo Baſilienſi, Argẽtinenſis eccleſię adminiſtrationẽ cõmiſit, quia fuerat filius ſororis eiuſdem Berchtoldi epiſcopi, & contra captiuatores prędictos, per excommunicationis ſententiam proceſſit.

Berchtoldus Argentinenſis epiſcopus capitur, 1337.

Venit autem iiſdẽ temporib. Argentinã Albertus dux Auſtrię, epiſcopi cõfœderatus

de Aquisgrano in peregrinatione, cuius intentio tunc fuerat ad obſidendum Nüwilre, & alias munitiones Ioannis de Liechtenberg, & Sigiſmundi fratris ſui, propter captiuationem prædictam: quæ obſeſſio fuerat obmiſſa, quia aſſeruerunt prædictum C. de Kirckel fore principalem huius facti. Tandem cùm ipſe epiſcopus XVI hebdomadis fuiſſet captiuatus, poſt multos tractatus amicorum ſuorum, ſub multis cautionibus, fideiuſſoribus, & obſidibus, ac varijs pactis extitit liberatus, & cum C. de Kirckel concordatus.

Veniente autem illis temporibus Ludouico principe Columbariam, Argentinenſis & Baſilienſis epiſcopi ipſum cum magna multitudine acceſſerunt, & qualiter circa epiſcopum Argentinenſem actum fuiſſet, eidem enarrauerunt. Ille autem ſimulans ſe dolere, ad attrahendum eos ſuo ſeruitio inſiſtebat. Argentinenſis autem epiſcopus congregationem epiſcoporum prouinciæ Moguntinæ perſuaſit. Quibus ſic Spiræ congregatis, ac Henrico archiepiſcopo Moguntino ſedis Apoſtolicæ prouiſo, qui & ipſe principi ſe colligauerat, ad inducendum in idipſum Argentinenſem plurimùm laborante: communi conſilio miſſi ſunt, Vlricus epiſcopus Curienſis, & Gerlacus comes de Naſſowe, ex parte epiſcoporum Moguntinenſis prouinciæ, ad Papam & Cardinales, pro reformatione principis Ludouici laborantes, quibus papa Benedictus, præ timore regis Franciæ annuere non audebat, ſicq; infecto negotio celeriter ad partes ſuas ſunt reuerſi.

Moguntina prouincia epiſcopi pro Ludouico apud Pont. intercedũt.

Cùm autem Princeps & Moguntinus prædictum Berchtoldum epiſcopum Argentinenſem ad concordandum cum ipſis, & ad recognoſcẽdum ſua Regalia à dicto principe, precibus, muneribus vel minis inducere nequiuiſſent, ipſi principes aſſerentes ipſum epiſcopum dixiſſe: Si nuntij prædicti infecto negotio à Papa reuerterentur, ſe velle concordare cum illis, quod tamen ipſe epiſcopus negauit, & quòd ipſi ſe pro liberatione epiſcopi, fideiuſſores & obſides conſtituerunt, & quòd eos liberare nollet: ligæ pacis generalis Rheni inferioris acriter ſunt conqueſti, de quo inſtrumentum publicum produxerunt contra ipſum.

Præmiſerat autem illis temporibus epiſcopus Argentinenſis Papæ & Cardinalibus nuntios, & literas pro conſilio & auxilio, vel quod ſibi indulgeretur, quòd poſſet principi homagium exhibere, cùm non præſumeret ſe poſſe finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum coronam Imperialem non à Papa recepiſſe, reſpondit, quòd ſi in huiuſmodi conſentiret homagium, per hoc poſſet Romanæ eccleſiæ præiudicium generari, & quòd ipſe epiſcopus in reſiſtendo illi, ſine iactura eccleſiæ ſuæ faceret poſſe ſuum. Licet autem multi Cardinalium ad ſubueniendum epiſcopo feruenter inſtarent, Papa paruipendens factum dixit, Iſti vellent, quòd facerem perire iſtum bonum hominem, quem ſcio reluctari non poſſe.

Papa vetat Argentinẽſem Cæſari homagium præſtare.

Tandem cùm Argentinenſes & terra *Mundat* per aduocatum Principis, propter rebellionem epiſcopi Argentinenſis, damnificati fuiſſent: ecce Argentinenſes inito conſilio, epiſcopum niſi concordaret cum principe, diffidârunt. Tunc epiſcopus in expenſis exhauſtus, à ſuis derelictus, metuenſq; ſe à ſuis oppidis excludi, propter fauorem Argentinenſium anxius, licet paulò antè in capitulo ſuo reſpondens conſulibus Argentinenſibus dixit, Potiùs ſe velle reuerti in Ordinem ſuum Teutonicum, quàm Ludouico principi homagium exhibere: de communi conſilio omnium ſuorum fidelium, Spiram principem accedens, ſcrupulum conſcientiæ obmittens, ſibi homagium fecit, & regalium ſuorum ab eo, tanquam Imperatore, inueſtituram accepit: proteſtans in Principis præſentia, eo conſentiente, quòd nõ minùs domino ſuo Papę vellet in omnibus obedire: proteſtans etiam ante acceſſum, in præſentia multorum Comitum & Baronum, quod huiuſmodi homagium faceret non voluntarius, ſed coactus. Sicq; in choro maioris eccleſiæ Spirenſis, cum Principe & Moguntino Miſſas audiuit. Papa autem ob hoc epiſcopum Argentinenſem pro excommunicato non habuit, nec eò minus cauſas delegandas ei ſcienter commiſit.

Victus Argentinenſis officium facit.

Obijt autem feliciter Benedictus Papa, octauo anno pontificatus ſui, ſcilicet anno Domini, M. CCC. XLII, de menſe Maij, & incluſis Cardinalibus per Seneſchalcum prouinciæ, ſtatim electus eſt, Petrus Rogerij, ordinis S. Benedicti, Cardinalis, qui fuit Rotomagenſis archiepiſcopus, progenie militaris, qui nominatus eſt Clemens ſextus.

Clemens 6, Pontifex. 1342.

ſextus. Statim ergo vt electus eſt Petrus, ſermonem faciens, & grates Deo referens, qualiter primò in diuitem Abbatem, poſtea in meliorem epiſcopatum, tertiò in optimum archiepiſcopatum Franciæ promotus fuerit, & has dignitates omnes grauibus reliquerit ſarcinis debitorũ grauatas, & poſtea ad Cardinalatum, & poſtremò ad ſummam hanc dignitatem peruenerit, nutu diuino, eò quòd priora eum nutrire nequiuerant, per ordinem enarrauit. Hic ab anteceſſoris ſui moribus multùm diſtans, mulierum, honorum & potentię cupidus, ac ſuorum auidus promotor, ac ſeipſum & Curiã de Simonia diffamans, ipſe Francus Franco feruenter adhæſit. Tempore quoq; coronationis ſuæ, primogenito Franci, qui cum duce Burgundiæ auunculo ſuo aderat, magnam pecuniæ ſummam erogauit. Qui filius Franci, gener Bohemi, intrans Conſiſtorium, pro rege Alemanniæ rogauit, ſed in dolo.

Curia papalis ſimoniaca nomine diffamata.

Hic Papa cum arma progeniei ſuę haberent quinq; roſas contra morem anteceſſorum, totidem roſas poni fecit in Bulla. Qui cùm adhuc eſſet Rotomagenſis, Pariſijs in præſentia Franci & Bohemi, publicum ſermonem faciens, ipſos contra principẽ, quem nominauit Baurum, animauit: interpretans nomen baurus, id eſt, *neſciens tergere barbam*, quia tantam dixit eſſe fœditatem oris ſui, quod ipſam abijcere non valeret. Hic omnes eccleſias mundi per petitiones in immẽſum grauauit. Et cùm quęreretur, an pauperes clerici bene examinari deberent: reſpondit, quòd montes & colles ipſos examinaſſent. Cui Papæ rex Anglię de conſilio cleri & populi Angliæ reſcripſit, quòd in conceſſiones huius, quas ipſe Papa faceret, præſertim aduenis, qui theſauros eccleſiæ deferrent, & in prouiſiones prælaturarum, nullatenus conſentiret: quia cùm olim reges Angliæ eccleſiarum patroni de conſenſu ſedis Apoſtolicæ capitulis cõceſſerint electionẽ, ſi Papa pacta huiuſmodi non ſeruaret, res in priſtinã reuerteretur naturam.

Simulauit autem Papa ſe reformationem principis affectare: miſſiſq; iterum atq; iterum nuncijs per Principem ad Papam & ad regem Franciæ, illoq; literis & nuncijs intercedente pro ipſo, ſed vt videbatur in dolo: legati verbis diu tenti, finem habere nõ valentes, infecto negotio ſunt reuerſi. Papa autem munitionem literis oſtijs eccleſiæ Auinionenſis affixit, contra principem, vt vſq; ad certum diem ſatiſfaceret Deo & eccleſię, & ab occupatione iurium Imperij deſiſteret, & plura alia faceret ſub grauium comminatione pœnarum. In quo termino, in Cõſiſtorio, & craſtino ſimiliter, Latinè & Teutonicè clamari fecit, ſi aliquis adeſſet pro Ludouico de Bauaria: nemine tamẽ comparente. Et licet contra eum intendiſſet acriter procedere: tamen ipſum Ludouicum reputauit ſolummodo contumacem. Scripſit etiam princeps Franco, cùm certum eſſet Papam ad nutum ſuum regi, ſi quid contra ſe fieret, hoc à Franco haberet, & ſecundum hoc ſe regeret: & ipſe princeps literas Franci principibus oſtendebat. Vnde pro tunc Francus ſcripſit Papæ, quòd nullatenus procederet contra Ludouicũ.

Cæſar à Pontifice contumacia damnatur.

Miſſiſq; iterum per principem literis & nuncijs ad Curiam & ad Francũ, ad ſciſcitandum cauſam impedimenti reformationis, cùm ipſe paratus eſſet omnia facere quæ ſibi iniungerentur à Papa: datoq; reſponſo per Francum, quod diceretur per Papam, quòd non peteret eo modo gratiam, quo deberet. Nuncijſq; (prout in mandatis habebant) dicentibus, quòd daretur eis forma Procuratorij, Papæ placens, ſecundum quam, qualiſcunq; eſſet, ſe petituros, dicebant. Conceptumq; eſt procuratorium turpiſſimum & rigidiſſimum, quod non credebant Ludouicũ ſigillaturum, etiamſi captus fuiſſet. Dabatur enim in eo poteſtas, Humberto Delphino, auunculo principis, item Auguſtenſis & Babenbergenſis eccleſiarum prępoſitis, item M. Vlrico cancellario ſuo, in ſolidum confitendi omnes errores & hæreſes. Item reſignandi imperium, nec reſumendi, niſi hoc fieret de gratia Papæ, & ſe ac filios ſuos, ac bona, ac ſtatũ ſuum in manus & voluntatẽ Papę ponendi, & multa inſolita faciẽdi. Verùm Princeps mandatum huiuſmodi non ſolùm ſigillauit, ſed etiam corã tabellione, miſſo per Papam, ſe ſeruaturum, nec reuocaturum iurauit. De quo Papa ipſe & Collegium mirabantur, dicentes intra ſe: iſte homo diffidentia eſt perplexus. Illiſq; quatuor procuratoribus iuxta formam mandati iurantibus, ac pro articulis iniunctionis & pœnitentiæ denuò inſtantibus, nec ſine articulis abire volentibus: tandem Papa de conſilio Collegij, articulos quos principem facere voluit, qui non tangebant perſonam eius, ſed ſtatum Imperij, aſſignauit. Quibus articulis principi præſentatis, ipſe eorum copiã vniuerſis

Indigna Pontificis poſtulata Ludouico propoſita, 1343.

Principibus, præſertim Electoribus & magnis ciuitatibus deſtinauit, omnes principes & ciuitates & oppida totius Alemanniæ ad Parlamentum publicum ſuper eiuſmodi facto in Franckfort conuocando. Electores autem Principes, & inferiorum partium magnates, octo diebus ante huiuſmodi terminum Coloniæ conuenerunt, huiuſmodi articulis ſe opponere concorditer decernentes.

Capita reconciliationis à Pontifice dictata, imperij decreto repudiantur, 1344.

Conuenientibus autem in Franckfurt principum & magnatum & ciuitatum, & oppidorum imperialium nuntijs, ſcilicet ſub anno Domini M. CCC. XLIIII, de menſe Septembri, & quærente Principe de ciuitatibus Aquenſi, Auguſtenſi & Vberlingēſi & alijs, ſi adeſſent: & dicto quod ſic, & auſcultantibus omnibus: Magiſter Wigkerus protonotarius archiepiſcopi Treuerenſis iuſſus per Principem, ſic incepit. Gratioſe Domine, Domini noſtri Principes, Electores, & alij Imperij fideles, pridem Coloniæ congregati, recenſentes articulos reformationis veſtræ, quos Papa requirit, & in quibus intentio apoſtolicæ ſedis reſedit, concorditer decreuerant, illos articulos in perniciem & deſtructionē Imperij eſſe cōceptos: & quòd nec vos, nec ipſi, virtute iuramēti imperio præſtiti, annuere valearis, & quòd ipſi nuncios & literas dirigere velint, Papæ & collegio, vt ab his deſiſtant. Quod ſi nolint, iam aliū terminum in Rens ſuper Rhenum, ad octo dies ſtatuerunt, vbi vobiſcum deliberare volunt, qualiter in euentu tali huiuſmodi conatibus reſiſtatur.

Quo dicto pro illum finito, quæſiuit ipſe protonotarius à Moguntino præſente, & à legatis aliorum principum, ſi ita eſſet in facto: illiſq; reſpondentibus, ita eſſe: dixit Princeps nuncijs ciuitatū: Vos audiſtis decretum & conſilium principum. Vos igitur nuncij exite, nobiſq; veſtram deliberationem referte. Illiq; exeuntes, diuq; deliberantes, ad principes rediêre, & per ciuem Moguntinū de mandato omniū taliter reſponderunt. Domine (notando Principē) Ciuitates aduerterunt, qualiter Papa cum articulis ad læſionem Imperij nititur. Et cùm ciuitates non poſſint ſtare niſi cū Imperio, & imperij læſio earū ſit deſtructio: ſi dominus Papa in talibus perſiſtere vellet, nos inopes omnibus vijs, quas cogitauerunt domini principes Imperij, ad manutenendū iura, honorem & integritatem Imperij, erimus obedire & manu tenere parati. Et quærente illo ciue à nuncijs, ſi ita eſſet, omnibuſq; nuncijs dicentibus, quòd ſic: Princeps grates multiplices referens, ait illis: Poſt octo dies ego & principes conueniemus in Rens ſuper Rhenum, & auunculus noſter Carolus marchio Morauiæ, & deliberationem noſtram cum vobis ſcripſerimus, circa honorem noſtrum & Imperij (vt confidimus) faciatis: qui hoc facere concorditer promiſerunt.

Litera ordinum Imperij ad Pontificem.

Poſt hæc conuenientibus Principibus in Rens, & de ſcribendo Papæ conferentibus: Princeps & Bohemus cum filio ſuo, cùm ſuper læſionibus illis factis concordare non poſſent, in inuidia diſceſſerunt. Nuncij autem principū cum Papæ contradictionem articulorum referrent, nec tractandi de aliquo mandatum haberent: Papa cogitans ſe deluſum, maiore dolo & inuidia contra Principem mouebatur, cum Bohemo & filio, ac Treuerenſi eorum patruo, ad perpetuum Principis & liberorum ſuorum exterminium cogitando, qui conceptus biennio parturiens, fecit aborſum.

Bellum inter Angliæ & Franciæ reges recrudeſcit, 1346.

Poſt hæc Eduardus Anglus Papæ & Collegio ſcribens, ſe Franciæ & Angliæ regem, ac dominum Hiberniæ, qualiter Philippus de Valeſio occupator regni Franciæ, ipſi Anglo iure hæreditario tanq̄ proximiori in gradu debito, pacem & treugas ab ipſo Anglo doloſè per Sedem quaſi extortas, infregerit, in hominibus & in rebus: nonnullos Angli fideles occidendo, aliquas terras, quas tempore treugæ initę poſſederat, ſpoliando: cum tamen actū fuerit, quòd quilibet ipſorum & fideles eorū in ea poſſeſſione qua tunc fuerant, manere deberent, & q; ipſe Philippus & ſedes Apoſtolica ſæpe per ipſum Anglū requiſiti ſuper reformatione attentatorū, aliud non fecerint, niſi q; legati Sedis, Cardinales videlicet, vel ad auertendū fideles Angli ab eius ſeruitio nitebātur, & ſic pacē, quam Philippus non ſeruauerat, nec Sedes reformari iuxta ꝓmiſſum procurauerat, ipſe Anglus obſeruare nō poſſet, ſed ſe & ſuos defendere cogeretur. Philippus ſic diffidando, ſtatim cū magno exercitu Flandrēſes expugnabat, comiteq; Flandrię, quia ea q̄ ab imperio tenuit, recognouit ſe à Philippo tenere, à terra Flādrię eiecit.

L. Cæſaris execrationes à Pon-

Eodem tempore, anno Domini M. CCC. XLVI, in cœna Domini, Clemens papa contra Ludouicum principē crudeliſſimū faciens ſermonē, cōtra ipſum duriſſimè

proce-

procedens, & eos proceſſus Papæ Ioannis innouans, ipſum hæreticum & ſchiſmaticū declarauit, in proceſſu pœnas iuris hæreticorū, & omnes maledictiones antiquas inferendo: in quo etiam monuit Principes Electores, vt Regem eligerent idoneum in Imperatorem, promouendum infra certum tempus expreſſum, ne Eccleſia diu aduocato careat: alioquin circa hoc ſedes Apoſtolica cogitaret.

[...]ſſico repo-ſita.

Illis etiam temporibus Papa Clemens, H. de Virnenberg archiepiſcopū Moguntinenſem depoſuit, Gerlacum filium Ger. Comitis de Naſſawe, nepotem quondam Adolphi regis, circa vigeſimum annū agentem, in archiepiſcopū promouendu. Cauſa autem depoſitionis fuerat, ꝙ adhæſerat & fauebat Principi, propter quod excōmunicatus fuerat, & in excommunicatione animo indurato pluribus annis perſeuerauerat. Idem namq; H. archiepiſcopus, cùm antè habuiſſet litem, cum Roberto duce Bauariæ, filio quondam Rudolphi fratris Principis, propter caſtrum & oppidū Winheim/an der Bergſtraſſen, & iiſdem diebus litem haberet cum marchione Miſſenēſi, filiaſtro Principis, & lis ducis & archiepiſcopi in principem compromiſſa ſuiſſet, qui in Franckfurt partibus terminum ſtatuit, ac partes, cùm mutuò cum armata gente inibi conuenire nitirentur, ac Princeps circa quatuor millia galeatorū ibi conuocaſſet: Robertus dux videns, ſe non poſſe inibi dominari, cum paucis veniens, & ſe deprehendi ſuſpicans, repente receſſit. Propter quod Princeps Moguntino adiudicauit petita, ducem in multis condemnando expenſis. Poſt hæc Roberto duce ſe cum patruo reformante, & iterum per Principem partibus termino ſtatuto: Princeps (ꝙ Winheim pro certa pecunia, pro qua obligatum dicebatur archiepiſcopatui Maguntino, eidem duci per Moguntinū reſtitui deberet, decreuit: de quo Moguntinus cōmotus, Winheim cum omni iure ſuo Capitulo reſignauit, dicens: ſe ſine illis compromittere nequiuiſſe. Et ex tunc quæſiuit ſe abſolui a Papa: ſed cùm Papa eū nimis aſtringere vellet, non ſolùm contra Ludouicum principem, ſed etiam contra iura Imperij: nuncij eius infecto negotio ſunt reuerſi, ipſeq; ſe cum Duce & Principe reformauit, propter quæ depoſitus eſt per Sedem, vt ſupra.

Moguntinum Cæſari fauens officio priuatur.

Eiſdem diebus B. epiſcopus Argentinenſis per Papā eſt abſolutus præſtito iuramēto, quòd eidem Ludouico de cætero non aſſiſtat, niſi fuerit cum eccleſia reformatus.

Eiſdem diebus Ioannes rex Bohemiæ, & Carolus marchio Morauiæ filius eius, fuerunt in Curia, de oppreſſione Ludouici principis, & promotione Caroli cogitantes. Antea autem idem Carolus in Curia exiſtens, in odium Heinrici Moguntini, Pragenſem epiſcopum, ſubditū Moguntinenſi, promoueri in archiepiſcopū procurauit, & duos epiſcopatus in Bohemia ſibi ſubijci, & à Moguntinenſis eccleſiæ ditione abſolui, & eidem Pragenſi ius coronandi regē Bohemię, quod antea habuit Moguntinus, concedi: iurans, idioma Bohemicū à Germanico diſtinctum. De quo poſtea argutus Ioānes rex Bohemiæ, pater eius, Principibus, ꝙ ſine ſcitu eius factū eſſet, iurauit.

Epiſcopus Pragēſis archiepiſcopali dignitate donatur.

Poſt hæc prouiſus Moguntinus Gerlacus de Naſſowe, ad villam Rens ſuper Rhenum, ad feriam quartam poſt Margaretæ, ſub anno Domini M.CCC.XLVI, volens apoſtolico mandato obedire, quantū in eo fuit, ad eligendū Regem, principes conuocauit: vbi conuenientes Balduinus de Lützelburg Treuerēſis, Walderamus de Iuliaco Colonienſis, itē Gerlacus de Naſſowe nouiter prouiſus Moguntinēſis, archiepiſcopi, itē Rudolſus dux Saxoniæ, & Ioannes rex Bohemiæ, & imperium diu vacaſſe decernentes, prædictū Carolum marchionē Morauię in regem elegerunt Romanum. Pro quo facto, prædicti Colonienſis & dux Saxoniæ magna pecunia ſunt corrupti.

Carolus 4 contra Ludouicū Cæſar renunciatus.

Intenderat autem idem electus in inſtanti ire Aquisgranum pro coronatione, quā Colonienſis ei nitebatur impendere: cui tamen Aquenſes, quantum in eis fuerat intenderant reſiſtere. Imperatrix autem tunc in Holandia ſcripſit Ludouico principi, ꝙ per gentem ſuam poſſet reſiſtere Carolo, ne poſſet Aquisgranū venire. Occiſo enim à Friſonibus anno priore comite Wilhelmo Holandiæ ſine liberis, cùm Imperatrix eſſet ſenior ſororū eius (regina enim Angliæ & comitiſſa Iuliacenſis iuniores fuerūt) gentes autem Wilhelmi occiſi, Imperatricem & vnum de filijs ſuis accipere in dominos decreuerunt. Tranſcenderat autem in hyeme Imperatrix cum vno filio ſuo nouenni per Lotharingiam & Franciam, & primò veniens Hennegowe, inibi eſt recepta: ita tamen quòd de redditibus terrarum nihil reciperet in vſus ſuos quouſq; occiſi omnia debita eſſent perſoluta. Promouit autem rex Franciæ Imperatricem, neptem

Holandiæ comitatus ad imperatricem deuoluitur.

ſuam forſan non amore Principis, ſed quia terras per Anglum timuit occupari. Anxius autem princeps, qui tunc ſteterat in terra ſua Bauaria, propter diutinam vxoris abſentiam, cùm miſiſſet pro illa, gentes autem illæ vellēt habere ſeniorem filium Imperatricis pro domino: Princeps Wilhelmum filium ſuum miſit ad terram illam, cū Comite de Katzenelnbogen, poſt quem idem filius ſpadonem more garconis equitabat: timor enim erat, propter litem prædictam ipſum deprehendi in via.

Epiſcopus Leodienſis contra ciues ſuos infeliciter dimicat.

Cùm autem Carolus electus, ad coronationem iuiſſe debuiſſet, eodem menſe Iulij epiſcopus Leodienſis, propter quædā homicidia & iniurias clero allatas, ciuitatē Leodienſem obſedit, volens ibi ad condemnandum illos pro tribunali ſedere, ad quem epiſcopum tanq̄ conſanguineum & adiutorem ſuum, idem Carolus properauit, & pater eius. Habuit autem epiſcopus ſecum circa ſeptem milia galeatorum. Aderant enim ſibi rex Bohemiæ, & Carolus filius eius, item comes Marchiæ, & frater eius. Item Marchio Iuliacenſis, Comes Montium, dominus de Valckenburg, & alij multi Barones. Miſerant autem quædam ciuitates vicinæ populo Leodienſi XL milia peditū armatorum, qui ſe poſuerunt in locum iudicij, qui ſunt extra muros ciuitatis, ſe circumuallantes, ne ibidem epiſcopus poſſet præſidere. Cùm autem extra locum illum epiſcopus præſidere niteretur, habitisq́; inter partes tractatib. volenteq́; populo Leodiēſi reſtituere clerum in perſonis & rebus, & ſuper iniuria ad arbitrium meliorum epiſcopi adiutorum ſatisfacere: epiſcopo autem contra conſilium ſuorum omnino præſidere volente: ecce quidam ribaldi de populo impetum facientes in aciem equitum, qui verſus ſtratam, vbi popularibus patebat exitus, fuerant ordinati, eoſdem equites ad ingreſſum per eandem ſtratam ad populū prouocarunt. & ingredientibus circa quingentis galeatis, occiſisq́; in impetu multis de populo non armatis: populo verò armato in equites impetum faciente, multisq́; occiſis, & præcipuè domino de Valckenburg valentiſſimo, quingenti ingreſſi, cum alij non ſequerentur, eò prout poterant euaſerunt, totaq́; acies epiſcopi ſtatim confuſa receſſit. Iuliacenſis autem marchio in loco libentiſſimè permanſiſſet.

Anglus infeſto exercitu Galliam inuadit.

Venientibus autem Ioanne rege Bohemiæ & Carolo filio ſuo Treuerim, ſtatim venerunt noua, de tranſitu regis Anglię in terram Franciæ, Francusq́; Bohemos pro adiutorio deprecatur: qui illico in Franciam ſunt profecti. Anglus autem Normandiam partem Franciæ ingrediens, cum aliquibus egregijs victis ciuitatibus, alijs verò modicis omnino deſtructis, ſpolijsq́; in Angliam deſtinatis, terram illam per LX miliaria in circuitu ignis incendio deuaſtauit. Poſt hæc ad ciuitatem Pariſienſem ad vnū miliare tranſiuit, ibiq́; multis diebus glorians, multaq́; vaſtans, non audente Philippo cum longè maiori gente Pariſios egredi contra ipſum, tandem præ defectu victualiū receſſit: verſusq́; ciuitatem Ambianēſem deſcendit. Egrediebatur autem Philippus, ſequens eum cum gente innumerabili equitum & peditum, ad quatuor diætas, & vbi Anglus præcedente nocte iacuit, ſe poſuit Francus ſequenti nocte. Sentiens autem Anglus illos ſequentes, vno die eò velociùs quandam ſyluam tranſiuit, manè iuxta ſyluam quaſi abſconſus ſe ad conflictum diſponens. Tranſiens autem Francus cum exercitu ſuo, cum credidiſſet Anglum ad vnam diætam tranſijſſe, ecce reperit eum ad conflictum paratum. Anglus enim omnes equos ſuos cum Garconibus à ſe iuxta ſyluam collocans, pedeſtribus ſe commiſit, curribus ſe circundans, ne equites Franci alibi quàm in cornu anteriori inuadere eum poſſent, ante ſe & milites ſuos præmittens triginta millia ſagittariorum. Francus autem præmiſit X millia ſagittariorum, & gentem innumerabilem CCC millium peditum, ac paneria fratris ſui Comitis, item Comitis Flandriæ, ducis Lotaringię, & aliorum, poſt illos ponens Bohemos & Alemannos. Nolebat enim honorem progrediendi dare Alemannis. Ita ſe Franci crediderunt ſecuros: manens ipſe Francus cum exercitu ſuo circa XVI millium equitum.

Gallorum clades ad Creſciacum

Congredientibus autem primis ad conflictum, circa meridiem, ſabbato poſt Bartholomęi apoſtoli, anno Domini M. CCC. XLVI, diuq́; certātibus, ſagittarijsq́; Franci terga vertentibus, ac cum populo fugientibus: tota Franci acies fugam dedit, eo reclamante, diuq́; cum paucis manente. Diu autē in certamine remanſerant Alemanni, ita quòd multa millia hominū ſunt occiſa. Ceciderunt inter alios Ioannes rex Bohemiæ, qui cœcus fuerat, & ſe ad conflictū per Henricum Monachi de Baſilea, & H. de Clingenberg milites, fecit adduci: Rudolfus dux Lotaringiæ, comes Flandriæ, comes

mes de Bleſs nepos Franci, Comes de *Salmis*, dictus de *Rotbach*, H. de *Ratſamhuſen*, Henricus monachi de Baſilea, H. de *Clingenberg*, & alij plures electi.

Anglus autem poſt receſſum inimicorum, videns Ioannem regem Bohemiæ occiſum, dolens ſuper eum dixit: Alter lectus regem Bohemiæ deceret, quàm ſic iacere in terra: celebratiſq; ſolenniſſimè exequijs eius, ipſum in Lützelburg cum XII dextrarijs, habentib. arma Bohemiæ deorſum verſa, tranſmiſit. Doluit autẽ Anglus de Alemannis dicens: Et bene hi in mortẽ cum Franco pergunt, qui eos odio perſequitur, nec eis quicquam largitur: & ego eos diligens, largitus ſum eiſdem. Carolus autem cum armis Imperialibus fugiens de conflictu cũ alijs, cùm à Franco aliquid peteret, ſaltem pro Alemannorũ expenſis, qui ſibi in adiutorium veniſſent, nihil dedit eidem. Dicebatur autẽ, quod Francus magnam pecuniã dederit Ioanni Bohemo regi pro ſtipendio Alemãnorum quos adduxerat: quã ille eis non aſſignans, ſed eam ſibi retinuit, & Colonienſi archiepiſcopo pro coronatione Caroli filij ſui deſtinauit. Filius autem Franci, ac dux Burgundiæ, exiſtentes in Vaſconia cũ viginti millibus, in obſidione cuiuſdã munitionis, optimè per Comitẽ de Herbe, capitaneũ Angli victæ treugas fecerunt cũ Comite animo ſubueniendi Franco: ſed anteq̃ eò venerunt, Francus victus eſt, vt pfertur.

Ioan. Bohemiæ rex occiſus.

Eiecerat autem Francus Robertum comitem Atrebatenſem, ſororiũ & conſanguineum ſuum de Comitatu, pro eo quod dixerat, ſe ſcire iuuenem, quem ſecum tenuit, Anglus, fuiſſe filium quondam Caroli regis Franciæ, & ob quædã alia: conferens comitatum duci Burgundiæ, cuius ſororem habet Francus. Qui Robertus Anglo feruenter adhæſit. Anglus autem poſt victoriam rediens ad mare, obuiam inuenit Reginam, quæ cum victualibus transfretârat, & cum gente.

Obſedit autem Anglus ciuitatem *Kalis* maritimam, habentem portum propinquiorem verſus Angliam, ex qua damna plurima eſt perpeſſus, quæ eſt de Comitatu Atrebatenſi prædicto, & duci Burgundiæ eſt ſubiecta.

Licet autem ab antiquo inter Anglos & Francos ſuper terra Vaſconiæ lis fuerit immortalis, cauſam tamen ſpecialẽ diſcordiæ horum Philippi & Eduardi ſuper regno Franciæ, digrediens à materia, duxi breuiter exprimendam.

Olim Philippus Pulcher, rex Franciæ, qui regnauit tempore Clementis Papæ quinti & Heinrici Imperatoris, quiq; omnes Iudæos à terra ſua expulit, eorũ theſauris retentis: ordinem quoq; Templariorum, propter eorum potentiam & diuitias, pro quibus aſpirauit, confictis in eos quibuſdã turpibus, ab ipſo Papa deſtrui procurauit, quorum domus & bona Hoſpitalarijs Hieroſolymitanis ſunt vnita, fecitq; idem Papa quoſdam fratres eiuſdem ordinis Templariorum, ad inſtinctum Franci igne cremari, per quod tamen fratres Hieroſolymitani modicũ profecerunt. Qui Philippus habuit fratrem Carolum, huius Philippi de Valeſio regis patrem. Item habuit tres filios, Ludouicum, Philippũ & Carolum: quorum primus & tertius de Burgundia ſorores duas habuerunt vxores. Habuit etiam ipſe Rex filiam reginam Angliæ, matrem prædicti Eduardi. Hæc poſt natiuitatem Eduardi veniens ad Philippum patrem, Eduardum maritum ſuum de Sodomia deferens, ipſum de patris auxilio captiuauit, & vſq; ad mortem tenuit captiuatum. Quo defuncto, hic Eduardus præclarus regnans, matrem captiuauit, & detinuit captiuam: multoſq; qui in necem patris conſpiraſſe propter adulteram Reginam dicebantur, occidit. Hæc Angla antequam diſcederet à curia patris, nedũ maritum de Sodomia, ſed & tres vxores fratrum ſuorum de trium militum adulterio accuſauit, nec ceſſauit, niſi decollatis vxoribus, militibus excoriatione extinctis. Ludouici quoq; vxore extincta, idem Clementiam filiam Caroli tertij regis Siciliæ neptem quondã Rudolphi Romanorum regis, duxit vxorem. Quibus Ludouico & Philippo, poſt mortem patris ſucceſſiuè regnantibus, & ſine prole defunctis, cùm iam Carolus frater eorum regnaret: venit ad eum duciſſa Burgundiæ, mater vxoris eius captæ, timens huic ſimiliter mortis periculũ imminere, dicens eis: Peccaui domine, iungens vobis matrimonio filiam meam, quã pater veſter de ſacro fonte leuauit. Et adducens Duciſſa quoſdam teſtes repertos ad Clementem Papã quintum, gaudente rege, diuortiũ per Papam fieri procurauit. Regiq; Carolo, filia quondam Heinrici Imperatoris, ſoror prædicti regis Bohemiæ, ex tunc data eſt in vxorem, quæ formoſa valde, omnes alias virtutibus & moribus mulieres anteceſſit. Tranſiens

Cauſa funeſti belli inter Anglos Gallosq;

autem quadam vice Rex, & Robertus Atrebatenſis Comes, cauſa venationis iuxta caſtrum, in quo prior vxor morabatur captiua, miſſa familia ſua in ſyluam, ipſe Rex & Comes ſunt caſtrum ingreſſi. Illa autem exiſtens in lotione capitis, fugiente familia, viſo Rege, ſe in modum crucifixi ad pedes Regis proſtrauit: timuit enim ex aliqua delatione clàm Regem iratũ veniſſe. Erat autem pulchra & amabilis valde. Rex autem eleuans ipſam, egreſſo Comite, eam repentè cognoſcens, receſſit: ex quo illa imprægnata, ſoli nunciauit Comiti, rogans, vt ipſe virtute ſua vitæ mulieris & partus inſidias præcaueret: quæ pariens maſculum, clam eo ſubtracto, alienum ſubmiſit. Verus autẽ filius ex ordinatione Comitis, ad amitam ſuam, prædictam reginam Angliæ eſt tranſmiſſus, quę eum clàm delicatè nutriuit: putatiuus autem filius breuiter expirauit. Dicebatur enim, Carolum patruum, prædictorum trium filiorum curam, quaſi regni, gerentem, ad regnum aſpiraſſe, & ob hoc filiorum regis mortem petijſſe. Mortuo aũt eodem Carolo, & poſt eum Carolo rege ex vxore ſua de Lützelburg nulla prole relicta, ecce hic Philippus, antiqui Caroli filius, ſibi regnum vſurpat; qui omnes reges Franciæ à tempore Caroli Magni diuitijs & potentia anteceſſit.

Mortuo autem Eduardo Anglo in captiuitate, eiq; Eduardo ſuccedente præclaro, filiumq; Caroli auunculi ſui ſecum habente, victoq; per eum rege Scotorum: idem Anglus cum prædicto Philippo litem pro regno viriliter eſt ingreſſus, non prætendẽs tam auunculi filium propter ſententiam Papæ: quàm ſe prædicto vltimo regi Carolo proximiorem hæredem: cum Francia à nullo haberi dicatur in feodum, quamuis econtra nullus per fœmininam lineam in regnum ſucceſſiſſe dicatur.

☞ Prædicto anno XLVI, Albertus dux Auſtriæ emens à Ioanne de Stauffen oppidum Münſter Briſgaugiæ S. Ruperti, caſtrum Scharffenſtein quod à duce tenebatur in feudum, ſub Friburg, caſtrum cum oppido confregerat, aſſerens ſibi obligata, nec tempore ſtatuto redempta.

Anglo illis temporibus in obſidione occupato, rex Scotorũ ex inſtructione Franci, latenter, vt creditur, Angliam eſt ingreſſus. Anglus munitus ſcripſit Anglis: qui ingrediente rege Scotorum, occiſa omni ſua gente, ipſum ceperunt. ☜

Caroli 4 inauguratio, Bonnæ facta.

Eiſdem temporibus, ſcilicet anno Domini M. CCC. XLVI, Dominica ante feſtum Martini, Papa in Conſiſtorio publico prædictũ Carolum in Romanorum regem ſolenniter approbauit: quem cũ Aquenſes & Colonienſes non recepiſſent, in Bunna ab archiepiſcopo Coloniẽſi, dominica ante Andreæ, extitit coronatus, & ab ipſo Colonienſis, Treuerenſis, Gerlacus de Naſſaw prouiſus Moguntinus, archiepiſcopi: item Monaſterienſis, Metenſis, Leodienſis & Virdunenſis epiſcopi, de ſuis regalibus ſunt inueſtiti. Propter quod Papa ſciens ſibi aduerſari Ludouicum principẽ & Vngarum, cum Mediolanenſi, antiquo hoſte ſedis apoſtolicæ, amicitiæ ligam firmauit.

Prædicto anno XLVI, menſe Iulio, Carolus rex Hungariæ de iugulatione fratris dolens, cum magno exercitu, ſc. LXX millium equitum, Aquileiam eſt ingreſſus, Patriarcham coercens, ingrediendi Apuliam viã quærens. Intromiſit autem ſe defenſioni Rhodis ciuitatis maritimę, quã olim Veneti obſederant, cupiens ibi portum maris habere Et cũ diu rex in terra, Veneti verò circa ipſarum ciuitatẽ iacuiſſent in mari: Venetorum exercitus latenter de montanis egrediens, magnam occidit multitudinem Hungarorum (triumphauerant enim Veneti cum domino Mediolanẽſi & Veronenſibus, ita quòd potentes fuerunt) ſic quòd Hungarus iuuenis & inexpertus litium, fruſtratus propoſito ſuo & negocio, Vngariam eſt ingreſſus: Veneti autem ciuitatem vicerunt. Papa enim ſciens ſibi aduerſari Ludouicum principem Vngarum, cum Mediolanenſi antiquo hoſte fœdus amicitiæ ligauit.

Eodem Iulij menſe Ludouicus princeps cum Ludouico & Stephano filijs ſuis, Comitatum Tirolis ingreſſus, in Tridẽto, quod ſibi & filio ratione ipſius Comitatus ſubeſſe credidit, ſicut antè cum Vngaro & Maſtino Veronenſi habere colloquium nitebatur. Epiſcopus autem Tridentinus ad preces regis Bohemiæ ſedis prouiſus, aſſumpta ſibi gente Mediolanenſi, Tridentinos à prædicti Ludouici Marchionis deuotione retraxit, & cuſtoditis montanis, ne illi conuenire poſſent, impediuit.

Licet autem ſcriberetur Principi, de prædictis principibus Electoribus, quòd ad eligendum regem terminũ ſtatuiſſent, credere hoc noluit, de archiepiſcopo Treuerẽſi

& du-

& duce Saxoniæ, quia ipſum elegerant, quouſq; veritatem percepit. Et veniẽs in Sueuiã, ſibi Comites & Barones quos potuit, attraxit, Marchioniq; Miſſenſi filiaſtro ſuo, (cuius vxor relictis pluribus liberis, eodẽ anno obijt, qui filiaſter in lite, quã cum Moguntino habuit, de Principe conquerebatur) magnam, vt contra eum non eſſet, pecuniã aſſignauit. Conuocatis quoq; ciuitatibus Spiræ, ipſas cõcorditer reperit in ſua deuotione feruentes: ita quòd nec vna earũ, Rheni, Sueuiæ, vel Franconiæ, electionem Caroli aut proceſſus Papæ curauit, nec quiſq̃ illarum partiũ, aliquos contra Principẽ publicare proceſſus audebat. Baſilieſes tantũ, licet ratione epiſcopi ſui, & ꝓgeniei Monachorũ inibi præualentiũ & Caroloni fauentiũ, ipſum receptare crederẽtur: vidẽtes tñ tantam aliarũ ciuitatum concordiã, ſe adhæſuros Principi firmiùs alijs decreuerũt.

Vrbes Impẽrij in fidelitate Ludouici conſtantes.

Reuerſa autem Imperatrix de Holandia in menſe Nouembri, anno prædicto, relicto inibi Wilhelmo filio, à Principe cũ gaudio in Franckfort eſt recepta, q. ſimul trãſière Monacũ. Venerunt aũt cum ipſa ſolẽnes nuncij Angli in Franckenfurt, Principẽ & Anglum colligare quęrentes, cum quibus Princeps cum pleno colligandi mandato, Robertum ducem Bauariæ, filium fratris ſui, Wolframum de Nellenburg, magiſtrum ordinis Teutonicorũ per Alemãniam, & Lud. Comitẽ de Otingen, deſtinauit.

Carolus autem electus latenter per Elſatiam & Sueuiam tranſiuit, & ad terram Bohemiæ properauit, vbi honorificè eſt receptus. Poſtea de menſe Februarij anno Domini XLVII, ipſe Carolus electus, cum Carolo rege Hungariæ genero ſuo, & cũ Alberto Auſtrali colloquium habuerunt in Vienna. Quibus ſimul euntibus in Preſburg eiuſdem Vngari, Ludouicus princeps ſtatim in Vienna colloquium ſecretiſſimum habuit cum Auſtrali prædicto. Bohemus autem veniens Tridentum, pro rehabendo Comitatu Tirolis, de auxilio Mediolanenſium inſtitit. Iuerat autẽ marchio Brandenburgenſis Pruſſiam contra gentiles, cuius vxor caſtrum Tirolis omnibus neceſſarijs muniuit ad annũ. Engelmarus autem miles, potens in comitatu, qui & ipſum tradidit Marchioni, tractatus habuit hinc inde. Marchio autem intelligens hoc, illico eſt reuerſus. Bohemus autem cùm oppidum Meron, & alia plurima viciſſet, veniente Principe cum magno exercitu, victa per ſe comburens, reuerſus eſt Tridentum. Princeps quoq; ſimiliter eſt reuerſus, quia maxima fuit cariſtia vtrobiq;. Ludouicus autem Marchio, ipſeq; Bohemus, in ipſo Comitatu multis menſibus ſe inuicem infeſtàrunt. Bohemus quoq;, cui etiam adhæſit epiſcopus Curienſis, aliquas munitiones per ſe victas, Mediolanenſi pro multa pecunia obligauit.

Carolus rex comitatum Tirolis occupare conatur.

Temporibus prædictis, de menſe Aprili, domini de Weſterburg & de Jſenburg, habitantes in terra ex oppoſito ciuitati Confluentiæ, vltra Rhenum, archiepiſcopum Treuirenſem & ſuos, in fauorem Principis, diffidàrunt, pro eo quòd elegerant Carolonem, contra electionem Principis, literam huiuſmodi diffidationis ad Bopardiam mittentes. Confluentini autem Treuirenſi attinentes, cum exercitu Rhenum tranſeuntes, quoddam caſtrũ, quod erat cõmune, tam Treuerenſi, quàm domino de Weſterburg, pro domino ſuo ſolo apprehendere voluerunt. Illi autem Domini habentes latenter multitudinẽ armatorũ, irruentes in illos, ducentos occiderũt & captiuarunt. Receperat autẽ Treuerẽſis in Treueri ciuitate de Carolone electo, nuntios cũ literis, qualiter plures munitiones comitatus Tirolis vicerit, de quib. cum fidelibus ſuis gratulans, eſt gauiſus. Et ecce venerũt ſibi noua de ſtrage prædicta, ob quæ ſe abſcondẽs, collapſus animo eſt perplexus.

Treuerenſis Ludouico infeſtus bello vexatur.

Eo tempore de conſilio Principis & voluntate H. de Virnenberg archiepiſcopi Moguntini, aſſignatis, eidem redditibus mille marcarum, commiſſa eſt adminiſtratio Moguntinenſis tribus Canonicis de Capitulo, quibus & Princeps auxilium iuramento promiſit, & ortum eſt ſchiſma magnũ: iudicibus Gerlaci prouiſi archiepiſcopi conſtitutis in ciuitate Moguntina abſoluentibus ligata per iudices H. depoſiti in Altauilla conſtitutis: proceſſuſque apoſtolici pro Gerlaco prouiſo directi, per aliquos Moguntinos oſtijs eccleſiæ Moguntinæ affigebantur, affixos ſemper aliqui tollebant. Clerus quoq; diuiſus, qui H. adhęrebat & obediebat, cœpit paulatim adhærere Gerlaco. Marchio quoq; Miſſenẽſis & Lantgrauius Haſſię in partibus Thuringiæ multùm infeſtauerant archiepiſcopum, Principe non cũ defendente, alijs occupato. Erfordenſes verò Gerlaco adhæſerunt verbo, ſed non facto. Marchio quoq; Miſenẽſis oppidũ Saltzach, ipſe verò & comes de Heñenberg caſtrũ

Contentio de archiepiſcopatu Moguntino.

Mulburg, Lantgrauius verò Haſſiæ oppidum Nůwſtat, munitiones Maguntinæ eccleſiæ, pro ſe habendi animo, occupauerunt: prædicti enim Marchio & Comes, quilibet ſc. eorum filiũ & filiam, alterius filio & filiæ, matrimonialiter copulârunt.

Eodem tempore, de menſe Septembri, Conradus de Kirckel, præpoſitus eccleſiæ Spirenſis, & Canonicus Maguntinus **** à Principe, & H. Moguntino, ſe ſolus, volentibus alijs duob. ſibi coelectis, de adminiſtratione eccleſię Mogũtinenſis intromiſit, cui munitiones & gentes obediuerunt. Hic ſtatim omnes redditus præpoſituræ maioris eccleſię Moguntinenſis abſtulit Ioanni de Columna Cardinali, qui vt prępoſitus eam tenuit, redditusq́; omnium prælatorum, Henrico non obedientium, occupauit. Hic treugas inter Principem & ſuos, ſpecialiter de Weſterburg & Iſenburg, & inter Treuerenſes, vſq; ad feſtum natiuitatis Ioannis Baptiſtæ ordinauit, omnia gerens ſtrenuè & prudenter.

Carolus Bohemus Bauariam vaſtat, 1347.

Eodem anno Domini M. CCC. XLVII, in principio menſis Iulij, gens Caroli Bohemi ingrediẽs Bauariam inferiorem, cum duobus millibus galeatorum, multas ibidem villas combuſſit, multis barbarica feritate occiſis, & pluribus captiuatis contra quos Princeps pro cuſtodia terræ multos ibi deſtinauit armatos.

Bellum Leodienſe.

Eodem menſe congregante archiepiſcopo Treuerenſi exercitum animo inuadẽdi dominos de Weſterburg & de Iſenburg: ecce populus Leodienſis expugnãs quoddam caſtrũ epiſcopi Leodienſis, cuſtodes caſtri euicti decapitauit, nobiles & plebeios. Propter quod epiſcopus Leodienſis de adiutorio Treuerenſis, ducis Brabantiæ, & aliorum terræ magnatum, volens obſidere Leodium, populis illius & aliarum plurium ciuitatum, quæ illis in adiutorium aduenerant, egredientibus ciuitatem contra eos, confligens, eis terga vertentibus x millia occidit ex illis: Dominus enim de Valckenberg, frater priori anno ibidem occiſi, & Comes Montium, nemini pepercerunt, ſicq́; epiſcopus Leodienſis de populo Leodienſi diſpoſuit vt volebat.

Iacobus Laurentij tribunus Romanus.

Eodem tempore quidam Iacobus Laurentij, notarius prudens & facundus, plebeius, Romæ in tribunum electus, ſcelera vindicans, ac omnem iuriſdictionem vrbis exercens, vnum de Vrſinis decapitauit, Columnenſes ab vrbe exterminans. Papa de his turbato arguente Romanos, idẽ tribunus Clementi Papæ ſcripſit, ꝙ niſi infra annum rediret ad vrbem, & ibidem reſideret, ſe cum Romanis aliũ Papam creaturum.

Occiſo autem priori anno Comite Flandriæ in conflictu, Flandrenſes filium eius honorificè receperunt, ſibiq́; filiam regis Angliæ deſponſantes. Ille autem opportunitate capta, ad Francum redijt, dicens: Se nolle ducere illius filiam, qui ſibi patrem occidiſſet. Flandrenſes autem marchionẽ Iuliacenſem in fauorem Angli, & filiæ, in Capitaneum receperunt. Miſit autẽ Anglus pro duce Geldriæ, filio ſororis ſuæ, qui filiã ducis Brabantiæ ꝓmiſit ducere in vxorẽ, ſibi iuueni non audenti contradicere, filiam eiuſdem marchionis Iuliacenſis deſponſans. Verùm ipſe dux Gelriæ & comes Flandriæ cum filiabus ducis Brabãtiæ matrimonium contraxerunt. Idemq́; dux Brabantiæ duobus filijs ſuis, primogenito ſcilicet, filiam Ioannis ducis Normanniæ, primogeniti Franci: ſecundo verò, filiam ducis de Bourbon, ſororem relictæ Bohemi, in matrimonium copulauit. Direxit autem Anglus gentem in Scotiam pro diſponendis rebus regis capti, ſororij ipſius Angli, quibus ſe quibuſdam terrigenis opponentibus de inſtinctu Franci, multi iterum capti ſunt & occiſi.

Anglus Caletum occupat.

Perſeuerante autem Anglo in obſidione *Kales* ferè per annum & nolente eam recipere ad gratiam quoquo modo: ſtrinxerat enim eam in tantùm, quòd nec introitus nec exitus patebat. Ad eam tandem Francus (qui interdum per ſe, interdum per Ioannem filium ſuum pluries congregauit exercitus, ſed Angli exercitum non acceſſit) in principio Auguſti appropinquauit exercitus Angli & Flandrenſium ad vnam leucam. Quapropter etiam nolente Anglo, Flandrenſes Cales ad gratiam receperunt, & forenſes & intrinſecos Angli gratiæ commiſerunt. Quod cernens Francus per tres leucas illico retroceſſit. Anglus autem eiectis incolis & occupatis theſauris, ciuitatem Cales rexit per Anglos. Data ſunt autem ei tam per Sedem Apoſtolicam, quàm per Franci terram LXXX millia marcarum argenti, quòd inducias vſq; ad feſtum natiuitatis beati Ioannis Baptiſtæ ex tunc conceſſit, ita quòd in ſtatu, quo nunc fuerunt, quilibet remaneret.

Eodem

Ludouicus Cæſ. Caroli fautores perſequitur. *Obrendorf.* *Hechingen.* *Sultz.*

Eodem anno M. CCC. XLVII, de menſe Septembri, cùm ingreſſi fuiſſent Stephanus, filius Ludouici Principis, & omnes ciuitates Sueuiæ cum eo iuxta Zolre, animo inuadẽdi Barones, quorũ octodecim priori anno in Oberendorff ducis de Deck cõiurauerant, & qui Carolum electum dicebantur fouere: oppidum Hechingen comitis de Zolre vacuum inuenerunt, quod quibuſdam pactis initis nõ fregerunt. Volentibus autẽ eis obſidere oppidum Sultz, Waltheri de Geroltzecke, ſeruitoris & cõſanguinei Comitum de Wirtenberg, ijdem comites quamuis eſſent præſides Principis, aſſerentes hæc ſine eorum conſilio inchoata, reſtiterunt, quibus & eidem Walthero tanta affluxit nobilium multitudo in auxilium, quòd ciuitates Sueuiæ receſſerunt de campo.

Kammerouwer iniugenus.

Erant autẽ duo fratres habentes munitionem iuxta ſyluam Bohemię, principis ſeruitores, nominati Kammerouwer, quorũ iunior dicẽns, ſibi principem nil dare, Caroloni Bohemiæ ſe obſtrinxit. Princeps verò ſeniorem innocentem capiens, decollauit.

Tann. *Senheim.*

Eo tempore Ioanna duciſſa Auſtriæ veniens Alſatiam, ſe Argentinenſi, Baſilienſi & Conſtantienſi epiſcopis, item Thuricenſibus & Bernenſibus colligauit, & cũ Ottone de Ochſenſtein, quòd reſignauit Thanne & Señheim, de quibus Berchtoldus epiſcopus Argentinenſis ipſam inueſtiuit, amicabiliter comportauit: quæ in reditu ad Auſtriam Ludouicum principem viſitans, ab eo honorificè eſt recepta.

Curti.

☞ Eo tempore Humbertus Delphini, qui per annum ſteterat inter Curtos, defuncta ſibi vxore, nepte quondam Ruperti regis ex ſorore, infecto negotio eſt reuerſus. Papa enim iuxta promiſſum ſuum, nec theſaurũ nec gentem miſit eodem. Rex enim Curtorum, cùm veniſſet Delphinus in terram ſuam, in quandam ciuitatẽ fortem per Chriſtianos obtentam, ex quo nomine eccleſiæ venerat, ſuſpicatus eum magnam habiturum ſequelã, treugas fecit cum eo, animo viſitandi perſonam: & intelligens q abſq; Alemannis venerit, nec ex facto imperij cernebat muliebrẽ perſonam, ipſumq; paruipendens receſſit, & magis ex aduentu eius animoſus factus eſt. ☜

Ludouici Imp. obitus.

Eodem anno princeps Ludouicus in venatione vrſi, in ſyluis iuxta Monacum, paralyſi percuſſus de equo corruens, expirauit, anno Domini M. CCC. XLVII, quinto Idus Octobris, anno regni ſui XXXIII finito minus octo diebus, Imperij verò XIX.

Caroli 4 parentela.

Egreſſus eſt itaq; de Bohemia, cum magno equitatu, in Bauariam, animo inuadẽdi terram Ludouici Principis, Carolus rex Bohemię, electus in regem Romanorum, filius quondam Ioannis regis Bohemiæ, nepos quondam Henrici de Lützelburg Romanorum Imperatoris: itẽ pronepos ex filia & nepte Rudolfi de Habſpurg, Romanorum regis: itẽ nepos ex filia quondam Wenceslai Bohemorũ regis, proneposq; Ioannis ducis Brabãtiæ, ſororius Philippi regis Franciæ: cuiusq; Philippi primogenitus Ioãnes dux Normãdię ipſius Caroli eſt ſororius: ipſe Carolus ſocer Caroli regis Hũgariæ, ſocerq; Rudolfi ducis Auſtriæ: & veniens in terrã ipſius Ludouici Bauariã, intellecta morte Principis, Ratiſponam perrexit, vbi tanquam rex Romanorum illico eſt receptus. Deinde veniens Nurnberg, ac grauibus factis promiſſionibus Burggrauio ibidem, quem euadere non potuit, in Nurnberg eſt receptus.

Caroli 4 Ludouici Imp. ſucceſſor.

Miſerunt autem Eberhardus & Vlricus fratres, comites de Wirtenberg, ſecretarios ſuos ſingulos ad regem, & ad Ludouicum marchionem in Brandenburg, quærentes, cuius eorum ſe ſeruitio obligarent: & reuertentibus ſecretarijs priùs ad regem miſſis, ipſi comites cautione recepta de LXX millibus florenorũ, eius ſe ſeruitio aſtrinxerunt. De quo alij ſecretarij à Marchione venientes, & pactum de centum millibus florenorum afferentes, comites plurimùm ſunt commoti. Duoq; fratres de Hohenlohe, vnus Bambergenſis epiſcopus, alter Herbipolenſem tenens epiſcopatum contra Albertum de Hohenberg, Sedis apoſtolicæ prouiſum, ſimiliter ſe regis ſeruitio aſtrinxerunt.

Argentina totaq; Alſatia in fidem Caroli concedit, 1348.

Interea Berchtoldus epiſcopus Argentinenſis, conuenientibus Argentinæ Ciuitatibus & Baronibus ligæ Alſatię, ipſius regis commendationi inſiſtens, ac ſe eum manu tenturum affirmans, cùm & omnes de Liechtenberg ſibi fauerent, ciuitates Alſatiæ, timentes infringi ligam pacis, quaſi inuitos ad eius obedientiam inclinauit; ſicque Argentinæ etiam honorificè eſt receptus, ipſum epiſcopum in gradibus eccleſiæ, indutus regalibus inſignibus, habens coronam auream in capite, & pomum & ſceptrum in manibus, de ſuis regalibus, præſtito ſibi homagio, ſolenniter inueſtiuit.

Deinde per ciuitates imperij Elſatię, quæ & ſingulę eum receperant, Baſileam aſcendit. Spopondit enim ciuitatibus, ſe relaxationem proceſſuum Papalium curaturum.

Interea Conradus de Kirckel miniſter Maguntinę ſedis ac Treuerenſis omnimodam concordiã tractauerunt, inter H. archiepiſcopũ Moguntinum ac Regẽ, & Treuerenſem archiepiſcopum, oppidaq; Imperialia in Wederaugia, Gerlacũq; de Naſſowe, prouiſum ſedis Apoſtolicæ cõpetenter prouiderant in vita: H. deſtituto poſt eius mortẽ ipſam ſedem habiturũ quietè. Verùm ipſe Gerlacus de potẽtia & adiutorio Caroli confidẽs, negotio infecto aſcendit Argentinam. Quod videntes H. Moguntinus, Conradus miniſter eius & prædicta oppida, ſe liberis defuncti Principis colligârunt, quod totum, ſi de Argentina deſcendiſſet Carolus rex, celeriter expeditũ fuiſſet.

Carolus 4 Baſileam venit.

Venit autem Rex Baſileam, in vigilia Thomæ, anno Domini M. CCC. XLVIII, vbi interdictum Papale diu ſeruatum fuit, nec Baſilienſes eum recipere intenderant, niſi diuina rehaberent. Et ecce in ſero venit Marquardus de Randecke prępoſitus Babenbergenſis de Curia Auinionenſi, ferens commiſſionem factam Babenbergenſi epiſcopo, & abſolutionibus & relaxationibus impendendis, & vnam clauſam bullam regi directam: & gauiſus rex miſit illicò & Argentinenſi, Baſilienſi, Babenbergenſi Herbipolenſi epiſcopis, præſentibus.

Inclauſa autem Bulla hortabatur Papa regem, vt auerteret Carolum regem Vngariæ generum ſuum, ne ſe colligaret prophano Nicolao Laurenrij, vrbis Romæ tribuno. Exoſus enim erat Papæ Tribunus, quia eum vocauerat ad reſidendum in vrbe. In clauſis etiam literis miſit copiam literę per Tribunum Papæ directæ, in qua Tribunus eum per Papam de plurib. fuiſſet argutus, reſpondit inter alia: Se terram S. Petri, animo defendẽdi à tyrannis, tenere, ſeq; quaſi inuitum ad tribunatum aſſumptũ, nec oportere Papam procedere contra ipſum, vt officium ipſum dimittat, quod dimittere quantum in eo eſt, aſſeruit ſe paratum. Cùm autẽ antiquitùs Romani habuerint Patricios, Senatores pręfectos, tribunos, & multos officiatos, quis eis inhibuerit, tales hodie habere? quæſiuit. Cùm & honore dignos olim varijs coronis inſigniuerint: quis eos arguet, quòd ipſum Tribunum Laurea & quibuſdam coronis alijs coronauerint? Nec mirum, quòd in concha marmorea Conſtantini Imperatoris ſe lauari permiſit, in qua Paganus extitit baptizatus, cùm in ipſius Tribuni lauacro plura fuerint ſigna facta, quàm in Conſtantini baptiſmo: proſequendo mirabilia de pace & tranquillitate vrbis & patriæ, quæ breui tempore ſuo aſſeruit diuino intuitu eſſe facta, cum tempore promotionis ſuæ, tã de dote vxoris, quàm de calamo ſuo vix habuit quinquaginta florenos, & in perſona ſua plura operatus ſit, quàm Bonifacius Papa cum theſauro ſuo, vel Carolus Magnus cum ſua potentia, procurârint. Argutus etiam quòd in citatione qua coram ſe & Romanis citauit Ludouicum ducem Bauariæ, & Carolum regem Bohemię, ſe intromittentes de regno Romano, Bauarum ducẽ nominauit, cùm per Papam Ducatu fuerit priuatus: Bohemum verò Romanorum regem non nominauerit, quamuis fuerit in regem Romanorum per ſedem Apoſtolicam approbatus; reſpondit: Se non magnam de huiuſmodi titulis vim feciſſe, cùm & olim Romani ſibi colligarint principes & amicos: cur & hodie regi Vngariæ & alijs ſe colligare non deberent, non videret: pluraq; alia ſerioſa reſcripſit.

Laurentij Rom. tribuni inſolentia.

Summa autem Commiſſionis, Babenbergenſi epiſcopo factæ, talis erat:

Forma abſolutionis fautorum Imp. Ludouici defuncti.

Cùm multi, qui ſententias, proceſſus & pœnas Ioannis Papæ, inflictas adhærentibus quondam Ludouico de Bauaria hæretico, & de hæreſi damnato, redire cupiant ad eccleſiæ vnitatem: committimus tibi, vt qui confeſſi fuerint errores ſuos, confeſſatos & non confeſſatos, & pœnas quas inciderunt explicitè vel implicitè, & iurauerint, deinceps fidem catholicam habere, & fideles fore ſedi Apoſtolicæ: & nulli deinceps hæretico vel ſchiſmatico fauere, & credere quod non ſpectat ad Imperatorem, Papam deponere, & alium creare, ſed hoc hæreſim eſſe damnatam: & quòd nullum pro Imperatore habebunt, niſi per ſedem Apoſtolicam probatum, nec relictæ & liberis ipſius Ludouici fauebunt, niſi cum eccleſia reformentur, & Carolo Romanorum regi per ſedem approbato parebunt, ab huiuſmodi ſententijs & pœnis abſoluas, &c. ita quòd ſi in aliquo contrauenerint in ſententias & pœnas priſtinas relabantur: & quòd procuratoriorum & geſtorum formam ipſe Bambergenſis Papæ reſcriberet, ſub publicis inſtrumentis.

Viſa autem forma huiuſmodi dura, omnibus diſplicente, aliqui conſuluerunt eam

non acceptandam eſſe per Regem,ſed occultandam,& pro alia forma Papæ ſcribendum. Sed quia timor erat Baſilienſes non iuraturos Regi, niſi reformarentur diuina, reſcriptũ oportuit exhiberi. Cùm autem ciues nec errores vellent fateri, nec ſecundũ formam iurare, clerus autem quaſi pœnitens quòd ceſſauit,etſi non tam occaſionem quæreret celebrandi,animo nunq̃ mandata ſimilia receptandi: ecce comparuerunt Magiſtri & Conſules Baſilienſes coram Rege, & prædictis Epiſcopis & multis de Capitulo Baſilienſi: coram quibus Chunradus de Berenuels magiſter ciuitatis,nomine vniuerſitatis vulgariter corã tabellione propoſuit in hęc verba: Domine Bambergenſis,ſciatis,quòd nec fateri nec credere volumus,quòd quondam dominus noſter Ludouicus Romanorum Imperator vnquã fuerit hæreticus. Quemcunq; etiam nobis dederint Principes Electores, vel maior pars ex eis, pro Romanorum rege vel Imperatore, illum pro tali habebimus, etiamſi nunquã Papam requireret: nec quicq̃ aliud faciemus,quod ſit contra iura Imperij quouis modo. Sed ſi habetis poteſtatem à domino Papa,quòd vultis nobis remittere omnia peccata noſtra, placet. Et conuertens ſe ad populum,dixit: Datis mihi & Chunrado Monacho poteſtatem petendi, vt abſoluamini à peccatis veſtris? Qui dicebant: Placet nobis: nec aliud procuratoriũ habuerunt. Qui duo milites ſeorſum corã Secretario Papæ, Ioanne de piſtorio præſente, iurauerunt ſecundum mandati formam: ſicq; relaxatis proceſſibus diuina publicè ſunt reaſſumpta,ciuesq; regi ſolitum præſtiterunt iuramentum,ſc. quòd ius ſuæ aduocatiæ ſeruarent. Baſilienſis quoq; epiſcopus Ioannes Sennæ, & Abbas Morbacenſis de regalibus ſuis ſolenniter inueſtiti ſunt. Ciuitates autem, præſertim Argentina, exaſperatæ fuerunt propter formã huiuſmodi. Rex quoq; cum mulieribus Baſilienſib. in choreis ſatis fatuos geſtus habebat. In die quoq; ſancto natiuitatis Domini, rex cõmunicatus fuit, legitq; in Miſſa galli cantu alta voce, habẽs in manu euaginatũ gladiũ, euangeliũ: *Exijt edictum à Cæſare Auguſto.* In die Stephani aũt à Baſilea recedens, cùm crederetur cum ſua gente iturus, clam ingreſſus nauiculam, cũ paucis in Rheno deſcendens, in caſtro Burckheim pernoctans, craſtino tranſiens verſus Ehenheim quaſi latenter. Cùm autẽ gens ſua deſcenderet per terram, eisq; in Alſatia & in Baſilea multa fuiſſent abſtracta: quidam valentes Bohemi ſe poſtremò ponentes in inſidijs, præmiſerunt duos, quorum vnus ſpadonem duxit ad manum. Ipſi verò tranſiuerunt per ſyluam, in loco qui dicitur Sateltöſe. Et venerunt quidã nobiles Baſilienſes, aſcendẽtes econtrà, q̃ credebant, ducentẽ ſpadonem alicui abſtuliſſe, ipſum abſtulerunt eidem. Altera verò fugiens, dixit Bohemis: qui inſequentes, alios captiuârunt, & Wernherum de Eptingen Hoſpitalarium eis reſiſtentem grauiter vulnerauerunt. A quo receptа cautione, de præſentando ſe regi, alios Mülhuſen oppidum imperiale ſecũ duxerunt. Amici autem captorum, cũ noctu ſe circa Mülhuſen poſuiſſent, ac genti Regis tranſitus non eſſet ſecurus, dimiſſi ſunt captiui ad gratiam regis: Bohemiq; regẽ celeriter verſus Hagenowe ſunt ſequuti. Dedit autẽ & obligauit rex ſeruitorib. ſuis omnes vtilitates Alſatiæ, ita quòd inibi per diem non haberet expenſas. Deſcendit etiam per Wiſſenberg verſus Spiram, vbi ſub quibuſdam pactis extitit intromiſſus. Lectis autẽ ibi quibuſdam proceſſibus ex parte Gerlaci prouiſi Moguntini, cõtra H. archiepiſcopum & ſuos fautores, quorum aliqui domicilium Spirę habebant, de hoc populus ibidem eſt commotus.

Baſilienſiũ conſtantia.

Locus infra Baſileam duobus miliaribus, Mulhuſinum verſus.

Poſtea rege veniente Wormatiam circa veſperas, conuenerunt clerus & conſules ciuitatis, & quæſitum eſt à clero, num vellent abſolui? quid ſentirẽt de proceſſibus? Qui cùm econtra quærerent à conſulibus, quid ipſi ſentirent: illisq; dicentibus, Se de illis nihil ſentire, clerusq; diceret idipſum, animo nihil faciendi ab inuicem receſſerunt. In crepuſculo verò Collegia conſtituentes procuratores, ſingulares verò curati & clerici per ſe ipſos, & religioſi per procuratores, iuramentis præſtitis, per Bambergenſem abſoluti fuerunt. Et cùm mane populus more ſolito vellet audire diuina, clerusq; nollet coram populo celebrare, factus eſt tumultus: clauſisq; portis omnibus, populus ad hoſpitiũ regis, ad quod Bambergenſis confugerat, armatus acceſſit: Ipſeq; Bambergenſis mandante rege territo, omnem clerum & populum Wormatienſem ſine omni conditione & iuramento abſoluit: & ſtatim omnis clerus, religioſus & ſecularis, contra iuramentum ſerò præſtitum, publicè diuina reſumpſit.

Cæſar Wormatiam venit 1349.

Poſt hæc rex iuit Moguntiam, vbi ſub pacto ne introduceret Gerlacum prouiſum Papę, vel aliquas legi literas permitteret, honorificè eſt receptus. Vbi ad eum venerunt Balduinus Treuerenſis, quaſi latenter, cum paucis, vbi & noua receperant, quòd feria quinta præcedenti, ſc. proxima poſt Epiphaniam Domini, anno M. CCC. XLVIII, procuratores & ſecretarij Ludouici Marchionis in Brandenburg, item ducum Palatinorum Rheni, Erici ducis Saxoniæ, & H. archiepiſcopi Maguntini per Papam, tanquam electores principes maiorem partem facientes, in Eduardum regem Angliæ, habentem cum eis procuratorem & ſecretarium ſuum, in Romanum regē, ex oppoſito villæ Rens ſuper Rhenum, ſub caſtro Lonſtein, concordauerunt eligendū, de hoc quoq; confectę ſub ſigillis eorundem principum literæ, in pręſentia omniū inibi conuenientium, publicè legebātur, & quòd ipſe Anglus ſe vellet intromittere, dicebatur, de quo & literæ à principibus ciuitatibus ſunt directæ: ex quo in Germania turbatio magna eſt ſuborta. Nuncij autem Francofurtenſium, à rege, inquirente eos ſuper ſui receptione, infecto negotio receſſerunt: Sicq; rex cum timore Wormatiam à Moguntia eſt reuerſus. Maneq; volens recedere, expectante omni gente ſua armata ante hoſpitium ſuum, non pagatis hoſpitibus Curiæ & coquinæ ſuę: & diu expectante tota gente, iterum ad querelam vnius carnificis, regem arreſtantis, ne diſcederet, factus eſt in populo tumultus. Promittentibus autem pluribus ne diſcederent hoſpitibus non pagatis, rex Spiram perrexit. Proſcripto autem carnifice à Wormatia, ipſe Spiræ ad gratiam regis veniens, ad preces regias eſt reſumptus.

Eduardus Anglus aduerſus Carolum Cæſar renunciatus.

Rex Spiræ arreſtatus.

Aſcendente autem epiſcopo Argentinenſi & baronibus Alſatiæ, qui deſcenderant, rex Sueuiam perrexit, animo fidelitatem à ciuitatibus Sueuiæ recipiendi, in quadrageſima. Pergens autem Rotenburg comitum de Hohenberg, vbi haſtiludiorū curia eſt indicta, & latenter ſub armis Schilhardi de Rechberg haſtiludens, per N. de lapide militem fuit in terram proſtratus. Intelligens autem miles regem eſſe, equū ſibi adtraxit: quem rex LX marcis redemit. Mane autē volentib. illis diuidere per galeas torneamentū, & reperta caſſide ſine ſigno, intellectoq; quòd regis eſſet, conſilio inito per milites, à torneamento ceſſarunt. Dicebant enim, ſi periclitaretur nobiſcū, poſſet dici in futurū, regem traditū fuiſſe per Sueuos. Veniens autem Vlmam ibidē a XXIIII Sueuię oppidis, ſub quibuſdā pactis iuramentis per ea pſtitis, eſt receptus. Volens autē ire Norēberg, & deinde Bohemiā, poſitis ſibi inſidijs per marchionē de Brandēburg, reuerſus eſt Vlmā, & deinde per aliā viam veniens Norenberg, Bohemiā eſt reuerſus.

Luſus equeſtris Rotenburgi ad Neccarum.

Sueuiæ Vrbes Carolū regem agnoſcunt.

Eodem anno de menſe Martio, miſit magnam gentem de Bohemia, quæ terram Ruperti ducis Bauariæ, Palatini, plurimùm deuaſtauit. Conſtantia autem Thuregum, & quædam alia oppida vicina, ipſum recipere noluerunt.

Interea Engelmarus miles, qui comitatum Tirolis tradidit marchioni Brandeburgenſi, cum vxore ex quadā ſuſpicione per Marchionē capitur, & ante caſtrū ſuum forte, quod tenuit frater eius, decollatur, & ſucceſſiuè omnia ſua, per Marchionem, mediante duce Conrado de Teck, ſibi fideliſſimo, occupantur.

Mulhuſium à præſide Alſatico occupatum.

Eodem tempore oppidani in Mülhuſen Alſatiæ, vſurpantes ſibi regimen oppidi, nobiles eiecerunt, manente cum eis Happone Monachi, nouo Sculteto. Venientem autem Io. de Vinſtingen pręſidem Alſatiæ, niſi cum paucis intromittere voluerunt. Ille verò iratus recedens, cū multa gente reuertitur. Oppidanis verò diſcordantibus, & præſidem ſub quibuſdā pactis intromittētibus, cū paucis vt credebant, ipſe cū multis de auxilio generis *de Domo*, ingrediēs, multos populares banniuit, occupās res eorū. Veniens autē Columbariā, & cum cautione ingrediens, videns populū in eum commotum, propter factum in Mülhuſen, repentè receſſit, nam & ipſi Columbarienſes Henricum de* Wickersheim & ſuos, qui diu inibi rexerant, excluſerunt.

Vom Hanß ingenuus Alſata.

** al Wittenheim.*

Briſacum.

Briſacum quoq;, Auſtrali per olim Ludouicum principem obligatū, eo mortuo ſe ab Auſtrali retraxit, dicens ſe vltra vitā illius obligari non poſſe. Rege autē nolente eos recipere, tenuêre ſeipſos: qui poſtea mēſe Octobri, mandāte rege, duci denuo iurarūt.

Lituanorū clades.

Eodem anno, ſcilicet XLVIII, de menſe Ianuarij, Magiſter ordinis Teutonicorum Sueuus, cum XXII milibus equitum ingreſſus terram regis Lituaniæ gentilis, ſex hebdomadis terram vaſtauit, quem in reuerſione, vſq; ad glaciem fluuij reuertentem, rex Lituaniæ cum XL milibus inſequitur, animo eos cum ſimul ad glaciem veniſſent, ſubmer-

ſubmergendi. At Chriſtiani,qui iam ſuper glaciem partim venerant, videntes illos, reuerſi de glacie,ad campum iniere conflictum, illoſque trudentes ad glaciem, ipſorum circa ſex milia ſubmerſerunt,& circa duodecim milia occiderunt, reliquos verò fugientes ad ſyluas Lituaniæ inſequuntur. Duo autem Regis fratres non valentes effugere,arbores aſcenderunt: quas cum Chriſtiani ſuccidere vellent,illi videntes ſe non poſſe euadere,ne de Chriſtianorum morerentur manibus,cum cingulis ſuis ad ramos arborum ſe ſuſpenderunt. Chriſtianorum etiam electorum occiſi ſunt quinquaginta,vel circa.

Eodem anno,menſe Februario,Conradus de *Kirckel*,miniſter Moguntinenſis eccleſiæ, à Ioanne iuniore Comite de Naſſawe,cũ multis armatis capitur, & Cuno de *Valkenſtein* Canonicus Moguntinenſis in miniſterio per Capitulum ſubrogatur, qui ſurrogatus nullis pactis Conradum liberare valens. Audito etiam quòd captor etiam eum captum optabat, Gerlacum patrem de Naſſawe, natum quondam Adolphi regis Romanorum, ignis incendio & omni inquietudine infeſtauit, eidem vltra LXX villas comburens: Carolone rege in Bohemia exiſtente, nec eundem Comitem in aliquo adiuuante, quanuis Conradum captum duriùs tenuerit, propter regem. Emiſſo autem capto ad tempus,ſub cautione aut dandi VIII millia florenorum,vel ſe repręſentandi: non minùs idem Comes per miniſtros Moguntinenſes,& oppida in Wederaugia extitit infeſtatus,ita quòd tandem captos dimiſit, & cum H. archiepiſcopo concordauit. At H. archiepiſcopus & prædictus miniſter de Valkenſtein,Conradum de Kirckel,etiam petentem,non vltra ad miniſterium admiſerunt: timentes eum conueniſſe clam de aliquibus munitionibus archiepiſcopatus tradendis cum captore: propter quod inter ipſos Conradum & Cunonem diſſenſio fuit ſuborta,propter impenſas & damna,quas & quæ Conradus de Kirckel in miniſterio ſe aſſeruit ſuſtinuiſſe. Mortuo interim Io. de Columna Cardinali,præpoſito eccleſiæ Moguntinenſis,prædictus Cuno de *Valckenſtein* & Reinhardus de *Spanheim* Canonici eccleſiæ Moguntinæ,in diſcordia ſunt electi.

Rex autem ipſe Carolus licet Comites de Wittenberg & Burggrauium de Norenberg in parte promiſſorum expedierit,alios tamen multos pluribus menſibus Bohemiæ expectantes, grauiter pagati de promiſſis, minimè expediuit. Vxor enim eius & Ioannes frater,aliique Bohemi, ne per tantas erogationes terram Bohemiæ deſtrueret, maximè ei reſtiterunt: collecta enim inibi impoſita,quę Vrſus dicitur,& de nouo regi creato debita,apud Bohemos remanſit.

Vrſus terbutũ nouo regi Bohemo pendi ſolitũ.

Mortuo autem, vt ſupra, Ludouico Principe, Beatrix de Holandia relicta eius, cum priuignis ſuis amicabiliter concordans,ipſos in agendis ſuis plurimùm confortauit. Diſcordantibus autem Rodolpho & Ruperto fratribus, ac Ruperto eorum fratrueli, duabus Bauariæ, & Palatinis Rheni, cum filijs defuncti Principis, pro eo quod dicebant,ſibi in inferiori Bauaria ſimiliter cum illis ius hæreditarium competere,dataque & promiſſa eis certa pecunia,& huiuſmodi diſſenſione ſopita: ecce H. Moguntinus, Ludouicus marchio Brandenburgenſis, Rupertus Palatinus,cui in hoc alij duo conſenſerant,& Ericus Dux Saxoniæ, cui ex ſucceſſione patris ſui ſenioris, Rodolpho duci ius eligendi competere dicebatur, quanuis Rodolphus Caroli elector quædam dominia,quibus principatum annexum aſſerit, ſe habere prætendat, de eligendo rege alio,cum electionē Caroli irritam aſſerant,concordarunt. Miſſiſque per eos pluries ſolennibus nuntijs ad Eduardum Angliæ Regem, ſibique electione oblata,remiſſiſque per eum nuntijs literiſque,ſibi ſub caſtro Lonſtein,de non variando,ſub ſigillis ipſorum Principum aſſignatis,eoque deliberationem ſuam diutius protrahente,eò quòd inter ipſum & Francum tractabatur de treugis: Francoq; ſciente, Anglum electionem Romani regni appetere,& ob hoc (ne creſcat eius potentia) treugas alias ſibi grauiſſimas,recuſante: Angloque propter litem cum Franco in feſto beati Ioannis Baptiſtæ renouatam, de electione de ipſo facta intromittere ſe nolente: cum literis ſibi deſuper datis,remiſſis, principibus reſcripſit, ſe iiſdem Principibus fauotis ſui auxilium polliceri.

Eduardus Anglus imperialem electionẽ detrectat.

Quo facto, ijdem Principes Electores vocato Friderico marchione Miſſenenſi, ab nepote quondam Friderici Imperatoris ex filia eius, genero prædicti Ludouici Principis defuncti, in principio menſis Iunij in *Kans*

Fridericus marchio Miſnenſis rex Rom. declaratus.

Bauariæ conuenerunt, vbi inter eos actum eſt, quòd idem Marchio prædictam Beatricem, olim Imperatricem, in vxorem duceret, & de Romano regno ad eorum electionem intromittere ſe deberet. Oppidum quoq; Nurenberg eiectis potentioribus Regis fautoribus, dicente populo, ſe non conſenſiſſe in regem, Marchionem de Brandenburg, pro rege acceptauit.

Idem electionē ſuam reſignat.

Poſt hæc Marchio Miſſenenſis deſiſtens à propoſito, receptis à rege Carolone x millibus marcis, facto ſibi homagio, & excepto ne contra filios defuncti Principis faceret, à rege ipſo feudorum Imperialium inueſtituram accepit: quanuis enim iuuenis, arthritico tenebatur, & infra biennium moritur.

C. Comes de Medeburg.

Interea inter Bohemiam & Auſtriam, Carolone rege prædicto & Alberto Auſtrali, pro perficiendis nuptijs inter eorum liberos, conuenientibus in vicino, & dicente Auſtrali tractatoribus, quòd ſcire vellet, quòd rex non aſſiſteret Comiti C. de Medeburg, in confinio Auſtriæ, Vngariæ & Bohemiæ reſidenti. Rex verò eundem Comitem, tanquam ſeruitorem, diceret ſe relinquere non poſſe: ambo ſic infecto negotio ſunt reuerſi. Idem enim Comes iuuenis & elegãtis formæ tempore obſidionis in Kales, in ſeruitio Franci exiſtens, & relictam quondã domini de *Kuſſi*, filiam quondam Lupoldi ducis Auſtriæ viſitans, & præhabitis pluribus internuncijs, cum ea inſcio patruo matrimonium contrahens, ipſius Alberti patrui (dolentis eam cum impare contraxiſſe, & forſan timentis ſe per ipſum Comitem ſuper hæreditate vexari) indignationem incurrit.

Poſtea tamen reuerſi ipſi rex & Dux, liberorum nuptias perfecerunt: Duce tamen in huiuſmodi amicitia excipiente liberos quondam Ludouici Principis, quibus in vita Principis extitit alligatus.

Conuentus Patauiēſis.

Reuerſo autem de partibus Apuliæ Vngaro propter peſtilentiam: Albertus Dux Carolum Bohemum, Ludouicum Bauarum, marchionem in Brandeburg & alios multos in Patauiam, ad dominicam poſt Iacobi, pro tractanda concordia, conuocauit. Interea fama euolauit, quòd tractante duce Brabantiæ, ac Treuerenſi & Marggrauio Iuliacenſi, Bohemus nomine Romani regis terras Holandiæ & Selandiæ, quas Wilhelmus filius quondam Ludouici Principis tenet, filijs Regis Angliæ & Iuliacenſis contulit, amicitia inter Bohemum & Anglum contracta: in qua tamen Bohemus Francum excepit. Propter quæ Bohemus & Brandeburgenſis, à Patauia, ad quam Marchio cum duobus millibus equitum venerat, infecto negotio receſſerunt: Marchione quod nunquam Bohemum pro Rege Romano ex prædicta electione habeat; aſſerente. Bohemus autem & Auſtralis nauigio Auſtriam deſcenderunt. Signa autem Imperialia aquilarum, Patauiæ hoſpitiis Bohemi inpicta, per familiam Marchionis, præſertim Hugonem Comitem de Hohenberg, ſtercoribus ſunt deleta, & barræ in vicubus hoſpitiorum Bohemi violenter apertæ. Factis autem & alijs terminis minime concordarunt.

Obiit autem eo tempore de Francia vxor regis.

Freundſperg caſtrũ, forte Freũdſtein.

Eo tempore in principio Auguſti, liga pacis Alſatiæ, caſtrum Frundesberg, propter quoſdam Mercatores Sueuos, in terminis ligæ inibi captos, deſtruxit, captiuos abſoluens.

Treuerenſis archiepiſcopus cum magna gente caſtrum Iſſenburg obſedit, & læſis pluribus de ſuis, parante quoque H. Moguntino ſe ad obuiandum ei, quaſi confuſus receſſit.

Bellum in Marchia Brandeburgenſi à Veteratore excitatum.

Rodolphus autem dux Saxoniæ quendam in terra ſua, ſimilem quondam Wolmaro marchioni in Brandenburg, inueniens, eumque Marchionem fingens eſſe (prætenſis multis figmentis, qualiter olim Marchio ſe fingens mortuum, a terra clam receſſerit, ex cauſa pœnitentiæ, alio nomine ipſius defuncti) multas ciuitates Marchiæ ad recipiendum eundem induxit. Et veniens rex repente cum magno exercitu Bohemorum, quaſi totam Marchiam, à Ludouici marchionis ditione retraxit. Gens enim terræ luxuriam cum filiabus & vxoribus ſuis, & quòd liberi ſui

non

non ſint legitimi, nec digni tanto principatu, impingere dicebatur. Ipſe verò Marchio celeriter cum exercitu ſuo ingrediens, in oppido terra Franckfordenſi ſe recepit, quem Carolus ibidem obſedit, ſed factis pluribus inſultibus hinc inde receſſit.

Francofurtum ad Oderam.

Poſt hæc venit Dux Rupertus Bauariæ iunior, filius quondam Adolphi Palatini, habens vxorem Siculam, cum Comite de Schwartzenburg, & multis alijs, ex parte patruelis ſui Ludouici Marchionis, in Marchiam, viriliter ſe tenens. Viſaque in campo multitudine inimicorum, dixit Comes: Domine, expedit nos abire. At ille: Valentiſſime Comes, ne loquaris ita, quod in primo conflictu meo recedam. Quo audito, aggreſſi ſunt inimicos, ipſos vincentes. Confortatus itaque Rupertus progreſſus nimis in partes inimicorum, temereque quærens conflictus, tandem captus eſt, & per Rudolfum, Ducem Saxoniæ multis annis detentus.

Reuerſo autem propter peſtilentiam Vngaro, Ioanna relicta Andreæ fratris ſui, vxor Ludouici Ducis Thoraciæ de auxilio Papæ Neapolim reuertitur, & eiectis Vngari fidelibus, terra ſibi iterum ſubiugatur: Wernhero de *Vrſelingen*, Sueuo (qui primò Vngaro adhæſit, & ab eo propter quandam ſuſpicionem falſo ſibi impactam, vt dixit, licentiatus fuit) eidem Ioanna propter pecuniam aſſiſtente. Nicolaus enim tribunus vrbis, fautor Vngari, diſparens, ſede inibi quaſi præualente, eo tempore non erat potens in Vrbe.

Vendidit autem ipſa Ioanna, quantum in ipſa fuit, Papæ ciuitatem Auinionenſem, pro multa pecuniæ quantitate.

Eodem anno M. CCC. XLVIII. menſe Ianuarij, in conuerſione Sancti Pauli, factus eſt terræmotus generalis & magnus, ex qua homines pati ſyncopam putabantur, & in aliquibus locis multis diebus durauit, præſertim in Carinthia, vbi oppidum grande *Villach* cum multis caſtris & villis eiuſdem vallis corruerunt & perierunt, & in multis locis ex hoc incredibilia euenerunt.

Terræmotus.

Facta eſt & Peſtilentia mortalitatis hominum præſertim in partibus vltramarinis & maritimis & alijs, qualis à tẽpore diluuij non eſt facta, aliquibus terris hominibus penitus euacuatis, multiſque triremibus in mari cum mercibus habitatoribus extinctis, ſine rectore repertis. Marſiliæ epiſcopus: cum toto Capitulo, & quaſi omnes Prædicatores & Minores cum dupla parte inhabitantium perierunt. Quot verò in Montepeſſulano, in Neapoli, & alijs regnis & ciuitatibus mortui ſint, nemo poſſet enarrare: Auinione in curia per contagionem morbi infecta, ex quo multi ſine ſacramento perierunt. Nec curam habebant parentes de filiis, nec econtra, nec ſocij ſociorum, nec famuli dominorum, quòd domus cum omni ſupellectile vacuæ fuerunt, quas nullus ingredi audebat. Horror eſt ſcribere vel narrare: Nulla fuit ibi cauſarum agitatio. Papa incluſus cameræ habenti ignes magnos continuè, nulli dabat acceſſum, terraſque hæc peſtis tranſibat: nec poterant philoſophantes, quamuis multa dicerent, certam de his dicere rationem, niſi quòd Dei eſſet voluntas. Hæcque nunc hic, nunc alio loco, per integrum annum & plures annos durabat.

Peſtis ſæuiſſima.

Et infamati ſunt Iudæi, quod huiuſmodi Peſtilentiam fecerint, vel auxerint, fontibus & puteis iniecto veneno: & cremati ſunt à mari vſq; ad Alemanniam, præterquam Auinione, vbi eos papa Clemens ſextus defendit.

Iudæi Veneficij infamati.

Poſt hæc tortis quibuſdam in Berna, in comitatu Friburgenſi & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctiſque Iudęis in pluribus locis, ſcriptoque de hoc conſulibus Baſilienſis, Friburgenſis & Argentinenſis ciuitatum, maioribuſque ad defenſionem intendentibus Iudæorum, ac quibuſdam etiam nobilibus Baſileæ, ob quandam iniuriam Iudæis illatam ad longum tempus bannitis: ecce irruit populus cum Baneriis ad Palatium Conſulum. Quibus territis, & quærente Magiſtro, quid vellent? reſponderunt: ſe nolle redire, niſi bannitis reuerſis: pro quib. illicò eſt tranſmiſſum, Conſulibus non audentibus egredi, quouſque banniti venirent. Adiecitque

Tumultus Baſileæ Iudæorũ cauſa.

populus, ſe nolle quòd inibi ampliùs remanerent Iudæi. Et iuratum eſt per conſules & populum, quod in C C annis ibi nunquam Iudæi reſiderent. Conueneruntque pluries nuntij meliores earundem trium ciuitatum, quibus cordi erat retentio Iudæorum, ſed populi timuerunt clamorem. Capti ſunt autem vndique Iudæi in partibus illis.

Iudæi in Germania cremati. 1349.

Indictus eſt autem terminus in *Bennefelt* Alſatiæ, vbi conuenerunt epiſcopus, Domini & Barones & nuntij comitum, nuntijs Argentinenſibus dicentibus, ſe nil mali ſcire de Iudæis ſuis: quæſitum eſt ab eis, cur vrnæ de eorum puteis fuerint ſublatæ, omnis enim populus clamabat contra eos. Conuenerunt autem epiſcopus Argentinenſis, Domini Alſatiæ, & ciuitates Imperij, de non habendis Iudæis, & ſic modò in vno loco, & poſtea in alio, ſunt cremati. Alicubi autem ſunt expulſi: quos vulgus apprehendens, hos cremauit, alios interfecit, alios in paludibus ſuffocauit. Cremati ſunt igitur abſque ſententia, ad clamorem populi, omnes Iudæi Baſilienſes, in vna inſula Rheni, in domo noua eis facta, feria ſexta ante Hilarii, anno Domini M.CCC.XLIX, & ſequenti feria ſexta in Friburgo, duodecim ditioribus retentis, vt per illos poſſent eorum debitores artare.

Baſilea.

Spira.

Spiræ autem Iudæi in domibus ſuis congregati, ſeipſos combuſſerunt, aliqui per populum interfecti fuerunt, ſabbato poſt Epiphaniam Domini, anno prædicto, & in plateis mortui iacuerunt: aliqui etiam effugerunt cremationem, qui reſeruabantur ac baptiſabantur. Populus etiam Spirenſis, timens aerem infici ex fœtore cadauerum in plateis iacentium, etiamſi comburentur, fecerunt eadem cadauera in vaſis vacuis vinoſis includi, & in Rhenum deduci. Conſules etiam ciuitatis edictum fecerunt publicum, ne quis de populo domos Iudæorum ingrederetur, & vicos Iudæorum firmarunt, ne quis introire poſſet, & totum theſaurum per Iudæos abſconditum quæſierunt, & repertum conſeruarunt: ferebatur enim magnum theſaurum in auro & argento ſe inueniſſe. Wormatienſes etiam Iudæi, vt Spirenſes, Oppenheimenſes & Maguntini, ſe ipſos combuſſerunt. Quidam etiam inuenti ſunt, quaſi omnia maleficiorum genera commiſiſſe, ſed in Hiſpania habito per eos dudum conſilio, de veneficijs, conueniſſe: item de multorum puerorum nece, defalſis literis, de corruptione monetarum, furtis, & aliis multis, in quibus offendebant Altiſſimi maieſtatem.

Wormatia. Oppenheimij.

Argentina.

Aliqui etiam Argentinæ vt ſedarent clamorem populi, ſuper rotis ſunt poſiti ſtatimque necati, ne ſuper rotis viuentes quid dicere poſſent: ex quo contra maiores ciuitatis maior ſuſpicio eſt ſuborta. Fuerant autem quidam Iudæi diuites Argentinæ ad domum vnam ſuper Bruſcam ducti, quaſi vt abduci poſſent, qui poſtea ducti ſunt ad Cœmiterium eorum, in domum combuſtioni paratam, & in ducendo per vulgum, veſtibus ſunt omnino nudati, in quib. magnus theſaurus florenorum eſt repertus, quem ſecum cum veſtibus volebant comburi.

Pauci autem defenſi ſunt in ciuitatibus baptiſmum eligentes, vt combuſtionem euaderent, & plures Iudææ pulchræ quaſi inuitæ, multique pueri erepti, ab inuitis ſunt baptizati, multique proſilientes de igne & per plateas currentes ſunt interfecti. Pluresque Duces & Barones & milites propria caſtra habentes, ſuos tenuerunt, qui per Iudæos baptizatos & Chriſtianos multa intoxicaſſe dicuntur, multique talium fatentes ea, poſtea ſunt cremati. Pluresque Chriſtiani torti, faſſi ſunt, ſe recepta à Iudæis pecunia, & dictis quibuſdam verbis ſuper eos per Iudæos, promiſſoque per eos de intoxicando, in tantam perueniſſe dementiam, quòd libenter omnes Chriſticolas occidiſſent. Vnde ſucceſſiuè omnes quaſi baptiſati Iudæi ſunt cremati: quia fatebantur, eos omnes culpabiles. Indignatæ ſunt autem ciuitates Alſatiæ contra omnes, tenentes in ſuis partibus Iudæos. Vnde miniſter Ducum Auſtriæ vix obtinuit, ne obſideretur, quòd captis omnibus Iudæis Ducum in Enſiſheim, nuncium in Auſtriam deſtinaret.

Rupertus

Rupertus etiam Dux Bauariæ in oppido *Heidelberg*, & alijs munitionibus, & *Heidelberga.* Engelhardus de *HirtZenhorn* miles in oppido *Semesheim* Iudæos tenuerunt, qui de ciuitatibus Spiræ & Wormatiæ effugerant, propter quòd contra ipſos muſſitatio a Ciuitatibus fuit: quia magnam pecuniam ab eis habuerunt. Inſultu quoque in eos facto in Franckfurt, poſt regis Caroli receſſum, ſe & omnes domos ſuas, & ſibi vicinas *Francofurti.* cremarunt.

In fine autem Auguſti, Moguntiæ multis fidelibus ſe flagellantibus aduenis, facto rumore ex abſciſſione vnius burſæ, & credente populo, quòd rumor eſſet contra Iudæos: ecce omnis populus irruit in Iudæos, & occiſis multis Chriſtianis *Moguntia.* per eos, videntes ſe non poſſe euadere, combuſſerunt domos ſuas, & ſeipſos cum rebus in eiſdem. Iudæi etiam omnium ciuitatum Imperialium & aliorum locorum, quia quondam Ludouicus Princeps, ipſis dum vixit, tanquam ſeruis ſuis, ſatis fuerat fauorabilis, & ergo ante cremationem & ipſorum interemptionem mortuo Principe, multùm fuerant de nece ſua doloroſi: quia talem ſpem habuerunt, ex quo in tantùm populus Iſrael creuit, quòd de ſuo auxilio in breui omnes Chriſticolas debebant occidiſſe. Ciuitates autem domorum Iudæorum interemptorum fractorum cum lapidibus ſuper ſepulcris conſtitutis, & Cœmiteriorum ſuorum, & theſauro reperto, turres nouas in ſuis ciuitatibus conſtruxerunt, ac cum lapidibus muros refecerunt, & theſauros repertos in vſus Reipublicæ conuerterunt. Facta ſunt hæc & multa alia de Iudæis, anno Domini M. CCC. XLIX. dominica ante Valentini.

Cum autem indictus fuiſſet dudum conflictus, ad diem beati Ioannis Baptiſtæ prædicti, vt ſupra anno M. CCC. XLIX, inter Angliæ & Franciæ Reges: tanta fuit vtriuſque regni peſtilentia, quòd vix tertia pars hominum dicebatur remanſiſſe, propter quæ conflictus eſt prorogatus. Comeſque Flandriæ, qui recuſata filia Angli, quā ducturum ſe promiſerat, à terra recedens, ducis Brabantiæ filiam duxit, & ambo Franco fauerunt, reuerſus Flandriam, in populi fauorem Anglo adhæſit.

Incipiente autem paulatim Peſtilentia, in Alemannia, cœperunt ſe populi flagellare, tranſeuntes per terram, & venerunt CC de Sueuia Spiram, anno prædicto *Flagellantium habitus ritus & superstitio.* XLIX, in medio Iunij, habentes inter ſe vnum Principalem, & duos alios magiſtros, quorum mandatis omnino parebant. Et cum hora primæ Rhenum tranſiſſent, accurrente populo, fecerunt Circulum in ciuitate Spira ante monaſterium latum valde, in cuius medio ſe exuentes, depoſitis veſtibus & calceamentis, habentes in modum braccæ camiſias à femore ad talos prætenſas, circumiuerunt, vnuſque poſt alium in circulo ſe in modum crucifixi proſtrauit: quilibetque eorum ſuper quoſlibet tranſeuntes paſſibus, & leniter proſtratos flagellis tangentes, vltimi qui ſe primò ſtrauerunt, primò ſurgentes ſe flagellauerunt, flagellis habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis, tranſeuntes cum cantu vulgari inuocationis Dominicæ, habente multas inuocationes: & ſteterunt tres in medio circuli ſonori valde, præcinentes, flagellando ſe, poſt quos alij canebant: in quo diu immorantes, ad vnum prętentum omnes genui flexi, in modum crucifixi in facies ſuas corruerunt, cum ſingultu orantes, & tranſierunt iuxta circulum Magiſtri, monentes eos, vt orarent ad Dominum pro clementia ſuper populum, item ſuper omnes eorum benefactores & malefactores, & omnes peccatores, & in Purgatorio exiſtentes, & pluribus alijs. Poſt hæc ſe leuantes, extenſis manibus in cælum, genu flexi canebant: & iterum ſurgentes, diu ſe flagellabant, euntes vt prius, quibus ſe induentibus alia pars eorum, quæ indumenta & ſubſtantiam ſuam cuſtodierat, ſe exuens, idem fecit. Poſt hæc ſurrexit vnus ſonorus, legens literam, quia aliqui fuerant inter eos ſacerdotes & literati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cuius literæ tenor ſimilis in ſententia eſſe dicebatur, in eccleſia S. Petri in Hieruſalem per angelum præſentata, in qua narrat Angelus: Chriſtum offenſum contra mundi prauitates plurima exprimēs crimina, violationum diei Dominicæ, & quòd non ieiunetur feria ſexta, blaſphemias, vſuras, adulteria. Chriſtūq; rogatū per beatā virginē & angelos pro miſericordia, reſpōdiſſe:

quemlibet per triginta quatuor dies ſe debere exulando flagellare, vt miſericordiam Dei conſequantur.

Tantus erat Spirenſium affectus ad eos, quòd citò omnibus inuitatis, non inueniebantur, qui inuitari poſſent: non enim recipiebant cuiuſuis eleemoſynam in ſpecie, ſed in genere, pro parandis contortis cereis & vexillis. Habebant enim pretioſiſſima vexilla de ſerico & purpura, & ornatè depicta, cum quibus proceſſionibus tranſibant: ſed inuitati de Magiſtrorum ſuorum licentia ibant, vocati, nec audebant inuitare per ditiores vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in ciuitate, vel in campis, & quilibet clam ſemel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec ſuper plumis iacebant: omnes geſtabant cruces, ante & retro in veſte & pileo, habentes flagella veſtibus appenſa, nec in vna parochia vltra vnam noctem manſerunt.

Ingreſſi ſunt fraternitatem eorum humillime, centum & plures de ciuitate Spirenſi circa mille Argentinenſium, promittentes per prędictum tempus obedientiam prædictis Magiſtris. Nullus recipiebatur, niſi promitteret ſeruare prædicta, per prædictos dies, & niſi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicet, & niſi promitteret ſe eſſe confeſſum & contritum, & remiſiſſe omnem iniuriam inimicis, & habere vxoris ſuæ aſſenſum. Diuiſeruntque ſe Argentinæ, pars enim deſcendit, altera pars aſcendit, Magiſtros inter eos ſimiliter diuidentes. Magiſtri quoque Argentinis repentinam caſtigationem nimiam prohibebant. Tantæque ad omnes cōfluebant multitudines, aſcendentium, deſcendentium & tranſuerſalium, quòd nemo poterat numerare.

Poſt hæc in ciuitate Spira penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & ſe flagellauerunt. In ciuitate Argentinenſi tanto confluebant multitudines flagellantium, quòd nemo poterat numerare.

Flagellantium concurſus abrogatus.

De quo Carolus rex & plures Ordinum Mendicantium, & multi ſacerdotum dolebant, & propter aliquas colligationes & nimias multitudines, & quia volebant fraternitates facere durabiles, deſiſtere ſunt coacti.

De Baſilea enim ciuitate de melioribus centum vel circa colligationem fecerunt, & ſecundùm modum prædictū ſe flagellauerunt, & ex deuotione Auinionem iuerunt: vbi cum veniſſent & ſe flagellaſſent, relatum fuit Clementi papæ de modo pœnitentium, ipſe pro eo quòd ſubiipſi huiuſmodi afflictionem & pœnitentiam iniungebant, volebat eos incarceraſſe. Sed quidam Cardinales eos excuſabant, quòd non credidiſſent malè in hoc feciſſe. Et papa ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſis & omnibus Chriſtifidelibus prohibuit, ne de cætero flagellationibus publicis vterentur, ſed pœnitens ſolus in Camera poſſet carnem ſuam ſic flagellare.

Guntheri Schwartzēburgenſis magnanimitas & pietas.

Guntherus Comes de Schuartzenburg Thuringiæ, ætatis circa XLV annorum, vir robuſtus, bellicoſus, ſtrenuus & prudens in bellis: qui in ſeruitio Heinrici Moguntini & quondam Ludouici Principis plurimùm laborauit, quique in pluribus conflictibus feliciter præualens proprijs, capiendo & talliando Barones, plurimùm eſt ditatus, à Principibus, Carolo contrarijs, vt ſe intromitteret de regno, rogatur. Qui primò renuens, tandem eo pacto annuit, ſi in Franckfurt per Principes & nobiles ſententiatum fuerit, vacare Regnum & Imperium, maiorque pars Principum, qui ſimiliter per ſententiam declarati fuerint ius habere, ipſum abſque omni Simonia elegerint propter Deum, dicens: ſe expoſiturum periculis pro Deo & imperio corpus ſuum. Hoc facto, cum exercitu ſuo in campo ſe poſuit iuxta Franckfurt, feria ſexta poſt Hilarij, anno M. CCC. XLIX.

Guntherus aduerſus Carolū Cæſar renunciatur. 1349.

Conuenientibuſque inibi Principibus quatuor, & multis alijs Baronibus, & per ſententiam decreto, Imperium vacare, & eiſdem quatuor competere ius eligendi: electus eſt in Purificatione, per Henricum archiepiſcopum Moguntinum, Ludouicum marchionem de Brandenburg, Rudolfum de Bauaria palatinum Rheni, annuente Ruperto ſuo fratre, & capto tum Ruperto fratrueli eorum, & Ericum Ducem Saxoniæ, in regē Romanorum. Huic etiam Erico, tanquam filio fratris ſenioris Rudolfi Ducis, electoris Caroli, decernebatur ius eligēdi habere.

Cumque

Cumq; idem Guntherus per ſex hebdomadas potenter iacuiſſet in campis Franckfurt/ more regio per eandem ciuitatem eſt receptus. Aliæq; ciuitates imperij in Wederaugia, eum ſimiliter receperunt.

Intelligens autem Carolus Guntherum iacere in campo, ad Rhenum ſe transferens, Treuerenſem, & Colonienſem archiepiſcopos Leodienſem epiſcopum, Ducem Brabantiæ & alios Principes amicos alloquitur. Scribens etiam Baronibus & ciuitatibus quæ eum receperant pro ſubſidio, & quòd in villa Caſtel, ex oppoſito Moguntiæ, caſtrametari vellet, dominica *Eſto mihi*: ad quos locũ & terminum Guntherus quaſi in deriſum torneamentum indixit.

Carolus autem quia fuerat viduus, tractauerat cum Rudolfo de Bauaria Palatino, qui Guntherum elegerat, de ſponſalibus cum filia Rudolfi Palatini, quæ vnica fuerat filia ex matre de Carinthia, & duxit eam vxorem: quamuis ipſi duo Carolus & Rudolfus, quondam Rudolfi regis pronepotes fuerant, ipſeque Rudolfus & quondam vxor eius mater ſponſæ, ſimiliter fuerunt eiuſdem Rudolfi regis pronepotes, ſuper quo nunquam dicitur fuiſſe diſpenſatum: materque ſponſę & ſponſus ſimiliter liberi duarum ſororum fuère. Cum autem Carolus pro tunc Guntherum præ potentia ſua & ſibi adhærentium, inuadere non poſſet: indixit Colloquium Spiræ, ad dominicam *Letare* tunc ſequentem, de villa Caſtel recedendo. Cumque Spiram veniſſet, conuenientibus ibidem Treuerenſi, Gerlaco Moguntinenſi, Eberhardo Comite de Wirtenberg/ multiſque baronibus & ciuitatum nunciis, cum ſperaretur Guntherum in vicino venturum, pro concordia inter electos tractãda, prout Principes ipſi Gunthero ſcripſerant: ipſe ſcriptum ſpernens, caſtrum Fridberg obſedit, cuius caſtrenſes ſibi rebellabant: & tandem vicit. Poſt hæc in principio Maii infirmante Gunthero in Franckfurt/ magiſter Fridanckus famoſus medicus, & Comitibus de Naſſowe antiquitus familiaris, cum Gunthero potionem dediſſet, quam aſſeruit eidem expedire, eam (licet inuitus) ad mandatum Guntheri primò tentauit & probauit, ipſo præſente. Poſt hæc Guntherus eam ſumpſit. Statim Medicus in facie incœperat decolorari, & infra triduum moriebatur. Guntherus inflatus, quò ad valentiam corporis ſtatim inutilis eſt effectus, & creditur famulum Medici inieciſſe potioni venenum.

Caroli 4. nuptiæ ſecunda.

Fridberg.

M. Fridanck medicus.

Mortuo autem illis diebus Luca de Mediolano, occupatore quaſi Lombardiæ, ac Ioanne fratre ſuo, ſcilicet archiepiſcopo Mediolanenſi, ſe intromittente de dominio: mittitur pro Marchione de Brandeburg/ qui vadens ad Comitatum Tirolis, Tridentum & quædam alia ibi obtinuit, quæ in Bohemi deuotione fuerunt. Quod audiens Ioannes de Piſtorio prouiſus Tridentinus ſedis, clero & populo Tridentino exoſus, receſſit. Cui papa poſtea de Epiſcopatu Spoletano prouidit.

Eo tempore ad preces Ioannis, filij quondam Ioannis Bohemi, quem Comitem Tyrolis nominauit, Papa commiſit epiſcopo * Curienſi à captiuitate liberato, vt ſi inueniret conſanguinitatis vel affinitatis, vel aliud impedimentũ inter eum & Margaretham, quondam Hainrici ducis Carinthiæ filiam, Ludouico de Bauaria, nominanti ſe Marchionem Brandenburgenſem, de facto copulatam fore, quòd ob maleficium diuortium celebraret: quod ſi non inuenerit cum x annis & interim per continuum triennium cohabitauerint, operam copulæ dantes, nec potuerint commiſceri, nõ poſſet ſibi reddi ſine ſtrage & ſcandalo, ipſeq; ſe habilem aſſerat ad alias mulieres, & cupiat eſſe pater, quod iuſtum fuerit decernat. Qui Curienſis inter eos diuortium propter maleficium quod inuenit, celebrauit.

**forte Gurcenſi.*

Intenderat autem Rex & Marchio ſimul pro perficienda concordia ſe transferre ad Papam, ſed quia archiepiſcopus Mediolanenſis ſcripſit Papæ, literam quandam ſibi directam, in qua narrabatur, Regem Aquiſgrani ex nouo conſenſu Principum, electum & coronatum in Regem, ex vacatione quondam Ludouici Principis: de hoc Papa commotus ſcripſit Regi, ſicque ambo manſerunt. Marchio autem cum Maſtino Veronenſi ligam contraxit, eiuſque filio, ſuam ex prædicta Margaretha filiam, deſponſauit.

Reuerſi autem ſunt Mediolanum poſt mortem Lucæ tres filij fratris ſui quondam Stephani Marchionis, Matheus, Barnabas & Galeatius, quos Lucas eiecerat de terra, ne dominarẽtur loco patris, quos quondam Aimo comes Sabaudiæ nutriuit, cum filio ſuo nunc Comite: qui tenentes ſingulariter Palatium, ſtrenuè ſe tenent, quos & archiepiſcopus Mediolanus abhorret. Reliquit autẽ Lucas duos filios, quos prędictus Galeatius ſuos eſſe prætendit, cum vxorem Lucę, eo viuente, clam cognouiſſet adultere frequenter.

Nundinæ Francofurtenſibus ablatæ, ſed mox reſtitutæ.

Conuocauit autem rex Carolus exercitum ad Moguntiam, in Maio anni prædicti. Moguntini enim ſibi in odium Heinrici archiepiſcopi qui eos læſerat, & Franckfurtenſium, à quibus rex obſtulerat nundinas, dans eas Moguntinis, firmiter adhæſerant. Intentio autem Moguntinorum fuit, expugnare oppidum cum caſtro Alteuill, conſtructum per Moguntinum ſuper Rhenum, ad duas leucas diſtans à Moguntia. Guntherus autem letaliter infirmus, cum gente ſua ſe in Alteuill apud Henric. Moguntinum tunc collocauit. Tranſeunte autem Carolo rege Rhenum, ducenti equites Guntheri impetum facientes, Carolum terruerũt. Accelerantes autem equites Eberhardi de Wirtenberg, & quidam alij fugarũt eoſdem: de qua fugatione multi milites noui ſunt creati.

Guntherus cedit imperio & paulò poſt moritur.

Veniens autem marchio de Brandenburg ſine gente, habitis tractatibus cum rege Carolo de concordia, videns etiam Guntherum factum inualidum: negotium inter eos comportauit, ita quòd Gunthero pro renuntiatione iuris ſuæ electionis, data ſunt viginti duo millia marcarum argenti, & duo oppida Thuringiæ imperialia, pro tempore vitæ ſuæ. Quod ipſe Guntherus, licet infirmus, difficulter conſenſit: ſi ſanus fuiſſet nullatenus conſenſiſſet, de Principum ſuorum electorum, ſpecialiter Bauarorum, perfidia multa conquerendo. Obiit autem ipſe Guntherus poſt comportationem huiuſmodi, infra menſem, in Franckfurt, & in eccleſia parochiali ibidem, præſente rege Carolo, fuit cum lamentatione ſepultus. Quo

Nundinæ Francofortenſes.

ſepulto, Francofordenſes in perpetuam memoriam, ſolenne vt decet regem, fecerunt ſepulchrum. Rex Carolus ex tunc Franckfurtenſibus omnia ſua priuilegia confirmauit & nundinas reſtituit, datis ſibi viginti millibus marcarum, quæ recepta ſunt à Iudæis crematis ibidem.

Deſcendit autem circa finem Iulij rex cum vxore verſus Aquiſgranum, ſed præ multitudine peregrinorum ſe flagellantium, inibi recipi non poterat: ſed expectauit in Bunna, vbi Aquenſibus omnia antiqua & plura noua priuilegia ſigillauit.

Deſcenderat autem Ludouicus marchio cum rege. Interim autem Romanus, frater Ludouici, in terra Brandeburg conflictum iniens cum aduerſariis, vbi miles viriliter eſt effectus, feliciter triumphauit: captis pluribus & occiſis, alii autem ſe acriùs firmantes, plurimùm Marchionem infeſtant.

Reuerſus eſt autem rex Spiram, vocatiſque Baronibus & ciuitatibus tractans cum eis, de pace generali circa Rhenum, ſed non perficiens. Conquerebantur tum ciuitates Rhenenſes, quòd Rupertus Dux Bauariæ haberet Caſtrum dictum

Neoſtadiũ Palatinorũ deſtructum.

noua Curia, diſtans ad vnam leucam à ciuitate Spira, in qua latitarent latrones, qui Mercatores, tranſeuntes publicã viam verſus Wormatiam, in nemore dicto Rechholtz/deſpoliarent. Rex hoc audito, ſtatim bannerium ſuum, quod dicitur Sturmfahn, ſuper turrim eccleſiæ Spirenſis conſtituit, & populo ciuitatis ad arma mandari, per Magiſtros ciuium præcepit: & egreſſus ciuitatem cum ſua gente armatus, populo eum ſequente cum Bannerio ante caſtrum prædictum, ipſum funditus deſtruxit.

Poſtea reuerſus ad ciuitatem Spiram, conquerens Dominis & Ciuitatibus de Metenſibus, eum pro rege habere nolentibus, vel ſcribere regem Romanorum: ſed non habens reſponſum ab eis ſuper ſcripto ſuo, & in expenſis Spiræ deficiens, iuit ad Nurenberg, vbi nolente Marchione regi reformato cum Gunthero eis aſſiſtere, ſub gratia eſt receptus, & quodam dolo receptis ciuium armis, & extorta ab eis pecunia, Bohemiam eſt reuerſus, circa finem Se-

ptembris

ptembris, male terra regni pacata. Reliquit autẽ in Sueuia præſidem Eberhardum de Wirtenberg.

Eberhardus Wertenbergicus imperialis præſes Sueuiæ.

Eberhardus aũt de Wirtenberg, præſes Sueuiæ, cum oppida imperialia, Nordlingen, quod conſueuit reſpicere Comites de Oetingen, & Werde ſuper Danubio, quod in dominio Bauarorum ab antiquo ſteterat, ad ſuam nomine regis obediẽtiam aſſumpſiſſet: tunc inter duces Bauariæ, Comitesq́ue de Oetingen / contra ipſum Eberhardum odium eſt ſubortum. Ciuitates autem Sueuiæ ipſi præſidi vicinæ, aliis quantum audebant fauentes, præſidem, ſicut & patrem & auum, habuerunt exoſum. Ipſe Eberhardus oppidum Ladenburg ſuper Neccaro, epiſcopi Wormatienſis quod antè Rupertum ducem Bauariæ defenſorio nomine epiſcopi reſpexit, ſibi de epiſcopi conſenſu attraxit. Ex quo inter Ducem & Comitẽ exercitus congregantur & remittebantur. Tandem oppidum ipſum Comes propter bonum pacis dimiſit, & ſic permanſit in Ducis defenſione. Quem etiam Ducem incolæ oppidi à ſua poteſtate excluſerunt, & Walramum Comitem de Spanheim pro defenſore elegerunt & aſſumpſerunt, Salmanno Epiſcopo patiente & ſciente.

Ladenburg ad Neccarum.

Rupertus autẽ dux in Bohemia Carolo regi nimis familiaris eſt effectus, qui & vicarius Regis effici dicebatur: poſtquam fratruelem ſuum Rupertum, quem & Arneſtum nominant, de captiuitate redemit. Poſtquam in Brandenburg pro pace laborauit plurimùm, ciuitates Sueuiæ contra Comites de Wirtenberg acriter incitauit: ac multi epiſcopi & Comites, qui Eberhardum de Wirtenberg habere credebantur exoſum, propter eius virtutes, & quia malam timuerunt conſequentiam, ſi aduerſus illum oppida præualerent, ſe mutuo colligarunt, ſicq́ue furor vulgi quieuit.

Palatinus Carolo Cæſ. reconciliatus.

Interea anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo nono moritur Walramus de Iuliaco, archiepiſcopus Colonienſis & poſtea de menſe Decembri, frater eius marchio Iuliacenſis à filiis ſuis capitur, de vitio Sodomiæ ſuſpectus. Decanus verò Olmuncenſis Cancellarius regis, ad petitionem eius apud Papam pro archiepiſcopatu laborat. Sed Papa Wilhelmo præpoſito de Tuſt, vni de gremio Capituli Colonienſis, magna ſumma pecuniæ pro eo ſuſcepta, de eo prouidit. De quo rex (cui Papa de omnibus Epiſcopatibus Alemanniæ, tempore quo ſe de regno contra Ludouicum Principem intromiſit, promiſerat prouidere perſonis per regem præſentatis) plurimum eſt commotus, de hoc Cardinalibus & alibi conquerendo. Papa autem, mortuo Comite Conuenarum ſine maſculis, vnam de filiabus Comitis, filio fratris ſui, matrimonio copulauit, cum pecunia per Colonienſes ſibi data: omnes redditus ſedecim millia florenorum annuos, relictæ & aliis filiabus Comitis aſſignauit, Comitatu eidem fratris filio remanente.

Wilhelmus de Genepe archiep. Colonienſis.

Comitatus Conuenarũ.

Humbertus verò Delphinus, vitæ quodammodo tædioſus, terram ſuam, retentis aliquot munitionibus, nepoti regis Franciæ, ex filio primogenito, vendens, frater Prædicatorum eſt effectus. Breue tamen tempus ſtans in ordine, egreſſus, factus eſt Cardinalis, & poſtmodum Patriarcha. Rex autem Carolus Romanus eundem nepotem Franci, filium ſororis ſuę, de ipſo Delphinatu, qui eſt feudum ab imperio, inueſtiuit.

Delphinatus Galliæ feudum ab imperio.

Baldewinus autem archiepiſcopus Treuerenſis, cum quadraginta duobus annis eccleſiam ſuam laudabiliter rexiſſet, ac propter ſenium & tenacitatem nihil amplius proficeret, cum frequenter ſolitarius vitam quaſi Cartuſienſium duceret: Ioannem de Liechtenberg, qui & in Argentinenſi eccleſia præpoſituram, decanatum, Cãtoriam & Pincernatum ſimul tenebat, valentem & prouidum, in ſpiritualibus & temporalibus adminiſtratorem & vicarium eccleſiæ ſuæ deputauit, qui tamẽ aſſumpta adminiſtratione illico diſceſſit abinde.

Ioan. de Liechtenberg adminiſtrator Treuerẽſis.

Cuno verò de Falckenſtein Canonicus & miniſter Heinrici Moguntini, inuito Papa, Carolo rege, & Gerlaco prouiſo ſedis, viriliter adminiſtrat, omnesque fructus & redditus, quos eccleſiæ collegiatæ, ſiue perſonæ priuatæ, ſiue Monaſteria

Religioſorum, & omnium indifferenter Henrico Moguntino non parentium extra ciuitatem Moguntinam exiſtentes, ſiue conſiſterent in blado, vel in vino, recepit, & ad caſtrum & munitiones ſibi ſubiectas, deduxit: tenens ſemper familiares tot & tantos, quod in his Gerlacum prouiſum nec ſuos formidabat. Geſſit enim ſuam adminiſtrationem tam viriliter, quòd in ciuitate Moguntina familiares ſui ipſo Cuno (vt ferebatur) annuente, Conrad. de Anſenbruch concanonicum occiderunt. Henricus etiam Moguntinus, quòd in quondam Gunthero de Schwartzenburg electo, fideliter egerit, ab omnibus laudatur, Bauari verò de perfidia diffamantur.

Alb. de Hohenberg epiſcopus Friſingenſis.

Iiſdem temporibus in Curia Auinionenſi Ioanne de Gottingen Epiſcopo Friſingenſi, Medico famoſiſſimo mundi mortuo, Papa Alberto de Hohenberg (cui dudum de Epiſcopatu Herbipolenſi prouiderat, quem tamen propter potentiã N de Hohenloh detentoris eius obtinere nequiuit) de ipſo epiſcopatu Friſingenſi prouidit. Rex enim Carolus ipſum detentorem, propter ſeruitia ſibi per eum & fratrem eius Epiſcopum Babenbergenſem in negotio regni impenſa quantum potuit promouit: vnde Albertus ipſe de Hohenberg in facto ſuo difficilem proceſſum habuit.

Principum multorum obitus.

Moriuntur quoque eodem quadrageſimo nono, circa finem in peſtilentia filia Caroli Romani regis, & Bohemiæ, regina Hungariæ, & ſoror eiuſdem regis, vxor Ioannis primogeniti Franci: item vxor Franci de Burgundia, qui Francus filiam regis Nauarræ pulcherrimam, de ſuo genere, duxit vxorem. Item primogenitus Ducis Brabantiæ, gener prædicti Ioannis: item & domina de *Couzin*, filia quondam Lupoldi Ducis Auſtriæ, & Conrad. de Medeburg maritus eius. Item filia regis Siciliæ, vxor Stephani Ducis Bauariæ, relictis ſibi pluribus liberis. Qui Stephanus filiam Burggrauij in Nurenberg duxit vxorem: tantaque fuit in Francia & Anglia peſtilentia, vt Pariſiis & in pluribus locis vix nonus homo dicitur remanſiſſe.

Bellum inter Anglos Galloſq; renouatum.

Anglus quoque, qui durante peſtilentia quieuit, non inquietando Francum, iterum ceſſante peſtilentia in Vaſconia per ſuos Francum inuadit, aliquas munitiones expugnans, & terram quaſi vſque ad Tholoſam ſuæ ſubiiciens ditioni.

Anno 1350.

Circa principium anni Domini, quinquageſimi, Francus clam vni ſeruitorum regis Angliæ Lombrado, tenenti cuſtodiam vnius portæ in Cales, pro traditione munitionis pecuniam maximam pollicetur: at ille breui termino deliberandi recepto, velociter Anglum alloquitur. Iuſſusque recipere pecuniam ipſam à Franco recepit, & gentem Franci venire iubet hora ad hæc aſſignata. Anglus autem cum filio ſuo & ſuis nocte veniens per mare, gentem Franci, intromiſſamque multitudinem videlicet nobilium maximam, interfecit, & aliquos captiuauit, conflictum nimis dubium iniendo. Habita autem victoria, ſciſcitatus, quis ab vtraque parte valentior fuerit in conflictu, & nominato ſibi quodam milite Franci capto ſibi coronam deſtinauit in turri, prolem eius liberatione paciſcens. Poſtea menſe Iunio, cum iterum congredi vellent, miſſis per Papam nuntiis & data Anglo pecunia, induciæ firmantur ad annum. Anglus autem dicens, pacem violatam fore, miſit gentem in Britanniam contra Francum, quos Francus per ſuos inuadens, præualuit Anglis, multis occiſis. Breuiter Francus moritur, circa finem Auguſti, anno Iubileo, & Ioannes eius filius primogenitus coronatur.

Ioannes Valeſius rex Galliæ. Comes de Guines.

Hic Ioannes Francus Comitem de *Gines* valentiſſimum, patris ſui capitaneum fideliſſimum, & inter Francos excelſum, qui dudum in ſeruitio Franci captus per Anglum, & ſæpe ſub cautione emiſſus, cum nullum liberationis adiutorium poſſet habere à Francis, patre vel filio, pro LX millibus aureorum, tandem Anglo pro liberatione ſua, duas de ſuis munitionibus aſſignantem, pro eo improbè decollauit. Hic Ioannes anno domini M.CCCLI, de menſe Ianuario, Curiam Romanam accedens duodecim Cardinales procurauit promoueri per Papam. Anglus verò ſuper promo-

promotione vnius ſolius ſcribens Papæ, non eſt exauditus: propter quòd omnes in regno ſuo per Papam ad beneficia quæcunque promotos expulit, ſub pœna ſubmerſionis, ne quis inibi literas apoſtolicas quaſcunq; & cuiuſcunq; tenoris exequatur inhibendo. Francus autem timens de vxore ſua, duos terræ magnates decapitat, propter colloquium habitum cum eadem.

Cum autem Clemens papa VI quinquageſimum annum perpetuò ſtatueret Iubileum, quem bonifacius octauus centeſimum ſtatuerat, quaſi nouum inchoans, timoroſus, dicente ipſo Clemente, quinquageſimum magis Leuitico conuenire: ecce inchoante eodem anno, & per totum quinquageſimum, tanta Romam Chriſticolarum confluit multitudo, qualis non illic ab Vrbe condita confluebat.

Annus Iubileus.

Requiſitus autem Papa per Carolum regem Romanorum, proceſſum dedit, quo Flagellatorum ſectam deteſtans, eos inhiberi præcepit, & religioſos eis fauentes, per epiſcopos captiuari: caſtigationes tamen occultas in hoſpitijs bona intentione permittens. Prætendit quoque in proceſſu, quòd ſicut manus in necem Iudæorum, quos pietas Chriſtiana defendit, laxarunt: ſimiliter de eis contra probos alios ſit timendum.

Natus eſt autem iiſdem diebus Carolo regi in Bohemia, ex noua vxore, filia Rudolphi Ducis Bauariæ, filius Wenceſlaus ex proauo nominatus, qui rex Ioannes fratri ſuo Marchionatum Morauiæ, vt iuri ſuæ hæreditatis in Bohemia cederet, aſſignauit. Quamuis autem modicam pacem Germanis, magnam tamen procurat Bohemis, omnes indifferenter decapitãdo raptores, vnde inibi potens eſt, plebiq; acceptus, qui & Pragam magnificauit in duplo.

Wenceſlai Bohemi ortus.

Eodem anno quinquageſimo, de menſe Martij, Thuricenſes, qui ante paucos annos Ioannem Comitem de Habſpurg occiderant in conflictu (vbi Berengarius de Laudenberg miles fortiſſimus oculum poſt magnum laborem amiſit) Ioannem eiuſdem Ioannis filium, ex perſuaſione quorundam intrinſecorum nocte cum multis armatis ingredientem, animo capiendi ciuitatem, ceperunt: Berengario prædicto multiſque bonis occiſis. Qui multos ciuitatenſes decapitarunt, multoſque flexerunt ſuper rotas. Egreſſi ſunt autem ante oppidum Raprechtſwiler ipſius Comitis: quod fratres eius iuuenes, occidi captum timentes, aperuerunt eiſdem: in quo itinere Rodolphus Bruno Magiſter ciuitatis, diuque potior ibidem, quamuis plebeius, eſt miles effectus.

Feralis nox Tigurinorũ.

Rudolphus Brun cõſul Tigurinus.

Antea autem habentibus Waldenariis de Sulß Alſatiæ litem, cum Molitore milite Thuricenſi, & nolentibus Thuricenſibus aliquam illis facere iuſtitiam coram ciuitatibus vel alibi, niſi coram Sculteto ipſorum, illiſq; pignorantibus Thuricenſes: ecce centum ciues Baſilienſes, & ſeptuaginta Argentinenſes in peregrinatione euntes ad monaſterium Heremitarum, captiuati ſunt in Thurego, & induciati ad tempus ſub maxima cautione. Et cum à Thuricenſibus intollerabilia peterentur, ſunt in captiuitatem reducti: & confœderatis ad quinquennium cum Ducibus Auſtriæ, Argentinenſi, Baſilienſi, Friburgenſi & Briſacenſi ciuitatibus, indictiſque exercitibus, omnibuſque paratis & volentibus Argentinenſi & Baſilienſi epiſcopis cum illis in perſonis propriis proficiſci, captiui ciuitatum ſunt reſtituti.

Waldner, ingenui Alſata.

Eodem anno quinquageſimo cum rex Carolus Romanus pluribus ciuitatibus & aliis Rheni noua contulit thelonia, per quæ traducentes vina & alias merces, plurimum ſunt turbati. Argentinenſes verò tamdiu Rhenũ obſtruxerunt, quòd tandem obmiſſis nouis theloniis in Maio, ſub anno LI, Rheno aperto magna cum vino nauium multitudo deſcendit.

Rhenus Argẽtina clauditur.

Eodem anno quinquageſimo primo, medio Iunij, vineis dudum efflorеſcentibus, grana communiter ſufficiebant ad agreſtam: ita quòd non eſt memoria, blada & vina adeo floruerunt tempeſtiuè: & aperto Rheno, cum crederetur precium bladi & vini aſcendere, ipſum valde deſcendit, & circa Spiram & Wormatiam ante diem Ioannis Baptiſtæ blada ſunt collecta, vinaque optima ipſo anno creuerunt.

Fertilitas anni 1351.

Conuentus Auguſtinianorum Baſileæ.

Eodem anno, in feſto Pentecoſtes, fuit Capitulum generale Auguſtinenſium in Baſilea, vbi fuerant XIX Magiſtri Theologiæ. Papa quoque omnibus fratribus ibidem venientibus, dedit eam gratiam, quam in Iubilæo habuiſſent in vrbe. Quibus fuit per Papam, Baſil. & Argentinenſem Epiſcopos, alioſque contribuentes, egregiè miniſtratum, & concordauit Capitulum in M. Thomam de Sarburg, priori anno generalem electum, vita & ſcientia excellentem.

Eo tempore Treuerenſis epiſcopus caſtrum Munckler fortiſſimum diu obſidens, expugnauit.

Eodem anno LI, quidam Carmelita lector, faciens ſermonem in Miſſa Papæ, eum & Cardinales de eorum vitiis adeò reprehendit, quòd omnes qui aderant terrebantur, qui extitit propter hoc à ſtatu honoris rotatus.

Paſquillus palatio Papæ affixus.

Affixa quoque fuit quędam clauſa litera oſtio Cardinalis, Papæ & Cardinalibus directa: qua aperta, reperitur, quòd Leuiathan princeps tenebrarũ ſalutat vicarium ſuum Papam & Cardinales ſeruitores ſuos, quorum ope iam vincat Chriſtum, nitentem exaltare pauperes & humiles contra Rempublicam mundi, & introductis Prophetis; eos de omnibus commendat vitiis, & ſalutãt eos mater eorum Superbia, & ſorores eorum Auaritia, Luxuria, & cæteræ, quæ ſe iactant eorum adiutorio bene ſtare, & multa talia, Et ſcribitur: *Datum in centro inferni, præſente caterua Dæmonum.* Et commotus Papa perquirere nititur, & poſtea ſtatim in infirmitate grauiſſima detinetur, de qua tamen conualuit, ſed ſcriptor literæ prædictæ certificari non valuit.

Anno 1352.

Anno quinquageſimo ſecũdo, Anglus munitionem fortem nepotis Papæ iuxta Tholoſam obtinuit, de quo Papa plurimùm conturbatur.

Infirmatus autem Papa obiit in die S. Nicolai, anno LII, & poſitus in calce pro deſtructione carnis, in monaſterio Caſæ Dei, in quo olim Abbas fuerat, iuſſit ſe ſepeliri.

Innocentius ſextus.

Mortuo Clemente Papa infra XIIII dies electus eſt concorditer, Stephanus de prinu Claręmontenſis Francus, qui fuerat ſummus pœnitentiarius Clementis, & Hoſtienſis Epiſcopus, & vocatus eſt Innocentius ſextus, qui in die Epiphaniæ Domini poſtmodũ coronatus, ſtatim reuocat omnes reſeruationes factas per priorem Papam Clementem, exceptis maioribus Prælaturis, & in omnibus oſtendit ſe rigidum, qui antea in magna clementia fuerat conſtitutus erga etiam Cardinales. In die Conuerſionis Pauli, facit gratiam pauperibus cum rigida examinatione, & reuocauit omnes gratias prædeceſſoris non conſequutas ius in re. Hic iuſtus eſt reputatus. Nicolaum quoq; Laurentij, olim Tribunum in Vrbe, captum per Clementem, abſolutum dimiſit: qui reuerſus ad Vrbem, reſumptus eſt honorificè in Tribunum. Qui poſtea Innocentio Papæ commendans ſe reſumptum in tribunum cum obſequij exhibitione.

Ludouicus quoque Marchio, mediante Carolo Rege, anno LI cum Duce Saxoniæ & Epiſcopo Magdeburgenſi comportatur, promiſſis eiſdem XVII millibus marcarum, vt Arneſtus Palatinus, dux de Bauaria, liberaretur.

Ludouicus iunior, dictus Romanus, marchio Brandenburgenſis.

Poſtea anno LII in Februario, actum eſt inter Marchionẽ & fratres ſuos quòd Romanus Marchio efficitur, & fratri ſuo Alberto pars Marchiæ datur, & filia Comitis de Mechelberg copulatur: Ludouico autem olim Marchioni, cedit tota ſuperior Bauaria, attingens ad Comitatum Tirolis, & tertia pars inferioris Bauariæ: Wilhelmo autem remanerẽt comitatus Holandiæ, Selandiæ & Hennegoiæ, quæ nolebant diuidi: conſtituto matri annuo redditu multorum millium florenorũ, pro tempore vitæ ſuæ. Ludouicus autem Marchio de menſe Decemb. cum Mediolanenſi & ſororio ſuo Maſtino Veronenſi, parlamentum habuit in Tridento.

Conuenerant autem rex Carolus & Ludouicus marchio in Nurenberg de menſe Aprili concordantes omnino. Et cum Rex non poſſet concordare occupatores Marchionatus cum Marchione, quòd cederent: ipſe Marchioni adhærens, alios coram ſe citauit, fictumq; Marchionem cum ſuis banniuit. Marchio quoq; lanceam,

Inſignia imperij ad Carolum.

clauos, partem crucis Chriſti, & alia inſignia, quæ imperio dicũtur per Ludouicum Imperatorem patrem ſuum relicta, regi præſentauit, recepta cautione de reducendis infra triduum, vel in Nurenberg, vel in Franckfurt, per regem: quod non fuit impletum,

impletum, ſed ea Pragam perduxit, de quo Bohemia nimium gratulatur.

Ioannes autem frater regis, filiam Ducis Poloniæ, quam de Tropo we nominant, inſcio rege traduxit vxorem, de quo (cum multi ſint eorundē Poloniȩ Ducum, attingentes verſus Bohemiam) vtique rex perturbatur.

Poſtea anno quinquageſimo ſecundo, menſe Martij, Wenceſlao fratri regis ex Francigena, inuito rege, filia Ducis Brabantiæ copulatur, & terra Lutzelburg in Comitem aſſumpſit eundem.

Ludouicus autem marchio, de menſe Iulij & Auguſti, ingreditur Marchiam, cum M. C C galeatis, plurima reacquirens, cui per totum annum præteritum rex Daciæ cum trecentis galeatis & quingentis ſcutiferis aderat in Marchionatu, cum Romano, fratre Marchionis virili: qui rex ad priorem gentem ſuam ducentos galeatos, & quingentos ſcutiferos de nouo tranſmiſit. Marchio quoquo Miſſenenſis, filius ſororis Marchionis, ſimiliter ad gentem per annum ibidem habitam, tantundem tranſmiſit. Recepta autem multa pecunia, idem Ludouicus filio Maſtini Veronenſis, ſororem ſuam, quondam Ludouici Principis filiam, matrimonio copulauit: ex quo rex Vngariæ, cuius frater ſimiliter eius ſororius eſt, plurimùm, nec immeritò, conturbatur.

Peregrini quoque Iubilæi, licet vndiq; competenti pace potirentur: circa partes Rheni plurimùm periclitati fuerunt, tam in ſubmerſione nauium circa Briſacum & Rhinaugiam, ex quo plurimi perierunt, quàm inuaſione prȩdonum. Bertoldus enim Comes de Eberſtein, Baldemarum militem dictum der rote Baldemar, de Weſterreich/ de Vrbe redientem, cepit, & in aureorum groſſorum ſex millibus talliauit. De quo tamen multi nobiles ſunt gauiſi, quia idem miles multos diebus ſuis, poſt etiam cruciatus magnos, excoriauit ad vnguem.

Iiſdem temporibus, de menſe Decembri, Hannemānus dominus in Liechtenberg, qui ſpernens dominam de Liningen, ſororem Emiconis comitis de Liningen, coniugem ſuam legitimam & probam, cuidam Liſæ mulieri adhæſit adulterinæ, ex qua plures liberos procreauit, quarum vnam filio Gotzonis de Groſtein militis Argentinenſis, matrimonio copulauit, in caſtro ſuo Liechtenberg: per Henric. filium ſuum & Emiconem prædictum captiuatur, & Lyſa præcipitatur ab alto: priùs enim fuerat capta, & per multas petitiones dimiſſa, iterum ipſi Hannemanno adhæſit, & poſt reditum ab Vrbe, in vxoris & filii mortem machinando. Qui Hannemannus data cautione de non exhæredando filio, liberatur.

Hannemānus de Liechtēberg baro.

Anno Domini, milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, venit Nicolaus Laurentii, de menſe Iulii, olim tribunus Romanus, Pragam, incognitus inibi: qui propter quoſdam eius ſermones, à Pragenſi Epiſcopo detinetur diu captiuus, quem poſtea de menſe Iulii, Carolus rex Papæ tranſmittit. Rex quoque tunc infirmitate grauiſſima & durabili detinetur, quod multi ex toxico factum fuiſſe crediderunt. Multos enim Dominorum Bohemiæ, munitionibus & bonis ſuis, per patrem regis eiſdem obligatis, ſpoliauit: dicens, eos recepiſſe plurima vltra ſortem. Conualuit autem competenter, ac ſub anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, de menſe Maii Ducem Auſtriæ viſitat, inter alia fratrem ſuum Patriarcham Aquilegienſem reconciliando cum rege, amicè etiam ſe gerens cum Marchione de Brandenburg, eius aduerſariis aduerſatur. Quilibet etiam eorum barones alterius, qui tempore eorum inimicitiæ de tradendo dominum ſuum, cum altero vias quȩſierant, patefecit. Marchio etiam quāuis ſe exinaniuerit in expenſis, in Marchia tamen feliciter triumphauit, victisque quibuſdam munitionibus, inhabitantes cremauit.

Tribunus Romanus vinctus Papæ traditur.

Romanus autem frater eius, venit ad matrem in Holandiam, aſſiſtens matri contra fratrem ſuum Wilhelmum, quem terra illa pro Domino ad mandatū matris recepit, quam mater aſpirans ad cuiuſdam imparis matrimonium, vt dicitur, nititur rehabere: at illi Wilhelmo aſſiſtūt, & inter ipſos diſcrimina oriuntur. Scripſit autem mater filio, ſi eum obtinuerit, ipſum in quatuor partes diuideret: ipſo econtra, ſi eam obtinuerit, vt matrem tractaturum benignè, ſcribente, inito conflictu in lacu, ex parte matris perierunt C C viriles, & vltrà, multiq; Anglorum.

Eodem anno L I, de menſe Iunij, marchio Iuliacenſis, quem filiſ biennio tenebant captiui, penitus liberatur. Dominus enim de Schönecke, qui poſtea in obſidione Munckleri actu periit, filios litibus infeſtauit, cui tandem Colonienſis & Treuerenſis archiepiſcopi aſſiſtebant; Filii .n. capto patre (quamuis antiquior haberet Comitarum Montium) in ſubſtantia & ſumptibus defecerũt, debitis oneratis: vnde pater cum filiis bene concordat, vt dominium reſtauretur. Dux quoque Geltriæ à iuniore fratre ſuo, dicente, eum inutilem, de adiutorio Comitis Marchiæ impugnatur.

Angli ſucceſſus in Gallia.

Anglus eodem anno L I, de menſe Aprili, cum vxore & liberis veniens in Cales, terram prædicti Comitis de Gines inuadens, obtinuit ferè totam, & contra Comitem Lemouicenſem, eum cum Franci auxilio aggredientem, conflictũ obtinens, & poſtea cum Comite Belonienſi pari modo confligens, Comitem cepit, multis occiſis, & pluribus captiuatis, diuerſis inſultibus feliciter triumphando. Comitatũ quoque Bellifortis, quem frater Papæ tenuit, omnino quaſi deſtruxit. Frãcus aũt fratri & nepoti Papæ, vt cum expreſſis armatorum multitudinibus ad eum venirent, ſub priuationis feudorum, marſchalco verò Papæ, ſub capitis pœnis, mandauit.

Erat autem eo tempore lis duriſſima in Weſtrania, Epiſcopo & ciuitate Metenſi ac Comitiſſa Barrenſi ex vna: Duciſſa Lotharingiæ, Comitibus de Sarbrug & Geminopõte, dominis de Vinſtingen & plurib. aliis, ex parte altera, ſe omni diſcordia vaſtantibus hinc inde, quos Francus, vt ab eis mutuò, more ſolito haberet auxilium ſuo tempore, pacare conatur. Deſtructis autem mutuo aliquibus munitionibus & conuenientibus vtrinque circa Metim in Auguſto ambarum partium armatura, habentibus extrinſecis circa duo millia & quadringentos galeatos, factisque multis militibus, negotium comportatur. Inter Francum quoque & Anglum facto conflictu, in quo pars Franci præualuit, ad annum induciæ confirmãtur. Et poſt hæc anno Domini milleſimo treceenteſimo quinquageſimo ſecundo, de menſe Iulij, Francus caſtrum Gines obſedit.

Rinfelda oppidum.

Anno Domini M. CCC L I, de menſe Auguſti, venit Albertus Dux Auſtriæ ad partes Rheni, redimens à Comite de *Nidowe* oppidũ imperiale Rinfelden, dudum Ducibus ab imperio obligatum: ſicq; habuit de oppidis imperialibus ſuper Rheno, Schafhuſen/Rinfelden/Nuenburg & Briſacum.

Tigurum ab Alberto Auſtrio obſeſſum.

Obſedit autem Turegum, cum duobus millibus galeatorum, & X X millibus peditum, de auxilio Baſilienſis & Argentinenſis epiſcoporum & ciuitatum: item Friburgenſium, Bernenſium, de Wirtenberg Comitum, de Hohenberg, & aliorum multorum. Confœderati autem erant Turicenſibus valles Suitiæ, Vrah, & Vnderwaldẽ. & oppidũ Lucern ipſius ducis, quod ſe ab eius ditione retraxit: & cõpromiſſum eſt in quatuor arbitros, Agnete olim regina Vngariæ, ſorore Ducis, pro ſuperiore electa. Qua concordante cum arbitris Ducis, poſt receſſum exercitus, illiusque Turicenſibus pronuntiationi parere nolentibus, ſed X V I obſides meliorum Turicenſium in Brucke & in Baden poſitos in obſtagio, in obſeruatione obſtagii quaſi perpetuò dimittentibus, qui turribus ſunt incluſi: Dux ergo in menſe Nouembri, ciuitatum hominibus dimiſſis, equites & ſagittarios pro cuſtodia munitionum ſuarum & pro infeſtandis illis, & ne eis adduci poſſent victualia, deſtinauit. Vxore eius Ioanna de Ferreto interim, relictis quatuor filiis & duabus filiabus, mortua, Auſtriam eſt reuerſus, Ioanne de Habſpurg captiuo manente.

Suitenſes autem vallem Ducis *Glaris*, deſtructo inibi caſtro Hermanni de Landenberg, ſubegerunt. Burkardus autem de Ellerbach capitaneus Ducis, equites Argentinenſis, Baſilienſis & Friburgenſis ciuitatum, circa ducentos poſuit in locum Balneorum, extra oppidum Baden. Turicenſes autem in die ſancto natiuitatis Domini de nocte cum quatuor millibus peditum armatorum, duobus millibus bragantum, & ducentis equitibus armatis, latenter egreſſi, cum poſt caſtrum Balnearum deſcendentes, viam arboribus inueniſſent obſtructam: in tollendo obſtacula vſque circa ortum Solis fuerunt impediti.

Auſtriaci prope Badenſ. fuſi.

Equites verò ciuitatum cum equitibus Ducis diſpoſuerunt, poſt Miſſam, ipſo die Stephani, viſitare Turegum, & ob hoc equos & arma paratos haberent. Illis venientibus, di-

miſſis

miſſis omnibus ſuis, vix cum equis & armis ad oppidum euaſerunt. Turicenſes vero tollentes ſpolia, locum Balneorum & quædam alia, incendio vaſtauerunt.

Et cum circa occaſum ſolis reuerterentur, alii cum CCC equitibus, & DCCC peditibus de *Brucke* & *Baden* eos ſequerentur: Turicenſes ſe de ſylua montis trahentes ad planum conglutinauerunt. Et appropinquantibus iſtis, equites Turicenſes dixerunt eis: Vah vos non audetis. Alii verò dixerunt: Vah, vos fugitis. Et ecce ſub banerio Baſilienſi, qui hoc illa vice fortè obtinuerunt, in crepuſculo iniere conflictum, & cecidere de parte Ducis centum & vltra. Ex parte Thuricenſium ceciderunt CCCC, & præ nocte ab inuicem diſceſſerunt. Interea ante reditum Ducis in Auſtriam, Thuricenſes & ſui ſucceſſiuè omnia Ducum & ſuorum in illis partibus extra munitiones incendio vaſtauerunt, oppidum Zuge, ſæpe tentantes expugnare, ſed propter Argentinenſes nequiuerunt.

Anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo ſecundo, de menſe Aprili, promiſit dux CCC Aſtrales in Baden contra eos, & ipſe ſubſequitur de menſe Iulii, omnibus quos habere poterat conuocatis. At Suitenſes Zuge machinis, cattis & iaculis igneis adeò infeſtarũt, quòd oppidani emiſſis extraneis, Suitenſibus ſe dederunt. Dux verò cum duobus millibus galeatorum equitum, & X millibus peditum armatorum Thuregum obſedit: inter quos erat Lud. marchio de Brandeburg, multi Comites & Barones. Conſtituto autem Eberhardo de Wirtenberg inuito quaſi per multas preces capitaneo, cum alii familiares Ducis, eo inſcio omnia tractarent, & res eſſet in ſpe compoſitionis, pro duce, Eberhardo recedente: totus exercitus negotio infecto receſſit. Et eſt tandem compoſitum, quòd Thuricenſes & ſui, nullum de hominibus Ducis reciperent in Burgenſes. Et liberatus eſt Ioannes de Habſpurg, reſtituta ſibi Marchia & oppido Rapprechtswiler / reſtitutaque ſunt Duci *Glaris*, *Zuge*, & Lucerna ac *Thune*, cum pertinentiis in *Suize*, & nihilominus ligã contraxere iuratam. Poſt hæc finita liga Bernenſium cum Ducibus, ipſi ſe Suitenſib. & Thuricenſibus colligarunt.

Tigurum ab Auſtrio denuò obſeſſum 1352.

Berna Heluetÿs coniungitur.

Item eodem anno quinquageſimo ſecundo, rex Litouiæ cum auxilio Tartarorum innumerabili, per Ruſſiam (quã quaſi deſtruxit) tranſiens, animo deſtruendi Cracouiam, cum rehabuiſſet fratrem ſuum Ludouicum captiuum dudum, & cum omnes vicinæ terræ ad eius reſiſtentiam properarent, receſſit, in priſtina perfidia perſeuerans.

Lituani in Poloniam effuſi.

Item eodem anno Liga pacis generalis Alſatiæ finita feſto Martini, Rodolphus Palatinus, nominans ſe Vicarium imperii, & Hugo de Hohenberg cum ciuitatibus Imperii Alſatiæ, noluerunt prorogare ligam pacis, niſi nonus cognitor, qui ante fuit Argentinenſium, detur ciuitatib. Imperialibus: Epiſcopo autem & ciuitate Argentinenſi nolentibus mutare in hoc morem antiquum, liga expirat. Quo facto, Rodolphus de Vegersheim armiger Argentinẽſis, qui dominis de Vinſtingen multùm ſeruierat, de multorum auxilio, Hagenowenſes (pro eo quòd in anno Iubileo Ioannem fratrem ſuum decapitauerant) hoſtiliter inuadens, ipſos ad magnã arctauit emendam. Anno enim Iubileo Ioannes de Vegersheim prædictus valens & robuſtus in ſacra foreſta, in inuaſione quorundam Angliæ peregrinorum, captus cum famulo, euadente Ioanne de Wolffgangsheim adiutore ſuo, licet probationes pro eo offerrentur, quòd pignorare voluerit regem Angliæ, in cuius ſeruitio plurima expenderit, poſt preces innumerabiles nobilium Argentinenſium, virorum & mulierum & dominorum Alſatiæ, in *Hagenowe* decollatur.

Anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo tertio, rex Carolus egreditur de Bohemia, menſe ſeptembri & veniens Vlmam, ligam pacis generalis fecit omni Sueuiæ imperii ciuitatum. Et cum iuſſiſſet Eberhardum de Wirtenberg præſidẽ huiuſmodi ligam iurare, & ille diceret, ſe velle deliberare cum fratre: Rex indignatus dixit: delibera quantum velis. Tunc territus Comes, iurauit. Venit autem rex Conſtantiam, vbi cum inueniſſet ciues quaſi omnes armatos, & catenas per vicos, omnia tolli iuſſit. Erant autem omnia paramenta menſæ ſuæ ad comedendum & bibendum, & nauicula continens eleemoſynam illius menſæ, omnia de auro puro, nec quicquam inibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum

Fœdus Sueuicum Cæſaris authoritate inſtitu. 1353

menſarũ paramenta, etiã pro garrionibus, & currus ducens nauem, continẽtem eleemoſonam, de argento fuerunt. Conuenitque ad eum multitudo Baronum, & miſſum eſt pro Thuricenſibus, pro diſcordia cum Duce ſedanda. At illi cum vallibus Suitiæ nolentes duci ſubiici, ſe ad ſeruiendum regi & imperio obtulerunt: ſicque venit Thuregum, & oſtendũtur priuilegia Imperatorũ pro Vallibus antiqua. Et cum per miniſtros Ducis diceretur, cur ea nõ antea monſtraſſent: reſponderũt: quòd pro nullo motu ea alteri, quàm eorum Domino principi Romanorum, monſtrarent. Et obedierunt regi valles, quæ in XXXVI annis nulli parebant. Et deſcendens rex per Baſileam & Briſacum, venit Argentinam, vbi honorificè eſt receptus.

Carolus quartus Tigurũ venit.

Decubuit autem infirmitate durabili in Molleſheim, Berchtoldus Epiſcopus Argentinenſis, qui Ioannem de Liechtenberg (qui in eccleſia Argentinenſi præpoſituram & decanatum in lite, Cantoriam verò & Pincernatum ſine lite tenebat) Regis ſecretarium, vicariũ conſtituit, in ſpiritualibus & temporalibus, & pro eo præficiendo eccleſiæ, Epiſcopus cum capitulo, & rex, Papæ literas dirigunt ſerioſas.

Vini vber prouentus.

Eo Autumno tanta fuit vini abundantia, quòd bona menſura vini communiter pro Obulo, vas autem vacuum pro triginta ſolidis Argentinenſibus vendebatur. Multitudo quoque agrorum in Alſatia incollecta remanſit, & etiam circa feſtum Luciæ, in bonis vineis erant adhuc botri. Et venit rex Hagenouiam, vbi in die Omnium ſanctorum communicatus fuit. Facta eſt etiam liga pacis ibidem ad triennium, in qua quindecim Iudices ſunt ſtatuti, duo per Epiſcopum, & duo per ciuitatem Argentinenſem, tres per oppida Imperij, vnus per inferiorem Landgrauium, vnus per Dominos de Liechtenberg / de Ochſenſtein & Geroltsecke in Voſago, vnus per Abbatem Morbacenſem, dominos de Rapoltſteine, de Geroltsecke in *Mortenowe*, & de Vſenberg, vnus per Epiſcopum, & vnus per ciuitatem Baſilienſem, & quindecimus per regem. Receſſit autem Weckerius Marchio de Baden, nolens eſſe in liga, cuius frater Fridericus, & Hermannus patruus, in breui ſunt ante defuncti.

Fœdus Rhenenſe.

Concordauit etiam Sletzſtatenſes, introducens expulſos, & inſtituit telonia ſuper Alſa quæ breuiter reuocauit. Aſcendens quoque rex viſitat Bertoldum epiſcopum Argentinenſem, in Molleſheim decumbentem, & craſtino, ſcilicet in die Florentij, veniens Haſelahe, aperit tumbam Florentij, trecentis annis auro & argento reclusam, & inuenit caput & corpus eius. Et faciens ibi tabelliones, inſtrumenta ſibi dari iuſſit, de inuentione huiuſmodi, quia Canonici Argentinenſes S. Thomæ, vbi ſepultus fuit, aſſerunt ſe caput & corporis maiorem partem habere: & aderant ibi Moguntinus, & plures Epiſcopi. Viſitat etiam rex Monaſterium de Andelahe, vbi eſt corpus beati Lazari, & monaſterium in Erſtein, vbi eſt corpus beati Vrbani, tunc & ante nunquam apertum. Et de his omnibus & aliis multis ibi & alibi reliquiis partes accepit, animo Bohemiam traducendi. Et deponit Hugonem de Hohenberg præſidem.

S. Florentij corpus.

Andlo. Erſtein.

Reuerſus aũt rex Argentinã per Hagenowiam, Wiſſenburg, & *Landawe*, venit Spiram, vbi ad eum venit cum cautione Cuno de Valckenſtein, miniſter Henrici de Virnenberg, archiepiſcopi Moguntini depoſiti. Qui Cuno dominum ſuum contra Papam & regem, ac dominum de Naſſawe & ſuos, manu tenens, in tantùm præualuit, quod pluribus annis omnia bona quorumuis Clericorum, ciuitatis & diœceſis Moguntinæ beneficialia & matrimonialia, Gerlaco prouiſo ſedis adhærentium, ſine lite recepit, multisque qui mandatis Apoſtolicis paruerant, trucidatis, & exequentibus aliquibus ſubmerſis, multisque exulare coactis, literas quoque apoſtolicas gratioſas vel alias repertas apud quoſlibet, laniauit. Nouum telonium apud Oppenheim inſtituit, & empta Curia Monachali ſuper Mogano, ad vnum miliare à Moguntia, ibidem caſtrum conſtruxit. Seruantes mandata Apoſtolica vndique per diœceſim tanquam excommunicatos vitari coegit, fauorem quaſi omnium habuit, pro eo quòd Domino ſuo & Ludouico Principi adhæſit depoſito, tantæ conſtantiæ fidelitatem oſtendit: & reputatus eſt animoſior Alemannus. Plura eccleſiæ Maguntinæ bona obligata redemit. Hoc anno quinquageſimo tertio, quatuor millia plauſtra vini, & XL millia maltera bladi collegit. Seruitores habuit prudentiſſimos &

C. de Falckenſtein res apud Moguntinos geſta.

conſtantes,

conſtantes, quibus omnia tegenda commiſit, ipſe venationibus & iocunditatibus aſſiſtebat. Cui cum rex Spiræ plura commiſſa cõtra imperium obiecíſſet: ipſe ſe ſuper his non deliberaſſe reſpondit. Et quantumcunq; ſibi magna exhiberentur, ipſe nil ſe auditurum, per quod Dominus ſuus cederet, reſpondendo, receſſit.

Et deſcendit rex Moguntiam, comportans cum Gerlaco Moguntino & Capitulo potẽtium, quod reſtituta ſunt ſibi nomine Imperij Oppenheim, Odertsheim oppida Imperialia ſuper Rhenum, cum caſtris & villis attinentibus, quæ obligata fuerant eccleſiæ Moguntinæ pro x c millibus florenorum. Et feria quarta ante Thomæ in atrio eccleſiæ Oppenheim, ipſe Gerlacus abſoluit vniuerſitatem ibidem, ipſaque nomine Imperii regi iurauit.

Oppẽheim. Oderzheim.

In die verò beati Thomæ, rex cum Principibus & Baronibus Moguntiæ præſidens, declarauit, Cunonem in multis contra Imperium feciſſe, ſuper quibus reſpondere & iuſtitiam facere renuit coràm rege: inhibens omnibus authoritate regia ne quis aſſiſtat eidem. Et declaratum eſt per Principes & Imperij fideles, quòd quicunque ſcienter contra hoc fecerit, corpus & res ad gratiam regis amiſiſſet.

Eodem die venit Treuerenſis notans Cunonem, moriturq; Henricus de Virnenberg Archiepiſcopus depoſitus, paralyſi, quem fingunt viuere tractatores Cunonis. Et componit eos rex amicè de conſilio & auxilio Ioannis de Liechtenberg, electi Argentinenſis, quòd Cunoni remanet caſtrum Vogtſperg pro tempore vitæ, & quòd ſibi & hæredibus remanet pignus Erenfels, cum multa terra vicina, quouſque redimantur per Archiepiſcopum pro quadraginta millibus florenorum. Item quòd remoto Wilhelmo *Pintſchon* Gallico, ſedis prouiſo, præpoſitura Cunoni permaneat in quiete, ipſeque Cuno in blado & vino retinebit collecta, & quòd archiepiſcopus contracta debita per quinque adminiſtratores, dudum per Henricum archiepiſcopum & Capitulum electos, ſoluere teneatur, & quòd collecta & facta per quondam Henricum etiam poſt depoſitionem rata manebunt, & ipſius & ſuorum fiat per papam, vel eius authoritate, abſolutio & relaxatio generalis: ſicque expeditis omnibus, ſtatim factus eſt Cuno regis & Archiepiſcopi intimus & dilectus. Dataque ſunt ſuis fidelibus, præſertim *Herbotoni*, humili ſeruitori eius & prudentiſſimo, prouiſiones & munera ab eiſdem. Qui Cuno poſtmodum factus eſt Archiepiſcopus Treuerenſis. In die verò beati Stephani, rex præſidens Moguntiæ coronatus.

Hac hyeme anni LIII, Marſchalcus Pruſſiæ, cum multis aduenis glaciem tranſiens cum quinquaginta millibus, in terram regis Litouiæ veniente pluuia (ne fracta glacie reditus præcludatur) illico eſt reuerſus, & fratrum exercitus eſt diſperſus. Interim rex conuocatis duobus fratribus ſuis, cum multa gente venit illis inſciis, ad conflictum paratus. Et intelligens illos tranſiſſe, confortata noctibus glacie, per viam illorum Pruſſiam ingreditur, & per integrum diem vaſtãs & cõburens, multa millia hominum captiua traduxit, illico reuertendo, filius autem regis cum multis, aperta & fracta in parte illa glacie, eſt ſubmerſus.

Lituanus Pruſſiam populatur.

Anno Domini M.CCCLIIII, in Ianuario, reuerſus à rege Balduinus Treuerenſis Archiepiſcopus moritur, & ſtatim Comes de Sarbrugge archidiaconus concorditer eligitur, & breuiter confirmatur & conſecratur à Papa. Poſt hæc venit rex ad ciuitatem Metenſem, vbi honorificè receptus, multis ibi diebus permanſit, faciens ibi ex Comitatu Lutzelburgenſi Ducatum, & ex Comitatu Barrenſi Marchionatum. Non tamen eum receperunt tanquam regem, dicentes, ſe ſoli imperatori ad plura iura teneri. Deinde in hebdomada ſancta Keiſersberg Alſatiæ reuerſus, ibi Paſcha peregit. Et venit in monaſterium Hohenberg, quinto nonas Maii, & tumbam beatæ Otiliæ, vnà cum Ioanne Epiſcopo Argentinenſi pauliſper aperuit, tollens ex integro corpore ibi reperto, partem brachii dextri fideliter ipſam recludens.

Boemundus Sarapontanus archiep. Treuerenſis 1354.

Lutzelburgenſis Ducatus.

Tumba S. Otilia in Hohenberg.

Cum autem Albertus Auſtralis ſcire vellet, an rex manu forti ſibi vellet aſſiſtere contra Thuricenſes & valles Suitiæ, & confœderatos eis: rex in Aprili aſcendens Thuregum, libenter induxiſſet eos: quòd Duci reliquiſſent ſua, ſcilicet Lucernam, *Zuge* & *Glaris*. Illi reſponderunt, ſibi placere, quod duci darent ea, ad quæ tene-

Cæſaris cũ Heluetijs tractatus.

rentur eidem: ſed nolebant ſinere, quòd Dux vel ſui, munitiones in ſua poteſtate tenerent, prætendentes, quitaſſe cum illis. Rege verò dicente, eos tanquam Imperii homines non potuiſſe ſine rege talia iurare, cum eius authoritas ſit excepta: illi verò dicentes: ſe ſimplices talia non intelligere, omnino ſuo propoſito inhærebāt. Sicque rex factis inter eos treugis ad prędicendum per vnum menſem, negotio infecto receſſit. Interim autem tractauerat cum Thuricenſibus, de emendo pro Imperio Lucernam & *Zuge* munitiones, Auſtralis, ratione quarum tot ſcandala ſunt ſuborta. Dicens etiam rex, ſe illi daturum plures & meliores circa Auſtriam, pro lite ſedanda: quæ Dux intelligens, nimium eſt commotus, dicens: ſe melius poſſe emere bona regis.

Conueniunt autem in Raiſpona, Rex, Dux & Marchio Brandeburgenſis, extra ciuitatem tamen manens, accedere nolens regem: & irato Duci dixit rex: Se credidiſſe ei complacere in tractatibus prædictis: ſed ex quo ei diſplicent, ſe in propria perſona, cum omni gente Imperii, cum Duce, in Thuricēſium obſidionem iturum. Et egreſſus eſt Dux de Auſtria, anno prædicto de menſe Iulii, cum innumerabili pecunia, & gente magna Auſtralium & Sueuorum, monens omnes ciuitates ſibi colligatas, ac fideles quoſcunque. Rex quoq; monebat omnes ciuitates & fideles Imperij in Ducis ſubſidium contra illos.

Dux autem deſcēdit in *Brucke*, cum c galeatis, & mittuntur ei ſecunda die menſis Auguſti, ab Argentina centum galeati meliores & nobiliores ciuitatis, & trecenti pedites, quorum quilibet ſex habuerāt currum ſex equorum ab Argentina, præter alios currus & bigas, omnia eis neceſſaria deferētes: quorum florēs Ioannes Zornius miles in *Brucka* moritur.

Tigurum tertiò obſeſſum.

Similiter & aliæ ciuitates & domini Sueuiæ & Rheni fecerunt. Confluit autem ad Ducem contra Turicenſes nimia multitudo. Rex verò veniens iuxta Regensſperg, diſtans per vnum miliare a Thurego, caſtra metatur. Graue autem erat ciuitatibus imperialibus obſidere Thuregum imperiale, niſi & illorum ſermone audito. Obtulit autem rex ciuitatibus, quòd ex parte Ducis & ſui, omnia committerentur: dummodo & illi facerent, arbitrio ciuitatum. Et miſſis in Thuregum cuiuſlibet ciuitatum nunciis, & expoſito Thuricenſibus ciuitatum fauore, & oblato eis tali compromiſſo: illi, quòd omnia libenter in ciuitates compromitterent, excepta liga, cum aliquibus Ducis munitionibus, reſponderunt. Et obiecto eis, quòd ſi contingeret Regem eis aduerſari, an eis aſſiſtere vellent, petebant, ne intricaretur eorum iuramentum, & ſic ciuitates infecto negotio ſunt egreſſæ.

Meilan.

Vincitur autem villa *Meilan* magna, Thuricenſium, & multi occiduntur, hortusque deliciarum inter *Raprechtzwibre* & Thuregum vaſtatur omnino. In progreſſu autem ad Thuregum, vbi iuxta vallum quod Thuricenſes & Suitzenſes non longè ante ciuitatem fecerant, & ſe ibi in campo poſuerant, vbi timebatur conflictus: Ioannes Windloch Epiſcopus Conſtantienſis, Ducis Cancellarius, voluit, quòd Vexillum ſuum & omnes Sueui ſub illo, iuxta antiquum ius Sueuorum, præire deberent. Quod cum Dux nollet, ſed ſuum præire Vexillum: Epiſcopus cum ſuis receſſit, nolens minuere ius Sueuorum, de quo Dux nimium eſt commotus. Gens namque Sueuorum à tempore Caroli & aliorum Principum, quod in expeditionib. primum conflictum habere debeant, viribus & virtutibus meruerant.

Sueuorum priuilegium in ineundo conflictu.

Poſtquam autem Dux ſeptem hebdomadis circa Thuregum vaſtauit, dimiſſo exercitu (quia rex manere noluit) reliquit Equites in munitionibus circumquaque, qui impedientes illis adduci victualia captionibus & interfectionibns ſe mutuò infeſtarunt. Dux autem cum R. filio ſuo Auſtriam eſt reuerſus, animo breuiter reuertendi.

Pugna in lacu Tigurino.

Et in Decembri, cum afferretur bladum Thuriceenſibus, & cum viginti quatuor nauibus armatorum, bladum deducere voluiſſent: Hermannus de Laudenberg hæc præintelligens, abſconſis nauibus ſuis cum armatis, illos retro inuadit. At illi fugientes de nauibus, occiſis pluribus, pedes euadunt, nauibus Hermanno relictis. Dux autem poſt Paſcha dirigit multò plures.

Iiſdem

Iiſdem temporibus. . . . de Hohenloh, epiſcopus Herbipolenſis, de auxilio Moguntini & comitum de Wirtenberg & aliorum, ciuitatem Herbipolenſem potenter obſedit, pro eo quòd vnus Ciuitatenſis præbendam eccleſiæ Herbipolenſis contra eccleſiæ conſuetudinem, quæ nunquam ciuitatenſes receperat, impetrauit à ſede. Et non obſtante appellatione Capituli, ad inuocationem executoris, bona Capituli occuparunt. Et veniens Rex illic negotium reformauit: ita quòd ciues curias Canonicorum, quas interim deſtruxerant, reædificare deberent, & quælibet pars in ſuis libertatibus remanere.

Epiſcopus Herbipolenſis vrbẽ obſidione premit.

Eodem anno de menſe Septembri, moritur Ioannes archiepiſcopus Mediolanenſis: & tres fratrueles eius, Matheus, Barnabas & Galeatius, filij quondã Stephani, dominia occuparunt. Dederat autem ipſe archiepiſcopus pecuniam dudum Wernhero de *Vrſelingen* capitaneo ſocietatis, quod in patriã eſt reuerſus, & breuiter in Sueuia ſepultus.

Poſt cuius obitum alia ſurrexit ſocietas x millium equitum & vltra, in partibus Lombardię, quibus primò præfuit frater Memorialis hoſpitalarius, apoſtata prouincialis, ſtrenuus & prudens in armis, qui recedens cum ſocietate ſua, & per Vrbem de conductu Tribuni tranſitum faciens, propter quandam ſuſpicionem decollatus eſt à Tribuno. Qui Nicolaus Laurentij tribunus in breui poſtea facto inſultu, occiditur à Romanis, præcipuè à Columnenſibus, quibus & in hoc fauebant Vrſini. Populi autem videntes eum mortuũ, ne viderentur illis ſuſpecti, ipſum conciderunt in fruſta. Societas autem, recedente Prouinciali R. de Landawe Sueuum, de genere comitũ, pro Capitaneo, tanquam virilem recepit. Hæc ſocietas ſemper morabatur in campis ad dandum ſibi victualia Dominos & ciuitates cohercens. Hæc ſocietas diu ſtipendiata eſt à Venetis, in regis fauorem. Et iacebant iuxta ciuitates Mediolanenſibus ſubditas, à quibus ne infeſtarent eas, victualia receperunt. Tenebant autem inter ſe maximam pacem & iudicium, & afferentibus venalia, ſecuriſſimus dabatur conductus. Poſt hæc ſe transferebant ad partes Rauennæ, & poſtea in Apuliam.

Societas Italica.

Tribunus Romanus occiſus.

Rex eodem anno L I I I I, menſe Septembri, quaſi occultè cum paucis ingreditur Lombardiam, & veniens Mantuam, mittit ad ciuitates Alemanniæ, & epiſcopos & ad alios, vt ſibi gentes armatas dirigant, iuxta morem. Et Robertum ſeniorem Bauarum Palatinum Rheni, tempore abſentiæ vicarium regni conſtituit generalem. Rex quoque in Decembri, factis treugis inter Venetos & Mediolanenſes, cum tribus fratribus Mediolanenſibus reformatur, recepta ab eis grandi pecunia, & promiſſis ſibi annuis redditibus de terra, ita quod illi nomine regis miniſtri terræ maneãt, ſicut ante: ſicque Mediolani honorificè eſt receptus, & in palatium epiſcopi traductus, ab archiepiſcopo Mediolanenſi, quem de genere prædictorum Vicecomitum papa præfecerat, corona ferrea coronatur.

Carolꝰ expeditio in Italiam.

Principes Mediolanẽſes miniſtri Imperij.

Anno Domini M. CCC. LV, in Ianuario, Rex oblatis ſibi portarum clauibus à Piſanis & Senenſibus, Piſas perrexit, vbi ad eum in Februario Regina peruenit, & habuit mille galeatos Bohemos & paucos Alemannos. Hoſtienſis verò epiſcopus Cardinalis, craſtino Purificationis flens, animo coronandi regem à papa, receſſit, aſſociatis omnibus Cardinalibus ad duas leucas, dicens, ſe timere, ſe ampliùs non viſurum. Rex autem in feſto Paſchæ coronatus à Cardinalibus, Piſas reuertitur, quia ſe non manſurum in Vrbe promiſit. Imperatore autem ab Vrbe in die coronationis recedente, factis multis militibus ſuper ponte, eoque quinque diebus ante Paſcha latitante in vrbe, templaque viſitante latenter, & in reuerſione à Senenſibus & aliis glorioſè recepto, duorum fratrum filiorum, quondam Principis Moregiæ, quos Vngarus à captiuitate reliquit, vnus iunior in Apulia manens, ſibi ſocietatem aliquã aſſumens, & Ludouicum patruelem, ſcribentem ſe regem Siciliæ, & habentem Ioannam quondam coniugem Andreæ regis iugulati & eius dominia, dilectũ nimis ſedi Apoſtolicæ vehementer infeſtabat. Alter vero maior, qui & antea dudum forſan ſimulatè coram Franco patrueli ſuo Vngaro, duellum indixit,

Carolus 4 Imperator coronatus. 1455.

caſtrum fortiſſimum Prouinciæ, in quo idem Ludeuicus theſaurum ſuum habuit, obtinens, militem, de quo prędictus Ludouicus confidit, cuſtodientem caſtrum, qui & Clementis papæ habuit filiam; cum vxore deiecit, omnibus per eum occupatis in caſtro repertis. De quo cum papę Petragoricenſem Cardinalem, ipſorum fratrum auunculum, & quoſdam alios Cardinales ſibi fauentes, de fautoria haberet ſuſpe-ctos, vt eis ablationem pilei, ipſi verò ſibi diuiſionem capitis minarentur: nimia Auinioni ſcandala ſunt ſubotta. Papaque conquiſitis ſtipendiarijs ad cuſtodiendum ſe in palatio, cum Petragoricenſis cum ſuis, plures Cardinalium aſſiſtentes papę, de ſuis curiis eiecisſet, papa Rhodanum in tuitionem Franci tranſiuit.

His diebus Veneti Ducem ſuum, cum quibuſdam aliis, decollarunt.

Baſilea terræmotu corruit 1356.

Anno Domini M. CCC. LVI, in feſto beati Lucæ Euangeliſtæ, corruit ciuitas Baſilea, ex vehementi terręmotu, & plura caſtra & alia ædificia corruerunt. Ille terræmotus venit circa veſperas. Et in ſequenti nocte fiebant plus quàm decem, ex quibus etiam plus quàm XL caſtra circa Baſileam ſunt ſubuerſa: per plures etiam dies ſequentes, fiebant plures terræmotus.

Imperialis curia Metis celebrata.

Eodem anno venit Carolus imperator ad ciuitatem Metenſem in aduentu Domini, celebrans ibidem natalem Domini: fueruntque ibi Principes Electores, & Officiales ſeu miniſtrales Imperij, quorum quilibet miniſtrabat Imperatori ſedenti in menſa, in officio ſeu miniſterio ſuo proprio. Quilibet autē veniebat ſuper equo, vſq; ad menſam. Deſcendente verò de equo coram menſa, hiſtrionibus & mimis dabatur equus: & aliæ plures ſolennitates fiebant ibi, de quibus longum eſſet ſcribere. Erat enim ſolennior curia, quā de aliquo Imperatore ſcribitur temporibus retroactis multis.

Carolus 4 Argentinā venit 1365.

Anno domini M. CCC. LXV, craſtino Georgij, venit Imperator Carolus Argentinam, & ſuſceptus fuit cum magna ſolennitate, tanquam Imperator: dudum enim receptus erat, tanquam rex Romanorum. In feſto verò ſancti Marci, receſſit verſus Auinionem ad papam. In feſto autem Petri & Pauli reuerſus fuit Argentinam per nauigium: inde recedens iuit in *Seltze*.

Britannorū in Alſatiam irruptio.

Feria ſexta ſequenti, quæ erat feſtum Vdalrici, intrauit quidam Capitaneus, cuiuſdam ſocietatis Anglicanorum, qui dicebatur Archipresbyter, cum ſua ſocietate, videlicet populo innumerabili, habens ſecum XII millia equorum, vt æſtimabatur, in Alſatiam, & de nocte combuſſerunt quàm plurimas domos in Künigeshofen/ apud lobium ibidem ſitum. Sequenti Sabbato eadem multitudo ipſius ſocietatis infra prandium vel circa meridiem, apparuit impetuoſe ante muros ciuitatis Argentinenſis, offerens ſe ad bellandum. Ex cuius terrore & horrore omnes forenſes & incolæ villarum & camporum circumquaque, ad ciuitates & munitiones ſeu fortalitia fugerunt.

Eodem tempore venit Carolus de Auiniona, vt dictum eſt, & morabatur per aliquot dies in oppido *Seltze*. Hic congregauit exercitum magnum ad expulſionem ſocietatis. Quòd percipiens archipresbyter cum ſuis, fugit ex partibus Alſatiæ, & dixit ſe illuc veniſſe ex iuſſu Imperatoris, culpans Imperatorem, quòd iniquè circa ſe egiſſet, eo quòd exercitum ad expellendum eum congregaſſet.

Periculum Vrbis Friburgenſis 1366.

Anno Domini M. CCC. LXVI, vigilia annunciationis beatæ Mariæ, Egeno comes in *Friburg*, cum ſuis fautoribus voluit fraudulenter cepiſſe ciuitatem ſeu oppidū *Friburg*: ſed ciues præmoniti parum; clauſerūt portas ſuas, & exteriores frandati ſunt deſiderio ſuo. Poſtea intra Paſcha & Pentecoſten deſtructum fuit caſtrum *Friburg*, per ciues Friburgenſes: ex hoc oritur briga inter comitem & ciues.

Clades ad Endingam Briſgoiæ 1367.

Anno Domini M. CCC. LXVII, in die beati Lucæ, bellatum ſeu pugnatum fuit à comite & ciuibus prædictis apud *Endingen*, & præualuit comes, ciuibus grauiter ſuccumbentibus: ita quòd ex parte ciuium & eorum fautorum, plus quàm mille occiſi ſint, & plurimi captiui abducti. Cæteri fugerunt à facie comitis. Hæc acciderunt eis propter ſuperbiam eorum, quia ita elati erant, quòd nolebant Dominum ſuum prædictum recognoſcere pro domino ſuo, & quia renuerunt habere ligam pacis cum Argentinenſibus, quàm prius plus quàm XL annis cum eis habuerant. Quam ſi tenuiſſent cum eis, hæc nullatenus contra eos attentata fuiſſent. Poſthæc ſubdiderunt

diderunt ſe Duci Auſtriæ, magna ſumma pecuniæ data comiti, pro iure ſuo, quod habuit infra muros ſeu territorium, iure extraneo ſibi reſeruato: & ſic propter ſuperbiam eorum ira Dei aſcendit ſuper eos, & occidit pingues eorum, & omnem eorum actum impediuit, ita quòd nunc non ſeruiunt Domino ſuo, ſed diis alienis.

Friburgum Briſgoia ad domum Auſtriacam.

Anno Domini M. CCC. LXVIII, poſt Paſcha, circa Calend. Maij tranſtulit ſe Vrbanus V papa de Auinione ad vrbem Romanam, quaſi ibi iugiter manendo, quia curia Romana vel ſedes Apoſtolica permultos annos ſteterat in Auinione, & ſequenti anno reuerſus eſt Auinionem. Iterum intentionem habuit reuertendi Romam, ſed morte peruentus fuit.

Curia Romana 1368.

Anno Domini M. CCC. LXXIII, captum erat caſtrum *Herlesheim* per præſidem Alſatiæ, & oppida Imperij, & Argentinenſes, & comprehenſi ſunt in eo quinquaginta prædones, & alij peſſimi nequam, quorum aliqui capitibus truncati ſunt, reliqui verò patibulis ſunt ſuſpenſi.

Herlisheim.

Anno M. CCC. LXXIIII, venerunt tres inundationes aquarum ſuccedentes ſe, infra feſtum Epiphaniæ, & feſtum ſancti Valentini: ita quòd interim non erat tranſitus per fluuium dictum *Snelling*, niſi mediante nauigio.

Inundationes, 1374.

Anno prædicto, ſcilicet LXXIIII, circa feſtum Martini, ciuitas Argentina cœpit ampliari, id eſt ſuburbia nouis muris circumdari. Et inchoatum fuit an der ſteinſtraſſen/bey dem weiſſen thurn, licet eadem turris & alia turris eiuſdem nominis apud ſanctam Aureliam, multis ante annis conſtructæ fuiſſent. Tertia verò turris, dicta Kronenburg an dem Bruch prope capellam, etiam priùs conſtructa erat, ſub anno Domini M. CCC. LXIX. Prædicti verò muri per has tres turres perducti fuerunt, vſq; ad flumen Bruſche, apud fratres Teutonicos. Et hæc eſt tertia ampliatio ciuitas Argentinenſis.

Vrbis Argentinenſis amplitationes.

Primitùs enim ipſa ciuitas protracta fuerat, à monaſterio ſancti Stephani, vſque ad hoſpitalem antiquum, ſcilicet capellam ſancti Erhardi: ita quòd eccleſia ſancti Martini erat extra muros. Nam vallum ſartorum, iam comprehendens cloacas multas, tranſiens tunc temporis per vicum Sporergaß, & per locum vbi iam ſunt Prædicatores, in vallum dictum Kunt ſchnider grabe, tunc temporis non fuit omnino in tali loco, vt iam eſt. Nam forum annonæ, ſcilicet der Holweg vnd Oberſtraſſe, hoc tantùm fuit extra muros Argentinenſes. Etiam patibulum & locus ſupplicij malefactorum, fuerat tunc vbi iam eſt collis & capella ſancti Michaelis, apud domum Auguſtinenſium, vbi etiam beatus Arbogaſtus, pontificum Argentinenſium ſanctiſſimus, Chriſti volens ſequi veſtigia, ſibi ſepulturam elegit. Igitur ſanctus Arbogaſtus apud patibulum, vt viuens diſpoſuit, ſepultus, multis ſignis & virtutibus ab eodem loco deportatur, & in memoria ſanctæ ſepulturæ & deuotionis loci, capella ſancti Michaelis ibidem ædificatur, in qua retro altare ſepulchrum eius eleuatum adhuc cernitur, ac patibulum ad locum, vbi iam eſt, transfertur. In cuius etiam ſancti Arbogaſti honore, Dagobertus rex Francorum, cuius filius à morte ſuſcitatur à ſancto Arbogaſto, conſtruxit duo cœnobia: vnum ſuper Alſam fluuium prope Argentinam, & aliud in Sarburg, quæ largiſſimè dotauit, in quibus & corpus ſancti præſulis requieſcit. Deinde idem locus pratis amœnus, fontibus irriguus, & variis commoditatibus vtilis & opportunus, à multis hominibus cœpit inhabitari. Igitur ciuitas Argentinenſis prima vice ampliatur, & protrahitur vſque ad ſanctum Petrum ſeniorem, circa annum Domini M. CC. L.

Deinde ſecunda vice, proceſſo aliquantulum temporis ſpatio, ampliatur & protrahitur à ſancto Petro ſeniore, vſque ad ſanctum Petrum iuniorem, vſque ad turrim verſus Pœnitentes, circa annum Domini M. CCC. Deinde cum ciuitas Argentinenſis haberet verſus Rhenum niſi vnum vallum, & vnum murum: tunc conſtruitur Metzger thurn exterior, cum ſuo muro & vallo, tendente à ſancta Agnete,

vſque ad Vtengaſſe, anno M. CCC. XXIIII: rel·qua verò pars eiuſdem muri, vſque ad turrim prope ſanctam Catharinam, cum ipſa turri, quę tendit vſq; ad Torrentem, fluentem de ſancto Ioanne, conſtruitur, anno M. CCC. XLIII. Dein mœnia muri antiquitatis prædictæ, exaltata ſunt, cum peribulo ſeu deambulacro nouo, anno M. CCC. LXX. Poſtea verò anno domini M. CCC. LXXIIII, ampliatur ciuitas tertio, & incipitur, An der ſteinſtraſſen, vt patet ſupra.

Wenceſlaus Rom. rex. Anno 1376.

Anno Domini M. CCC. LXXVI, feria tertia, infra hebdomadam feſti Pentecoſtes, electus eſt Wenceſlaus, filius Caroli Bohemi Imperatoris, in Romanorum regem, patre ſuo adhuc viuente, & eandem electionem fieri procurante per omnes Imperij electores concorditer, non ſine magna pecunia. Quæ facta & celebrata eſt in Franckfort, in eccleſia ſancti Bartholomæi apoſtoli.

Priſca ſtirps Lantgrauiorũ Alſatiæ deficit.

Item eodem anno, nono Cal. Auguſti, obiit Domicellus Ioannes Landtgrauius Alſatiæ, in quo ceſſauit progenies Landtgrauiorum Alſatiæ. Licet idem Ioannes ipſum dominiũ prius vendiderit Ioanni de Liechtenberg epiſcopo Argentinenſi, ſub anno Domini M. CCC. LVIII. Ipſi etiam domini Landtgrauij quondam dicti ſunt, comites de *Werde*.

Clades Wirtembergica apud Rutelingã 1378.

Anno Domini, M. CCC. LXXVII, facta eſt cædes ſeu conflictus inter ciuitates Imperiales Sueuiæ, per dominum Eberhardum de Wirtenberg, qui ſuccubuit, & ex parte eius occiſi ſunt comites & barones tres, ſcilicet dominus de *Schwartzenberg*, dominus de Zolre, & dominus de *Twingen*, nobiles. Filius autem prædicti domini de Wirtenberg per fugam euaſit, cum aliis quam pluribus. Facta ſunt hæc apud oppidum Rutelingen, pridie Idus Maij.

Deceſſus Caroli 4.

Anno Domini M. CCC. LXXVIII. Obiit Carolus quartus Romanorum Imperator & Rex Bohemiæ, in vigilia Andreæ apoſtoli.

FINIS.

DE BERTOLDI A BVCHECKE, EPISCOPI ARGENTINENSIS, REBVS GESTIS COMMENTARIVS:

AVCTORE, M. ALBERTO ARGENTINENSI.

Ex quo ſuperius ſermo proceſſit, de Berchtoldo de Buchecke, epiſcopo Argentinenſi, de progenie ipſius, & origine, & de geſtis eius, atque tempore ipſius, ſcribere nitendo, ſic incipiendo.

HENRICVS comes de Buchecke, Landtgrauius in *Burgunden*, ex filia comitis de *Strasberg* coniuge ſua, hos reliquit liberos: ſpectabilem Hugonem comitem in *Buchecke*, Bertoldũ commendatorem & prouincialẽ Alemanniæ, ordinis ſanctæ Mariæ Theutonicorũ, qui ſapiens valde & mitis in omni Germania in vulgari ſermone eloquentior dicebatur: Mathiam cuſtodem monaſterij Morbacenſis, Dominam in *Klingen*, olim comitiſſam in *Friburg*, liberis carentem, Dominam in *Sigenowe*, Dominam in Munſingen, & Abbatiſſam in *Frawenburne*, quæ tandem ex humilitate, abbatiæ renuntians, in ipſo Monaſterio, vitam duxit quietam. *Soboles H. comitis de Buchegke.*

Hugo autem in armis miles ſtrenuus (quod in exercitibus Alberti regis Romanorum, cuius & conſanguineus extitit, in Bohemia & in obſidione Pinguiæ, & alibi, cum magnanimitate oſtendit) cum Henrico Imperatore, nato de Lutzelburg, in Italiam proficiſcens, in illiusglorioſiſſimis expeditionibus, & ſtrenuiſſimis actibus (quibus quaſi omnibus interfuit) adeò virilem ſe oſtendit, quòd idem Imperator de Roma recedens, ipſum Capitaneum, & vrbis ſenatorem reliquit. Hic Hugo per quotidianos quaſi conflictus, Romam quaſi totam obtinuit, quam ipſe Cæſar habere nequiuit. Cæſari autem in obſidione diutina Florentiæ, per mortem & receſſum Alemannorum, adeò gens parua remanſit, quòd de ſe ipſo diffidens, eundem Hugonem cum quadringentis galeatis, quos Romæ habuit, poſtpoſita vrbe, ad ſe celeriter venire præcepit. Qui cum omni multitudine Gelforum, qui ſe apud Peruſium, ad impediendum ipſius Hugonis tranſitum congregauerant, cum prædictis quadringentis Alemannis conflictum iniens ineuitabilem, turbam multorum millium equitum armatorum & peditum, viriliter inuadens, multis occiſis, aliiſque fugatis, vltra trecentos ex ipſis captos, Cæſari apud Florentiam præſentauit. *Hugonis à Bucheck fortia facta*

Hic Hugo, intoxicato Imperatore in calice per quendam prædicatorem, ipſum communicante poſt Miſſam, & Piſis ſepulto: dominam Catharinam, filiam prędicti regis Alberti, quæ eidem Imperatori, ſi vixiſſet, nuptura erat, de Auſtria Duci Calabriæ, filio Roberti regis Siciliæ, in vxorem traduxit: cum qua Neapoli & in partibus illis manens, eiuſdem Roberti (cognoſcentis eius ſtrenuitatem in ſeruitio Imperatoris peractam, cuius idem Robertus aduerſarius extitit principalis) Princeps militiæ & familiaris dilectiſſimus eſt effectus. In cuius ſeruitio Genuam quæ tunc ipſi Roberto adhæſit, aſſumpto eius exercitu, ab obſidione, qua eam Gibellini obſederant, liberauit: in omnibus eiuſdem regis Roberti expeditionibus ſe fideliſſimum & animoſum oſtendens. Eodem autem Roberto, qui & comes Prouinciæ eſt, cum domino papa Ioanne XXII, tunc nouiter creato, in Auinione ciuitate ſua Prouinciæ (in qua idem papa cum ſua reſidebat curia) commorante, duobuſq; inhabilibus pro epiſcopatu Conſtantienſi in curia litigantibus, dictoque Roberto (quem dictus papa olim eius exiſtens Cancellarius, fauore proſequebatur, pro cunctis mundi principibus gratioſo) eidem Hugoni ſpem faciente, de promotione fratris ſui Mathiæ prædicti, ad epiſcopatum Conſtantienſem, poſt excluſionem litigantium in breui futuram: ecce vacauit Archiepiſcopatus Maguntinus, de quo ipſe papa prædicto domino Mathiæ, cuſtodi Morbacenſi, ad preces ipſius Roberti, & ob cognitam ipſius Hugonis fidem, prouidit. *Mathias à Bucheck, Hugonis frater archiepiſcopus Moguntinus.*

Hic Mathias terram Maguntinam ſine obſtaculo potenter ingreſſus, vitam duxit caſtiſſimam. Ignoranti ei cum Camerarij ſui quandam pulchram fœminam intromiſiſſent in cameram ſuam, credentes, iuxta dictum medicorum, continentiam eius ſanitati obeſſe: ipſe fœminam pulchrè alloquens, prout bene ſciuit, poſt eius receſſum, Camerarios redarguit iracundè, iurans, eos: ſi amplius facerent, in ſui familia non manſuros. In largitate quoque & potentia omnes qui in illa ſede antè eum fuerant, anteceſſit, extinctiſque multis illius terræ Nobilibus ſibi rebellibus, tandem Landtgrauium Haſſiæ iniuriantem Eccleſiæ ſuæ, ſuper quibuſdam dominiis, cum exercitu validiſſimo perſequitur, cum quo decem hebdomadis in terra Haſſiæ copioſiſſimè manens, factis conflictibus, combuſta terra, captiſque aliquibus munitionibus, mirabilia & inaudita peregit.

Landtgrauius Haſſiæ bello perſequitur.

Hic filiam ſororis ſuæ de Signowe, Eberhardo comiti vnico de Kyburg tradidit in vxorem, qui licet antea impotens crederetur, multos ex ipſa filios & filias procreauit.

Iſte Mathias Rudolphum Marchionem de Baden affinem ſuum, ab obſidione Vlrici comitis de Wirtemberg, viriliter liberauit. In cuius Marchionis fauorem, captum Conradum Riſen militem ſtrenuum Marchionis inimicum, tandem nolente Marchione dimiſit, qui miles in ipſius archiepiſcopi ſeruitio in Ruſtberg fideliter magna peregit. Hunc Mathiam papa Iohannes valde diligens, ſibi & conſanguineis ſuis multas fecit gratias.

Ioann. Sen de Munſingē nepos archiepiſcopi Moguntini.

Inter alia Ioannem Sennem de Munſingen, filium ſororis ſuæ, Canonicum Maguntinum, & præpoſitum S. Victoris Maguntini, creando.

Habuit autem ipſe Mathias confeſſorem, fratrem Vlricum de Lentzburg, lectorem ordinis Heremitarum ordinis ſancti Auguſtini, qui in magnam familiaritatem ratione ipſius domini Mathiæ aſſumptus, tandem poſt multos labores, poſt domini Mathiæ obitum per ipſum papam in Curienſem epiſcopum eſt promotus. Hic Auguſtinenſis ſtrenuè ſe tenens, dominum de Vatz, antiquum eccleſiæ Curienſis perſequutorem, vſque ad ipſius de Vatz mortem, perſequi & deſtruere non ceſſauit, qui antea epiſcopos Curienſes & dominos eis aſſiſtentes deſtruxit.

Vlricus de Lentzburg monachus, fit epiſcopus Curienſis.

Vacante quoque epiſcopatu Spirenſi per obitum domini Emiconis de Liningen, prædictus dominus Mathias, fratri ſuo domino Berchtoldo commendatori prædicto quaſi inuito, cum armatæ militiæ miles ſtrenuus fuerit, per dominum papam de ipſo epiſcopatu procurauerat prouideri. Hic Berchtoldus; qui ſemper in ordine vixit egregiè; ſibique Baſileæ, domum, ſui ordinis domui contiguam, conſtruxerat ſpecioſam, in qua cogitauit vitam habere quietam, cum difficultate & dubio barbam raſit, in veſtitu & aliis, pro epiſcopo degerendo. Et ecce Rhenum deſcendens, fratrem in Miltenberg decumbentem inuenit. Qui in omni virtute honoris & corporis, craſtino natiuitatis beatæ virginis, anno domini, M. CCC. XXIX, ab hac luce ſubtractus, in medio Moguntinenſis eccleſię eſt ſepultus. Hugo autē frater eorum qui & ipſe interfuit, ad curiam illico eſt profectus.

Bertholdus de Bucheck epiſcopus Spirenſis.

Archiepiſcopus Moguntinus moritur, Anno 1329.

Audita verò morte archiepiſcopi, comes de Wirtemberg & alij Barones munitiones eccleſiæ Spirenſis occupantes, eidem Bertholdo, ne epiſcopatū Spirenſem poſſet ingredi, reſtiterunt. Qui Bertholdus diu ſtans in Wormatia ſumptuoſe, ab amicis & aliis extitit deſolatus. Conradus autē de Kirkel theſaurarius Argentinenſis ſe de ipſo fideliter intromittens, initis cū prædictis Baronibus quibuſdam compoſitionibus, ipſum Bertholdum ad eccleſiam Spirenſem & eius munitiones traduxit, promiſſis inter alia domino de Wirtemberg, & poſt Argentinæ ſolutis, marcis mille trecentis.

Stante autem ipſo Bertholdo in Luterburg, Hugo ſibi apud papam, pro Moguntino archiepiſcopatu inſtetit, quod papa ob dilationes & ſcripta magiſtri Ioannis Vnderſchopff de Conſtantia, Decani Moguntinenſis, quem prædictus quondā Mathias pauperem clericum ſuum, ad Canonicatum & decanatum promouit, tam diu diſtulit, quouſque ipſe decanus & Capitulum Maguntinenſe, dominū Baldewinum Treuerenſem archiepiſcopum, contra reſeruationem ſedis Apoſtolicæ, in adminiſtratorem Maguntinæ eccleſiæ receperunt, ſibi caſtris & munitionibus præſentatis.

Quem

Quem archiepiſcopatum, hoc facto prædictus Hugo, à papa volente pro fratre ſuo, tanquam ineuincibilem, renuit acceptare. De quo ipſe papa Henrico præpoſito Bunnenſi, fratri comitis de Firnenberg, repente prouidit. Qui tenente prædicto Baldeuino violenter multis annis ipſum archiepiſcopatũ penurias, tribulationes, & anguſtias eſt perpeſſus. Prædictus quoq; Ioannes Decanus, fratrib. domini ſui Mathiæ, & aliis conſanguineis ſuis, ſe poſt hæc infidelem oſtendit.

Henricus de Vernenbe ę archiepiſcopus Moguſ.

Decumbente autem Ioanne epiſcopo Argentinenſi & de eius morte ad curiam rumore delato, papa Ioannis prædicto Bertholdo Spirenſi electo, de Argentinenſi epiſcopatu prouidit. Et quanuis cum ille viueret, doluerit ſe deluſum, ac iraſceretur Hugoni: intellecta tamen veritate mortis illius, nihilominus in memoriam defuncti Mathiæ, inuitis pluribus Cardinalibus, ipſi Bertholdo iterato prouidit. Geberhardo autem de Friburg præpoſito Argentinenſi habente in ſe magnam partem Capituli, & ad epiſcopatũ Argentinẽſem aſpirante, ipſi Bertholdo obſtaculũ faciente: ipſe Bertholdus acquiſitis pro maxima pecunia dominis & Baronibus terræ, & melioribus in ciuitate Argentinenſi, mediante dicto theſaurario, ſibi fideliter adhærenti, deſiſtente etiam dicto præpoſito: Argentinam cum ſexcentis galeatis potentiſſimè eſt ingreſſus, in feſto ſancti Thomæ, anno Domini, M. CCC. XXVIII, iura & munitiones eccleſiæ obtinendo quietè.

Bertholdus de Bucheck ex Spirenſi fit Argentinenſis epiſcopus 1328.

Hic Bertholdus duas filias ſororis ſuæ de Sigenowe, vnam Conrado comiti Friburgenſi: alteram Vlrico domino in Schwartzenberg, & filiam ſororis ſuæ de Munſingen, Dieterico de domo, ſolutis per eum dotibus, tradidit in vxores. Hæ omnes filiæ, quaſi ex quadam ſimplicitate faciãt, viris ſuis ſciunt ſe amabiles ad amplexus venereos exhibere, & ideò liberis ſunt felices. Hic Bertholdus ex nimiis debitis anxius, cùm à Iudæis ſuis trecentas marcas mutuo habere non poſſet, de concordi conſilio ſuorum, dicentium Iudęos excoriaſſe populum ſuũ, vna ſabbato hora prima, omnes Iudæos ſuos capiens ſex millia marcarum recepit ab ipſis. Iudæi autẽ non minùs ſub ipſo manentes, in breui poſtea in oppido ſuo Mutziche, clam maſculum annorũ XI, necauerunt, qui poſt clamorem populorum contra Iudæos, ſub rota molendini inuentus eſt, in vno latere habens vulnera infinita: & tortis quibuſdã ex Iudæis, & confitentibus maleficium, & ex perſpicuis indiciis, contra eos ſententia eſt prolata. Et poſitis tribus ſuper rotis, alij diuites Iudæi, qui die illo, quo maſculus diſparuit, inibi fuerant, ſunt proſcripti: & captis aliquibus, aliis Columbariam fugientibus, contra quos, Officialis Baſilienſis ad requiſitionem iudicij in Mutziche, eorum exequendo ſententiam, ſua iuriſdictione proceſſit: à quibus etiam dictus epiſcopus, duo millia marcarum extorſit.

Epiſcopus Argentin. mulctat Iudaos.

Iudas ſceleſti pulſi.

Epiſcopus Baſil. à Iudais 2000 marcarum emungit.

Hic Bertholdus diu Spirenſem & Argentinenſem Epiſcopatus tenuit, Spirenſem gubernatorem ſe ſcribens, quouſq; Iohannes papa Walramo de Veldentze decano eccleſiæ Argentinenſis & pręposito Spirenſis, de epiſcopatu Spirenſi prouidit. Contra quem ipſe Bertholdus ratione grauium expenſarum, diu munitiones Spirenſis tenuit cum magno ſcandalo, ipſas ſuper turribus de Argentina cibando. Familia autem comitis de Wirtemberg Walramo aſſiſtentes, oppidum Bruchſal fraude cœperunt. Caſtrum verò Rottenburg vi ab ipſo Bertholdo, captis qui ex parte ſui deſuper fuerant, eſt euictum. Kiſelowe verò & Luterburg tenuit, quouſque ſibi à Iohanne papa, quòd hęc dimitteret, eſt præceptũ. De quo ipſe papa pœnitens (audito, quòd ipſe Walramus, Ludowico Principi à ſe damnato, obedientiam fecerat) ipſi Bertholdo, vt munitiones retineret, quas iam reſignauit, reſcripſit.

Walramus de Veldentz, epiſcopus Spirenſis.

Creuit autem magna inuidia inter Bertholdum & comitem ſupradictos. Cum autem idem comes de Wirtemberg, tempore Iohannis epiſcopi, eo inuito, à Waltero & Burckardo dominis de Horburg, carentibus liberis, dominium de Horburg (cuius magna pars, ab eccleſia Argentinenſi tenebatur, in Feudum) pro ſeptem millibus marcis emiſſet, relicto vſu fructu eorum, cuilibet ſuæ partis, & partem iam mortui Waltheri teneret: ipſe Bertholdus conuocatis ſuæ eccleſiæ Vaſallis, & ad requiſitionem ſui in genere factam, pronunciato per eos, quòd Feudum alienatum à Vaſallo ſine domini conſenſu, ad dominum deuolueretur: congregato exercitu, ſe

Dominium Horburg venditur.

poſuit in Oſteim, prope Cellenberg, volens totum dominium in Horburg euincere. *Epiſcopus Argent. ſeu di Horburgenſis vindex.* Et habito tractatu, cum dictus comes & Burckardus de Horburg, reſiſtere non poſſent, concordati ſunt, quòd datis per epiſcopum comiti ſexcentis marcis, comes de omnibus cederet, quæ prædicti fratres in feudum ab eccleſia tenuerunt, ſcilicet Zellenberg caſtrum oppidum, villam, cum omnibus bannis & attinentiis. Item Benwilre: item redditus viginti marcarum de Egensheim. Item curiam in Wettelsheim, cum hominibus ſuis: Item ius quod dicitur, die Scheffa, cum quibuſdam aliis, quorum ſuam partem dictus Burckardus pro vita ſua tenere deberet, poſt eius obitum ad Argentinenſem eccleſiam deuoluendam, non obſtante etiam ſi liberos procrearet: & ſic poſito vexillo epiſcopi ad caſtrum Zellenberg, ipſum poſſedit per ſuos, per ſex hebdomadas & tres dies. Licet autem ipſi epiſcopus & comes, ſic reformati fuerant: comes tamen epiſcopo inuidebat.

Poſt hæc cum Reinboldus miles de Stouffenberg Albertum militem de Owe, epiſcopi ſeruitorem, in ſua parte caſtri Stoffenberg moleſtaret, nec in ipſa parte ſineret commorari. Epiſcopus monitis Argentinenſibus, ſibi tunc coniuratis, idem caſtrum potenter obſedit, & funditus demoliuit: *Caſtrum Stauffenberg euerſum 1329.* propter quod Rodolphus Marchio de Baden, dictus de Pfortzheim, cuius ſeruitor extitit Reinboldus prædictus, de auxilio comitis de Wirtemberg, per dominium Rodolphi Marchionis ſenioris de Baden, dilecti affinis epiſcopi, ex alia parte Rheni, terram eccleſiæ Argentinenſis & eius homines, inuaſerunt. Requiſitus autem ſæpè per epiſcopum, prædictus Marchio ne talia fieri ſineret per terram ſuam, reſpondit: ſe non eſſe epiſcopi ianitorem: *Epiſcopus Argentin. Marchioni Badenſi bellum mouet.* propter quod ipſe epiſcopus monitis Argentinenſibus, terram Marchionis potenter ingreſſus, ipſam præter munitiones, ignis incendio deuaſtauit, comite de Wirtemberg cum quadringentis galeatis exiſtente cum Marchione prædicto, ita quod epiſcopus Stolhoffen & Baden quæ obſederat, euincere non valebat. Relicto autem exercitu in terra Marchionis, epiſcopus cum ducentis armatis ad villam Hergesheim prope Landawe, rogatus per Ottonem ducem Auſtriæ, ad colloquium, *Colloquium Lãdawnẽſe, inter regem Bohemiæ & Ducem Auſtriæ.* quod idem Dux cum rege Bohemiæ habuerat, eſt profectus. In qua villa Rex & Dux prædicti, & cum Duce prædictus Argentinenſis, & Rodolphus Conſtantienſis epiſcopi: Cum rege verò Walramus Spirenſis prouiſus, & frater eius comes de Veldenze, & prædictus de Wirtemberg, vtrinque cum multis comitibus & Baronibus, conuenerunt. Vbi idem Otto in crepuſculo noctis iurauit, eiuſdem regis filiam ſe ducturum: ipſaque nocte nimis tenebroſa, idem epiſcopus per ſyluam cum ſuis non ſine cura ad oppidum Luterburg, quod adhuc tenuit, eſt profectus, in ipſo egreſſu, ſe quaſi ad conflictum diſponens: cum prædicti, prouiſus Spirenſis, & duo comites, eius capitales exiſterent inimici: & craſtino ad exercitum rediens, terra Marchionis combuſta receſſit. Prædictus autem Dux, cuius & ſuorum Marchiones ab antiquo fuerant ſeruitores, conuenientib. ad eũ in Biſchoffsheim iuxta Rhenum, epiſcopo, comite, Marchionibus & Reinboldo prædictis, ipſos, data Reinboldo per Ducem certa ſumma, & conceſſo vt Stouffenberg reædificaret, totaliter reformauit.

Iis autem temporibus mortuis ſucceſſiue Magnificis Principibus, Henrico, & poſtea ſtrenuiſſimo Lupoldo, & tertio ſereniſſimo, Friderico, qui pro rege ſe geſſit, Auſtriæ ducibus, ac domino Ludouico de Vrbe (vbi à Populo Romano in Imperatorem coronatus fuit: vbi filium ex vxore ſua genuit: vbi Antipapam creauit in odium Domini Ioannis Papæ, quem è contra Hæreticum aſſeruit) in Alemanniam reuerſo: Iohannes papa pro impediendo eodem Ludouico, apud Duces Auſtriæ & per ſe creatos epiſcopos, feruenter inſtetit. Et ecce Dux Otto de Auſtria, cum auxilio prædicti Bertholdi Argentinenſis, & Rudolphi Conſtantienſis epiſcoporum ſibi vnitorum, Columbariam diu potenter obſedit, eodem domino Ludouico cum *Columbaria obſeſſa 1331.* rege Bohemiæ, comite de Wirtemberg, & multis potentibus è contrario Hagenoiam veniente. Prædictus autem Berchtoldus epiſcopus habens circa Munziche armatos multos, apud Ducem, vt contra dominum Ludouicum deſcenderet inceſſanter inſtetit. Egrediente autem dicto Berchtoldo, vno dierum de oppido ſuo Bene-

ſuo Benefelt verſus Molleſheim, comes de Wirtemberg credens epiſcopum verſus Argentinam iturum, cum ducentis armatis verſus Benefelt ad inſidiandum epiſcopo, eſt profectus. Cumque quatuor præcedentes appropinquantes portæ Benefelt, ibi neminem inueniſſent (erant enim omnes incolæ pro habendo cõſilio ſub Lobio congregati) vnum miſerant qui x x, eos ſequentes, ſuſtinere præcepit. Qui vno miſſo pro ſequentibus, portam celeriter ſunt ingreſſi, certantes cum incolis, quouſq; & cæteri aduenerũt. Et ſic comes obtento oppido multis ſeptimanis, eiectis incolis, omnia ſibi vſurpauit. Credente autem papa & epiſcopis, quòd Dux vellet Domino Ludouico, more fratrum, viriliter aduerſari, iam enim papa nuntiis Ducis reſpõderat, quòd ci L, milia florenorũ dare vellet, & ad ſuã voluntatem cõferre epiſcopatus Alemaniæ vacaturos: ecce Dux reformatus eſt cum domino Ludouico, ſibi Briſaco Nuwenburg, & quibuſdam aliis munitionibus: Regi vero Bohemię Keiſersberg & multis aliis munitionibus, pro certis pecuniæ quantitatibus aſſignatis: epiſcopo Benefelt vacuo reſtituto, & pro damnis quatuor millib. marcis promiſſis, & rarò ſolutis. Sicq; deluſo papa & epiſcopis, princeps cum prædictis, rege & Duce, per Alſatiam, Baſileam, & (vt ſupra) receptis homagiis, potenter tranſiuit.

Benfelden à Wirtembergico occupatur.

Otto Dux Auſtriæ cõcedit in partes Ludouici Bauari.

Briſacũ & Nuwẽburg ad Auſtriacos.

Poſt hæc Conradus & Ioannes de Schouwenburg dicti de Winterbach de auxilio quorundam ſeruitorum electi Spirenſis & comitis de Wirtemberg, oppidum Oberkirche, poſitis ſcalis de nocte furtum apprehendere tentauerat, ſed ruptis ſcalis & audita ruptura, vigiles clamantes, incolas vocauerunt, ita quòd conatus non habebat effectum. Propter quod idem Bertholdus epiſcopus, non ſolùm dictos duos ſed omnes de Schawenberg quorum aliquos olim Ioannes epiſcopus delicatè fouerat, depauperauit quantum potuit & deſtruxit: Conrado Riſen tunc aduocato ſuo in Vlemburg ipſos perſequente ad vnguem: caſtrum autem Schowenburg habere nequibat. Econtra autem homines eccleſiæ illius diſtrictus, per multos dominos, illis aſſiſtentes, damna & in corpore & in rebus plurima ſunt perpeſſi. De Schmalſtein autem miles, ſuper optimo caſtro Wineſtein, ſuſtinens Conradum de Winterbach, epiſcopum ad multas coegit expenſas: propter quòd ipſe epiſcopus & Hagennowenſes, quos etiam idem miles læſerat, idem caſtrũ x hebdomadis potenter obſidentes, quatuor machinis, duobus cattis, & LXXX foſſoribus ipſum funditus deſtruxerunt. Et antequam diſcederet de loco epiſcopus, obiit Burckardus dominus de Horburg: & aduocatus Rubiacenſis caſtrum Zellenberg obſidens, ipſum & oppidum cum villa Bebelnheim & omnibus attinentiis, appræhendit. Nam dominus altæ Rapoltzſteinæ, cuius ſororem habuit dictus Burckardus, prædicta omnia, nomine infantis prædictę ſororis, detinere volebat: quem infantem prædictus Burckardus de Horburg, cum natus iam eſſet, poſt prædictam compoſitionem, Tardum ſeu *Spaten* vocauit, dicens quòd in duobus annis nunquam cognouerit matrem eius. Et ſic hodie eccleſia Argentinenſis tenet illam partem dominij in Horburg quietè.

Ludouicus Bauarus Baſileã venit.

Wineſtein deſtruitur.

Dominium Horburg ad eccleſiã Argentin. reuocatum.

Illis diebus Waltherus de Tuwingen, dominus in Gerolsecke, in Swannowe & in Schuttera, quique oppidum Erſtein tenuit nomine pignoris, in quibuſdam læſit Argentinenſes. Regnabant autem tunc Argentinæ populares, excluſis nobilibus, propter magnam cædem multorum nobilium, inter Zornones & Mulnheimenſes, & eorum partes factam. Et ecce in die Paraſceue mane venientes Argentini oppidũ Erſteim expugnantes cœperunt, cuius muros & turres poſt deſtructionem caſtri Swannowe, funditus deſtruxerant. Ipſi quoque & epiſcopus prædictus, item Baſilienſes & Friburgenſes; & omnes ciuitates imperij harum partium, caſtrum Swannowe fortiſſimum, & in omni Alemannia, propter nimia mala inde facta, famoſum, illico vigoroſiſſimè, & cum omnib. paramẽtis, quæ excogitari quaſi poterant, obſederunt: facientes pontem cũ nauibus vltra Rhenũ. Tranſeuntes quoque de obſidione oppidum Schutter & ſolenne monaſterium, ignis incendio vaſtauerunt, muris oppidi funditus demolitis: quibus poſtea reparatis, denuò ab Argentinenſibus demoliuntur, anno domini, M. CCC. XXXIII in autumno. Victo etiam caſtro Swannowe, & radicitùs demolito, vnus miles & alij XLIX,

Bellum Argentin. contra Gerolsecksum anno 1333.

Erſtein.

Schwanow.

Schuttern.

qui ipſum cuſtodierant, capite ſunt truncati. Magiſtri quoque carpentarij, & fabri qui intus fuerant, ligati tanquam lapides verſus caſtrum machinis ſunt proiecti. Epiſcopus autem cum ſuis equitibus, & omni multitudine garcionum de Swanowe tranſcendens, villam Steinbach ſub caſtro Yberg, quod tum tenuerunt pignore comites de Oetingen, aduerſarij epiſcopi, & tres domus vallatas in ipſa villa, quarum domini auxiliatores fuerunt eorundem de Schowenberg, ignis incendio demoliuit.

Incitabant autem illis diebus prædicti comitis de Wirtemberg & de Oetingen dominum Ludouicum Principem contra epiſcopum. Qui princeps epiſcopum, vt ei faceret homagium de regalibus ſuis, indicto exercitu infeſtauit. epiſcopus autem è contra de auxilio epiſcopi Metenſis & Ducis Lotharingiæ, qui ſibi coniurauerant, exercitum congregauit. Manente autem pro tunc Principe, epiſcopus oppidum Richenwilre comitis de Witemberg expugnauit, de ipſo oppido, ſibi fidelitatem præſtante, plurima vina traducens. Nitebatur autem exercitum ſuum traducere Rhenum, ad obſidendum Offenburg & Gengenbach oppida imperij: ſed in Gallicis maximè propter auram mutatam, habere nequiuit. Reuerſis autem Gallicis poſitiſque multis armigeris in oppida Reineken & Oberkirche, pro eorum cuſtodia, quæ oppida prædicta Imperij plurimum infeſtabant, epiſcopus ad pratum iuxta Vinſtingen, vbi indictum fuit duellum, inter Ioannem fratrem comitis de Sarwerde, & Henricum dominum de Vinſtingen, ad eundem Henricum ſeruitorem & vaſallum ſuum, cum CCC galeatis acceſſit. Expectante autem in termino eodem Henrico armato intra circulum, aduerſarius qui in eo loco duellum obtulit, præ multitudine, quæ ad Henricum venerat, (habuit enim circa quatuor millia galeatorum, exceptis peditibus) accedere non audebat. Plures autem quibus oppidum Reinekem commiſſum fuerat cum ad duellum acceſſiſſent: Ecce prædicti comites de Wirtemberg & de Oetingen oppidum Reineken viriliter expugnarunt, duodecim armigeros, & ruſticos qui ibi remanſerant capientes, qui tamen ſe quantum poterant viriliter tenuerunt, Henricum de Lapide militem comitis de Wirtemberg validiſſimum, occidentes. Vnus autem captiuorum incola oppidi euadens, circa meridiem, cum eſſet intenſus calor, oppidum in pluribus locis incendit, ita quòd comes de Oetingen & ſui, qui in oppido remanſerant, vix euadentes, in equis & armis damnificati ſunt.

Richenwiler oppidū.

Reinicke oppidum Argent. epiſcopi, à Wirtenbergicis occupatur.

Venit autem Princeps quaſi latenter repente Hagenogiam, cum magna multitudine armatorum. Epiſcopus autem quaſi perplexus cum gentes præſertim Gallicas, quæ nuper ab eo receſſerant, adeò celeriter rehabere non poſſet: cum ſuis equitibus quos habere poterat, in caſtrum ſuum Kochersberg, collocauit. Intruſus autem per Principem in eccleſia Herbipolenſi contra prouiſionem papæ, ſcilicet dominus de Liechtenberg in Sueuia, ſcholaſticus Spirenſis, cãcellarius Principis, cum valde circa Herbipolim Principis indigeret, concordiam inter Principem & epiſcopum ordinauit, ſcilicet, quòd ipſe epiſcopus Principis officiatos in Alſatia non impedire, ſed promouere deberet. Pro tunc autem homagium renuit exhibere.

Erat autem liga pacis illis diebus, inter Argentinenſes, Baſilienſes, & Friburgenſes quibus epiſcopus (niſi & ipſe contra eos cgonoſcere deberet, quando ſibi aſſiſtere tenerentur, ſicut quælibet prædictarum ciuitatum in ſuo facto cognouit) vniri nolebat, ſed cum terra ducum Auſtriæ ligam contraxit.

Tempore autem Benedicti papæ, cum Bertholdus epiſcopus Argentinenſis monuiſſet omnes rectores eccleſiarum, & alios ad ſacerdotium adſtrictos, vt ad ſacros ordines aſcenderent, & ob hoc conſpirantibus contra eum Geberhardo de Friburg præpoſito: Conrado de Kirkel theſaurario, & quaſi toto Capitulo, multiſq; de clero, multiſque appellationibus interpoſitis, ad ſedem Apoſtolicam, factiſque per epiſcopum abſolutionibus ad cautelam, renouatiſque proceſſibus & iterum appellato, inter epiſcopum & clerum graue nimis ſcandalum eſt ſubortum.

Clerus à Berchtholdo epiſcopo Argentin. offenſus.

Mortuo autem illis diebus Ioanne de Chabilone epiſcopo Lingonenſi, & adminiſtratore Baſilienſis eccleſiarum, qui & eo tempore caſtrum Pfefingen, Walrami comitis

rami comitis de Tierſtein, potenter obſedit: capitulum Baſilienſe Ioannem Sennen, filium ſororis prędicti Argentinēſis epiſcopi, in paſtorem elegit. Quem cum archiepiſcopus Biſuntinus, ob ſcripta papæ, non confirmaret: Idem electus cum auunculo ſuo Hugone comite de Buchecke, ac pluribus comitibus, Canonicis, & magiſtro ciuitatis Baſilienſis, ad curiam proficiſcens, ac per annum poſt renunciationem in conſiſtorio per ſe factam (eò quod Capitulum Baſilienſe olim fuit perpetuo iure eligendi priuatum) in curia manens: tandem ob fauorem ipſius Hugonis, per Benedictum papam prouiſus extitit, & in curia conſecratus. *Iohannes Senn nepos epiſcopi Argent. fit præſul, Baſil.* *Nota.*

Mortuo autem Gebehardo præpoſito Argentinenſi, anno Dn. M.CCC. XXXVII, in die ſanctæ Petronellæ, ac Ioanne de Liechtenberg, & Vlrico de Sygenowe, filio ſororis prædicti Bertholdi epiſcopi, in diſcordia ad præpoſiturā electis, ac Vlrico per ipſum epiſcopum: Ioanne verò póſtea per Henricum archiepiſcopum Maguntinum in diſcordia confirmatis: habentibus etiā Conrado de Kirkel, Nicolao de Kagenecke prępoſito ſancti Petri Argentinenſis & pluribus aliis rancorem & odium contra epiſcopum: ecce ipſe epiſcopus in villa Haſelach, in curia præpoſiti, circa mediam noctem, per Rhodolphum de Hohenſtein, & complices ſuos, & alios, prædictorum Conradi à Kirkel, & Iohannis de Liechtenberg familiares, captus, primùm ad caſtrū Waldecke, & poſtea ad caſtrum Kirckel adductus, honorificè ſed tutiſſimè eſt detentus. Eductus autem fuit nudo corpore, ſub anno domini M. CCC. XXXVII, quarto idus Septembris. Quod intelligens Benedictus papa, illico prædicto Baſiliēſi epiſcopo, Argentinæ eccleſiæ adminiſtrationē commiſit, ac contra prædictū Conradū de Kirckel, & alios culpabiles proceſſus duriſſimos deſtinauit. Rodolphus autē de Andelah Vicedominus epiſcopi, craſtino captiuitatis, incœpit ab officiatis epiſcopi & munitionibus, quòd ſibi parerent tempore captiuitatis, recipere iuramenta. *Bertholdus epiſcopus Argentin. capitur, 1337.* *Baſil. epiſcopus fit adminiſtrator Argentinēſis.*

Venit autem illis diebus Argentinam Albertus Dux Auſtriæ, epiſcopi confœderatus de Aquiſgrani, qui in peregrinatione deſcenderat, cuius intentio ad obſidendum Nuwilre, & alias munitiones Ioannis de Liechtenberg & Sigiſmundi fratris ſui, omnimodè verſabatur: ſed officiati rehabere dominū quibuſdam pactionibus nitebantur. Quamuis autem notorium fuerit, prædictum theſaurariū fuiſſe principalem detentorem, & habuit domicilium Argentinæ: quamuis etiam Vicarius epiſcopi decreuerit interdictum ſeruandum, iuxta Conſilium prouinciale, quod & Auguſtinenſibus placuiſſet: Prædicatores tamen & Minores, ac Clerus maioris eccleſiæ, non veritatem, ſed affectum priuatum conſiderans, celebrarunt.

Fuit autem liga pacis illis diebus inter Argentinenſes, Baſilienſes, & Friburgenſes: item alia liga inter Argentinenſes & oppida Imperij: item alia inter epiſcopum & Ducē Auſtriæ & terras ipſorū. Noluit enim epiſcopus eſſe in liga Argentinenſiū, niſi & ipſe cognoſcere poſſet in ſuo ſibi illato, ſicut & ipſi habebant. Et ob hoc, & quia epiſcopus confirmauit Sigellinum de Mulnheim contra Vlricum Suſſen, ad præpoſituram ſancti Thomæ, Argentinenſis, & ob hoc pars Zornonum prouocata fuerat contra ipſum: à ciuitate Argentina auxiliū aliquod non habebat. Habuit autē ab ipſo epiſcopo Conradus de Kirckel officialatū Argentinēſem, cū ſigillo & cū emolumēto & poteſtate ponēdi officiatos: Itē Cantoriā Spirenſem, & ſcholaſtriā Argentinenſem cum Theſauraria, cum multis officiis & præbendis, ad ſuā voluntatē collatis. Venit autē epiſcopus Baſilienſis ad caſtrū Dachenſtein eccleſiæ Argentinenſis, cōſtituens Ioannē Erlini ſcholaſticū S. Thomę vicariū priorē epiſcopatus, autoritate apoſtolica vicariū generalē. Qui facta autoritate Conradi prædicti penitùs reuocauit, latis hinc inde mutuis excommunicationum ſententiis & appellationibus interiectis. *Fœdera.* *Epiſcopus Argentinē. ſium auxilio deſtituitur.*

Tandē poſt multos tractatus amicorū epiſcopi, epiſcopus cū XVI hebdomadis captus iacuiſſet in Kirckel, cū multis fideiuſſoribus & obſidibus, cū variis pactis, inſciis amicis, extitit liberatus, quorum fideiuſſorum aliqui in fauorem epiſcopi, aliqui ſe in fauorem Conradi ſtrinxerunt. Inter alia autem pacta actum fuit, quòd dare deberet mille quingentas Marcas argenti: item procurare præpoſituram Argentinenſem Ioanni de Liechtenberg: item multas eccleſias certis perſonis procurare: item prædictum Conradum cum viginti perſonis ab omni iuriſdictione epiſcopi eximere: item quòd eccleſiam Argentinenſem in ſpiritualibus & temporalibus regeret, iuxta *Epiſcopus Argentin. liberatur.*

conſilium & conſenſum prædicti Conradi, & omnium amicorum eius amicitiam procuraret.

Epiſcopus autem Baſilienſis & plures conſanguineorum videntes epiſcopum ſine eorum cautione dimiſſum, promiſerunt inter ſe, nolle conuenire cum illis niſi de communi eorum placito, & ſpecialiter, quòd nollent Vlricum de Sigenowe deſiſtere à præpoſitura. Prima autem die captiuitatis epiſcopi, incluſa fuerunt eius Sigilla, & pluribus ſigillis ſignata. Baſilienſis autem etiam poſt liberationem epiſcopi, dicens eum non plenè reſtitutum, per ſe & vicarium prædictum, iuriſdictionem aliquandiu exercebat: prohibens epiſcopo reſtitui Sigilla vel prædicto Conrado in officialatu parere. Verùm tandem epiſcopus omnino volens rehabere ſigilla, & rehabens, prædictum Conradum in omnem poteſtatem iuriſdictionis reſtituit, in qua erat, & prædicto Ioanni de Liechtenberg, tanquam præpoſito pareri præcepit. Expletis autem pluribus liberationis articulis, ac epiſcopo valde laborante, vt Baſilienſis & cæteri amici reformationis literas ſigillarent, ſed non proficiente, eoque ſe offerente ad dandam in promptu prædictam pecuniam, & ad explendum illico omnes liberationis articulos ſibi poſſibiles, & ad cauendum ſufficienter de aliis articulis ſeruandis, & quàm primum poſſet explendis, & quòd ſibi obſidum litera redderetur, nec aliquo modo apud prædictum Conradum poſſet liberationem obſidum obtinere: ipſos pro toto ſicut pro parte obſtagium ſeruare promiſit. Offerens ſe tamen ad liberandum eos totaliter, non in parte, prout aliqui ſapientes & probiſſimi eum poſſe & debere decernerent, iuxta literam cautionis. Propter quòd iterum inter prædictos Conradum & Ioannem & eorum complices, graue ſcandalum eſt ſubortum.

Epiſcopus Baſil. pactū dimiſſa amanenſis ſeruitium reddere conatur.

Veniente autem illis diebus Ludouico Principe Columbariam, prædicti Argentinenſis & Baſilienſis epiſcopi, ipſum cum magna armatorum multitudine acceſſerunt, qualiter circa Argentinenſem actum eſt enarrantes. Ille autem ſimulans ſe dolere, ad attrahendum eos ſuo ſeruitio inſiſtebat: Argentinenſis autem congregationem epiſcoporum prouinciæ Maguntinæ perſuaſit. Quibus ferè Spiræ congregatis, ac Henrico Archiepiſcopo Moguntino ſimiliter ſedis Apoſtolicæ prouiſo (qui & ipſe Principi ſe colligauerat) ad inducendum in id ipſum Argentinenſem, plurimùm laborante: communi conſilio miſſi ſunt, Vlricus epiſcopus Curienſis, & Gerlacus comes de Naſſowe, ex parte epiſcoporum Maguntinæ prouinciæ, ad papam & Cardinales, pro reformatione Principis laborantes, quibus papa præ timore regis Franciæ annuere non audebat: ſicque infecto negotio celeriter ſunt reuerſi. Interim autem facta eſt liga pacis generalis, de authoritate Principis in Alſatia, tam per epiſcopum, quam ciuitates, IX cognitoribus deſuper conſtitutis. Rodolphus autem & alij de Hohenſtein, Caſtrum Hohenſtein, cuius maior pars fuit epiſcopi Argentinenſis, pro ſe tenentes, ab ipſo caſtro cuſtodes epiſcopi excluſerunt. Reſtituto autem epiſcopo ad mandatum nouem cognitorum, epiſcopus aſſerens ipſos de Hohenſtein infregiſſe pacta caſtri: idem caſtrum fortiſſimum funditus demoliuit. Papa autem Benedictus denuntians iuramenta epiſcopi & obſidum nulla, & relaxans, dedit executores, qui contra prædictum Conradum & ſibi aſſiſtentes multipliciter procedendo, ipſum Conradum, Ioannem de Schwartzenberg decanum, & plures Canonicos, & alios prælatos, & Clericos, ſuis eccleſiis & prælaturis ordine iudiciario denunciando priuatos, ac ipſorum beneficiorum redditus colligendo, prædictum quoque Vlricum de Sygenowe in præpoſituram reſtituens, fructus collegit eiuſdem, prædicto Ioanne de Lichtenberg etiam fructus præpoſituræ quos colligere potuit, colligente. Prædicti quoque Conradus & Ioannes eorumq; complices villam Gugenheim epiſcopi, & quaſdam adiacentes, incendio deuaſtarunt.

Ludouicum Imp. Columbariā venit.

Conuentum Spirēſis cauſa Ludouici Bauari.

Fœdus Alſaticū authoritate Lud. Imp. initū. Hohenſtein euerſum.

Cum autem Princeps & Maguntinus prædictum Bertholdum epiſcopum ad cócordandum cum ipſis & ad recognoſcendū ſua regalia à dicto Principe, precibus, muneribus vel minis inducere nequiuiſſent: ipſi principes aſſerentes, ipſum epiſcopū aſſeruiſſe, ſi nuntij prædicti infecto negotio reuerterētur à papa, ſe velle concordare cum illis, quod ipſe negauit, & quòd ipſi ſe pro liberatione epiſcopi fideiuſſores, & obſides

Epiſcopus Argēt. apud confœderatos accuſatus.

obſides reſtituerint,& quod eos liberare nollet:ligę pacis generalis Rheni inferioris acriter ſunt conqueſti. Produxerant enim inſtrumentum ſub ſigillo Curiæ Argentinenſis,quòd prædictus Conradus detentor habebat,in quo apparuit,Epiſcopum eidem Conrado, rogandi fideiuſſores, & ad liberandum eos ſe obligandi poteſtatem dediſſe:& aliud,in quo ipſos Principes ſe aſtrinxiſſe pro Epiſcopo liquebat. Epiſcopus autem ſibi nunquam de eiſdem Principibus factam fuiſſe mentionem, dicebat: vnde iudices inferioris ligæ pro dictis Principibus decernentes, diffidarunt.

Præmiſerat autem Epiſcopus aliquoties Papæ & Cardinalibus nuntios & literas pro conſilio & auxilio, vel quòd ſibi indulgeretur, quòd poſſet Principi homagium exhibere,cum non præſumeret ſe poſſe finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum coronam Imperialem non accepiſſe,reſpondit: quod ſi in eiuſmodi conſentiret Homagium,per hoc poſſet Romanæ eccleſiæ præiudicium generari:& quòd ipſe Epiſcopus in reſiſtendo illi,ſine iactura Eccleſiæ,faceret poſſe ſuum. Licet autem multi Cardinalium ad ſubueniendum Epiſcopo feruenter inſtarent, papa perpendens factum,dixit:Iſti vellent quod facerem perire iſtum bonum hominem, quem ſcio reluctari non poſſe.

Monuit autem Princeps ciuitates Imperiales Alſatiæ contra Epiſcopum. *Argentinenſis Epiſcopus bello petitur.* Sletziſtatenſes autem, quorum Ioannes de Eckerich & plures alii fuerunt prædictorum Conradi & Ioannis ſeruitores,primò Epiſcopum diffidarũt, ipſum ignis incendio inuadentes, quos Epiſcopus potenter obſedit. Aderant autem ſibi homines Ducum Auſtriæ,item Epiſcopus Baſilienſis, cum quatuor millibus peditum, & ducentis galeatis. Item Abbas Morbacenſis, miſerat etiam ſibi Vlricus comes de Wirtemberg trecentos galeatos, ita tamen, quòd nil contra oppida Imperii attentarent,cum quibus & cum Zabernenſibus, oppidum *Nuwilre* eiſdem diebus obſedit, & hi Sueui nemini pepercerunt. Epiſcopus quoque recedens de Slethſtat, vallem Leberachtal,in odium Ioannis de Eckerich, cum exercitu eſt ingreſſus, omnia inibi *Leberthal.* reperta deuaſtans. Diſpoſuit autem in ſero, mane ſub caſtro Eckerich caſtrametari, verùm quidam de exercitibus Ducum & Baſilienſis ſummo mane comburẽtes villam Leberach/ direxerunt cornu exercitus extra vallem: de quo turbatus Epiſcopus egrediebatur cum illis. Equitibus autem Baſilienſibus cuſtodiam poſtremam habentibus,cum veniſſet ad locum nimis arctum, ecce Equites de Eckerich ſagittis & lanceis inſequentes, ruſticis etiam lapidib. aciem Epiſcopi infeſtantibus de montanis,terruere poſtremos. Et volente regredi Epiſcopo, Iacobus Erberter fecit vexillum Epiſcopi cum acie progredi feſtinanter, ita vt vltimi ipſos quaſi fugere æſtimabant. Cumq; per viam arctam tranſiſſent,inimicis conſtitutis in arcto, dixit Iacobus, modò reuertamur in illos:hiſque irruentibus in illos, vnus inimicorum proſtatus in via arcta, totam aciem impediuit,aliàs multi eorum capti fuiſſent. Quidam etiam aſcendentes montana, ruſticos fugauerunt, ſicque in obſidione Sletzſtat Epiſcopus reuertens, vineas deuaſtauit, remittensque Ducum & Baſilienſium acies, repente ad obſidionem *Nuwilre* acceſſit, vbi Ioannes de Turckelſtein, & alii aliqui occiſi & capti fuerunt:quod cùm aliquandiu obſediſſet, receſſit. Oppida quoque Columbaria & Ehenheim Epiſcopum diffidarunt. Venientes quoque Conradus de Kirckel, & Nicolaus de Salmis, Ehenheim cum pluribus equitibus,aliquas villas Epiſcopi incenderunt. *Bellum Alſaticũ contra Epiſcopũ Argent. Imperatori rebellem.* Epiſcopus verò cum ducentis galeatis ad locum Ehenheim accedens, & aliqua comburens,cum multi de Ehenheim egreſſi ſagittarent, irruente in eos Ioanne domino de Liechtenberg ferè vſque ad muros oppidi, aliiſque repente ſequentibus,multos illorum vulnerauit & captiuauit. Eodem autem die Columbarienſes & Sletzſtatenſes,villas Pfaffenheim & Geblerswilre incendio vaſtauerunt. Erat autem tota gens Epiſcopi ſuperioris *Mundat* & Abbas Morbacenſis cum eis ad cõflictum præparata:ſed Bertholdus Waldener aduocatus Epiſcopi grauis,gentem retrahens, factum confudit. Poſt hæc Rodolphus de Ochſenſtein, & quidam alij de gente Epiſcopi,auferentes quoſdam equos iuxta Sletzſtat, omnes quaſi de Sletzſtat (quibus *Inſidiæ Seleſtadenſib. fruſtra poſita.* ex parte Principis aderant Albertus & Hugo de Hohenberg præſides) exire & agitare fecerunt. Cum autem prædictus Rudolphus, equitibus Epiſcopi, qui fuerunt in Aprimonaſterio & in Thanbach, huiuſmodi agitationem intimaſſe debuiſſet, vt *Ebersheimmunſter.*

proſpere egiſſet: ſolus cum paucis deducere ſpolium credidit verſus Tanbach. Sletzſtatenſibus autem repentè inſequentibus, multos de Tambach vulnerauerũt, occiderunt & captiuarunt.

Cumque huiuſmodi dura commotio diu duraſſet, nec fuiſſet aliqua villa ex vtraque parte, quæ non fuiſſet incenſa, vel cum aduerſariis de pecuniarum ſummis paciſci coacta, Duceſque Auſtriæ genti ſuæ, ne Epiſcopo contra Principem aſſiſterent, inhiberent, Argentinenſeſque in immenſum damnificati fuiſſent: Ecce Argentinenſes iuito conſilio, niſi concordaret cũ Principe, diffidarunt. Tunc Epiſcopus in expenſis exhauſtus, & à ſuis derelictus, metuenſque ſe à ſuis oppidis excludi, propter fauorem Argentinenſ. anxius, licet paulò antè in Capitulo ſuo reſpõdens conſulibus Argent. dixerit, potiùs ſe velle reuerti in ordinem ſuum Teutonicorũ, quam Principi homagium exhibere: de communi conſilio omnium ſuorum fidelium, Spiræ Principem accedens, ſibique homagium faciens, regaliũ ſuorum ab eo tanquam Imperatore inueſtiturã accepit: proteſtans in Principis præſentia, eo conſentiente, quòd non minùs domino ſuo papæ vellet in omnibus obedire: proteſtans etiam ante acceſſum in præſentia multorum Comitum & Baronum, quòd huiuſmodi homagium faceret, non voluntarius, ſed coactus. Sicq; in Choto maioris eccleſiæ Spirenſis cum Principe & cum Maguntino Miſſas audiuit. De omni quoque controuerſia Epiſcopi ac Conradi, & Ioannis prædictorum in ipſum Principem ac in Vlricum de Wirtemberg, & Ludouicum & Fridericum, de Oettingen Comites, Epiſcopi fideles, extitit comptomiſſum: qui Princeps, poſt plures tractatus in Monaco Bauariæ habitos coram eo, cum non poſſent partes concordari, ratione præpoſituræ Argentinenſ. tandem pronuntiauit cum aliis, quod Epiſcopus omnia quæ promiſerat prædictis Conrado & Ioanni antè captiuitatẽ, in captiuitate vel poſt captiuitatem, ſeruare deberet, & ipſi è contra. Quicquid autem partes deſuper haberent inter ſe experiri, ipſis ſaluum eſſe deberet, quàm pronunciationẽ pars vtraq; commendauit. Comes enim Vlricus qui Epiſcopo in prædictis itineribus multos honores exhibuit, ipſam pronuntiationem ſigillare noluit, niſi Epiſcopo placuiſſet. Cum autem coram Conſulibus Argentinenſibus ſuper prædictis verbis fuiſſet plurimum diſputatum, tandem Princeps omnia interpretaretur contra Epiſcopum, de quo & Maguntino liquere incepit, quòd captiuitatis Epiſcopi fuerunt conſcii & authores, Argentinenſes omnes deſtitutos à beneficiis reſtituerunt, & Epiſcopum ad reſtituendum prædictum Conradum ad officialatum, quodammodo coegerunt. Tandem poſt multa diſcrimina, datis per Epiſcopum mille marcis prædicto Conrado, ac mille marcis prædicto Ioanni, ac trecẽtis marcis Rodolpho de Hohenſtein, pro ſua parte caſtri, & multis aliis eidem Conrado factis cautionibus, & ſpecialiter de annuis CCCC. L. libris denatiorum ſibi dandis, de ſigillo curiæ, ac reſtituto iudicio ipſi Epiſcopo, & Vlrico de Sigenowe prępoſito remanẽte, ipſiſq; Epiſcopo Conrado, & Ioanne ligam iuratam contrahentibus, fuerunt in ſimul reformati.

Berchtoldus Argent. Epiſcopus Imp. Lud. coactus fidem dat.

Poſt hæc mortuo Ludouico de Strasberg Cantore Argentinenſi, Epiſcopus prædicto Ioanni de Liechtenberg contulit Cantoriam. Spectat autem ad ſolum Cantorem capituli conſeruare ſigillum. Papa autem ob hoc Epiſcopum pro excommunicato non habuit, nec eò minus ei cauſas ſcienter commiſit. Ligam etiam prædicti Ludouici Principis ac regis Franciæ, diſſimulans ægrè tulit. Rogatus etiam ipſe Benedictus ſuper promotione ſuorum reſpondit: Si mei non fuerint damnati, tunc immaculatus ero.

Clemens VI papa.

Mortuo autem Benedicto, ſucceſſit ei Clemens VI, per quem Bertoldus Epiſcopus eſt abſolutus, præſtito iuramento, quòd eidem Lodouico de cætero non aſſiſtat, niſi fuerit cum eccleſia reformatus.

Terræmotum.

Carinthiacus.

HUIUS etiam Epiſcopi temporibus ſcilicet anno M. CCC. XLVIII, in menſe Ianuario, in die conuerſionis S. Pauli factus eſt terræmotus generalis & magnus, ex quo homines pati ſyncopem putabantur, qui & in aliquibus locis multis diebus durauit. Præſertim in Carinthia multa caſtra ſubuerſa ſunt. Nam in valle Steintal/ caſtrum Oſterburg cecidit: Lentzeburg & Roſach ceciderunt: Ortemberg/ Waldemberg/ Schellenburg/ Schwartzenburg ceciderunt: ciuitas magna nomine Villach cum

cum omnibus muris, clauſtris & eccleſiis ſuis cecidit, ibiq; duodecim homines perierunt. Item Waldenſtein / Wildemburg / Hohenburg / Wartemburg / Kemmetzel / Tranburg / Krancke / Lümburg / omnia ceciderant cum hominibus & rebus. Item mons quidam in eadẽ prouincia, qui iacet prope caſtrum Löwenburg / cecidit, transferens ſe per dimidium miliare à loco proprio, vnde maximus fumus exiuit, ibique lacus factus eſt per duo miliaria, qui ſubmerſit villas XVIII, item caſtrum Landemburg / ſituatum ſuper quodam monticulo, in eadem valle, per impetum aquæ portatum eſt per dimidium miliare, & tunc primo cecidit mons & caſtrum Nüwenburg / Gutenowe / Gutenburg / Bemburg / Geilenſtein / ibi cecidit mons ſuper montem, cum arboribus, lapidibus, & domibus. In multis etiam locis aliis ex hoc incredibilia euenerunt.

Peſtis ingens.

Facta eſt autem peſtilentia mortalitatis hominũ, præſertim in partibus vltra marinis & maritimis, & aliis vicinis, qualis à tempore diluuii non eſt facta, aliquibus terris hominibus penitus euacuatis, multisque nauibus in mari cum mercimoniis, habitatoribus extinctis, ſine rectore repertis. Marſiliæ epiſcopus cum toto Capitulo & quaſi omnes Prædicatores, & Minores cum dupla parte inhabitãtium, perierunt. Quid in monte Peſſulano, in Neapoli, & in aliis regnis & ciuitatibus actum ſit, quis narraret? Multitudinem morientium Auinione in curia contagione morbi, ex qua ſine ſacramentis perierant homines, vt nec parentes filiorum, nec è contra, nec ſocii ſociorũ, nec famuli dominorum curã habuerint? quòd domus cum omni ſupellectile vacuæ fuerint, quas nullus ingredi audebat? Horror eſt ſcribere, vel narrare. Nulla fuit ibi cauſarum agitatio, papa incluſus Cameræ, habenti ignes magnos continuè, nulli dabat acceſſum, terrasque hæc peſtis tranſibat, nec poterant Philoſophantes, quamuis multa dicerent, certam de his dicere rationem, niſi quòd Dei eſſet voluntas: hoc nunc hîc, tunc ibi per integrum annum, imo plures, durabat.

Peruenit autem ad ciuitatem Argentinam hæc peſtilentia, anno Domini M. CCCXLIX, in æſtate, & moriebantur ibi (vt dicebatur) XVI millia hominum. Iudæi autem propter peſtilentiam præcedentis anni infamati ſunt, quòd eam fecerint vel auxerint, fontibus & puteis iniecto veneno, & cremati ſunt à mari vſq; ad Alemaniam: præterquam Auinioni, vbi ipſos papa defendit.

Iudæorum perſequutio.

Poſthæc tortis quibuſdam in Berna, in Comitatu Froburg & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctisque Iudæis in pluribus locis, ſcriptoque de hoc Conſulibus Baſilienſis, Friburgenſis & Argentinenſis ciuitatum, maioribusque ad defenſionem nitentibus Iudæorum, ac quibuſdam etiam Nobilibus Baſileæ, pro quadam iniuria Iudæis illata, ad longum tempus bannitis: ecce irruit populus cum banneriis ad Palatium Conſulum. Quibus territis & quærente Magiſtro quid vellent? Reſponderunt, ſe nolle abire, niſi bannitis reuerſis: pro quibus illicò eſt tranſmiſſum, conſulibus non audentibus egregi, quouſque venerunt. Adiecitque populus, ſe nolle quòd inibi amplius remanerent Iudæi. Et iuratum eſt per conſules & populum, quod in ducentis annis inibi nunquam reſiderent Iudæi. Conuenerantq; plureis, nuntii meliores earundem trium ciuitatum, quibus cordi erat retentio Iudæorum, ſed populi timuerunt clamorem, capti ſunt autem vndique in partibus illis Iudæi.

Conuentus ordinum Alſatiæ.

Indictus eſt autem terminus in Benfelt Alſatiæ, vbi conuenerunt, epiſcopus, domini, ac Barones, & nuntii ciuitatum. Nuntiis autem Argentinenſium dicentibus, ſe nil mali ſcire de Iudæis ſuis: quæſitum eſt ab eis, cur vrnæ de eorum puteis ſunt ſublatæ. Omnis enim populus clamabat contra eos. Conuenerunt autem Epiſcopus, domini Alſatiæ, & ciuitates Imperii de non habendis Iudæis. Et ſic modò in vno loco poſtea in alio ſunt cremati. Alicubi autem ſunt expulſi. Quos vulgus apprehendens, hos cremauit, aliquos interfecit, alios in paludibus ſuffocauit. Nitebatur autem Petrus Swarber magiſter ſcabinorum & aliqui alii Argentinenſes adhuc defendere eos, dicentes populo: Si Epiſcopus & Barones in hoc eis præualuerint, niſi & in aliis præualeant, non quieſcent. Sed nihilominus inualuit vulgi clamor. Cremati ſunt igitur abſque ſententia ad clamorem populi omnes Iudæi Baſilienſes in vna inſula Rheni, in domo noua eis facta, feria ſexta poſt Hilarii, anno Domini M. CCCXLIX, & ſequenti feria ſexta Friburgi, duodecim ditioribus retentis, vt per illos poſſent eo-

Iudæi cremati.

rum debitores, arctare. Spiræ autem & Wormatiæ Iudæi in vna domo congregati combuſſerunt ſeipſos, & inuenti ſunt quaſi omnia maleficiorũ genera comiſiſſe, ſcilicet in Hiſpania habito per eos dudum conſilio, de veneficiis conueniſſe. Item de nece multorum puerorum, de falſis literis & corruptione monetarum, furtis & aliis multis, quæ offendebant altiſſimi maieſtatem. Aliqui autem Argentinæ, vt ſedaretur clamor, ſunt poſiti ſuper rotis, ſtatimq; necati, ne ſuper rotis viuentes quid dicere poſſent. Ex quo contra maiores, maior ſuſpitio eſt ſuborta. Factus eſt autem exoſus propter potentiam ſuam, Petrus magiſter Argentinẽſis prædictus, tam Nobilibus quàm plebeis, & reformata eſt dura diſſenſio meliorum, cupientium habere quatuor magiſtros, quemlibet per quartam partem anni regentem, ſicut ſeruatum eſt ab antiquo, prçterquam XVII annis, poſt cedem magnam inter partes factam, quibus duo magiſtri, & vnus magiſter ſcabinorum perpetui, præfuerant ciuitati.

Tumultus Argẽtinenſis Iudæorũ cauſa.

Anno autem Domini, M.CCC.XLIX, Dominica ante Valentini, conuenientibus Epiſcopo & dominis Argentinæ in negotio Iudæorum, & craſtino venientibus quibuſdam carnificibus ad domum Petri prædicti, petentibus aliquid dari mechanicis de pecunia Iudæorum. Illoque commoto & aliquos in curia retinere volente, illi excepto vno, vi ſunt egreſſi per vicos, clamantes ad arma. Veneruntq; mechanici cum paneriis ante eccleſiam maiorem, armatique ſunt Nobiles & eorum fautores. Cumque plura paneria fuerint cum magiſtro, ipſe territus, omnes ad hoſpitia redire mandauit: manentibus autem carnificibus & timentibus ſe banniri, illis primi pellifices aſtiterunt. Relato autem aliis plebeis qui receſſerant, illos manſiſſe: illi illico ſunt reuerſi, carnificibus aſſiſtentes. Mandantibus autem Magiſtris vt abirent, ipſos cum cuſpidibus petierunt. Abeunte autem Petro in domum ſuam, alii duo iuerũt ad ſtubam ſocietatis prope monaſterium, vbi iuſſi per populum, officium reſignarunt. Et euntes ſimul in domum Petri, ſe abſolui à iuramento, eumque reſignare officium, & dare claues portarum, Campanæ, ſigilla & omnia talia, petierunt: quibus cum timore factis, & illo diſparẽte, quatuor magiſtros, & vnum carnificem magiſtrum ſcabinorum, annales & nouos conſules creauerunt: multis recitatis latisque ſententiis contra Petrum. Sicque ſabbato ſequenti, Iudæi, qui per priores magiſtros ducti fuerant ad domum ſuper Bruſcam infimam, dictam Stoltzenecke/ quaſi vt abduci poſſent, ducti ſunt ad eorum cimiterium, in domum combuſtioni præparatam, & in ducendo per vulgum veſtibus ſunt omnino nudati, in quibus multa pecunia eſt reperta. Defenſi ſunt autem pauci baptiſmum eligentes, & plures mulieres pulchræ, quaſi inuitæ, multiq; pueri erepti ab inuitis, ſunt baptizati. Omnes alii ſunt cremati, multiq; proſilientes de igne ſunt interfecti. Duces autem Auſtriæ, & Maguntini tenuerunt ſuos, qui per Iudæos baptizatos & Chriſtianos multa intoxicaſſe dicuntur, multiq; alii talium facietes ea, poſtea ſunt cremati, pluresq; Chriſtiani torti, faſſi ſunt ſe recepta à Iudæis pecunia, & dictis quibuſdam verbis ſuper eos per Iudæos, promiſſoq; per eos de intoxicando, in tantam deueniſſe dementiam, quòd libenter omnes Chriſticolas occidiſſent. Vnde ſucceſſiuè omnes quaſi baptizati Iudæi ſunt cremati, & fatebantur eos omnes culpabiles.

Iudæi Argentinæ cremantur.

Indignatę ſunt aũt ciuitates Alſatiæ contra omnes tenentes Iudæos: vnde miniſter Ducum Auſtriæ, vix obtinuit, ne obſideretur, quòd captis omnibus Iudæis Ducum in Enſeſheim, nuncium Auſtriam deſtinaret. Vlricus verò de Haſenburg experta perfidia, per ſe ſeruatos cremauit. Poſt hæc in fine Iulii Iudæi in Oppenheim ſunt occiſi. Inſultu quoq; in eos facto in Franckfort, poſt regis receſſum, ſe & omnes domos ſuas & vicinas cremauerunt. In fine autem Auguſti, Maguntiæ flagellantibus ſe multis aduenis, facto rumore ex abſciſſione burſæ, & credente populo quòd rumor eſſet contra Iudæos: ecce omnis pepulus irruit in Iudæos, & occiſis multis Chriſtianis per eos, videntibus ſe non poſſe euadere, combuſſerunt domos ſuas, & ſeipſos cum rebus ſuis.

Amandus Waldner occiſus.

ORTA ſunt autem iiſdem diebus, ſcilicet anno Domini M.CCCL, contentio inter partes in *Gewilre* & vicinia, & Abbatem Morbacenſem, qui partem ſculteti tenuit: poſtquam ſopitam, Ritter de Stouffenburg & alii quidam, Hannemannum Waldener nepotem Argentinenſis & Baſilienſis Epiſcoporum, in oppido Lore, in

menſa

menſa ſedentem, nocte occidentes, vltra muros fugerunt. Quapropter Bertholdus Epiſcopus Argentinenſis qui & ante caſtrum Stouffenberg deſtruxit, totaliter, iterum in anno Iubileo de menſe Auguſti, pro parte prædicti Rüter / funditus demoliuit. *Stauffenberg demolitum.* Hic Reuter poſtea anno Domini L V in Iulio à Conrado de Waſchenſtein, duobus de Hadeſtat, Ioanne Waldener, & aliis de nocte intromiſſis, per quoſdam famulos traditores, in ipſo caſtro crudeliter eſt occiſus.

Bertoldus quoq; Epiſcopus Argentinenſis redemit à Marchionibus de Baden, de conſenſu regis, oppida Offenburg / Gengenbach / Zelle / cum attinentiis, obligans pro hiis telonium Argentinenſe: Item conſtituit Ioannem de Liechtenberg præpoſitum Argentinenſem adminiſtratorem Epiſcopatus, poſt mortem, & iurauerunt ei vt ſit miniſter, etiam de conſenſu & ordinatione conſulum. Quæ Conradus de Kirkel theſaurarius & Lodouicus de Tierſtein Camerarius, & quidam alii papę ſcribentes, ſcandalum ſuſcitarunt. Decubuit autem infirmitate durabili in Molleßheim Bertholdus Epiſcopus prædictus, qui Ioannem de Liechtenberg prædictum regis ſecretarium, vicarium conſtituit, in Spiritualibus & temporalibus, & pro eo perficiendo Eccleſiæ, ipſe Epiſcopus cum Capitulo, & rex, papæ literas dirigunt ſerioſas.

Mortuus eſt autem venerabilis Bertholdus Epiſcopus Argentinenſis in Molleßheim / anno Domini M. CCCLIII, in vigilia ſanctæ Catharinæ, in nocte: & in die Catharinæ in Eccleſia Argentinenſi in Capella, per ſe in honorem beatæ Catharinę precioſiſſime conſtructa, & pro quatuor presbyteris lautè dotata, cum veneratione maxima ſepelitur. *Berchtoldi Epiſcopi Argentin. mors.* Cuius progeniei Lantgrauiorum de Bucheke nullus de genere maſculino remanſit. Et vacat Clypeus aureus cum tribus roſis rubeis, à ſummo deorſum, de Bucheke. *Deficiunt Comites à Buchecke.* Et ſtatuitur Ioannes de Lampertheim officialis per Capitulum vicarius in Spiritualibus & temporalibus generalis. Et quarto nonas Decemb. eligitur concorditer, Ioannes de Liechtenberg prædictus, & quarta Ianuarii per Abbatem S. Albani Maguntini, autoritate Gerlaci Mogunt. Archiepiſcopi, in eccleſia Argent. ſolenniter confirmatur, & ſibi inſcio per ſedem ſimiliter prouidetur. *Io. de Liechtenberg Epiſcopus Argent.* Quod audiens ceſſat ab adminiſtrando, non habitis adhuc literis. Et curiam ingrediens, ſabbato quo cantatur *Intret*, Diaconus & presbyter, & craſtino Epiſcopus, ordinatur. De prępoſitura verò Lutoldo de Krenckingen, præſenti Argentinenſi Canonico, prouidetur. Epiſcopus autem ſequenti feria quarta in eccleſia Cathedrali celebrat primam miſſam: & in die Palmarum reuerſus, in cœna Domini Chriſma conficit, & pœnitentes introducit in nouillari & mille homines communicat. Zabernię verò feſtum Paſcale peragẽs, ordines celebrat, magnamq; Baronum, & militum ſolennitatem habens, nimis ſe religioſum oſtendit. In qua religione vſq; ad mortem perdurauit.

FAMILIA BVCHECKIANA, CVIVS SEDES IN EA PARTE *Burgundiæ minoris ſeu Ciſiuranæ fuere, quæ olim pagus Auenticenſis, nunc verò Nuithlandia dicitur, & Heluetijs paret.*

Henricus comes in Bucheck, Lantgrauius Burgundiæ. N. comitiſſa de Straſberg, coniunx 1590.

- Hugo comes de Bucheck 1315, heros rerum geſtarum gloria clarus.
- Berchtoldus, ordinis Teutonici, Spirenſis primum, dein Argentinenſ. epiſcopus 1336.
- Mathias, ordinis Benedict. achiepiſcopus Moguntinus.
- Filia à Buchek. N. de Clingen baro maritus.
- Filia de Bucheck. N. de Signow baro maritus.
  - Vlricus de SignoWe canonicus Argentinenſis.
  - Anna de SignoWe, Conradus comes Friburgenſis maritus.
  - Hugo de SignoWe, monachus Murbacenſis.
  - Filia, de SignoWe, Eberhardus comes Wirtembergenſis.
  - Filia, de SignoWe. Vlricus baro in Suartzenburg.
- Iohanna de Bucheck. Burkardus Sen de Münſingen, baro & eques.
  - Ioannes Sen epiſcopus Baſil. 1356.
  - Benignoſa Senia, Fridericus Vom hauß eques, Alſata, maritus.
- Filia de Bucheck, abbatiſſa in *FraWenbrunn* prope Bernam.

SERENISSIMO PRINCIPI DOMINO K. REGI Francorum illuſtri, conſanguineo cariſſimo, Wenceſlaus D. C. Romanorum rex, ſalutem, & fraternæ dilectionis mutuum incrementum.

SERENISSIME *Princeps, conſanguinee cariſſime. Venientibus ad nos proximè honorabilibus ambaſiatoribus veſtris, in facto ſanctæ matris eccleſiæ hucusq; miſerabiliter laniatæ, deliberauimus ad ſerenitatem noſtram, ſereniſſimos principes & dominos, Sigiſmundum regem Vngariæ, fratrem noſtrum cariſſimum, ac W. regem Poloniæ, Marchiones Morauiæ patruos noſtros cariſſimos, ac Duces Poloniæ, noſtro regno Bohemiæ ſubiectos aliosq; noſtros Imperij ſacri regniq; Bohemiæ principes eccleſiaſticos & ſeculares, prælatos & nobiles aduocare. Verùm dictorum regum imminens neceſſitas & occupatio grandis natalium ſedium, eorum aduentum ad nos, quanquam nobis inuitis, pertraxit. Veruntamen cum eiſdem regibus & Principibus tali ſumus intentione concordes, quòd vlteriori mora poſtpoſita, apud nos in ciuitate noſtra Vratiſlauia, intra feſtum natalis Domini debebunt finaliter conuenire. Quibus auſpice Deo nobiſcum conuenientibus, ipſorumq; conſilio, in facto ſanctæ matris eccleſiæ, & ſignanter ſuper via ceſſionis, ſicut expedit, communicato: ſerenitati veſtræ in huiuſmodi facto per ambaſiatores noſtros ſolennes finale reſponſum volumus deſtinare. Præſertim cum etiam à Domino noſtro apoſtolico, domino Boniſacio, de intentione & deſiderio veſtro nondum obtinemus reſponſum. Ideoq; eandem ſerenitatem veſtram ſtudioſiùs exoramus, quatenus veſtra dilectio ſerenitati noſtræ regiæ non imputet, quòd hucusq; vobis, abſque dictorum regum & Principum, quorum in hac parte res agitur, quorumque conſilia vitare non poſſumus, ne videantur eſſe contemti, quodq; omnes tangit, debet ab omnibus approbari: & quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur, reſponſum non valuimus exhibere, ſingularis in eo vobis amoris gaudium oſtenſuri. Si enim à dictis regibus, quorum hucusque aduentum, confecti tædio, præſtolati ſumus, reſponſum & conſilium participaſſemus, dudum dilectioni veſtræ reſponſum debitum dediſſemus. Datum in Burgelins, die ſexta decima menſis Octobris Anno &c.* M. CCC. XCVIII.

SENTENTIA EXAVTORATIONIS ET PRIVATIONIS DOMINI WENCESLAI RO-*manorum regis, lata ab Imperij Electoribus, anno Domini* M. CCCC.

E Chronico Iacobi Kongelshouij translata.

IN nomine Domini, Amen. Nos Ioannes Dei gratia ſanctæ Moguntinenſis eccleſiæ archiepiſcopus, ſacri Romani Imperij per Germaniam archicancellarius, notum facimus vniuerſis, præſentibus & futuris. Quàm varia, multiplicia & grauia cum incommoda tum diſſidia multis abhinc annis, in ſacram eccleſiam inuecta ſint, etiamnum durantia, atque indies vberiùs pullulantia, in ſacri Romani imperii (quod eccleſię Dei & orbi Chriſtiano præſidio eſſe debebat) grauiſſimam conuulſionem, imminutionem & diſſipationem: id omne vt ſcribi nequit, ſic mala indies ingruētia, manifeſtè ſatis docent atque comprobant. Eamque ob rem ſacri Romani imperii domini Electores, interuenientibus ſacræ eccleſiæ, Principum, dynaſtarum, ciuitatum, prouinciarum & ſubditorum ſacri imperii, prudentem moderatorem expetentium, ardentibus precibus, illuſtriſſimum Principem dominum Wenceſlaum Bohemiæ regem, tum ſua, tum amicorum opera, literis denique, iampridem, perſępe & ſeriò nobiſcum admonuere, eique diligenter ob oculos poſuere, priuatim ac publicè, indecentes ac deteſtabiles eius in imperando mores & actiones, nec non eiuſmodi eccleſiæ orbisque Chriſtiani defectus, incommoda atque diſſidia, grauiſſimas item membrorum ſacri Imperii auulſiones, diminutionesque, contra nominis ſui dignitatem damnosè factas, fierique permiſſas, nempe quòd pacem in eccleſia non promouerit, quanquam id ſumma orbis Chriſtiani neceſſitas, nec non ipſius, ceu aduocati & defenſoris eccleſiæ munus flagitaret, & ad id faciendum ſæpiùs rogatus, requiſitus & admonitus

eſſet

eſſet: ipſo nihilominus imperiū membris aliquot pernicioſè mutilante, & mutilum reddi permittente. In quorum numero ſunt Mediolanum & prouincia Longobardiæ, quæ iuris ſacri Romani imperij fuerant, redeuntibus inde ad imperium ampliſſimis emolumentis: in qua ditione Mediolanenſis, veluti miniſter, ſacri imperij partibus fungebatur: eum is, contra quàm eius ſublimitatem & dignitatem decebat, accepta pecunia Mediolani ducem & comitem Papienſem creauit. Complures inſuper vrbes terrasq;, tam in Germania quàm Italia, ad imperium pertinentes, quarum quędam ad idem redierant, alienauit: parum penſi habens, vt eas ſacro imperio retineret.

Præthereà, membranas perplures nudas, raſasq;, ſuæ tamen maieſtatis ſigillo munitas, amicis pecunia vendidit, in quibus cum illis, tum aliis, in quorum manus iſtiuſmodi membranæ venerunt, ſub regio ſigillo quæ ſcribere vellent, licuit. Qua ex re, ob ſacri Romani imperij iurium & emolumentorum damnoſam imminutionem & diſſipationem, graues querelæ ſubortæ ſunt. Controuerſias porrò bellaque, quæ (proh dolor) Germaniam, aliasq; ſacri imperij terras miſerè afflixerunt & peſſundederunt, atq; etiamnum peſſundant, nil vnquam curæ habuit. Hinc prædationes, incendia & latrocinia orta, adeo funeſtis vel hodie incrementis, vt nulli neq; clerici, neque laici, neq; agricolæ neq; mercatores, neq; viri neque mulieres, ſiue terra ſiue mari, tuti verſentur: templa, cœnobia, & domus ſacræ, quas ſacrum imperium manu aſſerere atq; tueri decebat, rapinis & incendiis pateant & ad interitum redigantur. Eò res abiit, vt quiuis contra iuris & æqui rationem, alium pro arbitrio tractârit, ac etiamnum tractet, abſq; vlla ſacræ, ſpretæq; diu, imperialis auctoritatis reformidatione: ſic vt & locus conueniendi quempiam, vbi nomine imperij iuris defenſio & patrocinium ſuſcipiatur, planè ignoretur. Denique, quod horrendum & immane dictu, cum propria, tum aliorum facinoroſorum quos ſecum habet, manu, reuerendos ſacrorum antiſtites, ſacerdotes & ſpirituales perſonas, alios item plures honeſtę notæ homines, contra iuris normam, ſecus quam Romanorum regem decebat, neci dedit, aquis ſubmerſit, igne cremauit, miſerabiliter ac truculenter peremit. Quæ quidem memorata, aliaq; multa grauia facinora atq; damna adeò diuulgata ſunt & palam nota, vt excuſari vel celari nullatenus queant. Nos igitur, vt præſcripſimus, ſæpius eum perquam ſtudioſè orauimus, admonuimus & requiſiuimus, vt indecenti hac vitę ratione repudiata, id ſibi ſtudij & laboris ſumeret, quò ſacræ eccleſiæ, opem eius veluti Romanorum regis & aduocati ſui multoties implorantis, pacem & tranquillitatem, ſacro autem imperio priſtinum honorem, terras, ditiones, emolumenta deniq; ſua recuperaret, in ſubſidium & conſolationem orbis Chriſtiani, hoc nomine grauiter debilitati atq; oppreſſi.

Etſi verò prædicto domino Wenceslao, hos aliosq; grauiores defectus, ipſum tanquam Romanorum regem imperiumq; concernentes, clariſſimè explicuerimus, ac ſcriptis exhibuerimus: auditis tamē illius reſponſis, reiteratisq; ſeriis noſtris exhortationibus, communicato quinetiam ſacræ ſedi Romanæ negotio, nunquam adhuc deprehendimus, eum, ſic vt Romanorum regem decet mores compoſuiſſe, ſcilicet ad eccleſiæ pacem, orbi Chriſtiano ſummè neceſſariam, ſacro item imperio dignitates, terras ac ditiones ſuas, recuperandas, & fructuoſè conſeruandas: id quod per vniuerſas imperij prouincias eſt notiſſimum.

Quoniam igitur commemoratos pluresque alios defectus, ſacram eccleſiam & imperium, graui cum damno gemituque tangentes, ob inſtantes prædictorum preces, maxime verò ſacramenti ratione, quo nos, ceu ſacri Imperij proximè ſuperiora membra, eidem obſtringimur, nec reticere nec ſuſtinere diutius potuimus: idcirco ex officio debito cogitandum annitendumque nobis fuit, vt ſacro imperio, cuius vecordi & negligenti adminiſtratione incommoda iſthæc irrepſerunt, in orbis Chriſtiani præſidium & conſolationem, rectiùs & ſalubriùs prouideretur. Et ſanè vt is parendo nobis rem gratam præſtitiſſet, ſic eum ſufficienter & ſeriò vocauimus atque citauimus, adeò vt ei ſignificauerimus, niſi loco & die definitis prę́ſto eſſet, fore, vt cum exhibitarum nobis precum, tum iuramenti noſtri reſpectu, eiuſmodi conſilia capere & inire cogeremur, quibus ſacrum imperium meliùs conſtitueretur: literis id noſtris clariſſimè atteſtantibus. Eapropter loco & tempore præſcriptis, vnà cum Coelectori-

bus noſtris ſufficiẽter exoratis, cæteris item ſacri imperij principibus & vrbibus, comparuimus, de die in diem expectantes, num præfatus dñs Wenceslaus compariturus eſſet, morbis ꝑdictis remediũ adhibiturus: ac S. Imperij rebus rectiùs deinceps cõſulturus. At is nec cõparere nec quenq̃ procuratorio nomine ad nos deſtinare dignatus eſt. Quare cum tot prægnantium & pernicioſorum, defectuum cauſſa, cum crebrius priuatim & benignè, inde verò, cum nil proficeremus, coram principibus, optimatibus & vrbibus imperij, in diuerſis conuentibus, non ſine magnis grauibusq; expenſis, abſq; tamẽ vllo fructu, admonuerimus & redarguerimus: ideò cõmemorata omnia, ad ſacram ſedem Romanã detulimus. Cęterum cum nec tum cuncta hæc quicquam penſi habuerit: nil aliud inde coniicere potuimus, quàm eum & eccleſiæ & Chriſtiani orbis, inprimis autem ſacri Imperij, curã depoſuiſſe. Idcirco malum hoc, toti Chriſtianæ reip. exitiale minime diutius ferendum & tolerandum cenſentes, animo bene confirmato, poſt multos varioſq; tractatus conſultationesq;, tum inter noſipſos, tum etiam cum aliis principibus & optimatibus ſacri Imperij ſeriò habitos, pro eccleſiæ ſalute, Chriſtiani orbis conſolatione, ſacri Imperij honore & vtilitate, præfatum dominum Wenceslaum, tanquam negligentem & deſtructorem Imperij, eoq; indignum, à ſacro Romano imperio, omniq; eius dignitate hoc tempore penitus remouendum eſſe, duximus.

Nos itaq; Ioannes archiepiſcopus, nomine prædictorum dominorum ſacri Rom. imperij Coelectorum, noſtroque, tum commemoratis, tum pluribus aliis inſignibus defectibus cauſſisq; moti, hac noſtra ſententia, quam præſenti ſcripto damus atq; ferimus, prædictum dominum Wenceslaum, ceu inutilem, negligentem, diſſipatorem & indignum ſacri Romani imperij defenſorem, eodem Rom. imperio, omniq; eius gradu, dignitate ac ditione ad idem pertinente, priuamus & ſubmouemus: cunctis principibus, optimatibus, equitibus, ingenuis, vrbibus, ꝓuinciis & ſubditis ſacri Romani imperij denunciantes, eos ab omni homagio & iuramẽto, perſonæ Wenceslai, nomine imperij, præſtito, prorſus eſſe liberos: requirentes atq; monentes eos, ſub iuriſiurandi fide, qua ſacro imperio adſtricti tenẽtur, ne prædicto domino Wenceslao, tanquam Rom. regi deinceps obediant & obſequantur, neq; illi ius vllum, obſequiũ, cenſum, reditum, aut vllam aliam obuentionem, quocunq; nomine tandẽ appellãda veniat, ceu Rom. regi pendant, exhibeãt, aut exhiberi permittãt: ſed eiuſmodi debita vtili & idoneo Rom. regi, diuino fauente numine deinceps ſufficiendo, aſſeruent.

In quorum omnium fidẽ & teſtimonium, nos Ioannes archiepiſc. Moguntinus, pręſens inſtrumentum, per ſubſcriptos Notarios, hac forma patente, confici, & maius noſtrum ſigillũ appendi curauimus. Lecta & renunciata fuit ſentẽtia præmiſſa, per nos Ioannem archiep. Moguntinum, noſtro & dominorũ Coelectorum noſtrorum ante memoratorum nomine, ſub caſtro Lonſtein ad Rhenum, Treuerẽſis diœceſis, Brubachium verſus progreſſi, è publico ſolio, in tribunalis vſum erecto, dominis Coelectoribus noſtris ibidem iudicio aſſidentibus: anno dominicæ incarnationis 1400, indictione octaua, feria ſexta, die 20 menſis Auguſti, paulùm ante Nonarum tempus: Põtificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris ac domini, domini Bonifacij noni, diuina prouidentia papæ, anno x i: præſentibus illuſtriſſimis principibus ac dominis, Ioãne, illuſtriſſ. principis ac domini Ruperti ducis Bauariæ, & comitis Palatini ad Rhenum filio, Friderico Burggrauio Norimbergẽſi, nobili Philippo, domino in Naſſau & Sarbrucke, Emichone de Liningen, Ioanne de Zigenhaim, Cunrado Burggrauio, canonico noſtro Moguntino, comitibus: Bernhardo à Weſterburg, Ioanne à Limpurg, Reinhardo de Hanowe baronibus. Domino Nicolao Browin ſacræ paginæ, Ioanne à Witenburg & Nicolao Burgman decretorũ, domino Hermanno præpoſito S. Gereonis Colonien. legum Doctoribus. Item, ſtrenuo equite Sigſrido de Lindowe vicedomino noſtro in Ringaugia, Ioãne Boſſen à Waldeck, burggrauio noſtro Beckelnheim, & fidelibus Henrico Rulmanno à Dadenberg, Gerardo ab Emẽberg, domino in Lantſcron, Friderico de Sachſenheim, Kulmãno à Coneren, Ioanne de Dalburg, Rudolfo de Zeiſſikon, necnon pluribus aliis dominis, equitibus & ingenuis, ſpiritualibus & ſecularibus, magno numero aſtantibus, ad ſupraſcripta vocatis atq; rogatis.

Et ego Nicolaus Berchtoldi Fridberg. clericus, Moguntinæ diœceſis pontificia & impe-

imperiali auctoritate Notarius publicus, ac prædicti, clementiſſimi domini mei, domini Ioannis archiepiſcopi Moguntini ſcriba iuratus, quoniam cum temporis cum iudicialis iſthæc, quã præſcripſimus ſententia lata & renunciata fuit, vnà cum ſubſcriptis publicis tabellionibus, teſtibusq; commemoratis, præſens interfui, eaq; omnia fieri vidi atq; audiui: ideo iubente atq; petente prædicto Moguntino, domino meo clementiſſimo publicum hoc inſtrumentum bona fide perſcriptum, in publicam redegi formam, illudque conſueto mei Notariatus ſigno ac nomine, appenſo etiam prædicti Moguntini, domini mei clementiſſimi, maiore ſigillo, in fidem & teſtimonium prædictorum omnium, ſubſignaui atque muniui.

Nomina Notariorum ſunt.

Nicolaus Berchtoli Fridbergenſis.
Ioannes Meier iunior Gaſterueldenſis.
Conradus à Leiborn, clericus, Padebornenſis diœceſis.
Henricus Stalberg Rotenbergenſis.
Tilmannus à Honberg.
Conradus Coler Zuſtenſis, Colonienſis diœceſis.

RERVM ET VERBORVM, QVÆ IN HOC II GERMANIÆ HISTORICORVM TOMO MEMORABILIA AVT ALIOquin *notatu digna occurrunt*, INDEX.

A

Abbas Morbacenſis cum ſuis monachis vendit regi Rudolpho Luceriam 25,55
Abbas Periſienſis ab officio remouetur 28,32 capitur 27,33
Adelhauſen prope Friburgum 18,19
Adolfus rex Rom. Columbariam obſidet 28,12 expugnata terra dominorum Miſſinenſium iter ſuum verſus Alſatiam dirigit, vt Franciæ regē reb. proprus ſpoliaret 29,3 in Miſſinenſiũ terram ſtipendiarios tranſmittit 29,38 Colmariam recuperaturus proficiſcitur 50,46 Rapperſchuiler obſidet ibid. 50. eius copiæ 51,17,18 recuperata Colmaria porro in Alſatia quid egerit 53,27 Gallos infeſtat 54,45 Albertũ Argentina progreſſum inſequitur 59,45 in acie cadit vincente Alberto 60,19 Auſtrium tranſitu prohibere conatur 58,28 inter Adolfum Cæſarem & Henricum Angliæ regem fœdus 54,50 Adolfi regis filius Moguntino epiſcopo ſe opponit 32,50 regis in Gallos expeditio 27,6 in Flandriam expeditio 30,48 Alſatia diſcedit 31,53 interficitur 32,5
Adolfus comes de Naſſou Roman. rex 26,42. 109,28 Aquiſgrani coronatur ibid. 50 marchionatum Miſniæ emit 109,48 in conflictu occumbit 110,38
Adrianus papa moritur 13,17
Æſtus tantus quod per Iulium & Auguſtum oua in ſabulo coquerentur 6,15
Agiolandus rex Africæ Hiſpaniam ſibi ſubiugat 79,39 eius cũ Carolo magno conflictus ibid. 45 in fugam vertitur 80,14
Aimo comes Sabaudiæ 152,3
Albertus magnus lector Coloniæ 14,17 eius obitus 17,13
Albertus dux Auſtriæ 18,49 Turicenſes obſidet 27,13 Teutonicus princeps 64,46 contra Adolfum arma capit 110,14 rex Rom. electus ibid. 55. eius liberi ibid. 31 regnum Boemiæ affectat 112,24 electores ad Rhenum bello petit ibid. 34 vno oculo captus 109,16 ad flumen Ruſam crudeliter occiditur 114,23,27 in monaſterio Konigsfeld ſepelitur ib. Spiram poſtea deportatur ib. 31
Albertus comes de Habſpurch 37,1 rex Rom. Mogũtię deſignatus 58,51 59,12 eius res geſtæ 60,34,49 ad Imperium vocatus armatus comitia petit 57,40 fuga ſibi conſulit 58,43 principes Rheni teloniis graues arguit 61,22 Moguntinum epiſc. bello petit ibid. 31 res trium archiepiſcoporum & aliorum epiſcoporum deuaſtat 62,28 electoribus ſpiritualibus infeſtus 33,27 Boemiam intrat 36,44 rex curiam Frãcofurti celebrat 32,36 Colonienſi & Treuirenſi epiſcopis bellum infert 35,4 eius liberi 105,10
Albertus de Haigerloch 106,4 ſuſtentaculum Romani imperij dictus ib. 23 iuxta caſtrum Linſtetten à ſuis derelictus occiditur ibid. 106,27
Albertus comes de Hohenberg 110,20 epiſcopus Friſing. 154,11
Albertus de Valchinſtein Morbacenſis abbas moritur 32,35
Albrechtsthal, vallis Alſatiæ 29,32. 106,8
Alcinache caſtellum obſeſſum 59,36
Alemaniæ ducatus ſedes 75,31
Alemãnia pars Germaniæ tantũ 84,23
Alenſpach cœnobium prope Keiſerſpergum 19,9
Alexander Macedo complexu matris Olympiæ draconisq: genitus, & ideo Hammon appellatus 64,18
Alſa congelata 8,13 Alſæ inũdatio 23,55
Alſatæ in Ludouici partes tranſeunt 122,44
Alſatia inferior incendio & rapina vaſtatur 86,43 Alſatiæ conuentus ordinum 177,43 Alſatiæ Lantgrauij deficiunt 91,32 Alſaticũ fœdus auctoritate Ludouici Imp. initũ 174,37 Alſaticum bellum contra epiſcopum Argent. Imperatori rebellem 175,46
Andreas rex Siciliç iugulatus per Ioannam vxorem & patruelem 105,55
Andreas Ruperti Vngariæ regis F. in ſpem regni Apuliæ vocatus 129,46 doloſè interimitur 130,29
Angelicum caſtellum 71,27
Angli in Gallia ſucceſſus 158,9 inter Anglos & Francos induciæ 128,37 bellum renouatum 154,30 funeſti belli cauſſa 137,33 Angliæ rex in Flandriam venit cum quingentis nauibus, & cum ſex millibus equitum 30,42
Animal à cingulo mulieris imaginem habens 47,10
Anna de Hohenberg Sueua, vxor Rudolfi regis 40,20 moritur 104,53
Annona magna 28,39
Anshelmus de Rapolſtein fratrem bonis ſpoliat 28,9 bonis omnibus mulctatus 52,55 Anshelmi Rapoltſteinij parentes & liberi 53,8. eius malitia ibid. 15
Anticæſarũ apparatus bellicus 121,47
Apri-monaſterium 123,3. 175,55
Aquiſgranum vnde dictũ 78,6 ſedes regiæ vnctionis 78,25 caput omniũ ciuitatum & prouinciarum Galliæ ibid. 31 ſanctorum reliquiis à Carolo magno ornatur 79,10
Aquitanicum bellum 77,20
Andlo cœnobium Alſatiæ 81,13

Arboris inſignis deſcriptio 35,32

Arduenna ſilua 63,36

Arelatenſe regnum a Francis occupatum 54,35

Argentina, totaq. Alſatia in fidem Caroli concedit 141,51 Argētinę pons Rheni cadit 21,35 Argentinenſis epiſcopus bellum gerit contra Marchiones Badenſes 17,31 obſidet Columbariam 26,19 Argentinenſe monaſterium combuſtum 85,7.86,32 Argentinenſes pro Erſteinio apud Cæſarem intercedunt 53,30 Argentinenſis epiſcopi ſuperiores ditiones vaſtatæ 56,36 Cæſari præſtare homagium a papa prohibetur 132,27 victus officium facit, ibid. 37 feudi Horburgenſis vindex 170,2 Argentinenſis vrbis ampliationes 165,20 Argentinenſe bellum contra Geroltzeckium 171,41 Argentinenſis clerus a Berchtoldo epiſcopo offenſus 172,46 tumultus Iudæorum cauſa 178,15

Armatura priſca 57,44

Arnulphus Metenſis epiſcopus Dagoberti conſiliarius 74,21

Artogonum rex moritur 27,5

Ars panni ſerici texendi ex Græcia in Italiam traducta 85,13

Aſtenſium diſſidia ſumma cura Henrici compoſita 68,36

Augiæ maioris cœnobia 76,23

Auguſtinenſes Baſileæ ædificant 13,28 156,2

Auguſtalis funeris exequiæ Baſileæ 47,16

Auguſtini Hipponēſis epiſcopi corpus de Sardinia in Italiam a Luprando rege Longobardorum transfertur Ticinum 76,21 de omnipotentia Dei teſtimonium 64,10

Auſtriæ ducatus ad domum Habſpurgicam 101,10 Auſtriaci fisci præſes in vincula coniectus 36,2 Auſtriaci Bauariam populantur 121,35 a vicinis regibus fruſtra bello petiti 126,45 prope Baden fuſi 158,55 clades ad Moregartū montem 119,46 expeditio contra Ludouicum Bauarum 120,26 Auſtriorum principū nuptiæ Baſileæ celebratæ 119,33

Auaritia idolorum ſeruitus 130,2

Auinionēſis ciuitas papæ vēdita 147,21

B

Baldeuinus Treuirorum archiepiſcopus 71,2

Barhauſſ capella ordinis Ciſtercienſis 35,19

Baroniſſa de Rapoltſtein fit monialis 16,29

Baronis de Clingen ſomnium 40,11

Baſilea a Rudolfo obſeſſa 10,32.39 34 terræ motu concidit 164,12 Baſileę ſexcentæ domus exuſtæ 28,38 Baſileæ tumultus Iudæorum cauſſa 147,52 pons a Rheno deſtructus 11,49 Baſilienſis epiſcopus emit a comite Gotfrido cognato ſuo CCLX marcis caſtrum *Biedertan* 9,5 fit adminiſtrator Argentinenſis 173,22 pactum dimiſſi auunculi irritū reddere conatur 174,8 coactus fidem dat imperatori 176,10 Baſilienſis conſul occiſus 39,29 Baſilienſium ingenuorum factiones 99,19 conſtantia de Ludouico Imper. non fuiſſe hæreticum 142,7

Bauarus, id eſt, neſciens tergere barbam 133,15

Bauariæ dux vxorem interficit 7,37 Bauari a vicinis regib. bello fruſtra petiti 126,45

Beatrix de Holandia Ludouici regis coniunx Genuæ moritur 117,15. 145,34

B. Iacobus Carolo magno apparet 79,23

B. Nicolaus archiepiſcopus 71,41 moritur, ibid. 41

B. Thomas Cantuarienſis epiſc. martyrium patitur 85,30

Beda presbyter Anglus moritur 76,29

Begga, Angiſo S. Arnulphi filio nubit 74,34

Bellum inter Rudolfum Habſpurgiū & epiſc. Baſil. 9,55 comitatus Holandiæ cauſa 60,44 Bellum inter Bertholdum de Tecke epiſcopum Argentinenſem & præſidē Alſat. 90,36 inter Angliæ & Franciæ regem recrudeſcit 134,43 inter comitem Friburgenſem & ciues Friburgenſes 33,6 Belli funeſti in Galliæ & Angliæ reges cauſſa 53,18.20,30

Benedictus XI papa 111,26 eius mors 132,52

Benfeldena Wirtembergico occupatur 171,3

Berchtoldus abbas Morbacenſis natus e dynaſtis a Steinenbrun 21,21

Berchtoldus epiſcopus Argentinenſis capitur 131,46. 173,14 Argentinenſium auxilio deſtituitur, ibid. 42 liberatur, ibid. 50 apud confœderatos accuſatur 174,52 bello petitur 175,17 moritur 179,17

Berchtoldus de Bucheck epiſcopus Spirenſis 168,34 ex Spirenſi fit Argentinenſis epiſcopus 169,14 Iudæos mulctat, ib. 25 Marchioni Badenſi bellum mouet 170,23

Berechatius, ſtatura puſillus, maior domus palatij conſtituitur 75,37 occiſus ab inimicis, ibid. 43

Berna a Rudolfo rege obſeſſa 23,35.47.24,5 ſeſe dedit, ib. 20 Heluetiis coniungitur 139,26

BertWinda filia ſororis S. Leodegarij 75,29

Berta Caroli magni filia 77,32 ducissa Polonorum 84,37

Bertholdus dux Carinthiorum qui & Zeringen, moritur 84,37

Bertoldus de Liebeſtein Morbacenſis abbas 32,36

Bertoldus dux de Zeringen in Molleſheim occiditur 84,5

Bertoldus epiſcopus Argentinenſis caſtrū Berenſtein obſidet 90,14.6,1 homines in Bladeltzeim imperatori detinent, ibid. 4

BerWandus de Pogeto Hoſtienſis epiſcopus, legatus papæ 125,2

Bingæ opidi ad Rhenum ſiti deſcriptio 61,34 expugnatur, ibid. 51

Bladoltzheim auff der Hare 6,4.38,12

Blancus cardinalis, electus, vocatuſque papa XII 125,40 Tholoſæ natus, filius piſtoris, ibid. 48

Blæſperg caſtellum 58,41.127,6

Blumberg opidum cum caſtro 115,20

Boemia regni titulo decorata 86,49

Boemundus Sarapontinus archiepiſcopus Treuirenſis moritur 161,42

Boetius poeta occiſus a Theodorico 82,7

Bonifacius papa pacem inter reges Franciæ & Angliæ conciliat 54,53

Bonifacius VIII pontifex maximus 64,39 Romæ ſynodum celebrat 65,6 Pulcro hoſtes conciliat, ibid. 32 moritur 25

Botrin vigilia S. Ioannis maturi 36,58

Briſacum ad Rhenum 39,54.144,49

Briſacum & NeuWenberg ad Auſtriacos 171,12

Britannorū in Alſatiā irruptio 164,30

Brixienſes licētius euagantes a Cæſarianis, fugantur 70,11 Brixia ab Imper. Henrico VII Cæſare obſeſſa 69,43 deditur 70,28. 116,48.117,12

Broſca flumen ab occidente verſus orientem fluit 20,28

Bruck, opidum Ergoiæ prope Habſpurgum 37,37

Bruno filius Ottonis ducis Alemanoiæ papa eligitur, & Gregorius V vocatur 83,1,2

Bucephalus Alexandri magni equus 57,48

Bufones cum piſcibus cælo ceciderunt 83,42

Burgundi bello a Cæſare petiti 23,45

Burgundiæ comes feudum a rege Adolpho accipit 51,13

Burkardus Argentinenſis epiſc. 85,25

Buteſheim caſtrum ædificatur 10,29

C

Caluariæ habentes ſpiſſitudinem duorum digitorum 7,20 Caluaria ſerpentis magni & lingua eius datur Rudolfo pro clenodio, cuius vis toxicum prodere 13,54.55

Campani corrupti auro Henrico adhærent 65,28

Cancer, bellicum inſtrumentū 61,48. 62,1

Canonici de Hanoe in Rhinaugiam ſe transferunt 25,18

Cappadocier notarius Alberti de Hohenberg 107,29 eius loci, ibid. 31

Carentanus ducatus 84,27

in Carinthia fames magna 15,12 Carinthiæ ducatus ad domum Auſtriacam 125,14

Carlomannus rex Bauarię apud villam OEtingen moritur 81,8

Caro cum ſanguine pluit 83,42

Carolus Rudolfi F. naſcitur 12,35 moritur, ibid. 46

Carolus magnus ex Francigenis primus Rom. Imper. 74,24 eius genealogia, ibid. 38 Pipini filius rex Francorum 77,26 Eius filij tres, Carolus, Pipinus & Ludouicus, ibid. 28 filiæ, ibid. 31 Occidentis Imperator creatus 77,40 a Leone papa conſecratus & inunctus, ibid. 44 thermas Aquenſes vetuſtate deſertas, pede equi in quo ſedit, reperit 78,11 Sarracenos in Hiſpania perdomat 79 Caroli magni Hieroſolymitana expeditio 79,4 conflictus cum rege Agiolando 79,46 Carolus magnus poſt Valentinianū Romæ primus imperator auguſtus extitit 77,55 mors 80,25

Carolus frater regis Franciæ, rex Siciliæ, rex Arragonum & rex Franciæ confœderantur 35,28

Carolus Siciliæ rex ſecundus Gallicæ originis moritur 67,49 contra Ludouicum Cæſar renunciatus 135,43

Carol.

Caroli IIII inauguratio Bonnæ facta 138,31 Carolus comitatum Tirolis occupare conatur 139,21 Bauariam vaſtat 140,14
Carolus rex Boemiæ in regem Rom. electus 141,33 promittit ſe relaxationem proceſſuum papalium curaturum 142,2 Baſileã venit,ibid.11 Wormatiam 143,44 Spiræ arreſtatus 44,17 Tigurum venit 160,3 eius cum Heluetiis tractatus 161,53 ſecundæ nuptiæ 151,53 in Italiã expeditio 163,30 coronatur,ibid.45 moritur 166,23
Carolus Martellus Prouinciæ comes Siciliæ rex ab Innocentio IIII papa conſtituitur 98,2 Germanis ſemper infeſtus,ibid. 19
Carolo, nepos Alberti ex ſorore rex Vngariæ 112,5 filiã regis Cracouię in matrimonium ducit,ibid. 11
Caſtellæ regis arma,caſtra 98,21
Caſtinetum igne crematur 31,48
Caſtra duorum hoſtilium exercituum prope Kentzingam 31,25 Caſtrũ Ermiſbuche D.comitis Phirretarũ 24,27 Caſtrũ Bononienſe 125,4 Caſtrum apud S.Amerinum deſtructũ 7,31 Rubeaquenſe 25,9 Plumbarienſe 27,26 Hageneck 33,18 Vienenſe 42,30
Catalogus procerũ in exercitu Cęſaris 71,3
Catus inſtrumentum ad muros diruendos aptum 51,3.61,48
Celeſtinus papa voluntarie papatum reſignat 29,2
Cenſura de hiſtoria Meluſinæ 64,37
Chriſtiani Hieroſolymis oppreſſi 78,40 Chriſtiani milites haſtas ſuas in terram figentes,mane corticibus & frondibus inueniunt veſtitas 79,54,55.80,1
Ciſtercienſis ordinis initium 83,55
Clades ad Endingam Briſgoiæ 164,48
Clariſſarum plantatio in minore Baſilea 16,17
Clemens V Vaſco Rom. pont. Benedicto XI ſuccedit 111,28 eius erga Cæſarem Henricum inconſtantia 68,5 moritur, cui Celeſtinus qui & Innocentius,ſucceſſit 86,20
Clementia,regina Franciæ 100,50
Clingental cœnobij prope Baſileã primordia 11,22
Clodoueus rex omni ſpurcitię deditus, gulæ & ebrietati intentus 75,4
Cœnobium ſub-tilia 14,38 Cœnobiũ Hugeshofen in valle Wileriana 21,41 Cœnobium in Amerſchweier 23,48 Cœnobium S.Crucis 31,43 Cœnobium paradiſi 53,12 Cœnobia a S.Pirmino inchoata 76,25,26 Cœnobia recentiora e Hirſaugienſi nata 83,32
Colmaria obſeſſa & ad officium redacta 21,10 a Cæſare obſeſſa 110,4 a Rapolſteinio tradita 28,7 Adolfo traditur 52,23 Colmarięſes Cæſari ſe opponunt 21,5 Colmarienſis vrbis proditio 50,28,29
Colonienſes ciues & clerici ab archiepiſcopo ſuo excommunicantur 25,48 Colonienſis archiepiſcopus capitur 23,39 liberatur 24,36 moritur 6,36,36,18
Columbaria a Rudolfo obſidetur 48,24 Columbarienſes D marcas regi Rudolfo dederunt 25,51 res epiſcopi Argentinenſis deuaſtant 31,12 in gratiam cum quibuſdam conditionibus recipiuntur 48,28 ex vernaculis viginti mittunt Wilrenſibus ſubſidio 50,51
Columna gens Romę opibus & clientelis inſignis 64,47 Octauo ſuffragij iure ne legeretur obſtitit, ib. 48 a Bonifacio VIII papa perſecutionem patiuntur 109,38
Comes Iuliacenſis Aquiſgrani occiſus 14,28 Comes de Werde moritur 14,43 Comes de Kapfelwir moritur 19,19 Comes Wirtenbergicus Rudolfo regi ſupplex 22,2 Comes de Hegirloch procurator ducis occiditur 31,36 Comes de Winegk, filius ſororis domini de Horburc 48,11 Comes de Hollandia toxico perit 60,42 Comes de Kuſſenberg ſororem Rudolfi de Habſpurg in matrimonium duxit 99,1 ditiones eius ad quos deuolutæ,ibid.3 Comes de Katzenelenbogen haſtiludio proſtratus Baſileæ moritur 119,34 C. Comes de Medeberg 146,12 Comites de Tokinburck 38,7 Comitum de Huruingen ditiones Alſaticæ 106,4 Comitiſſa de Reichenberg moritur 17,49 Comitiſſa de Rapolzſtein moritur 17,49 Comitatus Hollandiæ cauſa bellum 60,42 Comitatus Conuenarum 153,33
Cometes 8,18
Confluentini epiſcopo Treuirenſi inobedientes 17,50 ab archiepiſcopo Moguntino obſeſſi 36,15
Conradus de Marpurg prædicat 6,8 occiditur, ibid. 18.90,55
Conradus Wernherus de Hadſtat 8,34,32,47 aduocatus Alſatiæ in militiam Auſtriacam abit 45,32 moritur 19,22 Conradi Wernheri de Hadſtat filius occumbit 54,29
Conradus frater Friderici ducis Alemanniæ Imperat. III 85,4
Conradus Saliquus Rom. rex 31,16
Conradus de Leichtenberg epiſcopus Argentinenſis 25,12,54,5
Cõradus Salzeburgẽſis archiep. 84,35
Conſtantinus Rom. Imper. 74,27
Conſtantia imperatrix in Sicilia moritur 86,50
Conſtantienſes M.CC marcas regi Rudolfo dederunt 25,51 Conſtantienſis epiſcopi mors 11,4
Conſtantinopolis VI tobſeſſa 74,40
Conuentus Imperialis Norimbergæ 60,33
Cornua cerui longitudine trium pedum 13,44
Cremona rebellis Henrico efficitur 69,22 Guelphos vrbe eiiciunt,ib. 23 Cremonæ deditio, ibid. 38 Cremonenſes Henrico Cæſari ſe dedunt 116,47
Cumani in exercitu regis Boemiæ 46,7
Cuno de Horburg comes 85,34
Cunonis de Falckenſtein res apud Moguntinos geſtæ 160,42 Cuno fit archiepiſcopus Treuirenſis 161,30
Guntzo rector Senhen vixit C X annis 11,22
Cunradus Argentinẽſis epiſcopus moritur 87,31
Cunradus de Berenuels magiſter ciuitatis Baſilienſis 143,7
Cunradus comes Friburgenſis moritur 99,23 filij ibid.
Cunradinus Sueuiæ dux capite mulctatus 98,11
Cunradus Friderici F. rex eligitur 91,28 curiam Francofurti præfigit 92,3 moritur,ibid. 49
Cunradini, Conradi regis filius, contra Carolum de Sicilia, bellum gerit 93,16 eius fatum lacrymabile,ib.21
Curia põtificia in Galliã trãſlata 111,28
Curienſis epiſcopus a regis Rudolfi filio capitur 24,1 moritur 25,10
Curti populi 141,19
Curtracenſe prælium 70,22
Cyprus inſula 131,33

D

Dagebertus rex 74,16 Francorum enutritor ſeuiſſimus, ibid.18 moritur,ibid. 47
Decretum imperiale cõtra pontificias in Cæſarem diras 129,4
Delphini Viennenſes fratres 130,33 Delphinatus Galliæ feudum ab imperio 153,42 regno Galliæ attributus 131,14
Diadema imperiale ſoliumque 69,35
Dido Pictauienſis epiſc. 75,16 exilio damnatur,ibid. 26
Diſſidium inter fratres Bauariæ duces 61,17
Dockenburg caſtrũ expugnatur 24,30
Domicellus Ioannes Lantgrauius Alſatiæ moritur 166,12
Dominus de Baldeck nuptias Baſileæ celebrat 23,30
Dominus de Veldentz conſcribit milites cõtra dominum de Rapolſtein 25,20
Dominus de Girſpere grauibus conditionibus a captiuitate liberatur 26,1
Dominus de Hunnawilr a Columbarienſibus interfectus 26,14
Domina de Horburg ſoror comitis Friburgenſis moritur 33,11
Dominicani fratres honoribus aucti 98,35
Dornſperg mons 110,29
Dubis fluuius congelatus 35,10
Durlacum marchionũ Badenſiũ 15,43

E

Eberhardus comes de Habſperg 19,31
Eberhardus Wirtenbergicus imperialis præſes Sueuiæ 152,3
Ebersheim munſter 175,55
Ebroinus a Prĩcis accuſatur, & in Luxouienſi Burgundiæ monaſterio recluditur 75,8,9 de Luxouio egreſſus, theſauros regales apprehendit 75,18 eius perfidia & immanitas, ibid.23,24 ab Ermenfrido occiſus ibid. 35
Eccleſia Aquiſgranenſis in honorem B. Mariæ virginis a Carolo magno fundata 78,12 a trecentis & ſexaginta epiſcopis ſolennizata,ibid. 20
Eckirch caſtrum in valle Leboriana in Alſatia 14,48
Eclipſis ſolis 6,43.8,38
Eduardus Anglus imperialem electionẽ detrectat 145,46 aduerſus Carolum Cæſar renunciatus 144,40 infeſto exercitu Galliã inuadit 136,30 cũ Cæſare aduerſus Gallos fœdus pangit 127,42 infeſto exercitu Galliam petit 128,12 Tornacen-

ſem ciuitatem obſidet, ibid. 33
Egino comes Friburgenſis 25,51
Egra ciuitas prope Boemiam 24,2
Ehingen oppidũ iuxta Neccarũ 107,10
Eliſabethæ Boemæ, viduæ Rudolfi ducis obitus 112,6
Elſa Alberti Auſtriaci, regis filia duci Lotaringiæ nubit 11,46
Elſa filia Wenceſlai regis Boemiæ Ioanni Lucelburgenſi nuptui collocatur 114,53
Eliza ſl. 110,23
Engelmarus miles ante caſtrum decollatur 144,36
Equi inſignis altitudo 11,14
Erſtein caſtrum 171,45
Ettenheim cœnobium 76,24
Exactionis nouæ adinuentio 14,3
Expeditio ſecunda in Ieruſalem ſub Conrado rege Romanorum 85,18
F
Fabula de quodam Alberti comitis de Hohenberg 107,28 de rege Rudolfo 108,23
Falſarius monetæ coctus in caldario Columbariæ 12,20
Fames magna 19,49
Farinæ apud Columbarienſes caritas 51,14
Fauor diuinus ſicuti rectis inſtitutis arridet, ita improbe conſulta funeſtus inſequitur exitus 66,45
Ferrum, aqua 86,15
Feudum alienatum a vaſallo ſine domini conſenſu, ad dominum deuoluitur 168,54
Flagellantium habitus, ritus & ſuperſtitio 149,31 eorum concurſus abrogatus 130,27,28
Flandrenſes dominum de HenigoWe & epiſcopũ Traiectenſem capiunt 36,28 Gallorum iugum detrectant 65,13 cum ſuperioribus Germanis amicitiam coniungunt, ibid. 15
Fliſcus cardinalis 68,48
Florentini contra Henricum VII Imp. rebelles 68,22 cum Roberto Siculo fœdus feriunt, ibid. 28
Forma abſolutionis fautorum Imper. Ludouici defuncti 142,44
Franciæ regni arma, lilia 98,22 rex cum Flandrenſibus belligeratur 35, 31 tres abbates capit, ibid. 52 a papa excommunicatur 35,53 cum Flandrenſibus pacem init 36,7
Franciſcanorum ordo honoribus inſignibus auctus 98,35
Francofurtum ad Oderam 147,2
Francofurdenſes expenſas a rege electo petunt 26,46 Francofurtenſibus nundinæ ablatæ, ſed mox reſtitutæ 152,9
Friburgum Nuithonum a Rudolfo emtum 13,50
Friburgum Briſgoiæ a Bertoldo de Zeringen conditum 83,47 obſeſſum a rege Rudolfo 18,16 ad domum Auſtriacam 165,2 Friburgenſes Bernenſes bello laceſſunt 31,17 fugiunt, ibid. 20 Friburgenſis vrbis periculum 164,45 Friburgenſe bellum 112,47
Fridberg obſeſſum 155,23
Fridericus Barbaroſſa Imperator 85,21 Mediolanum capit & deſtruit, ib. 27
Fridericus Aragonum rex fœdus cum Cæſare icit 71,52 Meſſana Rhegiũ traiicit 72,19
Fridericus dux Auſtriæ filius Alberti regis ad regnum aſpirat 118,51
Fridericus Imperator a Gregorio IX papa excommunicatur 6,32
Fridericus dux Auſtriæ occiditur 6,55
Fridericus rex in conflictu a Ludouico captus 122,17 in caſtro Trauſnit detinetur, ibid. 40 liberatur 124,8
Fridericus Marchio Miſnẽſis rex Rom. declaratus 145,54 146,1,2 electionem ſuam reſignat, ibid. 8
Fridericus dux Alemanniæ, frater Imper. in obſidione Acharõ obiit 86,23
Fridericus comes Phirretarum a filio dicto Grimmel occiditur 6,20
Fridericus I moritur 86,18
Fridericus II Cæſar curiam Aquiſgrani celebrat 89,11 Rudolfi Habſpurgenſis ἀνέκδοτα 97,26 contra ipſum Cæſares electi, ibid. 35
Friderici Imperat. inter papam Gregorium diſſidium 91,37 excommunicatur, ibid 51 contra ipſum Henricus Langrauius Thuringiæ eligitur 92,1 moritur, ibid. 41
Friſiorum inſignis clades 19,3
Froſbach caſtrum deſtruitur 100,3
FroWenfeld monaſterium 110,45
Frundeſberg caſtrum 146,41
Fus Pariſius 8,7
Fuldenſe cœnobium 76,17
Furſtenſtein caſtrum obſeſſum 113,50
Furti aſtuta indagatio 108,55. 109,1
G
Galeatius cognomento Bruſatus, obſeſſorum tribunus a Cæſarianis capitur 70,14 perfidiæ pœnas dat, ibid. 15
Gallina quotidie duo oua ponens cum duobus vitellis 9,54
Gallorum clades ad Creſciacũ 136,46
Gansferfeld, cãpus prope Viennã 46,54
Gargani mons 82,39
Gebehardus Argentinenſis epiſcopus cõtra Fridericũ Alemanniæ imperat. bellum gerit 85,1 Eius mors, ibid. 7
Gebhardus de Friburg præpoſitus Argentinenſis 132,41
GebWiler opidũ ditionis Morbacenſis 9,32 ſuperioris Alſatiæ 19,53
Geirſperg caſtrum reædificatur 29,53
Gemar caſtrum ligneum 26,24 igne deletur 31,6
Genuenſium claſſis triremium ſeptuaginta 72,16
Gerardus de Senar epiſcopus Conſtantienſis 121,8
Gerardus de Wippingen Baſil. epiſcopus 114.21
Gerardus de Eppenſtein Moguntinus epiſcopus 110,51
Gerlacus F. Ger. comitis de NaſſaW in archiepiſc. Mogunt. promotus 135,8
Gertrudis virgo, filia Pipini ducis Niuelenſis cœnobij mater 74,33
Gibellini violentia Guidotti Turritii in exilium acti 68,42 Brixia pelluntur 69,26
Gigantea oſſa inuenta 8,7
Gilibertus Corregius Parmæ præſes 70,34
Gilibertus Zantillius viee comes 68,8
Gines caſtrum obſeſſum 158,27
Girſperg caſtrum 36,33
Girſpergenſes a Rudolfo proſcripti 24,14 ei ſe dedunt, ibid. 53
Giſela Caroli magni filia 77,32
Glotirthal infra Friburgum 31,5
Gotfridus de Lauffinberck F. auunculi Rudolfi Habſpurgenſis regis 37,35
Gotfrid⁹ comes de Habſpurch domin⁹ in Lauffenberg 9,16 moritur, ib. 38
Guidottus Turritius, ſapientia atque opibus clarus, Mediolani præſes 68,40 fœdus atque hoſpitium cum toto Guelphorum genere habuit, ibid. 45 priſcam Maphæi fortunam vindicare molitur 69,5,6 ad Guelphos confugit, ibid. 19
Guelfi a Piſanis ſuperantur 118,46
Guelphorum factio in Hetruria ſemper Teutonicæ felicitati aduerſa 68,20
Guido Namurcenus, Flandri comitis frater ad Clementem papam legatus 66,28 eius mors 70,21
Guldin hæreticus crematus 6,7
Gunther Schuartzenburgẽſis magnanimitas & pietas 130,37 Francofurti aduerſus Carolum Cæſar renunciatur, ibid. 54 a ciuibus Francofurtenſibus recipitur 151,2
Guntrannus de Girſperc capitur fraudulenter 17,29
GurnoW cœnobiũ mulierũ iuxta Neoburgũ briſgoiæ deuaſtatur 10,15
Grando portentoſa, cuius lapides duorum vel trium panum magnitudinem ſuperabant 25,15
Granus Rom. princeps, frater Neronis & Agrippæ, a quo Aquenſes thermæ conſtructæ 78.10
Gregorij papæ & Cæſaris congreſſus Lauſannæ 12,1 Gregorij mors, ib 31
Grimoaldus filius Pipini a Francis capitur, carceriq; mancipatur 74.54
Grus, miles inſignis, dictus Kranich 203,1 eius facinus, ibid. 5
H
Haſburgenſis ſtirpis origo 97,5
Hæredes ditionũ ducis Zeringiæ 99,18
Hagenoia ab Argentinenſibus obſeſſa 56,30
Hagenoenſes ciues villas oẽs ciuium Argentinenſium delent 31 46
Hanogogiæ comes comitatum Hollandiæ ſibi vſurpat 60,44
Haigirlochius exaugurationis Adolfi cauſa Romã miſſus 57,10 moritur 58,21
Haiſtulphus Longobardorum rex 77,12 Carolum Magnũ & Carlomannum Pariſiis reges inungit, ibid.
Hammon cur Alexander Macedo dictus 64,19
Hannemannus Waldner occiſus 178,55. 179,1
Hannemannus de Liechtenberg baro 157,26
Hartmannus filius regis in Rheno ſubmerſus 18,36
Hartmannus ſenior comes de Kiburck filiam comitis de Sabaudia ducit in vxorẽ 37,40 dignitates ſuas epiſc. Argentinenſi tradit, ibid. 43
Hechingen opidum 141,4
Henricus dux Bauariæ rex Rom. electus 83,5 epiſc. cõſtruit, ibid. 7 imperiali benedictione a Benedicto papa 8 coronatur, ibid 9 moritur ib. 13
Henricus de Iſena Sueuus, & minoritа epiſcopus Baſilienſis 101,37,38 nicromanticus, ibid. cum Cæſare Rudolfo contra Ottacarum regẽ Boemiæ proficiſcitur ibid. 47
Henricus Trecenſis epiſcopus 85,25

Henricus

Henricus dux Carinthiæ gener, Wenceſlai, & auunculus Alberti 122,27
Henricus Angliæ rex Adolfo Cæſari triginta millia marcharũ mittit 54,2
Henricus epiſcopus Baſilienſis in militiam Auſtriacam abit 45,31. eius res geſtæ 101,20,30
Henricus de Stahelegge epiſcopus Argentinenſis 98,39. mors 86,9
Henricus Flandrorũ comitis filius 71,5
Henricus Auſtriacus in Lõgobardiam miſſus 121,43
Henricus Frau Wenlob 108,20. mors & ſepultura ibi. 23
Henricus Lantgrauius Turingię in regẽ Rom. electus 6,51. moritur ib. 55
Henricus Flander magiſter equitũ Cęſaris Piſanum agrum deuaſtat 72,9
Henricus VII Rom. rex 86,17
Henricus comes a Virnenberg archiepiſcopus Moguntinus 127,16
Henricus de Virnenberg archiepiſcopus Mogunt. Cæſari fauens officio priuatur 135,6,7
Henricus Lutzelburgenſis Rom. rex Francofurti electus 114,23. Aquiſgrani coronatus ibi. 25. eius in Italiã expeditio 116,13. Romam venit 117,33. Laterani honorifice recipitur ibid. 35. ipſi in ſynaxi toxicũ miſcetur 118,36. Piſis honorifice ſepelitur ibid. 40
Henricus Guttelknopf archiepiſcopus Moguntinus moritur 23,20
Henricus de Blanckenberg 117,45
Henrici Schorlini facinus 103,18
Hẽricus de Thun epiſcopus Baſilienſis moritur 6,34
Henricus Friderici II filius, rex 89,38. moritur 91,6
Henrici VII electio 66,13. eius electio a pontifice comprobata ibid. 26. Aquiſgrani coronatur ibid. 40. Italicam expeditionem indicit 68,12. eius ærarium virtute magis quam nummis inſtructius ibid. 33. Lauſanna in Italiam mouet ibid. 34. per biennium Aſtæ moratur ibid. 39. Mediolani coronatur ibid. 52. per Longobardiam præſides cõſtituit 70,33. Genuam peruenit 70,44. Piſas aduehitur ibid. 53. ei inſidiæ tenduntur 71,10. Romam contendit ibid. 18. Vrſinos vertit in fugam ibi. 21. eius Auguſtalis inauguratio ibi. 38. Roma diſcedit ibid. 44. Peruſinum agrum deuaſtat ibid. 46. Apulum hoſtem bello perſequitur 72,12. Piſis decedit ibid. 18. Bonoconuenti moritur ibid. 26. fortitudo ibid. 36
Heraclius Rom. Imperator 74,27
Herbipolenſis epiſcopus vrbem obſidione premit 163,2
Herckheim ad Illam 36,20
Hercken 23,55
Herliſheim opidũ Alſatię capitur 165,1
Hermaphroditus natus in valle Keiſersberg 47,42
Herſtein caſtellum 53,33
Herrẽberg caſtrum prope Herrenitet, euertitur 38,37
Hetruſcarũ vrbiũ fœdus aduerſus Henricum imperatorem 70,1,2
Hildericus rex cũ vxore ſua prægnante perimitur 73,13
Hildegardis Caroli magni cõiunx 77,31. mors 80,82
Hiems mire calida 24,47.86,2
Hieroſolyma capta 25,27
Hildebrandus dapifer a Bappenheim fraudulenter occiditur 35,23.58,33
Hindetlappen in Heluetia 11,9
Hohenac caſtrum 15,18.23,50.106,37
Hohenburg monaſteriũ Alſatiæ 83,21 combuſtum 87,22. Hohenbergenſis familia 106,30
Hohenſteinius Alſatiæ præſes 19,37
Holandiæ comes Wilhelmus reuerſus a Pruſſia Traiectum inferius obſidet 131,16. Holandiæ comitatus ad Imperatricem deuoluitur 135,54
Honorius papa moritur 22,22
Horburg Alſatiæ caſtrum deſtruitur 85,28. venditur 168,50. ad Argentinenſem eccleſiam reuocatum 171,31,31. Horburgenſes domini cognato ſuo reconciliantur 14,41
Hugeshofen monaſterium S. Benedicti 106,9. Hugo de Bucheck Romæ ab Henrico Cæſare relictus 118,5. eius fortia facta 167,12
Humbertus Delphini 141,19
Huſeren prope Pfaffenheim in Alſatia 7,23

I

Iacobus Muller, miles 18,10
Iacobus epiſcopus Caturcenſis in papam eligitur, vocaturq; Ioannes vigeſimus ſecundus 127,4
Ieruſalem a gente Francorum, & a Godefrido duce capitur 83,53
Imperii vrbes in fidelitate Ludouici conſtantes 132,5. Imperii ordinum ad pontificem literæ 134,35
Innocentius papa Lugduni moritur 6,49. ei ſuccedit Honorius 89,33
Interdictum eccleſiaſticum Colmarię 16,45
Inundationes 165,15
Ioannes miles de Lanſere a ſeruis occiditur 9,52
Ioanna papa 82,7
Ioannes miles filius Sifridi ſculteti Columbarienſis interficitur 30,21
Ioannes Liechtenbergius aduocatus Alſatiæ 32,30
Ioannes de Wiſſenburc ordinis fratrũ Prædicatorum 33,36
Ioannes Roſſelman Waltheri filius 47,28. Columbarienſes prodit 48,2. in vas vacuum ſe abſcondit, & Columbariam clam ingreditur ibid. 5.
Ioannes Toletanus aſtronomus 85,45. homines metu pauidos reddit ib. 50
Ioannes XXII pontifex 72,6. eius deceſſus 125,18
Ioannes dux Auſtriæ capitali odio in patruum accenſus 113,54. Ioannis ducis Auſtriæ percuſſoris Alberti regis mors 117,17
Ioannis Boemiæ regis profectio Italica 122,50. liberi 125,7
Ioannes Sen nepos epiſcopi Argentiſis fit præſul Baſil. 173,2. nepos archiepiſcopi Moguntini 168,21. moritur ibid. 39
Ioannes Valeſius rex Galliæ 154,48
Ioan. de Liechtenberg adminiſtrator Treuerenſis 153,48
Ioannes Windtloch epiſcopus Cõſtantienſis 162
Irene Conſtãtini VI mater Græcorum imperatrix 80,32
Ita, Marchioniſſa de Monteferrato 84,37
Italica ſocietas 163,15
Iubilæi prõmulgatio 33,20.110,11
Iudæi Anglia expulſi 25,47. de libertate ſua exultant 89,51. pueros necant 91,4. veneficiis inſimulati 147,45. cremati 177,53.178,30. Iudæorũ perſecutio 177,31. in Germania cremati 148,8. Baſileæ ibid. 14. Spiræ ibid. 18. Wormatiæ ibid. 26. Oppenheimii ibid. Argentinæ ibid. Heidelbergæ 149,1. Francofurti ibid. 6. Moguntiæ ibid. 7
Iuditha filia Henrici ducis Noricorum 84,30
Iura mons 84,24

K

Kalis ciuitas obſeſſa ab Anglis 137,23. 140,45
Kãmerou Weringenui Boemiæ 141,12
Keiſersberg opidum obſeſſum 127,3
Kenzinga opidum 58,29
Kiburgum Briſgoiæ 99,12
Kochersberg caſtrum 172,36
Konigsfeld cœnobium Ergoiæ 114,30

L

Ladenberg opidũ ad Neccarũ 152,9
Landeck caſtrum obſidetur 32,15
Landigrauiorum priſca ſtirps Alſatiæ deficit 166,11
Landsperg caſtrum obſidetur 18,29
Lapidea arca inuenta 80,35
Laudanenſe colloquium inter regem Boemiæ & ducem Auſtriæ 170,30
in Laufenberck gallus magnus ex Italia, ſub cuius ventrem gallina tranſibat 12,42
Laurentii Tribuni contra papam inſolentia 142,23. Vide Nicol. Laurẽtii.
Leberthal 175,26
Lech fl. iuxta Auguſtam 119,29
Lemannus fl. 84,19
Leo papa oculis captus, & lingua præciſa ad Carolum magnum ducitur 77,34. ſedi ſuæ reſtituitur ibid.
Leodegarius Auguſtudonenſis epiſcopus 75,10. interimitur ibid. 26
Leodienſe bellum 140,18. Leodienſis epiſcopus contra ciues ſuos infeliciſſime dimicat 136,8. occumbit 71,26
Leonhardi cœnobium Baſileæ reformatur 13,23
Lieſtal opidum 113,31
Lithuaniæ rex fratres Teutonicos in Pruſſia & Liuonia infeſtat 131,16. Lituaniæ regis fratres ne moterentur de Chriſtianorũ manibus, cingulo ſe de arboribus ſuſpendũt 145,6,7. Lituani in Polonia effuſi 159,28. Pruſſiam populantur 161,38. Lituanorum clades 144,53
Lotharingię dux a comite Gemini põtis victus 12,24
Lotharius dux Saxonum in regem eligitur 84,49. in Lateranenſi monaſterio ab Innocentio papa Romæ conſecratur ibid. 50. moritur, cui Conradus tertius ſuccedit 85,4
Lucas de Mediolano moritur 151,31
Luceburgia olim Treuirorum portio 63,34. ducariæ dignitatis inſignibus exornata ab Henrico VII Imp. ibid. 35
Lucelburgẽſis regionis chorographia 63,34,35,36,38,40
Luceria a Rudolfo emta 25,53
Lucius in cellario inuentus 34,23
Ludouicus de Honberg comes a Bernenſib. occiſus 24,16.90,49.104,11

Ludouicus Cęſar piorum commotio-ne motus 123,32 oppidum Lupoldi Burggowe obſidet ibid. 50. in Italiam mouet ib. 15. coronatur ib. 25. pōtificias diras deprecatur 126, 4. regi Boemo pignoratis Alſatię opida eripit 127, 4. reconciliatus Eduardo regi Anglorum 128,40. inferiori Bauaria potitur 129, 20. a pontifice contumacię damnatus 133, 28. Ludouici Cæſaris execrationes a Clemente papa repetitæ 134, 55. Caroli fautores perſequitur 145, 2. iuxta Monacū paralyſi percuſſus, moritur 141,27

Ludolfus comes Froburgēſis cedit bonis 11,19

Ludouicus comes Turingiæ iter tranſmarinum arripit 6,2

Ludouicus Baſilienſis epiſcopus Romę deponitur 85,37

Ludouicus iunior, dictus Romanus marchio Brandenburgenſis 156,42

Ludouicus & Fridericus in diſcordia Cæſares electi 119,15

Lupoldus fratrem Fridericum arte magica e vinculis eximere conatur 123,9,10,10,15. Spirā obſidet 124,15

Luſus equeſtris Hagenoiæ 27,51. ad aquas Heluetìcas 120,17

Lutetia 65,10

Luterpurg opidum 21,38

Luthericus maior domus palatii conſtitutus 75,10

Ludoldus de Neufchaſtel epiſcopus Baſilienſis moritur 6,7

Lutzelburgenſis ducatus 162,45

M

Maceratanæ balneæ 93,25

M. Fridanck medicus 151,24

M. Wigkerus protonotarius archiepiſcopi Treuirenſis 135,9

M. Rudigerus de Conſheim, præpoſitus Columbarienſis 15,29

Manegoldus de Lutenbach 83,41

Manus periuri in Hadſtat aucta 25,44

Mantuanus apoſtolicæ ſedis legatus 85,43

Maphæi Vicecomitis Mediolani calliditas 69,10

Marbach cœnobium ſuperioris Alſatię 83,40

in Marchia Brandeburgenſi bellum a veteratore excitatum 146,50

Marggrauii de Miſſen mors 26,22

Marmotinus nummus 106,14

Marquardus de Randecke præpoſitus Babenbergenſis 142,13

Marſiliæ epiſcopus cum toto capitulo peſte moritur 177,16

Martelli Caroli Siciliæ regis obitus 67,50

Mathias a Bucheck archiepiſcopus Moguntinus 121,13. Spiræ honorifice ſuſcipitur ibi. 17. Lantgrauiū Haſſiæ bello perſequitur 168,9

Mediolanenſes patriarchā interficiunt 18,16. in Henricum Cæſarem conſpirant 116, 27. principes Mediolanenſes Imperii miniſtri 163,36

Meilan villa Thuricenſium 162,35

Mel in Alſatiæ finibus pluit 19,54

Meluſina de Lucelburgenſi familia 63, 53. quibus in locis orta 64,21. in quarundam familiarum inſignibus 64,23

Melyſſina fœmina octauo quoque die pube tenus in anguem commutari ſolita 63,47

Merouingorum regum extrema ignauia 76,40

Metis imperialis curia celebrata 164, 20. Metenſis epiſcopus contra Barenſem comitem 21,43. capit dominos de Luningen 24,39. Metenſis & Argentinenſis epiſcopi ducem Lotaringiæ impugnant 14,7. moritur 26,35

Meſſina ciuitas 86,29

Milites Stelliferi Baſilea expulſi 9,36

Milo de Angulariis dux moritur 80,8

Minera auri Heidelbergæ inuēta 27,37

Minoritæ Seckingenſibus monialibus inſidiantur 17,10

Miſnia bello petita 28,54

Mogūtinæ prouinciæ epiſcopi pro Ludouico apud pontificem intercedūt 132,16 Moguntini archiepiſcopi repentina mors 32,43. de Moguntino archiepiſcopatu contētio 139,45

Monachi duo in aere viſi pugnantes 28,33

Monaſterium Baſilienſe combuſtum 7,45. Monaſterium S. Petri in Nigra ſilua 83,51. Monaſterium Nouum caſtrum in fundo Reinaldi comitis de Lutzelnburg conſtructum 84,52. Monaſterium Grandis vallis comburitur 9,40

Moneta noua Rapoltſteinica 26,16

Monialis in Rotwilre vno die tres pueros peperit, & quarto die quartum puerum prioribus addebat 13,4

Mons Catinus 118, 45. Mons Caſſinus 77,6. Mons Iouis 84,24. Mons Beligardi a Rudolfo obſeſſus 23,40. Mons apertus 72,22. Mons transferens ſe per dimidium miliare a loco proprio 177,4

Montiſfortis comes capit epiſcopum Baſilienſem 26,31

Morganaticum ius 111,42.113,54

Mos vngendi reges 77,48

Moſella fl. ab Auſonio Burdegalenſi celebratus 63,38

Mulberg nobile caſtrum obſidetur 92,19

Mulhuſium a præſide Alſatiæ occupatum 144,40

Mures frumenta denaſtant 9,45

Munckler caſtrū expugnatum 156,7

Murten opidum ad Imperium retractum 104,6

Mylau caſtrum 19,1. Vide Meilan.

N

Nanus tripedalis, nomine Ritter Conrad 12,40

Nebelring factio nobilium 24,44

Neccarus ſanguineus propter occiſionem equorum 120,16

Nelleburg caſtrum obſidetur 27,9

Neoburgum ad Rhenum 39,54. iuret Neoburgenſes ad Rhenum & Henricum opidi dominum bellum 99,55

Neoſtadium Palatinorū deſtructum 152,42

Nicolaus papa dictus Caietanus 14,23

Nicolaus IIII papa 23,28. Roma pellitur 24,33

Nicolaus Laurentii per Clementē papam captus ab Innocentio papa dimittitur 156,5. tribunus Rom. Pragæ vinctus papæ traditur 157, 35. a Romanis occiſus 163,18

Nicolaus Pratenſis pontificis conſiliarius 66,5. ingenio ad ſubita quæq; dexterrimo, ibid. 6. eius de Gallicorum nationib. extinguendis conſiliū ibi. 46

Nidermunſter 16,23

Nix prodigioſa 18,41

Norbergæ ſitus 42,23. Imperii conuentus habetur 32,21. 60,32

Noua ciuitas ſeu Neuſtat, vrbs Auſtrię aſtu capta 42,30

Nouum caſtrum 42,37

Nugatoria expeditio 88,26

Nundinæ Francofurtenſes 152,27

O

Obrendorf 141,3

Occaſionis neglectus 69,53.54

Ochſenſtein caſtrum 19,41

Odilia illuſtris virgo nata cęca, in ſacro fonte viſum recipit 75,33

Odoacer rex Turcilingorum 81,32

Odokarus a Theodorico captus & interemtus 81,4

Olſperg monaſterium 29,10

in Olſperc ordinis Ciſtercienſis ſoror extitit quæ ſine potu vndecim annis permanſit 12,38

Onotzweier prope Waldenburgum ſub Iuta monte 29,12

Opicinus Spinula ab exilio reuocatus 70,47. et ius cudendæ monetæ ab Henrico imperatore traditum 73,3

Opifices ſerici texendi gnari a Rogerio Siciliæ rege ex Gręcia in Italiam traducti 85,54

Origo dynaſtarū a Furſtenberg 99,22

Ortenberg caſtrum 27,34

Othmarsheim caſtrum igne deletur 10,13

Otto de Ochſenſtein 26,13. aduocatus Alſatiæ a Rudolfo conſtituitur 48,17. mortuo Kuſſenbergio marito ſororis de Habſpurg, eā in matrimonium ducit 99,8

Otto primus imperator regales nuptias cum Adelheide Rudolfi regis filia Papiæ celebrat 83,26. eius res geſtæ ibid. 35,36,38, papam conſtituit ibid. 39, Romam obſidet ibid. 40. moritur & Aquis ſepelitur 83,4

Otto II cognomento Mirabilis 82,31. in montem Gargani proficiſcitur ibid. 40. moritur, ibid. 50

Otto Cæſar excommunicatur 88,13. Thuringiæ bellū infert ibid. 18. moritur 89,35

Otto magnus imperator apud Parthenopolim moritur 83,30

Otto dux Auſtriæ concedit in partes Ludouici Bauari 171,8

Otto Argentinēſis epiſcopus ſchiſmaticus moritur 84,8

Otto comes Pictauiæ ab vna parte principum in regem Rom. eligitur, Coloniæq; vngitur 86,34

Otto de Grandiſone in epiſcopum Baſilienſem promotus 133,55. eius audax conſilium ibid. 42

Ottocari vxoris ſomnium 41,3

Ottocarus regis Boemiæ filius curiā celebrat, qualem nunquam aliquis regum nec Aſſyrius, nec Salomon creditur celebraſſe 30,27. propriis armis ſpoliatur 46, 24. interficitur ibid. 26. Ottocari filius a Rudolfo in generum adſciſcitur 47,6. de feudis a Rudolfo Habſpurgenſi inueſtitus 101,7 Rudolfo bellum infert ibi. 47

Ottocarus naſcitur 41,5. Boemiæ regnum occupat ibid. 24. contra Rudolfum

dolfum de Habiſpurch ſe munit ib. 35 Auſtria cedit 44,30 iuſiurandi fidem mutat ibid.46
Palatinus de Witelſpach occiſus 87,42
Palatinus Carolo Cæſari reconciliatus 152,16
Papalis curia ſimoniæ nomine diffamata 133,6
Parmenſes obſeſſi liberantur 6,3 Guelphos vrbe pellunt 69,23
Paſcarinus Bonopoſo Mātuę pſes 70,35
Paſquillus palatio papæ affixus 156,13
Patauini Cæſari ſe dedunt 69.31 Patauienſis conuentus 146,26
Paterniacum Sabaudiæ comitis opidū obſeſſum a Rudolfo rege 19,14
Percuſſorum Alberti Cæſaris fata 114, 33,34,36,40
Perſarum motus 89,46
Perſepolis 82,21
Peruſinus ager vaſtatus 71,47
Peſtis ſæuiſſima 147,30 peſtis in Anglia & Frācia graſſatur 145,15.177,12
Petragoricenſis Cardinalis 130,16
Petrus de Tarantaſio ordinis Prædicatorum, archiepiſcopus Lugdunēſis, in papam eligitur 12,33
Petrus rex Arragonum 19,16 Cuntadini proauunculus Carolo Martello cum exercitu fugato Siciliæ regnū occupat 98,14 moritur 21,24
Petrus Sabaudus ſenator Vrbis in vincula coniicitur 71,15
Petrus de Aſphelt medicus, epiſcopus Baſilienſis 113,16
Petrus de Corbano antipapa creatus 124,33
Petrus Rogerij, ordinis S. Benedicti, cardinalis in papam eligitur, Clemensque VI vocatus 132,45 interrogatus an pauperes clerici bene examinari deberent: reſpondit, quod montes ipſos examinaſſent 133,19 eius indigna poſtulata Ludouico Cæſari propoſita 133,40 capita reconciliationis dictata imperij decreto repudiantur 134,6
Petrus Reich, epiſcopus Baſ. 21,45 præpoſitus Argen. 101,42 mors 104,23
Petterlingen opidum verſus Lauſannā obſidetur 104,5
Philippi Galliæ regis in pontificem Bonifacium octauum odium 64,39 a papa excommunicatur 65,10 pontifici inſidias ſtruit ib. 20 a Clemente V cenſuris exoluitur ib. 47 Viennæ conuentum celebrat 66,14 Auinionem in Roberti regis prouinciā ſe confert ib. 17 imperio inhiat 66, 27 illuſum ſe a Clemente animaduertit, domumq; irritus ſpei repetiit 67,20.21 Philippi regis Franciæ ad nouum pontificem legatio 125,53 alia legatio e conuentu Spir. 127,33
Philippus dux Sueuiæ Francofurti ab vna parte principum in regē Rom. electus 86,32 Aquiſgranum obſidet ib. 34 epiſcopo Argent. infeſtus 86, 52 Coloniam obſidet 87,26 ſcelerate interemtus ibid. 45
Phirretarum comes capit abbatem de Luxouio 15,8 ipſe a domino de Rotelheim capitur 32,53 deſcendit cū multitudine bellatorū, ad regem 30, 35 clauſtrū S. crucis deſtruxit 31,43
Pinguia obſeſſa 112,45 expugnatur ibid. 46
Pipinus Angiſi filius aciē contra Theodericum & Berecharium dirigit 75, 41,42 ei⁹ res geſtę ib. 45 mors ib. 49
Pipinus dux Dageberti regis conſiliarius 74,22 maior domus rex Franc. 76,34 ex præfecto palatij rex conſtitutus 77,7 eius obitus ibid. 28. 80,28
Piſani Henrico VII Imp. donū aureorum millia XL mittunt 68,31
Pœna periuri vita donati 28,19
Pœnitentium mulierum collegia inſtituta 35,36
Pourretrutum obſeſſum 19,1 ad eccleſiam Baſil. reuocatum 103,25
Pragenſis epiſcopus archiepiſcopali dignitate donatur 135,35
Prædicatores in Weiſſenburg 23,34
Prælium atrox inter Rudolfum Cæſarē & Ottocarum regē Boemiæ 46,20
Præſides imperiales ab vtraque Rheni parte 26,51
Proditores etiam hoſtibus inuiſi 54,32
Progenies filiatū Rudolfi regis 105,24
Pſitaci Baſilienſes Stelliferos expellunt 100,17
Pſeudomagus in Vrania 13,46
Puer duobus capitibus in Scleciſtat natus 30,26 puer natus habens quatuor dentes 23,44 puer inter lupos nutritus 27,23
Puella octo annorū puerū peperit 13,53
Pugna auff der Hard 90,22 prope Pourretrutum 22,37 in lacu Tigurino 162,51
Pulliculus quatuor pullos habēs ex ouo gallinæ 9,7

Q

Quæſtio, Nepos ne antecedere iure poſſit patruū in ſucceſſione auita 67,52

R

Ramſtein caſtrum prope Scleſtadium 27,50.35,26
inter Rapolſteinium & Colmariā inimicitiæ 16,53 Rapolſteinius & Horburgenſis inter ſe diſſidēt 22,28 villam Turckheim prædatur 50,44 a captiuitate regis Rō. liberatus 29,45
Ratholdus Veronēſis epiſcopus 80,40
de Ratſambauſen equeſtris familia apud Alſatas 47,53
Rayterandus Gottho in pontificē eligitur, eiq; nomen Clementis V imponitur 65,29 Lugduni inauguratus ib. 45 Henricum VII Imp. a cenſuris Bonifacij exoluit ibid. 47
Reichenſtein in Alſatia prope Reichēweier 9,2
Reinecke oppidum Argent. epiſcopi à Wirtembergicis occupatur 172,24
Reinhard⁹ comes de Mūpelgart 19,30
Reinſperg caſtrum obſidetur 33,53
Renata Ludouici Gall. regis filia 64,30
Retia noua prope Conſtantiam inuēta (14,5
Rhegium ciuitas 72,20
Rhenus quater ante natiuitatem Domini inundauit 25,25 Argentinæ clauditur 155,45 omnes pontes deſtruxit 8,55 Rheni pontium ſtructura 19,14 ingens inundatio 34,20
Rhenenſe fœdus 160,20
Ricardus Lunenſis comes 71,11
Ricardus Anglus dux Cornubiæ Conrado Friderici F. oppoſitus 92,51 a principibus Alemāniæ deſeritur 93, 2 per aliam viam in Angliam reuertitur ibid. 4 iaculo vulneratus moritur 97,40
Richarda imperatrix adulterij cum Lintwardo Vercellenſi epiſcopo accuſata 81,12 virginē ſe probat ib. 13
RichenWiler oppidum 26,18
Richenberg caſtrum obſeſſum 123,5
Rinfelda opidum Imperiale 158,29 Rinfeldenſes Rudolfo Imper. xenia mittunt 40,23
Robertus Siciliæ rex 67,55 Romandiolæ comes à Clemente factus 68, 8 maieſtatis reus 72,4
Rodolfus de Habſpurg ab vrbe Roma traxit originem 95,5. *Vide* Rudolphus.
Rogerius Siciliæ rex claſſes in Frāciam deſtinat 85,10
Roma à quo, & quando condita 78,4 capta primum a Gallis, duce Brenno 81,45 ſecundo ſub Alarico rege Gothorum 81,50 tertio a Genſerico rege Africæ ibid. 51 quarto ab Odoacre rege Torcilingorum & Rugorum ibid. 52 ſub Iuſtiniano Imperatore a Totila rege Gothorum quintò capta 82,9 ſexto ab Ottone magno imperatore ibidem, 15 Roma toties capta, nec tamen deleta ibidem, 22 penuria magna afflicta 82,11,12 Romæ generalis ſynodus celebrata, præſide papa Innocentio 89,13 Romani Leonem papam expellunt 81,38 Romanorum regnum XXIII annis vacat 93,5
Roſſelmannus e fuga retractus 52,33 perfidiæ pœnas dat ibid. 42 *Vide* Waltherus Roſſel.
Rotenburgi ad Neccarum luſus equeſtris 144,23
RotWilenſis ciuitas exuritur 24,19 28,6
Rudolfus Habſpurgenſis de progenie ducis Zeringiæ natus 37,13 eius proſopographia ibid. 23 Rudolfi Habſpurgenſis ante regiam dignitatem res geſtæ 37,10,20,30.38,1,10,20, 30 caſtrum Tuffenſtein obſedit, & funditus deſtruxit 9,49 Baſileam obſidet 10,32 cum ciuibus Colmarienſibus caſtrum *Reichenſtein* expugnat 9,1. a nobilibus Boemiæ excitus 41,45 ad occupandas imperij terras proficiſcitur 42,3 inter ipſum & Ottocarum reges pacis articuli 44,18 auxilia corrogat 45,8 fortunam prælio tentandam ſtatuit ibid. 48 litem cum abbate S. Galli habet 98,41 amici inter ſe fiunt ib. 46 Rudolfi ſororij ib. 55 cum Stelliferis & eorum fautoribus iuxta capellam Binningen Baſileam obſidet 100,19 Rom. rex electus ib. 35 eius liberi, eorumque progenies 100,49 *Petterlingen* opidum obſidet 104,6 Burgundos bello petit pro epiſcopo Baſil. 104,23 liberorum eius enumeratio 105,1, 10,36 in regem eligitur Rom. 10,40 Baſil. honorificè recipitur ib. 50 Rud. regis quædam acta apud Mogun. 47,34 carbonib. a piſtrice perfuſus ib. 49 Rud. regis coniunx moritur 47,27 exenteratur ib. Baſil. ſepelitur ib. 33 Rud. regis obitus 109,21 epitaphium ib. 24
Rudolfus Argentinenſis epiſc. Romæ deponitur 85,37
Rudolfus de Rhein eques Baſil. 102,14
Rudolfus de Warle vnus ex Cæſaris Alberti percuſſorum, fractis dorſo & membris in rotam ponitur 114,51

inter Rudolfum comitē & epiſcopum Baſil. Henricum belli cauſſæ 38,24
Rudolfus Montfortius epiſcopus Conſtantienſis 121,20
Rudolfus dux Alſatiæ Cæſaris filius moritur 25,6
Rudrudis Caroli magni filia 77,32 eius mors 80,31
Rulaſſingen famulus Rudolfi de Wart in rota, membris fractis, ponitur 114,44
Rupertus Apulus à Cæſare hoſtis declaratus 115,18
Ruſa fl. 114,21
Ruſticus nuda manu candens ferrum portans 14,44

S

Sacconium opidum ad Rhenum igne fortuito conſumitur 10,9.38,40
Sacerdos publice Baſileæ caſtratus 30,2
S. Amerinus inter montana Voſagi 7,32
S. Arbogaſtus pontificum Argentinenſium ſanctiſſimus 165,36 filiam Dageberti à morte ſuſcitauit 74,44
S. Blaſij cœnobium in Nigra ſylua 38,30
S. Bonifacius primus archiepiſc. Moguntinenſis 76,14
Sancta crux oppidum 56,43 deſtruitur 7,10
S. Dionyſij monaſterium 104,18
S. Eliſabetha comitiſſa Thuringiæ moritur 91,2
S. Florentius filiam Dageberti regis à dæmonio vexatam liberat 74,45
S. Florentij corpus 160,30
S. Fridolinus 38,42 eius reliquiæ ibid. 48 comiti de Habſpurg committuntur 39,11
S. Hippolytus Alſatiæ oppidum 22,19 124,10
S. Immerij vallis 103,32
S. Marci corpus 80,40
S. Oſualdus rex contra Pendanum regem pugnans occumbit 74,29
S. Othmarus, ſancti Galli primus abbas 77,14 moritur ib.19
S. Pirminius in Augia inſula ſerpentes fugat 76,22
S. Vdalricus Auguſtæ epiſcopus 81,20
S. Willebrordus 75,53
Sapientia & ſtrenuitas diuitiis præferenda 100,24
Sarra Columnius dux Gallicę multitudinis pontificem Anaginæ capit, liberæque cuſtodiæ tradit 65,20 ab opidanis triduo elapſo eximitur ib. 23 Romæ moritur ibid.25
Sarraceni Conſtantinopolim obſident 76,11 in Hiſpania à Carolo magno victi 79,29
Scherwiler caſtrum 27,45
Schloſsberg caſtrum 103,31
Schuttern opidum crematur 171,51
SchWartzenburg caſtrum 52,34
Scipio Africanus 64,20
Scomma in archiepiſcopum Franciſcanum iactum 103,50
Seditio plebis Colmarienſis contra primores vrbē detinentes 51,52,53,54
Schlſe cœnobium conſtructum ſuper litus Rheni ab Adelheide imperatrice 82,34 Selehſtadiēſibus fruſtra inſidiæ poſitæ 175,52
Seltz, opidum imperiale 122,45
Seniſius mons 68,35
Sermersheim opidum Alſatiæ deſtruitur 109,50
Serpentes pluit qui Waſſerkalb vocantur 34,16
Sexus in homine mutatus 34,27
Siciliæ regnum ad Gallos trāslatū 98,2
Sidonius Cōſtantienſis epiſcopus 77,51
Sigebertus rex Auſtriæ Dageberti filius 74,50
Sigiſmundus rex Burgundiæ 75,28
Sitzenkilch caſtrum deſtruitur 10,14
Soldanus Babyloniæ Accon & Hieruſalem expugnat 25,27
de Sole patritij Baſilienſes 36,6
Solodorum obſeſſum 119,43
Sorores Pœnitentes fratribus Prædic. committuntur regendum 22,10
Sougerē caſtrum antiquum ad Birſam 101,28
Spiræ ciues clericos vrbe pellunt 34,6 conuentus imperialis 115,2 Spirenſis conuentus cauſſa Ludouici imperatoris 174,28
Stamcheim ſcultetus in Columbaria conſtitutus 48,29 (179,2
Stauffenberg caſtrum euerſum 170,17
Stemmatis diligentiſſima cura fuit veteribus 64,26
Stephanus papa 77,8
Stephanus de Columna 117,28
Stochilinus, qui ſe dicebat eſſe Contradinum filium Conradi, Baſileæ decollatur 9,10
Sueuia prouincia à Lemannia fluuio Alemannia dicta 84,19 Sueuiæ vrbes Carolum regem agnoſcūt 144,30 Sueuicum fœdus Cæſaris Caroli auctoritate initum 159,46 Sueuorum priuilegium in ineundo conflictu 162,40,42
Sulzbach caſtellum in Alſatia 12,17
Supplicationes peſtis cauſſa 30,7
Symmachus patritius 82,7

T

Tartari Vngariam tribus annis deuaſtant 6,40
Teia fl. Hiſpaniæ 79,42
Terræmotus 6,38.24,40.29,27.176,53 terræmotus magnus in Carinthia 147,23
Teutonica domus in Suntheim 56,41
Theobaldus comes in Pfirt præfectus Cæſareus Alſatiæ 54,38.113,10 eius caſtra 104,40
Theodoricus Italiæ Zenoni cum Gothis militat 82,3
Theodoſius Rom. Imperator 74,27
Thregandus Treuerenſis archiepiſ. 80,42 eccleſiaſtica dignitate priuatus à papa ibid.50
Thuricenſes MD marcas regi Rudolfo dant 25,50
Tigurū ab Alberto Auſtrio obſeſſum 158,32 denuo obſeſſum 159,18 tertio obſeſſum 162,24 Tigurinorum nox feralis 155,26 Tigurum conflagrat 21,52
Tirolis comitatus ad Brādeburgicum Cæſaris filium 129,53
Tonitrua calen. Februarij audita 25,38
Totila rex Gothorum ſub Iuſtiniano Romam obſidione cingit 82,10 capit ib.13 interficitur ib.15
Trybock, inſtrumētum bellicum 88,23
Tuffenſtein, caſtrum 9,44
Tuffenſteinius baro fraudulenter à familiaribus ſuis interficitur 37,30
Tumba S. Otiliæ in Hohēberg 161,49
Turckheim 16,12.29,21
Turegum nobiliſſimum Sueuiæ oppidum 84,17

V

Valckenſtein caſtrum 114,38
Valentinianus III nouiſſimus Auguſtorum in vrbe Roma 77,52
Vallis S. Gregorij à comite Rudolfo deuaſtatur 10,34
Vaſconicus mos 68,7
Vaſgoia 108,5
Vdalricus comes Phirretarum moritur 121,25
Veneti ducem ſuum decollant 164,10
Vicentia capta 69,30
Vienna à Rudolfo obſeſſa 42,47 in poteſtatem Rudolfi concedit 44,10
Viennenſe concilium contra Henricum Cæſarem a Clemente V papa 119,54 villa Viennēſis Galliæ 131,6
Vini copia 6,28.160,14
Virgo hæreſin ſpargens cremata 33,33
Viridarium S. Petri Baſileæ 14,13
Vlricus comes de Phirreto moritur 11,42
Vlrici comitis Neocomenſis ſoboles ad lacum ſeu Iuram montem 99,48
Vlricus epiſcopus Curienſis 131,15
Vlricus de Lentzburg monachus, fit epiſcopus Curienſis 168,28
Vnctio & coronatio imperialis 117,53
Vnderlinden cœnobium 7,17
Vngariæ rex Chriſtianam vxorem repudiat 17,39
Vōhaus ingenui Alſatæ 36,23.144,45
Vrbes ad Rhenum Cæſari denuo iurāt 19,24
Vrbis vallis 50,48
Vtznabergum Toggiorū demolitum 38,9
Vuanus dynaſta Vngariæ ſupplicio afficitur 102,44

W

Waldeck caſtra in Sueuia demolita 19,34
Waldemarus marchio Brandeburgenſis 111,47
Waldishut opidum 57,54.58,23
Waldner ingenui Alſatæ 155,33
Waldrada ſoror Guntheri Colonienſis archiepiſcopi 80,47
Walramus frater Henrici VII Imp. in obſideuda Brixia, ictu ſagittæ percuſſus, interit 70,8,9
Walramus de Lutzelberg miles egregius 116,16
Walramus de Veldentz epiſcopus Spirenſis 168,38
de Walſee dominorum incrementa 103,15
Waltherus de Geroltſeke epiſcopus Argentinenſis moritur 8,15
Waltherus dominus de Hoiburg 111,50 à ſuis conſanguineis fraudulenter interficitur 7,48
Waltheri Roſſelmanni ſculteti Colmarienſis parentes & incrementa 47,47 mortuo rege Rudolfo ſculteti officium per violētiam occupat 48,36 dominum de HunneWilre ſine occaſione & cauſſa interficit ibid.38 milites de Nortgaſſen, Iltzich & dominum Ruſlarium ciuitate exire compulit ib.39 Columbariam Anſhelmo de Rapoltſtein tradidit 48,40 ab officio ſuo remouetur 648,28 capitur 110,4
Waranto maior domus à Theoderico conſtituitur 75,36

Wat-

Watwiler caſtrum 27,48
Welphimanni militis caſtrum in villa Bara à dæmone deſtructum 29,6
Welpho Noricorum ducis Henrici filius, princeps Sardiniæ, dux Spoleti, marchio Tuſciæ 84,47
Wenceslai Boemi ortus 155,18 in Rom. regem Francofurti eligitur 166,8
Weinſtein caſtrum deſtruitur 171,27
Werde caſtrum expugnatur 28,17
Wernharius primus Argent. epiſcopus moritur 83,18
Wernharius epiſcopus Argent. ſecundus moritur, cui ſucceſſit Otto ſchiſmaticus 83,18,19
Wernherus de Argentina miles à ruſticis interfectus 9,48
Wernherus à Falckenſtein archiepiſcopus Moguntinus Rudolfi Habſpurgij promotor 100,10 Francofurti curiam celebrat ibid.16
Wernherus de Honberg comes 116,43 iaculo occiſus ibid.50
Wernherus de Eptingen Hoſpitalarius vulneratur 143,34
Werra caſtrum Hercyniæ ſylvæ reædificatur 9,50 Rudolfo comiti traditur 10,24
Weſela & Popardia bis mille marchis à Rudolfo Cæſare mulctatæ 50,15
Wilhelmus comes Holandiæ reuerſus à Pruſſia Traiectũ inferius obſidet 31,16 eius interitus ib.31 Anticæſar Coloniæ eligitur 92,31 eius res geſtæ ibid.32,33,34 occiſus ib.49
Wilhelmus Argentin. epiſcopus moritur, cui Hetzel ſuccedit 85,25
Wilhelmus Hirſaugienſis abbas 85,31
Wilhelmus de Genepo archiepiſcopus Colonienſis 155,28
Wintzenheim 10,2
Wirtenbergica clades apud Rutelingã
Wiſſenloch 111,38 166,17
Wolframus de Nellenburg magiſter ordinis Teutonicorum 159,15
Wolmari marchionis Brandeburgẽſis obitus 121,3

Z

Zacharias papa 76,34
Zeringa proxime Friburgum Briſgoiæ 1,6 Zeringenſe caſtrum conditur 99,13 119
Zofingen oppidũ Ergoiæ obſeſſum 29.
Zutlesheim caſtrum 27,48

F i n i s.

CORRIGENDA.

P.9,v.3, pro *Phitretarum* lege *Phirretarum*: ſic & in aliis nonnullis locis meminens ſcribendum. P.16,v.23, *crucifixi*. P.44,v.27, *dextrarios*. P.58,v.15, poſt *utebatur* pone diſtinctionem periodicam. P.84,v.59, *Henrici*. P. 150,v.24, *tanta*. P.152,v.10, *abſtulerat*. P.160,v.2, *eleemoſynam*. P.179,v.25, *concorditer*.

